

**Παροχή υπηρεσιών Συμβούλου για την Αξιολόγηση
δράσεων Ειδικής Αγωγής του Επιχειρησιακού
Προγράμματος Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση (ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ) και
των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων
(ΠΕΠ)**

Παραδοτέο Δ: Τελική Έκθεση

Οκτώβριος, 2023

Έκδοση 3.0

**Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση**
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.1		1
Επιτελική Σύνοψη		12
Executive Summary		50
1.Εισαγωγή		85
1.1	Σκοπός της μελέτης	85
1.2	Αντικείμενο και Περιβάλλον του έργου	86
2	Βιβλιογραφική Επισκόπηση	94
2.1	Θεωρητική Προσέγγιση	94
2.2	Συνοπτική Παρουσίαση Πλαισίου πολιτικής (Διεθνές, ΕΕ, Εθνικό)	99
2.3	Αναλυτική Παρουσίαση Πλαισίου πολιτικής	114
2.3.1	Διεθνές Πλαίσιο	114
2.3.2	Ευρωπαϊκό Πλαίσιο για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία	117
2.3.3	Πλαίσιο πολιτικών της προγραμματικής περιόδου ΕΣΠΑ 2021 – 2027	127
2.3.4	Εθνικό Πλαίσιο για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία	134
2.4	Συμπεριληπτική Εκπαίδευση - Ειδική Αγωγή στην Ελλάδα / Ο Ν.4823/2021	147
2.5	Συνήγορος Πολίτη (Πορίσματα για τις Δράσεις της Ειδικής Αγωγής στην Εκπαίδευση)	152
3	Συνοπτική Παρουσίαση Αξιοποιούμενων Πηγών Πληροφόρησης	157
3.1	Παρουσίαση των πηγών άντλησης δευτερογενών δεδομένων & της διαδικασίας για την έναρξη της έρευνας πεδίου	157
4	Επικαιροποιημένη Μεθοδολογία	160
4.1	Προσδιορισμός αναγκαίων στοιχείων και πηγών των αξιολογούμενων παρεμβάσεων	160
4.1.1	Αξιολόγηση δεικτών εκροής & αποτελέσματος	160
4.1.2	Πρωτογενή Στοιχεία	166
4.1.3	Κατευθύνσεις για την επιλογή του προτεινόμενου δείγματος της έρευνας	171
4.1.4	Προϋποθέσεις για την διεξαγωγή της Έρευνας Πεδίου	183
5	Διεξαγωγή Έρευνας Πεδίου	185
5.1	Τεκμηρίωση του Δείγματος της Έρευνας Πεδίου	185
6	Αξιολογικά Ερωτήματα	190
6.1	Αντικείμενο, κριτήρια αξιολόγησης και αξιολογικά ερωτήματα	190

6.1.1	Κριτήριο αξιολόγησης 1: Συνάφεια και Καταλληλότητα	213
6.1.2	Κριτήριο αξιολόγησης 2: Αποτελεσματικότητα κι Επιπτώσεις	214
6.1.3	Κριτήριο αξιολόγησης 3: Αποδοτικότητα.....	215
6.1.4	Κριτήριο αξιολόγησης 4: Προστιθέμενη Αξία	215
7	Συνθετικά συμπεράσματα για το κριτήριο Συνάφεια και Καταλληλότητα.....	217
7.1	Βαθμός Συνάφειας των Παρεμβάσεων με τους στόχους των Εθνικών / Ευρωπαϊκών Πολιτικών & Στρατηγικών και Σχεδίων Δράσεων.....	218
7.1.1	Συσχετισμός του σχεδιασμού των παρεμβάσεων με αυτές των Εθνικών / Ευρωπαϊκών πολιτικών, στρατηγικών και Σχεδίων Δράσης.....	218
7.2	Βαθμός Συνάφειας & Συνοχής των Παρεμβάσεων σε σχέση με τις Ανάγκες και τις Προτεραιότητες που είχαν τεθεί με τον Θεματικό Στόχο, την Επενδυτική Προτεραιότητα και τον Ειδικό Στόχο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων	232
7.2.1	Βαθμός εσωτερικής συνοχής και συνάφειας του σχεδιασμού των αξιολογούμενων παρεμβάσεων με τους Άξονες Προτεραιότητας, τις Επενδυτικές Προτεραιότητες και τους Ειδικούς Στόχους των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων	232
8	Συνθετικά συμπεράσματα για το κριτήριο της Αποτελεσματικότητας των Παρεμβάσεων	234
8.1	Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων των Παρεμβάσεων ως προς τους Ειδικούς Στόχους του κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος	234
8.1.1	Βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Πράξης του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ.....	234
8.1.2	Βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Πράξης των ΠΕΠ.....	246
8.1.3	Βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας και στην αντίστοιχη στοχοθεσία του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ	247
8.1.4	Βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας και στην αντίστοιχη στοχοθεσία των ΠΕΠ.....	249
8.2	Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων των Παρεμβάσεων από τη λειτουργία και τη δικτύωση των Δομών παροχής Συμβουλευτικής υποστήριξης ή Εξειδικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης μαθητών με Αναπηρίες ή / και με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες.....	251
8.2.1	Βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τα αποτελέσματα σε επίπεδο Πράξης, Επενδυτικής Προτεραιότητας και στόχων του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ	251
8.2.2	Βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τα αποτελέσματα σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας και στόχων των ΠΕΠ	251
8.3	Ποια τα αποτελέσματα των παρεμβάσεων ως προς τον ωφελούμενο πληθυσμό	252
8.3.1	Ωφελήθηκε η προβλεπόμενη ομάδα στόχος όπως είχε αρχικά σχεδιαστεί ανά κατηγορία δράσης.....	252

8.3.2	Ποιος ο βαθμός κάλυψης του πληθυσμού των ομάδων-στόχου;	258
8.3.3	Ποιος ο βαθμός κάλυψης των αναγκών και ικανοποίησης των ωφελούμενων από την δράση;	259
8.3.4	Ποια η ανταπόκριση των στόχων των δράσεων στις ανάγκες των ομάδων στόχου στις οποίες απευθύνονται;	260
8.3.5	Ποιος ο βαθμός εξυπηρέτησης των ωφελούμενων από το εύρος των παρεχόμενων υπηρεσιών στο πλαίσιο των δράσεων σε σχέση με τις διαφοροποιημένες ανάγκες τους;	260
8.3.6	Ποιο το ποσοστό διαρροής / παραμονής των ωφελούμενων μαθητών/τριών στο σχολείο; 265	
8.3.7	Ποια η ορατότητα της δράσης και ο βαθμός διάχυσης της πληροφορίας στον πληθυσμό που αποτελεί την ομάδα-στόχου;	268
8.4	διαδικασία Ένταξης των Πράξεων στα Επιχειρησιακά Προγράμματα	269
8.4.1	Ποιοι είναι οι βασικοί λόγοι που επηρέασαν το βαθμό επίτευξης των δεικτών αποτελεσμάτων για κάθε επιμέρους πράξη / δράση;	269
9	Συνθετικά συμπεράσματα για το κριτήριο της Αποδοτικότητας	272
9.1	Αξιολόγηση της Αποδοτικότητας των Παρεμβάσεων	272
9.1.1	Ποσοστό απορρόφησης των αξιολογούμενων πράξεων/ Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν το ποσοστό απορρόφησης	272
9.1.2	Αποδοτικότητα των αξιολογούμενων παρεμβάσεων σε όρους κόστους ανά ωφελούμενο 274	
9.1.3	Ποια είναι η αποδοτικότητα των παρεμβάσεων ανά Κατηγορία Δράσης;	274
9.1.4	Ποιοι είναι οι κρίσιμοι παράγοντες που επηρεάζουν την αποδοτικότητα των αξιολογούμενων παρεμβάσεων;	277
9.2	Αξιολόγηση της Αποδοτικότητας των Παρεμβάσεων σε Σχέση με τον Αρχικό Σχεδιασμό τους	295
9.2.1	Πώς διαφοροποιήθηκε το μοναδιαίο κόστος / αποδοτικότητα των αξιολογούμενων παρεμβάσεων σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό τους;	295
9.2.2	Αρχικό μοναδιαίο κόστος (κόστος σχεδιασμού) των παρεμβάσεων ανά ωφελούμενο (σε επίπεδο δράσης/ πράξης)	296
9.2.3	Σε ποιες κατηγορίες δράσεων παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις του μοναδιαίου κόστους από το προγραμματικό και που οφείλονται αυτές;	297
10	Συνθετικά συμπεράσματα για το κριτήριο της Προστιθέμενης Αξίας	298
10.1	Ποια είναι η προστιθέμενη αξία των αξιολογούμενων παρεμβάσεων στην υφιστάμενη εθνική κοινωνική πολιτική, η οποία δεν θα είχε επιτευχθεί χωρίς τη χρηματοδότηση του ΕΚΤ;	298
10.1.1	Κατά πόσο οι δράσεις συνέβαλλαν στην περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη υπάρχουσών πολιτικών, στρατηγικών, κ.α. για την Ειδική Αγωγή και συγκεκριμένα για την	

ένταξη μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σχολικό περιβάλλον; 298

10.1.2 Ποιες αλλαγές / βελτιώσεις επέφεραν οι αξιολογούμενες παρεμβάσεις στις ομάδες στόχο στις οποίες απευθύνονται;299

10.1.3 Πόσο αποτελεσματικά λειτούργησε η δικτύωση και η συνεργασία των δομών με ό,τι είχε αρχικά σχεδιαστεί;304

10.1.4 Ποια η συνεισφορά της χρηματοδότησης από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) στην ανάπτυξη της πολιτικής για την κοινωνική ενσωμάτωση των μαθητών με μαθητές με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.305

11 Συνολικά Συμπεράσματα309

11.1 Συνάφεια και καταλληλότητα.....309

11.2 αποτελεσματικότητα312

11.2.1 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων των Παρεμβάσεων ως προς τους Ειδικούς Στόχους του κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος312

11.2.2 Βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Πράξης των ΠΕΠ313

11.2.3 Βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας και στην αντίστοιχη στοχοθεσία του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ314

11.2.4 Βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας και στην αντίστοιχη στοχοθεσία των ΠΕΠ.....315

11.2.5 Βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τα αποτελέσματα σε επίπεδο Πράξης, Επενδυτικής Προτεραιότητας και στόχων του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ315

11.2.6 Βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τα αποτελέσματα σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας και στόχων των ΠΕΠ316

11.2.7 Ωφελήθηκε η προβλεπόμενη ομάδα στόχος όπως είχε αρχικά σχεδιαστεί ανά κατηγορία δράσης.....316

11.2.8 Ποιος ο βαθμός κάλυψης του πληθυσμού των ομάδων-στόχου;318

11.2.9 Ποια η ανταπόκριση των στόχων των δράσεων στις ανάγκες των ομάδων στόχου στις οποίες απευθύνονται;.....318

11.2.10 Ποιος ο βαθμός εξυπηρέτησης των ωφελούμενων από το εύρος των παρεχόμενων υπηρεσιών στο πλαίσιο των δράσεων σε σχέση με τις διαφοροποιημένες ανάγκες τους;318

11.2.11 Ποιο το ποσοστό διαρροής / παραμονής των ωφελούμενων μαθητών/τριών στο σχολείο; 319

11.2.12 Ποια η ορατότητα της δράσης και ο βαθμός διάχυσης της πληροφορίας στον πληθυσμό που αποτελεί την ομάδα-στόχου;.....320

11.2.13 Ποιοι είναι οι βασικοί λόγοι που επηρέασαν το βαθμό επίτευξης των δεικτών αποτελεσμάτων για κάθε επιμέρους πράξη / δράση;.....320

11.3	Αποδοτικότητα.....	321
11.3.1	Ποσοστό απορρόφησης των αξιολογούμενων πράξεων / Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν το ποσοστό απορρόφησης	321
11.3.2	Αποδοτικότητα των αξιολογούμενων παρεμβάσεων σε όρους κόστους ανά ωφελούμενο 321	
11.3.3	Ποια είναι η αποδοτικότητα των παρεμβάσεων ανά Κατηγορία Δράσης;	322
11.3.4	Ποιοι είναι οι κρίσιμοι παράγοντες που επηρεάζουν την αποδοτικότητα των αξιολογούμενων παρεμβάσεων;	324
11.3.5	Πώς διαφοροποιήθηκε το μοναδιαίο κόστος / αποδοτικότητα των αξιολογούμενων παρεμβάσεων σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό τους;.....	326
11.3.6	Αρχικό μοναδιαίο κόστος (κόστος σχεδιασμού) των παρεμβάσεων ανά ωφελούμενο (σε επίπεδο δράσης / πράξης).....	326
11.3.7	Σε ποιες κατηγορίες δράσεων παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις του μοναδιαίου κόστους από το προγραμματικό και που οφείλονται αυτές;.....	326
11.4	Προστιθέμενη Αξία	327
11.4.1	Κατά πόσο οι δράσεις συνέβαλλαν στην περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη υπάρχουσών πολιτικών, στρατηγικών, κ.α. για την Ειδική Αγωγή και συγκεκριμένα για την ένταξη μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σχολικό περιβάλλον; 327	
11.4.2	Ποιες αλλαγές / βελτιώσεις επέφεραν οι αξιολογούμενες παρεμβάσεις στις ομάδες στόχο στις οποίες απευθύνονται;	328
11.4.3	Πόσο αποτελεσματικά λειτούργησε η δικτύωση και η συνεργασία των δομών με ό,τι είχε αρχικά σχεδιαστεί;	329
11.4.4	Ποια η συνεισφορά της χρηματοδότησης από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) στην ανάπτυξη της πολιτικής για την κοινωνική ενσωμάτωση των μαθητών με μαθητές με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.	329
12	Προτάσεις για τη μελλοντική εφαρμογή των Δράσεων της Ειδικής Αγωγής	331
12.1	Προτάσεις για βασικές Θεσμικές Ρυθμίσεις για τις Δράσεις της Ειδικής Αγωγής	331
12.2	Προτάσεις για Θεσμικές Ρυθμίσεις για την παροχή βελτιωμένων υπηρεσιών ..	333
12.3	Συμπληρωματικές προτάσεις για τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών ..	336
12.4	Προτάσεις για ολιστική αντιμετώπιση των μαθητών Ειδικής Αγωγής.....	340
12.5	Προτάσεις για την αύξηση της αποτελεσματικότητας των Δράσεων της Ειδικής Αγωγής	341
	Βιβλιογραφικές Αναφορές.....	345
5.	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	347
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι – Πίνακες Δευτερογενών Στοιχείων Ανάλυσης.....	347

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II – Αποτελέσματα Έρευνας Πεδίου (Ομάδες Εστιασμένης Συζήτησης - Focus Groups).....	435
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III – Αρχεία EXCEL (Ομάδες Εστιασμένης Συζήτησης - Focus Groups).....	508
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III – Πίνακας Αποτύπωσης Πληρότητας Αξιολογικών Ερωτημάτων.....	509
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV – Κατάλογος Πράξεων των Δράσεων της Ειδικής Αγωγής	520

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Σύνοψη πρωτογενών ερευνών ανά δράση	167
Πίνακας 2: Δείγμα της έρευνας	171
Πίνακας 3: Περιφερειακή κατανομή του δείγματος της έρευνας σε μαθητές που έλαβαν Εξατομικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη	176
Πίνακας 4: Περιφερειακή κατανομή του δείγματος της έρευνας σε μαθητές που έλαβαν Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη	177
Πίνακας 5: Περιφερειακή κατανομή του δείγματος της έρευνας σε αναπληρωτές Εξατομικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης	178
Πίνακας 6: Περιφερειακή κατανομή του δείγματος της έρευνας σε αναπληρωτές Εξειδικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης	179
Πίνακας 7: Περιφερειακή κατανομή του δείγματος της έρευνας σε αναπληρωτές Υποστηρικτικών Δομών	179
Πίνακας 8: Κατανομή του δείγματος σε Σχολικές Μονάδες.....	180
Πίνακας 9: Κατανομή του δείγματος σε Υποστηρικτικές Δομές.....	181
Πίνακας 10: Συγκεντρωτικός Πίνακας.....	182
Πίνακας 11: Συγκεντρωτικός πίνακας δείγματος έρευνας όλων των κατηγοριών	187
Πίνακας 12: Μεθοδολογία της αξιολόγησης – σύνδεση αξιολογικών ερωτημάτων με Παραδοτέα Α΄ & Γ΄	192
Πίνακας 13: Δείκτης εκροής 11501 για τη δράση «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ	235
Πίνακας 14: Δείκτης εκροής 11501 για τη δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ	237
Πίνακας 15: Δείκτης εκροής 11502 για τη δράση «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ	238

Πίνακας 16: Δείκτης εκροής 11502 για τη δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ	240
Πίνακας 17: Δείκτες εκροής 11503 & CO22 για τη δράση «Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ	241
Πίνακας 18: Επίτευξη του δείκτη εκροών ως προς το πλαίσιο επίδοσης	248
Πίνακας 19: Συνάφεια των Δράσεων Ειδικής Αγωγής με την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη 2021	347
Πίνακας 20: Συνάφεια των Δράσεων Ειδικής Αγωγής με το Στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου στην Ελλάδα	349
Πίνακας 21: Συνάφεια των Δράσεων Ειδικής Αγωγής με το Σχέδιο της Εθνικής Στρατηγικής Αποϊδρυματοποίησης	351
Πίνακας 22: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής - Επιχειρησιακούς Άξονες/ Προτεραιότητες ΠΕΣΚΕ Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης.....	353
Πίνακας 23: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής - Επιχειρησιακούς Άξονες/ Προτεραιότητες ΠΕΣΚΕ Αττικής.....	355
Πίνακας 24: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής - Επιχειρησιακούς Άξονες / Προτεραιότητες ΠΕΣΚΕ Βορείου Αιγαίου	356
Πίνακας 25: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής - Επιχειρησιακούς Άξονες / Προτεραιότητες ΠΕΣΚΕ Δυτικής Ελλάδας.....	358
Πίνακας 26: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής - Επιχειρησιακούς Άξονες / Προτεραιότητες ΠΕΣΚΕ Θεσσαλίας	360
Πίνακας 27: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής - Επιχειρησιακούς Άξονες / Προτεραιότητες ΠΕΣΚΕ Ιονίων Νήσων	362
Πίνακας 28: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής - Επιχειρησιακούς Άξονες / Προτεραιότητες ΠΕΣΚΕ Κεντρικής Μακεδονίας.....	363
Πίνακας 29: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής - Επιχειρησιακούς Άξονες / Προτεραιότητες ΠΕΣΚΕ Κρήτης.....	366
Πίνακας 30: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής - Επιχειρησιακούς Άξονες / Προτεραιότητες Νοτίου Αιγαίου	368
Πίνακας 31: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής - Επιχειρησιακούς Άξονες / Προτεραιότητες ΠΕΣΚΕ Πελοποννήσου	370
Πίνακας 32: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής - Επιχειρησιακούς Άξονες / Προτεραιότητες ΠΕΣΚΕ Στερεάς Ελλάδας	372
Πίνακας 33: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής - Επιχειρησιακούς Άξονες / Προτεραιότητες ΠΕΣΚΕ Ηπείρου	374
Πίνακας 34: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής με τα Επιχειρησιακά Προγράμματα	376

Πίνακας 35: Δείκτης εκροής 11501 για τη δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» των ΠΕΠ.....	379
Πίνακας 36: Δείκτης εκροής 11502 για τη δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» των ΠΕΠ.....	390
Πίνακας 37: Δείκτης εκροής της Επενδυτικής Προτεραιότητας 10i του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ ανά κατηγορία Περιφέρειας	401
Πίνακας 38: Δείκτες εκροής ανά Επενδυτική Προτεραιότητα των ΠΕΠ.....	403
Πίνακας 39: Δείκτες αποτελέσματος των αξιολογούμενων δράσεων ανά ΠΕΠ	406
Πίνακας 40: Υλοποίηση οικονομικού αντικείμενου της δράσης «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» των ΠΕΠ.....	409
Πίνακας 41: Δείκτες αποδοτικότητας της δράσης «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» των ΠΕΠ.....	416
Πίνακας 42: Αρχικό και πραγματικό μοναδιαίο κόστος ανα ωφελούμενο των πράξεων των ΠΕΠ – Αποκλίσεις από τον προγραμματισμό	423
Πίνακας 43: Εκπλήρωση Αξιολογικών Ερωτημάτων.....	509
Πίνακας 44: Κατάλογος Πράξεων.....	520

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1: Πηγές δευτερογενών δεδομένων	158
Σχήμα 2: Διαδικασία καθορισμού του τελικού δείγματος	159
Σχήμα 3: Πηγές πρωτογενών δεδομένων	167
Σχήμα 4: Τύπος υπολογισμού	174
Σχήμα 5: Κριτήρια Αξιολόγησης	192

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

Α.Π.	Άξονας Προτεραιότητας
ΑμεΑ	Άτομο/μα με Αναπηρία
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ και της Διεύθυνσης Ειδικής Αγωγής του ΥΠΑΙΘ
ΔΠΧ	Δεδομένα Προχωπικού Χαρακτήρα
ΕΔΕΤ	Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία
ΕΔΥ	Επιτροπές Διεπιστημονικής Υποστήριξης
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΑΕ	Εκπαιδευτικοί Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης
ΕΒΠ	Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό
ΕΕΠ	Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΠΑΝΑΔΜΒ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού και Δία Βίου Μάθησης
ΕΣΑΜΕΑ	Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία
ΕΣΚΕ	Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης
ΕΣΠΑ	Εταιρικό Σύμφωνο Πλαισίου Ανάπτυξης
ΕΥΔΕΠ	Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος
Θ.Σ.	Θεματικός Στόχος
ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.	Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΠΕ.Σ.ΕΠ.	Περιφερειακά Συμβούλια Εποπτών
ΠΕΣΚΕ	Περιφερειακή Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης
ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΠΠ	Προγραμματική Περίοδος
ΣΔΕΥ	Σχολικά Δίκτυα Εκπαιδευτικής Υποστήριξης

Παροχή υπηρεσιών Συμβούλου για την Αξιολόγηση δράσεων Ειδικής Αγωγής του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση (ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ) και των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ)

ΣΜΕΑΕ	Σχολική Μονάδα Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης
ΤΕ	Τμήμα Ένταξης
ΟΠΣ	Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα ΕΣΠΑ 2014 – 2020

ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ

Η Παρούσα Έκθεση (Τελική Έκθεση) αποτελεί το **4ο Παραδοτέο** της σύμβασης με τίτλο «Παροχή υπηρεσιών Συμβούλου για την Αξιολόγηση δράσεων Ειδικής Αγωγής του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση (ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ) και των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ)» όπως αυτή ισχύει σήμερα.

Α.Εισαγωγή – εξέλιξη της αξιολόγησης:

Το 1^ο Παραδοτέο της Σύμβασης περιλάμβανε την Μεθοδολογία Υλοποίησης του συνόλου της αξιολόγησης και το 2^ο Παραδοτέο τα ευρήματα της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας από τα διαθέσιμα δευτερογενή δεδομένα καθώς και τα Ερωτηματολόγια της έρευνας πεδίου (Ερωτηματολόγια και ερωτήσεις των focus groups). Σημειώνεται, ότι στο 2^ο Παραδοτέο έγινε επικαιροποίηση της μεθοδολογίας ως προς το δείγμα της έρευνας πεδίου καθώς ήταν διαθέσιμα νέα δεδομένα από την Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ του ΥΠΑΙΘ¹.

Στο 3^ο Παραδοτέο η ανάδοχος εταιρεία προχώρησε σε επικοινωνία τόσο με την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» όσο και με το αρμόδιο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής για να καταστεί εφικτή η διεξαγωγή της έρευνας πεδίου.

Από τεχνικής άποψης ο ανάδοχος δημιούργησε ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια που απεστάλησαν σε όλους τους εμπλεκόμενους της έρευνας πεδίου. Η μεθοδολογία διεξαγωγής της έρευνας πεδίου κινήθηκε σε δύο διακριτές κατηγορίες αποδεκτών: α) στους εμπλεκόμενους με το ΥΠΑΙΘ μέσω αλληλογραφίας με την Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής και β) στους εμπλεκόμενους των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων μέσω της Ειδικής Υπηρεσίας Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» και την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Παρακολούθησης Δράσεων ΕΚΤ (ΕΥΣΕΚΤ).

Ειδικότερα εστάλησαν οι σχετικοί σύνδεσμοι στους αποδέκτες με σχετική εγκύκλιο με οδηγίες συμπλήρωσης ανά ομάδα εμπλεκομένων. Η έρευνα διήρκησε από την 06.05.2023 έως στις 31.05.2023 συγκεντρώνοντας περισσότερα από δέκα χιλιάδες (10.000) ερωτηματολόγια όπως αποτυπώνεται στην αντίστοιχη ενότητα (τεκμηρίωση επίτευξης του δείγματος).

¹ Δεδομένα που αφορούσαν στην διαδικασία προσδιορισμού του δείγματος της έρευνας πεδίου.

Ιδιαίτερη ανταπόκριση είχαν τα ερωτηματολόγια για το προσωπικό της Ειδικής Αγωγής και τους εκπαιδευτικούς Γενικής Εκπαίδευσης αλλά και τις Υποστηρικτικές Δομές.

Επίσης, αντίστοιχη ανταπόκριση υπήρξε στα ερωτηματολόγια των focus groups που περιλαμβάνονται στο Δ' Παραδοτέο.

B. Το αντικείμενο της μελέτης - έρευνας ήταν η αξιολόγηση των Δράσεων της Ειδικής Αγωγής και ειδικότερα:

1. Το πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ.
2. Το πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
3. Η ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) και Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ, με στόχο την αποτίμηση των αποτελεσμάτων τους ως προς τους στόχους των επιμέρους Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και με απώτερο σκοπό την αξιοποίηση των συμπερασμάτων και την ενσωμάτωσή τους στο σχεδιασμό των επόμενων κύκλων υλοποίησης του προγράμματος καθώς και της επόμενης προγραμματικής περιόδου.

Γ. Θεωρητικό Πλαίσιο εφαρμογής των Δράσεων της Ειδικής Αγωγής:

Η καταπολέμηση των διακρίσεων και των ανισοτήτων καθώς και η προώθηση της ισότητας των ευκαιριών για όλους, συμπεριλαμβανομένων και των ατόμων με αναπηρία, αποτελούν στόχους τόσο της εθνικής όσο και της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής. Η υλοποίηση σχετικών ενεργειών συνδέεται άμεσα με τους όρους της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία.

Ως «Μαθητές με Αναπηρία ή/και Ειδικές Εκπαιδευτικές ανάγκες» θεωρούνται όσοι για ολόκληρη ή ορισμένη περίοδο της σχολικής τους ζωής εμφανίζουν σημαντικές δυσκολίες μάθησης εξαιτίας αισθητηριακών, νοητικών, γνωστικών, αναπτυξιακών προβλημάτων, ψυχικών και νευροψυχικών διαταραχών οι οποίες, σύμφωνα με τη διεπιστημονική αξιολόγηση, επηρεάζουν τη διαδικασία της σχολικής προσαρμογής και μάθησης.

Στους μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες συγκαταλέγονται ιδίως όσοι παρουσιάζουν νοητική αναπηρία, αισθητηριακές αναπηρίες όρασης (τυφλοί, αμβλύωπες με χαμηλή όραση), αισθητηριακές αναπηρίες ακοής (κωφοί, βαρήκοοι), κινητικές αναπηρίες, χρόνια μη ιάσιμα νοσήματα, διαταραχές ομιλίας – λόγου, ειδικές μαθησιακές δυσκολίες όπως δυσλεξία, δυσγραφία, δυσαριθμησία, δυσαναγνωσία,

δυσορθογραφία, σύνδρομο ελλειμματικής προσοχής με ή χωρίς υπερκινητικότητα, διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές (φάσμα αυτισμού), ψυχικές διαταραχές και πολλαπλές αναπηρίες.

Σε διεθνές επίπεδο, οι στόχοι της καταπολέμησης των διακρίσεων, της προώθησης των δικαιωμάτων καθώς και της ισότητας των ευκαιριών των ατόμων με αναπηρία, συνδέονται άμεσα με τους όρους της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία του 2006, η οποία έχει κυρωθεί από το ελληνικό κράτος με το Νόμο 4074/2012. Βάσει της σύμβασης, τα συμβαλλόμενα μέρη οφείλουν να θεσπίζουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την υλοποίηση των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται σε αυτήν, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος των ατόμων με αναπηρίες σε εκπαίδευση, εργασία και υγεία σε ισότιμη βάση με τα άλλα άτομα, σε ικανοποιητικές συνθήκες φροντίδας και διαβίωσης, και στην ένταξή τους στην κοινότητα.

Τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζουν κοινωνικά εμπόδια που πολλές φορές οφείλονται στην έλλειψη πληροφόρησης κι ενημέρωσης του κόσμου. Η κοινωνική ευαισθητοποίηση και επαγρύπνηση τέθηκε εξ' αρχής στο ίδιο το προοίμιο της Σύμβασης ως καταλυτικός παράγων για την αποφυγή της περιθωριοποίησης και της ομαλής τους ένταξης στο κοινωνικό σύνολο. Η αφύπνιση της κοινωνίας ή ενημέρωση, όπως τιτλοφορείται στη Σύμβαση, αποτελεί μία από τις προϋποθέσεις για την αποτελεσματική εφαρμογή της Σύμβασης. Με τον πρωτότυπο αυτό τίτλο, η διάταξη της Σύμβασης υποχρεώνει τα κράτη μέρη να υιοθετήσουν άμεσα μια σειρά μέτρων, αποτελεσματικών και κατάλληλων, με σκοπό να αφυπνίσουν την κοινωνία, αρχίζοντας από το επίπεδο της οικογένειας, για τον σεβασμό των δικαιωμάτων των ΑμεΑ και της αξιοπρέπειάς τους.

Η ευαισθητοποίηση του κοινού θα επιτευχθεί όπως τονίζει η Σύμβαση με την κατάρριψη των στερεοτύπων, προκαταλήψεων και επιβλαβών πρακτικών που αφορούν τα ΑμεΑ, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που σχετίζονται με το φύλο και την ηλικία. Ανάμεσα στα μέτρα τα οποία αναγνωρίζονται ως ευεργετικά προς αυτή την κατεύθυνση αξίζει να μνημονευτούν ο σεβασμός των ΑμεΑ, αρχίζοντας από το εκπαιδευτικό σύστημα, από τις μικρές τάξεις του σχολείου, η ενθάρρυνση των ΜΜΕ για να βοηθήσουν προς την κατεύθυνση αυτή, η υιοθέτηση ειδικών προγραμμάτων για αφύπνιση της κοινωνίας, κ.ά. Πάνω από όλα όμως απαιτείται συστηματική αφύπνιση για την προσβασιμότητα στο φυσικό περιβάλλον μεταφορές, πληροφορίες και επικοινωνία και υπηρεσίες. Η αφύπνιση θα πρέπει να αφορά τόσο τον δημόσιο όσο και τον ιδιωτικό τομέα και θα πραγματοποιείται σε συνεργασία με ΑμεΑ, ΜΚΟ και ειδικούς, ενώ τα ΜΜΕ έχουν στο θέμα αυτό πρωταρχικό ρόλο.

Η συμπεριληπτική Εκπαίδευση αποτελεί μέρος, τόσο της πολιτικής “Εγγύηση για τα Παιδιά”, όσο και μέρος των προαναφερόμενων Κοινών Ευρωπαϊκών Κατευθυντήριων Γραμμών για την αποϊδρυματοποίηση. Όσον αφορά, τις τελευταίες, αποτελεί βασικό μέτρο πρόληψης για αποφυγή της ιδρυματοποίησης, την εξάλειψη της ανατροφοδότησης της ιδρυματικής φροντίδας και την προώθηση της ανεξάρτητης διαβίωσης. Γίνεται δε αναφορά στην υλοποίηση δράσεων για την πρόσβαση των παιδιών στη συμβατική (mainstream) εκπαίδευση,

όπως η προσωπική βοήθεια ή οι δάσκαλοι για παιδιά με δυσκολίες, η προσαρμογή του σχολικού περιβάλλοντος, η παροχή ειδικού εξοπλισμού, καθώς και η διαμόρφωση ειδικών προσαρμοσμένων προγραμμάτων διδασκαλίας.

Η συμπερίληψη είναι μια διαδικασία συστημικής μεταρρύθμισης, που περιλαμβάνει αλλαγές και τροποποιήσεις στο περιεχόμενο, μεθόδους διδασκαλίας, προσεγγίσεις, δομές και στρατηγικές στην εκπαίδευση για να ξεπεραστούν τα εμπόδια, με στόχο να παρέχει σε όλους τους μαθητές μια δίκαιη και συμμετοχική μαθησιακή εμπειρία και περιβάλλον, που ανταποκρίνεται καλύτερα στις απαιτήσεις και τις προτιμήσεις τους. Επίσης, αξιοποιώντας ειδικές Μήτρες Συνάφειας, εξετάστηκαν τα κριτήρια Συνάφειας και Συνοχής, όπου επιβεβαιώθηκε ότι οι δράσεις Ειδικής Αγωγής είναι αποτέλεσμα Εθνικών Στρατηγικών και προτεραιοτήτων όπως η Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης, το Εθνικό Πλαίσιο Στρατηγικής για τη μείωση της σχολικής διαρροής στην Ελλάδα, το σχέδιο Στρατηγικής για την Αποϊδρυματοποίηση, ενώ λαμβάνουν υπόψη, κατά τον προγραμματικό σχεδιασμό τους και τις ανάγκες της ομάδας στόχου (άτομα με αναπηρία). Οι δράσεις Ειδικής Αγωγής παρουσιάζουν συνάφεια επίσης με την αρχιτεκτονική των Περιφερειακών Στρατηγικών Κοινωνικής Ένταξης αλλά και με τις ανάγκες της ομάδας στόχου.

Η υποστήριξη των μαθητών με δυσκολίες μάθησης στην Ελλάδα υλοποιείται: (α) από τον εκπαιδευτικό της τάξης στις περιπτώσεις που δεν υπάρχουν διαθέσιμες υπηρεσίες ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης και στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό, (β) συνεργατικά από τον εκπαιδευτικό της τάξης και τον ειδικό παιδαγωγό στα πλαίσια λειτουργίας του τμήματος ένταξης και (γ) συνεργατικά από τον εκπαιδευτικό της τάξης και τον ειδικό παιδαγωγό στα πλαίσια υλοποίησης του θεσμού της συνεκπαίδευσης/παράλληλης στήριξης. Στην κατηγορία μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες δεν εμπίπτουν οι μαθητές με χαμηλή σχολική επίδοση που συνδέεται αιτιωδώς με εξωγενείς παράγοντες, όπως γλωσσικές ή πολιτισμικές ιδιαιτερότητες ή είναι υπήκοοι τρίτων χωρών. Επίσης, οι μαθητές με σύνθετες γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές δυσκολίες, παραβατική συμπεριφορά λόγω κακοποίησης, γονεϊκής παραμέλησης και εγκατάλειψης ή λόγω ενδοοικογενειακής βίας, ανήκουν στα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Στο πλαίσιο αυτό η Ελληνική πολιτεία έχει προχωρήσει και στην εφαρμογή Στρατηγικής για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.

Σύμφωνα με το νέο σύστημα ταξινόμησης της αναπηρίας, η αναπηρία προσδιορίζεται ως ένα σύνθετο και μεταβαλλόμενο φαινόμενο, που οφείλεται στην αλληλεπίδραση των προσωπικών χαρακτηριστικών ενός ατόμου και των χαρακτηριστικών του περιβάλλοντος, μέσα στο οποίο το άτομο ζει. Επομένως, η λειτουργικότητα του ανθρώπου επηρεάζεται από το περιβάλλον, τόσο από το φυσικό όσο και από το κοινωνικό, το οποίο μπορεί να τον διευκολύνει ή να τον εμποδίζει στις δραστηριότητές του και την συμμετοχή του στο κοινωνικό γίγνεσθαι.

Για το λόγο αυτό, προτείνεται η δημιουργία ενός νέου, εκπαιδευτικού μοντέλου το οποίο θα αντιλαμβάνεται την αναπηρία τόσο ως συνέπεια της μειωμένης συμμετοχής του ατόμου στην εκπαιδευτική και πολιτισμική δράση του κοινωνικού συνόλου, όσο και στην απόρριψη της προσωπικής του κουλτούρας, επειδή αυτή θεωρείται ότι διαφοροποιείται από την κυρίαρχη πλειοψηφική κουλτούρα του συνόλου.

Η ανάγκη διασφάλισης σε όλους, ανεξαιρέτως, τους πολίτες, και ιδίως στα Άτομα με Αναπηρία, ίσων ευκαιριών για την ακώλυτη και αυτόνομη συμμετοχή τους σε όλους τους τομείς της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ζωής της Χώρας, εκτός από ρητή συνταγματική επιταγή, αποτελεί και κοινωνικό ζητούμενο, άρρηκτα συνδεδεμένο με τον πυρήνα της προστασίας της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας και τις αρχές της Δημοκρατίας και του Κράτους Δικαίου.

Τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζουν κοινωνικά εμπόδια που πολλές φορές οφείλονται στην έλλειψη πληροφόρησης κι ενημέρωσης του κόσμου. Η κοινωνική ευαισθητοποίηση και επαγρύπνηση τέθηκε εξ αρχής στο ίδιο το προοίμιο της Σύμβασης ως καταλυτικός παράγων για την αποφυγή της περιθωριοποίησης και της ομαλής τους ένταξης στο κοινωνικό σύνολο. Η αφύπνιση της κοινωνίας ή ενημέρωση, όπως τιτλοφορείται στη Σύμβαση, αποτελεί μία από τις προϋποθέσεις για την αποτελεσματική εφαρμογή της Σύμβασης. Με τον πρωτότυπο αυτό τίτλο, η διάταξη της Σύμβασης υποχρεώνει τα κράτη μέρη να υιοθετήσουν άμεσα μια σειρά μέτρων, αποτελεσματικών και κατάλληλων, με σκοπό να αφυπνίσουν την κοινωνία, αρχίζοντας από το επίπεδο της οικογένειας, για τον σεβασμό των δικαιωμάτων των ΑμεΑ και της αξιοπρέπειάς τους. Η ευαισθητοποίηση του κοινού θα επιτευχθεί όπως τονίζει η Σύμβαση με την κατάρριψη των στερεοτύπων, προκαταλήψεων και επιβλαβών πρακτικών που αφορούν τα ΑμεΑ, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που σχετίζονται με το φύλο και την ηλικία. Ανάμεσα στα μέτρα τα οποία αναγνωρίζονται ως ευεργετικά προς αυτή την κατεύθυνση αξίζει να μνημονευτούν ο σεβασμός των ΑμεΑ, αρχίζοντας από το εκπαιδευτικό σύστημα, από τις μικρές τάξεις του σχολείου, η ενθάρρυνση των ΜΜΕ για να βοηθήσουν προς την κατεύθυνση αυτή, η υιοθέτηση ειδικών προγραμμάτων για αφύπνιση της κοινωνίας, κ.ά. Πάνω από όλα όμως απαιτείται συστηματική αφύπνιση για την προσβασιμότητα στο φυσικό περιβάλλον μεταφορές, πληροφορίες και επικοινωνία και υπηρεσίες. Η αφύπνιση θα πρέπει να αφορά τόσο τον δημόσιο όσο και τον ιδιωτικό τομέα και θα πραγματοποιείται σε συνεργασία με ΑμεΑ, ΜΚΟ και ειδικούς, ενώ τα ΜΜΕ έχουν στο θέμα αυτό πρωταρχικό ρόλο.

Η Στρατηγική 2020 – 2030 βασίζεται στην προκάτοχό της, την ευρωπαϊκή στρατηγική για την αναπηρία 2010-2020 και συμβάλλει στην υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Υποστηρίζει την εφαρμογή εκ μέρους της Ε.Ε και των κρατών μελών της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία τόσο σε ενωσιακό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Η νέα δεκαετής στρατηγική προσδιορίζει τις κύριες πρωτοβουλίες γύρω από τρία βασικά θέματα:

- Ενωσιακά δικαιώματα: Τα άτομα με αναπηρία έχουν το ίδιο δικαίωμα με τους άλλους πολίτες της ΕΕ να μετακινούνται σε άλλη χώρα ή να συμμετέχουν στα πολιτικά πράγματα. Με βάση την εμπειρία του πιλοτικού έργου που βρίσκεται σε εξέλιξη σε οκτώ χώρες, έως το τέλος του 2023 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα προτείνει μια ευρωπαϊκή κάρτα αναπηρίας για όλες τις χώρες της Ε.Ε, η οποία θα διευκολύνει την αμοιβαία αναγνώριση της κατάστασης αναπηρίας μεταξύ των κρατών μελών, βοηθώντας τα άτομα με αναπηρία να αξιοποιήσουν πλήρως το δικαίωμά τους για ελεύθερη κυκλοφορία. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί επίσης στενά με τα κράτη μέλη για να διασφαλίσει τη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην εκλογική διαδικασία το 2023.

- Ανεξάρτητη διαβίωση και αυτονομία: Τα άτομα με αναπηρία έχουν το δικαίωμα να ζουν ανεξάρτητα και να επιλέγουν πού και με ποιον επιθυμούν να ζήσουν. Για τη στήριξη της ανεξάρτητης διαβίωσης και της ένταξης στην κοινότητα, η Επιτροπή θα αναπτύξει καθοδήγηση και θα δρομολογήσει πρωτοβουλία για τη βελτίωση των κοινωνικών υπηρεσιών για τα άτομα με αναπηρία.

- Καμία διάκριση και ίσες ευκαιρίες: Η στρατηγική αποσκοπεί στην προστασία των ατόμων με αναπηρία έναντι κάθε μορφής διάκρισης και βίας. Αποσκοπεί στην εξασφάλιση ίσων ευκαιριών όσον αφορά την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, την εκπαίδευση, τον πολιτισμό, τον αθλητισμό και τον τουρισμό. Ισότιμη πρόσβαση πρέπει επίσης να εξασφαλίζεται σε όλες τις υπηρεσίες υγείας και απασχόλησης.

Ως «αποϊδρυματοποίηση» νοείται η διαδικασία ανάπτυξης ενός φάσματος υπηρεσιών στην τοπική κοινότητα, συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης, προκειμένου να εξλειφθεί η ανάγκη ιδρυματικής φροντίδας. Ως «υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας» νοείται το φάσμα των υπηρεσιών, που δίνουν στα άτομα τη δυνατότητα να ζουν στην τοπική κοινότητα. Συμπεριλαμβάνει υπηρεσίες που αφορούν τη στέγαση, την υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση, την απασχόληση, τον πολιτισμό και την αναψυχή, στις οποίες θα πρέπει να έχουν πρόσβαση όλοι, ανεξάρτητα από τη φύση της μειωμένης τους ικανότητας ή του επιπέδου υποστήριξης, που χρειάζονται. Οι σχετικές κατευθυντήριες γραμμές βασίζονται στις προαναφερόμενες διεθνείς συμβάσεις. Επισημαίνουν, δε, την ανάγκη εκπόνησης Εθνικών Στρατηγικών για τη Μετάβαση από την Ιδρυματική Φροντίδα στη Φροντίδα σε Επίπεδο Κοινότητας (στρατηγικές αποϊδρυματοποίησης), οι οποίες θα πρέπει να έχουν τα εξής χαρακτηριστικά: α) Κλείσιμο των ιδρυμάτων διαμονής μακράς διάρκειας, β) Ανάπτυξη υψηλής ποιότητας εξατομικευμένων υπηρεσιών σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων αυτών που αποσκοπούν στην πρόληψη της ιδρυματοποίησης και τη μεταφορά των πόρων από τα ιδρύματα διαμονής μακράς διάρκειας στις νέες υπηρεσίες, ώστε να εξασφαλιστεί μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα, γ) Πρόσβαση σε όλους στις συμβατικές (mainstream) υπηρεσίες -συμβατικές υπηρεσίες χωρίς αποκλεισμούς- όπως η εκπαίδευση και η κατάρτιση, η απασχόληση, η στέγαση, η υγεία και οι μεταφορές σε όλα τα παιδιά και τους ενήλικους με ανάγκες υποστήριξης.

Το ΕΚΤ κατά την περίοδο 2014 – 2020 αξιοποιείται για τη βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, ιδιαίτερα στους τομείς της υγειονομικής περίθαλψης, των υπηρεσιών απασχόλησης και κατάρτισης, των υπηρεσιών για τους άστεγους, των εξωσχολικών υπηρεσιών φροντίδας, των υπηρεσιών φροντίδας παιδιών και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης. Οι υποστηριζόμενες υπηρεσίες μπορεί να είναι δημόσιες, ιδιωτικές και/ή υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικών κοινοτήτων, και να παρέχονται από διαφόρους τύπους παροχών, ήτοι δημόσιες διοικήσεις, ιδιωτικές εταιρείες, κοινωνικές επιχειρήσεις, μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» εντάσσεται στον αναπτυξιακό σχεδιασμό του ΕΣΠΑ 2014-2020, καθώς περιλαμβάνει τις παρεμβάσεις της χρηματοδοτικής προτεραιότητας για την «Ανάπτυξη και την αξιοποίηση ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού-ενεργό κοινωνική ενσωμάτωση» ενώ καλείται να αντιμετωπίσει τις πλέον αρνητικές επιπτώσεις της κρίσης και της ύφεσης, την ανεργία και τη φτώχεια.

Ο Άξονας Προτεραιότητας 6 του Επιχειρησιακού Προγράμματος και ο Άξονας Προτεραιότητας 09 των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων εξυπηρετεί και χρηματοδοτεί τις διαπιστωμένες αναπτυξιακές ανάγκες που συνδέονται με τη συνέχιση και υποστήριξη των συστημικών μεταρρυθμίσεων και την αναβάθμιση όλων των παραγόντων της εκπαίδευσης. Περαιτέρω, την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών και τη διασφάλιση της ποιότητας σε όλες τις βαθμίδες του εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας, την καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και την προώθηση της έγκαιρης ολοκλήρωσης των σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τέλος, την ενίσχυση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μέσω της προώθησης της έρευνας και της καινοτομίας και της ενδυνάμωσης του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού.

Το ΕΚΤ+ (Κανονισμός 231/21) κατά την προγραμματική περίοδο ΕΣΠΑ 2021 - 2027 θα παρέχει στήριξη με σκοπό να βελτιωθούν η ποιότητα, η διάδοση, η αποτελεσματικότητα και η σύνδεση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας, μεταξύ άλλων μέσω της προώθησης της ψηφιακής μάθησης, της επικύρωσης της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης και της επαγγελματικής ανάπτυξης του διδακτικού προσωπικού, προκειμένου να διευκολυνθεί η απόκτηση βασικών δεξιοτήτων, όπως γνώσεις για την υγεία, τα μέσα επικοινωνίας, τις επιχειρηματικές δεξιότητες, τις ξένες γλώσσες, τις ψηφιακές δεξιότητες και τη βιώσιμη ανάπτυξη που χρειάζονται όλοι για την προσωπική τους ολοκλήρωση και ανάπτυξη, την απασχόληση, την κοινωνική ένταξη και την ενεργό συμμετοχή στα κοινά. Η στήριξη από το ΕΚΤ+ θα πρέπει να προωθεί την ισότιμη πρόσβαση όλων, ιδίως των μειονεκτουσών ομάδων, σε ποιοτική εκπαίδευση και κατάρτιση χωρίς διαχωρισμούς και αποκλεισμούς, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, με ιδιαίτερη έμφαση στα παιδιά από κοινωνικοοικονομικώς μειονεκτικά περιβάλλοντα, μέσω

της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή θα πρέπει να διασφαλίζουν τη συμβολή του ΕΚΤ+ προωθεί την ισότητα των ευκαιριών για όλους, χωρίς διακρίσεις, σύμφωνα το άρθρο 10 ΣΛΕΕ, προάγει την ισότιμη ένταξη των ατόμων με αναπηρίες στην κοινωνία και συμβάλλει στην εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες που εγκρίθηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2006 στη Νέα Υόρκη.

Ειδικότερα μέσω του Ειδικού Στόχου: ESO4.6. Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες (ΕΚΤ+) του Στόχου Πολιτικής 04 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή 2021 – 2027» και των αντιστοιχων Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων εξυπηρετείται η ανάγκη της ισότιμης πρόσβασης σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, την επαγγελματική κατάρτιση και την επιμόρφωση ενηλίκων για την υποστήριξη ατόμων με αναπηρίες/ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και προερχόμενων από ΕΚΟ με έμφαση τόσο στην ευρεία ευαισθητοποίηση όσο και στη στοχευμένη επιμόρφωση για θέματα προσβασιμότητας.

Μέσω της εφαρμογής τεκμηριωμένων, ολοκληρωμένων και συνεκτικών πολιτικών, προωθείται η έγκαιρη παρέμβαση, η πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και η ενίσχυση της συμμετοχής στη δημόσια εκπαίδευση και κατάρτιση χωρίς διακρίσεις. Η βελτίωση των επιδόσεων με έμφαση σε μειονεκτούσες ομάδες συνδέεται με την εξασφάλιση ισότητας ευκαιριών στην εκπαίδευση και αποτελεί το μέσο για την με ίσους όρους ένταξη των ατόμων στην κοινωνική και οικονομική ζωή. Η παροχή εξειδικευμένης υποστήριξης (εκτός του εκπαιδευτικού της τάξης) περιορίζεται σημαντικά κατά το πέρασμα από την Α'βάθμια στη Β'βάθμια εκπαίδευση, όπου το ποσοστό μαθητών που φοιτούν υποστηριζόμενοι μόνο από τους εκπαιδευτικούς της γενικής τάξης υπερβαίνει το 90%. Οι διαπιστωμένες ανισότητες, οι οποίες λόγω της οικονομικής κρίσης επιδεινώθηκαν, επηρεάζουν και τη δυνατότητα πρόσβασης στην Γ'βάθμια εκπαίδευση. Στο πλαίσιο της Εξατομικευμένης Εκπαιδευτικής υποστήριξης μαθητών με αναπηρία καταγράφονται 2.418 ωφελούμενες σχολικές μονάδες (ΣΜΕΑΕ και με τμήματα ένταξης στα γενικά σχολεία), ενώ στο πλαίσιο της Εξειδικευμένης Εκπαιδευτικής υποστήριξης μαθητών με αναπηρία καταγράφονται 4.918 ωφελούμενες σχολικές μονάδες (γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης).

Σε επίπεδο Α'βαθμιας και Β'βάθμιας εκπαίδευσης θα υλοποιηθεί η δράση για την υποστήριξη της ενιαίας συστηματικής και χωρίς αποκλεισμούς φοίτησης και συμπερίληψης στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μέσω (ενδεικτικά)

ενισχυτικής διδασκαλίας, υποστήριξης εγγραμματισμών και ενδυνάμωσης της κοινωνικο-συναισθηματικής ανάπτυξης και ανθεκτικότητας των μαθητών, ενίσχυσης νηπιαγωγείων και δημοτικών σχολείων σε ζώνες εκπαιδευτικής προτεραιότητας, επέκτασης λειτουργίας των ολοήμερων νηπιαγωγείων και δημοτικών σχολείων, κ.α. Η επέκταση της λειτουργίας του σχολείου χωρίς πρόσθετη οικονομική επιβάρυνση για την οικογένεια έχει σημαντική προστιθέμενη αξία για την κοινωνία καθώς α) εξασφαλίζει την πρόσβαση όλων των μαθητών σε ένα δωρεάν και ποιοτικό σχολικό πρόγραμμα δημιουργώντας ίσες ευκαιρίες μάθησης, αντισταθμίζοντας τις ανισότητες που προκύπτουν λόγω του διαφορετικού κοινωνικοοικονομικού υπόβαθρου και β) συνεισφέρει τόσο στη διευκόλυνση της συμμετοχής των γονέων-κηδεμόνων στην αγορά εργασίας.

Δ. Αποτελέσματα έρευνας αξιολόγησης των Δράσεων Ειδικής Αγωγής:

Για την αξιολόγηση των Δράσεων της Ειδικής Αγωγής ως προς τα κριτήρια της συνάφειας & καταλληλότητας, αποτελεσματικότητας, αποδοτικότητας και της προστιθέμενης αξίας πραγματοποιήθηκε έρευνα πεδίου σε δέκα τέσσερις (14) ομάδες συμμετεχόντων ως εξής:

- **ΟΜΑΔΑ 1 - ΚΗΔΕΜΟΝΕΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ** με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- **ΟΜΑΔΑ 2 - ΕΚΠ/ΚΟΙ ΕΙΔ.ΑΓΩΓΗΣ & ΕΚΠ/ΣΗΣ (ΕΚΠ/ΚΟΙ ΕΑΕ)**, που απασχολούνται ή έχουν απασχοληθεί κατά το παρελθόν (από το σχολ. έτος 2014-15 και εντεύθεν).
- **ΟΜΑΔΑ 3 - ΕΙΔΙΚΟ ΕΚΠ/ΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ (ΕΕΠ) -ΕΙΔΙΚΟ ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ (ΕΒΠ)** που απασχολούνται ή έχουν απασχοληθεί κατά το παρελθόν (από το σχολ. έτος 2014-15 και εντεύθεν) είτε σε Σχολ. μονάδες της τυπικής/γενικής εκπαίδευσης είτε σε ΣΜΕΑΕ.
- **ΟΜΑΔΑ 4 - ΕΚΠ/ΚΟΙ ΓΕΝΙΚΗΣ/ΤΥΠΙΚΗΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ** που κατά την επαγγελματική τους διαδρομή στην δημόσια εκπαίδευση (από το σχολ. έτος 2014-15 και εντεύθεν) έχουν συνεργαστεί με Εκπ/κους ΕΑΕ και με μέλη των ΕΔΥ είτε, λόγω Παράλληλης στήριξης μαθητή/τριας τους, είτε λόγω ύπαρξης Τμήματος Ένταξης σε σχολ. μονάδα υπηρέτησής τους.
- **ΟΜΑΔΑ 5 - Δ/ΝΤΕΣ/Προϊστάμενοι ΣΜΕΑΕ και Δ/ΝΤΕΣ/Προϊστάμενοι ΣΧΟΛ.ΜΟΝΑΔΩΝ ΓΕΝΙΚΗΣ** που λειτουργεί ΕΔΥ.
- **ΟΜΑΔΑ 6 - ΕΚΠ/ΚΟΙ ΕΙΔ.ΑΓΩΓΗΣ & ΕΚΠ/ΣΗΣ (ΕΚΠ/ΚΟΙ ΕΑΕ των ΚΕΔΑΣΥ)** που απασχολούνται ή έχουν απασχοληθεί κατά το παρελθόν (από το σχολ. έτος 2014-15 και εντεύθεν).
- **ΟΜΑΔΑ 7 - ΕΙΔΙΚΟ ΕΚΠ/ΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ (ΕΕΠ) των ΚΕΔΑΣΥ.**
- **ΟΜΑΔΑ 8 - ΕΙΔΙΚΟ ΕΚΠ/ΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ (ΕΕΠ) των ΕΔΥ των ΣΔΕΥ** που απασχολούνται ή έχουν απασχοληθεί κατά το παρελθόν (από το σχολ. έτος 2014-15 και εντεύθεν).

Ακολουθεί η αποτύπωση των βασικών διαπιστώσεων ανά αξιολογικό ερώτημα :

Δ.1 Αξιολόγηση του κριτηρίου Συνάφειας & Συνοχής

Αξιοποιώντας τις ειδικές Μήτρες Συνάφειας, εξετάστηκαν τα κριτήρια Συνάφειας και Συνοχής, όπου επιβεβαιώθηκε ότι οι δράσεις Ειδικής Αγωγής είναι αποτέλεσμα Εθνικών Στρατηγικών και προτεραιοτήτων όπως η Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης, το Εθνικό Πλαίσιο Στρατηγικής για τη μείωση της σχολικής διαρροής στην Ελλάδα, το σχέδιο Στρατηγικής για την Αποϊδρυματοποίηση, ενώ λαμβάνουν υπόψη, κατά τον προγραμματικό σχεδιασμό τους και τις ανάγκες της ομάδας στόχου (άτομα με αναπηρία). Οι δράσεις Ειδικής Αγωγής παρουσιάζουν συνάφεια επίσης με την αρχιτεκτονική των Περιφερειακών Στρατηγικών Κοινωνικής Ένταξης αλλά και με τις ανάγκες της ομάδας στόχου.

Ειδικότερα, το κριτήριο της Συνάφειας και Καταλληλότητας αφορά στη σύνδεση / συνάφεια του σχεδιασμού των αξιολογούμενων δράσεων με τις επιμέρους προκλήσεις και ανάγκες στον τομέα της ειδικής αγωγής καθώς και τους στόχους των Εθνικών Πολιτικών και Στρατηγικών που αυτές υπηρετούν. Από την αξιολόγηση προέκυψαν στοιχεία αναφορικά με το αν οι παρεμβάσεις συνάδουν με τις ανάγκες και τις προτεραιότητες που είχαν τεθεί και ειδικά με το θεματικό στόχο, την επενδυτική προτεραιότητα και τον ειδικό στόχο που εξυπηρετούν.

Εξετάστηκε, η συνάφεια των παρεμβάσεων ως προς τους στόχους των ισχυουσών Εθνικών / Ευρωπαϊκών Πολιτικών & Στρατηγικών & Σχεδίων Δράσης και η συνάφεια του σχεδιασμού των παρεμβάσεων με τις ανάγκες του ωφελούμενου πληθυσμού. Η αποτίμηση του βαθμού συνάφειας πραγματοποιήθηκε με βάση τρεις (3) επιλογές ως εξής: χαμηλός, μέτριος και υψηλός βαθμός σε κλίμακα βαθμολόγησης από 1 έως 3, όπου 1 μηδενική ή χαμηλή συνάφεια, 2 μέση συνάφεια και 3 υψηλή συνάφεια. Ο υπολογισμός της τιμής συνάφειας προκύπτει από το πηλίκο του συνόλου των τιμών των βαθμών αξιολόγησης ως προς το άθροισμα των μέγιστων τιμών που δύναται να λάβει τα πεδία βαθμολόγησης.

Η αξιολόγηση επεκτάθηκε σε όλες τις φάσεις σχεδιασμού των δράσεων (προγραμματικός σχεδιασμός, εξειδίκευση παρεμβάσεων, προσκλήσεις υποβολής προτάσεων) και καλύψε τη σύνδεση / συνάφεια των παρεμβάσεων με τις εθνικές, αλλά και τις περιφερειακές ανάγκες / προτεραιότητες. Παράλληλα στο πλαίσιο αυτό, εξετάστηκε η συνέπεια/καταλληλότητα του σχεδιασμού των παρεμβάσεων, προκειμένου να επιτευχθούν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα και να καλυφθούν οι βασικές ανάγκες / προκλήσεις που αναδείχθηκαν από την ανάλυση, η οποία υποστήριξε τον προγραμματικό σχεδιασμό και το σχεδιασμό εφαρμογής των αξιολογούμενων παρεμβάσεων.

Όσον αφορά το βαθμό συνάφειας & συνοχής των παρεμβάσεων σε σχέση με τις ανάγκες και τις προτεραιότητες που είχαν τεθεί με τον θεματικό στόχο, την επενδυτική προτεραιότητα και τον ειδικό στόχο των επιχειρησιακών προγραμμάτων, οι Δράσεις: Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

(σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ και Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, μέσα από τους άξονες λειτουργίας τους, (Άξονα Προτεραιότητας 6 «Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος», Άξονα Προτεραιότητας 8 «Βελτίωση της Ποιότητας και της Αποτελεσματικότητας του Εκπαιδευτικού Συστήματος και της Δια Βίου Μάθησης – Σύνδεση με την αγορά εργασίας στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας» και Άξονα Προτεραιότητας 9 «Βελτίωση της Ποιότητας και της Αποτελεσματικότητας του Εκπαιδευτικού Συστήματος και της Δια Βίου Μάθησης – Σύνδεση με την αγορά εργασίας στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου», Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης), εμφανίζουν υψηλή συνάφεια με τους Ειδικούς Στόχους:

- Αύξηση των σχολικών μονάδων που λειτουργούν στο πλαίσιο του Νέου Σχολείου – Ενίσχυση των δομών και της ποιότητας της προσχολικής, της α'βάθμιας και β'βάθμιας εκπαίδευσης
- Βελτίωση της παροχής υπηρεσιών εκπαιδευτικής υποστήριξης σε μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- Βελτίωση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών εκπαιδευτικής υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοποιημένες γυναίκες).
- Περιορισμός των διακρίσεων που υφίστανται οι ευπαθείς ομάδες πληθυσμού στην εκπαιδευτική διαδικασία και στην καθημερινή τους διαβίωση.
- Βελτίωση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών εκπαιδευτικής υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες .

Συνολικά για όλες τις προτεραιότητες ο βαθμός συνάφειας όλων των στόχων των Δράσεων, ανέρχεται σε 120% και κρίνεται ως ιδιαίτερα υψηλός.

Από την πρωτογενή έρευνα που πραγματοποιήθηκε στα στελέχη του Δικαιούχου - Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ και της Διεύθυνσης Ειδικής Αγωγής του ΥΠΑΙΘ. θεωρούν στην πλειοψηφία τους ότι στις παρεμβάσεις έτσι όπως σχεδιάστηκαν λήφθηκαν υπόψη οι Εθνικές και Περιφερειακές Στρατηγικές, Σχέδια Δράσης που αφορούν τη συμπεριληπτική εκπαίδευση.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των στελεχών ΕΥΔ των ΕΠ, που συμμετείχαν στην έρευνα, απάντησαν ότι οι Εθνικές & Περιφερειακές στρατηγικές-Σχέδια δράσης της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης, ελήφθησαν υπόψη κατά τη διαδικασία εξειδίκευσης και σχεδιασμού των δράσεων Ειδικής Αγωγής που αφορούσαν στα προγράμματα:

- Εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

- «Ανάπτυξη υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» του Ε.Π. ΑΝΑΔΕΔΜΒ.
- Εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες) σε όλα τα ΕΠ.

Δ.2 Αξιολόγηση του κριτηρίου Αποτελεσματικότητας

Στο κριτήριο της Αποτελεσματικότητας ποσοτικών στόχων των αξιολογούμενων παρεμβάσεων, εξετάστηκε ο βαθμός συμβολής των εκροών και αποτελεσμάτων των παρεμβάσεων στους αντίστοιχους στόχους του κάθε εμπλεκόμενου Επιχειρησιακού Προγράμματος. Στο πλαίσιο αυτό, εντοπίστηκαν και αναλύθηκαν τυχόν προβλήματα κατά την υλοποίηση των δράσεων, τα οποία επηρεάζουν την αποτελεσματικότητά τους, ενώ αναζητήθηκαν τα αίτια αυτών προκειμένου να διατυπωθούν τυχόν διορθωτικές κινήσεις, καθώς και προτάσεις για τις μελλοντικές παρεμβάσεις – κύκλους των προγραμμάτων.

Για την αξιολόγηση του κριτηρίου της αποτελεσματικότητας, πραγματοποιήθηκε η έρευνα πεδίου ως εξής:

Δ.2.1 Αποτελέσματα έρευνας στους ωφελούμενους (κηδεμόνες) που συμμετείχαν σε δράσεις Ειδικής Αγωγής

Το αρχικό δείγμα της έρευνας αφορούσε 752 συμμετέχοντες – ωφελούμενους (κηδεμόνες). Η επιλογή του δείγματος έγινε μέσω της απλής τυχαίας δειγματοληψίας. Από τα 750 ερωτηματολόγια που συλλέχθηκαν στην έρευνα οι 419 συμμετέχοντες (55,9%) απάντησαν ότι έχουν συμμετάσχει σε δράσεις Ειδικής Αγωγής ή είναι κηδεμόνες ωφελούμενου μαθητή ή μαθήτριας που έχει συμμετάσχει σε αντίστοιχες δράσεις, ενώ οι υπόλοιποι 331 (44,1%) δεν έχουν συμμετάσχει ή δεν είναι κηδεμόνες ωφελούμενων που έχουν λάβει μέρος σε δράσεις Ειδικής Αγωγής. Επομένως, λόγω μικρής συμμετοχής δεν καλύφθηκε το στατιστικό δείγμα των 752 ωφελούμενων. Το τελικό δείγμα διαμορφώνεται στους 419 ωφελούμενους. Θεωρούμε ότι είναι αντιπροσωπευτικό το δείγμα διότι υπάρχει ομοιόμορφη κατανομή ως προς το φύλο των συμμετεχόντων, την Περιφέρεια και την ηλικία των ωφελούμενων. Επίσης, λόγω της ομοιογένειας του ερωτηματολογίου επιβεβαιώνεται και η αξιοπιστία του δείγματος. Το τελικό δείγμα είχε ένα ικανοποιητικό ποσοστό απάντησης (response rate) της τάξεως 56%², που θεωρείται ικανοποιητικό αν λάβουμε υπόψη ότι η έρευνα είναι διαδικτυακή και όχι συμβατική.

Το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετεχόντων είναι από την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας 102 (24,3%) και ακολουθεί η Περιφέρεια Αττικής με ποσοστό 23,9% (100), ενώ το μικρότερο ποσοστό είναι από τις Περιφέρειες Ηπείρου και Δυτικής Μακεδονίας 1,4% (6).

² Ικανοποιητικό response ratio >30%.

Από τους 419 συμμετέχοντες /ωφελούμενους στην έρευνα, το 23,1% (97) ανήκει στις Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ), ενώ το 74,2% (311) στις Σχολικές Μονάδες Γενικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και 11 συμμετέχοντες δεν απάντησαν στην συγκεκριμένη ερώτηση. Από τους 97 που ανήκουν στις (ΣΜΕΑΕ) οι 5 μαθητές/τριες (5,2%) φοιτούν στο Λύκειο, οι 52 μαθητές/τριες (53,6%) στο Δημοτικό, οι 6 μαθητές/τριες (6,2%) στο ΕΕΕΕΚ, οι 23 μαθητές/τριες (23,7%) στο Γυμνάσιο, και οι 11 μαθητές/τριες (11,3%) στο Νηπιαγωγείο, το 76,8% δεν απάντησαν στην συγκεκριμένη ερώτηση. Από τους συμμετέχοντες στην έρευνα που ανήκουν στις Σχολικές Μονάδες Γενικής & Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (311), η πλειοψηφία ανήκει στο Δημοτικό, 181 ωφελούμενοι (43,2%) ενώ το μικρότερο ποσοστό (5,7%) ανήκει στο Λύκειο (24).

Από τους 419 συμμετέχοντες, οι 301 ωφελούμενοι συμμετείχαν στην δράση στήριξης «Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.». Πιο συγκεκριμένα, το 43,2% των ωφελούμενων είχαν λάβει υποστήριξη από Εκπαιδευτικό προσωπικό Ειδικής Αγωγής και το υπόλοιπο 28,6% είχαν λάβει υποστήριξη από Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό. Από τους 419 συμμετέχοντες στην έρευνα οι 200 είχαν συμμετάσχει σε δράση στήριξης από Υποστηρικτικές Δομές «ΕΔΥ».

Οι κηδεμόνες δήλωσαν σε μεγάλο ποσοστό ότι είναι «ΠΟΛΥ» ικανοποιημένοι από την διαδικασία ένταξης σε δράση Ειδικής Αγωγής. Πιο συγκεκριμένα, σχετικά με την *έγκαιρη διάγνωση του μαθητή/τριας*, ικανοποιημένοι συνολικά δήλωσαν το 90,2% με το 9,8% να δηλώνουν μη ικανοποιημένοι.

Οι κηδεμόνες των μαθητών/τριών που συμμετείχαν σε δράσεις ειδικής αγωγής ανέφεραν ως βασικότερους λόγους μη κάλυψης των αναγκών :

- Καθυστέρηση τοποθέτησης του εκπαιδευτικού προσωπικού.
- Έλλειψη εκπαιδευτικού προσωπικού ανάλογα με την απαραίτητη ειδικότητα.
- Έλλειψη εμπειρίας από το εκπαιδευτικό προσωπικό ώστε να ανταπεξέλθει σε απαιτητικές περιπτώσεις.
- Μειωμένη κάλυψη σε σχέση με το πλήρες ωράριο.
- Απουσία τμήματος ένταξης.

Επίσης, σχετικά με την σχολική διαρροή ανέφεραν ότι μέσω των δράσεων ειδικής αγωγής καλύπτονται σε μεγάλο βαθμό οι ανάγκες των μαθητών/τριών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και επιτυγχάνεται η βελτίωση/εξέλιξη της ένταξης τους. Ωστόσο, αρκετές φορές αναφέρθηκε ότι υπάρχει καθυστέρηση στην έναρξη των υπηρεσιών της παράλληλης στήριξης, ή δεν καλύπτονται στον βαθμό που επιθυμούν οι ανάγκες του ωφελούμενου λόγω έλλειψης εμπειρίας ή κατάρτισης.

[Δ.2.2 Αποτελέσματα έρευνας στους Εκπαιδευτικούς Ειδικής Αγωγής \(ΕΑΕ\), το Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό \(ΕΕΠ\) και το Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό \(ΕΒΠ\), που συμμετείχαν σε δράσεις ειδικής αγωγής](#)

Το δείγμα μας συνολικά αποτελείται από 2.464 εκπαιδευτικούς. Ο αρχικός στόχος ώστε να ήταν αντιπροσωπευτικό το δείγμα ήταν 1.063 εκπαιδευτικοί. Λόγω μεγάλης ανταπόκρισης των συμμετεχόντων έγινε επέκταση του δείγματος. Πιο συγκεκριμένα, το δείγμα μας αποτελείται από:

- 926 Αναπληρωτές Εξατομικευμένης Υποστήριξης: Αναπληρωτές ΕΑΕ σε σχολική μονάδα ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ) και ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό (ΕΕΠ) σε ΣΜΕΑΕ και ειδικό βοηθητικό προσωπικό (ΕΒΠ) σε ΣΜΕΑΕ και εκπαιδευτικούς ΕΑΕ σε τμήματα ένταξης. (ο αρχικός στόχος ώστε να ήταν αντιπροσωπευτικό το δείγμα ήταν 354 εκπαιδευτικοί)
- 1.456 Αναπληρωτές Εξειδικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης: Αναπληρωτές ΕΑΕ σε παράλληλη στήριξη και ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό (ΠΕ25 σχολικός νοσηλευτής) ή εκπαιδευτικός ΠΕ87 -νοσηλευτής σε παράλληλη στήριξη και ειδικό βοηθητικό προσωπικό ή εκπαιδευτικός κλάδου ΤΕ 01.30 βοηθών βρεφονηπιοκόμων -παιδοκόμων σε παράλληλη στήριξη. (ο αρχικός στόχος ώστε να ήταν αντιπροσωπευτικό το δείγμα ήταν 375 εκπαιδευτικοί).
- 82 συμμετέχοντες δεν επέλεξαν κάποια από τις κατηγορίες ωστόσο απάντησαν στο υπόλοιπο ερωτηματολόγιο

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων (896) εργάστηκε σε σχολικές μονάδες τα έτη 16-17 με ποσοστό 36,4% σε Τμήμα ένταξης (Γενικής ή Επαγγελματικής Εκπαίδευσης). Επίσης, (1.172 αριθμός) μεγάλο ποσοστό των συμμετεχόντων (47,6%) εργάστηκε τα έτη 18-19 στην Εξειδικευμένη Υποστήριξη (Παράλληλη στήριξη). Επιπλέον, (2.800) μεγάλο ποσοστό συγκεντρώνεται στην ίδια κατηγορία για τα έτη 19-20 και 20-21 με ποσοστά 53,8% και 59,9% αντίστοιχα.

Το μεγαλύτερο ποσοστό (1.871) 75,9% είναι αναπληρωτές/τριες ενώ μόλις το (560) 22,7% είναι μόνιμοι εκπαιδευτικοί. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων αναπληρωτών εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής σε παράλληλη στήριξη βρίσκεται στην Περιφέρεια Αττικής (283) και ακολουθεί η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (260). Στον αντίποδα, στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων εντοπίζονται ο μικρότερος αριθμός στην πλειονότητα των κατηγοριών. Οι αναπληρωτές εκπαιδευτικοί κατά βάση έχουν πλήρες ωράριο, σε ποσοστό 99,4%.

Το μεγαλύτερο ποσοστό (1.763) 71,6% των συμμετεχόντων (αναπληρωτών ΕΑΕ εξειδικευμένης & εξατομικευμένης υποστήριξης καθώς επίσης και ΕΕΠ και ΕΒΠ) ανήκει στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Από το σύνολο των συμμετεχόντων (658) το 26,7% ανήκει στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Η πλειονότητα των συμμετεχόντων που έχουν εργασθεί σε σχολική μονάδα Ειδικής αγωγής είτε ως εκπαιδευτικοί ΕΑΕ είτε ως ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό (ΕΕΠ) είτε ως ειδικό

βοηθητικό προσωπικό (ΕΒΠ) σε ποσοστό 65,65% (340), δήλωσαν ότι δεν αντιμετώπισαν κάποιο συγκεκριμένο πρόβλημα κατά την προσαρμογή του μαθήματος στους μαθητές/τριες.

Λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα από την έρευνα πεδίου σε αναπληρωτές εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής και ειδικό βοηθητικό προσωπικό διαπιστώνουμε ότι οι παρεμβάσεις ήταν αποτελεσματικές και κατά κύριο λόγο μόνο θετικό αντίκτυπο είχαν στους εκπαιδευτικούς και το ειδικό βοηθητικό προσωπικό που συμμετείχαν στην έρευνα. Ωστόσο, η μη ύπαρξη εκπαιδευτικού προσωπικού ειδικής αγωγής και για τα τμήματα ένταξης, η έλλειψη κατάλληλων κτιριακών υποδομών και εκπαιδευτικού εξοπλισμού, η μη συστηματική αξιολόγηση μαθητών της αποτελεσματικότητας των εξατομικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, η μικρή εμπλοκή του εκπαιδευτικού ειδικής αγωγής στη διαδικασία της διδασκαλίας, η μη σταθερή συνεργασία με ψυχολόγους, νοσηλευτές είναι λόγοι μη επίτευξης των δεικτών αποτελεσμάτων.

Δ.2.3 Αποτελέσματα έρευνας στους εκπαιδευτικούς γενικής αγωγής που κατά την επαγγελματική τους πορεία έχουν εργασθεί σε σχολικές μονάδες που έχουν υλοποιηθεί δράσεις ειδικής αγωγής

Το δείγμα αποτελείται από 2.326 εκπαιδευτικούς γενικής αγωγής. Η επιλογή του δείγματος έγινε μέσω της απλής τυχαίας δειγματοληψίας. Ο αρχικός στόχος ώστε να ήταν αντιπροσωπευτικό το δείγμα ήταν 317 εκπαιδευτικοί. Η ανταπόκριση των εκπαιδευτικών γενικής αγωγής ήταν πολύ μεγαλύτερη από το αναμενόμενο. Από τους 2.539 συμμετέχοντες στην έρευνα οι 2.326 (91,6%) απάντησαν ότι κατά την διάρκεια της επαγγελματικής τους πορείας έχουν εργασθεί σε σχολική μονάδα που υλοποιούνται δράσεις Ειδικής Αγωγής ενώ οι υπόλοιποι 161 (6,3%) δεν έχουν εργασθεί.

Από τους 2.326 συμμετέχοντες το 26,4% ανήκουν στην περιφέρεια Κ. Μακεδονίας, το 18,3% (425) στην περιφέρεια Αττικής, το 11,9% στην περιφέρεια Κρήτης, το 6,7% στην περιφέρεια Θεσσαλίας, το 6,6% στην περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος, το 5,9% στην περιφέρεια Πελοποννήσου, το 5,6% στην περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, το 4,6% (στην περιφέρεια Δ. Ελλάδος, το 4,6% στην περιφέρεια Ν. Αιγαίου, το 2,8% (στην περιφέρεια Δ. Μακεδονίας, το 2,7% στην περιφέρεια Ηπείρου, το 1,6% (38) στην περιφέρεια Ιονίων Νήσων και το 1,6% στην περιφέρεια Β. Αιγαίου (Υπάρχει διαφοροποίηση ως προς την κατανομή του δείγματος στις Περιφέρειες λόγω της μεγάλης ανταπόκρισης σε κάποιες και της μικρής σε άλλες). Από τους 2.326 συμμετέχοντες το 77,3% ανήκουν στη Πρωτοβάθμια εκπαίδευση και το 21,9% στη Δευτεροβάθμια.

Από τη λειτουργία της εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης (παράλληλη στήριξη) πολύ ικανοποιημένο δήλωσε το 59,8%, αρκετά ικανοποιημένο το 29,8%, το 3,3% δεν απάντησε, το 2,6% λίγο ικανοποιημένο και το 0,7% καθόλου ικανοποιημένο με κύριο λόγο την έλλειψη οργάνωσης καθώς και την έλλειψη κατάλληλων εκπαιδευτικών εργαλείων.

Από τους 2.326 συμμετέχοντες το 92,6% (2.154) δήλωσε ότι οι δράσεις Ειδικής Αγωγής (Τμήματα Ένταξης και παράλληλη στήριξη) επιφέρουν βελτιώσεις στις μαθησιακές, γνωσιακές δεξιότητες των μαθητών/τριών, το 4,2% (98) δεν ξέρει/ δεν απαντά και το 1,5% (34) δήλωσε ότι δεν επιφέρουν βελτιώσεις στις μαθησιακές, γνωσιακές δεξιότητες των μαθητών/τριών διότι υπάρχει έλλειψη εκπαιδευτικής εμπειρίας του εκπαιδευτή Ειδικής Αγωγής.

Από τους 2.326 συμμετέχοντες το 91,6% δηλώσε ότι οι δράσεις Ειδικής Αγωγής (Τμήματα Ένταξης και παράλληλη στήριξη) συμβάλλουν στους στόχους της ενταξιακής εκπαίδευσης, το 5,5% (128) δεν ξέρει/ δεν απαντά και το 1,2% δήλωσε ότι δεν συμβάλλουν στους στόχους της ενταξιακής εκπαίδευσης λόγω ανεπάρκειας εκπαιδευτικών ωρών.

Δ.2.4 Βασικά συμπεράσματα

Η αποτελεσματικότητα των δράσεων τόσο ως προς τις εκροές και για τις τρεις (3) δράσεις Ειδικής Αγωγής παρουσιάζουν ποσοστά επίτευξης που υπερκαλύπτουν τους στόχους που είχαν τεθεί κατά το σχεδιασμό των Πράξεων / Δράσεων καθιστώντας τις Πράξεις / Δράσεις αποτελεσματικές. Όσον αφορά την αποδοτικότητα σε σχέση με τα διαθέσιμα στοιχεία για την εξέλιξη του οικονομικού αντικείμενου των Πράξεων για τη Δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021)» των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, συμπεραίνεται ότι είναι πολύ ικανοποιητική παρουσιάζοντας υψηλά ποσοστά απορρόφησης. Όσον αφορά την αξιολόγηση της αποδοτικότητας ως προς το μοναδιαίο κόστος ανά ωφελούμενο και τις αποκλίσεις με τον αρχικό σχεδιασμό συμπεραίνεται ότι οι πράξεις της εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης από τα ΠΕΠ υλοποιήθηκαν με μικρότερο κόστος από αυτό που είχε αρχικά προσδιορισθεί, καθιστώντας τις πράξεις πολύ αποδοτικές.

Όσον αναφορά την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί ανά Πράξη για τη δράση «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021)» του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ, σε σχέση με τον δείκτη εκροής 11501 «Αριθμός Σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις», βάσει των Τεχνικών Δελτίων Πράξης προέκυψε ότι το ποσοστό επίτευξης των Πράξεων στο σύνολο της Δράσης είναι 122,73%, ποσοστό που υπερακαλύπτει τους στόχους που είχαν τεθεί κατά τον σχεδιασμό των Πράξεων.

Επίσης, οι δείκτες εκροής των δράσεων όπως αυτοί αποτυπώθηκαν στις προηγούμενες ενότητες τροφοδοτούν τον δείκτη αποτελέσματος 11509 «Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εξειδικευμένης εκπαιδευτικής στήριξης σε μαθητές ΑμεΑ» που σύμφωνα με τα στοιχεία της Ετήσιας Έκθεσης του 2018 του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ προκύπτει ότι η τιμή στόχου του

δείκτη αποτελέσματος 11509 έχει επιτευχθεί με τις τιμες επίτευξης για το έτος 2018 να υπερκαλύπτουν τους στόχους που είχαν τεθεί το έτος 2018 και 2023.

Σημειώνεται ότι από τις 11.728 σχολικές μονάδες που επωφελήθηκαν από την εν λόγω δράση αθροιστικά για τα αντίστοιχα σχολικά έτη οι περισσότερες (4.726 ή 47,26%) αφορούν στις λιγότερο αναπτυγμένες Περιφέρειες (ΛΑΠ), ενώ 4.064 ή 34,65% αφορούν στις Περιφέρειες σε Μετάβαση (ΜΕΤ) και 2.938 ή 25,05% στις περισσότερο αναπτυγμένες Περιφέρειες (ΠΑΠ).

Όσον αφορά, την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί ανά Πράξη για τη δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021)» του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ, σε σχέση με τον δείκτη εκροής 11501 «Αριθμός Σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις», βάσει των Τεχνικών Δελτίων Πράξης προκύπτει ότι το ποσοστό επίτευξης των Πράξεων στο σύνολο της Δράσης είναι 110,78%, ποσοστό που υπερκαλύπτει τους στόχους που είχαν τεθεί κατά τον σχεδιασμό των Πράξεων.

Σημειώνεται ότι από τις 23.935 σχολικές μονάδες που επωφελήθηκαν από την εν λόγω δράση αθροιστικά για τα αντίστοιχα σχολικά έτη, οι περισσότερες (8.813 ή 36,82%) αφορούν στις περισσότερο αναπτυγμένες Περιφέρειες (ΠΑΠ), ενώ 8.505 ή 35,53% αφορούν στις Περιφέρειες σε Μετάβαση (ΜΕΤ) και 6.617 ή 27,65% στις λιγότερο αναπτυγμένες Περιφέρειες (ΛΑΠ).

Για την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί ανά Πράξη για τη δράση «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021)» του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ, σε σχέση με τον δείκτη εκροής 11502 «Αριθμός μαθητών που επωφελούνται», βάσει των Τεχνικών Δελτίων Πράξης προέκυψε ότι το ποσοστό επίτευξης των Πράξεων στο σύνολο της Δράσης είναι 118,88 %, ποσοστό που υπερκαλύπτει τους στόχους που είχαν τεθεί κατά τον σχεδιασμό των Πράξεων.

Πολύ υψηλό ποσοστό επίτευξης με 432,97% παρουσιάζει η Πράξη με κωδικό MIS 5000852 - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΡΩΝ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣΑΠ89 - που αφορά στην υποστήριξη των μαθητών για τις Περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας και Ιονίων Νήσων, γεγονός που καταδεικνύει την τεράστια απόκλιση από την αρχική εκτίμηση των αναγκών για τις εν λόγω περιοχές.

Για την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί ανά Πράξη για τη δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021)» του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ, σε σχέση με τον δείκτη εκροής 11502 «Αριθμός μαθητών που επωφελούνται», βάσει των Τεχνικών Δελτίων Πράξης

προκύπτει ότι το ποσοστό επίτευξης των Πράξεων στο σύνολο της Δράσης είναι 147,33 %, ποσοστό που υπερκαλύπτει τους στόχους που είχαν τεθεί κατά τον σχεδιασμό των Πράξεων.

Όσον αφορά, την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί ανά Πράξη για τη δράση «Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) και Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ, σε σχέση με τον δείκτη εκροής 11503 «Αριθμός δομών για την ένταξη παιδιών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες», βάσει των Τεχνικών Δελτίων Πράξης προέκυψε ότι το ποσοστό επίτευξης των Πράξεων στο σύνολο της Δράσης είναι 111,11 %, ποσοστό που υπερκαλύπτει τους στόχους που είχαν τεθεί κατά τον σχεδιασμό των Πράξεων. Το μεγαλύτερο ποσοστό επίτευξης παρουσιάζει η Πράξη με MIS 5048220 - ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 2019-2020- για την ενίσχυση των υποστηρικτικών Δομών για το σχολικό έτος 2019-2020 με 169,09%.

Επισημαίνεται ότι τα στελέχη του Δικαιούχου που συμμετείχαν στην έρευνα, ως προς τους στόχους που είχαν τεθεί για τις δράσεις Ειδικής Αγωγής, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο θεσμικό πλαίσιο και τα Τεχνικά Δελτία Πράξης, απάντησαν ότι έχουν επιτευχθεί σε μεγάλο βαθμό και στις τρεις δράσεις. Επίσης, Το 66,7% των στελεχών του δικαιούχου πιστεύουν ότι η στοχοθεσία των δεικτών συμβάλλει στην ορθή μέτρηση των εκροών.

Και σύμφωνα με τους Περιφερειακούς Διευθυντές Εκπαίδευσης και τα στελέχη των υποστηρικτικών δομών, οι στόχοι της πολιτικής για την Ειδική Αγωγή στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, επιτυγχάνονται σε αρκετά μεγάλο βαθμό. Όπως επισημάνθηκε οι στόχοι επιτυγχάνονται ως προς το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην εκπαίδευση, καθώς και ως προς την κατανόηση και αναγνώριση της ένταξης ως ενός βασικού στόχου της εκπαιδευτικής πολιτικής. Όμως σε όλα τα επίπεδα εφαρμογής της ένταξης υπάρχουν πτυχές που χρίζουν βελτίωσης, όπως οι σαφείς πολιτικές και κατευθυντήριες γραμμές, η κουλτούρα των σχολικών μονάδων και η κατάρτιση των εκπαιδευτικών στη διαφοροποιημένη διδασκαλία. Φυσικά, υπάρχουν πολλά περιθώρια ακόμη για μεγαλύτερη προσπάθεια βελτίωσης όσον αφορά την οργάνωση και τη στελέχωση των σχολείων με ειδικευμένο προσωπικό, με τις υποδομές των μονάδων ειδικής αγωγής και των τμημάτων ένταξης και τη συνεχή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και τη συμβουλευτική γονέων που έχουν μαθητρών/τριών με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Η Ειδική Αγωγή συμβάλλει επίσης στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της ισότητας ευκαιριών. Μέσω της προσαρμογής της εκπαίδευσης στις ανάγκες κάθε μαθητή, δημιουργούνται περισσότερες ευκαιρίες για την συμμετοχή τους στην κοινωνία, την εργασία και την πολιτιστική ζωή. Μέσω της αποτελεσματικής εκπαίδευσης και υποστήριξης, προωθείται η αυτονομία και η αυτοπεποίθηση των μαθητών, ενισχύοντας την ικανότητά τους να συμμετέχουν στην κοινωνία. Τέλος, η αξιολόγηση των μαθητών με ειδικές

εκπαιδευτικές ανάγκες ενέχει δυσκολίες. Παρόλο που στο Ν. 4823/2021 προβλέπεται τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. να προτείνουν εναλλακτικούς τρόπους αξιολόγησης, εκτός από την προφορική αξιολόγηση, δεν προβλέπεται άλλες προτεινόμενες τροποποιήσεις και προσαρμογές να έχουν για το σχολείο υποχρεωτικό χαρακτήρα στις ενδοσχολικές προαγωγικές εξετάσεις και επαφίεται στην ευαισθησία και καλή προαίρεση των εκπαιδευτικών.

Αναφορικά με τις αλληλοεπικαλύψεις αρμοδιοτήτων των Ε.Δ.Υ., αυτό μπορεί να διαφέρει ανάλογα με την περιοχή, τη σχολική μονάδα και τους συγκεκριμένους εμπλεκόμενους φορείς. Ορισμένες φορές μπορεί να υπάρχουν αλληλοεπικαλύψεις αρμοδιοτήτων μεταξύ των Ε.Δ.Υ. και άλλων εκπαιδευτικών οντοτήτων, όπως οι σχολικοί ψυχολόγοι ή οι ειδικοί παιδαγωγοί αλλά αυτό μάλλον λειτουργεί ενισχυτικά για το τελικό αποτέλεσμα. Επιπλέον, με βάση την εφαρμογή του θεσμού έχει διαπιστωθεί ότι προκύπτουν αλληλοεπικαλύψεις ιδιαίτερα στον άξονα της ατομικής αξιολόγησης καθώς μαθητές ανιχνεύονται, αξιολογούνται, υποστηρίζονται με προγράμματα παρέμβασης, διαδικασία που ακολουθείται με τον ίδιο τρόπο και από ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Θα ήταν σημαντικό μαθητές στους οποίους διαπιστώνονται δυσκολίες κατόπιν εμπλοκής των ΕΔΥ, που θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν με Εξατομικευμένο Πρόγραμμα Παρέμβασης και Τμήμα Ένταξης ειδικά στη προσχολική και δημοτική εκπαίδευση να μην παραπέμπονται στα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.

Το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. σύμφωνα με τους Περιφερειακούς Διευθυντές Εκπαίδευσης και τα στελέχη των υποστηρικτικών δομών, συμβάλλει σε πολύ σημαντικό βαθμό στην ισότιμη πρόσβαση των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μέσω των αξιολογικών εκθέσεων και των προτάσεων που περιλαμβάνονται σε αυτές για ενταξιακές προσεγγίσεις και για ανάλογες διδακτικές πρακτικές.

Το αντίστοιχο θεσμικό πλαίσιο που καθορίζει τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες του φορέα αποτυπώνει το όραμα και τις προσδοκίες της πολιτείας για την εφαρμογή της ενταξιακής εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο αυτό τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. αποτελούν βασικό θεσμό για την προώθηση της εκπαιδευτικής πολιτικής για την ισότιμη πρόσβαση των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην εκπαίδευση. Η επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου επιτυγχάνεται κυρίως σε ένα γενικό επίπεδο θεσμικών ρυθμίσεων. Ωστόσο, και σε αυτό το σημείο πρέπει να επισημανθεί η απουσία του κανονισμού λειτουργίας του φορέα με τη νέα ταυτότητα ως ΚΕ.ΔΑ.ΣΥ. από το 2021, η χαμηλή υποστήριξη του φορέα στον επιστημονικό και διοικητικό τομέα.

Για την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί ανά Πράξη για τη δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021)» των ΠΕΠ, σε σχέση με τον δείκτη εκροής 11501 «Αριθμός Σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις», βάσει των Τεχνικών Δελτίων Πράξης προκύπτει ότι το ποσοστό επίτευξης των Πράξεων στο σύνολο

της Δράσης είναι 97,26%, καταδεικνύοντας την αποτελεσματικότητα των Πράξεων ως προς τους στόχους που είχαν τεθεί.

Σε επίπεδο Περιφέρειας, οι περισσότερες σχολικές μονάδες που επωφελούνται παρουσιάζονται στην Περιφέρεια Αττικής με 1.126 ή ποσοστό 29,10% και ακολουθούν, η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με 800 σχολικές μονάδες ή ποσοστό 20,67%, η Περιφέρεια Κρήτης με 378 σχολικές μονάδες ή ποσοστό 9,77% και η Περιφέρεια Θεσσαλίας με 298 σχολικές μονάδες ή ποσοστό 7,70%.

Για την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί ανά Πράξη για τη δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021)» των ΠΕΠ, σε σχέση με τον δείκτη εκροής 11502 «Αριθμός μαθητών που επωφελούνται», βάσει των Τεχνικών Δελτίων Πράξης προέκυψε ότι το ποσοστό επίτευξης των Πράξεων στο σύνολο της Δράσης είναι 99,52%, καταδεικνύοντας την απόλυτη αποτελεσματικότητα των Πράξεων ως προς τους στόχους που είχαν τεθεί.

Αντίστοιχα με τις σχολικές μονάδες που επωφελούνται σε επίπεδο Περιφέρειας, οι περισσότεροι μαθητές που επωφελούνται παρουσιάζονται στην Περιφέρεια Αττικής με 2.196 ή ποσοστό 50,26% και ακολουθούν, η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με 903 μαθητές ή ποσοστό 20,66%, η Περιφέρεια Κρήτης με 464 μαθητές ή ποσοστό 10,62% και η Περιφέρεια Θεσσαλίας με 250 μαθητές ή ποσοστό 5,72%.

Ως προς τον ωφελούμενο πληθυσμό η πλειοψηφία των συμμετεχόντων 62,9% (261) έχει συμμετάσχει στην δράση «Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για την ένταξη μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (Παράλληλη Στήριξη)» ενώ, εξατομικευμένη υποστήριξη έχουν λάβει το 32,2% (135) των συμμετεχόντων. Διαπιστώνουμε, ότι η πλειοψηφία λαμβάνει ως δράση στήριξης την Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη σε σχέση με την Εξατομικευμένη υποστήριξη. Επίσης, όπως διαπιστώθηκε από την έρευνα πεδίου στους κηδεμόνες των ωφελούμενων που έλαβαν υπηρεσίες Ειδικής Αγωγής η πλειοψηφία (65,4%) απάντησαν ότι καλύφθηκαν οι ανάγκες τους μέσω των υπηρεσιών που έλαβαν. Ενώ, το 18,6% απάντησαν ότι δεν καλύφθηκαν οι ανάγκες τους κυρίως λόγω καθυστέρησης τοποθέτησης εκπαιδευτικού προσωπικού, έλλειψη εκπαιδευτικού προσωπικού ανάλογα με την απαραίτητη ειδικότητα, έλλειψη εμπειρίας από το εκπαιδευτικό προσωπικό, μειωμένη κάλυψη σε σχέση με το πλήρες ωράριο, απουσία τμήματος ένταξης σε ορισμένες σχολικές μονάδες. Επίσης, παρόμοια συμπεράσματα έχουν εξαχθεί ανά Περιφέρεια.

Η πλειονότητα των στελεχών του δικαιούχου/ φορέα λειτουργίας ανέφερε ότι ωφελήθηκε η ομάδα στόχος της δράσης «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό στο Τεχνικό Δελτίο Πράξης όπως αντίστοιχα και για τις δράσεις «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές

εκπαιδευτικές ανάγκες» και Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Σχετικά με τις πράξεις «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» και «Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» του Ε.Π. ΑΝΑΔΕΔΜΒ, ωφελήθηκε η ομάδα-στόχος σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό όπως ανέφεραν τα στελέχη της ΕΥΔ.

Επίσης, οι σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής και τα Τμήματα Ένταξης συμβάλλουν στην επίλυση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι κηδεμόνες των μαθητών/τριών με αναπηρία ή /και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (αναφορικά με την αυτόνομη διαβίωση , την εκπαίδευση και τον επαγγελματικό προσανατολισμό) μέσω της αξιολόγησης των μαθητών από τους εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής όπου εντοπίζουν τα ενδιαφέροντα, τις δυσκολίες και τις δυνατότητες τους και με βάση αυτά καταρτίζουν εξατομικευμένα προγράμματα με στόχο την αυτόνομη διαβίωση τους, τη μάθηση τους , την ένταξη τους και τον επαγγελματικό προσανατολισμό.

Επιπλέον ο ρόλος του Τμήματος Ένταξης όπως ανέφεραν οι εκπαιδευτικοί, είναι αρκετά σημαντικός: Αρχικά, προσπαθεί να εντοπίσει τις ανάγκες των μαθητών και να ενεργοποιήσει το γενικό σχολείο ώστε αυτό να αντιδράσει θετικά σε αυτές. Δεύτερον, είναι προστατευτικός προς τους μαθητές, δεν περιμένει ο μαθητής να προσαρμοστεί στις ανάγκες της δομής αλλά κάνει διορθωτικές κινήσεις ώστε η δομή να αντιληφθεί τις ανάγκες του μαθητή και να προσαρμοστεί σε αυτές. Τρίτον , είναι δημοκρατικός γιατί λειτουργεί ως θεσμός που ενισχύει την μη διαρροή των μαθητών από την υποχρεωτική εκπαίδευση.

Οι σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής συμβάλλουν τα μέγιστα στην αυτόνομη διαβίωση των εν λόγω μαθητών, στην εκπαίδευση και τον επαγγελματικό προσανατολισμό τους, καθώς τους μαθαίνουν να ανταποκρίνονται ικανοποιητικά σε πρακτικά θέματα της καθημερινής ζωής (ψώνια στο σούπερ μάρκετ, υπολογισμός χρημάτων, γνώση του κώδικα οδικής κυκλοφορίας κ.λπ.). Ακολουθώντας ένα σύνολο οδηγιών ή κανόνων αυτονομούνται και μαθαίνουν να λειτουργούν μόνοι τους. Παράλληλα, ανακαλύπτουν τις κλίσεις και τα προτερήματά τους, ώστε να καταλάβουν με τι θα μπορούσαν να ασχοληθούν επαγγελματικά αργότερα. Επιπλέον, η ύπαρξη εργαστηρίων τα οποία επιλέγουν οι μαθητές στα ειδικά σχολεία τους δίνει τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν τις πρακτικές τους γνώσεις σε υπηρεσίες,στις οποίες προσλαμβάνουν άτομα με αναπηρίες/ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και δυνατότητες ή σε άλλες εργασίες. Σε αυτό βοηθά επίσης η συνεργασία του ειδικού σχολείου με την τοπική κοινωνία, ώστε να υπάρχει αποδοχή της διαφορετικότητας και ενίσχυση των παιδιών αυτών. Οι ΣΜΕΑΕ βοηθούν σε μεγάλο βαθμό στην αυτόνομη διαβίωση των μαθητών με αναπηρίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, καθώς στις ΣΜΕΑΕ

υπάρχουν και μαθήματα αυτόνομης διαβίωσης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ανεξαρτητοποίησή τους και την ομαλή ένταξή τους στην κοινωνία.

Ως προς την κάλυψη του πληθυσμού της ομάδας στόχου το 84,6% των στελεχών του δικαιούχου που συμμετείχαν στην έρευνα απάντησαν ότι καλύφθηκε ο προβλεπόμενος πληθυσμός των ομάδων -στόχου της δράσης «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες», αντίστοιχα το 76,9% απάντησαν ότι καλύφθηκε ο προβλεπόμενος πληθυσμός των ομάδων -στόχου της δράσης «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» και το 92,3% ότι καλύφθηκε ο προβλεπόμενος πληθυσμός των ομάδων -στόχου της δράσης «Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες».

Επίσης σε ικανοποιητικό βαθμό καλύφθηκε ο προβλεπόμενος πληθυσμός της ομάδας-στόχου της δράσης «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες του Ε.Π. ΑΝΑΔΕΔΜΒ, όπως αποτυπώνεται στα ΤΔΠ. Σε πολύ μεγάλο βαθμό καλύφθηκε ο προβλεπόμενος πληθυσμός της ομάδας-στόχου της δράσης «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» όπως αποτυπώνεται στα ΤΔΠ και αφορά όλα τα Ε.Π.. Και επιπρόσθετα, σε ικανοποιητικό βαθμό καλύφθηκε και ο προβλεπόμενος πληθυσμός της ομάδας-στόχου της δράσης «Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» του Ε.Π. ΑΝΑΔΕΔΜΒ.

Ως προς τον βαθμό κάλυψης των αναγκών των ωφελούμενων, η πλειοψηφία των κηδεμόνων (55,1%) απάντησαν ότι είναι ικανοποιημένοι με τον χρόνο ένταξης του μαθητή/τριας το. Ενώ, το 26,3% των κηδεμόνων απάντησαν ότι δεν είναι. Τα βασικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν είναι η καθυστέρηση τοποθέτησης του εκπαιδευτικού της παράλληλης στήριξης, αρκετές φορές δεν υπήρχε καθόλου διαθέσιμο εκπαιδευτικό προσωπικό μέσα στην σχολική περίοδο, ως αποτέλεσμα να προσλαμβάνουν ιδιωτική παράλληλη στήριξη. Οι ώρες που τους παρέχεται η παράλληλη στήριξη είναι λιγότερες από αυτές που δικαιούνται. Υπάρχει μεγάλη αναμονή άρα και καθυστερήσεις στην πλειοψηφία των διαδικασιών άρα προτείνουν απλοποίηση διαδικασιών. Σε κάποιες σχολικές μονάδες δεν υπήρχε τμήμα ένταξης. Επίσης, έλλειψη ορθής εξατομικευμένης εκπαίδευσης με την μέθοδο της συμπερίληψης. Τέλος, το εκπαιδευτικό προσωπικό δεν ήταν έμπειρο ώστε να συμβάλλει στην ουσιαστική πρόοδο και εξέλιξη του μαθητή.

Ενώ οι εκπαιδευτικοί επεσήμαναν, ότι οι περιπτώσεις μαθητών υπό διερεύνηση για μαθησιακές δυσκολίες αυξάνονται με γεωμετρική πρόοδο τα τελευταία χρόνια. Το γεγονός αυτό αυξάνει τον όγκο των αιτημάτων προς αξιολόγηση και ο φόρτος εργασίας του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. είναι τέτοιος που δεν του επιτρέπει να βελτιώσει τις παρεχόμενες υπηρεσίες του.

Η υποστελέχωση και η ελλιπής κτιριακή και υλικοτεχνική υποδομή καταστούν το έργο των ΚΕ.ΔΑ.Σ.Υ. ιδιαιτέρως δύσκολο. Συνεπώς, υπάρχει μεγάλη -σε ορισμένες περιπτώσεις- αργοπορία στην πορεία της αξιολόγησης και της χορήγησης γνωμάτευσης. Κρίνεται αναγκαία η παρουσία μόνιμου προσωπικού στις δομές αυτές καθώς και η στελέχωση τους με επαρκή προσωπικό.

Τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. ως κέντρα Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Συμβουλευτικής Υποστήριξης, θα πρέπει να έχουν πιο ενεργό ρόλο και η ομάδα των ειδικών να επισκέπτεται τα σχολεία της δικαιοδοσίας του, οργανώνοντας επιμορφωτικά σεμινάρια, δράσεις τόσο για μαθητές όσο και για εκπαιδευτικούς ή και για μία απλή παρατήρηση των παιδιών που αξιολογούν. Όστε, να επικαιροποιούνται και κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς οι κατευθύνσεις και οι στόχοι του εξατομικευμένου εκπαιδευτικού προγράμματος που έχουν συνθέσει για κάθε περίπτωση παιδιού.

Επίσης, οι διευθυντές των σχολικών μονάδων που συμμετείχαν στην ομάδα εστιασμένης συζήτησης ανέφεραν ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες από τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. ανταποκρίνονται σε ικανοποιητικό βαθμό στις ανάγκες της σχολικής μονάδας. Αυτό που τονίστηκε είναι ότι η υποστελέχωση των συγκεκριμένων δομών σίγουρα επηρεάζει το έργο τους. Τα στελέχη των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. δεν επαρκούν για τον τόσο απαιτητικό αλλά απαραίτητο ρόλο τους και η συνεργασία περιορίζεται μόνο σε γραφειοκρατικής φύσης επίπεδο (δημιουργία διαγνώσεων για τους μαθητές). Η στελέχωση με μόνιμο προσωπικό ανάλογο του έργου που καλούνται να υποστηρίξουν τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. και η θέσπιση ενός νομικού πλαισίου που θα καλύπτει πλήρως τη λειτουργία τους, αποφεύγοντας παράλληλα την απίστευτη γραφειοκρατία, θα συνέβαλλε στην βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Επιπλέον οι Περιφερειακοί Διευθυντές επεσήμαναν ότι η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών υποστήριξης από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ ανταποκρίνεται σε ικανοποιητικό βαθμό στις ανάγκες των σχολικών μονάδων (υποστήριξη εκπαιδευτικών) όσο και των γονέων και ωφελούμενων. Αυτό διαπιστώνεται από τη θετική ανταπόκριση που λαμβάνεται από τους γονείς που έρχονται στην υπηρεσία για να αξιολογηθεί το παιδί τους αλλά και από το γεγονός ότι, πολύ συχνά οι σχολικές μονάδες απευθύνονται στο ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. για υποστήριξη. Η μεγαλύτερη δυσκολία αφορά στην καθυστέρηση έναρξης της αξιολογικής διαδικασίας καθώς και το γεγονός ότι ο αριθμός του προσωπικού επαρκεί στο πολύ μεγάλο αριθμό αιτημάτων που κατατίθενται.

Επιπλέον, είναι γεγονός ότι οι ανάγκες των ωφελούμενων είναι πολύ μεγάλες και όσον αφορά την υποστήριξη εκπαιδευτικών και σχολικών μονάδων και όσον αφορά μαθητές και γονείς και δεν είναι πάντα εύκολο να ανταποκριθεί το ΚΕ.ΔΑ.ΣΥ. με επάρκεια σε όλες αυτές τις ανάγκες. Γίνεται όμως μεγάλη προσπάθεια παρά τον μεγάλο όγκο του αξιολογικού έργου να υπάρχει ανταπόκριση στις ανάγκες των ωφελούμενων και σε μεγάλο βαθμό αυτές καλύπτονται διατηρώντας υψηλή ποιότητα παρεχόμενων υπηρεσιών.

Η συνεργασία μεταξύ του Συμβούλου (τέως Συντονιστή) Εκπαιδευτικού Έργου και του Συμβούλου (τέως Συντονιστή) Ειδικής Αγωγής και Ενταξιακής με το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. μπορεί να επιτρέψει την ανάπτυξη και υλοποίηση προγραμμάτων που αντιμετωπίζουν διάφορα φαινόμενα και προκλήσεις που εμφανίζονται στο εκπαιδευτικό περιβάλλον. Με αυτήν τη συνεργασία, μπορεί να προωθηθεί η αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής των μαθητών της Ειδικής Αγωγής, δηλαδή η προσπάθεια να αποφευχθεί η πρόωρη εγκατάλειψη του εκπαιδευτικού συστήματος από μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Επιπλέον, μπορεί να αντιμετωπιστούν φαινόμενα όπως ο σχολικός εκφοβισμός, ο γονεϊκός ρόλος, καθώς και η καταπολέμηση κάθε μορφής αποκλεισμού και διακρίσεων, με στόχο την προώθηση της ενταξιακής εκπαίδευσης

Επίσης σχετικά με τις ενέργειες δημοσιότητας παρότι υπήρξε διάχυση της πληροφορίας προς τους ωφελούμενους των δράσεων της Ειδικής Αγωγής είναι σχετικά επαρκής και όχι επαρκής.

Ακόμα σημειώνεται ότι οι περισσότεροι που έχουν εργασθεί σε σχολική μονάδα Ειδικής αγωγής είτε ως εκπαιδευτικοί είτε ως ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό (ΕΕΠ) είτε ως βοηθητικό προσωπικό (ΕΒΠ) δήλωσαν ότι είναι ικανοποιημένοι από την λειτουργία της μονάδας που έχουν υπηρετήσει. Ωστόσο, το 15% των συμμετεχόντων δήλωσαν ότι δεν είναι ικανοποιημένοι. Τα βασικότερα προβλήματα που ανέφεραν είναι η ανεπάρκεια εσωτερικών και εξωτερικών χώρων, η έλλειψη υλικοτεχνικού εξοπλισμού, κτιριακή ανεπάρκεια, η συνεργασία των εκπαιδευτικών σε γενικότερο πλαίσιο του σχολικού περιβάλλοντος είναι ελάχιστη έως και ανύπαρκτη κάτι που δυσκολεύει την προσπάθεια της παρεχόμενης υπηρεσίας, η έλλειψη εξειδικευμένου εκπαιδευτικού προσωπικού και οι συχνές αλλαγές στο εκπαιδευτικό προσωπικό. Ενώ αρκετά μεγάλο ποσοστό των εργαζόμενων είναι ικανοποιημένοι από το επίπεδο συνεργασίας με την ΕΔΥ και το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.

Δ.3 Αξιολόγηση του κριτηρίου Αποδοτικότητας

Ός προς το κριτήριο της αποδοτικότητας το ποσοστό υλοποίησης του οικονομικού αντικειμένου του συνόλου των Πράξεων της Δράσης «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021)» είναι πολύ ικανοποιητικό καθώς ανέρχεται σε ποσοστό 82,26%.

Διαπιστώθηκε ότι ο προϋπολογισμός και των τριών δράσεων αναλώθηκε σύμφωνα με τον προγραμματισμό. Πιο συγκεκριμένα, στην δράση «Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» η απορρόφηση του διαθέσιμου προϋπολογισμού επιτεύχθηκε σε ποσοστό 76,5%, για την δράση «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» το αντίστοιχο ποσοστό είναι 72,2% και για την δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής

υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» είναι 81,8%. Αναφορικά, με τους παράγοντες που επηρεάζουν την επίτευξη όσο το δυνατόν μεγαλύτερου ποσοστού απορρόφησης, αναφέρθηκαν μεταξύ άλλων, η ταχεία ολοκλήρωση της διαδικασίας αξιολόγησης για την ένταξη ή μη των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην Πράξη, η δημοσιότητα της Πράξης, η καλή συνεργασία μεταξύ των σχολικών μονάδων και των Δ/σεων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Τα μεγαλύτερα ποσοστά απορρόφησης εμφανίζει η Πράξη “ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΕΠ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΣΧ. ΕΤΟΣ 2020-2021” με κωδικό MIS 5066831 – και ποσοστό 97,75% που αφορά το σχολικό έτος 2020-2021» του ΠΕΠ: «Κεντρική Μακεδονία 2014-2020», και ακολουθούν η Πράξη “ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΎΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020 ΚΑΙ 2020-2021” με κωδικό MIS 5030717 και ποσοστό 93,95% που αφορά τα σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021», του ΠΕΠ «Βόρειο Αιγαίο», η Πράξη “ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020 & 2020-2021” με κωδικό MIS 5031769 και ποσοστό 92,89% που αφορά τα σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021», του ΠΕΠ «Αττική 2014-2020» και η Πράξη “ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ για τα σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020, 2020-2021”, με κωδικό MIS 5030264 και ποσοστό 92,22% που αφορά τα σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021», του ΠΕΠ «Ανατολική Μακεδονία - Θράκη 2014-2020».

Στο κριτήριο της αποδοτικότητας επίσης εξετάστηκε η αποτελεσματική ή μη υλοποίηση των αξιολογούμενων παρεμβάσεων σε σχέση με το κόστος, δηλαδή το κατά πόσο οι πόροι που χρησιμοποιήθηκαν (εισροές) για την υλοποίηση των παρεμβάσεων μετατράπηκαν με οικονομικό τρόπο σε εκροές κι αποτελέσματα. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάστηκαν και τυχόν αποκλίσεις του μοναδιαίου κόστους των αξιολογούμενων παρεμβάσεων, σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό τους ενώ διερευνήθηκαν οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν την αποδοτική εφαρμογή τους.

Ο Δείκτης αποδοτικότητας υπολογίζεται με βάση το λόγο: πιστοποιημένες δαπάνες των πράξεων / αριθμός ωφελούμενων από την πράξη. Σημειώνεται ότι όσο πιο χαμηλή είναι η τιμή του δείκτη τόσο πιο αποδοτική θεωρείται η λειτουργία της Δομής, καθώς επιτυγχάνει την εξυπηρέτηση περισσότερων ωφελούμενων με μικρότερο κόστος.

Ως προς τη δράση «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» τα στελέχη της ΕΥΔ απάντησαν ότι συνέβαλλε αρκετά στην περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη υφιστάμενων πολιτικών, στρατηγικών, κ.α. για την Ειδική Αγωγή και συγκεκριμένα για την ένταξη μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σχολικό περιβάλλον.

Η δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» σύμφωνα με τα στελέχη των ΕΥΔ των ΠΕΠ/ η και ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ συνέβαλλε σε πολύ μεγάλο βαθμό στην περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη υφιστάμενων πολιτικών, στρατηγικών, κ.α. για την Ειδική Αγωγή και συγκεκριμένα για την ένταξη μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σχολικό περιβάλλον.

Ακολούθως, η δράση «Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» συνέβαλλε αρκετά στην περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη υφιστάμενων πολιτικών, στρατηγικών, κ.α. για την Ειδική Αγωγή και συγκεκριμένα για την ένταξη μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σχολικό περιβάλλον.

Επίσης, τα στελέχη των ΕΥΔ των ΕΠ ανέφεραν ως κύριους παράγοντες που επηρεάζουν την αποδοτικότητα των δράσεων Ειδικής Αγωγής το σωστό σχεδιασμό και την έγκαιρη υλοποίησή τους.

Δ.3.1 Βασικά συμπεράσματα

Από την αξιολόγηση της αποδοτικότητας των παρεμβάσεων σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό τους οι πράξεις των ΠΕΠ εμφανίζουν μοναδιαίο κόστος το οποίο κυμαίνεται από 5.700 έως 17.300 ευρώ ανά ωφελούμενο, με τη μέση τιμή να ανέρχεται σε 10.050,19 €. Από την απόκλιση που προκύπτει σε σχέση με το πραγματικό μοναδιαίο κόστος (9.398,92 €), συμπεραίνεται ότι οι πράξεις της εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης από τα ΠΕΠ υλοποιήθηκαν με μικρότερο κόστος από αυτό που είχε αρχικά προσδιορισθεί, καθιστώντας τις πράξεις πολύ αποδοτικές.

Ός προς τη μέθοδο κόστους που ακολουθήθηκε κατά το σχεδιασμό των δράσεων της Ειδικής Αγωγής, ήταν το μοναδιαίο κόστος. Διαπιστώθηκε πως το κόστος των δράσεων ήταν σύμφωνα με τον σχεδιασμό σε όλες τις φάσεις υλοποίησης των δράσεων ειδικής αγωγής, επισημαίνοντας ότι στις σπάνιες περιπτώσεις που απαιτήθηκαν επιμέρους τροποποιήσεις έγιναν εσωτερικά μεταξύ των Υποέργων της Πράξης. Δηλαδή δεν υπήρξαν αποκλίσεις του κόστους από το σχεδιασμό των δράσεων και κατά την υλοποίησή τους. Οι συγχρηματοδοτούμενες δράσεις συνέβαλλαν αρκετά έως πολύ στην περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη υφιστάμενων πολιτικών, στρατηγικών, κ.α. για την Ειδική Αγωγή.

Αναφορικά με το κόστος της δράσης «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» διαπιστώθηκε ότι ήταν σύμφωνα με τον σχεδιασμό σε όλες τις φάσεις υλοποίησης του. Σχετικά με το κόστος της

δράσης «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» τα στελέχη ΕΥΔ των ΠΕΠ/ η και ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ. , διαπίστωσαν ότι ήταν σύμφωνα με τον σχεδιασμό σε όλες τις φάσεις υλοποίησης του, με εξαίρεση τα στελέχη των ΕΥΔ του ΠΕΠ «Ανατολική Μακεδονία Θράκη 2014 – 2020» και του ΠΕΠ «Πελοπόννησος 2014 – 2020», που ανέφεραν διαφορές στο κόστος της ανωτέρω δράσης στις φάσεις υλοποίησης του σε σχέση με τον σχεδιασμό. Και σχετικά με το κόστος της δράσης «Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» διαπιστώθηκε ότι ήταν σύμφωνα με τον σχεδιασμό σε όλες τις φάσεις υλοποίησης του.

Ένα σημαντικό πρόβλημα που πρέπει να αναφερθεί και επηρεάζει την αποδοτικότητα των δράσεων ειδικής αγωγής , σύμφωνα με τους κηδεμόνες, είναι η αλλαγή του εκπαιδευτικού κάθε χρόνο. Το ότι κάθε σχολική χρονιά έρχονται άλλα άτομα αυτό δυσχεραίνει τη σχέση μαθητή - βοηθητικού εκπαιδευτικού. Επίσης, είναι η έλλειψη πείρας, μιας και οι εκπαιδευτικοί είναι πολύ νέοι.

Δ.4 Αξιολόγηση του κριτηρίου Προστιθέμενης Αξίας:

Ός προς το κριτήριο της προστιθέμενης αξίας, διαπιστώθηκε ότι οι δράσεις ειδικής αγωγής έχουν θετικό αντίκτυπο στην εξέλιξη/βελτίωση στην μαθησιακή και ψυχοκοινωνική εξέλιξη του ωφελούμενου. Γενικά οι κηδεμόνες των μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που έχουν συμμετάσχει σε δράσεις Ειδικής Αγωγής είναι ικανοποιημένοι σε μεγάλο βαθμό από τις παρεχόμενες υπηρεσίες, θεωρούν ότι συμβάλλουν σημαντικά στην ένταξη του μαθητή/τριας καθώς επίσης και στην εξέλιξη/βελτίωση του δικαιούχου. Βασικά μέσω της συμμετοχής τους σε δράσεις επιτυγχάνεται η ολόπλευρη και αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητας του μαθητή/τρια, η βελτίωση και αξιοποίηση των δυνατοτήτων και δεξιοτήτων του/της, ώστε να καταστεί δυνατή η ένταξη ή η επανένταξη του/της στο γενικό σχολείο, η αντίστοιχη προς τις δυνατότητές του/της ένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα και η αλληλοαποδοχή και αρμονικής συμβίωσής του/της στο πλαίσιο της σχολικής κοινότητας. Και ότι οι συγχρηματοδοτούμενες δράσεις συνέβαλλαν αρκετά έως πολύ, στην περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη υφιστάμενων πολιτικών, στρατηγικών, κ.α. για την Ειδική Αγωγή και συγκεκριμένα για την ένταξη μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σχολικό περιβάλλον.

Ενδεικτικά, η ένταξη των μαθητών από τα Τμήματα Ένταξης στις κανονικές τάξεις σύμφωνα με τους περισσότερους εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής των τμημάτων ένταξης (80,8%) είναι αποτελεσματική. Μόνο, το 11,3% πιστεύει ότι δεν είναι αποτελεσματικοί λόγω της ελλιπούς αξιολόγησης της λειτουργικότητας των μαθητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές ανάγκες σε συνάρτηση της αλληλεπίδρασης με το περιβάλλον, καθώς επίσης και η μη ομαλή μετάβαση σε σχέση με την αντιμετώπιση που λαμβάνουν από τον εκπαιδευτικό γενικής αγωγής. Σε αρκετά μεγάλο βαθμό οι εκπαιδευτικοί ή το ειδικό βοηθητικό προσωπικό που παρέχουν

υπηρεσίες παράλληλης στήριξης θεωρούν ότι οι μαθητές που λαμβάνουν τις ανάλογες υπηρεσίες εντάσσονται αποτελεσματικά στην τάξη.

Ως προς τις αλλαγές / βελτιώσεις που επέφεραν οι αξιολογούμενες παρεμβάσεις στις ομάδες στόχο διαπιστώθηκε ότι οι παρεμβάσεις είχαν κατά κύριο λόγο θετικό αντίκτυπο. Μέσω αυτών έγινε περισσότερο αποτελεσματική η ένταξή τους. Επίσης, επιτεύχθηκε η ολόπλευρη και αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους, βελτιώθηκαν και αξιοποιήθηκαν οι δυνατότητες τους και οι δεξιότητές τους ώστε να καταστεί δυνατή η ένταξη τους στο γενικό σχολείο. Τέλος, επιτεύχθηκε η αλληλοαποδοχή και η αρμονική συμβίωση στο πλαίσιο της σχολικής κοινότητας.

Από τις ομάδες εστιασμένης συζήτησης των εκπαιδευτικών, οι περισσότεροι συμφωνούν ότι οι δράσεις ειδικής αγωγής που υλοποιούνται μέσω των ΠΕΠ και του Ε.Π συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της ενταξιακής εκπαίδευσης που είναι η προώθηση της ίσης ευκαιρίας πρόσβασης στην εκπαίδευση των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και η ανάπτυξη των απαραίτητων δεξιοτήτων που απαιτούνται για να είναι ενεργά μέλη της κοινωνίας. Οι δράσεις ειδικής αγωγής, σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς, έχουν επιφέρει σημαντικές αλλαγές ως προς τους στόχους της προαγωγής της ενταξιακής κουλτούρας και ήθους στο σχολείο και στην ευρύτερη κοινωνία καθώς και στην ανάπτυξη συνεργατικών πρακτικών. Βασική αρχή του σχεδιασμού ενταξιακής πρακτικής αποτελεί η πεποίθηση πως όλα τα παιδιά μπορούν και έχουν δικαίωμα να μάθουν δημιουργώντας κατάλληλα και ευέλικτα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Τόσο τα τμήματα ένταξης όσο και ο θεσμός της παράλληλης στήριξης, ενισχύουν τόσο μαθησιακά όσο και κοινωνικά αυτούς τους μαθητές, δίνοντάς τους την ευκαιρία να συνυπάρξουν αρμονικά με τους συμμαθητές τους, χωρίς να βιώσουν οι ίδιοι και οι οικογένειές τους τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Τα στελέχη του δικαιούχου επισήμαναν ότι μέσω των δράσεων ειδικής αγωγής προωθήθηκε η συμπερίληψη των μαθητών με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη σχολική τάξη και η συμμετοχή τους στην κοινωνική ζωή του σχολείου, εξασφαλίζοντας στο μέγιστο βαθμό την ισότιμη πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση, την καταπολέμηση των διακρίσεων και την πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Επιπλέον, ενισχύθηκαν οι σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ) και τα Τμήματα Ένταξης (ΤΕ) που λειτουργούν στα σχολεία γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης με τους αναγκαίους αναπληρωτές Εκπαιδευτικούς Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΕΑΕ) και τους αναγκαίους αναπληρωτές Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΕΕΠ) και Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού ώστε η εκπαίδευση να ανταποκρίνεται στις ανάγκες όλων των μαθητών χωρίς διακρίσεις.

Από τις ομάδες εστιασμένης συζήτησης προκύπτει ότι μέσα από τις δράσεις ειδικής αγωγής προωθείται ένα πιο ομαδοσυνεργατικό πνεύμα μεταξύ των εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής καθώς και η εφαρμογή νέων πρακτικών μάθησης, και αποδοχής αυτών των παιδιών, από τα παιδιά τυπικής ανάπτυξης. Επιπλέον, σε ένα βαθμό, καθώς οι μαθητές

μπορούν να συμβαδίσουν με το μαθησιακό επίπεδο της τάξης τους, με την κατάλληλη στήριξη και εξατομίκευση του υλικού, νιώθουν ίσοι με τους συμμαθητές τους και τονώνεται η αυτοπεποίθησή τους. Μέσω των προγραμμάτων αυτών τα παιδιά εντάσσονται ενεργά στο περιβάλλον του σχολείου, δρουν και συνεργάζονται με άλλους μαθητές τυπικής ανάπτυξης στο γενικό σχολείο και λαμβάνουν πολλά εφόδια από αυτό, τόσο γνωστικά, όσο και κοινωνικά - συναισθηματικά. Σημαντικό είναι ότι πλέον στα σχολεία φοιτούν μαθητές και μαθήτριες, που θα ήταν αδύνατο στο παρελθόν. Με τις δράσεις της ειδικής αγωγής μπορούν πλέον να ενταχθούν, να είναι πολύ λειτουργικοί σε αυτό το πλαίσιο και να εξελιχθούν. Παράλληλα, δεν παρακωλύεται το μάθημα της τάξης αλλά προσφέρεται πιο εύκολα η δυνατότητα για εξατομικευμένη εκπαίδευση. Είναι γεγονός, ότι οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες καθώς και με μαθησιακές δυσκολίες τα προηγούμενα χρόνια ήταν εντελώς αποκλεισμένοι από το κοινωνικό σύνολο, επομένως οι δράσεις αυτές έχουν επιφέρει σημαντικές αλλαγές ως προς την ενταξιακή εκπαίδευση και τους στόχους της. Μέσα από τις δράσεις ειδικής αγωγής υπήρξε μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης για θέματα Ειδικής Αγωγής αλλά και ενημέρωση των γονέων των ωφελούμενων μαθητών όπως και των υπόλοιπων μαθητών.

Από τις ομάδες εστιασμένης συζήτησης των διευθυντών των σχολείων προέκυψε ότι οι δράσεις ειδικής αγωγής έχουν επιφέρει θετικές αλλαγές ως προς τους στόχους της προαγωγής της ενταξιακής εκπαίδευσης και πιο συγκεκριμένα αναφέρθηκε ότι παρέχουν:

- Κατεύθυνση και ενίσχυση στην ένταξη του μαθητή στο πλαίσιο της τάξης και της συνύπαρξης σε μία ομάδα περισσότερων παιδιών με τη παρουσία του δασκάλου/ας.
- Βοήθεια στην οργάνωση και πλαισίωση του μαθητή στις διαδικασίες και τους κανόνες που πρέπει να ακολουθεί μέσα σε μία τάξη και πως να ανταποκρίνεται στις ανάγκες που προκύπτουν.
- Ενίσχυση στις εκπαιδευτικές και μαθησιακές δυσκολίες που μπορεί να εμφανίζει ένα παιδί σε ένα ή περισσότερα μαθήματα.
- Υποστήριξη του μαθητή στη διαχείριση της συμπεριφοράς και των συναισθηματικών δυσκολιών που καλείται το παιδί να ελέγξει και να προσαρμόσει σε αυτό το πλαίσιο.
- Ενίσχυση στη γενίκευση των ατομικών στόχων που δουλεύει το παιδί σε κάποιο θεραπευτικό πλαίσιο παρέμβασης εκτός σχολείου.
- Οργάνωση και ενεργή συμμετοχή του μαθητή στο παιχνίδι με άλλα παιδιά.
- Ενίσχυση των κοινωνικών δεξιοτήτων, καθώς δημιουργεί ένα πλαίσιο αλληλεπίδρασης του μαθητή με περισσότερα παιδιά με σκοπό να ενισχυθούν δεξιότητες διαλόγου και οι επικοινωνιακές δεξιότητες.
- Προστατεύουν από τη σχολική βία, το ρατσισμό, τον κοινωνικό αποκλεισμό, την περιθωριοποίηση, το σχολικό εκφοβισμό, ακόμα και την απομόνωση αφού τα

παιδιά αυτά στοχοποιούνται και περιθωριοποιούνται σε μεγάλο ποσοστό. Ανάλογα με τις ανάγκες του παιδιού παρέχει μεγαλύτερο έλεγχο και επίβλεψη για την ασφάλεια του.

→ Είσοδος στη γενίκευση δεξιοτήτων σε ένα μεγαλύτερο και μη οργανωμένο χώρο.

Επίσης οι κηδεμόνες των παιδιών που συμμετείχαν στην ομάδα εστιασμένης συζήτησης, αποτίμησαν θετικά τις δράσεις ειδικής αγωγής δεδομένου ότι όλο και περισσότερα παιδιά χρειάζονται στήριξη στο σχολείο. Επιπλέον, τόνισαν ότι οι δράσεις έχουν βοηθήσει στην προαγωγή της ενταξιακής εκπαίδευσης ιδιαίτερα στις μικρές και απομακρυσμένες περιοχές στις οποίες δεν υπάρχουν οι ίδιες δυνατότητες με τις πόλεις.

Από την πλευρά των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην ομάδα εστιασμένης συζήτησης η παροχή εξειδικευμένων προγραμμάτων και υπηρεσιών και η ανάπτυξη υποστηρικτικών δομών, καθιστά δυνατή την αντιμετώπιση του μαθητή ως ολότητα, δίνοντας έμφαση στην ολόπλευρη ανάπτυξή του, ξεπερνώντας τα όρια της στείρας γνώσης και στοχεύοντας στην ουσία της μάθησης που θα τον βοηθήσει να ενταχθεί αποτελεσματικά στο κοινωνικό σύνολο.

Επίσης, μέσα από τις ομάδες εστιασμένης συζήτησης προέκυψε ότι οι εν λόγω δράσεις έχουν σκοπό τη δημιουργία «ενός σχολείου» για όλους τους μαθητές παρέχοντας στο πλαίσιο του γενικού σχολείου όλα τα απαραίτητα και κατάλληλα μέσα και υλικά, διαδικασίες και υπηρεσίες στη βάση του καθολικού σχεδιασμού για τη μάθηση. Δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα τόσο στη γνωστική, κοινωνική, σωματική, προσαρμοστική αλλά και επικοινωνιακή ανάπτυξη των μαθητών. Η ένταξη ενδυναμώνει και αξιοποιεί τη διαφορετικότητα του κάθε παιδιού, προβάλλοντας έτσι μια ολιστική αντιμετώπιση των μαθητών.

Επίσης, οι εκπαιδευτικοί πρότειναν την καλλιέργεια μιας διεπιστημονικής κουλτούρας-συνεργασίας εκπ/κών Γενικής αγωγής-Ειδικής αγωγής (Τμημάτων ένταξης και Παράλληλης στήριξης) -Ψυχολόγων και Κοινωνικών λειτουργών των ΕΔΥ στα σχολεία, με ώρα που θα προστεθεί στο Αναλυτικό Πρόγραμμα εβδομαδιαίως, ώστε ολιστικά να αντιμετωπίζονται προβλήματα εντός των σχολικών μονάδων, να ακούγονται οι απόψεις και να οργανώνονται σωστά δράσεις αντιμετώπισης κάθε είδους δυσκολιών των μαθητών. Απαραίτητη είναι και η ενδοσχολική επιμόρφωση σε θέματα π.χ. βίας, πένθους, χρόνιων παθήσεων, καλών πρακτικών, σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης από ειδικούς κλπ. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να υπάρχουν λογοθεραπευτές στις ομάδες των ΕΔΥ, εκεί που αδυνατούν ειδικά γονείς λόγω οικονομικής δυσπραγίας, να παρέχουν βοήθεια στα παιδιά τους που αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγου.

Όπως επεσήμαναν, οι δράσεις ειδικής αγωγής αντιμετωπίζουν ολιστικά τους μαθητές, εφόσον α) Αξιοποιούν την ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας μέσα από την οποία εφαρμόζεται στην πράξη η ενταξιακή-συμπεριληπτική φιλοσοφία στα πλαίσια της

διδασκαλίας μεθοδολογίας β) Η εφαρμογή του εξατομικευμένου προγράμματος παρέμβασης που σχεδιάζεται και υλοποιείται για την υποστήριξη των παιδιών ακολουθεί τις αρχές τις διαμορφωτικής αξιολόγησης και πραγματοποιείται μέσα από την συνεργασία του εκπαιδευτικού ΕΕΑ με τους εκπαιδευτικούς καθώς και από τη διεπιστημονική συνεργασία με άλλους επιστήμονες που έρχονται σε επαφή και εργάζονται με τα παιδιά που υποστηρίζονται (εργοθεραπευτές, λογοθεραπευτές, παιδοψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, παιδοψυχίατρους, αναπτυξιολόγους) αλλά και μέσα από τη συνεργασία με τους γονείς.

Οι διευθυντές των σχολείων ανέφεραν, ότι η ολιστική προσέγγιση σε μεγάλο βαθμό πραγματοποιείται, αλλά απαιτούνται περαιτέρω δράσεις που να απευθύνονται και να καλύπτουν τις εκπαιδευτικές ανάγκες όλων των μαθητών. Επιπλέον, οι ανάγκες που καλούνται να αντιμετωπίσουν είναι τεράστιες και συσσωρευμένες από ελλείψεις και παραλείψεις πολλών ετών και σίγουρα χρειάζεται επιπλέον εκπαιδευμένο προσωπικό καθώς και οι κατάλληλες υποδομές.

Οι κηδεμόνες των μαθητών, θεωρούν ότι γίνεται μια αξιόλογη προσπάθεια από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς όμως σίγουρα υπάρχει περιθώριο βελτιώσεων.

Ός προς την ενημέρωση, η πλειονότητα των κηδεμόνων απάντησε, ότι ο συνήθης τρόπος ενημέρωσης για την συγχρηματοδότηση των δράσεων της Ειδικής Αγωγής από το ΕΣΠΑ 2014-2020 είναι από την σχολική μονάδα (24,3%). Ενώ, το 8,1% ενημερώνετε από τα κοινωνικά δίκτυα, το 3,8% από έντυπο υλικό και 2,6% από εφημερίδα.

Η ενημέρωση που λαμβάνουν οι κηδεμόνες των ωφελούμενων σχετικά με τις παρεχόμενες υπηρεσίες από το προσωπικό της Ειδικής Αγωγής είναι ικανοποιητική, σε ποσοστό 71,8%. Ωστόσο, το 11,7% θεωρούν ότι δεν λαμβάνουν επαρκή ενημέρωση αναφορικά με τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Πιο συγκεκριμένα, ανέφεραν ότι δεν υπάρχει οργανωμένη διαδικασία επικοινωνίας είτε με την σχολική μονάδα είτε με τον εκπαιδευτικό, επομένως θα πρέπει να είναι συγκεκριμένη η διαδικασία επικοινωνίας και περιοδική ώστε οι κηδεμόνες να έχουν σφαιρική εικόνα του μαθητή/τριας. Επίσης, η αντιμετώπιση και ο χειρισμός μαθητών/τριων ειδικής αγωγής πρέπει να είναι ολιστικός με την άμεση συνεργασία εκπαιδευτικού και κηδεμόνα.

Η δημοσιότητα στο πλαίσιο των δράσεων Ειδικής Αγωγής θεωρούν οι περισσότεροι συμμετέχοντες στην έρευνα εκπαιδευτικοί ειδικής αγωγής και βοηθητικό προσωπικό (81,1%) ότι έχει συμβάλει στην καλύτερη ενημέρωση των μαθητών/τριών και κηδεμόνων. Ενώ σύμφωνα με τα στελέχη του δικαιούχου /φορέα που συμμετείχαν στην έρευνα, η συνεργασία και η δικτύωση μεταξύ των δομών παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης, εξατομικευμένης ή εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ήταν αρκετά αποτελεσματική και συνέβαλλε στην ομαλή υλοποίηση των πράξεων.

Επίσης, τα στελέχη των ΕΥΔ των ΕΠ θεωρούν ότι η δικτύωση και η συνεργασία των δομών παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης, εξατομικευμένης ή εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες λειτούργησε αρκετά αποτελεσματικά με βάση τον αρχικό σχεδιασμό.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των κηδεμόνων των ωφελούμενων 56,8%, που έχουν λάβει μέρος σε δράσεις Ειδικής Αγωγής δεν γνωρίζουν την συμβολή της συγχρηματοδότησης του ΕΣΠΑ 2014-2020. Ενώ, μόλις 22% κηδεμόνες το γνωρίζουν. Το 81,4% των εκπαιδευτικών και του βοηθητικού προσωπικού που συμμετείχαν στην έρευνα, γνωρίζουν για την συμβολή της συγχρηματοδότησης του ΕΣΠΑ 2014-2020 στις δράσεις Ειδικής Αγωγής. Η πλειονότητα των συμμετεχόντων 58% θεωρεί η συγχρηματοδότηση του ΕΣΠΑ 2014-2020 επέφερε βελτιώσεις/αλλαγές ως προς την ένταξη του ωφελούμενου με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε δράσεις της Ειδικής Αγωγής, κυρίως γιατί προσλήφθηκε μεγάλος όγκος εκπαιδευτικών άρα παρείχε μεγαλύτερη στήριξη σε μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Τα στελέχη του δικαιούχου/ φορέα ανέφεραν ότι το ΕΚΤ είναι βασικό χρηματοδοτικό εργαλείο για την υλοποίηση πολιτικών, μεταξύ άλλων, για την κοινωνική ένταξη των μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Η συνεισφορά είναι πολύ σημαντική καθώς ενισχύονται οι σχολικές μονάδες γενικής εκπαίδευσης και ειδικής αγωγής για την υποστήριξη των μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Επιπλέον, μέσω της χρηματοδότησης, δόθηκε η δυνατότητα πρόσληψης εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού για την κάλυψη των αναγκών που διαπιστώθηκαν.

Σχετικά με τη συνεισφορά της συγχρηματοδότησης από το ΕΚΤ στην ανάπτυξη της πολιτικής για την κοινωνική ένταξη των μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες διαπιστώθηκε ότι είναι καθοριστική. Πιο συγκεκριμένα το ΕΚΤ συνεισφέρει στην ανάπτυξη της πολιτικής για την κοινωνική ένταξη των μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, δεδομένου ότι υποστηρίζει την προσβασιμότητα όλων των μαθητών στο κοινωνικό γίνεσθαι με αποτέλεσμα την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού, την αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας και της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Επιπρόσθετα, συντελεί στην ομαλότερη ενσωμάτωση των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο και εν τέλει στη βελτίωση της κοινωνικής συνοχής. Επιπλέον, αναφέρθηκε ότι χωρίς τη συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ, οι δράσεις στήριξης μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θα ήταν δύσκολο να υλοποιηθούν. Η πλειοψηφία των στελεχών που συμμετείχαν στην έρευνα θεωρούν πως η δημοσιότητα στο πλαίσιο των δράσεων συμβάλλει σε πολύ μεγάλο βαθμό στην καλύτερη ενημέρωση των μαθητών /τριών και κηδεμόνων για τις εν λόγω δράσεις.

Ός προς τη συμβολή των δράσεων Ειδικής Αγωγής που συγχρηματοδοτούνται από πόρους του ΕΚΤ στην υποστήριξη και συνέχιση των συστημικών μεταρρυθμίσεων της εκπαίδευσης σύμφωνα με τα στελέχη ΕΥΔ, οι δράσεις που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ συμβάλλουν

στην συμπερίληψη και ένταξη των μαθητών/ τριών με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη σχολική τάξη του γενικού σχολείου και στη διασφάλιση της ισότιμης συμμετοχής αυτών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Όπως ανέφεραν, επιπλέον συμβάλλουν στην υποστήριξη των μεταρρυθμίσεων της Εκπαίδευσης καθώς παρέχουν τη δυνατότητα ενίσχυσης του ανθρώπινου δυναμικού των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και των Τμημάτων Ένταξης (ΤΕ) της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης για την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία τους. Τα στελέχη ΕΥΔ δεν ανέφεραν αποκλίσεις κατά την υλοποίηση των δράσεων.

Ως προς τη συμβολή της συγχρηματοδότησης από πόρους του ΕΚΤ στη λειτουργία των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ) και των Τμημάτων Ένταξης (ΤΕ) και επίτευξη στόχων που τέθηκαν για την ισότιμη πρόσβαση των μαθητών με αναπηρία στην εκπαίδευση η πλειοψηφία των στελεχών ΕΥΔ, συμφωνούν ότι μέσω των ΣΜΕΑΕ και των τμημάτων ένταξης επιτυγχάνεται η διαρκής υποστήριξη των μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην εκπαιδευτική διαδικασία για την ισότιμη συμμετοχή στην εκπαίδευση. Όπως επεσήμαναν, απαραίτητες είναι και άλλες υποστηρικτικές δομές που θα συμβάλλουν σε αυτή την κατεύθυνση.

Ως προς τη συμβολή της συγχρηματοδότησης από πόρους του ΕΚΤ της δράσης για την ενίσχυση του θεσμού της εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης στα σχολεία γενικής αγωγής της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην επίτευξη των τιθέμενων στόχων για την ενταξιακή εκπαίδευση και τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, σύμφωνα με τα στελέχη ΕΥΔ, η δράση έχει επιτύχει τους στόχους της που είναι η εξασφάλιση της πρόσβασης των παιδιών με αναπηρία ή/ και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην εκπαίδευση και την ισότιμη συμμετοχή της ένταξης στη σχολική κοινότητα. Μέσω των δράσεων ειδικής αγωγής εξασφαλίζεται η προσβασιμότητα όλων των μαθητών στο κοινωνικό γίνεσθαι με αποτέλεσμα την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού, την αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας και της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.

Ως προς τη συμβολή της συγχρηματοδότησης από πόρους του ΕΚΤ της δράσης στην ενίσχυση του θεσμού της εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης και στην κάλυψη των αναγκών των μαθητών στο σύνολο της χώρας, τα στελέχη ΕΥΔ, απάντησαν ότι η συγχρηματοδότηση από πόρους του ΕΚΤ καλύπτει ένα μέρος του κόστους για την στήριξη του θεσμού της εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης. Σχετικά με διαφοροποιήσεις που μπορεί να παρατηρούνται, τα στελέχη ΕΥΔ ανέφεραν ότι ίσως να υπάρχουν κάποιες κυρίως σε απομακρυσμένες περιοχές της χώρας.

Ως προς τη συμβολή της συγχρηματοδότησης του ΕΣΠΑ στη βελτίωση των δράσεων Ειδικής Αγωγής οι περισσότεροι συμμετέχοντες θεωρούν ότι η συγχρηματοδότηση των δράσεων Αγωγής και Εκπαίδευσης συνέβαλλε στη βελτίωση τους. Όπως επεσήμαναν, αυτό σημαίνει ότι αφενός συμβάλλει στον στόχο της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και αφετέρου ότι θα πρέπει οι δράσεις ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης να στηρίζονται στη συγχρηματοδότηση

του ΕΣΠΑ. Για την επίτευξη του στόχου της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης απαιτείται στρατηγικός σχεδιασμός, στη διαμόρφωση του οποίου θα πρέπει να συμμετέχουν οι αρμόδιοι φορείς όπως η Ε.Σ.Α.μεΑ. και οι αντιπροσωπευτικές οργανώσεις της.

Ε. Προτάσεις για μελλοντική εφαρμογή:

Οι προτάσεις για την μελλοντική εφαρμογή των Δράσεων της Ειδικής Αγωγής μετά την ανάλυση των στοιχείων της πρωτογενούς και δευτερογενούς έρευνας πεδίου ταξινομούνται σε πέντε (5) κατηγορίες ως εξής:

1. Προτάσεις για βασικές θεσμικές ρυθμίσεις για τις δράσεις ειδικής αγωγής
2. Προτάσεις για Θεσμικές Ρυθμίσεις για την παροχή βελτιωμένων υπηρεσιών
3. Συμπληρωματικές προτάσεις για τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών
4. Προτάσεις για ολιστική αντιμετώπιση των μαθητών Ειδικής Αγωγής
5. Προτάσεις για την αύξηση της αποτελεσματικότητας των Δράσεων της Ειδικής Αγωγής

Ε.1 Προτάσεις για βασικές θεσμικές ρυθμίσεις για τις δράσεις ειδικής αγωγής

Παρατίθενται προτάσεις για βασικές ρυθμίσεις για τις δράσεις ειδικής αγωγής:

- Ενίσχυση της χρηματοδότησης.
- Εκπαίδευση και κατάρτιση του προσωπικού.
- Αναθεώρηση των προγραμμάτων σπουδών.
- Ενίσχυση της συνεργασίας.
- Ίδρυση νέων Τμημάτων Ένταξης.
- Επαναπροσδιορισμός του τρόπου λειτουργίας: του θεσμού της Παράλληλης στήριξης και των Τμημάτων Ένταξης.
- Τα αιτήματα αξιολόγησης για Παράλληλη Στήριξη και Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό να γίνονται μέσω του σχολείου και όχι κατευθείαν στα ΚΕΔΑΣΥ.
- Πρόσληψη στα ΚΕΔΑΣΥ παιδοψυχιάτρων.
- Δράσεις συνεργασίας με Κ.Ψ.Υ., Ιατροπαιδαγωγικά κέντρα, Κέντρα Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων.
- Βελτίωση των κτιριακών υποδομών των ΚΕΔΑΣΥ και της υλικοτεχνικής τους υποδομής.
- Εξασφάλιση περισσότερων ψυχομετρικών εργαλείων για τα ΚΕΔΑΣΥ καθώς και εργαλείων για τη μαθησιακή αξιολόγηση των μαθητών.
- Η λειτουργία σε γεωγραφικές ενότητες σχολικών μονάδων με ενταξιακόπροσανατολισμό, ή τάξεις ένταξης.
- Μεγαλύτερη σαφήνεια στις οδηγίες στα ΚΕ.ΔΑ.ΣΥ. για το ποιοι μαθητές είναι για το κάθε πλαίσιο φοίτησης.
- Κατάργηση του να είναι τελική απόφαση του γονέα που θα φοιτήσει το παιδί του.
- Σχεδιασμός και υλοποίηση της Ειδικής Αγωγής από την ηλικία των 3 χρόνων

- Σχεδιασμός και υλοποίηση προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης μετά το Λύκειο.
- Όλα τα σχολεία να περιλαμβάνουν τάξεις συμπερίληψης.
- Αλλαγή του Νόμου σχετικά με τον τρόπο υποβολής αιτήματος αξιολόγησης προς τα ΚΕΔΑΣΥ.
- Νέα αναλυτικά προγράμματα σπουδών ανά αναπηρία για τη Δ/βθμια Εκπ/ση
- Εισαγωγή περισσότερων ειδικοτήτων στα Τμήματα Ένταξης.
- Δυνατότητα αξιολόγησης των ωφελούμενων μαθητών στις ΣΜΕΑΕ με αναλυτική έκθεση.

Ε.2 Προτάσεις για Θεσμικές Ρυθμίσεις για την παροχή βελτιωμένων υπηρεσιών

Επιπλέον και σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, οι θεσμικές ρυθμίσεις είναι απαραίτητες για το σύστημα της Ειδικής Αγωγής, προκειμένου να παρέχονται βελτιωμένες υπηρεσίες στους μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες καθώς και ως εγγύηση της σταθερότητας και της ποιότητας του συστήματος αποτρέποντας τη δημιουργία επιπλέον προβλημάτων ως εξής:

- Αλλαγές στα προγράμματα βασικών σπουδών των εκπαιδευτικών γενικής αγωγής.
- Στελέχωση των σχολικών μονάδων με υψηλά ειδικευμένους επαγγελματίες σε θέματα ειδικής αγωγής κι εκπαίδευσης.
- Δημιουργία δικτύων συνεργασίας μεταξύ σχολείου - οικογένειας – κοινότητας.
- Έγκαιρη αξιολόγηση των μαθητών από τα αρμόδια διαγνωστικά κέντρα (στελέχωση με περισσότερο προσωπικό).
- Σαφείς όροι λειτουργίας του θεσμού της παράλληλης στήριξης ώστε να μην υπάρχουν παρερμηνείες.
- Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της Ειδικής Αγωγής και προσαρμογή της παρεχόμενης στήριξης, με σχετικές θεσμικές ρυθμίσεις.
- Αύξηση των κονδυλίων που αφορούν απευθείας στις ανάγκες της ειδικής αγωγής είτε με έμμεσες παρεμβάσεις στην ποιοτική και ποσοτική αναβάθμισή της σε επίπεδο υποδομής.
- Απαραίτητη η στελέχωση των τμημάτων ένταξης να γίνεται από εκπαιδευτικούς που έχουν προϋπηρεσία.
- Ανάπτυξη ευέλικτων Προγραμμάτων Σπουδών με ευρύτητα ως προς τη δράση του εκπαιδευτικού για τη διδασκαλία της διδακτέας ύλης.
- Η διαμόρφωση ενός εθνικού πλαισίου για την Ειδική Αγωγή και τη διασφάλιση της συνέπειας των προγραμμάτων σε όλη τη χώρα.
- Η διασφάλιση της εκπαίδευσης και κατάρτισης των εκπαιδευτικών που αναλαμβάνουν τη διδασκαλία των μαθητών με εκπαιδευτικές ειδικές ανάγκες.

- Η παροχή πλήρους και κατάλληλης ενημέρωσης στους γονείς και τους κηδεμόνες σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες της Ειδικής Αγωγής.
- Μείωση της γραφειοκρατίας ώστε να μπορούν οι εκπαιδευτικοί να κινούν τις διαδικασίες για ειδικό βοηθητικό προσωπικό ή παράλληλη στήριξη χωρίς καθυστερήσεις.
- Επανεξέταση του προγράμματος σπουδών των ΕΝΕΓΥΛ.
- Διαφοροποίηση της διδακτέας όσο και της εξεταστέας ύλης για τους μαθητές/τριες ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών.
- Δημιουργία ΤΕ σε ΟΛΑ τα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
- Να δίνεται παράλληλη στήριξη σε μαθητές με νοητική υστέρηση και ΔΕΠΥ (στη βθμια).
- Να εξετάζονται προφορικά μαθητές με νοητική υστέρηση.
- Να καταργηθεί η Τράπεζα Θεμάτων στα ΕΝΕΕΓΥΛ (καθώς προστίθεται μια επιπλέον - άνευ λόγου- δυσκολία για τους μαθητές).
- Ψυχολόγοι και κοινωνικοί λειτουργοί να διατίθενται για περισσότερες μέρες την εβδομάδα στο σχολεία.
- Υποχρεωτική εξέταση όλων των μαθητών κατά την είσοδο τους στην υποχρεωτική εκπαίδευση με την εγγραφή τους δηλαδή στο προνήπιο το αποτέλεσμα να είναι περισσότερο δεσμευτικό για τους γονείς.
- Σαφές νομοθετικό πλαίσιο για τη συνεργασία των εκπαιδευτικών Ειδικής και Γενικής αγωγής στα πλαίσια των αναλυτικών προγραμμάτων.
- Η Ειδική Αγωγή να πλαισιωθεί από συγκεκριμένη νομοθεσία που να ορίζει με σαφήνεια υποχρεώσεις, δικαιώματα και όρια δράσης όλων των εμπλεκόμενων.
- Αλλαγή πλαισίου λειτουργίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση με διαχωρισμό από αυτό της πρωτοβάθμιας.
- Επικαιροποίηση των αναγκών της ειδικής αγωγής με τη δημιουργία νέων σχολικών μονάδων που να ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες εκπαίδευσης των ατόμων με αναπηρία.
- Οι ΕΔΥ των ομάδων των σχολείων να συναντιούνται στην αρχή της σχολικής χρονιάς.
- Σαφής προσδιορισμός του πλαισίου της Παράλληλης Στήριξης.
- Στελέχωση των ΚΕΔΑΣΥ με εκπαιδευτικούς ΕΑΕ ειδικοτήτων Φυσικών Επιστημών και άλλων ειδικοτήτων με εξειδίκευση στη ΕΑΕ, όπως τους εκπαιδευτικούς Πληροφορικής.

Ε.3 Συμπληρωματικές προτάσεις για τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών

Για να βελτιωθούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες της ειδικής αγωγής, μπορούν να ληφθούν υπόψη ορισμένες συμπληρωματικές δράσεις ως εξής:

- Αναβάθμιση της κατάρτισης και εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών.

- Επιπλέον προσωπικό και υποστήριξη.
- Ενίσχυση των πόρων και των εκπαιδευτικών υλικών.
- Ουσιαστική συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών, γονέων και ειδικών.
- Προσαρμογές στο περιβάλλον και στις δομές.
- Σχεδιασμός και υλοποίηση προγραμμάτων εθελοντισμού.

Ε.4 Προτάσεις για ολιστική αντιμετώπιση των μαθητών Ειδικής Αγωγής

Η αντιμετώπιση των μαθητών Ειδικής Αγωγής απαιτεί μια ολιστική προσέγγιση, που λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες τους σε όλους τους τομείς της ζωής τους. Αυτό περιλαμβάνει τόσο την εκπαιδευτική πτυχή, όσο και την κοινωνική, συναισθηματική και σωματική τους ευημερία ως εξής:

- Αύξηση των ωρών υποστήριξης μαθητών/τριών από τα τμήματα ένταξης σε σχέση με τις προτεινόμενες από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.
- Έμφαση στο πλαίσιο της διαφοροποιημένης διδασκαλίας.
- Σαφέστερη, και πιο εξειδικευμένη νομοθεσία που διέπει τα τμήματα ένταξης.
- Ενημέρωση εκπαιδευτικών γενικής αγωγής για την ενίσχυση της συμπερίληψης μέσω της διαφοροποιημένης διδασκαλίας.
- Προώθηση της συνδιδασκαλίας.

Η ολιστική αντιμετώπιση των μαθητών θα πρέπει να γίνεται πριν την ένταξή τους στην εκπαίδευση με τη διάγνωση του μαθητή, από τον παιδίατρο ή άλλο ειδικό.

Ε.5 Προτάσεις για την αύξηση της αποτελεσματικότητας των Δράσεων της Ειδικής Αγωγής

Δράσεις που θα μπορούσαν να συμβάλλουν, μεταξύ άλλων, στη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, στην ενίσχυση της ευημερίας των μαθητών/τριών με αναπηρία και των οικογενειών τους, στην ευέλικτη προσαρμογή και ανταπόκρισή τους στην εκπαιδευτική πραγματικότητα, είναι:

- Δράσεις για την ενίσχυση της έγκαιρης εκπαιδευτικής παρέμβασης.
- Δράσεις για την ενίσχυση της συναισθηματικής, ψυχικής, εκπαιδευτικής και κοινωνικής ανθεκτικότητας των μαθητών/τριών με αναπηρία κατά τη διάρκεια των εκπαιδευτικών τους μεταβάσεων.
- Δράσεις ψυχοεκπαίδευσης και συμβουλευτικής των γονέων μαθητών με αναπηρία προσαρμοσμένες στις ιδιαιτερότητες της αναπηρίας των παιδιών τους
- Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της μαθητικής και της ευρύτερης κοινότητας σε θέματα αναπηρίας και συμπερίληψης.

- Δράσεις συνέργειας των εκπαιδευτικών φορέων (σχολικές μονάδες, ΚΕΔΑΣΥ) με αναγνωρισμένους φορείς του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα (Μονάδες ψυχικής υγείας, ΜΚΟ, Σύλλογοι/Ομοσπονδίες Γονέων Ατόμων με αναπηρία) με στόχο τη διενέργεια των ανωτέρω Δράσεων.
- Δράσεις για την κοινωνικό-συναισθηματική και ψυχική υγεία ως μέρος των προγραμμάτων εκπαίδευσης.
- Σχεδιασμός και εφαρμογή δράσεων για την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών αξιολόγησης και υποστήριξης για τους/τις μαθητές με αναπηρία που υφίστανται κίνδυνο πολλαπλών διακρίσεων (Ρομά με αναπηρία, πρόσφυγες και μετανάστες με αναπηρία κ.τ.ό.)."

EXECUTIVE SUMMARY

The Present Report (Final Report) constitutes the 4th Deliverable of the contract entitled "Provision of Consultant services for the Evaluation of Special Education actions of the Operational Program Human Resource Development, Education & Lifelong Learning (OP ANADEDBM) and the Regional Operational Programs (RPP)", as it currently applies.

A.Introduction – development of the assessment:

The 1st Deliverable of the Contract included the Implementation Methodology of the entire evaluation and the 2nd Deliverable the qualitative research findings from the available secondary data as well as the Field Research Questionnaires (Questionnaires and focus group questions). It is noted that in the 2nd Deliverable, the methodology was updated regarding the sample of the field survey as new data was available from ESPA Executive Unit – Education Sector of the Ministry of Education and Religious Affairs³.

In the 3rd Deliverable, the contracting company contacted both the Special Service of the "Human Resources and Social Cohesion" Program and the competent Ministry of Education and Religious Affairs, Directorate of Special Education to make it possible to conduct the field research.

From a technical point of view, the contracting authority created electronic questionnaires that were sent to all those involved in the field research. The methodology for conducting the field research was applied to two distinct categories of recipients: a) those involved with the Ministry of Education through correspondence with the Directorate of Special Education and b) those involved in the Operational Programs through the Special Service of the "Human Resources and Social Cohesion" Program and the ESF Actions Coordination and Monitoring Authority (EYSEKT).

In particular, the relevant links were sent to the recipients with a relevant circular with instructions for completion by group of stakeholders. The survey lasted from 06.05.2023 to 31.05.2023 gathering more than ten thousand (10,000) questionnaires as reflected in the corresponding section (documentation of sample achievement).

The questionnaires for the Special Education staff and the General Education teachers as well as the Support Structures had a particular response. There was also a corresponding response to the questionnaires of the focus groups, but as they concern a qualitative analysis, they are included in the synthesis of the results in the 4th Deliverable.

³ Data related to the process of determining the sample of the field survey.

B.The object of the study is the evaluation of Special Education actions:

1. Program of personalized support measures for students with disabilities and / or special educational needs (school years 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 and 2020-2021) of the OP ANAD EDBM,
2. Specialized educational support program for the integration of students with disabilities and / or special educational needs
3. Development of Support Structures for the integration and inclusion in the education of students with disabilities and / or special educational needs "(school years 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) and Strengthening of Support Educational Structures (school years 2018-2019, 2019-2020 and 2020-2021) of the Operational Program ANADEDBM, with the aim of evaluating their results in relation to the objectives of the individual Operational Programs and with the ultimate goal of utilizing the conclusions and integrating them in the planning of the next implementation sessions of the program and the next programming period.

C.Theoretical Framework for the implementation of Special Education Actions:

Combating discrimination and inequality as well as promoting equal opportunities for all, including people with disabilities, are objectives of both national and European social policy. The implementation of relevant actions is directly linked to the terms of the International Covenant on the Rights of Persons with Disabilities.

"Students with Disabilities and / or Special Educational Needs", are considered, those who for the whole or a certain period of their school life show significant learning difficulties due to sensory, mental, cognitive, developmental problems, mental and neuropsychiatric disorders which, according to interdisciplinary assessment, affect the process of school adaptation and learning. Students with disabilities and / or special educational needs include especially those with mental disabilities, sensory visual impairments (blind, visually impaired), sensory hearing disabilities (deaf, hard of hearing), restricted mobility, chronic incurable diseases , special learning difficulties such as dyslexia, dysgraphia, attention deficit syndrome with or without hyperactivity, developmental disabilities (autism spectrum), mental disorders and multiple disabilities.

Internationally, the goals of combating discrimination, promoting rights and equal opportunities for people with disabilities are directly linked to the terms of the 2006 UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities, which has been ratified. by the Greek state with Law 4074/2012. Under the Convention, the Contracting Parties must adopt all appropriate measures for the implementation of the rights recognized in it, including the right of persons with disabilities to education, work and health on an equal basis with others, in satisfactory conditions of care and living, and their integration into the community.

Disabled people face social barriers, due to the lack of information. Social awareness and vigilance were set as a catalyst for the avoidance of marginalization and their smooth integration into society. Awakening of society or information, as it is entitled in the Convention, is one of the preconditions for the effective implementation of the Convention. With this original title, the provision of the Convention obliges the states parties to immediately adopt a series of measures, effective and appropriate, in order to awaken the society, starting from the family level, for the respect of the rights and dignity of the disabled.

Raising public awareness will be achieved as the Convention emphasizes by breaking down stereotypes, prejudices and harmful practices concerning people with disabilities, including those related to gender and age. Among the measures that are recognized as beneficial in this direction, it is worth mentioning the respect of the disabled, starting from the educational system, from the small classes of the school, the encouragement of the media to help in this direction, the adoption of special programs for awakening of society, etc. Above all, however, systematic alarm is required for accessibility to the natural environment, transport, information and communication and services. The awakening should concern both the public and the private sector and will be carried out in collaboration with the disabled, NGOs and experts, while the media have a key role in this matter. and experts, while the media have a key role in this matter.

Inclusive Education is part of both the Child Guarantee policy and part of the aforementioned Common European Instruments for Institutionalization. For the latter, it is a key preventive measure to avoid institutionalization, eliminate institutional care feedback and promote independent living. Reference is made to the implementation of actions for the access of children to conventional (mainstream) education, such as personal assistance or teachers for children with disabilities, the adaptation of the school environment, the provision of special equipment, as well as the formulation of special adapted teaching programs.

Inclusion is a process of systemic reform, which includes changes and modifications in content, teaching methods, approaches, structures and strategies in education to overcome obstacles, in order to provide all students with a fair and participatory learning experience and environment, which better meets their requirements and preferences. Also utilizing special Matrix of Relevance, the criteria of Relevance and Cohesion were examined, where it was confirmed that the Special Education actions are a result of National Strategies and priorities such as the National Strategy for Social Inclusion, the National Strategy Framework for reducing school dropout in Greece. Deinstitutionalization, while taking into account, during their program planning, the needs of the target group (people with disabilities). Special Education actions are also relevant to the architecture of the Regional Social Integration Strategies, but also to the needs of the target group.

The support of students with learning difficulties in Greece is implemented: (a) by the class teacher in cases where special education and training services are not available, (b)

collaboratively by the class teacher and the specialist pedagogue / orthopedic teacher in the context of the operation of the integration department and (c) in collaboration with the class teacher and the special pedagogue / orthopedic teacher in the context of the implementation of the institution of co-education / parallel support. Students with disabilities and special educational needs do not include students with low school performance who are causally linked to external factors, such as linguistic or cultural backgrounds or are third-country nationals. Students with disabilities and special educational needs do not include students with low school performance who are causally linked to external factors, such as linguistic or cultural peculiarities or are third-country nationals. Also students with complex cognitive, emotional and social difficulties, delinquent behavior due to abuse, parental neglect and abandonment or due to domestic violence, belong to people with special educational needs. In this context, the Greek state has also implemented a Strategy to reduce premature school leaving.

According to the new disability classification system, disability is defined as a complex and changing phenomenon, due to the interaction of a person's personal characteristics and the characteristics of the environment in which the person lives. Therefore, human functionality is influenced by the environment, both physical and social, which can facilitate or hinder him in his activities and his participation in social becoming. For this reason, it is proposed to create a new, educational model that will perceive disability both as a consequence of the reduced participation of the individual in the educational and cultural activity of society as a whole, and in the rejection of his personal culture, because it is considered differentiated.

The need to ensure to all, without exception, citizens, and especially to Persons with Disabilities, equal opportunities for their unhindered and autonomous participation in all areas of social, economic and political life of the country, in addition to an explicit constitutional requirement, is also a social sought, inextricably linked to the core of the protection of human value and dignity and the principles of Democracy and the Rule of Law.

Disabled people face social barriers, due to the lack of information. Social awareness and vigilance were set as a catalyst for the avoidance of marginalization and their smooth integration into society. Awakening of society or information, as it is entitled in the Convention, is one of the preconditions for the effective implementation of the Convention. With this original title, the provision of the Convention obliges the states parties to immediately adopt a series of measures, effective and appropriate, in order to awaken the society, starting from the family level, for the respect of the rights and dignity of the disabled. Raising public awareness will be achieved as the Convention emphasizes by breaking down stereotypes, prejudices and harmful practices concerning people with disabilities, including those related to gender and age. Among the measures that are recognized as beneficial in this direction, it is worth mentioning the respect of the disabled, starting from the educational system, from the small classes of the school, the encouragement of the media to help in this

direction, the adoption of special programs for awakening of society, etc. Above all, however, systematic alarm is required for accessibility to the natural environment, transport, information and communication and services. The awakening should concern both the public and the private sector and will be carried out in collaboration with the disabled, NGOs and experts, while the media have a key role in this matter.

The Strategy 2020-2030 is based on its predecessor, the European Disability Strategy 2010-2020, and contributes to the implementation of the European Pillar of Social Rights and supports the implementation by the EU and the Member States of the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities at both EU and national level. The new ten-year strategy identifies the main initiatives around three key issues:

-Union rights: People with disabilities have the same right as other EU citizens to move to another country or to take part in politics. Based on the experience of the ongoing pilot project in eight countries, by the end of 2023 the European Commission will propose a European Disability Card for all EU countries, which will facilitate the mutual recognition of disability status between Member States, helping people with disabilities to make full use of their right to free movement. The Commission will also work closely with Member States to ensure the inclusion of people with disabilities in the electoral process of 2023.

-Independent living and autonomy: People with disabilities have the right to live independently and to choose where and with whom they wish to live. To support independent living and integration into the community, the Commission will develop guidance and launch an initiative to improve social services for people with disabilities.

-No discrimination and equal opportunities: The strategy aims to protect people with disabilities from all forms of discrimination and violence. It aims to ensure equal opportunities for access to justice, education, culture, sports and tourism. Equal access must also be ensured to all health and employment services.

"Deinstitutionalization" means the process of developing a range of services in the local community, including prevention, in order to eliminate the need for institutional care. "Local community services" means the range of services that enable individuals to live in the local community. It includes services related to housing, healthcare, education, employment, culture and leisure, to which everyone should have access, regardless of the nature of their disability or the level of support they need. The relevant guidelines are based on the aforementioned international conventions. They point out the need to develop National Strategies for the Transition from Institutional Care to Community Level (deinstitutionalization strategies), which should have the following characteristics: a) Closure of long-term residency institutions, b) Development of high quality personalized services at family and local level, including those aimed at preventing the institutionalization and transfer of resources from long-term residency institutions to new services, in order to ensure long-term sustainability, c) Access to all mainstream services - contract services without

Παροχή υπηρεσιών Συμβούλου για την Αξιολόγηση δράσεων Ειδικής Αγωγής του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση (ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ) και των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ)

exclusions - such as education and training, employment, housing, health and transportation to all children and adults with support needs.

The ESF during the period 2014 – 2020 is used to improve access to affordable, sustainable and high quality services of general interest, particularly in the areas of health care, employment and training services, services for the homeless, out-of-school care services, childcare services and long-term care services. The supported services can be public, private and/or services at the level of local communities, and provided by different types of benefits, ie public administrations, private companies, social enterprises, non-governmental organizations.

The Operational Program "Human Resources Development, Education and Lifelong Learning" is part of the development planning of the NSRF 2014-2020, as it includes the financial priority interventions for "Development and capacity building of human resources - active social inclusion" while called tackle the most negative effects of the crisis and the recession, unemployment and poverty.

Priority Axis 6 of the Operational Program serves the identified development needs associated with the continuation and the support of systemic reforms and the upgrading of all aspects of education. Furthermore, the application of new technologies and quality assurance at all levels of the country's education system, the combat of premature school leaving and the promotion of early completion of studies in higher education. Finally, the specific priority axis enhances the quality and effectiveness of higher education through the promotion of research and innovation and the empowerment of human research potential.

The ESF+ during the NSRF programming period 2021 - 2027 will provide support to improve the quality, dissemination, effectiveness and connection of education and training systems to the labor market, including through the promotion of digital learning, validation non-formal and informal learning and professional development of teaching staff, in order to facilitate the acquisition of key skills such as health literacy, communication media, business skills, foreign languages, digital skills and sustainable development that everyone needs for their personal fulfillment and development, employment, social inclusion and active participation in society. ESF+ support should promote equal access for all, especially disadvantaged groups, to quality education and training without segregation and exclusion, from pre-school education and care, with a particular focus on children from socio-economically disadvantaged backgrounds, through the general and vocational education and training. Member States and the Commission should ensure that the ESF+ contribution promotes equal opportunities for all, without discrimination, in accordance with Article 10 TFEU, promotes the equal integration of people with disabilities in society and contributes to the implementation of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities adopted on December 13, 2006 in New York.

Specifically through Special Objective: ESO4.6. Promoting equal access to and completion of quality and inclusive education and training, in particular for disadvantaged groups, from early childhood education and care to general and vocational education and training, to higher education, and adult education and training , including the facilitation of learning mobility for all and the accessibility of people with disabilities (EKT+) of Policy Objective 04 of the Operational Program "Human Resources & Social Cohesion 2021 – 2027" and the corresponding Regional Operational Programs the need for equal access to all levels of education, vocational training and adult training to support people with disabilities/special educational needs and/or from SEN with an emphasis on both broad awareness and targeted accessibility training.

Through the implementation of evidence-based, comprehensive and coherent policies, early intervention is promoted, the prevention of early school leaving and the strengthening of participation in public education and training without discrimination. Improving performance with an emphasis on disadvantaged groups is linked to ensuring equal opportunities in education and is the means for the equal inclusion of individuals in social and economic life. The provision of specialized support (apart from the classroom teacher) is significantly limited during the transition from Primary to Secondary education, where the percentage of students who are supported only by general classroom teachers exceeds 90%. The established inequalities, which have worsened due to the economic crisis, also affect the possibility of access to tertiary education. In the context of the Individualized Educational Support for students with disabilities, 2,418 benefiting school units are recorded (SMEAE and with integration sections in general schools), while in the context of the Specialized Educational Support for students with disabilities, 4,918 benefiting school units are recorded (general and vocational education schools).

At the level of primary and secondary education, the action will be implemented to support the uniform systematic and inclusive attendance and inclusion in the education of students with disabilities and special educational needs through (indicatively) remedial teaching, literacy support and strengthening of socio-emotional development and resilience of students, reinforcement of kindergartens and primary schools in educational priority zones, expansion of full-day kindergartens and primary schools, etc. The expansion of the school operation without additional financial burden for the family has a significant added value for society as a) it ensures the access of all students to a free and quality school program by creating equal learning opportunities, compensating the inequalities that arise due to the different socio-economic background and b) contributes both to facilitating the participation of parents-guardians in the labor market and to supporting the family income.

[D.Research evaluation of Special Education Actions:](#)

In order to evaluate the Special Education Actions in terms of the criteria of relevance & appropriateness, effectiveness, efficiency and added value, a field survey was carried out in fourteen (14) groups of participants as follows:

- GROUP 1 - GUARDIANS OF BENEFICIARY STUDENTS with disabilities and/or special educational needs.
- GROUP 2 - SPECIAL EDUCATION TEACHERS, who are employed or have been employed in the past (from the 2014-15 school year onwards).
- GROUP 3 - SPECIAL EDUCATION/CO STAFF (EEP) - SPECIAL ASSISTANT STAFF (ESP) who are employed or have been employed in the past (from the school year 2014-15 onwards) either in formal/general education units or in SMEAE
- GROUP 4 - GENERAL/TYPICAL EDUCATION TEACHERS who during their career in public education (from the school year 2014-15 onwards) have collaborated with EAE EDUCators and members of the EDY either, due to Parallel support for their student, either due to the existence of an Integration Department in a school of their service unit.
- GROUP 5 - Heads of SMEAE and Heads of PRIMARY SCHOOL UNITS operated by EDY.
- GROUP 6 - SPECIAL EDUCATION TEACHERS (KEDASY EAE FACILITIES) who are employed or have been employed in the past (from the school year 2014-15 onwards).
- GROUP 7 - SPECIAL EDUCATION/CO STAFF (EEP) of KEDASY.
- GROUP 8 - SPECIAL EDP/CO STAFF (EEP) of the EDY of the SDEY who are employed or have been employed in the past (from the school year 2014-15 onwards)

Below is the description of the main findings per evaluation question:

D.1 Evaluation of the Relevance & Coherence criterion

Utilizing special Release Matrices, the Relevance and Cohesion criteria were examined, where it was confirmed that the Special Education actions are a result of National Strategies and priorities such as the National Social Inclusion Strategy, the National Strategy Framework for reducing school dropout in Greece. Deinstitutionalization, while taking into account, during their program planning, the needs of the target group (people with disabilities). Special Education actions are also relevant to the architecture of the Regional Social Integration Strategies but also to the needs of the target group.

The criterion of Relevance and Suitability concerns the connection / relevance of the planning of the evaluated actions with the individual challenges and needs in the field of special education as well as the objectives of the National Policies and Strategies which they serve. The evaluation is expected to provide information on whether the interventions are in line

with the needs and priorities that were set and especially with the thematic goal, the investment priority and the specific goal that they serve.

In particular, questions are expected to be answered about the extent to which the planning of the interventions was appropriate to meet the needs of the beneficiary population. In addition, whether and to what extent other interventions in national and European policies, strategies and action plans were taken into account in the planning (ESKE, PES, EU Guidelines such as the transition from institutional care to local community care, etc.).

The relevance of the interventions in terms of the objectives of the current National / European Policies & Strategies & Action Plans and the relevance of the design of the interventions to the needs of the beneficiary population, were examined. The evaluation of the degree of relevance is based on three options: low, medium and high on a rating scale from 1 to 3, where 1 zero or low relevance, 2 medium relevance and 3 high relevance. The calculation of the relevance value is derived from the quotient of the total values of the rating scores in relation to the sum of the maximum scores that the scoring fields can receive.

The evaluation extends to all phases of action planning (program planning, specialization of interventions, calls for proposals) and covers the connection / relevance of interventions with national and regional needs / priorities. At the same time, in this context, the consistency / appropriateness of the planning of the interventions will be examined, in order to achieve the expected results and to meet the basic needs / challenges highlighted by the analysis, which supported the program design and implementation planning of the evaluated interventions.

Regarding the degree of relevance & coherence of the interventions in relation to the needs and priorities set with the thematic objective, the investment priority and the specific objective of the operational programs, the Actions: Program of measures for individualized support of students with disabilities and / or special educational needs (school years 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 and 2020-2021) of the OP ANAD EDBM and Specialized Educational Support Program for the integration of students with disabilities and / or special educational needs, through their axes of operation, (Priority Axis 6 "Improvement of the quality and efficiency of the educational system", Priority Axis 8 "Improvement of Quality and of the Effectiveness of the Education System and Lifelong Learning - Connection with the labor market in the Region of Central Greece, Priority Axis 9 "Improving the Quality and Efficiency of the Education System and Lifelong Learning - Connection with the labor market in the South Aegean Region", Promoting social inclusion and combating poverty and discrimination), as shown in the table above, show a high relevance to the Specific Objectives:

- Increasing the number of school units operating within the New School - Strengthening the structures and quality of pre-school, primary and secondary education

- Improving the provision of educational support services to students with disabilities and / or special educational needs.
- Improving the provision of social services and educational support services to socially vulnerable groups (disabled, students with disabilities and / or special educational needs, abused women).
- Reducing the discrimination suffered by vulnerable groups in the educational process and in their daily lives.
- Improving the provision of social services and educational support services to socially vulnerable groups.

In total, for all the priorities, the degree of relevance of all the objectives of the Actions amounts to 120% and is considered to be very high.

From the primary research carried out among the executives of the Beneficiary - Staff Structure NSRF Greek Ministry of Education and Religious Affairs and the Department of Special Education of the Greek Ministry of Education and Religious Affairs, the majority consider that the interventions as designed took into account the National and Regional Strategies, Action Plans concerning inclusive education.

The largest percentage of the EYD executives of the PEs, who participated in the survey, answered that the National & Regional strategies-Action Plans of inclusive education were taken into account during the process of specialization and planning of the Special Education actions related to the programs:

- Specialized educational support for the inclusion of students with disabilities and/or special educational needs.
- Development of supporting Education Structures for the inclusion and inclusion in the education of students with disabilities and/or special educational needs" of the EP. ANADEFMB.
- Specialized educational support for the inclusion of students with disabilities and/or special educational needs) in all OPs.

D.2 Evaluation of the Efficiency criterion

In the criterion of the Effectiveness of quantitative objectives of the evaluated interventions, the degree of contribution of the outputs and results of the interventions to the respective objectives of each Operational Program is examined. In this context, any problems during the implementation of the actions are identified and analyzed, which affect their effectiveness while the causes are sought in order to formulate any corrective actions, as well as suggestions for future interventions - program cycles.

In order to evaluate the criterion of effectiveness, efficiency and added value, the field research was carried out as follows:

D.2.1 Research results on the beneficiaries (guardians) who participated in Special Education actions

The research sample concerned 752 participants - beneficiaries (guardians). The sample was selected through simple random sampling. Of the 752 participants in the survey, 419 participants (55.9%) answered that they have participated in Special Education activities or are guardians of a beneficiary student who has participated in similar activities, while the remaining 331 beneficiaries (44.1%) have not participate or are not guardians of beneficiaries who have taken part in Special Education actions. Therefore, due to low participation, the statistical sample of 752 beneficiaries was not covered. The final sample consists of 419 beneficiaries. We consider that the sample is representative because there is an even distribution in terms of the gender of the participants, the Region and the age of the beneficiaries. Also, due to the homogeneity of the questionnaire, the reliability of the sample is confirmed. The final sample had a satisfactory response rate of 56%, which you consider satisfactory if we consider that the survey is online and not conventional.

The highest percentage of participants is from the Region of Central Macedonia 102 (24.3%) followed by the Region of Attica with a percentage of 23.9% (100), while the lowest percentage is from the Regions of Epirus and Western Macedonia 1.4% (6).

Of the 419 participants in the survey, 23.1% (97) belong to the School Units of Special Education, while 74.2% (311) to the School Units of General and Vocational Education and 11 participants did not answer where they belong. Out of the 97 belonging to the School Units of Special Education, 5 students (5.2%) study at the Lyceum, 52 students (53.6%) at the Elementary School, 6 students (6.2%) at the Special Vocational Education Laboratory, 23 students (23.7%) in High School, and 11 students (11.3%) in Kindergarten. Of the research participants who belong to the General & Vocational Education School Units (311), the majority belong to the Primary School, 181 beneficiaries (43.2%) while the smallest percentage (5.7%) belongs to the High School (24).

Of the 419 participants, 301 beneficiaries took part in the support action "Development of Diagnostic Assessment Counseling and Support Centers (KE.D.A.S.Y.) Support Structures". More specifically, 43.2% beneficiaries had received support from Special Education staff and the remaining beneficiaries 28.6% had received support from Special Education Staff. Of the 419 participants in the survey, 200 have participated in a support action from Interdisciplinary Support Committee (EDY) Support Structures.

The guardians declared in a high percentage that they are "VERY" satisfied with the process of inclusion in the Special Education activity. More specifically, regarding the early diagnosis of the student, 90.2% were satisfied overall with 9.8% not satisfied.

The majority of the guardians of the beneficiaries who received Special Education services are satisfied, 65.4% answered that their needs were met through the services they received. While, 18.6% answered that their needs were not met.

The main reasons stated for not meeting their needs are:

- Delay in placement of educational staff
- Lack of training staff depending on the necessary specialty
- Lack of experience by the educational staff to cope with demanding situations
- Reduced coverage compared to full time
- Absence of integration section

Also, regarding school dropout, they mentioned that through special education activities, the needs of students with disabilities and/or special educational needs are met to a large extent and the improvement/development of their integration is achieved. However, several times it was mentioned that there is a delay in the start of parallel support services, or that the needs of the beneficiary are not covered to the extent desired due to a lack of experience or training.

D.2.2 Results of a survey of Special Education Teachers (SEE), Special Education Staff (SEP) and Special Support Staff (SSP), who participated in special education activities

The total sample consists of 2.464 teachers. The initial target for the sample to be representative was 1.603 teachers. Due to the great response of the participants, the sample was expanded. More specifically, the sample consists of:

- 926 Personalized Support Associates: EAE substitutes in a school unit for special education and training (SMEAE) and special educational staff (EEP) in SMEAE and special auxiliary staff (ESP) in SMEAE and ESE teachers in integration departments. (the initial target so that the sample was representative was 354 teachers)
- 1,456 Specialist Educational Support Deputies: EAE Deputies in parallel support and special educational staff (PE25 school nurse) or PE87 teacher - nurse in parallel support and special auxiliary staff or teacher in TE 01.30 branch of childcare assistants - childminders in parallel support. (the initial target so that the sample was representative was 375 teachers).
- 82 participants did not select any of the categories but answered the rest of the questionnaire

The majority of the participants (896) worked in school units in the years 16-17 with a percentage of 36.4% in an integration Department (General or Vocational Education). Also, (1.172) a large percentage of the participants (47.6%) worked in the years 18-19 in Specialized Support (Parallel support). In addition, (2.800) a high percentage is concentrated in the same category for the years 19-20 and 20-21 with percentages of 53.8% and 59.9% respectively.

The largest percentage (1,871) 75.9% are substitutes while only (560) 22.7% are permanent teachers. The majority of participating substitute special education teachers in parallel support are in the Attica Region (283), followed by the Central Macedonia Region (260). On the contrary, the Ionian Islands Region has the lowest number in the majority of categories. Substitute teachers are basically full-time, at a rate of 99.4%.

The highest percentage (1.763) 71.6% of the participants (deputies of specialized & personalized support as well as support staff) belongs to primary education. Of all the participants, (658) 26.7% belong to secondary education.

The majority of participants who have worked in a Special Education school either as teachers or as special education staff (SEP) or as support staff (SEP) at a percentage of 65.65% (340), stated that they did not face any specific problem during adaptation of the course to the students.

Considering the results from the field survey of substitute special education teachers and special support staff we find that the interventions were effective and mainly only had a positive impact on the teachers and special support staff who participated in the research. However, the non-existence of special education teaching staff for the inclusion classes, the lack of appropriate building infrastructure and educational equipment, the non-systematic evaluation of students of the effectiveness of individualized educational programs, the small involvement of the special education teacher in the teaching process, the lack of constant collaboration with psychologists, nurses are reasons for not achieving the results indicators.

D.2.3. Results of research on general education teachers who, during their professional career, have worked in school units where special education actions have been implemented

The sample consists of 2.326 deputy general education teachers. The sample was selected through simple random sampling. The initial target for the sample to be representative was 317 teachers. The response of general education teachers was much greater than expected. Of the 2,539 participants in the survey, 2.326 (91.6%) answered that during their professional career they have worked in a school unit where Special Education activities are implemented, while the remaining 161 (6.3%) have not worked.

Of the 2.326 participants, 26.4% belong to the region of K. Macedonia, 18.3% to the region of Attica, 11.9% to the region of Crete, 6.7% to region of Thessaly, 6.6% in the region of Central Greece, 5.9% in the region of Peloponnese, 5.6% in the region of Eastern Macedonia and Thrace, 4.6% in the region of W. Greece, 4.6% in the region of S. Aegean, 2.8% in the region of W. Macedonia, 2.7% in the region of Epirus, 1, 6% in the Ionian Islands region and 1.6% in the North Aegean region. (There is variation in the distribution of the sample in the Regions due to the large response in some and the small response in others).

Of the 2,326 participants, 77.3% belong to Primary education and 21.9% to Secondary education 59.8% said they were very satisfied with the operation of specialized educational

support (parallel support), 29.8% were quite satisfied, 3.3% did not answer, 2.6% were a little satisfied and 0.7% not at all satisfied mainly with the lack of organization as well as the lack of suitable educational tools.

Of the 2.326 participants, 92.6% (2.154) state that the Special Education actions (Inclusion Departments and parallel support) bring about improvements in the students' learning and cognitive skills, 4.2% (98) do not know/do not answer and 1.5% (34) declare that they do not bring about improvements in the learning, cognitive skills of the students because there is a lack of educational experience of the Special Education instructor.

Of the 2.326 participants, 91.6% state that Special Education actions (Inclusion Departments and parallel support) contribute to the goals of inclusive education, 5.5% (128) do not know/do not answer and 1.2 % declare that they do not contribute to the goals of inclusive education due to insufficient educational hours.

D.2.4 Key conclusions

The effectiveness of the actions both in terms of outputs and for the three (3) Special Education actions present achievement percentages that exceed the goals that were set during the planning of the Actions, making the Actions more effective. Regarding the efficiency in relation to the available data for the development of the financial object of the Action "Specialized educational support program for the integration of students with disabilities and / or special educational needs (school years 2014-2015, 2015-2016, 2016 - 2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 and 2020-2021)" of the Regional Business Programs, it is concluded that it is very satisfactory and presents high absorption rates. Regarding the evaluation of the efficiency in terms of unit costs per beneficiary and the discrepancies with the initial planning, it is concluded that the operations of specialized educational support from the RDPs were implemented at a lower cost than originally determined, making the operations very efficient.

Regarding the achievement of the objectives that have been set for the action "Program of measures of personalized support of students with disabilities and / or special educational needs (school years 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019 , 2019-2020 and 2020-2021) " of the OP ANAD EDBM, in relation to the outflow index 11501 " Number of School units that benefit from educational interventions ", based on the Technical Act Bulletins it appears that the percentage of achievement of the Actions is 122.73%, a percentage that exceeds the objectives set during the planning of the Acts.

Also, the output indicators of the actions as captured in the previous sections feed the result indicator 11509 "Percentage of schools that provide specialized educational support services to students with disabilities", that according to the data of the 2018 Annual Report of the OP ANADEDBM, it appears that the target value of the result indicator 11509 has been reached

with the achievement values for the year 2018 exceeding the targets set in the years 2018 and 2023.

It is noted that out of the 11,728 school units that benefited from this action cumulatively for the respective school years, most (4,726 or 47.26%) are related to the least developed Regions (LAP), while 4,064 or 34.65% are related to the Regions in Transition (MET) and 2,938 or 25.05% in the most developed Regions (PAP).

Regarding the achievement of the objectives that have been set for the action "Specialized educational support program for the integration of students with disabilities and / or special educational needs (school years 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-201, 2018-2019, 2019-2020 and 2020-2021) "of the OP ANAD EDBM, in relation to the outflow index 11501" Numbers of School units that benefit from educational interventions, it turns out that the percentage exceeds the objectives set during the planning of the Acts 110.78%.

It is noted that of the 23,935 school units that benefited from this action, most of them (8,813 or 36.82%) are related to the most developed Regions (PAP), while 8,505 or 35.53% are related to the Regions in Transition (MET) and 6,617 or 27.65% in the least developed Regions (LAP).

Regarding the achievement of the objectives set for the action "Program of measures of individualized support for students with disabilities and / or special educational needs (school years 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 and 2020-2021) "of the OP ANAD EDBM, in relation to the outflow index 11502" Number of students who benefit ", it appears that the percentage of achievement of the Actions is 118.88%, and this percentage exceeds the objectives set during the planning of the Acts.

A very high percentage of achievement with 432.97% is presented by the Act with code MIS 5000852 which concerns the support of students for the Regions of Central Greece and the Ionian Islands, a fact that demonstrates the huge deviation concerning the initial assessment of the needs for these areas.

Regarding the achievement of the objectives set for the action "Specialized educational support program for the integration of students with disabilities and / or special educational needs (school years 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018 -2019, 2019-2020 and 2020-2021) "of the OP ANAD EDBM, in relation to the outflow index 11502" Number of students who benefit ", it appears that the percentage of achievement of the Actions 147, 33%, a percentage that exceeds the objectives set during the planning of the Acts.

Regarding the achievement of the objectives set for the action "Development of Support Structures for the integration and inclusion in education of students with disabilities and / or special educational needs (school years 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) and Strengthening of Supportive Education Structures (school years 2018-2019, 2019-2020 and 2020-2021) of the Operational Program ANADEDBM, in relation to the outflow index 11503

"Number of structures for the integration of children with disabilities and / or special educational needs", show that the percentage of achievement of the Actions is 111.11%, a percentage that exceeds the objectives that were set during the planning of the Actions. The highest percentage of achievement is presented in the Action with MIS 5048220 for the strengthening of the support Structures for the school year 2019-2020 with 169.09%.

It is pointed out that the executives of the Beneficiary who participated in the research, in terms of the goals that had been set for the Special Education actions, in accordance with those defined in the institutional framework and the Technical Practice Bulletins, answered that they have been achieved to a large extent in all three actions. Also, 66.7% of the beneficiary's executives believe that the targeting of indicators contributes to the correct measurement of outputs.

And according to the Regional Directors of Education and the executives of the supporting structures, the goals of the policy for Special Education in primary education are achieved to a large extent. As pointed out, the goals are achieved in terms of the right of people with disabilities or special educational needs to education, as well as in terms of the understanding and recognition of inclusion as a key goal of education policy. But at all three levels of implementation of inclusion there are aspects that need improvement, such as clear policies and guidelines (macro level), school culture (medium level) and teacher training in differentiated teaching (micro level). Of course, there is still a lot of room for greater effort in terms of the organization and staffing of schools with qualified staff, with the infrastructure of special education units and integration departments and the continuous training of teachers and counseling of parents who have children with SEN.

Special Education also contributes to promoting social inclusion and equal opportunities. By adapting education to the needs of each student, more opportunities are created for their participation in society, work and cultural life. Through effective education and support, students' autonomy and self-confidence are promoted, enhancing their ability to participate in society. Finally, the assessment of students with special educational needs is also a difficulty. Although Law 4823/2021 provides for the KE.D.A.S.Y. to propose alternative methods of evaluation, apart from the oral evaluation, no other proposed modifications and adaptations are foreseen to have a mandatory character for the school in the intra-school promotional exams and it is left to the sensitivity and good discretion of the teachers.

Regarding the overlapping responsibilities of E.D.Y., this may vary according to the region, the school unit and the specific bodies involved. Sometimes there may be overlapping responsibilities between the E.D.Y. and other educational entities, such as school psychologists or special pedagogues, but this probably works as reinforcement for the final result. In addition, based on the implementation of the institution, it has been found that overlaps arise, especially in the axis of individual evaluation as students are detected, evaluated, supported with intervention programs, a process that is followed in the same way

by KE.D.A.S.Y. It would be important for students who are found to have difficulties following the involvement of the EDH, which could be treated with an Individualized Intervention Program and an Integration Department especially in preschool and primary education, not to be referred to KE.D.A.S.Y.

KE.D.A.S.Y. according to the Regional Directors of Education and the executives of the supporting structures, it contributes to a very significant extent to the equal access of students with disabilities and/or special educational needs through the evaluation reports and the proposals included in them for inclusive approaches and for similar teaching practices.

The corresponding institutional framework that defines the operation and responsibilities of the body reflects the vision and expectations of the state for the implementation of inclusive education. In this context the K.D.A.S.Y. are a key institution for the promotion of educational policy for the equal access of students with disabilities and/or special educational needs to education. The achievement of the intended objective is mainly achieved at a general level of institutional arrangements. However, at this point as well, the absence of the organization's operating regulations with the new identity as KE.DA.SY should be pointed out. From 2021, the body's low support in the scientific and administrative sector.

To achieve the objectives set for the action "Specialized educational support program for the integration of students with disabilities and / or special educational needs (school years 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018 -2019, 2019-2020 and 2020-2021) "of the RDP, in relation to the outflow index 11501" Number of School units that benefit from educational interventions ", based on the Technical Act Bulletins it appears that the percentage of achievement of the Action is 97.26%, demonstrating the effectiveness in relation to the goals that had been set.

At the Regional level, most of the school units that benefit are presented in the Attica Region with 1,126 or a percentage of 29.10%, followed by the Region of Central Macedonia with 800 school units or a percentage of 20.67%, the Region of Crete with 378 school units or a percentage of 9.77% and the Region of Thessaly with 298 school units or a percentage of 7.70%.

To achieve the objectives for the action "Specialized educational support program for the integration of students with disabilities and / or special educational needs (school years 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018 -2019, 2019-2020 and 2020-2021) "of the RDPs, in relation to the outflow index 11502" Number of students who benefit ", based on the Technical Act Bulletins it appears that the achievement rate of the Action is 99.52% , demonstrating the absolute effectiveness in terms of the goals that had been set.

Respectively, to the school units at the Regional level, most of the students that benefit are presented in the Attica Region with 2,196 or 50.26%, followed by the Region of Central

Macedonia with 903 students or 20.66%, the Region of Crete with 464 students or a percentage of 10.62% and the Region of Thessaly with 250 students or a percentage of 5.72%.

Regarding the beneficiary population, the majority of participants 62.9% (261) have participated in the action "Specialized educational support for the inclusion of students with disabilities and / or special educational needs (Parallel Support)" while 32, 2% (135) of participants. We find that the majority receive as a support action Specialized educational support in relation to Personalized support. Also, as it was found from the field survey of the guardians of the beneficiaries who received Special Education services, the majority (65.4%) answered that their needs were met through the services they received. While, 18.6% answered that their needs were not met mainly due to delay in placement of educational staff, lack of educational staff according to the necessary specialty, lack of experience of the educational staff, reduced coverage in relation to full-time hours, absence of an integration department some school units. Also, similar conclusions have been drawn per Region.

The majority of the executives of the beneficiary/operating body reported that the target group of the action "Program of personalized support measures for students with disabilities and/or special educational needs" benefited in accordance with the initial design in the Technical Practice Bulletin as well as for the actions "Program of specialized educational support for the inclusion of students with disabilities and/or special educational needs" and Development of Educational Support Structures for the inclusion and inclusion in the education of students with disabilities and/or special educational needs.

Regarding the actions "Program of individual support measures for students with disabilities and / or special educational needs" and "Development of Educational Support Structures for the inclusion and inclusion in the education of students with disabilities and / or special educational needs" of the E.P. ANADEDMB, the target group benefited according to the original plan as reported by EYD executives.

Also, the Special Education schools and Integration Departments contribute to solving problems faced by the guardians of students with disabilities and/or special educational needs (in relation to independent living, education and professional orientation) through the assessment of students by the special education teachers where they identify their interests, difficulties and potentials and based on these draw up personalized programs with the aim of their independent living, their learning, their integration and professional orientation.

In addition, the role of the Integration Department, as mentioned by the teachers, is multi-level: First, it is pre-diagnostic, because it tries to identify the needs of the students and, yes, activate the general school so that it responds positively to them. Second, he is protective of the students, he does not expect the student to adapt to the needs of the structure but makes corrective moves so that the structure perceives the needs of the student and adapts to them. Thirdly, it is democratic because it functions as an institution that strengthens the non-leakage of students from compulsory education.

In addition, the role of the Integration Department, as mentioned by the teachers, is quite important: First, it tries to identify the needs of the students and yes activate the general school so that it reacts positively to them. Second, he is protective of the students, he does not expect the student to adapt to the needs of the structure but makes corrective moves so that the structure perceives the needs of the student and adapts to them. Thirdly, it is democratic because it functions as an institution that strengthens the non-leakage of students from compulsory education.

The Special Education school units contribute the most to the independent living of the students in question, to their education and professional orientation, as they teach them to respond satisfactorily to practical issues of daily life (shopping at the supermarket, calculating money, knowing the road traffic code etc.). By learning to follow a set of instructions or rules they become autonomous and learn to function on their own. At the same time, they discover their inclinations and strengths, so that they can understand what they could do professionally later. In addition, the existence of workshops chosen by students in special schools enables them to use their practical knowledge in services that employ people with disabilities/special educational needs and abilities or in other work. This is also helped by the cooperation of the special school with the local community, so that there is an acceptance of diversity and the strengthening of these children. The SCMEs help to a great extent in the independent living of students with disabilities and special educational needs, as the SCMEs also have independent living courses. This results in their independence and smooth integration into society.

Regarding the coverage of the population of the target group, 84.6% of the executives of the beneficiary who participated in the survey answered that the intended population of the target groups of the action "Program of measures for individualized support of students with disabilities and / or special educational needs" was covered respectively, 76.9% answered that the intended population of the target groups of the action "Program of specialized educational support for the integration of students with disabilities and/or special educational needs" was covered and 92.3% that the intended population of the groups was covered - objective of the action "Development of Educational Support Structures for the inclusion and inclusion in the education of students with disabilities and/or special educational needs".

Also, to a satisfactory degree, the intended population of the target group of the action "Program of personalized support measures for students with disabilities and / or special educational needs of the E.P. ANADEDMB, as reflected in the TDP. To a very large extent, the intended population of the target group of the action "Program of specialized educational support for the integration of students with disabilities and/or special educational needs" was covered, as reflected in the TDP and concerns all OPs. And in addition, to a satisfactory extent, the intended population of the target group of the action "Development of Educational

Support Structures for the integration and inclusion in the education of students with disabilities and / or special educational needs" of the OP was covered ANADEFMB.

Regarding the degree of meeting the needs of the beneficiaries, the majority of the guardians (55.1%) answered that they are satisfied with the integration time of the student. While, 26.3% of guardians answered that they are not. The main problems they face are the delay in placing the parallel support teacher, several times there were no available teaching staff during the school term, as a result they hire private parallel support. The hours they are provided with parallel support are less than what they are entitled to. There is a long wait and therefore delays in the majority of procedures, so they suggest simplifying procedures. In some school units there was no integration department. Also, lack of proper personalized training with the method of inclusion. Finally, the educational staff was not experienced enough to contribute to the essential progress and development of the student.

While educators pointed out, cases of students being investigated for learning disabilities have been increasing exponentially in recent years. This fact increases the volume of requests to be evaluated and the workload of KE.D.A.S.Y. is such that it does not allow him to improve his services. The understaffing and the incomplete building and logistical infrastructure become the work of the KE.DA.SY. particularly difficult. Consequently, there is a long - in some cases - delay in the course of the evaluation and the granting of an opinion. It is deemed necessary to have permanent staff in these structures as well as staffing them with sufficient staff.

And the KE.D.A.S.Y. as centers of Diagnosis, Evaluation and Advisory Support, they should have a more active role and the team of experts should visit the schools of their jurisdiction, organizing training seminars, activities for both students and teachers or even for a simple observation of the children who evaluate. So that, during the school year, the directions and goals of the personalized educational program that they have composed for each child's case are updated.

Also, the principals of the school units that participated in the focused discussion group reported that the services provided by the KE.D.A.S.Y. meet the school unit's needs to a satisfactory degree. What was emphasized is that the understaffing of the specific structures definitely affects their work. The executives of KE.D.A.S.Y. they are not sufficient for their so demanding but necessary role and the cooperation is limited only to a bureaucratic level (creating diagnoses for the students) services. The staffing with permanent staff similar to the project that the KE.D.A.S.Y. and the establishment of a legal framework that will fully cover their operation, while avoiding the incredible bureaucracy, would contribute to the improvement of the services provided.

In addition, the Regional Directors pointed out that the quality of the support services provided by the KE.D.A.S.Y meets to a satisfactory degree the needs of the school units (teacher support) as well as the parents and beneficiaries. This is confirmed by the positive

response received from the parents who come to the service to have their child evaluated, but also by the fact that, very often, the school units turn to the KE.D.A.S.Y. for support. The biggest difficulty concerns the delay in starting the assessment process as well as the fact that the number of staff does not correspond to the very large number of requests submitted.

And it is a fact that the needs of the beneficiaries are very great both in terms of supporting teachers and school units and in terms of students and parents and it is not always easy for KE.DA.SY to respond with sufficiency in all these needs. However, despite the large volume of evaluation work, a great effort is made to respond to the needs of the beneficiaries and to a large extent these are covered by maintaining a high quality of services provided.

The collaboration between the Counselor (former Coordinator) Educational Project and the Counselor (former Coordinator) Special Education and Integration with the KE.D.A.S.Y. can enable the development and implementation of programs that address various phenomena and challenges that appear in the educational environment. With this collaboration, it can be promoted to address the dropout of Special Education students, i.e. the effort to prevent premature leaving of the education system by students with special educational needs. In addition, phenomena such as school bullying, the parental role, as well as the fight against all forms of exclusion and discrimination can be addressed, with the aim of promoting inclusive education.

Also regarding the publicity actions, although there was a dissemination of information to the beneficiaries of the Special Education actions, it is relatively sufficient.

It is also noted that most of those who have worked in a Special Education school unit, either as teachers or as special education staff (EEP) or as auxiliary staff (EBP) declared that they are satisfied with the operation of the unit they have served. However, 15% of participants said they were not satisfied. The main problems they mentioned are the lack of indoor and outdoor spaces, the lack of logistical equipment, building deficiencies, the cooperation of teachers in the general context of the school environment is minimal to non-existent, which makes it difficult to provide support, the lack of specialized teaching staff and frequent changes in teaching staff. While a fairly large percentage of employees are satisfied with the level of cooperation with EDY and KE.D.A.S.Y.

D.3. Evaluation of the Efficiency criterion

In terms of the criterion of efficiency, the percentage of implementation of the financial object of all the Actions the Action "Program of specialized educational support for the integration of students with disabilities and/or special educational needs (school years 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 and 2020-2021)" is very satisfactory as it amounts to 82.26%.

It was found that the budget for all three actions was spent as planned. More specifically, in the action "Development of Educational Support Structures for the integration and inclusion

in the education of students with disabilities and/or special educational needs" the absorption of the available budget was achieved at a rate of 76.5%, for the action "Program of measures for individualized support of students with disabilities and/or special educational needs" the corresponding percentage is 72.2% and for the action "Program of specialized educational support for the inclusion of students with disabilities and/or special educational needs" it is 81.8%. With regard to the factors affecting the achievement of the highest possible absorption rate, among others, the rapid completion of the evaluation process for the inclusion or non-integration of students with disabilities and/or special educational needs in the Practice, the publicity of the Practice, the good cooperation between school units and Directorates of Primary and Secondary Education.

The highest absorption rates are shown by the act with code MIS 5066831 and a rate of 97.75% concerning the school year 2020-2021 of the ROP: "Central Macedonia 2014-2020", followed by the act with code MIS 5030717 and a rate of 93.95 % concerning the school years 2018-2019, 2019-2020 and 2020-2021", of the PEP "North Aegean", the act with code MIS 5031769 and a percentage of 92.89% concerning the school years 2018-2019, 2019-2020 and 2020-2021", of the ROP "Attica 2014-2020" and the act with code MIS 5030264 and a percentage of 92.22% concerning the school years 2018-2019, 2019-2020 and 2020-2021", of the ROP "Eastern Macedonia - Thrace 2014-2020".

In the criterion of efficiency, it also examines the effective or non-implementation of the evaluated interventions in relation to the costs, i.e. whether the resources used (inputs) for the implementation of the interventions were economically converted into outputs and results. In this context, any deviations of the unit costs of the evaluated interventions were examined, in relation to their initial design, while the main factors affecting their efficient implementation were investigated.

The Efficiency Index is calculated based on the ratio: certified costs of the operations / number of beneficiaries from the operation. It is noted that the lower the value of the index, the more efficient the operation of the Structure is considered, as it achieves the service of more beneficiaries at a lower cost.

Regarding the action "Program of individualized support measures for students with disabilities and/or special educational needs", the EYD executives replied that it contributed enough to the further development and evolution of existing policies, strategies, etc. for Special Education and specifically for the inclusion of students with disabilities and/or with special educational needs in the school environment.

The action "Program of specialized educational support for the integration of students with disabilities and/or special educational needs" according to the executives of the EYD of the EP. contributed to a very large extent to the further development and evolution of existing policies, strategies, etc. for Special Education and specifically for the inclusion of students with disabilities and/or with special educational needs in the school environment.

Subsequently, the action "Development of Educational Support Structures for the inclusion and inclusion in the education of students with disabilities and/or special educational needs" contributed significantly to the further development and evolution of existing policies, strategies, etc. for Special Education and specifically for the inclusion of students with disabilities and/or with special educational needs in the school environment.

Also, the staff of the EYDs of the OPs mentioned as the main factors that affect the efficiency of the Special Education actions the correct planning and their timely implementation.

D.3.1 key conclusions

From the evaluation of the efficiency of the interventions in relation to their original design, the ROP operations show a unit cost that varies from 5,700 to 17,300 euros per beneficiary, with the average price amounting to 10,050.19 euros. From the deviation obtained in relation to the actual unit cost (€9,398.92), it is concluded that the operations of specialized educational support by the ROPs were implemented at a lower cost than what was initially determined, making the operations very efficient.

As for the cost method followed during the planning of the Special Education activities, it was the unit cost. It was found that the costs of the actions were in accordance with the plan in all phases of the implementation of the special education actions, pointing out that in the rare cases where individual modifications were required, they were made internally between the Sub-Projects of the Act. That is, there were no cost deviations from the planning of the actions and during their implementation. The co-financed actions contributed quite a lot to the further development and evolution of existing policies, strategies, etc. for Special Education.

With reference to the cost of the action "Program of individualized support measures for students with disabilities and / or special educational needs" it was found that it was in accordance with the planning in all phases of its implementation. Regarding the cost of the action "Program of specialized educational support for the integration of students with disabilities and/or special educational needs", the EYD executives of the ROP , it was found that it was in accordance with the plan in all phases of its implementation, with the exception of the staff of the EYD of the ROP "Eastern Macedonia Thrace 2014 - 2020" and of ROP "Peloponnisos 2014 - 2020", which reported differences in the cost of the above action in its implementation phases in relation to planning. And regarding the cost of the action "Development of Educational Support Structures for the integration and inclusion in the education of students with disabilities and / or special educational needs" it was found that it was in accordance with the design in all phases of its implementation.

An important problem that should be mentioned and affects the efficiency of special education activities, according to the guardians, is the change of the teacher every year. The

fact that other people come every school year makes the relationship between student and assistant teacher difficult. Also, it is the lack of experience, since the teachers are very young.

D.4 Evaluation of the criterion of added value

Regarding the criterion of added value, it was found that special education actions have a positive impact on the development/improvement in the learning and psychosocial development of the beneficiary. In general, the guardians of the beneficiaries who have participated in Special Education actions are satisfied to a large extent with the services provided, they consider that they contribute significantly to the integration of the student as well as to the development/improvement of the beneficiary. Basically, through their participation in actions, the all-round and harmonious development of the student's personality is achieved, the improvement and utilization of his/her potential and skills, so as to enable his/her inclusion or reintegration into the general school, the corresponding towards his/her possibilities of integration into the educational system and his/her mutual acceptance and harmonious coexistence within the context of the school community. And that the co-financed actions contributed quite a lot to the further development and evolution of existing policies, strategies, etc. for Special Education and specifically for the inclusion of students with disabilities and/or with special educational needs in the school environment.

Indicatively, the integration of students from the Integration Departments into regular classes according to most special education teachers of the integration departments (80.8%) is effective. Only 11.3% believe that they are not effective due to the incomplete evaluation of the functionality of students with Special Educational Needs in relation to the interaction with the environment, as well as the uneven transition in relation to the treatment they receive from the general teacher lawsuit. To a large extent, teachers or special support staff who provide parallel support services believe that students who receive such services are effectively integrated into the classroom.

Regarding the changes/improvements brought about by the evaluated interventions in the target groups, it was found that the interventions had mainly a positive impact. Through them, their integration became more effective. Also, the all-round and harmonious development of their personality was achieved, their potential and skills were improved and utilized to enable their inclusion in the general school. Finally, mutual acceptance and harmonious coexistence within the school community was achieved.

Most teachers agree, according to focus groups, that the special education actions implemented through the ROP and the OP contribute to the achievement of the goals of inclusive education, which is the promotion of equal access to education for students with special educational needs and the development of the necessary skills that are required to be active members of society. The special education actions, according to the teachers, have brought about significant changes in terms of the goals of promoting inclusive culture and ethos in the school and in the wider society as well as in the development of collaborative

practices. The basic principle of inclusive practice planning is the belief that all children can and have the right to learn by creating appropriate and flexible educational environments. Both the inclusion classes and the institution of parallel support strengthen these students both academically and socially, giving them the opportunity to coexist harmoniously with their classmates of typical development, without them and their families experiencing social exclusion.

The executives of the beneficiary pointed out that it was promoted through special education actions, the inclusion of students with disabilities or special educational needs in the school classroom and their participation in the social life of the school, ensuring as much as possible equal access to quality education, combating discrimination and preventing early school leaving. In addition, the Special Education and Training Units (SMEAE) and the Integration Departments (TE) that operate in general and vocational schools were strengthened with the necessary Special Education and Education (SEE) and Special Education Staff (SES) deputies and Special Support Staff so that education meets the needs of all students without discrimination.

From the focus groups it appears that through these actions, a more cooperative spirit is promoted between general and special education teachers as well as the implementation of new learning practices, and the development of acceptance of these children, by children of typical development. In addition, to an extent, as students can keep up with the learning level of their class, with appropriate support and personalization of the material, they feel equal to their peers and their confidence is boosted. Through these programs the children are actively included in the role of the school, they act and cooperate with other students of typical development in the general school and receive many supplies from it, both cognitively and socially-emotionally. It is important that the schools are now attended by students who some years ago would not have been able to attend general school classes. With the actions of special education they can now integrate, be very functional in this context and develop. At the same time, the class lesson is not hindered but the possibility for personalized training is more easily offered. It is a fact that students with educational needs as well as with learning difficulties were completely excluded from society in previous years, so these actions have brought about significant changes in terms of inclusive education and its goals. Through the special education actions, there was a greater awareness of public opinion on Special Education issues, as well as informing the parents of the benefiting students as well as the rest of the students.

The directors of the schools, respectively, responded that the special education actions have brought about positive changes in terms of the goals of promoting inclusive education and more specifically it was stated that they provide:

- Direction and support in the integration of the student in the context of the class and the coexistence in a group of more children with the presence of the teacher.

- Help in the organization and framing of the student in the procedures and rules he must follow in a class and how to respond to the needs that arise.
- Support for educational and learning difficulties that a child may have in one or more subjects.
- Supporting the student in managing the behavior and emotional difficulties that the child is asked to control and adapt to in this context.
- Strengthening the generalization of the individual goals that the child is working on in a therapeutic intervention context outside of school.
- Organization and active participation of the student in the game with other children.
- Strengthening of social skills, as it creates a framework for the interaction of the student with more children in order to strengthen dialogue skills and communication skills.
- They protect against school violence, racism, social exclusion, marginalization, school bullying, and even isolation since these children are targeted and marginalized to a large extent. Depending on the child's needs, it provides greater control and supervision for their safety.
- Strengthening the generalization of skills in a larger and unorganized space.

Also, the guardians of the children who participated in the focused discussion group positively evaluated the special education actions given that more and more children need support at school. In addition, they emphasized that the actions have helped to promote inclusive education, especially in small and remote areas that do not have the same possibilities as cities.

On the part of the teachers, the provision of specialized programs and services and the development of supporting structures, makes it possible to deal with the student as a whole, emphasizing his all-round development, overcoming the limits of sterile knowledge and aiming at the essence of learning that will help him to integrate effectively into society.

Also, through the focus groups it emerged that these actions aim to create "one school" for all students by providing in the context of the general school all the necessary and appropriate means and materials, procedures and services based on universal planning for learning. Particular importance is given to the cognitive, social, physical, adaptive and communicative development of the students. Inclusion empowers and utilizes the diversity of each child, thus projecting a holistic treatment of students.

Also, the teachers proposed the cultivation of an interdisciplinary culture - collaboration between general education - special education (TE and PE) - psychologists and social workers of the EDH in the schools, with time that will be in the Analytical Program weekly, so that problems within the school units are dealt with holistically, opinions are heard and actions

are properly organized to deal with all kinds of student difficulties. In-school training in subjects is also necessary e.g. violence, bereavement, chronic illnesses, good practices, sexual education by experts, etc. In addition, there should be speech therapists in the EDY groups, where especially parents are unable due to financial difficulties, to provide help to their children who face speech problems.

As they pointed out, the special education actions deal with the students holistically, since a) They make use of the team-cooperative teaching method through which the inclusion-inclusive philosophy is applied in practice within the teaching methodology b) the application of the individualized intervention program designed and implemented to support the children follows the principles of formative assessment and is carried out through the collaboration of the SEN teacher with the teachers as well as the interdisciplinary collaboration with other scientists who come into contact and work with the supported children (occupational therapists, speech therapists, child psychologists, social workers, child psychiatrists, developmentalists) but also through collaboration with parents.

School principals reported that the holistic approach is largely taking place, but further actions are needed to address and meet the educational needs of all students. In addition, the needs they are asked to address are enormous and accumulated from many years of deficiencies and omissions and certainly require additional trained personnel as well as the appropriate infrastructure.

The guardians of the students consider that a worthwhile effort is being made by all involved bodies, but there is certainly room for improvement.

Regarding the information, the majority of the guardians of the beneficiaries answered that the usual way of information about the co-financing of Special Education activities from the NSRF 2014-2020 is from the school unit (24.3%). Whereas, 8.1% are informed by social networks, 3.8% by printed material and 2.6% by a newspaper.

The information received by the guardians of the beneficiaries regarding the services provided by the Special Education staff is satisfactory, at a rate of 71.8%. However, 11.7% consider that they do not receive sufficient information regarding the services provided. More specifically, they mentioned that there is no organized communication process either with the school unit or with the teacher, so the communication process should be specific and periodic so that the guardians have a comprehensive picture of the student. Also, the treatment and handling of special education students must be holistic with the direct cooperation of teacher and guardian.

Publicity in the context of Special Education activities is considered by most participating teachers and support staff (81.1%) to have contributed to better informing students and guardians. While according to the executives of the beneficiary/organizer who participated in the research, the cooperation and networking between the structures providing advisory

support, personalized or specialized educational support for students with disabilities and/or with special educational needs, was quite effective and contributed to the smooth implementation of actions.

Also, the staff of the EYDs of the OPs consider that the networking and cooperation of the structures providing advisory support, personalized or specialized educational support for students with disabilities and/or with special educational needs worked quite effectively based on the initial design.

The largest percentage of the guardians of the beneficiaries 56.8%, who have taken part in Special Education actions are not aware of the contribution of the NSRF 2014-2020 co-financing. Whereas, only 22% guardians know it. 81.4% of the teachers and support staff who participated in the survey are aware of the contribution of the NSRF 2014-2020 co-financing to Special Education actions. The majority of the participants 58% consider that the co-financing of the NSRF 2014-2020 brought about improvements/changes in terms of the inclusion of the beneficiary with special educational needs in Special Education activities, mainly because a large volume of teachers was hired thus providing greater support to students with special needs educational needs.

The executives of the beneficiary/organization indicated that the ESF is a key financial tool for the implementation of policies, among others, for the social integration of students with disabilities and/or with special educational needs. The contribution is very important as the school units of general education and special education are strengthened to support students with disabilities and/or special educational needs. In addition, through the funding, it was possible to hire specialized human resources to meet the identified needs.

Regarding the contribution of ESF co-financing to the development of the policy for the social inclusion of students with disabilities and/or special educational needs, it was found to be decisive. More specifically, the EKT contributes to development of the policy for the social inclusion of students with disabilities and/or with special educational needs, given that it supports the accessibility of all students in becoming social, resulting in tackling social exclusion, tackling school failure and early school leaving. In addition, it contributes to the smoother integration of students with disabilities and/or special educational needs into the wider society and ultimately to the improvement of social cohesion. In addition, it was mentioned that without the co-financing from the ESF, the support actions for students with disabilities and special educational needs would be difficult to implement. The majority of the executives who participated in the research believe that publicity within the context of the actions contributes to a very large extent to better informing the students and guardians about the actions in question.

Regarding the contribution of the Special Education actions co-financed by ESF resources to the support and continuation of the systemic reforms of education according to the EYD executives, the actions co-financed by the ESF contribute to the inclusion and integration of students with disabilities or with special needs educational needs in the general school classroom and ensuring their equal participation in the educational process. As they mentioned, they also contribute to the support of Education reforms as they provide the possibility of strengthening the human resources of Special Education School Units and Integration Departments (TE) of general and professional education for their orderly and efficient operation. EYD executives did not report any discrepancies during the implementation of the actions.

Regarding the contribution of co-financing from ESF resources to the operation of the School Units for Special Education and Education (SMEAE) and the Integration Departments (TE) and the achievement of goals set for the equal access of students with disabilities to education, the majority of EYD executives, agree that through SMEA and T.E. continuous support of students with disabilities and/or special educational needs in the educational process is achieved for equal participation in education. As they pointed out, other supporting structures are necessary that will contribute in this direction.

Regarding the contribution of the co-financing from ESF resources of the action to strengthen the institution of specialized educational support in general education schools of Primary and Secondary Education to the achievement of the set goals for inclusive education and the reduction of early school leaving, according to EYD executives, the action has achieved its goals, which are to ensure the access of children with disabilities and/or special educational needs to education and the equal participation of inclusion in the school community. Through special education activities, the accessibility of all students to socialization is ensured, resulting in tackling social exclusion, tackling school failure and early school leaving.

Regarding the contribution of the co-financing from ESF resources of the action to strengthening the institution of specialized educational support and meeting the needs of students throughout the country, the EYD executives answered that the co-financing from ESF resources covers a part of the costs for the support of the institution of specialized educational support. Regarding the differences that may be observed, EYD officials indicated that there may be some mainly in remote areas of the country.

Regarding the contribution of NSRF co-financing to the improvement of Special Education activities, most participants consider that the co-financing of Education and Training activities contributed to their improvement. As they pointed out, this does not mean that on the one hand it contributes to the goal of inclusive education and on the other hand that special education and training actions should be based on NSRF co-financing. In order to achieve the goal of inclusive education, strategic planning is required, the formation of which should involve the competent bodies such as ESAMEA and its representative organizations.

E. Suggestions for future implementation:

The proposals for the future implementation of the Special Education Actions after the analysis of the data of the primary and secondary field research are classified into five (5) categories as follows:

1. Proposals for basic institutional arrangements for special education actions
2. Proposals for Institutional Arrangements to provide improved services
3. Supplementary proposals to improve the services provided
4. Proposals for holistic treatment of Special Education students
5. Proposals for increasing the effectiveness of Special Education Actions

E.1 Proposals for basic institutional arrangements for special education actions

The proposals for basic institutional arrangements for special education actions are as follows:

Increased funding.
Staff education and training.
Revision of curricula.
Strengthening cooperation.
Establishment of new Integration Departments.
Redefining the mode of operation.
Redefining the mode of operation: the institution of Parallel support and Integration Departments.
Assessment requests for Parallel Support and Special Auxiliary Staff should be made through the school and not directly to KEDASY.
Recruitment of child psychiatrists at KEDASY.
Cooperation actions with K.P.S.Y., Medical educational centers, Nursing Institutions Centers.
Improvement of the building infrastructure of KEDASY and their logistical

infrastructure.
Ensuring more psychometric tools for KEDASY as well as tools for student learning assessment.
The operation in geographical units of school units with integration orientation, or integration classes.
Greater clarity in the instructions in KE.DA.SY about which students are for each frame of study.
Abolition of it being the final decision of the parent where their child will study.
Design and implementation of Special Education from the age of 3 Design and implementation of professional education programs after high school.
All schools to include inclusion classes.
Change in the Law regarding the method of submitting an evaluation request to KEDASY.
New detailed study programs by disability for the Education Department Introduction of more specializations in Inclusion sections.
Possibility of evaluating the benefiting students in the SMEAE with an analytical report.

E.2 Proposals for Institutional Arrangements to provide improved services

In addition and according to the results of the research, institutional arrangements are necessary for the Special Education system in order to provide improved services to students with disabilities and/or special educational needs as well as to guarantee the stability and quality of the system by preventing the creation of additional problems.

Changes in the basic study programs of general education teachers.
Staffing of school units with highly qualified professionals in special education and training.
Creation of cooperation networks between school - family – community.

Timely assessment of students by the relevant diagnostic centers (staffing with more staff).
Clear operating conditions of the institution of parallel support so that there are no misunderstandings.
Evaluation of the results of Special Education and adjustment of the support provided, with relevant institutional arrangements.
Increase in funds directly related to the needs of special education or through indirect interventions in its qualitative and quantitative upgrading at infrastructure level.
It is essential that the integration departments be staffed by teachers who have previous experience.
Development of flexible Study Programs with breadth in terms of the teacher's action for teaching the curriculum.
The formation of a national framework for Special Education and ensuring the consistency of programs throughout the country.
Ensuring the education and training of teachers who undertake the teaching of students with special needs.
The provision of complete and appropriate information to parents and guardians regarding the available Special Education services.
Reduction of bureaucracy so that teachers can initiate procedures for special support staff or parallel support without delays.
Revision of the ENEGYL curriculum.
Differentiation of the teaching and examination material for students with special educational needs.
Creation of TE in ALL secondary schools.
To give parallel support to students with mental retardation and ADHD (in grades).
To examine students with mental retardation orally.
Abolish the Subject Bank in ENEGYL (as it adds an additional - for no reason - difficulty for

the students).
Psychologists and social workers to be available for more days a week in schools.
Mandatory examination of all students upon their entry into compulsory education with their registration, i.e. in pre-kindergarten, the result being more binding for parents.
A clear legislative framework for the cooperation of Special and General education teachers in the framework of the analytical programs.
Special Education should be framed by specific legislation that clearly defines the obligations, rights and limits of action of all involved.
Changing the operating framework in secondary education by separating it from that of primary education.
Updating the needs of special education by creating new school units that respond to the real educational needs of people with disabilities.
EDY of the school groups to meet at the beginning of the school year.
Clear definition of the framework of Parallel Support.
Staffing of KEDASY with EAE teachers of Natural Science specialties and other specialties with specialization in EAE, such as Informatics teachers.

E.3 Supplementary proposals to improve the services provided

In order to improve the special education services provided, some additional actions can be taken into consideration:

Upgrading the training and education of teachers.
Additional staff and support.
Strengthening resources and educational materials.
Substantial collaboration between teachers, parents and experts.
Adaptations to environment and structures.
Planning and implementation of volunteering programs.

E.4 Proposals for holistic treatment of Special Education students

Dealing with Special Education students requires a holistic approach, which takes into account their needs in all areas of their lives. This includes both the educational aspect and their social, emotional and physical well-being.

Increase in the hours of student support from the integration departments in relation to those proposed by ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.

Emphasis in the context of differentiated instruction.

Clearer, more specialized legislation governing integration departments.

Informing general education teachers to strengthen inclusion through differentiated instruction.

Promotion of co-teaching.

The holistic treatment of students should be done before their inclusion in education with the diagnosis of the student, by the pediatrician or other specialist.

E.5 Proposals for increasing the efficiency of Special Education Actions

Actions that could contribute, among other things, to the improvement of the services provided, to the strengthening of the well-being of disabled students and their families, to their flexible adaptation and response to the educational reality, are:

Actions to strengthen the timely educational intervention.

Actions to strengthen the emotional, mental, educational and social resilience of disabled students during their educational transitions

Psychoeducational and counseling activities for the parents of disabled students adapted to their particularities

Actions to inform and raise awareness among students and the wider community on issues of disability and inclusion

Synergy actions of educational institutions (school units, KEDASY) with recognized public and private sector bodies (Mental Health Units, Non-governmental organizations,

Παροχή υπηρεσιών Συμβούλου για την Αξιολόγηση δράσεων Ειδικής Αγωγής του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση (ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ) και των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ)

Associations/Federations of Parents of Disabled children) with the aim of carrying out the above Actions

Social-emotional and mental health actions as part of education programs

Design and implementation of actions to provide integrated assessment and support services for disabled students who are at risk of multiple discrimination (disabled Roma, disabled refugees and immigrants, etc.)

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Αντικείμενο της μελέτης αποτελεί η αξιολόγηση των δράσεων Ειδικής Αγωγής:

1. Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ,
2. Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες:
 - 2.Α. του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) και
 - 2.Β των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων 2014-2021 (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021), όπως αναφέρονται παραπάνω,
3. Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) και Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ, με στόχο την αποτίμηση των αποτελεσμάτων τους ως προς τους στόχους των επιμέρους Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και με απώτερο σκοπό την αξιοποίηση των συμπερασμάτων και την ενσωμάτωσή τους στο σχεδιασμό των επόμενων κύκλων υλοποίησης του προγράμματος καθώς και της επόμενης προγραμματικής περιόδου.

Η μελέτη αυτή περιλαμβάνεται στο Σχέδιο Αξιολόγησης του ΠΕΠ/ η και ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ, το οποίο εγκρίθηκε από τη 2η Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος τον Οκτώβριο 2016 και επικαιροποιήθηκε το Νοέμβριο 2019, ενώ αναφέρεται και στα Σχέδια Αξιολόγησης του συνόλου των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

Οι ειδικοί στόχοι του έργου της αξιολόγησης είναι:

- η συνεισφορά στη βελτίωση του σχεδιασμού και της υλοποίησης των δράσεων με έμφαση στην απλοποίηση των διαδικασιών διαχείρισης εντός του πλαισίου υλοποίησης των συγχρηματοδοτούμενων έργων,
- η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των δράσεων ως προς τον ωφελούμενο πληθυσμό (μαθητές με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες),

- η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των δράσεων ως προς τις δομές καθώς και τα συστήματα παροχής υπηρεσιών εξειδικευμένης και εξατομικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης (με έμφαση στην αποτελεσματικότητα του τρόπου λειτουργίας τους) και
- η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των δράσεων ως προς τους στόχους των επιμέρους Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

Άμεσα ωφελούμενοι των συμπερασμάτων και προτάσεων της αξιολόγησης είναι οι φορείς σχεδιασμού και υλοποίησης των προγραμμάτων (ΕΥΔ, ΕΔ, Δικαιούχοι), ενώ έμμεσα ωφελούμενοι είναι οι συμμετέχοντες μαθητές με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που έχουν ενταχθεί σε πρόγραμμα ειδικής αγωγής και οι Υποστηρικτικές Δομές Εκπαίδευσης που θα ωφεληθούν από τις προσδοκώμενες βελτιώσεις κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση τόσο της τρέχουσας όσο και της επόμενης προγραμματικής περιόδου (2021-2027).

Οι υπό αξιολόγηση παρεμβάσεις καλύπτουν τις χρονικές περιόδους 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017- 2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021, για:

α) την παροχή υπηρεσιών εξατομικευμένης ή εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, για την ένταξη των μαθητών αυτών σε:

- Τμήματα Ένταξης (Τ.Ε.) των σχολείων γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης,
- Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (Σ.Μ.Ε.Α.Ε.) και
- Γενικά Σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

β) τη λειτουργία των Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης:

- Σχολικά Δίκτυα Εκπαιδευτικής Υποστήριξης (Σ.Δ.Ε.Υ.)
- Επιτροπές Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ) και
- Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.)

γ) με την πρόσληψη:

- αναπληρωτών Εκπαιδευτικών Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης - ΕΑΕ,
- αναπληρωτών Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού –ΕΕΠ, και
- Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού – ΕΒΠ.

1.2 ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Η καταπολέμηση των διακρίσεων και των ανισοτήτων καθώς και η προώθηση της ισότητας των ευκαιριών για όλους, συμπεριλαμβανομένων και των ΑμεΑ, αποτελούν στόχους τόσο της εθνικής όσο και της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής. Η υλοποίηση σχετικών ενεργειών

συνδέεται άμεσα με τους όρους της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, η οποία έχει κυρωθεί από το ελληνικό κράτος με το Νόμο 4074/2012, όσο και με τους όρους του Κανονισμού 1304/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ).

Σημειώνεται ότι στο άρθρο 24 της **Διεθνούς Σύμβασης** διατυπώνεται ρητά το δικαίωμα των ΑμεΑ στην εκπαίδευση χωρίς διάκριση και βάσει των ίσων ευκαιριών μέσω της εξασφάλισης ενός συστήματος ενταξιακής εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα και σε ίση βάση με τους άλλους, στις κοινότητες στις οποίες ζουν, καθώς και μέσω της εξασφάλισης αποτελεσματικών εξατομικευμένων μέτρων υποστήριξης που θα παρέχονται σε περιβάλλοντα που μεγιστοποιούν την ακαδημαϊκή και κοινωνική ανάπτυξη με σκοπό την πλήρη ένταξη.

Στον **Κανονισμό 1304/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ)** και ειδικότερα στο άρθρο 8 «Πρώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της απαγόρευσης των διακρίσεων», αναφέρεται ότι, μέσω του ΕΚΤ, τα κράτη μέλη και η Επιτροπή στηρίζουν ενέργειες οι οποίες «έχουν ως στόχο την καταπολέμηση όλων των ειδών διακρίσεων καθώς και τη βελτίωση της προσβασιμότητας για άτομα με αναπηρία, με σκοπό τη βελτίωση της ένταξης στην απασχόληση, την εκπαίδευση και την κατάρτιση, και μέσω αυτής, τη βελτίωση της κοινωνικής ένταξης, τη μείωση των ανισοτήτων όσον αφορά το μορφωτικό επίπεδο και την κατάσταση υγείας, καθώς και τη διευκόλυνση της μετάβασης από υπηρεσίες φροντίδας παρεχόμενες από ιδρύματα, σε υπηρεσίες φροντίδας που βασίζονται στις τοπικές κοινότητες ιδιαίτερα για εκείνους που αντιμετωπίζουν πολλαπλές διακρίσεις».

Στο πλαίσιο αυτό, οι δράσεις ειδικής αγωγής που υλοποιούνται στο γενικό σχολείο και την τοπική κοινότητα, συμπεριλαμβανομένης της εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για μαθητές/τριες με Αναπηρία ή/και Ειδικές Εκπαιδευτικές ανάγκες, αποτελούν βασικά μέτρα πρόληψης κατά της ιδρυματοποίησης και της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας.

Ως **«Μαθητές με Αναπηρία ή/και Ειδικές Εκπαιδευτικές ανάγκες»** θεωρούνται όσοι για ολόκληρη ή ορισμένη περίοδο της σχολικής τους ζωής εμφανίζουν σημαντικές δυσκολίες μάθησης εξαιτίας αισθητηριακών, νοητικών, γνωστικών, αναπτυξιακών προβλημάτων, ψυχικών και νευροψυχικών διαταραχών οι οποίες, σύμφωνα με τη διεπιστημονική αξιολόγηση, επηρεάζουν τη διαδικασία της σχολικής προσαρμογής και μάθησης. Στους μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες συγκαταλέγονται ιδίως όσοι παρουσιάζουν νοητική αναπηρία, αισθητηριακές αναπηρίες όρασης (τυφλοί, αμβλύωπες με χαμηλή όραση), αισθητηριακές αναπηρίες ακοής (κωφοί, βαρήκοοι), κινητικές αναπηρίες, χρόνια μη ιάσιμα νοσήματα, διαταραχές ομιλίας – λόγου, ειδικές μαθησιακές δυσκολίες όπως δυσλεξία, δυσγραφία, δυσαριθμησία, δυσαναγνωσία, δυσορθογραφία, σύνδρομο ελλειμματικής προσοχής με ή χωρίς υπερκινητικότητα, διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές (φάσμα αυτισμού), ψυχικές διαταραχές και πολλαπλές αναπηρίες.

Όσον αφορά στο ισχύον εθνικό θεσμικό πλαίσιο για τους/τις μαθητές/τριες με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, προβλέπεται, εκτός της εκπαίδευσής τους σε ειδικά σχολεία, η δυνατότητα συμπερίληψης τους στο γενικό σχολείο είτε μέσω της εξατομικευμένης (παράλληλης) στήριξης είτε με τη φοίτηση στα τμήματα ένταξης. Η δυνατότητα, ένταξης των μαθητών/τριών αυτών στο γενικό σχολείο, έχει σαφή στόχο την ενσωμάτωση και συνύπαρξη με συνομηλικούς τους στην γενική κοινή τάξη, σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των ΑμεΑ.

Τέλος, σημειώνεται ότι η δράση της εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη των μαθητών/τριών με Αναπηρία ή/και Ειδικές Εκπαιδευτικές ανάγκες συμπεριλαμβάνεται στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Κοινωνική Ένταξη του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και εντάσσεται στο Μέτρο 2.3.3. αυτής.

Οι Δράσεις Ειδικής Αγωγής

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «**Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση**» εντάσσεται στον αναπτυξιακό σχεδιασμό του ΕΣΠΑ 2014-2020, καθώς περιλαμβάνει τις παρεμβάσεις της χρηματοδοτικής προτεραιότητας για την «Ανάπτυξη και την αξιοποίηση ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού-ενεργό κοινωνική ενσωμάτωση» ενώ καλείται να αντιμετωπίσει τις πλέον αρνητικές επιπτώσεις της κρίσης και της ύφεσης, την ανεργία και τη φτώχεια.

Ειδικότερα, ο **Άξονας Προτεραιότητας 6** του Επιχειρησιακού Προγράμματος εξυπηρετεί τις διαπιστωμένες αναπτυξιακές ανάγκες που συνδέονται με τη συνέχιση και υποστήριξη των συστημικών μεταρρυθμίσεων και την αναβάθμιση όλων των παραγόντων της εκπαίδευσης. Περαιτέρω, την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών και τη διασφάλιση της ποιότητας σε όλες τις βαθμίδες του εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας, την καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και την προώθηση της έγκαιρης ολοκλήρωσης των σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τέλος, την ενίσχυση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μέσω της προώθησης της έρευνας και της καινοτομίας και της ενδυνάμωσης του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού. Τις ίδιες αναπτυξιακές ανάγκες καλύπτουν και οι Άξονες Προτεραιότητας 8 και 9 για τις Περιφέρειες της Στερεάς Ελλάδας και του Νοτίου Αιγαίου αντίστοιχα.

Ο Άξονας Προτεραιότητας 6 «Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος» θέτει μεταξύ άλλων προτεραιοτήτων την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, την ενίσχυση της προσχολικής εκπαίδευσης και τη διεύρυνση του «Νέου Σχολείου», προκειμένου για τη βελτίωση της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Στο πλαίσιο του **Θεματικού Στόχου 10** «Επένδυση στην εκπαίδευση, κατάρτιση και επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση»,

εντάσσεται και η Επενδυτική Προτεραιότητα 10i για τη «Μείωση και πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική νηπιακή, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, καθώς επίσης και σε τυπικές και άτυπες δυνατότητες εκπαίδευσης για την επανένταξη στην εκπαίδευση και την κατάρτιση». Τα παραπάνω αποτιμώνται βάσει του Ειδικού Στόχου 10i.2 «Αύξηση των σχολικών μονάδων που λειτουργούν στο πλαίσιο του Νέου Σχολείου – Ενίσχυση των δομών και της ποιότητας της προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης», όπου περιλαμβάνονται και οι Δράσεις Ειδικής Αγωγής – Παράλληλης Στήριξης ΑμεΑ. Με βάση με τα παραπάνω, οι Δράσεις Ειδικής Αγωγής στο τρέχον ΕΣΠΑ, εντάχθηκαν στο πλαίσιο:

A. του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ 2014-2020:

- Στον Άξονα Προτεραιότητας 6 «Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος»
- στον Άξονα Προτεραιότητας 8 «Βελτίωση της Ποιότητας και της Αποτελεσματικότητας του Εκπαιδευτικού Συστήματος και της Δια Βίου Μάθησης – Σύνδεση με την αγορά εργασίας στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας» και
- στον Άξονα Προτεραιότητας 9 «Βελτίωση της Ποιότητας και της Αποτελεσματικότητας του Εκπαιδευτικού Συστήματος και της Δια Βίου Μάθησης – Σύνδεση με την αγορά εργασίας στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου»

B. των 12 Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων – ΠΕΠ 2014-2020, στο Θεματικό Στόχο 9 «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης, καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε μορφής διακρίσεων», και ειδικότερα:

- στην Επενδυτική Προτεραιότητα 9ii «Κοινωνικο-οικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά» (ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης), και
- στην Επενδυτική Προτεραιότητα 9iii «Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών» (όλα τα υπόλοιπα 11 ΠΕΠ, εκτός της Δυτικής Μακεδονίας)

Ειδικότερα, οι δράσεις που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο των ανωτέρω Επιχειρησιακών Προγραμμάτων είναι οι εξής:

Δράση 1: Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ

Η δράση αφορά στην ενίσχυση των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ) και των Τμημάτων Ένταξης (ΤΕ) που λειτουργούν μέσα στα σχολεία γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης ώστε η εκπαίδευση να ανταποκρίνεται στις ανάγκες όλων των μαθητών χωρίς διακρίσεις. Εστιάζει σε κρίσιμους παράγοντες, που αποτελούν προϋποθέσεις ποιότητας και αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης κι έχει ως στόχο την ενίσχυση των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ) και των Τμημάτων Ένταξης

(ΤΕ). Στο πλαίσιο της δράσης απασχολούνται οι αναγκαίοι αναπληρωτές Εκπαιδευτικοί Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΕΑΕ) και οι αναγκαίοι αναπληρωτές Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΕΕΠ) και Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού (ΕΒΠ), προκειμένου να στελεχώσουν Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης και Τμήματα Ένταξης στα γενικά σχολεία.

Δράση 2: Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες :

2.Α. του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) Η δράση αφορά στη στήριξη και ενίσχυση του θεσμού της εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, στα σχολεία γενικής αγωγής της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης από εκπαιδευτικό προσωπικό, το οποίο υποστηρίζει τους παραπάνω μαθητές στη σχολική τάξη παράλληλα με τον εκπαιδευτικό της τάξης. Αφορά επίσης, στην υποστήριξη όσων μαθητών απαιτείται από Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό (ΕΒΠ) και από Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΕΕΠ) για όσους μαθητές χρήζουν νοσηλευτικής φροντίδας. Στόχος της δράσης είναι η ενσωμάτωση των μαθητών με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη σχολική τάξη του γενικού σχολείου και η εξασφάλιση της συμμετοχής αυτών στο κοινωνικό γίνεσθαι με αποτέλεσμα την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, την αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας καθώς και της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.

Στο πλαίσιο αυτό απασχολούνται εκπαιδευτικοί οι οποίοι συλλειτουργούν με τον εκπαιδευτικό της τάξης (παράλληλη στήριξη) και υποστηρίζουν τους μαθητές με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες έτσι ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του προγράμματος σπουδών τους. Επιπρόσθετα, απασχολείται το αναγκαίο Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό (ΕΒΠ) για τους μαθητές που αδυνατούν να αυτοεξυπηρετηθούν και το αναγκαίο Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΕΕΠ).

2.Β των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων 2014-2020 (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021):

1. Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης
2. Αττικής
3. Βορείου Αιγαίου
4. Δυτικής Ελλάδας
5. Θεσσαλίας
6. Ιονίων Νήσων
7. Κεντρικής Μακεδονίας

Παροχή υπηρεσιών Συμβούλου για την Αξιολόγηση δράσεων Ειδικής Αγωγής του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση (ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ) και των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ)

8. Κρήτης

9. Νοτίου Αιγαίου

10. Πελοποννήσου

11. Στερεάς Ελλάδας

12. Ηπείρου με τίτλο «Παράλληλη Στήριξη παιδιών με αναπηρία ή / και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες»

Στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ) η παρέμβαση αφορά στη στήριξη κι ενίσχυση της εν λόγω δράσης στις 12 Περιφέρειες της χώρας (εξαιρουμένης της Δυτικής Μακεδονίας):

α) από Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό (ΕΒΠ) για την υποστήριξη των μη αυτοεξυπηρετούμενων μαθητών/τριών με αναπηρία και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες με στόχο την υποστήριξη τους σε θέματα αυτοεξυπηρέτησης, καθημερινής διαβίωσης και λειτουργικών διευκολύνσεων, και

β) από σχολικούς νοσηλευτές, οι οποίοι συγκαταλέγονται στο Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό, για όσους μαθητές/τριες απαιτείται νοσηλευτική υποστήριξη για τη χορήγηση φαρμάκων (σε ενέσιμη ή μη μορφή, χρήση συσκευών κ.λ.π.).

Δράση 3.Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ

Η δράση αφορά στον εκσυγχρονισμό και την ενίσχυση της εκπαίδευσης των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μέσω:

α) της αναδιάρθρωσης του ρόλου των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής κι Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ) και της μετατροπής τους σε Κέντρα Υποστήριξης Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΕΑΕ),

β) της σύστασης Σχολικών Δικτύων Εκπαίδευσης και Υποστήριξης (ΣΔΕΥ) και της λειτουργίας των Επιτροπών Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ) για τη διαγνωστική εκπαιδευτική αξιολόγηση και υποστήριξη των εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών καθώς και την παραπομπή τους στα Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (Κ.Δ.Α.Σ.Υ.) για γνωμάτευση όταν, παρά την υποστήριξη τους στο σχολείο, συνεχίζουν να έχουν δυσκολίες μάθησης ή συμπεριφοράς ή ένταξης στο σχολικό περιβάλλον. Στο πλαίσιο της Πράξης απασχολείται το αναγκαίο Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΕΕΠ) για τη στελέχωση των Κέντρων Υποστήριξης ΕΑΕ των ΣΔΕΥ ώστε να αποτελέσουν μέλη των Επιτροπών Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ). Επίσης, τα Κέντρα Διεπιστημονικής

Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (Κ.Δ.Α.Σ.Υ.) στελεχώνονται με Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΕΕΠ)⁴.

Στο ίδιο πλαίσιο την:

Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ, η οποία αφορά στην ενίσχυση των Υποστηρικτικών δομών εκπαίδευσης⁵ μέσω:

α) των Σχολικών Δικτύων Εκπαιδευτικής Υποστήριξης (ΣΔΕΥ) και της λειτουργίας των Επιτροπών Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ), για την υποστήριξη των μαθητών και της σχολικής κοινότητας, την εκπαιδευτική αξιολόγηση και την παραπομπή των μαθητών στα Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (Κ.Δ.Α.Σ.Υ.) όταν απαιτείται, τη διαμόρφωση Εξατομικευμένων Προγραμμάτων Εκπαίδευσης, την υποστήριξη εκπαιδευτικών των σχολικών μονάδων, κ.α., και

β) των Κέντρων Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (Κ.Δ.Α.Σ.Υ.), αποστολή των οποίων είναι η υποστήριξη των σχολικών μονάδων και των Εργαστηριακών Κέντρων (ΕΚ) της περιοχής αρμοδιότητάς τους για τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης όλων ανεξαιρέτως των μαθητών στην εκπαίδευση και την προάσπιση της αρμονικής ψυχοκοινωνικής τους ανάπτυξης και προόδου, σύμφωνα με το Ν.4823/2021 (ΦΕΚ Α' /136).

Στο πλαίσιο της Δράσης απασχολούνται οι αναγκαίοι αναπληρωτές Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΕΕΠ) που στελεχώνουν τις Επιτροπές Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ). Επιπλέον, Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (Κ.Δ.Α.Σ.Υ.) στελεχώνονται με αναπληρωτές Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΕΕΠ) και αναπληρωτές Εκπαιδευτικούς και εξοπλίζονται με τον απαραίτητο εξοπλισμό.

Οι υπό αξιολόγηση παρεμβάσεις θα καλύπτουν τις χρονικές περιόδους 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017- 2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021, για :

α) την παροχή υπηρεσιών εξατομικευμένης ή εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, για την ένταξη των μαθητών αυτών στα:

– Τμήματα Ένταξης (Τ.Ε.) των σχολείων γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης – Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (Σ.Μ.Ε.Α.Ε.) και

– Γενικά Σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης καθώς

β) τη λειτουργία των Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης:

⁴ Σύμφωνα με τις αλλαγές που επέφερε ο Ν.4823/2021 (ΦΕΚ Α' /136).

⁵ Σύμφωνα με τις αλλαγές που επέφερε ο Ν.4823/2021 (ΦΕΚ Α' /136).

Παροχή υπηρεσιών Συμβούλου για την Αξιολόγηση δράσεων Ειδικής Αγωγής του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση (ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ) και των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ)

- Σχολικά Δίκτυα Εκπαιδευτικής Υποστήριξης (Σ.Δ.Ε.Υ.)
- Επιτροπές Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ) και
- Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.)

γ) μέσω της πρόσληψης:

- αναπληρωτών Εκπαιδευτικών Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης ΕΑΕ,
- αναπληρωτών Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού –ΕΕΠ και
- Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού – ΕΒΠ

2 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΙΣΗ

2.1 ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Στο πλαίσιο των ταχύτατα μεταβαλλόμενων κοινωνικοπολιτικών συνθηκών (οικονομικής, υγειονομικής κρίσης κτλ.) και της απόπειρας εναρμόνισης των εκπαιδευτικών πολιτικών, σε διεθνές και εθνικό επίπεδο, αφενός, με τα κυρίαρχα κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα και, αφετέρου, με τις διεθνείς διακηρύξεις και συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην εκπαίδευση, η διαφοροποιημένη παιδαγωγική υποδεικνύεται σταθερά ως μια διδακτική πρακτική εν δυνάμει ικανή να ανταποκριθεί στην ετερογένεια του μαθητικού πληθυσμού. Η αλλαγή του προτύπου εκπαίδευσης συνοδεύεται από την υπόσχεση της συμβολής της διαφοροποίησης στην πρόληψη της σχολικής αποτυχίας και ειδικότερα, την ένταξη στη γενική τάξη μαθητών που κατατάσσονται σε κατηγορίες του μαθητικού πληθυσμού της Ειδικής Αγωγής. Τις τελευταίες δεκαετίες η διαφοροποιημένη παιδαγωγική προβάλλεται κατ' επανάληψη στη σχετική ερευνητική βιβλιογραφία αλλά και σε οδηγούς διδακτικών προσεγγίσεων και πρακτικών που εκδίδονται τόσο στο πλαίσιο διεθνών και εθνικών οργανισμών και φορέων (Αθηνά Ζώνιου-Σιδέρη, 2020).

Η δημοτικότητα του εν λόγω θέματος σχετίζεται με μία σειρά εκπαιδευτικών αλλαγών που έλαβαν χώρα σε διεθνές επίπεδο και αφορούν, αφενός, στην εισαγωγή ενιαίων εθνικών αναλυτικών προγραμμάτων και προγραμμάτων σπουδών για την υποχρεωτική εκπαίδευση, ιδιαίτερα από τη δεκαετία του '90 και μετά και, αφετέρου, στη σταδιακή διαπίστωση ότι η ένταξη των μαθητών που κατατάσσονται σε «ειδικές κατηγορίες» του μαθητικού πληθυσμού (ιδίως «κατηγορίες αναπηρίας» και «ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών») δεν αποτελεί ζήτημα χωροταξικής διευθέτησης και ατομικής προσαρμογής (Ball, 2011). Η σημαντικότητα του εν λόγω ζητήματος οφείλεται και σε μία σειρά σύνθετων παραγόντων όπως οι διεθνείς τάσεις για την καταπολέμηση του αποκλεισμού και της σχολικής αποτυχίας στην εκπαίδευση, αλλά και οι κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές μεταβολές που παρατηρούνται στο διεθνές προσκήνιο τις τελευταίες δεκαετίες, οι οποίες διέυρυναν αισθητά την ετερογένεια του σχολικού πληθυσμού, καθιστώντας αναγκαία την μετακίνηση από παραδοσιακές ισορροπίες, αντιλήψεις και παιδαγωγικές πρακτικές προς νέα μοντέλα ανταπόκρισης στη μαθητική διαφορετικότητα. Η αλλαγή αυτή κρίνεται ότι είναι σκόπιμο να υλοποιείται στο πλαίσιο ευρύτερων εκπαιδευτικών πολιτικών και διδακτικών πρακτικών που προάγουν την ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση για όλους (Καραγιάννη, 2019).

Η δημιουργία ενταξιακών εκπαιδευτικών συστημάτων δεν αποτελεί πρόσφατο αίτημα αλλά είχε αρχίσει να αποκτά παγκόσμια εμβέλεια κυρίως μετά τη Διακήρυξη της Σαλαμάνκα, η

οποία υποστήριξε ότι «Κάθε παιδί έχει θεμελιώδες δικαίωμα στην εκπαίδευση, και πρέπει να του δίνεται η ευκαιρία να κατακτά και να διατηρεί ένα αποδεκτό επίπεδο μάθησης» (UNESCO, 1994). Σε ένα τέτοιο πλαίσιο η διαφοροποιημένη παιδαγωγική αποφεύγει παρωχημένες παιδαγωγικές αγκυλώσεις και δίνει έμφαση στη συλλογική μαθησιακή εμπειρία και στις δυνατότητες μάθησης που αναπτύσσονται μέσα από την αλληλεπίδραση στην ομάδα των μαθητών. Κατά συνέπεια, βασικός στόχος της είναι να δημιουργήσει τις μαθησιακές εκείνες συνθήκες που θα επιτρέψουν στους μαθητές, μέσα από τη συμμετοχή τους στη συλλογική μαθησιακή εμπειρία και υποστηριζόμενοι μέσα από την οργάνωση της διαδικασίας, την αλληλεπίδραση μέσα στην τάξη και τον εμπλουτισμό της διδασκαλίας με κατάλληλη διδακτική μεθοδολογία και εποπτικά μέσα και υλικά, να ακολουθήσουν την προσωπική τους πορεία μάθησης (Corbett, 2001).

Υπό αυτό το πρίσμα, η διαφοροποιημένη παιδαγωγική, στον βαθμό που μπορεί να συμβάλλει στον μετασχηματισμό της διδασκαλίας, του περιεχομένου και των διαδικασιών μάθησης, κατά τρόπο που να έχει νόημα για όλους ανεξαιρέτως τους μαθητές, συμβάλλει στην ανάπτυξη ενταξιακών πρακτικών και, κατ' επέκταση, αποτελεί μέρος της παιδαγωγικής της ένταξης (Ζώνιου-Σιδέρη, 2016). Στο πλαίσιο της ίδιας λογικής, η διαφοροποιημένη παιδαγωγική δύναται να συμβάλει στην προαγωγή της παιδαγωγικής της ένταξης στο βαθμό που πληροί μία ακόμα εκ των βασικών προϋποθέσεων του ενταξιακού αιτήματος: «την εμπλοκή όλων και την επιμονή, όχι μονάχα στην πρόσβαση, αλλά στην ίση συμμετοχή και επιτυχία» (Σπανδάγου, 2004).

Η συγκυρία της σύγχρονης κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής πραγματικότητας καθώς και η πρόσφατη πανδημική κρίση COVID-19, ευνοεί τη διαμόρφωση της εκπαιδευτικής πολιτικής, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, όπου κυριαρχούν αντιφατικές αξίες και προσανατολισμοί, ιδίως σε σχέση με ζητήματα ισότητας και κοινωνικής δικαιοσύνης στην εκπαίδευση. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, από τη μία, μια εκτεταμένη σειρά κρατών διακηρύσσουν αναντίρρητα την πρόθεση ευθυγράμμισης της εκπαιδευτικής πολιτικής τους με την ατζέντα της «**Εκπαίδευσης για Όλους**», από την άλλη, στο παγκόσμιο εκπαιδευτικό τοπίο εισάγονται διαρκώς μεταρρυθμιστικές προσπάθειες που επικεντρώνονται στον μετασχηματισμό των εκπαιδευτικών συστημάτων σύμφωνα με τους κανόνες της αγοράς και του ανταγωνισμού μεταξύ των μαθητών αλλά και των σχολείων και που στην πραγματικότητα προάγουν τις διακρίσεις και την άνιση πρόσβαση των μαθητών στη γνώση. Υπό το πρίσμα μίας τέτοιας διαπίστωσης πολλοί μελετητές υπογραμμίζουν, σε διεθνές επίπεδο, την αναγκαιότητα επανεξέτασης και επαναπροσδιορισμού του εννοιολογικού περιεχομένου και των θεωρητικών αρχών της ενταξιακής πολιτικής και εκπαίδευσης καθώς και εντοπισμού και κριτικής θεώρησης των όποιων στρεβλώσεων και εργαλειικών ερμηνειών, των επιβεβλημένων δογμάτων και των αποσπασματικών εφαρμογών της (Barton, 2007).

Επίσης προσπάθεια να περιγραφεί με σαφήνεια η έννοια της αναπηρίας συναντά πολλαπλά εμπόδια αφού πρόκειται για ένα πολύπλοκο φαινόμενο το οποίο διαφοροποιείται είτε

αναλόγως με τις κοινωνικοπολιτικές αντιλήψεις που ισχύουν είτε αναλόγως με την κατάσταση του ατόμου το οποίο τη φέρει. Στα αρχαία χρόνια, παραδείγματος χάριν, διαφορετικά αντιμετωπιζόταν το άτομο με αναπηρία απ' ό,τι τα χρόνια του Βυζαντίου, το μεσαίωνα, την εποχή του διαφωτισμού ή τη μεταβιομηχανική περίοδο. Φαίνεται, λοιπόν, ότι δεν είναι εύκολο η διατύπωση ενός γενικού, ευρέως αποδεκτού, ορισμού σχετικά με την αναπηρία. Έτσι συναντούμε στη βιβλιογραφία, τόσο στην ξενόγλωσση όσο και στην ελληνόγλωσση πληθώρα σχετικών διατυπώσεων. Συναντούμε, παραδείγματος χάριν, διατυπώσεις που περιγράφουν την αναπηρία με κριτήριο τη μειονεκτικότητα που επιφέρουν στο άτομο. “Ανάπηρο είναι ένα παιδί που έχει οπτική πάθηση του φλοιού”. Πρόκειται για ορισμούς προσανατολισμένους στο άτομο ως βιολογικό ον. Υπάρχουν όμως και διατυπώσεις για την αναπηρία με βάση τις “συμπεριφορές” του ατόμου και τις προσδοκίες που δημιουργούνται ανάμεσα σε αυτό και το κοινωνικό σύνολο. “Ανάπηρο είναι ένα παιδί που δε βλέπει, δεν μπορεί να οδηγήσει ένα ποδήλατο. Ή ανάπηρο είναι ένα παιδί που φοράει μαύρα γυαλιά ή που κρατάει λευκό μπαστούνι. Δεν με χαιρετάει ή δεν με κοιτάζει στα μάτια γιατί είναι τυφλό”. Πρόκειται για ορισμούς προσανατολισμένους στο άτομο ως κοινωνικό ον και στις σχέσεις του με τους άλλους. Άλλες διατυπώσεις έχουν ως κριτήριο το είδος εκπαίδευσης που λαμβάνει το άτομο ή τον τύπο σχολείου που επισκέπτεται (Σούλης, 2008).

Σύμφωνα με το ιατρικό-βιολογικό μοντέλο, τα αίτια της αναπηρίας εντοπίζονται σε βιολογικές δομές και διεργασίες. Επιπλέον, θεωρείται ότι οι κοινωνικοπολιτιστικές και βιογραφικές ερμηνείες της αναπηρίας έχουν περιορισμένη ισχύ. Κάθε τύπος αναπηρίας εκδηλώνεται με συγκεκριμένες ενδείξεις και συμπτώματα που πρέπει να αναζητούνται μέσω διαγνωστικών διαδικασιών. Απέναντι στην αναπηρία, το άτομο είναι παθητικός δέκτης, ενώ καλείται να προσαρμόσει τον τρόπο ζωής του στην κατάσταση αυτή. Πρόκειται για ένα προσωπικό πρόβλημα. Με βάση το ιατρικό μοντέλο, η αναπηρία σχετίζεται με την απώλεια, τη βλάβη ή την απόκλιση από τις “φυσιολογικές” ψυχικές ή βιολογικές λειτουργίες του ανθρώπου. Στο κοινωνικό-οικοσυστημικό μοντέλο η αναπηρία εξετάζεται μέσα στο γενικότερο κοινωνικό - περιβαλλοντικό της πλαίσιο. Η αναπηρία προσδιορίζεται και διαμορφώνεται κοινωνικά. Δεν αποτελεί αποκλειστικά μια “φυσική” έννοια, αλλά είναι και προϊόν κοινωνικής δραστηριότητας. Σύμφωνα με το μοντέλο αυτό, η αναπηρία δε θεωρείται ως ειδοποιό ατομικό χαρακτηριστικό αλλά ως σύνολο συνθηκών, μια προβληματική κατάσταση που κατά κανόνα δημιουργεί η κοινωνία. Επομένως η αναπηρία είναι θέμα κοινωνικών πρακτικών, ιδεολογιών και πολιτικών (Whitty, 2002).

Στο πλαίσιο της κριτικής που δέχτηκε από το αναπηρικό κίνημα το σύστημα ταξινόμησης της αναπηρίας που ίσχυε από το 1980, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας υιοθέτησε το 2001 ένα νέο σύστημα ταξινόμησης (International Classification of Functioning, Disability and Health), στο οποίο συμπεριέλαβε και την παράμετρο της “λειτουργικότητας”. Με τον όρο “λειτουργικότητα” περιγράφεται η δυνατότητα του ατόμου να εκτελεί τις καθημερινές ανθρώπινες λειτουργίες. Επίσης, γίνεται αναφορά στον όρο “συμμετοχή” (participation), στην εμπλοκή δηλαδή του ανθρώπου σε καταστάσεις της ζωής, όπως και στον όρο

“δραστηριότητα” (activity), δηλαδή στην εκτέλεση από τον άνθρωπο μιας ενέργειας ή μιας αποστολής. Αντιστοίχως αναδεικνύεται η έννοια “περιορισμοί συμμετοχής”, η οποία παραπέμπει στα προβλήματα που μπορεί να βιώνει ένα άτομο κατά την εμπλοκή του σε καταστάσεις της ζωής, όπως και η έννοια “εμπόδια δραστηριοτήτων”, η οποία αναφέρεται στις δυσκολίες ενός ατόμου που πιθανώς να εμφανιστούν κατά την εκτέλεση των δραστηριοτήτων του.

Σύμφωνα με αυτό το νέο σύστημα ταξινόμησης της αναπηρίας, η αναπηρία προσδιορίζεται ως ένα σύνθετο και μεταβαλλόμενο φαινόμενο, που οφείλεται στην αλληλεπίδραση των προσωπικών χαρακτηριστικών ενός ατόμου και των χαρακτηριστικών του περιβάλλοντος, μέσα στο οποίο το άτομο ζει. Επομένως, η λειτουργικότητα του ανθρώπου επηρεάζεται από το περιβάλλον, τόσο από το φυσικό όσο και από το κοινωνικό, το οποίο μπορεί να τον διευκολύνει ή να τον εμποδίζει στις δραστηριότητές του και την συμμετοχή του στο κοινωνικό γίνεσθαι. Το παιδί με αναπηρία, παραδείγματος χάριν, που φοιτά σε ένα ειδικό σχολείο δεν έχει τη δυνατότητα να συναναστρέφεται συνομηλίκους δίχως αναπηρία, οπότε αισθάνεται ότι απορρίπτεται από το κοινωνικό σύνολο. Αντιθέτως εάν φοιτά σε ένα σχολείο στο οποίο εφαρμόζεται πρόγραμμα συνεκπαίδευσης, συνεργάζεται με τους δίχως αναπηρία συμμαθητές του με αποτέλεσμα να βιώνει την αναγνώριση. (Dewsbury G, 2004).

Για το λόγο αυτό, προτείνεται η δημιουργία ενός νέου, εκπαιδευτικού μοντέλου το οποίο θα αντιλαμβάνεται την αναπηρία τόσο ως συνέπεια της μειωμένης συμμετοχής του ατόμου στην εκπαιδευτική και πολιτισμική δράση του κοινωνικού συνόλου, όσο και στην απόρριψη της προσωπικής του κουλτούρας, επειδή αυτή θεωρείται ότι διαφοροποιείται από την κυρίαρχη πλειοψηφική κουλτούρα του συνόλου. Στο πλαίσιο του νέου αυτού μοντέλου, η εκπαιδευτική πραγματικότητα συμβαδίζει με, -και αποδέχεται την-, κοινωνική πραγματικότητα, κύριο χαρακτηριστικό της οποίας είναι η διαφορετικότητα των ατόμων. Στο πλαίσιο αυτής της αντιμετώπισης, ο μαθητής με αναπηρία δεν απαξιώνεται, αλλά αντίθετα διασφαλίζεται η αξία του και επιδιώκεται ο εντοπισμός των αναγκών του ώστε να υποστηριχθεί ουσιαστικά και να συμβάλλει στην προαγωγή της κοινωνικής-σχολικής ομάδας.

Σύμφωνα με το εκπαιδευτικό-πολιτισμικό μοντέλο, το άτομο με αναπηρία είναι δημιουργός και φορέας κουλτούρας. Το κεντρικό αυτό αξίωμα συνεπάγεται ότι η κοινωνία και πολιτεία οφείλουν να οργανώσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις δομές τους, ώστε να παρέχουν σε όλους ανεξαιρέτως τους μαθητές την ευκαιρία να αναδείξουν και να αξιοποιήσουν την κουλτούρα αυτή, με όρους απόλυτης ισοτιμίας και σεβασμού στην προσωπικότητά τους, η οποία δεν απαξιώνεται πλέον από την υπεροχή της πλειοψηφίας των “φυσιολογικών”. Η πρακτική αξιοποίηση των αρχών του εκπαιδευτικού μοντέλου για την αναπηρία, υλοποιείται μέσα από το θεσμό της συνεκπαίδευσης. Ο θεσμός αυτός αποτελεί τη βάση της λειτουργίας του Σχολείου για Όλους, στο οποίο η διαφορετικότητα, σε όποιο επίπεδο της σχολικής ζωής κι αν εμφανίζεται, δεν αποτελεί πρόβλημα αλλά αφορμή για μάθηση, γνώση και περαιτέρω

βελτίωση ολόκληρης της σχολικής κοινότητας, καταργείται κάθε απόπειρα κατηγοριοποίησης και αίρονται όλες οι πρακτικές του παραδοσιακού συντηρητικού εκπαιδευτικού συστήματος που εκδιώκει να διατηρεί μια σχέση ανισότητας και εξάρτησης εκείνων που φέρουν τις “ετικέτες” από εκείνους που τις τοποθετούν. Η έμφαση λοιπόν στο γεγονός της αναπηρίας και των περιορισμών που αυτή υποτίθεται ότι επιβάλλει στο μαθητή που τη φέρει, μετατίθεται στον ίδιο τον μαθητή και τη μελέτη των προσωπικών εκπαιδευτικών του αναγκών, στις οποίες το σχολείο οφείλει να ανταποκριθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και με μοναδικό γνώμονα το μέγιστο όφελός του (Σούλης Σ. , 2013).

Στο πλαίσιο αυτό το νέο πλαίσιο εκπαίδευσης καταδεικνύει την ανάγκη ότι όλες οι παροχές και υπηρεσίες πρώιμης εκπαίδευσης πρέπει να φτάνουν σε όλες τις οικογένειες και τα μικρά παιδιά που έχουν ανάγκη στήριξης, παρά το διαφορετικό κοινωνικοοικονομικό τους υπόβαθρο. Αυτό συνεπάγεται, ότι η κρατική χρηματοδότηση θα καλύπτει όλο το κόστος που σχετίζεται με τις υπηρεσίες, που παρέχονται στις κρατικές υπηρεσίες, τους μη κυβερνητικούς οργανισμούς, τους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς κ.λπ., που λειτουργούν σύμφωνα με τα απαιτούμενα εθνικά πρότυπα ποιότητας. Η πρώιμη εκπαίδευση αποτελεί, συνήθως, ένα διατομεακό πεδίο εργασίας, αλλά σε κάθε περίπτωση και ένα διεπιστημονικό πεδίο. Οι διαμορφωτές πολιτικής είναι αναγκαίο να το αναγνωρίσουν, διασφαλίζοντας, ότι οι πολιτικές και οι κατευθύνσεις είναι κοινές για τις υπηρεσίες υγείας, παιδείας και τις κοινωνικές υπηρεσίες και ότι κάθε δημοσιευμένη οδηγία για τις περιφερειακές και τοπικές υπηρεσίες φέρει τα λογότυπα περισσότερων του ενός φορέων. Μόνο με αυτόν τον τρόπο το ολοκληρωμένο έργο θα περάσει και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Επίσης οι Wilkinson και Pickett επισημαίνουν, ότι «η μεγαλύτερη ισότητα, καθώς και η βελτίωση της ευημερίας του συνόλου του πληθυσμού, είναι επίσης καίριας σημασίας για τα εθνικά πρότυπα αύξησης του επιπέδου επίτευξης». Αμφισβητώντας την ιδέα, ότι η συμπερίληψη όλων των μαθητών μπορεί κατά κάποιο τρόπο να είναι επιζήμια για την εξασφάλιση υψηλών επιπέδων επίτευξης, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης καταδεικνύει, ότι η βελτίωση των μαθητών με τη χαμηλότερη επίδοση δε χρειάζεται να βαίνει εις βάρος εκείνων με καλύτερη επίδοση (OECD, 2011).

Στο πλαίσιο αυτό η αντιμετώπιση των επιπτώσεων της βλάβης και της αναπηρίας γενικά περιλαμβάνει α) την Ειδική Αγωγή για τα ΑμεΑ, β) την θεραπεία και αποκατάσταση, γ) την ένταξη ή επανένταξή τους στην πλήρη κοινωνική δραστηριότητα (βεβαίως, προϋποτίθεται, σε κάθε περίπτωση, και η διάγνωση του προβλήματος από το σύστημα κοινωνικής υγείας). Ειδικότερα στην Ελλάδα η Ειδική Αγωγή αφορά κατά κύριο λόγο τα ΑμεΑ των πολύ μικρών ηλικιών και τους μαθητές. Αξίζει εδώ να επισημανθεί ότι, με βάση τα διεθνή δεδομένα, πάνω από το 10% του συνολικού μαθητικού πληθυσμού έχει ανάγκη ειδικής αγωγής, κάτι που σημαίνει ότι η χώρα μας παρουσιάζει σημαντικό έλλειμμα σε αυτό (εκτιμάται ότι 200.000 παιδιά έχουν ανάγκη ειδικής αγωγής). Επιχειρείται η ένταξη των μαθητών ΑμεΑ, ή με ανάγκη ειδικής αγωγής εν γένει, στο γενικό σχολείο, με το –σωστό σαν γενική πρόθεση-

σκεπτικό να επιβληθεί η καλύτερη ένταξή τους στην κοινωνία (και την ίδια στιγμή να δημιουργηθεί ένα πραγματικό κοινό «σχολείο για όλους»), κάτι που έχει ωστόσο σημαντικές προϋποθέσεις και προαπαιτούμενα που αφορούν στη διαμόρφωση κατάλληλων τεχνικών υποδομών, στην ειδική προετοιμασία και εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και του βοηθητικού προσωπικού κτλ., ταυτόχρονα, όμως, σήμερα πάνω από 40.000 παιδιά παρακολουθούν προγράμματα ειδικής εκπαίδευσης σε ιδιωτικά Κέντρα Ειδικής Αγωγής στην Ελλάδα που, βέβαια, δεν παρέχονται δωρεάν, αλλά επιβαρύνουν τις οικογένειές τους (Χαρίσης, 2020).

Η ανάγκη διασφάλισης σε όλους, ανεξαιρέτως, τους πολίτες, και ιδίως στα Άτομα με Αναπηρία, ίσων ευκαιριών για την ακώλυτη και αυτόνομη συμμετοχή τους σε όλους τους τομείς της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ζωής της Χώρας, εκτός από ρητή συνταγματική επιταγή, αποτελεί και κοινωνικό ζητούμενο, άρρηκτα συνδεδεμένο με τον πυρήνα της προστασίας της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας και τις αρχές της Δημοκρατίας και του Κράτους Δικαίου (Σούλης Σ. , 2013).

2.2 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΔΙΕΘΝΕΣ, ΕΕ, ΕΘΝΙΚΟ)

Σε διεθνές επίπεδο, οι στόχοι της καταπολέμησης των διακρίσεων, της προώθησης των δικαιωμάτων καθώς και της ισότητας των ευκαιριών των ατόμων με αναπηρία, συνδέονται άμεσα με τους όρους της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία του 2006, η οποία έχει κυρωθεί από το ελληνικό κράτος με το Νόμο 4074/2012⁶. Βάσει της σύμβασης, τα συμβαλλόμενα μέρη οφείλουν να θεσπίζουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την υλοποίηση των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται σε αυτήν, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος των ατόμων με αναπηρίες σε εκπαίδευση, εργασία και υγεία σε ισότιμη βάση με τα άλλα άτομα, σε ικανοποιητικές συνθήκες φροντίδας και διαβίωσης, και στην ένταξή τους στην κοινότητα. Επισημαίνεται ότι: Αξίζει να σημειωθεί ότι η σχετική σύμβαση έχει ληφθεί υπόψη στην εκπόνηση του ελληνικού Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία⁷, υιοθετώντας τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτήν για την προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, με στόχο την εξασφάλιση «ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης και συμμετοχής στην κοινωνική ζωή». Η Σύμβαση ΑμεΑ θεωρείται ως μία από τις πλέον σημαντικές που υιοθέτησε ο ΟΗΕ στον τομέα των

⁶ Ν.4074/2012 (ΦΕΚ 88/Α/11-04-2012) «Κύρωση της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες».

⁷ <https://primeminister.gr/wp-content/uploads/2020/12/2020-ethniko-sxedio-drasis-amea.pdf>

δικαιωμάτων του ανθρώπου στην αρχή του 21ου αιώνα. Αποτελείται από ένα Προοίμιο και 50 άρθρα βασιζόμενη στις αρχές του ΟΗΕ όπως αποτυπώνονται στον Καταστατικό Χάρτη του Οργανισμού. Εξαρχής, στην κορωνίδα της Σύμβασης την πρωτοκαθεδρία λαμβάνουν η εγγενής αξιοπρέπεια και αξία του ατόμου, όπως επίσης η ισότητα στα δικαιώματα ως θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης. Επιπλέον γίνεται αναφορά στην αδιαίρετη, οικουμενική, αλληλεξαρτούμενη και αλληλοσχετιζόμενη φύση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως αυτά απορρέουν από τη Βίβλο των Δικαιωμάτων, την ΟΔΔΑ και τα δύο Σύμφωνα, αλλά και τις μεταγενέστερες συμβάσεις .

Το προστατευτικό πλέγμα της Σύμβασης είναι ιδιαίτερα σύνθετο με δικαιώματα να εκτείνονται από τα ατομικά και πολιτικά δίνοντας όμως ιδιαίτερη βαρύτητα στα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά τα οποία και σκοπούν σε μια ενεργότερη και εναργέστερη συμμετοχή του ατόμου στην κοινωνικοοικονομική ζωή. Η σημασία της λεπτομερούς κατοχύρωσης των δικαιωμάτων της ομάδας αυτής είναι μια εκούσια επιλογή της Σύμβασης που αντικατοπτρίζει ακριβώς αυτή την υστέρηση και τη μειονεξία που αντιμετωπίζουν σε αυτούς τους τομείς τα άτομα λόγω της αναπηρίας τους, με κίνδυνο περιθωριοποίησης και αποκλεισμού. Η Σύμβαση αναγνωρίζει δικαιώματα στα ΑμεΑ, αλλά θέτει και υποχρεώσεις στα κράτη για την προαγωγή και προστασία των δικαιωμάτων αυτών. Δημιουργεί επίσης εθνικούς και διεθνείς θεσμούς απαραίτητους για την εφαρμογή της. Η Σύμβαση προάγει, προστατεύει και κατοχυρώνει δικαιώματα και υποχρεώσεις, προάγει (αφυπνίζει την κοινωνία για τα δικαιώματα των ΑμεΑ) προστατεύει (υιοθετεί νόμους και πολιτικές) και κατοχυρώνει παρέχοντας φυσική και άλλη προσβασιμότητα στις υπηρεσίες.

Τα δικαιώματα που κατοχυρώνει, κατηγοριοποιούνται σε: Ορισμούς (άρθρο 1), Γενικές Αρχές (άρθρο 3), γενικές υποχρεώσεις (άρθρο 4), γενικά και ειδικά δικαιώματα (άρθρα 5-30) που διακατέχονται από την αρχή της μη διάκρισης και της ισότητας, αρχές που εφαρμόζονται σε όλες τις κατηγορίες δικαιωμάτων, διεθνή συνεργασία (άρθρο 32) μέτρα εφαρμογής της Σύμβασης (άρθρα 31 και 33) ενώ στα άρθρα 34-39 διαγράφεται ο ρόλος της Επιτροπής ΑμεΑ. Η Σύμβαση προβλέπει μια Σύνοδο των κρατών μερών που θα συγκαλείται σε τακτά χρονικά διαστήματα για να συζητάει ζητήματα και προβλήματα εφαρμογής της. Δύο είναι τα καθοριστικά άρθρα της Σύμβασης που αποτελούν τη βάση και προϋπόθεση για την απόλαυση των δικαιωμάτων των ΑμεΑ, η αφύπνιση της κοινωνίας (άρθρο 8) και η προσβασιμότητα (άρθρο 9) και τα δύο όμως βασίζονται στην εφαρμογή της αρχής, της ισότητας και μη διάκρισης, γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου για την απόλαυση όλων των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Το ζήτημα της ισότητας και μη διάκρισης τίθεται στη Σύμβαση ως ακρογωνιαίος λίθος. Η Σύμβαση αφορά την απόλαυση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, που αναγράφονται και σε άλλες διεθνείς συμβάσεις, αλλά εδώ δίνεται έμφαση στη διακρίνουσα μεταχείριση και στην πρόσβαση στην ισότητα ευκαιριών των ΑμεΑ. Στην πράξη τα ΑμεΑ δεν απολαμβάνουν τα δικαιώματα του ανθρώπου και κατά καιρούς υπήρξαν θύματα αποτρόπαιων πράξεων, με

αποτέλεσμα στην πορεία της ιστορίας τα άτομα αυτά να πέφτουν θύματα γενοκτονίας, ευνουχισμού και διακρίνουσας μεταχείρισης σε ευρεία κλίμακα.

Η ισότητα επιβεβαιώνει την εφαρμογή όλων των δικαιωμάτων του ανθρώπου στα ΑμεΑ, κι αναγνωρίζει ίση προστασία και ίσα προνόμια από το Νόμο. Για την προώθηση της ισότητας, τα κράτη μέρη θα λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσουν στα άτομα αυτά μια αξιοπρεπή κατοικία, ενώ δεν θα θεωρείται διάκριση απέναντι σε άλλα άτομα, όταν συγκεκριμένα μέτρα λαμβάνονται υπέρ των ΑμεΑ. Η αναφορά στην απαγόρευση διάκρισης, η οποία γίνεται πλειστάκις στο κείμενο της Σύμβασης δεν είναι τυχαία, μιας και τα ΑμεΑ γίνονται συχνά θύματα διακρίνουσας μεταχείρισης. Έτσι, τα κράτη μέρη υποχρεούνται όχι μόνο να απαγορεύσουν όλες τις διακρίσεις που βασίζονται στην αναπηρία αλλά και να εγγυηθούν στα ΑμεΑ ίση και αποτελεσματική νομική προστασία κατά των διακρίσεων σε όλα τα επίπεδα, λαμβάνοντας όλα τα κατάλληλα μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση.

Τα ΑμεΑ αντιμετωπίζουν κοινωνικά εμπόδια που πολλές φορές οφείλονται στην έλλειψη πληροφόρησης κι ενημέρωσης του κόσμου. Η κοινωνική ευαισθητοποίηση και επαγρύπνηση τέθηκε εξ αρχής στο ίδιο το προοίμιο της Σύμβασης ως καταλυτικός παράγων για την αποφυγή της περιθωριοποίησης και της ομαλής τους ένταξης στο κοινωνικό σύνολο. Η αφύπνιση της κοινωνίας ή ενημέρωση, όπως τιτλοφορείται στη Σύμβαση, αποτελεί μία από τις προϋποθέσεις για την αποτελεσματική εφαρμογή της Σύμβασης. Με τον πρωτότυπο αυτό τίτλο, η διάταξη της Σύμβασης υποχρεώνει τα κράτη μέρη να υιοθετήσουν άμεσα μια σειρά μέτρων, αποτελεσματικών και κατάλληλων, με σκοπό να αφυπνίσουν την κοινωνία, αρχίζοντας από το επίπεδο της οικογένειας, για τον σεβασμό των δικαιωμάτων των ΑμεΑ και της αξιοπρέπειάς τους. Η ευαισθητοποίηση του κοινού θα επιτευχθεί όπως τονίζει η Σύμβαση με την κατάρτιση των στερεοτύπων, προκαταλήψεων και επιβλαβών πρακτικών που αφορούν τα ΑμεΑ, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που σχετίζονται με το φύλο και την ηλικία. Ανάμεσα στα μέτρα τα οποία αναγνωρίζονται ως ευεργετικά προς αυτή την κατεύθυνση αξίζει να μνημονευτούν ο σεβασμός των ΑμεΑ, αρχίζοντας από το εκπαιδευτικό σύστημα, από τις μικρές τάξεις του σχολείου, η ενθάρρυνση των ΜΜΕ για να βοηθήσουν προς την κατεύθυνση αυτή, η υιοθέτηση ειδικών προγραμμάτων για αφύπνιση της κοινωνίας, κ.ά. Πάνω από όλα όμως απαιτείται συστηματική αφύπνιση για την προσβασιμότητα στο φυσικό περιβάλλον μεταφορές, πληροφορίες και επικοινωνία και υπηρεσίες. Η αφύπνιση θα πρέπει να αφορά τόσο τον δημόσιο όσο και τον ιδιωτικό τομέα και θα πραγματοποιείται σε συνεργασία με ΑμεΑ, ΜΚΟ και ειδικούς, ενώ τα ΜΜΕ έχουν στο θέμα αυτό πρωταρχικό ρόλο.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία έχει υιοθετήσει τους όρους της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, οι επιμέρους πολιτικές και παρεμβάσεις που αποφασίζονται, βασίζονται στις αρχές των συμβάσεων αυτών και γίνεται συχνά σχετική μνεία στα επίσημα κείμενα και έγγραφα. Η πολιτική ενεργούς ένταξης στηρίζεται στην προαναφερόμενη Σύσταση της Επιτροπής «σχετικά με την ενεργό ένταξη των ατόμων που

είναι αποκλεισμένα από την αγορά εργασίας» (σύσταση 2008/867/ΕΚ της 3/10/2008). Παρά τον τίτλο, με αναφορά στα άτομα που υφίστανται αποκλεισμό από την αγορά εργασίας, η σύσταση ξεπερνά την ένταξη στην αγορά εργασίας και αφορά επίσης όσους δεν μπορούν να ενταχθούν σε αυτήν. Επισημαίνει ότι οι πολιτικές ενεργούς ένταξης πρέπει να διευκολύνουν: την ένταξη σε βιώσιμες και ποιοτικές θέσεις απασχόλησης, για όσους μπορούν να εργαστούν, την παροχή πόρων που να επαρκούν για μια αξιοπρεπή διαβίωση για όσους δεν μπορούν, σε συνδυασμό με την παροχή στήριξης για τη συμμετοχή τους στην κοινωνία. Στο πλαίσιο αυτό, συστήνεται στα Κράτη Μέλη να εξασφαλίσουν την αποτελεσματικότητα των ολοκληρωμένων πολιτικών ενεργητικής ένταξης μέσω: α) Του συνολικού σχεδιασμού των πολιτικών μέτρων με το σωστό συνδυασμό των τριών σκελών της στρατηγικής, λαμβάνοντας υπόψη τον κοινό αντίκτυπο στην ένταξη των ατόμων και τις πιθανές αλληλεξαρτήσεις τους, συμπεριλαμβανομένων των συνεργειών και των αρνητικών συνεπειών, β) Της ολοκληρωμένης εφαρμογής των τριών σκελών της στρατηγικής, ούτως ώστε να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά τα πολυποίκιλα αίτια της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και να ενισχυθεί ο συντονισμός μεταξύ των δημόσιων φορέων και υπηρεσιών, γ) Του συντονισμού μεταξύ τοπικών, περιφερειακών, εθνικών και κοινοτικών αρχών, δ) Της ενεργού συμμετοχής όλων, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταίρων, των μη κυβερνητικών οργανώσεων και των φορέων παροχής υπηρεσιών, στην ανάπτυξη, την εφαρμογή και την αξιολόγηση των στρατηγικών. Επισημαίνεται, δε, ότι οι εθνικές πολιτικές ενεργητικής ένταξης θα πρέπει: α) να υποστηρίζουν την εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων, β) να προάγουν την ισότητα των δύο φύλων και την παροχή ίσων ευκαιριών σε όλους, γ) να συνεκτιμούν προσεκτικά το σύνθετο χαρακτήρα των διαφόρων πολλαπλών μειονεκτημάτων και τις ειδικές καταστάσεις και ανάγκες των διαφόρων ευάλωτων ομάδων, δ) να λαμβάνουν δεόντως υπόψη τις τοπικές και περιφερειακές συνθήκες και να βελτιώνουν την εδαφική συνοχή, ε) να μπορούν να υποστηρίξουν την αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών και να εμποδίσουν τη μεταβίβαση της φτώχειας από γενιά σε γενιά.

Στην κατεύθυνση αυτή είναι ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁸, ο οποίος έχει καταστεί νομικά δεσμευτικός με την επικύρωση της Συνθήκης της Λισσαβόνας⁹. Επίσης ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων του 2017 (Πυλώνας)¹⁰, συνδέεται με τον προαναφερόμενο Χάρτη (βλ. επίσης Έγγραφο Εργασίας SWD (2017) 201 final της Επιτροπής). Επαναδιατυπώνει δε τις βασικές αρχές και τα βασικά δικαιώματα της Ε.Ε., που είναι «απαραίτητα για τη δίκαιη και αποδοτική λειτουργία των αγορών εργασίας και των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας στην Ευρώπη του 21ου αιώνα» με στόχο την «οικοδόμηση ενός περισσότερο βιώσιμου μοντέλου ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς, μέσα από την

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3A133501>.

⁹ <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/powers-and-procedures/the-lisbon-treaty>.

¹⁰ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=el&catId=1226>.

ενίσχυση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας και τη διαμόρφωση καλύτερων συνθηκών για επενδύσεις, δημιουργία θέσεων εργασίας και προώθηση της κοινωνικής συνοχής».

Σε περιφερειακό επίπεδο το Συμβούλιο της Ευρώπης [ΣτΕ] δεν έχει υιοθετήσει σύμβαση σχετική με την προστασία των ΑμεΑ. Ωστόσο, αναφορές υπάρχουν σε διάφορες συμβάσεις όπως, στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη (ΕΚΧ) ειδικότερα στο δικαίωμα για επαγγελματικό προσανατολισμό που αναφέρεται και στα ΑμεΑ, στο δικαίωμα για επαγγελματική εκπαίδευση, καθώς και ειδική αναφορά στο δικαίωμα των μειονεκτούντων σωματικά και διανοητικά προσώπων για επαγγελματική και κοινωνική επαναπροσαρμογή. Στον αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη (ΑΕΚΧ)¹¹ προστατεύεται το δικαίωμα των αναπήρων ατόμων στην αυτονομία, στην κοινωνική αποκατάσταση και στη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή. Εξάλλου, η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και τη Βιοιατρική προστατεύει τα άτομα που πάσχουν από διανοητική διαταραχή. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου [ΕυρΣΔΑ]¹² παρόλο που δεν προστατεύει την αναπηρία αυτή καθαυτή απαγορεύει ρητά τις διακρίσεις σε όλα τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που κατοχυρώνει για μια σειρά από λόγους και για οποιαδήποτε «άλλη κατάσταση» περιλαμβάνοντας και την αναπηρία. Η απαγόρευση διακρίσεων αποκτά άλλη διάσταση με την υιοθέτηση του 12ου Πρωτοκόλλου στην ΕυρΣΔΑ που την αναγορεύει σε ατομικό δικαίωμα.

Η ΕΕ καταγράφηκε στην ιστορία ως ο πρώτος διεθνής οργανισμός που κύρωσε τη Σύμβαση ΑμεΑ, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι 1 στους 6 ευρωπαίους είναι άτομο με αναπηρία, συνολικά 80 εκατομμύρια πολίτες της Ένωσης, την κύρωσε και ζήτησε από τα κράτη μέλη να την κυρώσουν. Μετά τη στρατηγική 2004-2010 που έδρασε κυρίως πιλοτικά κι έφερε στην επιφάνεια τις θεμελιώδεις αδυναμίες τόσο της ενωσιακής όσο και των εθνικών ενόμων τάξεων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πήρε την απόφαση να αναβαθμίσει το στρατηγικό σχέδιο καταβάλλοντας ακόμη μεγαλύτερη προσπάθεια προς την επίτευξη των σκοπών του. Διεύρυνε λοιπόν τον χρονικό ορίζοντα και ανανέωσε τις δεσμεύσεις για μια Ευρώπη χωρίς εμπόδια με Ανακοίνωση της το 2010. Έτσι η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Αναπηρία ανανεώθηκε για την περίοδο 2010-2020¹³, και πλέον για την περίοδο 2020 – 2030¹⁴ και επικεντρωμένη στην εξάλειψη των εμποδίων.

Η Στρατηγική 2020 – 2030 βασίζεται στην προκάτοχό της, την ευρωπαϊκή στρατηγική για την αναπηρία 2010-2020 και συμβάλλει στην υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Υποστηρίζει την εφαρμογή εκ μέρους της Ε.Ε και των κρατών μελών της

¹¹ <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4c10ae992>.

¹² https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/eu_human_rights_convention.html?locale=el.

¹³ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0636:FIN:el:PDF>.

¹⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_21_810.

Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία τόσο σε ενωσιακό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Η νέα δεκαετής στρατηγική προσδιορίζει τις κύριες πρωτοβουλίες γύρω από τρία βασικά θέματα:

-Ενωσιακά δικαιώματα: Τα άτομα με αναπηρία έχουν το ίδιο δικαίωμα με τους άλλους πολίτες της ΕΕ να μετακινούνται σε άλλη χώρα ή να συμμετέχουν στα πολιτικά πράγματα. Με βάση την εμπειρία του πιλοτικού έργου που βρίσκεται σε εξέλιξη σε οκτώ χώρες, έως το τέλος του 2023 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα προτείνει μια ευρωπαϊκή κάρτα αναπηρίας για όλες τις χώρες της Ε.Ε, η οποία θα διευκολύνει την αμοιβαία αναγνώριση της κατάστασης αναπηρίας μεταξύ των κρατών μελών, βοηθώντας τα άτομα με αναπηρία να αξιοποιήσουν πλήρως το δικαίωμά τους για ελεύθερη κυκλοφορία. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί επίσης στενά με τα κράτη μέλη για να διασφαλίσει τη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην εκλογική διαδικασία το 2023.

-Ανεξάρτητη διαβίωση και αυτονομία: Τα άτομα με αναπηρία έχουν το δικαίωμα να ζουν ανεξάρτητα και να επιλέγουν πού και με ποιον επιθυμούν να ζήσουν. Για τη στήριξη της ανεξάρτητης διαβίωσης και της ένταξης στην κοινότητα, η Επιτροπή θα αναπτύξει καθοδήγηση και θα δρομολογήσει πρωτοβουλία για τη βελτίωση των κοινωνικών υπηρεσιών για τα άτομα με αναπηρία.

-Καμία διάκριση και ίσες ευκαιρίες: Η στρατηγική αποσκοπεί στην προστασία των ατόμων με αναπηρία έναντι κάθε μορφής διάκρισης και βίας. Αποσκοπεί στην εξασφάλιση ίσων ευκαιριών όσον αφορά την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, την εκπαίδευση, τον πολιτισμό, τον αθλητισμό και τον τουρισμό. Ισότιμη πρόσβαση πρέπει επίσης να εξασφαλίζεται σε όλες τις υπηρεσίες υγείας και απασχόλησης.

Η υλοποίηση των φιλοδοξιών της στρατηγικής θα απαιτήσει τη σαφή δέσμευση όλων των κρατών μελών. Οι χώρες της Ε.Ε είναι βασικοί παράγοντες όσον αφορά την εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία. Η Επιτροπή θα δημιουργήσει την πλατφόρμα για την αναπηρία, στην οποία θα συμμετέχουν οι εθνικές αρχές που είναι αρμόδιες για την εφαρμογή της Σύμβασης, οι οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία και η Επιτροπή, για τη στήριξη της εφαρμογής της στρατηγικής και την ενίσχυση της συνεργασίας καθώς και των ανταλλαγών για την εφαρμογή της Σύμβασης. Η πλατφόρμα θα έχει ολοκληρωμένη διαδικτυακή παρουσία και θα εξασφαλίζει τη συνέχιση των δραστηριοτήτων καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Τα άτομα με αναπηρία θα συμμετέχουν στον διάλογο και στη διαδικασία εφαρμογής της στρατηγικής για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030. Η Επιτροπή θα ενσωματώσει τα θέματα αναπηρίας σε όλες τις πολιτικές και τις σημαντικές πρωτοβουλίες της ΕΕ. Επειδή τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία δεν σταματούν στα σύνορα της Ευρώπης, η Επιτροπή θα προωθήσει τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία σε παγκόσμιο επίπεδο. Με τη στρατηγική αυτή, η ΕΕ θα ενισχύσει τον ρόλο της ως υπέρμαχου των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία. Η ΕΕ θα χρησιμοποιήσει μέσα όπως τεχνική βοήθεια και χρηματοδοτικά προγράμματα, στήριξη

μέσω των αντιπροσωπειών της ΕΕ, πολιτικούς διαλόγους και εργασίες σε πολυμερή φόρουμ για να στηρίξει τις χώρες-εταίρους στις προσπάθειές τους να εφαρμόσουν τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και να παράσχει καθοδήγηση για την εφαρμογή των ΣΒΑ χωρίς αποκλεισμούς για τα άτομα με αναπηρία.

Επίσης το 2015, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κάλεσε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να εισάγουν το Πρόγραμμα «Εγγύηση για το Παιδί», προκειμένου κάθε παιδί που βρίσκεται σε συνθήκες φτώχειας να έχει πρόσβαση σε δωρεάν υγειονομική περίθαλψη, δωρεάν εκπαίδευση, φροντίδα, αξιοπρεπή στέγαση και επαρκή διατροφή, στο πλαίσιο ενός ευρωπαϊκού ολοκληρωμένου σχεδίου για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας. Ακολούθως, ζήτησε από την Επιτροπή να υλοποιήσει μια προπαρασκευαστική δράση μέσω της οποίας θα διερευνούσε το δυνητικό πεδίο εφαρμογής του Προγράμματος εστιασμένο στα ευάλωτα παιδιά. Η Επιτροπή ανέθεσε την εκπόνηση μελέτης σκοπιμότητας σε κοινοπραξία εστιάζοντας σε τέσσερις ομάδες κοινωνικά ευάλωτων παιδιών που είναι γνωστό ότι εκτίθενται ιδιαίτερα σε κινδύνους φτώχειας και ευεξίας: τα παιδιά που διαμένουν σε ιδρύματα, τα παιδιά με αναπηρία και άλλα παιδιά με εκπαιδευτικές ειδικές ανάγκες, παιδιά πρόσφατων μεταναστών και προσφύγων και παιδιά που ζουν σε επισφαλή οικογενειακή κατάσταση. Το τελικό μέρος της μελέτης περιελάμβανε προκαταρκτικές ενδείξεις για το πώς τα συμπεράσματα και οι λύσεις που προσδιορίστηκαν για τις τέσσερις ομάδες ευάλωτων παιδιών θα μπορούσαν να επεκταθούν σε μεγαλύτερες ομάδες και τελικά σε όλα τα παιδιά στην ΕΕ. Η τελική έκθεση με τα συμπεράσματα και τις συστάσεις της μελέτης σκοπιμότητας δημοσιεύθηκε τον Ιούνιο του 2020. Στο πλαίσιο της εθνικής πολιτικής για την ενεργή καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας η Ελλάδα συμμετέχει στο τρίτο στάδιο του προγράμματος αυτού, έχοντας ενεργοποιήσει αντίστοιχη συνεργασία με την UNICEF. Στο πλαίσιο αυτής της συνεργασίας υλοποιούνται πιλοτικά προγράμματα με κύριο άξονα ενεργείες πολιτικές για την αποϊδρυματοποίηση των πλέον ευάλωτων παιδιών και εφήβων.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δια της Επιτροπής Πολιτικών Ελευθεριών σε σχέδιο ψηφίσματος που εγκρίθηκε στις 02.03.2021 τονίζει πως κάθε παιδί είναι πρωτίστως παιδί, ανεξάρτητα από την εθνοτική καταγωγή, το φύλο, την ιθαγένεια ή το κοινωνικό και οικονομικό του υπόβαθρο, τη σωματική του κατάσταση, το αν έχει μεταναστεύσει ή πού διαμένει και καλεί την Επιτροπή να υποβάλει νομοθετική πρόταση για τη θέσπιση της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για τα Παιδιά¹⁵ κατά το πρώτο τρίμηνο του 2021. Το κείμενο υπογραμμίζει τον τεράστιο αντίκτυπο που έχει στα παιδιά η κρίση του κορονοϊού, η οποία επιδεινώνει περαιτέρω τον κίνδυνο φτώχειας των παιδιών, επηρεάζοντας σοβαρά την πρόσβασή τους στην εκπαίδευση, θέτοντας σε κίνδυνο τη σωματική και ψυχική τους υγεία και αυξάνοντας τον κίνδυνο βίας και κακοποίησης.

¹⁵ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1428&langId=el>.

Συμπληρωματικά το ΕΚΤ¹⁶, ως Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό Ταμείο, έχει ως βασικό σκοπό την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, την αποτροπή και καταπολέμηση της φτώχειας με στόχο να σπάσει ο κύκλος της μειονεξίας που διαιωνίζεται από γενιά σε γενιά, γεγονός το οποίο προϋποθέτει την κινητοποίηση μιας σειράς πολιτικών υπέρ των πλέον μειονεκτούντων ατόμων ανεξαρτήτως της ηλικίας τους (συμπεριλαμβανομένων παιδιών, φτωχών εργαζομένων, ηλικιωμένων γυναικών, προσφύγων και αιτούντων άσυλο). Το ΕΚΤ αξιοποιείται για τη βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, ιδιαίτερα στους τομείς της υγειονομικής περίθαλψης, των υπηρεσιών απασχόλησης και κατάρτισης, των υπηρεσιών για τους άστεγους, των εξωσχολικών υπηρεσιών φροντίδας, των υπηρεσιών φροντίδας παιδιών και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης. Οι υποστηριζόμενες υπηρεσίες μπορεί να είναι δημόσιες, ιδιωτικές και/ή υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικών κοινοτήτων, και να παρέχονται από διάφορους τύπους παρόχων, ήτοι δημόσιες διοικήσεις, ιδιωτικές εταιρείες, κοινωνικές επιχειρήσεις, μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Επίσης η συμπεριληπτική Εκπαίδευση¹⁷ αποτελεί μέρος, τόσο της πολιτικής Εγγύηση για τα Παιδιά, όσο και μέρος των προαναφερόμενων Κοινών Ευρωπαϊκών Κατευθυντήριων Γραμμών για την αποϊδρυματοποίηση. Όσον αφορά τις τελευταίες, αποτελεί βασικό μέτρο πρόληψης για αποφυγή της ιδρυματοποίησης, την εξάλειψη της ανατροφολόγησης της ιδρυματικής φροντίδας και την προώθηση της ανεξάρτητης διαβίωσης. Γίνεται δε αναφορά στην υλοποίηση δράσεων για την πρόσβαση των παιδιών στη συμβατική (mainstream) εκπαίδευση, όπως η προσωπική βοήθεια ή οι δάσκαλοι για παιδιά με δυσκολίες, η προσαρμογή του σχολικού περιβάλλοντος, η παροχή ειδικού εξοπλισμού, καθώς και η διαμόρφωση ειδικών προσαρμοσμένων προγραμμάτων διδασκαλίας. Η συμπερίληψη είναι μια διαδικασία συστημικής μεταρρύθμισης, που περιλαμβάνει αλλαγές και τροποποιήσεις στο περιεχόμενο, μεθόδους διδασκαλίας, προσεγγίσεις, δομές και στρατηγικές στην εκπαίδευση για να ξεπεραστούν τα εμπόδια, με στόχο να παρέχει σε όλους τους μαθητές μια δίκαιη και συμμετοχική μαθησιακή εμπειρία και περιβάλλον, που ανταποκρίνεται καλύτερα στις απαιτήσεις και τις προτιμήσεις τους.

Η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού στα άρθρα 28 και 29, κατοχυρώνει το δικαίωμα πρόσβασης κάθε παιδιού σε κατάλληλη και ποιοτική εκπαίδευση χωρίς διάκριση και στη βάση των ίσων ευκαιριών, προσδιορίζοντας την έννοια της ποιότητας με τη θεσμοθέτηση συγκεκριμένων εκπαιδευτικών στόχων. Η εκπαίδευση πρέπει να ευνοεί τη συνολική ανάπτυξη της προσωπικότητας και τις ικανότητες κάθε παιδιού ατομικά, να είναι προσαρμοσμένη στις ιδιαίτερες ανάγκες του ανάλογα με την εξέλιξή του, να το ενδυναμώνει

¹⁶ <https://ec.europa.eu/esf/home.jsp?langId=el>.

¹⁷ <https://www.paratiritirioanapirias.gr/storage/app/uploads/public/5f8/6a9/d62/5f86a9d627d39508413983.pdf>.

με στόχο την αυτονομία και να το προετοιμάζει για τη ζωή σε μία κοινωνία με πνεύμα κατανόησης, αποδοχής, ισότητας και σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα. Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση και τη συμμετοχή χωρίς διάκριση. Επιπλέον, για το παιδί με αναπηρία αναγνωρίζεται ειδικά το δικαίωμα για «αποτελεσματική πρόσβαση στην εκπαίδευση», με τρόπο ώστε να επιτευχθεί «η πληρέστερη δυνατή κοινωνική ένταξη και προσωπική ανάπτυξή του».

Παράλληλα, στο άρθρο 24 της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, διατυπώνεται ρητά το δικαίωμα των ΑμεΑ στην εκπαίδευση χωρίς διάκριση και βάσει των ίσων ευκαιριών, όπως και η υποχρέωση των κρατών να διασφαλίσουν ένα σύστημα ενταξιακής εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα και σε ίση βάση με τους άλλους, στις κοινότητες στις οποίες ζουν μέσω της υποστήριξης, που απαιτείται εντός του γενικού εκπαιδευτικού συστήματος και της εξασφάλισης αποτελεσματικών εξατομικευμένων μέτρων υποστήριξης, που θα παρέχονται σε περιβάλλοντα που μεγιστοποιούν την ακαδημαϊκή και κοινωνική ανάπτυξη με σκοπό την πλήρη ένταξη. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη όχι μόνο αναγνωρίζουν το δικαίωμα για εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία, αλλά και υποχρεώνονται να αναπτύξουν «Ένα Σχολείο για Όλους», που να διασφαλίζει ίσες ευκαιρίες για εκπαίδευση για όλους/ες χωρίς διάκριση. Η ανάπτυξη του «Ενός Σχολείου για Όλους», όπως ονομάζεται στη Χάρτα του Λουξεμβούργου (1996)¹⁸ ή «ενιαίου» ή «ενταξιακού» ή «συμπεριληπτικού» σχολείου, δηλαδή η ενσωμάτωση όλων των παιδιών, χωρίς διακρίσεις, στα γενικά σχολεία, παρέχει μια σημαντική βάση για τη διασφάλιση της ισότητας ευκαιριών για τους μαθητές με διαφορετικούς τύπους ειδικών αναγκών σε όλους τους τομείς της ζωής τους (εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση, απασχόληση και κοινωνική ζωή) και προϋποθέτει τη δημιουργία και ανάπτυξη ενός συστήματος «συμπεριληπτικής» και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης.

Επιπλέον σε επίπεδο Ένωσης, εκπονήθηκαν το 2012 οι Κοινές Ευρωπαϊκές Κατευθυντήριες Γραμμές για τη Μετάβαση από την Ιδρυματική Φροντίδα στη Φροντίδα σε Επίπεδο Τοπικής Κοινότητας¹⁹, οι οποίες θέτουν τους βασικούς όρους της διαδικασίας μετάβασης. Ως «ίδρυμα» νοείται οποιαδήποτε μορφή στεγαστικών δομών, όπου οι ένοικοι είναι απομονωμένοι από την ευρύτερη τοπική κοινότητα ή/και αναγκάζονται να ζουν μαζί· οι ένοικοι δεν έχουν επαρκή έλεγχο της ζωής τους και των αποφάσεων που τους αφορούν και οι απαιτήσεις του ίδιου του οργανισμού τείνουν να υπερέρχουν των ατομικών αναγκών των ενοίκων.

Ως «αποϊδρυματοποίηση» νοείται η διαδικασία ανάπτυξης ενός φάσματος υπηρεσιών στην τοπική κοινότητα, συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης, προκειμένου να εξαλειφθεί η

¹⁸ https://www.european-agency.org/sites/default/files/key-principles-for-promoting-quality-inclusive-education_key-principles-EL.pdf.

¹⁹ https://ec.europa.eu/regional_policy/el/policy/themes/social-inclusion/desinstit/.

ανάγκη ιδρυματικής φροντίδας. Ως «υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας» νοείται το φάσμα των υπηρεσιών, που δίνουν στα άτομα τη δυνατότητα να ζουν στην τοπική κοινότητα. Συμπεριλαμβάνει υπηρεσίες που αφορούν τη στέγαση, την υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση, την απασχόληση, τον πολιτισμό και την αναψυχή, στις οποίες θα πρέπει να έχουν πρόσβαση όλοι, ανεξάρτητα από τη φύση της μειωμένης τους ικανότητας ή του επιπέδου υποστήριξης, που χρειάζονται. Οι σχετικές κατευθυντήριες γραμμές βασίζονται στις προαναφερόμενες διεθνείς συμβάσεις. Επισημαίνουν, δε, την ανάγκη εκπόνησης Εθνικών Στρατηγικών για τη Μετάβαση από την Ιδρυματική Φροντίδα στη Φροντίδα σε Επίπεδο Κοινότητας (στρατηγικές αποϊδρυματοποίησης), οι οποίες θα πρέπει να έχουν τα εξής χαρακτηριστικά: α) Κλείσιμο των ιδρυμάτων διαμονής μακράς διάρκειας, β) Ανάπτυξη υψηλής ποιότητας εξατομικευμένων υπηρεσιών σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων αυτών που αποσκοπούν στην πρόληψη της ιδρυματοποίησης και τη μεταφορά των πόρων από τα ιδρύματα διαμονής μακράς διάρκειας στις νέες υπηρεσίες, ώστε να εξασφαλιστεί μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα, γ) Πρόσβαση σε όλους στις συμβατικές (mainstream) υπηρεσίες -συμβατικές υπηρεσίες χωρίς αποκλεισμούς- όπως η εκπαίδευση και η κατάρτιση, η απασχόληση, η στέγαση, η υγεία και οι μεταφορές σε όλα τα παιδιά και τους ενήλικους με ανάγκες υποστήριξης.

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης (ΕΣΔ - Ελλάδα) για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία είναι ένας 'οδικός χάρτης' που παρέχει ένα σαφές, συνεκτικό και συστηματικό πλαίσιο δράσης κυρίως για την περίοδο 2020-2023. Ταυτόχρονα, καταγράφονται δράσεις με πιο μακροπρόθεσμο ορίζοντα υλοποίησης. Το ΕΣΔ ανταποκρίνεται σε ανάγκες και προσβλέπει στην επίλυση χρόνιων προκλήσεων, όπως αυτές αποτυπώθηκαν από τα Ηνωμένα Έθνη και τους αρμόδιους φορείς στις εκθέσεις τους, οριζόντια και πολυεπίπεδα. Ερείδεται σε μια ορθολογική μεθοδολογία και συγκεκριμένα στην εκτενή και συστηματική καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης στη δημόσια διοίκηση από τα στελέχη της, γεγονός το οποίο καθιστά το Κράτος υπεύθυνο συνομιλητή στη δημόσια διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους. Το Σχέδιο καθοδηγείται από τις συστάσεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, του αναπηρικού κινήματος, και άλλων φορέων ως προς τη στοχοθεσία και τις δράσεις. Έχει δυναμικό χαρακτήρα που θα επικαιροποιείται, θα εξειδικεύεται και θα εμπλουτίζεται σύμφωνα με τα πορίσματα τακτικής και συνεχούς διαβούλευσης.

Επίσης η ενεργοποίηση των πόρων των Αξόνων Προτεραιότητας του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) του ΕΣΠΑ 2014 – 2020 συνδέθηκε με την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη (ΕΣΚΕ)²⁰, η εκπόνηση και θεσμοθέτηση της οποίας αποτέλεσε αιρεσιμότητα για την ενεργοποίηση των σχετικών πόρων. Η στρατηγική αποτέλεσε ένα βασικό πλαίσιο το οποίο περιέλαβε τις γενικές κατευθύνσεις τις οποίες έπρεπε να ακολουθήσουν οι Περιφέρειες, προκειμένου να προχωρήσουν στην εκπόνηση αντίστοιχων

²⁰ https://www.eydamth.gr/lib/articles/newsite/ArticleID_615/ESKE.pdf.

περιφερειακών στρατηγικών. Η υιοθέτηση της ΕΣΚΕ εισήγαγε ένα υπόδειγμα πολιτικών κοινωνικής δικαιοσύνης και αλληλεγγύης υπέρ των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού, ως ακολούθως: «Ένα πλέγμα δημόσιων πολιτικών για την προάσπιση βασικών ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων μέσω οργανωμένων θεσμικών, επιχειρησιακών και χρηματοδοτικών εργαλείων πρόληψης και καταπολέμησης της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων». Επισημαίνεται ότι η Ειδική Αγωγή εντάσσεται στο Μέτρο 2.3.3 «Ειδική αγωγή των παιδιών με αναπηρία» της Προτεραιότητας 2.3 «Πρόσβαση στην υποχρεωτική εκπαίδευση του Άξονα 2 «Πρόληψη και καταπολέμηση του αποκλεισμού των παιδιών» του Πυλώνα 1 «Καταπολέμηση Φτώχειας» και του Πυλώνα 2 «Πρόσβαση σε υπηρεσίες» της Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης²¹.

Επιπρόσθετα η νέα Εθνική Στρατηγική εισάγει ένα νέο μοντέλο «ενεργητικών πολιτικών» κοινωνικής προστασίας, οι οποίες προσανατολίζονται ιδίως στην πρόληψη και αντιμετώπιση των συνεπειών που δημιουργούνται από τα φαινόμενα της ανεργίας, της φτώχειας και του αποκλεισμού στην ελληνική κοινωνία και αναμένεται να ενταθούν από τις επιπτώσεις της πανδημίας του κορονοϊού COVID-19 στην οικονομία σε συνδυασμό με τις δυσμενείς δημογραφικές εξελίξεις και κυρίως την άμβλυνση του προστατευτικού ρόλου της οικογένειας και των άτυπων δικτύων φροντίδας. Δεν περιορίζεται στην παθητική υποστήριξη των ευάλωτων ατόμων, αλλά προβλέπει παρεμβάσεις ενεργητικών μέτρων, που θα ενισχύσουν ουσιαστικά τους ενδιαφερόμενους να αντιμετωπίσουν καταστάσεις ανάγκης και να επαναφέρουν την ζωή τους σε φυσιολογικό ρυθμό. Απώτερος στόχος των παρεμβάσεων είναι η σταδιακή αποκατάσταση της αυτοδυναμίας και του αυτοσεβασμού των εξυπηρετούμενων. Για τους ωφελούμενους, μάλιστα, που είναι ικανοί και διαθέσιμοι προς εργασία, η αποκατάσταση επιτυγχάνεται ιδίως μέσω της σταδιακής επανένταξης στην αγορά εργασίας, ενώ για τους υπόλοιπους (παιδιά, ηλικιωμένοι, μη οικονομικά ενεργός πληθυσμός) η αποκατάσταση επιτυγχάνεται μέσω της κοινωνικής συμμετοχής και της διασύνδεσής τους με φορείς που παρέχουν φροντίδα κατάλληλη για τις ανάγκες τους (Εργασία, 2021).

Το ΕΚΤ+ (Κανονισμός 231/21) κατά την προγραμματική περίοδο ΕΣΠΑ 2021 - 2027 θα παρέχει στήριξη με σκοπό να βελτιωθούν η ποιότητα, η διάδοση, η αποτελεσματικότητα και η σύνδεση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας. Επίσης, μέσω της προώθησης της ψηφιακής μάθησης, της επικύρωσης της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης και της επαγγελματικής ανάπτυξης του διδακτικού προσωπικού, επιδιώκεται να διευκολυνθεί η απόκτηση βασικών δεξιοτήτων, όπως γνώσεις για την υγεία, τα μέσα επικοινωνίας, τις επιχειρηματικές δεξιότητες, τις ξένες γλώσσες, τις ψηφιακές δεξιότητες και τη βιώσιμη ανάπτυξη που χρειάζονται όλοι για την προσωπική τους ολοκλήρωση και ανάπτυξη, την απασχόληση, την κοινωνική ένταξη και την ενεργό

²¹ https://peproe.gr/images/diavouleusi_2021-2027/stratigikes-ee-keimena/epikairopoiimeni-eske-10-2018.pdf.

συμμετοχή στα κοινά. Η στήριξη από το ΕΚΤ+ θα πρέπει να προωθεί την ισότιμη πρόσβαση όλων, ιδίως των μειονεκτούσων ομάδων, στην ποιοτική εκπαίδευση και κατάρτιση χωρίς διαχωρισμούς και αποκλεισμούς, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, με ιδιαίτερη έμφαση στα παιδιά από κοινωνικοοικονομικά μειονεκτικά περιβάλλοντα, μέσω της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή θα πρέπει να διασφαλίζουν τη συμβολή του ΕΚΤ+ στην προώθηση της ισότητας των ευκαιριών για όλους, χωρίς διακρίσεις, σύμφωνα το άρθρο 10 ΣΛΕΕ, το οποίο προάγει την ισότιμη ένταξη των ατόμων με αναπηρίες στην κοινωνία και συμβάλλει στην εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες που εγκρίθηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2006 στη Νέα Υόρκη.

Ειδικότερα μέσω του Ειδικού Στόχου: ESO4.6. Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες (ΕΚΤ+) του Στόχου Πολιτικής 04 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή 2021 – 2027» και των αντιστοιχων Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων εξυπηρετείται η ανάγκη της ισότιμης πρόσβασης σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, την επαγγελματική κατάρτιση και την επιμόρφωση ενηλίκων για την υποστήριξη ατόμων με αναπηρίες/ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και προερχόμενων από ΕΚΟ με έμφαση τόσο στην ευρεία ευαισθητοποίηση όσο και στη στοχευμένη επιμόρφωση για θέματα προσβασιμότητας.

Μέσω της εφαρμογής τεκμηριωμένων, ολοκληρωμένων και συνεκτικών πολιτικών, προωθείται η έγκαιρη παρέμβαση, η πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και η ενίσχυση της συμμετοχής στη δημόσια εκπαίδευση και κατάρτιση χωρίς διακρίσεις. Η βελτίωση των επιδόσεων με έμφαση σε μειονεκτούσες ομάδες συνδέεται με την εξασφάλιση ισότητας ευκαιριών στην εκπαίδευση και αποτελεί το μέσο για την με ίσους όρους ένταξη των ατόμων στην κοινωνική και οικονομική ζωή. Η παροχή εξειδικευμένης υποστήριξης (εκτός του εκπαιδευτικού της τάξης) περιορίζεται σημαντικά κατά το πέρασμα από την Α'βάθμια στη Β'βάθμια εκπαίδευση, όπου το ποσοστό μαθητών που φοιτούν υποστηριζόμενοι μόνο από τους εκπαιδευτικούς της γενικής τάξης υπερβαίνει το 90%. Οι διαπιστωμένες ανισότητες, οι οποίες λόγω της οικονομικής κρίσης επιδεινώθηκαν, επηρεάζουν και τη δυνατότητα πρόσβασης στην Γ'βάθμια εκπαίδευση. Στο πλαίσιο της Εξατομικευμένης Εκπαιδευτικής υποστήριξης μαθητών με αναπηρία καταγράφονται 2.418 ωφελούμενες σχολικές μονάδες (ΣΜΕΑΕ και με τμήματα ένταξης στα γενικά σχολεία), ενώ στο πλαίσιο της Εξειδικευμένης Εκπαιδευτικής υποστήριξης μαθητών με αναπηρία καταγράφονται 4.918 ωφελούμενες σχολικές μονάδες (ΣΜΕΑΕ και με τμήματα ένταξης στα γενικά σχολεία),

Σε επίπεδο Α΄βαθμιας και Β΄βάθμιας εκπαίδευσης θα υλοποιηθεί η δράση για την υποστήριξη της ενιαίας συστηματικής και χωρίς αποκλεισμούς φοίτησης και συμπερίληψης στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μέσω (ενδεικτικά) ενισχυτικής διδασκαλίας, υποστήριξης εγγραμματοσμών και ενδυνάμωσης της κοινωνικο-συναισθηματικής ανάπτυξης και ανθεκτικότητας των μαθητών, ενίσχυσης νηπιαγωγείων και δημοτικών σχολείων σε ζώνες εκπαιδευτικής προτεραιότητας, επέκτασης λειτουργίας των ολοήμερων νηπιαγωγείων και δημοτικών σχολείων, κ.α. Η επέκταση της λειτουργίας του σχολείου χωρίς πρόσθετη οικονομική επιβάρυνση για την οικογένεια έχει σημαντική προστιθέμενη αξία για την κοινωνία καθώς α) εξασφαλίζει την πρόσβαση όλων των μαθητών σε ένα δωρεάν και ποιοτικό σχολικό πρόγραμμα δημιουργώντας ίσες ευκαιρίες μάθησης, αντισταθμίζοντας τις ανισότητες που προκύπτουν λόγω του διαφορετικού κοινωνικοοικονομικού υπόβαθρου και β) συνεισφέρει τόσο στη διευκόλυνση της συμμετοχής των γονέων-κηδεμόνων στην αγορά εργασίας όσο και στη στήριξη του οικογενειακού εισοδήματος.

Η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ελλάδα το 2019²² αναγνωρίζει επίσης ότι, παρ' όλο που η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών στην Ελλάδα έχει βελτιωθεί, εξακολουθούν να απαιτούνται σημαντικά βήματα, για να διασφαλιστεί η ποιότητα της παροχής υποστήριξης, και η διαδικασία αποϊδρυματοποίησης θεωρείται βασική πρόκληση σε αυτόν τον τομέα. Πιο πρόσφατα, στο πλαίσιο της επανεξέτασης από την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και του Εποικοδομητικού Διαλόγου της με την Ελλάδα – που ολοκληρώθηκε το 2019 – συστήθηκε στην Ελλάδα «Να υιοθετήσει μια ολοκληρωμένη εθνική στρατηγική με σαφή, χρονικά οριοθετημένα μέτρα και διάθεση επαρκών κεφαλαίων για αποτελεσματική αποϊδρυματοποίηση σε όλα τα επίπεδα»²³ (ESPD, 2021).

Ενώ αντίστοιχα το 2020 η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Κράτος Δικαίου για την Ελλάδα αναφέρει ότι ενισχύθηκαν οι εξουσίες του θεσμού του Συνηγόρου του Πολίτη. Σύμφωνα με τις νέες νομικές διατάξεις που εγκρίθηκαν στα τέλη του 2020, ο Συνήγορος ορίστηκε ως εθνικός μηχανισμός διερεύνησης περιστατικών αυθαιρεσίας με αρμοδιότητα τη συλλογή, την καταγραφή, την αξιολόγηση και τη διερεύνηση πράξεων ή παραλείψεων των οργάνων επιβολής του νόμου. Οι νέες διατάξεις έδωσαν στον Συνήγορο του Πολίτη ένα σύνολο εργαλείων και μηχανισμών, καθώς και τους αναγκαίους πρόσθετους ανθρώπινους

²² https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/2019-european-semester-country-report-greece_el.pdf.

²³ Κατά τη σύνταξη του παραδοτέου η Εθνική Στρατηγική για την Αποϊδρυματοποίηση βρίσκεται υπό εκπόνηση.

πόρους. Ο Συνήγορος του Πολίτη παρακολουθεί συνεχώς το επίπεδο συμμόρφωσης της δημόσιας διοίκησης με τις συστάσεις του²⁴.

Για το 2022 η Έκθεση της Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την παρακολούθηση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης²⁵ σημειώνει ότι περίπου οι μισοί από τους μειονεκτούντες μαθητές στην Ελλάδα έχουν χαμηλές επιδόσεις, γεγονός που υποδηλώνει ότι η ποιότητα και η ισότητα της εκπαίδευσης πρέπει να βελτιωθούν και η Ελλάδα έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει ένα ισχυρό και χωρίς αποκλεισμούς εκπαιδευτικό σύστημα, η Ελλάδα επενδύει στην εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς και στην ισότητα μέσω χρηματοδότησης της ΕΕ και υπάρχει ισχυρή πολιτική βούληση για την ενίσχυση της συμπερίληψης και της ισότητας στην εκπαίδευση.

Στο πλαίσιο αυτό ο Ν. 4823/2021 (ΦΕΚ Α 136/3.8.2021) «Αναβάθμιση του σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις» έχει επιφέρει αλλαγές αναφορικά με την οργάνωση των δομών και η επιλογή των στελεχών της εκπαίδευσης καθώς η θέσπιση ενός πλαισίου για την ενίσχυση της αυτονομίας των σχολικών μονάδων της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και την αναβάθμιση του εκπαιδευτικού έργου. Σκοπός της νομοθετικής παρέμβασης είναι η αναβάθμιση της ποιότητας της δημόσιας εκπαίδευσης μέσω της ουσιαστικής αναδιάταξης της θεσμικής κατασκευής των δομών της εκπαίδευσης και της πρόβλεψης αξιοκρατικών διαδικασιών για την επιλογή των στελεχών της εκπαίδευσης και η ενίσχυση της αυτονομίας των σχολικών μονάδων της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και η αναβάθμιση του εκπαιδευτικού έργου μέσω της απόδοσης μεγαλύτερης ελευθερίας στην οργάνωση της διδασκαλίας, της ενίσχυσης του ρόλου του Διευθυντή/Προϊσταμένου της σχολικής μονάδας και των εκπαιδευτικών σε θέσεις ευθύνης και της θέσπισης ενός πλαισίου αυξημένης διαφάνειας και λογοδοσίας.

Σημαντική αλλαγή είναι η θεσμοθέτηση της θέσης του Περιφερειακού Επόπτη Ποιότητας της Εκπαίδευσης και των εποπτών ποιότητας εκπαίδευσης για την εφαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής για την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού η οποία κυρώθηκε με τον ν. 2101/1992 (Α' 192) και της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία η οποία κυρώθηκε με τον ν. 4074/2012 (Α' 88) και καθοδηγεί σχετικά τα όργανα και τις δομές της. Επίσης το Περιφερειακό Συμβούλιο Εποπτών το οποίο επιλαμβάνεται ζητημάτων εκπαιδευτικού σχεδιασμού, όπως η εφαρμογή προγραμμάτων σπουδών, η υλοποίηση εκπαιδευτικών δράσεων, ο προγραμματισμός δράσεων ομαλής μετάβασης των μαθητών στην επόμενη εκπαιδευτική βαθμίδα και η αξιοποίηση διδακτικού υλικού, έντυπου και ψηφιακού. Στο

²⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021SC0709>.

²⁵ <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2022/el/>.

πλαίσιο αυτό θεσπίστηκε και ο Επόπτης Ποιότητας (συμπεριλαμβανομένου του Επόπτη της Ειδικής Αγωγής) για την προώθηση και εφαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής, της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού και της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, η εποπτεία, ο συντονισμός και η στήριξη του εκπαιδευτικού έργου των δημόσιων και ιδιωτικών σχολικών μονάδων, καθώς και των Ε.Κ. αρμοδιότητάς του, με στόχο την αναβάθμιση της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου. Επιπρόσθετα συστάθηκαν οκτακόσιες θέσεις Συμβούλων Εκπαίδευσης, οι οποίες πληρούνται από εκπαιδευτικούς και μέλη του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (Ε.Ε.Π.). Ειδικότερα οι Σύμβουλοι Εκπαίδευσης Ειδικής Αγωγής και Ενταξιακής Εκπαίδευσης έχουν την επιστημονική ευθύνη, για τα θέματα του κλάδου τους, των Κέντρων Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.), η έδρα των οποίων βρίσκεται στη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας ή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, όπου έχει κατανεμηθεί η θέση Συμβούλου που καταλαμβάνουν ή στην οποία εκτείνεται η αρμοδιότητά τους.

Επίσης τα Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (Κ.Ε.Σ.Υ.) που ιδρύθηκαν με την παρ. 1 του άρθρου 6 του ν. 4547/2018 (Α' 102) μετονομάζονται σε Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.) με σκοπό για την υποστήριξη των μαθητών, των σχολικών μονάδων και των Ε.Κ. της περιοχής αρμοδιότητάς τους για τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης όλων ανεξαιρέτως των μαθητών στην εκπαίδευση και την προάσπιση της αρμονικής ψυχοκοινωνικής τους ανάπτυξης και προόδου. Η παρακολούθηση της λειτουργίας των Κέντρων Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.) ανατίθεται σε ειδική επιτροπή της Περιφερειακής Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Επιπλέον σε κάθε Σχολική Μονάδα Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (Σ.Μ.Ε.Α.Ε.) λειτουργεί Επιτροπή Διεπιστημονικής Υποστήριξης (Ε.Δ.Υ.), η οποία συγκροτείται με απόφαση του διευθυντή ή προϊσταμένου της Σ.Μ.Ε.Α.Ε. Και ιδρύονται Σχολικά Δίκτυα Εκπαιδευτικής Υποστήριξης (Σ.Δ.Ε.Υ.), τα οποία δύνανται να αποτελούνται από σχολικές μονάδες και Εργαστηριακά Κέντρα (Ε.Κ.) όλων των βαθμίδων γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, καθώς και της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (Ε.Α.Ε.). Τα Σ.Δ.Ε.Υ. έχουν ως σκοπό την ενδυνάμωση και την προώθηση της συνεργασίας, καθώς και τον συντονισμό του έργου των σχολικών μονάδων και Ε.Κ., για τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης όλων ανεξαιρέτως των μαθητών στην εκπαίδευση και την προαγωγή συνολικά της ψυχοκοινωνικής τους υγείας.

Ως προς την διαδικασία αξιολόγησης οι αλλαγές που έχει επιφέρει ο Ν. 4823/2021 (ΦΕΚ Α 136/3.8.2021) «Αναβάθμιση του σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις» δεν επηρεάζει τη δομή και την αρχιτεκτονική των αξιολογικών ερωτημάτων των αξιολογούμενων δράσεων της Ειδικής Αγωγής αλλά διαδικασίες, αρμοδιότητες και ονομασίες που λαμβάνονται υπόψη τα ερωτήματα των ερωτηματολογίων έρευνας που πρέπει να προσαρμοστούν στο νέο πλαίσιο.

2.3 ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η ανάγκη διασφάλισης σε όλους, ανεξαιρέτως, τους πολίτες, και ιδίως στα Άτομα με Αναπηρία, ίσων ευκαιριών για την ακώλυτη και αυτόνομη συμμετοχή τους σε όλους τους τομείς της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ζωής της Χώρας, εκτός από ρητή συνταγματική επιταγή, αποτελεί και κοινωνικό ζητούμενο, άρρηκτα συνδεδεμένο με τον πυρήνα της προστασίας της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας και τις αρχές της Δημοκρατίας και του Κράτους Δικαίου.

2.3.1 Διεθνές Πλαίσιο

Σε διεθνές επίπεδο, οι στόχοι της καταπολέμησης των διακρίσεων, της προώθησης των δικαιωμάτων καθώς και της ισότητας των ευκαιριών των ατόμων με αναπηρία, συνδέονται άμεσα με τους όρους της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία του 2006, η οποία έχει κυρωθεί από το ελληνικό κράτος με το Νόμο 4074/2012. Βάσει της σύμβασης, τα συμβαλλόμενα μέρη οφείλουν να θεσπίζουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την υλοποίηση των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται σε αυτήν, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος των ατόμων με αναπηρίες σε εκπαίδευση, εργασία και υγεία σε ισότιμη βάση με τα άλλα άτομα, σε ικανοποιητικές συνθήκες φροντίδας και διαβίωσης, και στην ένταξή τους στην κοινότητα. Επισημαίνεται ότι:

- Σύμφωνα με το άρθρο 2 της σύμβασης, διάκριση βάσει της αναπηρίας σημαίνει οποιαδήποτε διάκριση, αποκλεισμό ή περιορισμό βάσει της αναπηρίας, η οποία έχει ως σκοπό ή επίπτωση να εμποδίσει ή να ακυρώσει την αναγνώριση, απόλαυση ή άσκηση, σε ίση βάση με τους άλλους, όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών στον πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, ατομικό ή οποιονδήποτε άλλο τομέα. Περιλαμβάνει όλες τις μορφές διακρίσεων, συμπεριλαμβανομένης και της άρνησης παροχής εύλογης προσαρμογής.
- Παράλληλα, σύμφωνα με το άρθρο 7 της σύμβασης θα πρέπει να λαμβάνονται όλα τα απαιτούμενα μέτρα, προκειμένου να διασφαλίζεται στα παιδιά με αναπηρίες «η πλήρη απόλαυση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, σε ίση βάση με τα υπόλοιπα παιδιά».
- Στο άρθρο 19 τα Κράτη αναγνωρίζουν το ισότιμο δικαίωμα όλων των ΑμεΑ να ζουν ανεξάρτητα και να αποτελούν μέλη της κοινότητας, καθώς και να λαμβάνουν αποτελεσματικά και κατάλληλα μέτρα που διευκολύνουν την πλήρη απόλαυση αυτού του δικαιώματος των ΑμεΑ και την πλήρη ένταξη και συμμετοχή τους στην κοινότητα.
- Τέλος, στο άρθρο 28, αναγνωρίζεται το δικαίωμα των ΑμεΑ για ένα ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης για τα ίδια και τις οικογένειες τους, συμπεριλαμβανομένης της ικανοποιητικής διατροφής, ενδυμασίας και στέγασης, συγχρόνως δε και το δικαίωμα της συνεχούς βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης τους, λαμβάνοντας τα κατάλληλα μέτρα

για την προστασία και την προώθηση αυτού του δικαιώματος χωρίς διάκριση λόγω της αναπηρίας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η σχετική σύμβαση έχει ληφθεί υπόψη στην εκπόνηση του ελληνικού Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, υιοθετώντας τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτήν για την προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, με στόχο την εξασφάλιση «ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης και συμμετοχής στην κοινωνική ζωή».

Η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία

Η Σύμβαση ΑμεΑ θεωρείται ως μία από τις πλέον σημαντικές που υιοθέτησε ο ΟΗΕ στον τομέα των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην αρχή του 21ου αιώνα. Αποτελείται από ένα Προοίμιο και 50 άρθρα βασιζόμενη στις αρχές του ΟΗΕ όπως αποτυπώνονται στον Καταστατικό Χάρτη του Οργανισμού. Εξαρχής, στην κορωνίδα της Σύμβασης την πρωτοκαθεδρία λαμβάνουν η εγγενής αξιοπρέπεια και αξία του ατόμου, όπως επίσης η ισότητα στα δικαιώματα ως θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης. Επιπλέον γίνεται αναφορά στην αδιαίρετη, οικουμενική, αλληλεξαρτούμενη και αλληλοσχετιζόμενη φύση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως αυτά απορρέουν από τη Βίβλο των Δικαιωμάτων, την ΟΔΔΑ και τα δύο Σύμφωνα, αλλά και τις μεταγενέστερες συμβάσεις.

Επιπρόσθετα υπερτονίζεται το γεγονός ότι τα άτομα αυτά συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν εμπόδια στη συμμετοχή τους ως ίσα μέλη της κοινωνίας και δίνεται προβάδισμα στη σημασία επίτευξης διεθνούς συνεργασίας για την απάλειψη των ανισοτήτων και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης. Σκοπός, είναι η πλήρης απόλαυση των δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών και η εξασφάλιση της πλήρους συμμετοχής. Η Σύμβαση σε αυτό το σημείο διαγιγνώσκει τον κίνδυνο περιθωριοποίησης και απομόνωσης των ΑμεΑ και καλεί τα κράτη να αποσοβήσουν τον κίνδυνο αυτό με κάθε τρόπο, αναφέροντας ότι τα μέτρα που λαμβάνονται σε εθνικό επίπεδο πολλές φορές δεν είναι αρκετά. Η διατύπωση αυτή είναι ηθελημένη, και ακόμα και συνδυασμένο το Προοίμιο με τον περιοριστικό ορισμό του άρθρου 1 δεν μπορούν να αποδώσουν παρά μόνο κατευθυντήριες γραμμές για τη διάγνωση της αναπηρίας. Ο λόγος φυσικά είναι να μην εγκλωβιστεί το περιεχόμενο της Σύμβασης σε άκαμπτες γραμματικές ερμηνείες που θα περιόριζαν την εφαρμογή του κανονιστικού περιεχομένου της. Ωστόσο στο άρθρο 1 κατοχυρώνεται η πλήρης και ίση απόλαυση των δικαιωμάτων του ανθρώπου στα ΑμεΑ και ο σεβασμός της εγγενούς αξιοπρέπειάς τους, ενώ στην § 2 μας δίνει έναν κατάλογο των ΑμεΑ, όπως "άτομα με μακροχρόνια σωματικά, διανοητικά, πνευματικά ή αισθητήρια εμπόδια, που, σε αλληλεπίδραση με διάφορα εμπόδια, μπορούν να παρεμποδίσουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία, σε ίση βάση με τους άλλους".

Το προστατευτικό περιεχόμενο της Σύμβασης

Το προστατευτικό πλέγμα της Σύμβασης είναι ιδιαίτερα σύνθετο με δικαιώματα να εκτείνονται από τα ατομικά και πολιτικά δίνοντας όμως ιδιαίτερη βαρύτητα στα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά τα οποία και σκοπούν σε μια ενεργότερη και εναργέστερη συμμετοχή του ατόμου στην κοινωνικοοικονομική ζωή. Η σημασία της λεπτομερούς κατοχύρωσης των δικαιωμάτων της ομάδας αυτής είναι μια εκούσια επιλογή της Σύμβασης που αντικατοπτρίζει ακριβώς αυτή την υστέρηση και τη μειονεξία που αντιμετωπίζουν σε αυτούς τους τομείς τα άτομα λόγω της αναπηρίας τους, με κίνδυνο περιθωριοποίησης και αποκλεισμού. Η Σύμβαση αναγνωρίζει δικαιώματα στα ΑμεΑ, αλλά θέτει και υποχρεώσεις στα κράτη για την προαγωγή και προστασία των δικαιωμάτων αυτών. Δημιουργεί επίσης εθνικούς και διεθνείς θεσμούς απαραίτητους για την εφαρμογή της. Η Σύμβαση προάγει, προστατεύει και κατοχυρώνει δικαιώματα και υποχρεώσεις, προάγει (αφυπνίζει την κοινωνία για τα δικαιώματα των ΑμεΑ) προστατεύει (υιοθετεί νόμους και πολιτικές) και κατοχυρώνει παρέχοντας φυσική και άλλη προσβασιμότητα στις υπηρεσίες.

Τα δικαιώματα που κατοχυρώνει, κατηγοριοποιούνται σε: Ορισμούς (άρθρο 1), Γενικές Αρχές (άρθρο 3), γενικές υποχρεώσεις (άρθρο 4), γενικά και ειδικά δικαιώματα (άρθρα 5-30) που διακατέχονται από την αρχή της μη διάκρισης και της ισότητας, αρχές που εφαρμόζονται σε όλες τις κατηγορίες δικαιωμάτων, διεθνή συνεργασία (άρθρο 32) μέτρα εφαρμογής της Σύμβασης (άρθρα 31 και 33) ενώ στα άρθρα 34-39 διαγράφεται ο ρόλος της Επιτροπής ΑμεΑ. Η Σύμβαση προβλέπει μια Σύνοδο των κρατών μερών που θα συγκαλείται σε τακτά χρονικά διαστήματα για να συζητάει ζητήματα και προβλήματα εφαρμογής της. Δύο είναι τα καθοριστικά άρθρα της Σύμβασης που αποτελούν τη βάση και προϋπόθεση για την απόλαυση των δικαιωμάτων των ΑμεΑ, η αφύπνιση της κοινωνίας (άρθρο 8) και η προσβασιμότητα (άρθρο 9) και τα δύο όμως βασίζονται στην εφαρμογή της αρχής, της ισότητας και μη διάκρισης, γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου για την απόλαυση όλων των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Ισότητα και μη διάκριση

Το ζήτημα της ισότητας και μη διάκρισης τίθεται στη Σύμβαση ως ακρογωνιαίος λίθος. Η Σύμβαση αφορά την απόλαυση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, που αναγράφονται και σε άλλες διεθνείς συμβάσεις, αλλά εδώ δίνεται έμφαση στη διακρίνουσα μεταχείριση και στην πρόσβαση στην ισότητα ευκαιριών των ΑμεΑ.

Στην πράξη τα ΑμεΑ δεν απολαμβάνουν τα δικαιώματα του ανθρώπου και κατά καιρούς υπήρξαν θύματα αποτρόπαιων πράξεων, με αποτέλεσμα στην πορεία της ιστορίας τα άτομα αυτά να πέφτουν θύματα γενοκτονίας, ευνουχισμού και διακρίνουσας μεταχείρισης σε ευρεία κλίμακα.

Η ισότητα επιβεβαιώνει την εφαρμογή όλων των δικαιωμάτων του ανθρώπου στα ΑμεΑ, κι αναγνωρίζει ίση προστασία και ίσα προνόμια από το Νόμο. Για την προώθηση της ισότητας, τα κράτη μέρη θα λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσουν στα άτομα αυτά μια αξιοπρεπή κατοικία, ενώ δεν θα θεωρείται διάκριση απέναντι σε άλλα άτομα, όταν συγκεκριμένα μέτρα λαμβάνονται υπέρ των ΑμεΑ.

Η αναφορά στην απαγόρευση διάκρισης, η οποία γίνεται πλειστάκις στο κείμενο της Σύμβασης δεν είναι τυχαία, μιας και τα ΑμεΑ γίνονται συχνά θύματα διακρίνουσας μεταχείρισης. Έτσι, τα κράτη μέρη υποχρεούνται όχι μόνο να απαγορεύσουν όλες τις διακρίσεις που βασίζονται στην αναπηρία αλλά και να εγγυηθούν στα ΑμεΑ ίση και αποτελεσματική νομική προστασία κατά των διακρίσεων σε όλα τα επίπεδα, λαμβάνοντας όλα τα κατάλληλα μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση.

Αφύπνιση της κοινωνίας

Τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζουν κοινωνικά εμπόδια που πολλές φορές οφείλονται στην έλλειψη πληροφόρησης κι ενημέρωσης του κόσμου. Η κοινωνική ευαισθητοποίηση και επαγρύπνηση τέθηκε εξ αρχής στο ίδιο το προοίμιο της Σύμβασης ως καταλυτικός παράγοντας για την αποφυγή της περιθωριοποίησης και της ομαλής τους ένταξης στο κοινωνικό σύνολο.

Η αφύπνιση της κοινωνίας ή ενημέρωση, όπως τιτλοφορείται στη Σύμβαση, αποτελεί μία από τις προϋποθέσεις για την αποτελεσματική εφαρμογή της Σύμβασης. Με τον πρωτότυπο αυτό τίτλο, η διάταξη της Σύμβασης υποχρεώνει τα κράτη μέρη να υιοθετήσουν άμεσα μια σειρά μέτρων, αποτελεσματικών και κατάλληλων, με σκοπό να αφυπνίσουν την κοινωνία, αρχίζοντας από το επίπεδο της οικογένειας, για τον σεβασμό των δικαιωμάτων των ΑμεΑ και της αξιοπρέπειάς τους. Η ευαισθητοποίηση του κοινού θα επιτευχθεί όπως τονίζει η Σύμβαση με την κατάρριψη των στερεοτύπων, προκαταλήψεων και επιβλαβών πρακτικών που αφορούν τα ΑμεΑ, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που σχετίζονται με το φύλο και την ηλικία. Ανάμεσα στα μέτρα τα οποία αναγνωρίζονται ως ευεργετικά προς αυτή την κατεύθυνση αξίζει να μνημονευτούν ο σεβασμός των ΑμεΑ, αρχίζοντας από το εκπαιδευτικό σύστημα, από τις μικρές τάξεις του σχολείου, η ενθάρρυνση των ΜΜΕ για να βοηθήσουν προς την κατεύθυνση αυτή, η υιοθέτηση ειδικών προγραμμάτων για αφύπνιση της κοινωνίας, κ.ά. Πάνω από όλα όμως απαιτείται συστηματική αφύπνιση για την προσβασιμότητα στο φυσικό περιβάλλον μεταφορές, πληροφορίες και επικοινωνία και υπηρεσίες. Η αφύπνιση θα πρέπει να αφορά τόσο τον δημόσιο όσο και τον ιδιωτικό τομέα και θα πραγματοποιείται σε συνεργασία με ΑμεΑ, ΜΚΟ και ειδικούς, ενώ τα ΜΜΕ έχουν στο θέμα αυτό πρωταρχικό ρόλο.

2.3.2 Ευρωπαϊκό Πλαίσιο για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία έχει υιοθετήσει τους όρους της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, οι επιμέρους πολιτικές και παρεμβάσεις που

αποφασίζονται, βασίζονται στις αρχές των συμβάσεων αυτών και γίνεται συχνά σχετική μνεία στα επίσημα κείμενα και έγγραφα.

Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων

Στην κατεύθυνση αυτή είναι ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης του 2010 (Χάρτης), ο οποίος έχει καταστεί νομικά δεσμευτικός με την επικύρωση της Συνθήκης της Λισσαβόνας. Ειδικότερα, (βλ. επικαιροποιημένο κείμενο του 2016 (2016/C 202/02)):

- Το άρθρο 21 απαγορεύει τις διακρίσεις μεταξύ άλλων λόγω αναπηρίας. Ειδικότερα, απαγορεύει «κάθε διάκριση ιδίως λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, γέννησης, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού».
- Το άρθρο 26 «αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες να επωφελούνται μέτρων, που θα τους εξασφαλίζουν την αυτονομία, την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή στον κοινοτικό βίο».
- Το άρθρο 34 αναγνωρίζει το δικαίωμα σε παροχές κοινωνικής ασφάλειας και υπηρεσίες σε περιπτώσεις εξάρτησης ή απώλειας της απασχόλησης. Ειδικότερα, αναγνωρίζει «το δικαίωμα πρόσβασης στις παροχές κοινωνικής ασφάλειας και στις κοινωνικές υπηρεσίες που εξασφαλίζουν προστασία σε περιπτώσεις, όπως η μητρότητα, η ασθένεια, το εργατικό ατύχημα, η εξάρτηση ή το γήρας, καθώς και σε περίπτωση απώλειας της απασχόλησης».
- Επισημαίνεται, επίσης, στο άρθρο 14, ότι αναγνωρίζεται ως θεμελιώδες το δικαίωμα στην εκπαίδευση για όλα τα άτομα: κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση και στην πρόσβαση σε επαγγελματική και συνεχή κατάρτιση, περιλαμβάνοντας δωρεάν παρακολούθηση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.
- Παράλληλα, το άρθρο 15 αναγνωρίζει το δικαίωμα στην εργασία για όλα τα άτομα: κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να εργάζεται και να ασκεί το επάγγελμα, το οποίο επιλέγει ή αποδέχεται ελεύθερα.

Σημειώνεται, ότι ο Κανονισμού ΕΚΤ+ της νέας Π.Π. 2017-2020, συμπεριλαμβάνει άρθρο για την τήρηση του Χάρτη (βλ. σχέδιο Κανονισμού ΕΚΤ+, άρθρο 8), όπου αναφέρει τον καθορισμό διορθωτικών μέτρων, σε περίπτωση που η Επιτροπή διαπιστώσει παραβίαση του Χάρτη.

Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων

Ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων του 2017 (Πυλώνας), συνδέεται με τον προαναφερόμενο Χάρτη (βλ. επίσης Έγγραφο Εργασίας SWD (2017) 201 final της Επιτροπής).

Επαναδιατυπώνει δε τις βασικές αρχές και τα βασικά δικαιώματα της Ε.Ε., που είναι «απαραίτητα για τη δίκαιη και αποδοτική λειτουργία των αγορών εργασίας και των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας στην Ευρώπη του 21ου αιώνα» με στόχο την «οικοδόμηση ενός περισσότερο βιώσιμου μοντέλου ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς, μέσα από την ενίσχυση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας και τη διαμόρφωση καλύτερων συνθηκών για επενδύσεις, δημιουργία θέσεων εργασίας και προώθηση της κοινωνικής συνοχής».

Η Αρχή του Πυλώνα, που αφορά κατεξοχήν τα άτομα με αναπηρία, είναι:

Αρχή 17: Ένταξη ατόμων με αναπηρία: Τα άτομα με αναπηρία έχουν δικαίωμα σε εισοδηματική στήριξη που διασφαλίζει αξιοπρεπή διαβίωση, υπηρεσίες που τους επιτρέπουν να συμμετέχουν στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία και εργασιακό περιβάλλον προσαρμοσμένο στις ανάγκες τους.

Η Αρχή συνδέεται με τα άρθρα 21, 26 και 34 του Χάρτη και αναδεικνύει το δικαίωμα σε εισοδηματική στήριξη ως ένα από τα στοιχεία κοινωνικής προστασίας, σε υπηρεσίες που επιτρέπουν στα άτομα με αναπηρία να συμμετέχουν στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία, καθώς και σε προσαρμοσμένο περιβάλλον εργασίας ως βασικά μέτρα, ώστε τα άτομα με αναπηρία να μπορούν να απολαμβάνουν τα υπόλοιπα δικαιώματα, που προβλέπονται στις αρχές του Πυλώνα, καθώς και πλήρη ισότητα και ένταξη στην εργασία και στην κοινωνία. Η εν λόγω Αρχή έχει ευρύτερη εμβέλεια από το υφιστάμενο κεκτημένο, καθώς εξειδικεύει τον αναγκαίο, αλληλοενισχυόμενο συνδυασμό αυτών των μέτρων.

Υπό το πρίσμα αυτό, στόχος του Πυλώνα είναι να αποτυπώσει την ολιστική προσέγγιση της αναπηρίας, που κατοχυρώνεται στη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, την υποστήριξη δηλαδή των ατόμων με αναπηρία σε όλους τους τομείς κοινωνικής πολιτικής - σε εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, στέγαση, φροντίδα, κτλ - καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Παράλληλα, με σεβασμό στην αξιοπρέπεια, αποσκοπεί στη διασφάλιση της ατομικής αυτονομίας και ανεξαρτησίας τους, σε ίσες ευκαιρίες, καθώς και στην πλήρη συμμετοχή τους και ένταξη τους στην κοινωνία, σε ισότιμη βάση με τα άλλα άτομα, μέσω και της πρόσβασης σε αγαθά και υπηρεσίες, που διατίθενται στο κοινό (συμβατικά/mainstream αγαθά και υπηρεσίες).

Η παραπάνω προσέγγιση ενσωματώνεται και σε άλλες Αρχές του Πυλώνα, οι οποίες είτε κάνουν ρητή αναφορά στην αναπηρία, είτε συνδέονται με τα επιμέρους ζητήματα της αναπηρίας.

Μεταξύ άλλων, επισημαίνονται οι ακόλουθες αρχές για την εκπαίδευση:

Αρχή 11: Φροντίδα και υποστήριξη των παιδιών: α. Τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε οικονομικά προσιτή και καλής ποιότητας προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα. β. Τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε προστασία από τη φτώχεια. Τα παιδιά από μειονεκτούντα περιβάλλοντα έχουν δικαίωμα σε ειδικά μέτρα για την ενίσχυση της ισότητας των ευκαιριών.

Η καθολική διαθέσιμη και καλής ποιότητας προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα αφορά όλα τα παιδιά και ιδίως εκείνα που προέρχονται από μειονεκτούντα περιβάλλοντα, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή αναπηρίες. Ειδικότερα, η Αρχή 11β παρέχει στα παιδιά από μειονεκτούντα περιβάλλοντα το δικαίωμα σε ειδικά μέτρα - κυρίως δε σε ενισχυμένη και στοχευμένη στήριξη - με στόχο τη διασφάλιση της ίσης πρόσβασής τους σε κοινωνικά δικαιώματα και της απόλαυσης αυτών.

Η παραπάνω Αρχή συνδέεται με:

- ο Το άρθρο 14 του Χάρτη, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος σε δωρεάν παρακολούθηση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, καθώς και με το άρθρο 24, παράγραφος 1, του Χάρτη, το οποίο παρέχει στα παιδιά το δικαίωμα στην προστασία και τη φροντίδα, που απαιτούνται για την καλή διαβίωσή τους.
- ο Τη Σύσταση της Επιτροπής του 2008, σχετικά με την Ενεργό Ένταξη των ατόμων που είναι αποκλεισμένα από την αγορά εργασίας, όσον αφορά την ανάγκη για πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της παιδικής μέριμνας.
- ο Τη Σύσταση του Συμβουλίου της ΕΕ του 2011 σχετικά με πολιτικές για τη μείωση της Πρόωρης Εγκατάλειψης του Σχολείου, όπου μνημονεύεται η παροχή ποιοτικής προσχολικής εκπαίδευσης και αγωγής ως προληπτικό μέτρο για τη μείωση του κινδύνου πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, καθώς και με την αναγνώριση από την Ένωση, ότι η προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα παρέχει την απαραίτητη βάση για τη διά βίου μάθηση, την κοινωνική ένταξη, την προσωπική ανάπτυξη και τη μελλοντική απασχολησιμότητα.
- ο Τη Σύσταση της Επιτροπής του 2013 «Επένδυση στα παιδιά: Σπάζοντας τον κύκλο της μειονεξίας» και, σε συνέχεια της σύστασης αυτής, με την πρόσφατη πρόταση της Επιτροπής (Μάρτιος 2021) για μία σύσταση του Συμβουλίου για τη σύσταση ενός ευρωπαϊκού πλαισίου πολιτικής «Εγγύηση για τα Παιδιά» (Child Guarantee). Σύμφωνα με το τελευταίο, τα ΚΜ καλούνται να συντάξουν σχετικά εθνικά σχέδια δράσης κατά τη νέα Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, τα οποία θα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν μέτρα για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και την ισότητα ευκαιριών, στο πλαίσιο ενός ολοκληρωμένου πακέτου μέτρων πολιτικής με γνώμονα τα δικαιώματα των παιδιών.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης και η στρατηγική για τα άτομα με αναπηρία

Σε περιφερειακό επίπεδο το Συμβούλιο της Ευρώπης [ΣΤΕ] δεν έχει υιοθετήσει σύμβαση σχετική με την προστασία των ΑμεΑ. Ωστόσο, αναφορές υπάρχουν σε διάφορες συμβάσεις όπως, στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη (ΕΚΧ) ειδικότερα στο δικαίωμα για επαγγελματικό προσανατολισμό που αναφέρεται και στα ΑμεΑ, στο δικαίωμα για επαγγελματική εκπαίδευση, καθώς και ειδική αναφορά στο δικαίωμα των μειονεκτούντων σωματικά και διανοητικά προσώπων για επαγγελματική και κοινωνική επαναπροσαρμογή. Στον αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη (ΑΕΚΧ) προστατεύεται το δικαίωμα των

αναπήρων ατόμων στην αυτονομία, στην κοινωνική αποκατάσταση και στη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή. Εξάλλου, η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και τη Βιοιατρική προστατεύει τα άτομα που πάσχουν από διανοητική διαταραχή.

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου [ΕυρΣΔΑ] παρόλο που δεν προστατεύει την αναπηρία αυτή καθαυτή απαγορεύει ρητά τις διακρίσεις σε όλα τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που κατοχυρώνει για μια σειρά από λόγους και για οποιαδήποτε «άλλη κατάσταση» περιλαμβάνοντας και την αναπηρία. Η απαγόρευση διακρίσεων αποκτά άλλη διάσταση με την υιοθέτηση του 12ου Πρωτόκολλου στην ΕυρΣΔΑ που την αναγορεύει σε ατομικό δικαίωμα. Σε θεσμικό επίπεδο το ΣτΕ ενέκρινε τον Απρίλιο του 2006, 10ετή στρατηγική για την Αναπηρία (Disability Action Plan 2006-2015), εντός της οποίας διατύπωσε σε 15 βασικά σημεία τους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν από τα κράτη μέλη ώστε να βελτιωθεί η θέση των αναπήρων και να επιτευχθεί η ισότιμη συμμετοχή τους στην πολιτική, δημόσια και πολιτιστική ζωή, στην εκπαίδευση, την πληροφόρηση και την επικοινωνία, την εργασία, την προσβασιμότητα καθώς και στις μεταφορές. Εξάλλου το ΣτΕ επισημαίνει το ζήτημα της διπλής μειονεξίας των γυναικών και παιδιών με αναπηρία καθώς και αυτών με υψηλό επίπεδο αναπηρίας που έχουν ιδιαίτερη ανάγκη υποστήριξης. Οι αριθμοί στα 47 κράτη μέλη του δεν διαφέρουν πολύ από αυτούς στα 28 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης [ΕΕ]. Έτσι τονίζεται ότι 1 στους 10 Ευρωπαίους έχει κάποια μορφή αναπηρίας, ήπια ή σοβαρή και υπογραμμίζει το γεγονός ότι η κοινωνία, εν γένει, πρέπει να συνειδητοποιήσει τις ανάγκες των ατόμων αυτών και να προσαρμοστεί σε αυτές, και όχι το αντίστροφο. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην ένταξη των ΑμεΑ καθώς οι μέχρι τώρα εθνικές στρατηγικές είναι σχετικά περιορισμένες και φτωχές σε υλικοτεχνική υποδομή. Τεράστια σημασία και δυναμική έχει πλέον και το διαδίκτυο, όπως αναφέρει και αυτό διότι μπορεί να βελτιώσει κατά πολύ την κοινωνική ένταξη των ΑμεΑ (εργασία από το σπίτι, συμμετοχικές διαδικασίες επιγραμμικά (online) όπως ψήφος, πρόσβαση στη γνώση και στην πληροφορία). Το Σχέδιο κλείνει υπερτονίζοντας το ζήτημα της προσβασιμότητας, του οποίου οι προεκτάσεις οφείλουν να διευρυνθούν σε όλους τους άξονες και τα επίπεδα ώστε να συμπεριλάβουν όλα τα είδη αναπηρίας σε όλο το κοινωνικό φάσμα, υπερπηδώντας στεγανά και εμπόδια.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση στη Σύμβαση για άτομα με αναπηρία

Παρόλο που η Ευρωπαϊκή Κοινότητα υιοθέτησε και εφάρμοσε πολιτικές αναπηρίας από τη δεκαετία του '70, ασχολήθηκε ειδικά με το ζήτημα μέσω μιας σειράς οδηγιών που υιοθετήθηκαν μετά το 2000, όπως η Οδηγία για την φυλετική ισότητα, η Οδηγία κατά της διάκρισης λόγω φύλου και η Οδηγία για την ισότητα στην απασχόληση. Η τελευταία σε αντίθεση με τις παραπάνω ασχολείται και με την καταπολέμηση της διακρίνουσας μεταχείρισης των ΑμεΑ στον χώρο της εργασίας επιβάλλοντας στον εργοδότη να λάβει μέτρα για την εύλογη διαρρύθμιση του χώρου εργασίας τους υπό την προϋπόθεση ότι τα μέτρα αυτά δεν θα συνεπάγονται δυσανάλογη επιβάρυνση. Η Οδηγία που έχει ενσωματωθεί σε όλα τα κράτη έως το 2014 αναμένει να δει τα αποτελέσματα εφαρμογής της από τα

εσωτερικά δικαστήρια και σε περίπτωση ανάγκης μέσω προδικαστικού ερωτήματος Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ΕΕ καταγράφηκε στην ιστορία ως ο πρώτος διεθνής οργανισμός που κύρωσε τη Σύμβαση ΑμεΑ, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι 1 στους 6 ευρωπαίους είναι άτομο με αναπηρία, συνολικά 80 εκατομμύρια πολίτες της Ένωσης, την κύρωσε και ζήτησε από τα κράτη μέλη να την κυρώσουν. Μέχρι σήμερα 25 από τα 28 κράτη μέλη, ανάμεσα στα οποία και η Ελλάδα, δεσμεύονται από αυτή.

Μετά τη στρατηγική 2004-2010 που έδρασε κυρίως πιλοτικά κι έφερε στην επιφάνεια τις θεμελιώδεις αδυναμίες τόσο της ενωσιακής όσο και των εθνικών εννόμων τάξεων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πήρε την απόφαση να αναβαθμίσει το στρατηγικό σχέδιο καταβάλλοντας ακόμη μεγαλύτερη προσπάθεια προς την επίτευξη των σκοπών του. Διεύρυνε λοιπόν τον χρονικό ορίζοντα και ανανέωσε τις δεσμεύσεις για μια Ευρώπη χωρίς εμπόδια με Ανακοίνωση της το 2010.

Έτσι η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Αναπηρία ανανεώθηκε για την περίοδο 2010-2020, επικεντρωμένη στην εξάλειψη των εμποδίων. Αναγνωρίζει δε ότι η οικονομική ύφεση επιδείνωσε την κατάσταση των ΑμεΑ καθιστώντας ακόμη πιο επιτακτική την ανάγκη ανάληψης δράσης.

Η Ευρωπαϊκή πράξη για την προσβασιμότητα σε αγαθά και υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά προτάθηκε εν τέλει μετά τις διαβουλεύσεις όπως προέβλεπε η Στρατηγική, αλλά απέτυχε να εισέλθει στη σφαίρα της νομικής δεσμευτικότητας, παρόλα αυτά η υιοθέτηση της υπήρξε διαφωτιστική σχετικά με την κατάσταση που επικρατεί στην Ενιαία Αγορά. Με βάση την αναφορά βλέπουμε ότι τα ΑμεΑ συνήθως δεν συνυπολογίζονται από τις επιχειρήσεις ως πιθανοί καταναλωτές με αποτέλεσμα να μην επωφελούνται όσο οι υπόλοιποι πολίτες της Ένωσης από τις ευκαιρίες της ενιαίας αγοράς, με αποτέλεσμα να υπάρχει έλλειψη ανταγωνισμού στα προϊόντα που πληρούν κριτήρια προσβασιμότητας και επομένως υψηλό κόστος. Η έλλειψη επιπλέον κοινών κριτηρίων και χαρακτηριστικών προσβασιμότητας αδρανοποιεί την δυνατότητα των επιχειρήσεων να εξάγουν τα προϊόντα τους σε αγορές πέραν της εθνικής.

Στις 5 Ιουνίου 2014 η Ε.Ε. δημοσίευσε την έκθεση που υπέβαλλε στην Επιτροπή της Σύμβασης ΑμεΑ για την πρόοδο εφαρμογής της Σύμβασης από τα κράτη μέλη μένοντας στην ιστορία ως ο πρώτος Διεθνής Οργανισμός που υποβάλλει έκθεση σε Επιτροπή Διεθνούς Σύμβασης, όπως υποχρεούται.

Ενταξιακή παρέμβαση

Πρώιμη Παρέμβαση (ΠΠ)

Οι παροχές και υπηρεσίες πρέπει να φτάνουν σε όλες τις οικογένειες και τα μικρά παιδιά που έχουν ανάγκη στήριξης, παρά το διαφορετικό κοινωνικοοικονομικό τους υπόβαθρο. Αυτό συνεπάγεται, ότι η κρατική χρηματοδότηση θα καλύπτει όλο το κόστος που σχετίζεται

με τις υπηρεσίες ΠΠ, που παρέχονται στις κρατικές υπηρεσίες, τους μη κυβερνητικούς οργανισμούς, τους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς κ.λπ., που λειτουργούν σύμφωνα με τα απαιτούμενα εθνικά πρότυπα ποιότητας. Η ΠΠ αποτελεί, συνήθως, ένα διατομεακό πεδίο εργασίας, αλλά σε κάθε περίπτωση και ένα διεπιστημονικό πεδίο. Οι διαμορφωτές πολιτικής είναι αναγκαίο να το αναγνωρίσουν, διασφαλίζοντας, ότι οι πολιτικές και οι κατευθύνσεις είναι κοινές για τις υπηρεσίες υγείας, παιδείας και τις κοινωνικές υπηρεσίες και ότι κάθε δημοσιευμένη οδηγία για τις περιφερειακές και τοπικές υπηρεσίες φέρει τα λογότυπα περισσότερων του ενός φορέων. Μόνο με αυτόν τον τρόπο το ολοκληρωμένο έργο θα περάσει και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Συμμετοχική Εκπαίδευση και Πρακτικές στη Σχολική Τάξη

Η ύπαρξη διαφορετικών μοντέλων αντιμετώπισης της διαφορετικότητας στην τάξη δεν εξαρτάται μόνο από τον εκπαιδευτικό, αλλά και από τον τρόπο με τον οποίο το σχολείο εφαρμόζει την εκπαιδευτική του πρακτική, καθώς και από άλλους εξωτερικούς παράγοντες. Είναι φανερό, ότι η εκπαίδευση μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες δεν εξαρτάται μόνον από την εξασφάλιση των κατάλληλων μέσων σε επίπεδο τάξης. Θα πρέπει να αναγνωρίσουμε, ότι η οργανωτική δομή σε επίπεδο σχολείου καθορίζει την ποσότητα και την ποιότητα των αναγκαίων πόρων, που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι δάσκαλοι για τη διδασκαλία μαθητών με εκπαιδευτικές ειδικές ανάγκες. Η κατανομή και αξιοποίηση των πόρων ανάμεσα στα σχολεία θα πρέπει να οργανώνεται με ευέλικτο τρόπο. Τα σχολεία θα πρέπει να έχουν ελευθερία στη διαχείριση των οικονομικών πόρων ανάλογα με τις επιθυμίες και τις ανάγκες τους. Η γραφειοκρατία θα πρέπει να αποφεύγεται όσο το δυνατόν περισσότερο και οι μαθητές με ή χωρίς μικρές ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θα πρέπει να επωφελούνται από τους πόρους αυτούς μέσα στην τάξη ή τα σχολεία, εάν το θέλει ή το χρειάζεται ο δάσκαλος.

Σχεδιασμός της μετάβασης

Τα διάφορα προγράμματα μετάβασης του Φορέα επικεντρώνονται στην ανάγκη έγκαιρου σχεδιασμού για τη μετάβαση από τη μία βαθμίδα της εκπαίδευσης στην επόμενη, καθώς και από την εκπαίδευση στην απασχόληση. Η έκθεση με τίτλο «Μετάβαση από το Σχολείο στην Εργασία. Βασικές Αρχές και Προτάσεις για τους Υπεύθυνους του Πολιτικού Σχεδιασμού» υπογραμμίζει, ότι οι χώρες πρέπει «να διασφαλίζουν την έγκαιρη ανάπτυξη προγραμμάτων μετάβασης κατά τη διάρκεια της σχολικής σταδιοδρομίας των μαθητών και όχι μόνο στο τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης».

Εν κατακλείδι, ο κύριος στόχος της έγκαιρης παρέμβασης είναι να παρέχει ουσιαστικές και θετικές δράσεις για την προώθηση της έγκαιρης ανάπτυξης του παιδιού, τη συμμετοχή της οικογένειας, την ποιότητα ζωής, την κοινωνική ένταξη και τον κοινωνικό εμπλουτισμό. Είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη, ότι οι υποστηρικτικές υπηρεσίες είναι απαραίτητες για κάποιους, αλλά επωφελείς για όλους. Όλα τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να λαμβάνουν υποστήριξη, όποτε χρειάζεται.

Η ενταξιακή εκπαίδευση ως μια προσέγγιση αύξησης των επιτευγμάτων για όλους τους μαθητές

Οι Wilkinson και Pickett επισημαίνουν, ότι «η μεγαλύτερη ισότητα, καθώς και η βελτίωση της ευημερίας του συνόλου του πληθυσμού, είναι επίσης καίριας σημασίας για τα εθνικά πρότυπα αύξησης του επιπέδου επίτευξης». Αμφισβητώντας την ιδέα, ότι η συμπερίληψη όλων των μαθητών μπορεί κατά κάποιο τρόπο να είναι επιζήμια για την εξασφάλιση υψηλών επιπέδων επίτευξης, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ, 2011) καταδεικνύει, ότι η βελτίωση των μαθητών με τη χαμηλότερη επίδοση δε χρειάζεται να βαίνει εις βάρος εκείνων με καλύτερη επίδοση. Τα πορίσματα της έκθεσης της UNESCO με τίτλο «Η μάθηση διχάζει» (Learning Divides) (Willms, 2006) καταδεικνύουν επίσης, ότι η υψηλή σχολική επίδοση και η ισοτιμία μπορούν να συμπορεύονται και ότι οι χώρες με τα υψηλότερα επίπεδα επίδοσης τείνουν να είναι εκείνες, που καταφέρνουν να αυξήσουν τα επιτεύγματα όλων των μαθητών.

Παρακολούθηση της προόδου

Δεδομένου ότι η ενταξιακή εκπαίδευση έχει διευρυνθεί, ώστε να λαμβάνει υπόψη την ποιότητα της εκπαίδευσης για όλους τους μαθητές, είναι απαραίτητο να βρεθούν νέοι τρόποι παρακολούθησης της προόδου. Στην εργασία του φορέα για τους δείκτες και στην έκθεση ΧΕΠΕΕ (2011α) αναφέρεται ότι, στο επίπεδο των σχολείων στη συλλογή δεδομένων θα μπορούσαν να περιλαμβάνονται οι παράγοντες, που επιδρούν στην ποιότητα των στρατηγικών εισδοχής των σχολείων, όπως κανόνες και πολιτικές εισδοχής που δεν εισάγουν διακρίσεις, πολιτικές και στρατηγικές που αναπτύσσονται για την υποστήριξη των μαθητών και την ανακάλυψη των αναγκών τους· η ύπαρξη μιας σαφούς δήλωσης πολιτικής κατά της παρενόχλησης, η εφαρμογή των υφιστάμενων κωδίκων πρακτικής για την ενταξιακή εκπαίδευση, εκπαιδευτικά σεμινάρια για το προσωπικό σχετικά με θέματα εισδοχής και για τη δημιουργία ενός φιλόξενου κλίματος στο σχολείο, η επικοινωνία με σεβασμό και η συνεργασία με τους μαθητές και τις οικογένειες -στρατηγικές που βοηθούν τους μαθητές και τις οικογένειες να συμμετέχουν ενεργά στη σχολική κοινότητα και στην τάξη- και η διαθεσιμότητα πληροφοριών, συμβουλευτικής και στρατηγικών παροχής συμβουλών και οι επιπτώσεις τους για τους μαθητές. Εν κατακλείδι, ο ευρύτερος διάλογος σχετικά με την ένταξη αφορά πλέον την παροχή υψηλής ποιότητας εκπαίδευσης και τα οφέλη για όλους τους μαθητές. Η υψηλή σχολική επίδοση και η ισοτιμία μπορούν να συμβαδίζουν.

Το εκπαιδευτικό σύστημα είναι περίπλοκο και κατακερματισμένο και, προς το παρόν, η λογική που έχει διαμορφωθεί για την ενταξιακή εκπαίδευση δεν έχει συνοχή. Σε γενικές γραμμές, παρέχεται ελάχιστη υποστήριξη σε διευθυντές και ηγετικά στελέχη σχολείων, που μπορεί να προσπαθούν να επιφέρουν αλλαγές σε μεμονωμένες περιπτώσεις. Η ποικιλομορφία γίνεται ολόένα και μεγαλύτερη σε όλο το σύστημα, αλλά οι παραδόσεις του παρελθόντος εμποδίζουν την ανάληψη δράσης. Η ικανότητα των σχολείων πρέπει να

αναπτυχθεί μέσω της γνώσης του περιβάλλοντος πλαισίου, της αντιστοιχίας (μεταξύ νομοθεσίας και πολιτικών/πρακτικών), της εννοιολογικής σαφήνειας και της συνεχούς υποστήριξης – για όλους τους ενδιαφερομένους – που ενθαρρύνουν τα σχολεία να δρουν εκ των προτέρων και όχι εκ των υστέρων. Η γνωριμία με όλους τους μαθητές και η έγκαιρη παρέμβαση συμβάλλουν στην παροχή υψηλής ποιότητας υποστήριξης σε όλους τους μαθητές, που θεωρείται ως μέρος της τακτικής εκπαίδευσης.

Η βασική εκπαίδευση και η ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση

Η κατάλληλη βασική εκπαίδευση και ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και άλλων επαγγελματιών θεωρείται βασικός παράγοντας επιτυχίας των πρακτικών ενταξιακής εκπαίδευσης.

Το προφίλ των ενταξιακών εκπαιδευτικών και άλλων επαγγελματιών

Το πλαίσιο αυτό αναπτύχθηκε με βάση αυτές τις θεμελιώδεις αξίες και Οι περιοχές ικανότητας:

- Σεβασμός στη Διαφορετικότητα του Μαθητή: η διαφορετικότητα του μαθητή θεωρείται πλούσια πηγή πληροφοριών και πλεονέκτημα για την εκπαίδευση. Οι περιοχές ικανότητας της συγκεκριμένης θεμελιώδους αξίας συνδέονται με τις αντιλήψεις για την ενταξιακή εκπαίδευση και τις απόψεις του εκπαιδευτικού για τη διαφορετικότητα του μαθητή.
- Υποστήριξη Όλων Των Μαθητών: οι εκπαιδευτικοί έχουν υψηλές προσδοκίες για την επίτευξη των στόχων από όλους τους μαθητές. Οι περιοχές ικανότητας ικανότητας της συγκεκριμένης θεμελιώδους αξίας συνδέονται με την προώθηση της ακαδημαϊκής, πρακτικής, κοινωνικής και συναισθηματικής μάθησης για όλους τους μαθητές καθώς και με τις προσεγγίσεις αποτελεσματικής διδασκαλίας σε ετερογενείς τάξεις.
- Εργασία με τους άλλους: η συνεργασία και η ομαδική εργασία είναι απαραίτητες προσεγγίσεις για όλους τους εκπαιδευτικούς. Οι περιοχές ικανότητας της συγκεκριμένης θεμελιώδους αξίας συνδέονται με τα εξής: Τη συνεργασία με τους γονείς και τις οικογένειες. Τη συνεργασία με άλλους επαγγελματίες της εκπαίδευσης.
- Προσωπική Επαγγελματική Εξέλιξη: η διδασκαλία ως μια μαθησιακή δραστηριότητα. Οι εκπαιδευτικοί είναι υπεύθυνοι για τη διαρκή εκπαίδευση και μάθησή τους. Οι περιοχές ικανότητας της συγκεκριμένης θεμελιώδους αξίας συνδέονται με τα εξής: Οι εκπαιδευτικοί ως σκεπτόμενοι επαγγελματίες. Η βασική εκπαίδευση εκπαιδευτικών ως το θεμέλιο για διαρκή μάθηση και εξέλιξη.

Επιτήρηση της κατάστασης των δικαιωμάτων των μαθητών

Σε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για την παρακολούθηση των θεμάτων, που αφορούν τα δικαιώματα, πρέπει να προσδιορίζονται τόσο οι ποσοτικοί όσο και οι ποιοτικοί δείκτες σε σχέση με μια σειρά από παράγοντες:

- (i) Συμμετοχή σε εκπαίδευση και κατάρτιση
- (ii) Πρόσβαση στην υποστήριξη και διαμονή
- (iii) Επιτυχία της μάθησης και ευκαιρίες μετάβασης
- (iv) Ευκαιρίες ένταξης.

Παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας των συστημάτων για την ενταξιακή εκπαίδευση

Τα δεδομένα που εξετάζουν την αποτελεσματικότητα των συστημάτων για την ενταξιακή εκπαίδευση λαμβάνουν υπόψη ζητήματα κόστους αποτελεσματικότητας, καθώς και μια σειρά από τομείς που σχετίζονται με τις εμπειρίες των μαθητών από την εκπαίδευση: τις αρχικές διαδικασίες αξιολόγησης, τη συνεχή εμπλοκή των μαθητών και των οικογενειών τους σε εκπαιδευτικές εμπειρίες και την αποτελεσματικότητα των μαθησιακών περιβαλλόντων για την υπερνίκηση των εμποδίων και την υποστήριξη των μαθησιακών εμπειριών με τρόπο ουσιαστικό για όλους τους μαθητές.

Ενεργός ένταξη

Η πολιτική ενεργούς ένταξης στηρίζεται στην προαναφερόμενη Σύσταση της Επιτροπής «σχετικά με την ενεργό ένταξη των ατόμων που είναι αποκλεισμένα από την αγορά εργασίας» (σύσταση 2008/867/ΕΚ της 3/10/2008). Παρά τον τίτλο, με αναφορά στα άτομα που υφίστανται αποκλεισμό από την αγορά εργασίας, η σύσταση ξεπερνά την ένταξη στην αγορά εργασίας και αφορά επίσης όσους δεν μπορούν να ενταχθούν σε αυτήν. Επισημαίνει ότι οι πολιτικές ενεργούς ένταξης πρέπει να διευκολύνουν: την ένταξη σε βιώσιμες και ποιοτικές θέσεις απασχόλησης, για όσους μπορούν να εργαστούν, την παροχή πόρων που να επαρκούν για μια αξιοπρεπή διαβίωση για όσους δεν μπορούν, σε συνδυασμό με την παροχή στήριξης για τη συμμετοχή τους στην κοινωνία. Ορίζει μια ολοκληρωμένη στρατηγική, που θα συνδυάζει τρία σκέλη:

1. Επαρκή εισοδηματική στήριξη: Αναγνώριση του βασικού δικαιώματος των ατόμων για επαρκείς πόρους και ικανοποιητική κοινωνική αρωγή, ώστε να μπορεί το άτομο να ζει με αξιοπρέπεια, στο πλαίσιο μιας συνολικής και συνεπούς προσπάθειας για καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Οι επαρκείς πόροι θα πρέπει να συνδυάζονται με πολιτικές για την οικονομική και κοινωνική ένταξη των ατόμων. Για όσους έχουν τη δυνατότητα να εργαστούν θα πρέπει, επίσης, να συνδυάζονται με την ενεργό διαθεσιμότητα για εργασία ή για επαγγελματική κατάρτιση.
2. Αγορές εργασίας χωρίς αποκλεισμούς: ήψη μέτρων για τα άτομα που έχουν τη δυνατότητα να εργαστούν, ούτως ώστε να εξασφαλιστεί ότι τους παρέχεται αποτελεσματική βοήθεια για να βρουν, να επιστρέψουν ή να παραμείνουν σε θέση εργασίας, που ανταποκρίνεται στις εργασιακές ικανότητές τους.
3. Πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες: Λήψη κάθε πρόσφορου μέτρου, ούτως ώστε όλοι οι ενδιαφερόμενοι να μπορούν να λαμβάνουν κατάλληλη κοινωνική στήριξη μέσω

της πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες, όπως η παροχή υπηρεσιών κοινωνικής αρωγής, απασχόλησης και εκπαίδευσης, στεγαστικής βοήθειας και εργατικών κατοικιών, παιδικής μέριμνας, μακροχρόνιας περίθαλψης και υγειονομικής φροντίδας.

Στο πλαίσιο αυτό, συστήνεται στα Κράτη Μέλη να εξασφαλίσουν την αποτελεσματικότητα των ολοκληρωμένων πολιτικών ενεργητικής ένταξης μέσω: α) Του συνολικού σχεδιασμού των πολιτικών μέτρων με το σωστό συνδυασμό των τριών σκελών της στρατηγικής, λαμβάνοντας υπόψη τον κοινό αντίκτυπο στην ένταξη των ατόμων και τις πιθανές αλληλεξαρτήσεις τους, συμπεριλαμβανομένων των συνεργειών και των αρνητικών συνεπειών, β) Της ολοκληρωμένης εφαρμογής των τριών σκελών της στρατηγικής, ούτως ώστε να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά τα πολυποίκιλα αίτια της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και να ενισχυθεί ο συντονισμός μεταξύ των δημόσιων φορέων και υπηρεσιών, γ) Του συντονισμού μεταξύ τοπικών, περιφερειακών, εθνικών και κοινοτικών αρχών, δ) Της ενεργού συμμετοχής όλων, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταίρων, των μη κυβερνητικών οργανώσεων και των φορέων παροχής υπηρεσιών, στην ανάπτυξη, την εφαρμογή και την αξιολόγηση των στρατηγικών.

Επισημαίνεται, δε, ότι οι εθνικές πολιτικές ενεργητικής ένταξης θα πρέπει: α) να υποστηρίζουν την εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων, β) να προάγουν την ισότητα των δύο φύλων και την παροχή ίσων ευκαιριών σε όλους, γ) να συνεκτιμούν προσεκτικά το σύνθετο χαρακτήρα των διαφόρων πολλαπλών μειονεκτημάτων και τις ειδικές καταστάσεις και ανάγκες των διαφόρων ευάλωτων ομάδων, δ) να λαμβάνουν δεόντως υπόψη τις τοπικές και περιφερειακές συνθήκες και να βελτιώνουν την εδαφική συνοχή, ε) να μπορούν να υποστηρίζουν την αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών και να εμποδίσουν τη μεταβίβαση της φτώχειας από γενιά σε γενιά.

2.3.3 Πλαίσιο πολιτικών της προγραμματικής περιόδου ΕΣΠΑ 2021 – 2027

Στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2020 – 2030

Η νέα στρατηγική βασίζεται στην προκάτοχό της, την ευρωπαϊκή στρατηγική για την αναπηρία 2010-2020 και συμβάλλει στην υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Υποστηρίζει την εφαρμογή εκ μέρους της Ε.Ε και των κρατών μελών της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία τόσο σε ενωσιακό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Η νέα δεκαετής στρατηγική προσδιορίζει τις κύριες πρωτοβουλίες γύρω από τρία βασικά θέματα:

- **Ενωσιακά δικαιώματα:** Τα άτομα με αναπηρία έχουν το ίδιο δικαίωμα με τους άλλους πολίτες της ΕΕ να μετακινούνται σε άλλη χώρα ή να συμμετέχουν στα πολιτικά πράγματα. Με βάση την εμπειρία του πιλοτικού έργου που βρίσκεται σε εξέλιξη σε οκτώ

χώρες, έως το τέλος του 2023 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα προτείνει μια ευρωπαϊκή κάρτα αναπηρίας για όλες τις χώρες της Ε.Ε, η οποία θα διευκολύνει την αμοιβαία αναγνώριση της κατάστασης αναπηρίας μεταξύ των κρατών μελών, βοηθώντας τα άτομα με αναπηρία να αξιοποιήσουν πλήρως το δικαίωμά τους για ελεύθερη κυκλοφορία. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί επίσης στενά με τα κράτη μέλη για να διασφαλίσει τη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην εκλογική διαδικασία το 2023.

- **Ανεξάρτητη διαβίωση και αυτονομία:** Τα άτομα με αναπηρία έχουν το δικαίωμα να ζουν ανεξάρτητα και να επιλέγουν πού και με ποιον επιθυμούν να ζήσουν. Για τη στήριξη της ανεξάρτητης διαβίωσης και της ένταξης στην κοινότητα, η Επιτροπή θα αναπτύξει καθοδήγηση και θα δρομολογήσει πρωτοβουλία για τη βελτίωση των κοινωνικών υπηρεσιών για τα άτομα με αναπηρία.
- **Καμία διάκριση και ίσες ευκαιρίες:** Η στρατηγική αποσκοπεί στην προστασία των ατόμων με αναπηρία έναντι κάθε μορφής διάκρισης και βίας. Αποσκοπεί στην εξασφάλιση ίσων ευκαιριών όσον αφορά την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, την εκπαίδευση, τον πολιτισμό, τον αθλητισμό και τον τουρισμό. Ισότιμη πρόσβαση πρέπει επίσης να εξασφαλίζεται σε όλες τις υπηρεσίες υγείας και απασχόλησης.

Χάρη σε ένα ισχυρό νομικό πλαίσιο της Ε.Ε (π.χ. η ευρωπαϊκή πράξη για την προσβασιμότητα, η οδηγία για την προσβασιμότητα στον παγκόσμιο ιστό, τα δικαιώματα των επιβατών) η πρόσβαση έχει βελτιωθεί, ωστόσο, πολλοί τομείς εξακολουθούν να μην καλύπτονται από τους κανόνες της ΕΕ και υπάρχουν διαφορές όσον αφορά την προσβασιμότητα στα κτίρια, στους δημόσιους χώρους και σε ορισμένους τρόπους μεταφοράς. Για τον λόγο αυτό, το 2022 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα δρομολογήσει ευρωπαϊκό κέντρο πόρων με την ονομασία «AccessibleEU» («Προσβάσιμη ΕΕ»), με σκοπό τη δημιουργία γνωσιακής βάσης πληροφοριών και ορθών πρακτικών σχετικά με την προσβασιμότητα σε διατομεακό επίπεδο.

Η υλοποίηση των φιλοδοξιών της στρατηγικής θα απαιτήσει τη σαφή δέσμευση όλων των κρατών μελών. Οι χώρες της Ε.Ε είναι βασικοί παράγοντες όσον αφορά την εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία. Η Επιτροπή θα δημιουργήσει την πλατφόρμα για την αναπηρία, στην οποία θα συμμετέχουν οι εθνικές αρχές που είναι αρμόδιες για την εφαρμογή της Σύμβασης, οι οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία και η Επιτροπή, για τη στήριξη της εφαρμογής της στρατηγικής και την ενίσχυση της συνεργασίας καθώς και των ανταλλαγών για την εφαρμογή της Σύμβασης. Η πλατφόρμα θα έχει ολοκληρωμένη διαδικτυακή παρουσία και θα εξασφαλίζει τη συνέχιση των δραστηριοτήτων καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Τα άτομα με αναπηρία θα συμμετέχουν στον διάλογο και στη διαδικασία εφαρμογής της στρατηγικής για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030. Η Επιτροπή θα ενσωματώσει τα θέματα αναπηρίας σε όλες τις

πολιτικές και τις σημαντικές πρωτοβουλίες της ΕΕ. Επειδή τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία δεν σταματούν στα σύνορα της Ευρώπης, η Επιτροπή θα προωθήσει τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία σε παγκόσμιο επίπεδο. Με τη στρατηγική αυτή, η ΕΕ θα ενισχύσει τον ρόλο της ως υπέρμαχου των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία. Η ΕΕ θα χρησιμοποιήσει μέσα όπως τεχνική βοήθεια και χρηματοδοτικά προγράμματα, στήριξη μέσω των αντιπροσωπειών της ΕΕ, πολιτικούς διαλόγους και εργασίες σε πολυμερή φόρουμ για να στηρίξει τις χώρες-εταίρους στις προσπάθειές τους να εφαρμόσουν τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και να παράσχει καθοδήγηση για την εφαρμογή των ΣΒΑ χωρίς αποκλεισμούς για τα άτομα με αναπηρία.

Εγγύηση για το παιδί

Το 2015, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κάλεσε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να εισάγουν το Πρόγραμμα «Εγγύηση για το Παιδί», προκειμένου κάθε παιδί που βρίσκεται σε συνθήκες φτώχειας να έχει πρόσβαση σε δωρεάν υγειονομική περίθαλψη, δωρεάν εκπαίδευση, φροντίδα, αξιοπρεπή στέγαση και επαρκή διατροφή, στο πλαίσιο ενός ευρωπαϊκού ολοκληρωμένου σχεδίου για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας. Ακολούθως, ζήτησε από την Επιτροπή να υλοποιήσει μια προπαρασκευαστική δράση μέσω της οποίας θα διερευνούσε το δυνητικό πεδίο εφαρμογής του Προγράμματος εστιασμένο στα ευάλωτα παιδιά. Η Επιτροπή ανέθεσε την εκπόνηση μελέτης σκοπιμότητας σε κοινοπραξία εστιάζοντας σε τέσσερις ομάδες κοινωνικά ευάλωτων παιδιών που είναι γνωστό ότι εκτίθενται ιδιαίτερα σε κινδύνους φτώχειας και ευεξίας: τα παιδιά που διαμένουν σε ιδρύματα, τα παιδιά με αναπηρία και άλλα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, παιδιά πρόσφατων μεταναστών και προσφύγων και παιδιά που ζουν σε επισφαλή οικογενειακή κατάσταση. Το τελικό μέρος της μελέτης περιελάμβανε προκαταρκτικές ενδείξεις για το πώς τα συμπεράσματα και οι λύσεις που προσδιορίστηκαν για τις τέσσερις ομάδες ευάλωτων παιδιών θα μπορούσαν να επεκταθούν σε μεγαλύτερες ομάδες και τελικά σε όλα τα παιδιά στην ΕΕ. Η τελική έκθεση με τα συμπεράσματα και τις συστάσεις της μελέτης σκοπιμότητας δημοσιεύθηκε τον Ιούνιο του 2020. Στο πλαίσιο της εθνικής πολιτικής για την ενεργή καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας η Ελλάδα συμμετέχει στο τρίτο στάδιο του προγράμματος αυτού, έχοντας ενεργοποιήσει αντίστοιχη συνεργασία με την UNICEF. Στο πλαίσιο αυτής της συνεργασίας υλοποιούνται πιλοτικά προγράμματα με κύριο άξονα ενεργές πολιτικές για την αποϊδρυματοποίηση των πλέον ευάλωτων παιδιών και εφήβων.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δια της Επιτροπής Πολιτικών Ελευθεριών σε σχέδιο ψηφίσματος που εγκρίθηκε στις 02.03.2021 τονίζει πως κάθε παιδί είναι πρωτίστως παιδί, ανεξάρτητα από την εθνοτική καταγωγή, το φύλο, την ιθαγένεια ή το κοινωνικό και οικονομικό του υπόβαθρο, τη σωματική του κατάσταση, το αν έχει μεταναστεύσει ή πού διαμένει και καλεί την Επιτροπή να υποβάλει νομοθετική πρόταση για τη θέσπιση της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για τα Παιδιά κατά το πρώτο τρίμηνο του 2021. Το κείμενο υπογραμμίζει τον τεράστιο

αντίκτυπο που έχει στα παιδιά η κρίση του κορονοϊού, η οποία επιδεινώνει περαιτέρω τον κίνδυνο φτώχειας των παιδιών, επηρεάζοντας σοβαρά την πρόσβασή τους στην εκπαίδευση, θέτοντας σε κίνδυνο τη σωματική και ψυχική τους υγεία και αυξάνοντας τον κίνδυνο βίας και κακοποίησης.

Εστιάζει δε στα παρακάτω:

- Δικαίωμα στην εκπαίδευση (διασφάλιση του δικαιώματος στην εκπαίδευση για κάθε παιδί, την πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και τη διασφάλιση ισότητας ως προς το φύλο πρόσβασης στην εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς από την προσχολική ηλικία, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών Ρομά, των παιδιών με αναπηρίες και των παιδιών-μεταναστών. Η ψηφιακή εκπαίδευση δεν θα πρέπει ποτέ να αντικαθιστά μόνιμα τη δια ζώσης μάθηση, ενώ θα πρέπει να συμπεριληφθούν στα σχολικά προγράμματα κατάλληλες για την ηλικία πληροφορίες σχετικά με το φύλο και τη σεξουαλικότητα).
- Ένταξη των παιδιών - μεταναστών και προσφύγων (βελτίωση της κατάστασης των παιδιών - μεταναστών με έμφαση στην οικογενειακή επανένωση και στις κατάλληλες συνθήκες υποδοχής, με την εγγύηση ότι οι ασυνόδετοι ανήλικοι θα διαθέτουν νόμιμους εκπροσώπους και κηδεμόνες).
- Καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης (φυσικής και διαδικτυακής, η οποία έχει αυξηθεί λόγω της πανδημίας και του περιορισμού της κυκλοφορίας, ενώ οι κοινωνικές υπηρεσίες και τα ιδρύματα έχουν καταστεί εξαιρετικά απρόσιτα. Καταγγέλλουν ότι 23 κράτη μέλη της ΕΕ δεν έχουν ακόμη εφαρμόσει την οδηγία του 2011 για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας).

Η νέα Στρατηγική υπό το πρίσμα των παραπάνω, επιχειρεί να εισάγει ένα μοντέλο ολιστικής προσέγγισης της παιδικής προστασίας, μέσω του σχεδιασμού και υλοποίησης στοχευμένων και συμπληρωματικών δράσεων που περιλαμβάνονται στους τρεις πρώτους επιχειρησιακούς της άξονες.

Ως προς το σκέλος των υπηρεσιών, αυτές ξεκινούν από την βρεφική τους ηλικία (βλ. πρόσβαση σε βρεφονηπιακούς σταθμούς) και συνεχίζουν κατά την σχολική ζωή τους την παροχή ενός πλέγματος υπηρεσιών που περιλαμβάνουν υποστηρικτικές υπηρεσίες εντός του σχολικού περιβάλλοντος (σχολικά γεύματα, πρώιμη παρέμβαση, παράλληλη στήριξη, ενισχυτική διδασκαλία, ψυχολογική υποστήριξη, τηλεφωνική γραμμή παιδικής προστασίας), αλλά και εκτός αυτού (κέντρα δημιουργικής απασχόλησης, παιδικές κατασκηνώσεις). Παράλληλα, προβλέπονται ειδικές δράσεις για παιδιά με αναπηρία (όπως ειδικά σχολεία, κέντρα δημιουργικής απασχόλησης παιδιών με αναπηρία) ενώ στο πλαίσιο της αποϊδρυματοποίησης προτάσσεται το πρόγραμμα «Αναδοχή και Υιοθεσία» για όλα τα βρέφη και παιδιά που διαμένουν σε κλειστές δομές φροντίδας ή με προσωρινή εισαγγελική εντολή σε κάποιο νοσοκομείο. Από την άλλη, για τα ασυνόδευτα παιδιά προβλέπεται ως νέο μέτρο

η επιτροπεία των ασυνόδευτων και χωρισμένων ανηλίκων, αλλά και η προσωρινή τους φιλοξενία σε ξενώνες. Αντίστοιχα, για τα παιδιά Ρομά προβλέπονται συμπληρωματικές δράσεις για την αποφυγή της σχολικής διαρροής, την πρόσβαση σε κατάλληλη στέγη, τη διασφάλιση κατάλληλων συνθηκών διαβίωσης. Η πρόσβαση δε στη δωρεάν υγειονομική περίθαλψη είναι καθολική και το δημόσιο σύστημα υγείας καλύπτει χωρίς διακρίσεις τις ιατροφαρμακευτικές τους ανάγκες.

Συμπεριληπτική Εκπαίδευση (εμπεριέχεται στο Child Gurantee)

Η Συμπεριληπτική Εκπαίδευση αποτελεί μέρος, τόσο της πολιτικής Εγγύηση για τα Παιδιά, όσο και μέρος των προαναφερόμενων Κοινών Ευρωπαϊκών Κατευθυντήριων Γραμμών για την αποϊδρυματοποίηση. Όσον αφορά τις τελευταίες, αποτελεί βασικό μέτρο πρόληψης για αποφυγή της ιδρυματοποίησης, την εξάλειψη της ανατροφοδότησης της ιδρυματικής φροντίδας και την προώθηση της ανεξάρτητης διαβίωσης. Γίνεται δε αναφορά στην υλοποίηση δράσεων για την πρόσβαση των παιδιών στη συμβατική (mainstream) εκπαίδευση, όπως η προσωπική βοήθεια ή οι δάσκαλοι για παιδιά με δυσκολίες, η προσαρμογή του σχολικού περιβάλλοντος, η παροχή ειδικού εξοπλισμού, καθώς και η διαμόρφωση ειδικών προσαρμοσμένων προγραμμάτων διδασκαλίας. Η συμπερίληψη είναι μια διαδικασία συστημικής μεταρρύθμισης, που περιλαμβάνει αλλαγές και τροποποιήσεις στο περιεχόμενο, μεθόδους διδασκαλίας, προσεγγίσεις, δομές και στρατηγικές στην εκπαίδευση για να ξεπεραστούν τα εμπόδια, με στόχο να παρέχει σε όλους τους μαθητές μια δίκαιη και συμμετοχική μαθησιακή εμπειρία και περιβάλλον, που ανταποκρίνεται καλύτερα στις απαιτήσεις και τις προτιμήσεις τους.

Η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού στα άρθρα 28 και 29, κατοχυρώνει το δικαίωμα πρόσβασης κάθε παιδιού σε κατάλληλη και ποιοτική εκπαίδευση χωρίς διάκριση και στη βάση των ίσων ευκαιριών, προσδιορίζοντας την έννοια της ποιότητας με τη θεσμοθέτηση συγκεκριμένων εκπαιδευτικών στόχων. Η εκπαίδευση πρέπει να ευνοεί τη συνολική ανάπτυξη της προσωπικότητας και τις ικανότητες κάθε παιδιού ατομικά, να είναι προσαρμοσμένη στις ιδιαίτερες ανάγκες του ανάλογα με την εξέλιξή του, να το ενδυναμώνει με στόχο την αυτονομία και να το προετοιμάζει για τη ζωή σε μία κοινωνία με πνεύμα κατανόησης, αποδοχής, ισότητας και σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα. Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση και τη συμμετοχή χωρίς διάκριση. Επιπλέον, για το παιδί με αναπηρία αναγνωρίζεται ειδικά το δικαίωμα για «αποτελεσματική πρόσβαση στην εκπαίδευση», με τρόπο ώστε να επιτευχθεί «η πληρέστερη δυνατή κοινωνική ένταξη και προσωπική ανάπτυξή του».

Παράλληλα, στο άρθρο 24 της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, διατυπώνεται ρητά το δικαίωμα των ΑμεΑ στην εκπαίδευση χωρίς διάκριση και βάσει των ίσων ευκαιριών, όπως και η υποχρέωση των κρατών να διασφαλίσουν ένα σύστημα ενταξιακής εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα και σε ίση βάση με τους άλλους, στις

κοινότητες στις οποίες ζουν μέσω της υποστήριξης, που απαιτείται εντός του γενικού εκπαιδευτικού συστήματος και της εξασφάλισης αποτελεσματικών εξατομικευμένων μέτρων υποστήριξης, που θα παρέχονται σε περιβάλλοντα που μεγιστοποιούν την ακαδημαϊκή και κοινωνική ανάπτυξη με σκοπό την πλήρη ένταξη. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη όχι μόνο αναγνωρίζουν το δικαίωμα για εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία, αλλά και υποχρεώνονται να αναπτύξουν «Ένα Σχολείο για Όλους», που να διασφαλίζει ίσες ευκαιρίες για εκπαίδευση για όλους/ες χωρίς διάκριση.

Η ανάπτυξη του «Ενός Σχολείου για Όλους», όπως ονομάζεται στη Χάρτα του Λουξεμβούργου (1996) ή «ενιαίου» ή «ενταξιακού» ή «συμπεριληπτικού» σχολείου, δηλαδή η ενσωμάτωση όλων των παιδιών, χωρίς διακρίσεις, στα γενικά σχολεία, παρέχει μια σημαντική βάση για τη διασφάλιση της ισότητας ευκαιριών για τους μαθητές με διαφορετικούς τύπους ειδικών αναγκών σε όλους τους τομείς της ζωής τους (εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση, απασχόληση και κοινωνική ζωή) και προϋποθέτει τη δημιουργία και ανάπτυξη ενός συστήματος «συμπεριληπτικής» και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης.

Σύμφωνα δε με την προαναφερόμενη Σύσταση της Επιτροπής του 2013 «Επένδυση στα παιδιά: Σπάζοντας τον κύκλο της μειονεξίας» συστήνεται να βελτιωθεί ο αντίκτυπος των εκπαιδευτικών συστημάτων στην ισότητα των ευκαιριών, εξασφαλίζοντας ότι όλα τα παιδιά μπορούν να επωφεληθούν από μια ποιοτική εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς, που ευνοεί τη συναισθηματική, κοινωνική, διανοητική και σωματική ανάπτυξή τους.

Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί ότι η Σύσταση του Συμβουλίου της ΕΕ σχετικά με πολιτικές για τη μείωση της Πρόωρης Εγκατάλειψης του Σχολείου (σύσταση 2011/C 191/01 της 28ης Ιουνίου 2011) κάνει ρητή μνεία για παιδιά/νέους με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, συμπεριλαμβάνοντάς τα στις ομάδες που αντιμετωπίζουν αυξημένο κίνδυνο πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.

Επισημαίνει, ότι το μερίδιο των νέων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες επί του συνόλου των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση, είναι συγκριτικώς υπερβολικά υψηλό. Συστήνει, δε, στα Κράτη Μέλη την ανάπτυξη Εθνικών Στρατηγικών για την Πρόωρη Εγκατάλειψη του Σχολείου (ΠΕΣ), οι οποίες θα πρέπει να περιλαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για τις ομάδες, που αντιμετωπίζουν αυξημένο κίνδυνο πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου στα Κράτη Μέλη, όπως τα παιδιά από κοινωνικοοικονομικά μειονεκτικό περιβάλλον, τα παιδιά των μεταναστών και των Ρομά, καθώς και τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Το πλαίσιο της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης, θα πρέπει, όπως και για την πολιτική της αποϊδρυματοποίησης, να ενσωματώνει μια διττή προσέγγιση, τόσο ολιστική όσο και εξατομικευμένη:

- ο Εξατομικευμένη, βάσει των εξατομικευμένων αναγκών του ατόμου καθώς και του ατομικού και οικογενειακού προφίλ, με στόχο την κατάρτιση εξατομικευμένων πλάνων.
- ο Ολιστική, που να εξασφαλίζει συμπεριληπτική εκπαίδευση καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής ενός ατόμου σε όλα τα επίπεδα και τους τύπους εκπαίδευσης, συμπεριλαμβάνοντας όλα τα αναγκαία μέτρα και παρεμβάσεις στους τομείς πολιτικής, που συσχετίζονται με την υλοποίησή της (υγεία, μεταφορές, υποδομές και προσβασιμότητα αυτών, κοινωνική πρόνοια και υποστηρικτικές υπηρεσίες σε επίπεδο κοινότητας).

Μακροχρόνια φροντίδα

Όπως έχει προαναφερθεί, η μακροχρόνια φροντίδα αναφέρεται τόσο στον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, όσο και στη Σύσταση του 2008 για την ενεργό ένταξη, όπου οι υπηρεσίες μακροχρόνιας φροντίδας συμπεριλαμβάνονται στο 3ο σκέλος της σχετικής σύστασης «Πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες». Η μακροχρόνια φροντίδα ορίζεται ως μια σειρά υπηρεσιών και βοήθειας για άτομα που, ως συνέπεια ψυχικής ή/και σωματικής αδυναμίας ή/και αναπηρίας για μεγάλο χρονικό διάστημα, εξαρτώνται από τη βοήθεια στις καθημερινές δραστηριότητές τους ή/και χρειάζονται κάποια μόνιμη νοσηλευτική φροντίδα. Οι καθημερινές δραστηριότητες διαβίωσης για τις οποίες απαιτείται βοήθεια, μπορεί να είναι οι δραστηριότητες αυτοεξυπηρέτησης που πρέπει να εκτελεί ένα άτομο κάθε μέρα (δραστηριότητες καθημερινής διαβίωσης, όπως λουτρό, ντύσιμο, φαγητό, μετακίνηση από το κρεβάτι ή μια καρέκλα, χρήση της τουαλέτας κ.α.) ή μπορεί να σχετίζεται με ανεξάρτητη διαβίωση (οργάνωση δραστηριοτήτων καθημερινής διαβίωσης, όπως προετοιμασία γευμάτων, διαχείριση χρημάτων, ψώνια για είδη παντοπωλείου ή προσωπικά αντικείμενα, ελαφριές ή βαριά οικιακές εργασίες κ.α.).

Αποϊδρυματοποίηση και μετάβαση στη φροντίδα σε επίπεδο κοινότητας

Τα άτομα με αναπηρία αποτελούν, μαζί με τα παιδιά και τους ηλικιωμένους, μία από τις τρεις βασικές ομάδες-στόχου της πολιτικής αποϊδρυματοποίησης και της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, η οποία συμβαδίζει με τους όρους της Σύμβασης για τα δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία. Στο πλαίσιο αυτό, είναι μια διαδικασία μετάβασης, η οποία στηρίζεται στην Αρχή της ανεξάρτητης διαβίωσης και της συμμετοχής στην κοινότητα.

Σε επίπεδο Ένωσης, εκπονήθηκαν το 2012 οι Κοινές Ευρωπαϊκές Κατευθυντήριες Γραμμές για τη Μετάβαση από την Ιδρυματική Φροντίδα στη Φροντίδα σε Επίπεδο Τοπικής Κοινότητας, οι οποίες θέτουν τους βασικούς όρους της διαδικασίας μετάβασης. Ως «ίδρυμα» νοείται οποιαδήποτε μορφή στεγαστικών δομών, όπου οι ένοικοι είναι απομονωμένοι από την ευρύτερη τοπική κοινότητα ή/και αναγκάζονται να ζουν μαζί· οι ένοικοι δεν έχουν

επαρκή έλεγχο της ζωής τους και των αποφάσεων που τους αφορούν και οι απαιτήσεις του ίδιου του οργανισμού τείνουν να υπερέχουν των ατομικών αναγκών των ενοίκων.

Ως «αποϊδρυματοποίηση» νοείται η διαδικασία ανάπτυξης ενός φάσματος υπηρεσιών στην τοπική κοινότητα, συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης, προκειμένου να εξαιρεθεί η ανάγκη ιδρυματικής φροντίδας. Ως «υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας» νοείται το φάσμα των υπηρεσιών, που δίνουν στα άτομα τη δυνατότητα να ζουν στην τοπική κοινότητα. Συμπεριλαμβάνει υπηρεσίες που αφορούν τη στέγαση, την υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση, την απασχόληση, τον πολιτισμό και την αναψυχή, στις οποίες θα πρέπει να έχουν πρόσβαση όλοι, ανεξάρτητα από τη φύση της μειωμένης τους ικανότητας ή του επιπέδου υποστήριξης, που χρειάζονται. Οι σχετικές κατευθυντήριες γραμμές βασίζονται στις προαναφερόμενες διεθνείς συμβάσεις. Επισημαίνουν, δε, την ανάγκη εκπόνησης Εθνικών Στρατηγικών για τη Μετάβαση από την Ιδρυματική Φροντίδα στη Φροντίδα σε Επίπεδο Κοινότητας (στρατηγικές αποϊδρυματοποίησης), οι οποίες θα πρέπει να έχουν τα εξής χαρακτηριστικά: α) Κλείσιμο των ιδρυμάτων διαμονής μακράς διάρκειας, β) Ανάπτυξη υψηλής ποιότητας εξατομικευμένων υπηρεσιών σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων αυτών που αποσκοπούν στην πρόληψη της ιδρυματοποίησης και τη μεταφορά των πόρων από τα ιδρύματα διαμονής μακράς διάρκειας στις νέες υπηρεσίες, ώστε να εξασφαλιστεί μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα, γ) Πρόσβαση σε όλους στις συμβατικές (mainstream) υπηρεσίες -συμβατικές υπηρεσίες χωρίς αποκλεισμούς- όπως η εκπαίδευση και η κατάρτιση, η απασχόληση, η στέγαση, η υγεία και οι μεταφορές σε όλα τα παιδιά και τους ενήλικους με ανάγκες υποστήριξης.

Οι υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας συμπεριλαμβάνουν:

- ο Συμβατικές υπηρεσίες (π.χ. στέγαση, υγειονομική περίθαλψη, εκπαίδευση, απασχόληση, πολιτισμό και αναψυχή), στις οποίες θα πρέπει να έχουν πρόσβαση όλοι ανεξάρτητα από τη φύση της μειωμένης τους ικανότητας ή του επιπέδου υποστήριξης, που χρειάζονται.
- ο Εξειδικευμένες υπηρεσίες, όπως προσωπική βοήθεια για τα άτομα με αναπηρία, προσωρινή φροντίδα κ.α. Ο όρος περιλαμβάνει την παροχή οικογενειακής φροντίδας ή οικογενειακού τύπου φροντίδας για τα παιδιά, συμπεριλαμβανομένων της φροντίδας που υποκαθιστά την οικογένεια και προληπτικών μέτρων για την έγκαιρη παρέμβαση και την οικογενειακή στήριξη.

2.3.4 Εθνικό Πλαίσιο για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία

Η Ειδική Αγωγή αφορά κατά κύριο λόγο τα άτομα με αναπηρία των πολύ μικρών ηλικιών και τους μαθητές. Σήμερα, στα δημόσια Ειδικά Σχολεία που υπάρχουν στη χώρα, φοιτούν περίπου 10.000 μαθητές, με τον αριθμό τους μειωμένο κατά 50% περίπου συγκριτικά με δέκα χρόνια πριν. Αξίζει εδώ να επισημανθεί, ότι με βάση τα διεθνή δεδομένα, πάνω από το 10% του συνολικού μαθητικού πληθυσμού έχει ανάγκη ειδικής αγωγής, κάτι που σημαίνει

ότι η χώρα μας παρουσιάζει σημαντικό έλλειμμα σε αυτό (εκτιμάται ότι 200.000 παιδιά έχουν ανάγκη ειδικής αγωγής). Επιχειρείται η ένταξη των μαθητών ΑμεΑ ή με ανάγκη ειδικής αγωγής εν γένει στο γενικό σχολείο, με το –σωστό σαν γενική πρόθεση- σκεπτικό να επιβληθεί η καλύτερη ένταξή τους στην κοινωνία (και την ίδια στιγμή να δημιουργηθεί ένα πραγματικό κοινό «σχολείο για όλους»), κάτι που έχει ωστόσο σημαντικές προϋποθέσεις και προαπαιτούμενα, που αφορούν στη διαμόρφωση κατάλληλων τεχνικών υποδομών, στην ειδική προετοιμασία και εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και του βοηθητικού προσωπικού κ.τ.λ. Ταυτόχρονα, όμως, σήμερα πάνω από 40.000 παιδιά παρακολουθούν προγράμματα ειδικής εκπαίδευσης σε ιδιωτικά Κέντρα Ειδικής Αγωγής στην Ελλάδα που, βέβαια, δεν παρέχονται δωρεάν, αλλά επιβαρύνουν τις οικογένειές τους (ΕΙΕΑΔ, 2020).

Η εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρίες και το πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης

Η φιλοσοφία του μη αποκλεισμού των μαθητών με αναπηρίες από το κοινό σχολείο -το σχολείο για όλους, η ένταξή τους στο κοινό σχολείο και η συνεκπαίδευση με τους συνομηλικούς μαθητές χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, διεθνώς, υπό την αιγίδα του ΟΗΕ και της Ουνέσκο (πχ Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού 1989, Διακήρυξη της Σαλαμάνκα και πλαίσιο δράσης για την ειδική αγωγή-Παγκόσμια διάσκεψη για την Ειδική Αγωγή, Σαλαμάνκα, Ισπανία 1994) αποτελούν τη βάση όλων των προοδευτικών τάσεων για αλλαγές στην εκπαίδευση. Όλες οι ευρωπαϊκές χώρες συμφωνούν για τη στήριξη των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών πολιτικών σχετικά με την εκπαίδευση εν γένει και αναγνωρίζουν ότι η συνεκπαίδευση ή το Σχολείο για Όλους– όπως ονομάζεται στη Χάρτα του Λουξεμβούργου (1996) Ένα Σχολείο για Όλους – παρέχει μια σημαντική βάση για τη διασφάλιση της ισότητας ευκαιριών για τους μαθητές με διαφορετικούς τύπους ειδικών αναγκών σε όλους τους τομείς της ζωής τους (εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση, απασχόληση και κοινωνική ζωή).

Με τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (Άρθρο 24) και με το Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση, που υιοθετήθηκαν από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ (2006) και την ΕΕ (2009) και η Ελλάδα υπέγραψε πρόσφατα (Σεπτέμβριο 2010), τα κράτη όχι μόνο αναγνωρίζουν το δικαίωμα για εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία, αλλά και υποχρεώνονται να αναπτύξουν ένα σχολείο για όλους, που διασφαλίζει τη συνεκπαίδευσή τους και τους προσφέρει τις κατάλληλες ευκαιρίες μάθησης. Επίσης, οι καλές πρακτικές ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης σε πολλές χώρες και οι ψυχολογικές και παιδαγωγικές έρευνες έχουν τεκμηριώσει, ότι το γενικό σχολείο είναι το πλέον κατάλληλο εκπαιδευτικό πλαίσιο για να φοιτήσει ο μαθητής με αναπηρία. Δε δικαιολογείται πλέον ο αποκλεισμός από την κοινή εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρίες και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ούτε είναι αποτελεσματική προσέγγιση η ξεχωριστή εκπαίδευσή τους, ακόμη και αν γίνεται με πρόθεση να θεραπευτούν ή να αποκατασταθούν οι ικανότητές τους, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του σχολείου. Το αίτημα είναι να προσαρμοσθεί το σχολείο, ώστε να μπορεί να εκπαιδεύσει το κάθε άτομο, στην υποχρεωτική

εκπαίδευση ή στη δια βίου μάθηση, όποια και αν είναι τα διαφορετικά χαρακτηριστικά του ή τα ατομικά προβλήματα υγείας του. Στην Ελλάδα, όλες οι εξελίξεις τα τελευταία τριάντα χρόνια, ήταν στην κατεύθυνση της ένταξης των μαθητών με αναπηρία στο εκπαιδευτικό σύστημα. Είχαμε σημαντική πρόοδο σε υποδομές, στα προγράμματα, στο διδακτικό προσωπικό εκπαίδευσης και στις ειδικότητες υποστήριξης στην ειδική αγωγή και εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία.

Βασικά ζητήματα Πορίσματος έτους 2020 αναφορικά με την Εκπαίδευση (άρθρο 24)

Το άρθρο 24 της ΣΔΑμεΑ δεσμεύει τα κράτη μέλη να αναγνωρίζουν το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία στην εκπαίδευση και να διασφαλίζουν την άσκησή του, χωρίς διάκριση και βάσει των ίσων ευκαιριών, σε ένα σύστημα συνεκπαίδευσης (inclusive education) σε όλα τα επίπεδα και με δια βίου μάθηση. Σκοπός είναι η πλήρης ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και των ικανοτήτων τους, η αίσθηση αξιοπρέπειας και αυτοαξίας, η ενδυνάμωση του σεβασμού στα ανθρώπινα δικαιώματα και τη διαφορετικότητα και η πλήρης συμμετοχή τους σε μία ελεύθερη κοινωνία. Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίσουν, μεταξύ άλλων, ότι τα παιδιά με αναπηρία δεν αποκλείονται από το γενικό εκπαιδευτικό σύστημα λόγω της αναπηρίας τους, ότι υφίσταται προσβάσιμη, ποιοτική και δωρεάν πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, σε ίση βάση με τους άλλους, στις κοινότητες όπου ζουν, με εύλογες προσαρμογές, υποστήριξη για αποτελεσματική εκπαίδευση, κατάλληλες διδακτικές μεθόδους και εκπαιδευτικό υλικό, καθώς και εξατομικευμένα υποστηρικτικά εκπαιδευτικά ή άλλα μέτρα για την ακαδημαϊκή και την κοινωνική τους ανάπτυξη.

Κατά την εξέταση της Ελλάδας, η Επιτροπή των Η.Ε. εξέφρασε την ανησυχία της για την έλλειψη συνεκτικής σαφούς νομοθεσίας, στρατηγικής και διασφάλισης πόρων για τη συνεκπαίδευση, ιδίως για τη δια βίου μάθηση, αλλά και την έλλειψη περιβάλλοντος συνεκπαίδευσης και προσβασιμότητας σε σχολεία και πανεπιστήμια από άποψη κτιριακή, εκπαιδευτικού υλικού, υπηρεσιών, εξοπλισμού, τεχνολογιών επικοινωνίας και εξατομικευμένων μέτρων υποστήριξης. Επίσης, έθιξε τη μειωμένη πρόσβαση παιδιών με αναπηρία Ρομά και προσφύγων στο σχολείο, καθώς και την έλλειψη στοιχείων για τους διατιθέμενους δημόσιους πόρους για τη συνεκπαίδευση και την έλλειψη διαφανών πρωτοκόλλων για τα εξατομικευμένα εκπαιδευτικά προγράμματα.

Να υιοθετηθεί και να εφαρμοστεί μια συνεκτική στρατηγική για τη συνεκπαίδευση στο γενικό εκπαιδευτικό σύστημα.

- Να διασφαλιστεί η προσβασιμότητα στο σχολικό και πανεπιστημιακό περιβάλλον, σύμφωνα με τη ΣΔΑμεΑ, με προώθηση του καθολικού σχεδιασμού, παροχή εξειδικευμένων και εξατομικευμένων μέτρων υποστήριξης, με προσβάσιμα και προσαρμοσμένα υλικά, προγράμματα συνεκπαίδευσης, τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας για μαθητές και φοιτητές με αναπηρία, καθώς και ψηφιακές παιδαγωγικές μέθοδοι.

- ο Να διασφαλιστεί άμεση πρόσβαση στην τυπική εκπαίδευση για όλα τα παιδιά με αναπηρία, πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο, μετανάστες και παιδιά Ρομά.
- ο Να διατεθούν αποτελεσματικοί και επαρκείς οικονομικοί και υλικοί πόροι και επαρκές και τακτικά εκπαιδευμένο προσωπικό, συμπεριλαμβανομένων ατόμων με αναπηρία, ώστε να διασφαλίζεται αποτελεσματικά η συνεκπαίδευση.
- ο Να ενσωματωθεί η εκπαίδευση για τη συνεκπαίδευση στα προγράμματα σπουδών των ΑΕΙ για τους μελλοντικούς εκπαιδευτικούς και στα προγράμματα επιμόρφωσης του υφιστάμενου διδακτικού προσωπικού, με επαρκείς πόρους.

Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΔ) είναι ένας 'οδικός χάρτης' που παρέχει ένα σαφές, συνεκτικό και συστηματικό πλαίσιο δράσης κυρίως για την περίοδο 2020-2023. Ταυτόχρονα, καταγράφονται δράσεις με πιο μακροπρόθεσμο ορίζοντα υλοποίησης. Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (στο εξής 'Σύμβαση') είναι το πρώτο νομικά δεσμευτικό κείμενο για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ειδικά για τα Άτομα με Αναπηρία. Υπογράφηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 2006. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέγραψε τη Σύμβαση το 2007 εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την κύρωσε το 2010. Η Ελλάδα κύρωσε τη Σύμβαση και το προαιρετικό πρωτόκολλο με τον ν. 4074/2012. Στη συνέχεια, με το Ν. 4488/2017 θεσπίσθηκε ένα γενικό πλαίσιο ρυθμίσεων για την εφαρμογή της Σύμβασης.

Οι δράσεις του ΕΣΔ εδράζονται σε έξι Πυλώνες και τριάντα Στόχους, όπως αυτοί διαμορφώθηκαν οριζόντια από τον Συντονιστικό Μηχανισμό. Οι δράσεις αναλύονται περαιτέρω σε έργα κι ενέργειες με σαφές χρονοδιάγραμμα και συγκεκριμένους χειριστές. Με τον τρόπο αυτό, το Κράτος τίθεται στην υπηρεσία των Ατόμων με Αναπηρία με τη χάραξη δημόσιας πολιτικής που βασίζεται σε δεδομένα και έτσι βελτιώνει την καθημερινότητά τους (Πυλώνας I). Θεμελιώνεται η δικαιωματική προσέγγιση της αναπηρίας σε εφαρμογή της Σύμβασης (Πυλώνας II). Διασφαλίζεται η καθολική προσβασιμότητα στο φυσικό, δομημένο και ψηφιακό περιβάλλον, αλλά και στις μεταφορές (Πυλώνας III). Η συμμετοχή σε κάθε έκφανση της ζωής (Πυλώνας IV) και η ευαισθητοποίηση της κοινωνίας και της δημόσιας διοίκησης (Πυλώνας V) συνιστούν τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος και συμβάλλουν καθοριστικά στην ένταξη και την ανεξάρτητη διαβίωση των Ατόμων με Αναπηρία. Η συνεργασία των δημιουργικών δυνάμεων όλων των εμπλεκόμενων φορέων διευκολύνει την αξιοποίηση και απορρόφηση της χρηματοδότησης για τα Άτομα με Αναπηρία και ενισχύει το τουριστικό μας προϊόν με θεσμικές παρεμβάσεις στο πλαίσιο του προσβάσιμου τουρισμού (Πυλώνας VI).

Το ΕΣΔ ανταποκρίνεται σε ανάγκες και προσβλέπει στην επίλυση χρόνιων προκλήσεων, όπως αυτές αποτυπώθηκαν από τα Ηνωμένα Έθνη και τους αρμόδιους φορείς στις εκθέσεις τους, οριζόντια και πολυεπίπεδα. Ερείδεται σε μια ορθολογική μεθοδολογία και συγκεκριμένα στην εκτενή και συστηματική καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης στη δημόσια

διοίκηση από τα στελέχη της, γεγονός το οποίο καθιστά το Κράτος υπεύθυνο συνομιλητή στη δημόσια διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους. Το Σχέδιο καθοδηγείται από τις συστάσεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, του αναπηρικού κινήματος, και άλλων φορέων ως προς τη στοχοθεσία και τις δράσεις. Έχει δυναμικό χαρακτήρα που θα επικαιροποιείται, θα εξειδικεύεται και θα εμπλουτίζεται σύμφωνα με τα πορίσματα τακτικής και συνεχούς διαβούλευσης.

Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την κοινωνική ένταξη και καταπολέμηση της φτώχειας

Η ενεργοποίηση των πόρων των Αξόνων Προτεραιότητας του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) συνδέθηκε με την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη (ΕΣΚΕ), η εκπόνηση και θεσμοθέτηση της οποίας αποτέλεσε αιρεσιμότητα για την ενεργοποίηση των σχετικών πόρων (Αθήνα, Ιούλιος 2022)²⁶. Η στρατηγική αποτέλεσε ένα βασικό πλαίσιο το οποίο περιέλαβε τις γενικές κατευθύνσεις τις οποίες έπρεπε να ακολουθήσουν οι Περιφέρειες, προκειμένου να προχωρήσουν στην εκπόνηση αντίστοιχων περιφερειακών στρατηγικών.

Είναι ιδιαίτερως κρίσιμη η αναγνώριση εκ των προτέρων ότι η ΕΣΚΕ δεν συνοδεύεται από συγκεκριμένα στοιχεία ή δείκτες παρακολούθησης κι αξιολόγησης, ούτε για το εθνικό, ούτε για το περιφερειακό επίπεδο. Επιπλέον, εκ των διατυπώσεών της απαιτεί σημαντική εξειδίκευση του συνόλου των προβλεπόμενων γενικών δράσεων της (και πέραν της παρακολούθησης ή και της αξιολόγησης) σε όλα τα επίπεδα ενεργοποίησής της.

Η **Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη**, αποτελεί το πλαίσιο δημιουργίας «...**δικτύου ασφαλείας** για τις ομάδες του πληθυσμού που πλήττονται περισσότερο από τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης (άτομα και οικογένειες που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού)», και «...θα χρησιμοποιηθεί ως **αναπτυξιακό εργαλείο** για την ορθολογική προώθηση κοινωνικών επενδύσεων μεγάλης κλίμακας».

Η υιοθέτηση της ΕΣΚΕ εισήγαγε ένα υπόδειγμα πολιτικών κοινωνικής δικαιοσύνης και αλληλεγγύης υπέρ των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού, ως ακολούθως: «*Ένα πλέγμα δημόσιων πολιτικών για την προάσπιση βασικών ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων μέσω οργανωμένων θεσμικών, επιχειρησιακών και χρηματοδοτικών εργαλείων πρόληψης και καταπολέμησης της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων*».

Η ΕΣΚΕ φιλοδοξεί να προάγει την ισότιμη συμμετοχή όλων των πολιτών στην κοινωνική και οικονομική ζωή, επιβάλλοντας τον σχεδιασμό πολιτικών που ενθαρρύνουν και προάγουν την κοινωνικοποίηση των πλέον ευάλωτων ατόμων, ενισχύοντας τις ευκαιρίες ανάπτυξης εργασιακών δεξιοτήτων και καλλιέργειας κοινωνικών επαφών / διαπροσωπικών σχέσεων.

²⁶ <https://ypergasias.gov.gr>.

Η Στρατηγική δεν περιορίζεται στην παθητική υποστήριξη των ευάλωτων ατόμων, αλλά προβλέπει παρεμβάσεις ενεργητικών μέτρων, που θα ενισχύσουν ουσιαστικά τους ενδιαφερόμενους να αντιμετωπίσουν καταστάσεις ανάγκης και να επαναφέρουν την ζωή τους σε φυσιολογικό ρυθμό. Απώτερος στόχος των παρεμβάσεων είναι η σταδιακή αποκατάσταση της αυτοδυναμίας και του αυτοσεβασμού των εξυπηρετούμενων. Η Στρατηγική απέδωσε ιδιαίτερη έμφαση:

- στην κινητοποίηση όλων των τομέων της οικονομίας και της κοινωνίας, με στόχο την αξιοποίηση του συνόλου των διαθέσιμων πόρων,
- στο συντονισμό μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών παρεμβάσεων, με στόχο την διασφάλιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητάς τους και
- στην προώθηση της κοινωνικής καινοτομίας, με στόχο την ανάπτυξη νέων τεχνικών αντιμετώπισης των κοινωνικών προβλημάτων.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η ΕΣΚΕ δεν υιοθέτησε ως βιώσιμο σενάριο στόχευσης την καθολική κάλυψη του πληθυσμού, μέσω δημοσίων μη ανταποδοτικών μεταβιβάσεων και υπηρεσιών, ανεξάρτητα από την θέση του ατόμου στην αγορά εργασίας, την κοινωνικοασφαλιστική του προστασία και την εισοδηματική / περιουσιακή του κατάσταση. Αντίθετα, προέκρινε μία στοχευμένη προσέγγιση, ώστε να διοχετεύονται πόροι και να δημιουργούνται ευκαιρίες σε άτομα και οικογένειες που αντιμετωπίζουν καταστάσεις κινδύνου, εξαιτίας της αντικειμενικής αδυναμίας τους να εξασφαλίσουν αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης.

Ως ωφελούμενοι της ΕΣΚΕ ορίστηκαν τα άτομα και οι οικογένειες που απειλούνται, ή έχουν εγκλωβισθεί σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, με βάση την ακόλουθη τυπολογία:

- **Πρόσωπα σε συνθήκες ακραίας φτώχειας**, εξαιτίας της έλλειψης πόρων που θα εξασφάλιζαν την κάλυψη κύριων αναγκών (διατροφή, στέγαση, υγιεινή, θέρμανση κλπ.).
- **Παιδιά ηλικίας 0-17 ετών** που απειλούνται ή έχουν εγκλωβισθεί σε καταστάσεις αποκλεισμού.
- **Πρόσωπα με αυξημένους κινδύνους φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού**, εξαιτίας συγκεκριμένων σωρευτικών ή διαζευκτικών παραγόντων (μακροχρόνια ανεργία, αναπηρία, επιβαρυνμένη κατάσταση υγείας, εξάρτηση από τρίτα πρόσωπα για την άσκηση καθημερινών λειτουργιών, εξάρτηση από ψυχοτρόπες ουσίες, διαβίωση σε περιοχές με πολλαπλά μειονεκτήματα, διαβίωση σε δομές κλειστής φροντίδας, ακατάλληλες συνθήκες στέγασης / έλλειψη στέγης, χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και αναλφαβητισμός, υπερχρέωση, διακρίσεις λόγω της ιδιότητας μέλους ομάδων με θρησκευτικές / πολιτιστικές ιδιαιτερότητες, διακρίσεις λόγω της ιδιότητας αιτούντος άσυλο, αναγνωρισμένου πολιτικού πρόσφυγα ή οικονομικού μετανάστη).

Η ΕΣΚΕ οργανώθηκε σε **τρεις πυλώνες**, οριοθετώντας τις βασικές προτεραιότητες δράσης των πολιτικών κοινωνικής ένταξης, ως ακολούθως:

- ΠΥΛΩΝΑΣ 1: «Καταπολέμηση της φτώχειας»
- ΠΥΛΩΝΑΣ 2: «Πρόσβαση σε υπηρεσίες»
- ΠΥΛΩΝΑΣ 3: «Αγορά εργασίας χωρίς αποκλεισμούς»

Η Ειδική Αγωγή εντάσσεται στο Μέτρο 2.3.3 «Ειδική αγωγή των παιδιών με αναπηρία» της Προτεραιότητας 2.3 «Πρόσβαση στην υποχρεωτική εκπαίδευση του Άξονα 2 «Πρόληψη και καταπολέμηση του αποκλεισμού των παιδιών» του Πυλώνα 1 «Καταπολέμηση Φτώχειας» και του Πυλώνα 2 «Προσβαση σε υπηρεσίες» της Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης.

Σημειώνεται ότι κατά τη συγγραφή του Παραδοτέου έχει ολοκληρωθεί η διαβούλευση της νέας Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης.

Στόχος της νέας Εθνικής Στρατηγικής είναι η οριοθέτηση και τεκμηρίωση των στρατηγικών επιλογών του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, κατά τη νέα Προγραμματική Περίοδο, 2021-2027, μέσω της ανάπτυξης μίας ολοκληρωμένης πολιτικής πρόληψης και καταπολέμησης του εργασιακού και κοινωνικού αποκλεισμού, κυρίως των ειδικών και ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού.

Η νέα Εθνική Στρατηγική θέτει πρωτίστως:

1. Τις κύριες μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες και δράσεις προς την κατεύθυνση της ανασυγκρότησης της χώρας και της αναβάθμισης του κοινωνικού της ιστού,
2. Τις νέες στρατηγικές προτεραιότητες για την κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού.
3. Τους νέους στόχους και τις γενικές κατευθύνσεις της εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης.

Δομείται δε σε τέσσερις (4) Επιχειρησιακούς Άξονες:

1. Επιχειρησιακός Άξονας 1: Πρόσβαση σε επαρκείς πόρους και βασικά υλικά
2. Επιχειρησιακός Άξονας 2: Πρόσβαση σε αποτελεσματικότερες και ποιοτικότερες υπηρεσίες
3. Επιχειρησιακός Άξονας 3: Ένταξη στην αγορά εργασίας, βελτίωση της απασχολησιμότητας και πρόσβαση στην απασχόληση
4. Επιχειρησιακός Άξονας 4: Διακυβέρνηση της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και Καταπολέμηση της Φτώχειας.

Και έχει συνέργειες ως προς το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

[Εθνική Στρατηγική για την Αποϊδρυματοποίηση](#)

Οι Εθνικές Στρατηγικές θα πρέπει να συνοδεύονται από την κατάρτιση σχετικών Εθνικών Σχεδίων Δράσης, τα οποία θα πρέπει να ενσωματώνουν τα εξής σημεία: Πλαίσιο διοίκησης, σύνθεση και ρόλος της ομάδας διαχείρισης και ηγεσίας.

- Δράσεις που πρέπει να υλοποιηθούν και να αντιστοιχούν στους στόχους και τα μέτρα της στρατηγικής.
- Χρονοδιάγραμμα.
- Ιδρύματα και άτομα, τα οποία αφορά.
- Υπηρεσίες, που θα αναπτυχθούν.
- Προϋπολογισμός, διαθέσιμοι πόροι, απαιτούμενη χρηματοδότηση για τη μακροχρόνια βιωσιμότητα του συστήματος και διασύνδεση κόστους, αναγκών και αποτελεσμάτων.
- Δείκτες, πλαίσιο παρακολούθησης και αξιολόγησης, συμπεριλαμβάνοντας την παρακολούθηση και αξιολόγηση της ποιότητας των υπηρεσιών και τον προσδιορισμό των σχετικών κριτηρίων/ προδιαγραφών ποιότητας (πλαίσιο ποιοτικού ελέγχου).

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία θα πρέπει να στηρίζουν επενδύσεις σε μακροπρόθεσμες βιώσιμες μεταρρυθμίσεις. Κατά κανόνα (με επιφύλαξη προσαρμογής ανάλογα με τα διάφορα εθνικά/περιφερειακά πλαίσια):

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία θα πρέπει να στηρίζουν επενδύσεις στην ανάπτυξη των νέων υπηρεσιών. Σημειώνεται, ότι η δυνατότητα κάλυψης των μεταβατικών δαπανών με χρηματοδότηση από την ΕΕ μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να καλυφθούν κάποιες από τις διπλές δαπάνες λειτουργίας κατά τη διαδικασία μετάβασης στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, δεδομένου ότι είναι μια περίπλοκη διαδικασία που απαιτεί επιπρόσθετους πόρους, ειδικά στην αρχή της διαδικασίας και ενόσω και τα δύο συστήματα λειτουργούν παράλληλα.

Ο εθνικός προϋπολογισμός θα πρέπει να συνεχίσει να καλύπτει το κόστος λειτουργίας του ιδρύματος, έως ότου αρχίσουν να λειτουργούν οι νέες υπηρεσίες και όλοι οι τρόφιμοι έχουν εγκαταλείψει το ίδρυμα.

Μόλις οι νέες υπηρεσίες έχουν αναπτυχθεί και λειτουργούν, ο εθνικός προϋπολογισμός που χρησιμοποιούνταν προηγουμένως για τη λειτουργία του ιδρύματος πρέπει να μεταφερθεί στις νέες υπηρεσίες (αποκλειστική διάθεση των κονδυλίων).

Σημειώνεται, ότι η Εθνική Στρατηγική για την Αποϊδρυματοποίηση κατά τη σύνταξη του Παραδοτέου, είναι υπό εκπόνηση.

[Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού](#)

Το Σχέδιο αρμοδιότητας της Γενικής Γραμματείας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης αφενός εναρμονίζει την Ελλάδα με τα διεθνή πρότυπα, αφού προωθεί και

διασφαλίζει την εφαρμογή των προβλέψεων της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ν. 2101/1992, Α' 192), αφετέρου με τον «Εθνικό Μηχανισμό Εκπόνησης, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης Σχεδίων Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού» (ν. 4491/2017, Α' 152), καλύπτεται το θεσμικό έλλειμμα που είχε επισημανθεί από την Επιτροπή Ηνωμένων Εθνών για τη μη ύπαρξη φορέα συντονισμού εφαρμογής της Διεθνούς Σύμβασης. Οι άξονες του Εθνικού Σχεδίου για τα Δικαιώματα του Παιδιού είναι: η καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στα παιδιά, η προστασία των παιδιών στο πλαίσιο των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών, η διασφάλιση του δικαιώματος των παιδιών στην υγεία, τα δικαιώματα των παιδιών στην εκπαίδευση, στον πολιτισμό και αθλητισμό, η παιδική προστασία στην κοινότητα – αποϊδρυματοποίηση, η δικαιοσύνη φιλική προς τα παιδιά και ως οριζόντια δράση τα δικαιώματα των παιδιών με αναπηρία.

[Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο \(ΕΚΤ\) 2014 – 2020 \(Κανονισμός 1303/2013\)](#)

Το ΕΚΤ έχει ως βασικό σκοπό την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, την αποτροπή και καταπολέμηση της φτώχειας με στόχο να σπάσει ο κύκλος της μειονεξίας που διαιωνίζεται από γενιά σε γενιά, γεγονός το οποίο προϋποθέτει την κινητοποίηση μιας σειράς πολιτικών υπέρ των πλέον μειονεκτούντων ατόμων ανεξαρτήτως της ηλικίας τους (συμπεριλαμβανομένων παιδιών, φτωχών εργαζομένων, ηλικιωμένων γυναικών, προσφύγων και αιτούντων άσυλο). Το ΕΚΤ αξιοποιείται για τη βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, ιδιαίτερα στους τομείς της υγειονομικής περίθαλψης, των υπηρεσιών απασχόλησης και κατάρτισης, των υπηρεσιών για τους άστεγους, των εξωσχολικών υπηρεσιών φροντίδας, των υπηρεσιών φροντίδας παιδιών και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης. Οι υποστηριζόμενες υπηρεσίες μπορεί να είναι δημόσιες, ιδιωτικές και/ή υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικών κοινοτήτων, και να παρέχονται από διαφόρους τύπους παρόχων, ήτοι δημόσιες διοικήσεις, ιδιωτικές εταιρείες, κοινωνικές επιχειρήσεις, μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Σύμφωνα με τον υπ'άρ. 1303/2013 κανονισμό, το ΕΚΤ έχει ως αποστολή την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και την προώθηση της ίσης πρόσβασης σε εκπαίδευση καλής ποιότητας, την επένδυση στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, την βελτίωση της συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας και την ενίσχυση της διά βίου μάθησης, συμπεριλαμβανομένων οδών τυπικής, άτυπης και μη τυπικής μάθησης.

Πέραν αυτών των προτεραιοτήτων, στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες και τα λιγότερο ανεπτυγμένα κράτη μέλη, υπάρχει ανάγκη, με στόχο την αύξηση της οικονομικής ανάπτυξης και των ευκαιριών απασχόλησης, να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, καθώς και η ικανότητα της δημόσιας διοίκησης να ενεργεί κατά τρόπο που διασφαλίζει τη συμμετοχή. Η θεσμική ικανότητα φορέων καθώς και μη κυβερνητικών οργανώσεων, παροχής απασχόλησης, εκπαίδευσης,

κατάρτισης και κοινωνικών πολιτικών, συμπεριλαμβανομένου του τομέα της καταπολέμησης των διακρίσεων, χρειάζεται να ενισχυθεί.

Το ΕΚΤ συμβάλλει στη στρατηγική «Ευρώπη 2020», εξασφαλίζοντας μεγαλύτερη συγκέντρωση υποστήριξης στις προτεραιότητες της Ένωσης. Το ελάχιστο μερίδιο πόρων της πολιτικής για τη συνοχή για το ΕΚΤ ορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 92 παράγραφος 4 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ.[1303]/2013. Το ΕΚΤ, στο πλαίσιο του κανονισμού, πρέπει να αυξήσει την υποστήριξή του στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας, μέσω ενός ελάχιστου ποσού αποκλειστικά διατιθέμενου για τον σκοπό αυτό που ανέρχεται στο 20 % των συνολικών πόρων του ΕΚΤ για κάθε κράτος μέλος. Η επιλογή και ο αριθμός των επενδυτικών προτεραιοτήτων για υποστήριξη από το ΕΚΤ θα πρέπει να περιοριστούν επίσης, ανάλογα με το επίπεδο ανάπτυξης των υποστηριζόμενων υπηρεσιών. Η κινητοποίηση των περιφερειακών και τοπικών φορέων θα πρέπει να συμβάλει στην υλοποίηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και των κύριων στόχων της. Τα εδαφικά σύμφωνα, οι τοπικές πρωτοβουλίες για την απασχόληση και την κοινωνική ένταξη, οι βιώσιμες και χωρίς αποκλεισμούς τοπικές αναπτυξιακές στρατηγικές που πραγματοποιούνται με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων σε αστικές και αγροτικές περιοχές καθώς και οι στρατηγικές βιώσιμης αστικής ανάπτυξης δύνανται να χρησιμοποιηθούν και να υποστηριχθούν, ώστε να συμμετάσχουν κατά τρόπο ενεργητικότερο οι περιφερειακές και οι τοπικές αρχές, οι δήμοι, οι κοινωνικοί εταίροι και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις κατά τα στάδια της προετοιμασίας και της υλοποίησης των επιχειρησιακών προγραμμάτων.

Τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες πρέπει να ενθαρρυνθούν για μόχλευση του ΕΚΤ με τη βοήθεια χρηματοδοτικών μέσων, ώστε να δοθεί υποστήριξη π.χ. σε σπουδαστές, στη δημιουργία θέσεων εργασίας, στην κινητικότητα των εργαζομένων, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική επιχειρηματικότητα.

[Πρώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της απαγόρευσης των διακρίσεων](#)

Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή προωθούν την ισότητα των ευκαιριών για όλους, χωρίς διάκριση λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού, ενσωματώνοντας εν προκειμένω την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων, όπως αναφέρεται στο άρθρο 7 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013. Μέσω του ΕΚΤ, τα κράτη μέλη και η Επιτροπή στηρίζουν επίσης ειδικές ενέργειες στο πλαίσιο όλων των επενδυτικών προτεραιοτήτων, όπως ορίζεται στο άρθρο 3 και ειδικότερα στην παράγραφο 1 στοιχείο β) σημείο iii) του παρόντος κανονισμού. Οι εν λόγω ενέργειες έχουν ως στόχο την καταπολέμηση όλων των ειδών διακρίσεων καθώς και τη βελτίωση της προσβασιμότητας για άτομα με αναπηρία, με σκοπό την ένταξη στην απασχόληση, την εκπαίδευση και την κατάρτιση, και, μέσω αυτής, την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης, τη μείωση των ανισοτήτων όσον αφορά το μορφωτικό επίπεδο και την κατάσταση της υγείας, καθώς και τη διευκόλυνση της μετάβασης από υπηρεσίες φροντίδας

παρεχόμενες από ιδρύματα σε υπηρεσίες φροντίδας που βασίζονται στις τοπικές κοινότητες ιδιαίτερα για εκείνους που αντιμετωπίζουν πολλαπλές διακρίσεις.

Κοινωνική καινοτομία

Το ΕΚΤ προωθεί την κοινωνική καινοτομία σε όλους τους τομείς που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του, όπως ορίζεται στο άρθρο 3 του Κανονισμού, ιδιαίτερα με στόχο τη δοκιμή, την αξιολόγηση και την αύξηση καινοτόμων λύσεων, μεταξύ άλλων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, για την αντιμετώπιση των κοινωνικών αναγκών σε συνεργασία με τους σχετικούς εταίρους και ιδιαίτερα με τους κοινωνικούς εταίρους.

Τα κράτη μέλη, είτε στο πλαίσιο των επιχειρησιακών τους προγραμμάτων ή σε μεταγενέστερο στάδιο κατά τη διάρκεια της υλοποίησης, εντοπίζουν πεδία για κοινωνική καινοτομία που ανταποκρίνονται στις συγκεκριμένες ανάγκες των κρατών μελών.

Η Επιτροπή διευκολύνει την ανάπτυξη ικανότητας για κοινωνική καινοτομία, ειδικότερα μέσω της υποστήριξης της αμοιβαίας μάθησης, της δημιουργίας δικτύων και της διάδοσης και προώθησης καλών πρακτικών και μεθοδολογιών.

Ειδικές διατάξεις του ΕΚΤ για τα επιχειρησιακά προγράμματα

Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 96 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, τα επιχειρησιακά προγράμματα δύνανται να ορίζουν άξονες προτεραιότητας για την εφαρμογή της κοινωνικής καινοτομίας και της διακρατικής συνεργασίας, όπως αναφέρεται στα άρθρα 9 και 10 του Κανονισμού.

Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 120 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, το μέγιστο ποσοστό συγχρηματοδότησης για έναν άξονα προτεραιότητας αυξάνεται κατά δέκα ποσοστιαίες μονάδες, αλλά δεν υπερβαίνει το 100%, όταν το σύνολο ενός άξονα προτεραιότητας διατίθεται για κοινωνική καινοτομία ή για διακρατική συνεργασία ή για συνδυασμό αμφοτέρων των προαναφερθέντων.

Επιπλέον της διάταξης του άρθρου 96 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, τα επιχειρησιακά προγράμματα προσδιορίζουν επίσης το ύψος της συνεισφοράς των προγραμματισμένων ενεργειών που υποστηρίζονται από το ΕΚΤ:

α) στους θεματικούς στόχους που αναφέρονται στα σημεία 1) έως 7) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 9 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 κατά άξονα προτεραιότητας, κατά περίπτωση,

β) στην κοινωνική καινοτομία και τη διακρατική συνεργασία, όπως αναφέρεται στα άρθρα 9 και 10 του παρόντος κανονισμού, στις περιπτώσεις που δεν καλύπτονται από ειδικά προβλεπόμενο άξονα προτεραιότητας.

Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ+) 2021 – 2027

Το ΕΚΤ+ κατά την προγραμματική περίοδο ΕΣΠΑ 2021 - 2027 θα παρέχει στήριξη με σκοπό να βελτιωθούν η ποιότητα, η διάδοση, η αποτελεσματικότητα και η σύνδεση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας, μεταξύ άλλων μέσω της προώθησης της ψηφιακής μάθησης, της επικύρωσης της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης και της επαγγελματικής ανάπτυξης του διδακτικού προσωπικού, προκειμένου να διευκολυνθεί η απόκτηση βασικών δεξιοτήτων, όπως γνώσεις για την υγεία, τα μέσα επικοινωνίας, τις επιχειρηματικές δεξιότητες, τις ξένες γλώσσες, τις ψηφιακές δεξιότητες και τη βιώσιμη ανάπτυξη που χρειάζονται όλοι για την προσωπική τους ολοκλήρωση και ανάπτυξη, την απασχόληση, την κοινωνική ένταξη και την ενεργό συμμετοχή στα κοινά. Η στήριξη από το ΕΚΤ+ θα πρέπει να προωθεί την ισότιμη πρόσβαση όλων, ιδίως των μειονεκτουσών ομάδων, σε ποιοτική εκπαίδευση και κατάρτιση χωρίς διαχωρισμούς και αποκλεισμούς, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, με ιδιαίτερη έμφαση στα παιδιά από κοινωνικοοικονομικώς μειονεκτικά περιβάλλοντα, μέσω της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή θα πρέπει να διασφαλίζουν τη συμβολή του ΕΚΤ+ προωθεί την ισότητα των ευκαιριών για όλους, χωρίς διακρίσεις, σύμφωνα το άρθρο 10 ΣΛΕΕ, προάγει την ισότιμη ένταξη των ατόμων με αναπηρίες στην κοινωνία και συμβάλλει στην εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες που εγκρίθηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2006 στη Νέα Υόρκη.

[Συστάσεις της επιτροπής για την Ελλάδα 2019](#)

Στην Έκθεση Χώρας (Country Report) 2019 για την Ελλάδα γίνεται αναφορά, τόσο για την ανάγκη προώθησης της πολιτικής αποϊδρυματοποίησης, όσο και της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης. Σημειώνεται δε ότι:

- Η αποϊδρυματοποίηση παραμένει βασική πρόκληση. Έχουν διαπιστωθεί σημαντικές αδυναμίες, όσον αφορά τη φροντίδα παιδιών με αναπηρίες σε κλειστές δομές, την έλλειψη πολιτικών για εναλλακτικές μορφές φροντίδας και την έλλειψη κατάλληλης φροντίδας για παιδιά και εφήβους με προβλήματα ψυχικής υγείας και συμπεριφοράς.
- Πρόκληση, επίσης, παραμένει η βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων και, παράλληλα, η διασφάλιση της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς. Οι μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες εντάσσονται ως επί το πλείστον στα γενικά σχολεία, αλλά οι μεγάλοι χρόνοι αναμονής - έως και τρία χρόνια - για τη διάγνωση αναγκών, αφήνουν πολλά παιδιά χωρίς έγκαιρη θεραπευτική ή / και μαθησιακή υποστήριξη.

Η ανάγκη προώθησης και βελτίωσης της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης επισημάνθηκε και στα Συμπεράσματα της Ετήσιας Συνάντησης 2019 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση». Ειδικότερα, η Επιτροπή:

- Τόνισε την ανάγκη γρήγορης διάγνωσης υψηλής ποιότητας για όλους τους μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή δυσκολίες, καθώς και την αποτελεσματική εφαρμογή διορθωτικών μέτρων στις τάξεις με τον έγκαιρο διορισμό ειδικευμένου προσωπικού.
- Εξέφρασε ανησυχίες σχετικά με την έλλειψη σχετικών υπηρεσιών στην προσχολική εκπαίδευση και την ανάγκη επέκτασης των συγκεκριμένων παροχών σε όλους τους μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, επιτρέποντας έγκαιρη ανίχνευση και υποστηρικτικά μέτρα.

Στα δε Τελικά Συμπεράσματα (Summary Conclusions) της Ετήσιας Συνάντησης ΕΣΠΑ, η Επιτροπή καλεί την Ελλάδα να ενισχύσει τα μέτρα για την κοινωνική ένταξη των παιδιών, σύμφωνα με την πολιτική Εγγύηση για τα Παιδιά, να αναβαθμίσει τα ενεργά μέτρα ένταξης για τις πιο ευάλωτες ομάδες και να συνεχίσει την υποστήριξη για την αποϊδρυματοποίηση.

[Συστάσεις της επιτροπής για την Ελλάδα 2022 \(Έκθεση για την εκπαίδευση και κατάρτιση\)](#)

Στην Έκθεση Χώρας (Country Report) 2022²⁷ αποτυπώνεται ότι υπάρχει ισχυρή πολιτική βούληση για την ενίσχυση της συμπερίληψης και της ισότητας στην εκπαίδευση. Οι εθνικές αρχές της Ελλάδας καταβάλλουν προσπάθειες για την αντιμετώπιση του σύνθετου ζητήματος της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς και της ισότητας στην εκπαίδευση σε επίπεδο νομοθεσίας, πολιτικής και εφαρμογής. Το Μέσο Τεχνικής Υποστήριξης της ΕΕ (Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης του 2021) στηρίζει την Ελλάδα στην εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, θέτοντας τη συμπερίληψη στο επίκεντρο της εκπαιδευτικής πολιτικής. Η μεταρρύθμιση αποσκοπεί στην κάλυψη των ποικίλων αναγκών των εκπαιδευομένων, συμπεριλαμβανομένων των μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, των προσφύγων και των σπουδαστών από χαμηλό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο. Έχει σχεδιαστεί ένα πλαίσιο για εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς και παράλληλα η συμπεριληπτική εκπαίδευση και η ισότητα στην εκπαίδευση καλύπτονται στα διάφορα εθνικά έγγραφα πολιτικής. Πολυάριθμα προγράμματα υλοποιούνται σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ), όπως το Erasmus+ «Inclusive schools for Roma» (Σχολεία χωρίς αποκλεισμούς για τους Ρομά), τα προγράμματα της UNICEF «Μονοπάτι για όλα τα παιδιά στην εκπαίδευση» και προγράμματα για πολύγλωσσα περιβάλλοντα. Η επέκταση της προσχολικής εκπαίδευσης κατά 2 έτη σε όλους τους ελληνικούς δήμους το 2021/2022 αποτέλεσε θετικό βήμα, καθώς οι βάσεις για ίσες ευκαιρίες τίθενται στο ξεκίνημα της εκπαίδευσης.

²⁷ <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2022/el/>.

2.4 ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ - ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ / Ο Ν.4823/2021

Στο άρθρο 4 του Ελληνικού Συντάγματος ορίζεται ότι οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου και ότι οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις, καθιερώνοντας έτσι την αρχή της ισότητας των ατόμων με αναπηρία έναντι του νόμου, όπως και η αρχή της ισότητας των δύο φύλων²⁸.

Σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο (Ν. 3699, ΦΕΚ 199/2-10- 2008²⁹) για την εκπαίδευση παιδιών με αναπηρία στην Ελλάδα, η Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση (ΕΑΕ) είναι το σύνολο των παρεχόμενων εκπαιδευτικών υπηρεσιών στους μαθητές με αναπηρία και διαπιστωμένες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή στους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Η πολιτεία δεσμεύεται να κατοχυρώνει και να αναβαθμίζει διαρκώς τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης ως αναπόσπαστο μέρος της υποχρεωτικής και δωρεάν δημόσιας παιδείας και να μεριμνά για την παροχή δωρεάν δημόσιας ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης στους αναπήρους όλων των ηλικιών και για όλα τα στάδια και τις εκπαιδευτικές βαθμίδες.

Η υποστήριξη των μαθητών με δυσκολίες μάθησης στην Ελλάδα υλοποιείται: (α) από τον εκπαιδευτικό της τάξης, στις περιπτώσεις που δεν υπάρχουν διαθέσιμες υπηρεσίες ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης και στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό, (β) συνεργατικά από τον εκπαιδευτικό της τάξης και τον ειδικό παιδαγωγό στα πλαίσια λειτουργίας του τμήματος ένταξης και (γ) συνεργατικά από τον εκπαιδευτικό της τάξης και τον ειδικό παιδαγωγό στα πλαίσια υλοποίησης του θεσμού της συνεκπαίδευσης/παράλληλης στήριξης. Στην κατηγορία μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες δεν εμπίπτουν οι μαθητές με χαμηλή σχολική επίδοση που συνδέεται αιτιωδώς με εξωγενείς παράγοντες, όπως γλωσσικές ή πολιτισμικές ιδιαιτερότητες ή είναι υπήκοοι τρίτων χωρών³⁰. Επίσης, οι μαθητές με σύνθετες γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές δυσκολίες, παραβατική συμπεριφορά λόγω κακοποίησης, γονεϊκής παραμέλησης και εγκατάλειψης ή λόγω ενδοοικογενειακής βίας, ανήκουν στα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Στο πλαίσιο αυτό η Ελληνική πολιτεία έχει προχωρήσει και στην εφαρμογή Στρατηγικής για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου³¹

²⁸ <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/f3c70a23-7696-49db-9148-f24dce6a27c8/FEK%20211-A-24-12-2019%20NEO%20SYNTAGMA.pdf>.

²⁹ Όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με τον Ν. 4557/2018 και τον Ν.4823/2021.

³⁰ https://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/ethniki_stratigiki.pdf.

³¹ <https://www.minedu.gov.gr/publications>.

Παρόλα αυτά οι προκλήσεις παραμένουν υπαρκτές λόγω και των κρίσεων (οικονομικής, υγειονομικής κτλ.). ο Συνήγορος του Πολίτη, στα πορίσματά του³², έχει διερευνήσει μεγάλο αριθμό αναφορών σχετικά με τη μη εφαρμογή διατάξεων της ισχύουσας νομοθεσίας για την εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ιδίως όσον αφορά: α) την ένταξη, τη φοίτηση και την ειδική εκπαιδευτική υποστήριξη των μαθητών με αναπηρία/ ε.ε.α στο γενικό σχολείο, με παράλληλη στήριξη ή με φοίτηση σε τμήματα ένταξης, β) τη λειτουργία των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ), ιδίως αναφορικά με την έλλειψη/ανεπάρκεια εκπαιδευτικού (ΕΠ), ειδικού εκπαιδευτικού (ΕΕΠ) και ειδικού βοηθητικού προσωπικού (ΕΒΠ) και γ) τη στελέχωση και λειτουργία των Κέντρων Διάγνωσης, Διαφοροδιάγνωσης και Υποστήριξης (ΚΕΔΔΥ). Η Αρχή έχει επανειλημμένως διατυπώσει διαπιστώσεις και προτάσεις αναφορικά με τα προβλήματα στην ΕΑΕ, σε σειρά εγγράφων προς τη Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής, σε Πόρισμα προς τον Υπουργό Παιδείας, καθώς και σε ετήσιες και ειδικές εκθέσεις. Το κύριο ζήτημα, που αναδεικνύεται στο παρόν Πόρισμα, είναι η χρόνια υποχρηματοδότηση της ΕΑΕ και, συνακόλουθα, η ανεπάρκεια των διατιθέμενων πόρων για την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών με αναπηρία/ ε.ε.α., στη βάση των ειδικών θεσμοθετημένων μέτρων για την πραγμάτωση του δικαιώματός τους στην εκπαίδευση, ισότιμα προς τον υπόλοιπο μαθητικό πληθυσμό.

Η ΕΑΕ, σε αντίθεση με τη γενική αγωγή, βασίζεται κυρίως σε έκτακτο και προσωρινό προσωπικό (αναπληρωτές) καθώς, σε πάγια βάση, δεν πληρούνται οι υφιστάμενες οργανικές θέσεις με διορισμό μόνιμου προσωπικού, ούτε συστήνονται επαρκείς οργανικές θέσεις εκπαιδευτικού, ειδικού εκπαιδευτικού και ειδικού βοηθητικού προσωπικού στις ΣΜΕΑΕ. Επίσης, μακροχρόνια και σε πάγια βάση, οι πιστώσεις που διατίθενται για τη στελέχωση των ΣΜΕΑΕ ή την εκπαιδευτική υποστήριξη μαθητών με αναπηρία/ε.ε.α στο γενικό σχολείο δεν συνάδουν με τις υποχρεώσεις της Πολιτείας, όπως αυτές προκύπτουν από την ισχύουσα νομοθεσία. Συγκεκριμένα, δεν επαρκούν για την παροχή των θεσμικά προβλεπόμενων ειδικών υποστηρικτικών μέτρων για εξειδικευμένο προσωπικό, κατάλληλα προσαρμοσμένα εκπαιδευτικά προγράμματα και διδακτικό υλικό, ούτε αντιστοιχούν στις πραγματικές και διαπιστωμένες εκπαιδευτικές ανάγκες του ενδιαφερόμενου μαθητικού πληθυσμού. Υπογραμμίζεται, ότι οι εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών αυτών, ως επί το πλείστον, είναι γνωστές εκ των προτέρων και, συνεπώς, ο κατάλληλος προγραμματισμός είναι δυνατός.

Πέραν της χρόνιας ανεπάρκειας πιστώσεων για την πρόσληψη εκπαιδευτικών, ΕΕΠ και ΕΒΠ καθεαυτής, σοβαρό ζήτημα αποτελεί η πραγματοποίηση, κατά τα τελευταία σχολικά έτη,

³² Πόρισμα του Συνηγόρου του Πολίτη (2015) «Προβλήματα στην υλοποίηση του δικαιώματος στην εκπαίδευση των παιδιών με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» και Πόρισμα του Συνηγόρου του Πολίτη (2020), Ειδική Έκθεση «Δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες».

μεγάλου μέρους ή ακόμη και του συνόλου των προσλήψεων για την ΕΑΕ, μέσω προγραμμάτων του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ). Σύμφωνα με ενημέρωση από τη Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής του αρμόδιου Υπουργείου, το γεγονός οφείλεται στη μη κατανομή πιστώσεων από τον τακτικό προϋπολογισμό προς την ΕΑΕ. Ωστόσο, επισημαίνεται, ότι ο τακτικός κρατικός προϋπολογισμός προβλέπει πόρους για την Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, όπου είναι ενταγμένη και η ΕΑΕ.

Η κατά βάση υπαγωγή της ΕΑΕ σε συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα ΕΣΠΑ διασφαλίζει μεν ορισμένες παροχές, ελαφρύνοντας τον κρατικό προϋπολογισμό, αλλά σε καμία περίπτωση δε διασφαλίζει την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών με αναπηρία/ε.ε.α, σε συμφωνία με την ισχύουσα νομοθεσία - ούτε καν σε αναλογική βάση ή στη βάση εκπαιδευτικών κριτηρίων, δηλαδή σε κάποια αντιστοιχία με τον αριθμό των μαθητών και τις διαπιστωμένες από τους αρμόδιους φορείς ε.ε.α τους, ανά εκπαιδευτική περιφέρεια. Επιπλέον, οι χρονοβόρες διοικητικές διαδικασίες, που αφορούν στα προγράμματα ΕΣΠΑ, επιτείνουν τις ήδη υφιστάμενες καθυστερήσεις στην πραγματοποίηση των προσλήψεων, με συνέπεια την ετεροχρονισμένη τοποθέτηση των αναπληρωτών και, συνακόλουθα, την καθυστερημένη έναρξη του σχολικού έτους στις ΣΜΕΑΕ, αλλά και τη φοίτηση μαθητών με αναπηρία/ε.ε.α. σε γενικά σχολεία χωρίς την αναγκαία εκπαιδευτική υποστήριξη από την έναρξη, και συχνά για σημαντικό μέρος, του σχολικού έτους. Περαιτέρω, με την υπαγωγή της σε προγράμματα του ΕΣΠΑ, η ΕΑΕ συνολικά αντιμετωπίζεται ως «καινοτόμος» δράση, έκτακτη και προσωρινή, μολονότι αφορά σε - γνωστές εκ των προτέρων - πάγιες και διαρκείς ανάγκες και των δύο βαθμίδων της υποχρεωτικής Εκπαίδευσης, και σε υλοποίηση θεσμοθετημένων μέτρων.

Αντίστοιχα, παρατηρούμενα προβλήματα στη στελέχωση των ΚΕΔΔΥ (πλέον ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.) έχουν ως συνέπεια σοβαρές καθυστερήσεις, δυσλειτουργίες και, σε πολλές περιπτώσεις, αδυναμία επιτέλεσης του έργου των ΚΕΔΔΥ σε όλο το εύρος των προβλεπόμενων στη νομοθεσία αρμοδιοτήτων τους. Τα συνολικά διαπιστωθέντα από την Αρχή χρόνια προβλήματα – όσον αφορά τη σύντημη του σχολικού έτους και την υπέρμετρη δυσλειτουργία σε πολλές ΣΜΕΑΕ, αλλά και τη στέρηση θεσμοθετημένων μέτρων υποστήριξης αναγκαίων για τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης στην εκπαίδευση - έχουν ως συνέπεια την παραβίαση του δικαιώματος στην εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία/ε.ε.α. σε πάγια βάση και τη σταθερή διάκριση εις βάρος τους στη βάση της αναπηρίας.

Επίσης η ΕΣΑΜΕΑ μέσω της μελέτης «Εκπαίδευση & Αναπηρία»³³ προχωρά στη διαπίστωση ότι οι εκπαιδευτικοί αποτελούν καθοριστικό παράγοντα, ενδεχομένως τον καθοριστικότερο - στην όποια προσπάθεια χάραξης σχεδίων δράσης αναφορικά με την εκπαίδευση / συνεκπαίδευση παιδιών με αναπηρία. Για το λόγο αυτό, είναι σημαντικό να καθιερωθούν

³³ <https://www.esamea.gr/projects-tenders/studies>.

πρακτικές στα εξής βασικά επίπεδα: Ενέργειες για την ενίσχυση της κουλτούρας συνεκπαίδευσης του σχολείου, μέσω δράσεων που προωθούν την ανάπτυξη σχέσεων συναδελφικότητας, επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών. Στόχος πρέπει να είναι η δημιουργία ενός σχολείου, όπου οι εκπαιδευτικοί συμμετέχουν ισότιμα σε όλες τις διαδικασίες της σχολικής ζωής, αναλαμβάνουν πρωτοβουλία για τις προτεραιότητες που τίθενται και καταθέτουν τις ιδέες και απόψεις τους προκειμένου να αναβαθμίσουν την ποιότητα της εκπαίδευσης των μαθητών του σχολείου. Όλοι πρέπει να έχουν το δικαίωμα να ενημερώνονται με πληρότητα και επάρκεια για τα θέματα του σχολείου και να συμμετέχουν ισότιμα στην αντιμετώπισή τους. Ενέργειες για την ενίσχυση της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών. Η εφαρμογή αποτελεσματικών πρακτικών εκπαίδευσης παιδιών με αναπηρία προϋποθέτει τη διαρκή επαγγελματική αναβάθμιση των εκπαιδευτικών. Επίσης, αξίζει να σημειωθεί πως η συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών μπορεί να αποτελέσει πηγή μάθησης μέσα από τις ατομικές ιδιαιτερότητες και τις προσωπικές εμπειρίες τους, κατ'αντιστοιχία με την ίδια έννοια, που η συνεκπαίδευση μαθητών με ποικίλες διαφορές και χαρακτηριστικά, συμβάλλει στη διεύρυνση των γνώσεων, την προαγωγή και την ανάπτυξη του συνόλου της τάξης.

Επίσης σημειώνεται ότι ως προς τον αριθμό³⁴ των σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ) σε 288 στην πρωτοβάθμια και 189 στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση ενώ το διδακτικό προσωπικό αυξήθηκε κατά 7,6% στην πρωτοβάθμια και 13,5% στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Επίσης οι εγγεγραμμένοι μαθητές της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης παρουσίασαν αύξηση κατά 0,5% και μείωση κατά 1,2% στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Στο σύνολο των μαθητών το 67% είναι άρρενες και το 33% θήλεις. Επιπλέον επισημαίνεται ότι η επικρατέστερη ειδική εκπαιδευτική ανάγκη των εγγεγραμμένων μαθητών ήταν η νοητική υστέρηση σε ποσοστό 33,8% και η αμέσως επόμενη ήταν ο αυτισμός σε ποσοστό 33,0%. Και η αναλογία του διδακτικού προσωπικού προς τους μαθητές κατά το σχολικό έτος 2019/2020 ήταν 1 εκπαιδευτικός για 2,73 μαθητές. Τέλος, η Περιφέρεια Αττικής συγκέντρωσε το 33,9% του σχολικού πληθυσμού των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης της Χώρας και ακολούθησε η Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας που συγκέντρωσε το 16,6% (ΕΛΣΤΑΤ, 2021).

Επιπλέον σε μια διαρκώς μεταβαλλόμενη πραγματικότητα με πολλαπλές συνέπειες στην κοινωνική ζωή των ατόμων, η ανάγκη για επανασχεδιασμό εκπαιδευτικών πολιτικών είναι απαραίτητη από ποτέ. Ο επανασχεδιασμός των δομών της εκπαίδευσης καθίσταται

³⁴ Για το σχολικό έτος 2019/2020 οι σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Ειδικά Νηπιαγωγεία - Ειδικά Δημοτικά) και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Ειδικά Γυμνάσια - Ειδικά Λύκεια - Ειδικά Επαγγελματικά Γυμνάσια και Λύκεια - Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης/ΕΕΕΕΚ). Επίσης, περιλαμβάνονται τα Ειδικά Νηπιαγωγεία της Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας και Αποκατάστασης Αναπήρων Παίδων (ΕΛΕΠΑΠ).

πρώτιστη προτεραιότητα, καθώς συναρτάται με ζητήματα αφενός προσαρμογής στις νέες ανάγκες που δημιουργούν οι κοινωνικές αλλαγές και αφετέρου ευθύνης συγκρότησης ενός συγκεκριμένου πλαισίου εφαρμογής και υλοποίησης με αξιακές αναφορές, λαμβάνοντας υπόψη και τις σύγχρονες εξελίξεις στην επιστήμη και την τεχνολογία. Στο πλαίσιο αυτό η θέσπιση του Ν. 4823/2021 (ΦΕΚ Α 136/3.8.2021) «Αναβάθμιση του σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις» έχει στόχο να αντιμετωπίσει τις όποιες αρνητικές συνέπειες προκλήθηκαν εξαιτίας των ραγδαίων εξελίξεων στα κέντρα οργάνωσης της ατομικής και κοινωνικής ζωής των πολιτών με τις άμεσες και έμμεσες συνέπειές τους στα θεμελιακά συστήματα κοινωνικής ένταξης του παιδιού.

Ειδικότερα ο Ν. 4823/2021 (ΦΕΚ Α 136/3.8.2021) έχει επιφέρει αλλαγές αναφορικά με την οργάνωση των δομών και η επιλογή των στελεχών της εκπαίδευσης καθώς η θέσπιση ενός πλαισίου για την ενίσχυση της αυτονομίας των σχολικών μονάδων της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και την αναβάθμιση του εκπαιδευτικού έργου. Σκοπός της νομοθετικής παρέμβασης είναι η αναβάθμιση της ποιότητας της δημόσιας εκπαίδευσης μέσω της ουσιαστικής αναδιάταξης της θεσμικής κατασκευής των δομών της εκπαίδευσης και της πρόβλεψης αξιοκρατικών διαδικασιών για την επιλογή των στελεχών της εκπαίδευσης και η ενίσχυση της αυτονομίας των σχολικών μονάδων της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και η αναβάθμιση του εκπαιδευτικού έργου μέσω της απόδοσης μεγαλύτερης ελευθερίας στην οργάνωση της διδασκαλίας, της ενίσχυσης του ρόλου του Διευθυντή/Προϊσταμένου της σχολικής μονάδας και των εκπαιδευτικών σε θέσεις ευθύνης και της θέσπισης ενός πλαισίου αυξημένης διαφάνειας και λογοδοσίας.

Σημαντική αλλαγή είναι η θεσμοθέτηση της θέσης του Περιφερειακού Επόπτη Ποιότητας της Εκπαίδευσης και των εποπτών ποιότητας εκπαίδευσης για την εφαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής για την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού η οποία κυρώθηκε με τον ν. 2101/1992 (Α' 192) και της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία η οποία κυρώθηκε με τον ν. 4074/2012 (Α' 88) και καθοδηγεί σχετικά τα όργανα και τις δομές της. Επίσης το Περιφερειακό Συμβούλιο Εποπτών το οποίο επιλαμβάνεται ζητημάτων εκπαιδευτικού σχεδιασμού, όπως η εφαρμογή προγραμμάτων σπουδών, η υλοποίηση εκπαιδευτικών δράσεων, ο προγραμματισμός δράσεων ομαλής μετάβασης των μαθητών στην επόμενη εκπαιδευτική βαθμίδα και η αξιοποίηση διδακτικού υλικού, έντυπου και ψηφιακού. Στο πλαίσιο αυτό θεσπίστηκε και ο Επόπτης Ποιότητας (συμπεριλαμβανομένου του Επόπτη της Ειδικής Αγωγής) για την προώθηση και εφαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής, της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού και της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, η εποπτεία, ο συντονισμός και η στήριξη του εκπαιδευτικού έργου των δημόσιων και ιδιωτικών σχολικών μονάδων, καθώς και των Ε.Κ. αρμοδιότητάς του, με στόχο την αναβάθμιση της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου. Επιπρόσθετα συστάθηκαν οκτακόσιες θέσεις Συμβούλων Εκπαίδευσης, οι οποίες πληρούνται από εκπαιδευτικούς και

μέλη του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (Ε.Ε.Π.). Ειδικότερα οι Σύμβουλοι Εκπαίδευσης Ειδικής Αγωγής και Ενταξιακής Εκπαίδευσης έχουν την επιστημονική ευθύνη, για τα θέματα του κλάδου τους, των Κέντρων Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.), η έδρα των οποίων βρίσκεται στη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας ή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, όπου έχει κατανεμηθεί η θέση Συμβούλου που καταλαμβάνουν ή στην οποία εκτείνεται η αρμοδιότητά τους.

Επίσης τα Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (Κ.Ε.Σ.Υ.) που ιδρύθηκαν με την παρ. 1 του άρθρου 6 του ν. 4547/2018 (Α' 102) μετονομάζονται σε Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.) με σκοπό για την υποστήριξη των μαθητών, των σχολικών μονάδων και των Ε.Κ. της περιοχής αρμοδιότητάς τους για τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης όλων ανεξαιρέτως των μαθητών στην εκπαίδευση και την προάσπιση της αρμονικής ψυχοκοινωνικής τους ανάπτυξης και προόδου. Η παρακολούθηση της λειτουργίας των Κέντρων Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.) ανατίθεται σε ειδική επιτροπή της Περιφερειακής Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Επιπλέον σε κάθε Σχολική Μονάδα Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (Σ.Μ.Ε.Α.Ε.) λειτουργεί Επιτροπή Διεπιστημονικής Υποστήριξης (Ε.Δ.Υ.), η οποία συγκροτείται με απόφαση του διευθυντή ή προϊσταμένου της Σ.Μ.Ε.Α.Ε. Και ιδρύονται Σχολικά Δίκτυα Εκπαιδευτικής Υποστήριξης (Σ.Δ.Ε.Υ.), τα οποία δύνανται να αποτελούνται από σχολικές μονάδες και Εργαστηριακά Κέντρα (Ε.Κ.) όλων των βαθμίδων γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, καθώς και της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (Ε.Α.Ε.). Τα Σ.Δ.Ε.Υ. έχουν ως σκοπό την ενδυνάμωση και την προώθηση της συνεργασίας, καθώς και τον συντονισμό του έργου των σχολικών μονάδων και Ε.Κ., για τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης όλων ανεξαιρέτως των μαθητών στην εκπαίδευση και την προαγωγή συνολικά της ψυχοκοινωνικής τους υγείας.

Ως προς την διαδικασία αξιολόγησης οι αλλαγές που έχει επιφέρει ο Ν. 4823/2021 (ΦΕΚ Α 136/3.8.2021) «Αναβάθμιση του σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις» δεν επηρεάζει τη δομή και την αρχιτεκτονική των αξιολογικών ερωτημάτων των αξιολογούμενων δράσεων της Ειδικής Αγωγής αλλά διαδικασίες, αρμοδιότητες και ονομασίες που λαμβάνονται υπόψη τα ερωτήματα των ερωτηματολογίων έρευνας που πρέπει να προσαρμοστούν στο νέο πλαίσιο.

2.5 ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΠΟΛΙΤΗ (ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ)

[Βασικά ζητήματα Πορίσματος έτους 2015](#)

Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει διερευνήσει μεγάλο αριθμό αναφορών σχετικά με τη μη εφαρμογή διατάξεων της ισχύουσας νομοθεσίας για την εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ιδίως όσον αφορά: α) την ένταξη, τη φοίτηση και την ειδική εκπαιδευτική υποστήριξη των μαθητών με αναπηρία/ ε.ε.α στο γενικό σχολείο, με παράλληλη στήριξη ή με φοίτηση σε τμήματα ένταξης, β) τη λειτουργία των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ), ιδίως αναφορικά με την έλλειψη/ανεπάρκεια εκπαιδευτικού (ΕΠ), ειδικού εκπαιδευτικού (ΕΕΠ) και ειδικού βοηθητικού προσωπικού (ΕΒΠ) και γ) τη στελέχωση και λειτουργία των Κέντρων Διάγνωσης, Διαφοροδιάγνωσης και Υποστήριξης (ΚΕΔΔΥ).

Η Αρχή έχει επανειλημμένως διατυπώσει διαπιστώσεις και προτάσεις αναφορικά με τα προβλήματα στην ΕΑΕ, σε σειρά εγγράφων προς τη Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής, σε Πόρισμα προς τον Υπουργό Παιδείας, καθώς και σε ετήσιες και ειδικές εκθέσεις. Το κύριο ζήτημα, που αναδεικνύεται στο παρόν Πόρισμα, είναι η χρόνια υποχρηματοδότηση της ΕΑΕ και, συνακόλουθα, η ανεπάρκεια των διατιθέμενων πόρων για την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών με αναπηρία/ ε.ε.α., στη βάση των ειδικών θεσμοθετημένων μέτρων για την πραγμάτωση του δικαιώματός τους στην εκπαίδευση, ισότιμα προς τον υπόλοιπο μαθητικό πληθυσμό.

Η ΕΑΕ, σε αντίθεση με τη γενική αγωγή, βασίζεται κυρίως σε έκτακτο και προσωρινό προσωπικό (αναπληρωτές) καθώς, σε πάγια βάση, δεν πληρούνται οι υφιστάμενες οργανικές θέσεις με διορισμό μόνιμου προσωπικού, ούτε συστήνονται επαρκείς οργανικές θέσεις εκπαιδευτικού, ειδικού εκπαιδευτικού και ειδικού βοηθητικού προσωπικού στις ΣΜΕΑΕ. Επίσης, μακροχρόνια και σε πάγια βάση, οι πιστώσεις που διατίθενται για τη στελέχωση των ΣΜΕΑΕ ή την εκπαιδευτική υποστήριξη μαθητών με αναπηρία/ε.ε.α στο γενικό σχολείο δεν συνάδουν με τις υποχρεώσεις της Πολιτείας, όπως αυτές προκύπτουν από την ισχύουσα νομοθεσία. Συγκεκριμένα, δεν επαρκούν για την παροχή των θεσμικά προβλεπόμενων ειδικών υποστηρικτικών μέτρων για εξειδικευμένο προσωπικό, κατάλληλα προσαρμοσμένα εκπαιδευτικά προγράμματα και διδακτικό υλικό, ούτε αντιστοιχούν στις πραγματικές και διαπιστωμένες εκπαιδευτικές ανάγκες του ενδιαφερόμενου μαθητικού πληθυσμού. Υπογραμμίζεται, ότι οι εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών αυτών, ως επί το πλείστον, είναι γνωστές εκ των προτέρων και, συνεπώς, ο κατάλληλος προγραμματισμός είναι δυνατός.

Πέραν της χρόνιας ανεπάρκειας πιστώσεων για την πρόσληψη εκπαιδευτικών, ΕΕΠ και ΕΒΠ καθεαυτής, σοβαρό ζήτημα αποτελεί η πραγματοποίηση, κατά τα τελευταία σχολικά έτη, μεγάλου μέρους ή ακόμη και του συνόλου των προσλήψεων για την ΕΑΕ, μέσω προγραμμάτων του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ). Σύμφωνα με ενημέρωση από τη Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής του αρμόδιου Υπουργείου, το γεγονός οφείλεται στη μη κατανομή πιστώσεων από τον τακτικό προϋπολογισμό προς την ΕΑΕ. Ωστόσο, επισημαίνεται, ότι ο τακτικός κρατικός προϋπολογισμός προβλέπει πόρους για την Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, όπου είναι ενταγμένη και η ΕΑΕ.

Η κατά βάση υπαγωγή της ΕΑΕ σε συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα ΕΣΠΑ διασφαλίζει μεν ορισμένες παροχές, ελαφρύνοντας τον κρατικό προϋπολογισμό, αλλά σε καμία περίπτωση δε διασφαλίζει την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών με αναπηρία/ε.ε.α, σε συμφωνία με την ισχύουσα νομοθεσία - ούτε καν σε αναλογική βάση ή στη βάση εκπαιδευτικών κριτηρίων, δηλαδή σε κάποια αντιστοιχία με τον αριθμό των μαθητών και τις διαπιστωμένες από τους αρμόδιους φορείς ε.ε.α τους, ανά εκπαιδευτική περιφέρεια. Επιπλέον, οι χρονοβόρες διοικητικές διαδικασίες, που αφορούν στα προγράμματα ΕΣΠΑ, επιτείνουν τις ήδη υφιστάμενες καθυστερήσεις στην πραγματοποίηση των προσλήψεων, με συνέπεια την ετεροχρονισμένη τοποθέτηση των αναπληρωτών και, συνακόλουθα, την καθυστερημένη έναρξη του σχολικού έτους στις ΣΜΕΑΕ, αλλά και τη φοίτηση μαθητών με αναπηρία/ε.ε.α. σε γενικά σχολεία χωρίς την αναγκαία εκπαιδευτική υποστήριξη από την έναρξη, και συχνά για σημαντικό μέρος, του σχολικού έτους. Περαιτέρω, με την υπαγωγή της σε προγράμματα του ΕΣΠΑ, η ΕΑΕ συνολικά αντιμετωπίζεται ως «καινοτόμος» δράση, έκτακτη και προσωρινή, μολονότι αφορά σε - γνωστές εκ των προτέρων - πάγιες και διαρκείς ανάγκες και των δύο βαθμίδων της υποχρεωτικής Εκπαίδευσης, και σε υλοποίηση θεσμοθετημένων μέτρων.

Αντίστοιχα, παρατηρούμενα προβλήματα στη στελέχωση των ΚΕΔΔΥ έχουν ως συνέπεια σοβαρές καθυστερήσεις, δυσλειτουργίες και, σε πολλές περιπτώσεις, αδυναμία επιτέλεσης του έργου των ΚΕΔΔΥ σε όλο το εύρος των προβλεπόμενων στη νομοθεσία αρμοδιοτήτων τους.

Τα συνολικά διαπιστωθέντα από την Αρχή χρόνια προβλήματα – όσον αφορά τη σύντμηση του σχολικού έτους και την υπέρμετρη δυσλειτουργία σε πολλές ΣΜΕΑΕ, αλλά και τη στέρηση θεσμοθετημένων μέτρων υποστήριξης αναγκαιών για τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης στην εκπαίδευση - έχουν ως συνέπεια την παραβίαση του δικαιώματος στην εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία/ε.ε.α. σε πάγια βάση και τη σταθερή διάκριση εις βάρος τους στη βάση της αναπηρίας.

[Αλλαγή του τρόπου λειτουργίας του θεσμού του Συνηγόρου του Πολίτη](#)

Ενώ αντίστοιχα το 2020 η Έκθεση για το Κράτος Δικαίου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ελλάδα αναφέρει ότι ενισχύθηκαν οι εξουσίες του θεσμού του Συνηγόρου του Πολίτη. Σύμφωνα με τις νέες νομικές διατάξεις που εγκρίθηκαν στα τέλη του 2020/100, ο Συνήγορος ορίστηκε ως εθνικός μηχανισμός διερεύνησης περιστατικών αυθαιρεσίας με αρμοδιότητα τη

συλλογή, την καταγραφή, την αξιολόγηση και τη διερεύνηση πράξεων ή παραλείψεων των οργάνων επιβολής του νόμου. Οι νέες διατάξεις έδωσαν στον Συνήγορο του Πολίτη ένα σύνολο εργαλείων και μηχανισμών, καθώς και τους αναγκαίους πρόσθετους ανθρώπινους πόρους. Ο Συνήγορος του Πολίτη παρακολουθεί συνεχώς το επίπεδο συμμόρφωσης της δημόσιας διοίκησης με τις συστάσεις του³⁵.

Βασικά ζητήματα Πορίσματος έτους 2022

Σύμφωνα με το τελευταίο πόρισμα του Συνήγορου του Πολίτη³⁶ προκύπτει ότι, παρά την ρητή πρόβλεψη ότι «η ΕΑΕ, όπως και η γενική εκπαίδευση, είναι υποχρεωτική και λειτουργεί ως αναπόσπαστο τμήμα της ενιαίας δημόσιας και δωρεάν εκπαίδευσης», αυτή εξακολουθεί να αντιμετωπίζεται από την Πολιτεία σταθερά ως δευτερεύουσας σημασίας σε σχέση με την Γενική Εκπαίδευση. Η αντίληψη αυτή αποτυπώνεται μεταξύ άλλων: στην χρόνια μη διασφάλιση και ανεπάρκεια των διατεθέντων πόρων για την κάλυψη παγίων, διαπιστωμένων αναγκών, στον ιδιαίτερο σημαντικό βαθμό εξάρτησης της ΕΑΕ από την πρόσληψη αναπληρωτών και στην χρηματοδότηση της ΕΑΕ πρωτίστως μέσω προγραμμάτων ΕΣΠΑ και σε μικρότερο βαθμό από τον τακτικό προϋπολογισμό.

Ειδικότερα, ως προς την παροχή παράλληλης στήριξης, εξακολουθεί το πρόβλημα της ανεπάρκειας αναγκαίων πιστώσεων για προσλήψεις αναπληρωτών εκπαιδευτικών, με συνέπεια την μη υλοποίηση εγκεκριμένων αιτημάτων ή την μερική παροχή του μέτρου στην πλειονότητα των μαθητριών/μαθητών που, βάσει της εισήγησης των αρμοδίων ΚΕΔΑΣΥ, χρήζουν και δικαιούνται παράλληλης στήριξης πλήρους ωραρίου. Σε κάποιες περιπτώσεις, η υποστήριξη είναι τόσο ανεπαρκής που σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ανταποκρίνεται στους σκοπούς του θεσμού της παράλληλης στήριξης. Γενικότερα, προβλήματα όσον αφορά την ανεπαρκή παροχή του μέτρου διαπιστώνονται σε ποικίλες περιπτώσεις, όπου το ωράριο του εκπαιδευτικού μοιράζεται συνήθως μεταξύ 2 ή 3 μαθητών που φοιτούν σε διαφορετικές τάξεις μιας σχολικής μονάδας, ή ακόμη και διαφορετικών σχολικών μονάδων, ενώ ακόμη και σε περιπτώσεις όπου μαθητές φοιτούν στο ίδιο τμήμα, οι ανάγκες τους μπορεί να διαφέρουν σημαντικά και, συνεπώς, να μην είναι εφικτό να καλυφθούν ταυτόχρονα από τον ίδιο εκπαιδευτικό.

³⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021SC0709>.

³⁶ Συνήγορος του Πολίτη (Σεπτέμβριος, 2022), Δικαιώματα του Παιδιού, Πόρισμα (Νόμος 3094/03 «Συνήγορος του Πολίτη και άλλες διατάξεις, Άρθρο 3 παρ. 5) με θέμα: Σοβαρά προκόμματα στην ένταξη στη Γενική εκπαίδευση μαθητριών και μαθητών με αναπηρία ή /και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες: Ελλείμματα στην υλοποίηση της παράλληλης στήριξης, στη λειτουργία των Τμημάτων Ένταξης και στην εξειδικευμένη υποστήριξη από Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό ή Σχολικό Νοσηλευτή.

Ως προς το πρόβλημα της έλλειψης Σχολικών Νοσηλευτών για την κάλυψη των υφιστάμενων αναγκών, βάσει των αναφορών που έχει εξετάσει η Αρχή και των στοιχείων που τέθηκαν υπόψη της από τις αρμόδιες υπηρεσίες του ΥΠΑΙΘ, εμφανίζεται οξύτερο, μολονότι ήταν ήδη αισθητό κατά τα προηγούμενα έτη σε όλη την επικράτεια. Η πλειονότητα των περιπτώσεων που απευθύνθηκαν στον Συνήγορο αφορά σε παιδιά με σοβαρές, χρόνιες παθήσεις, όπως επιληψία, σακχαρώδη διαβήτη. κ.ά., που χρήζουν νοσηλευτικής φροντίδας και πρώτων βοηθειών ή συνδρομής στην διαδικασία χορήγησης φαρμακευτικής αγωγής, και των οποίων η σχολική φοίτηση χωρίς την παρουσία νοσηλευτή καθίσταται αδύνατη, καθώς ενέχει κινδύνους ακόμη και για τη ζωή τους. Κατά συνέπεια, ένας από τους γονείς ή άλλα συγγενικά πρόσωπα αναγκάζονται να παραμένουν καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού ωραρίου στον χώρο του σχολείου, ή ακόμη και εκτός αυτού, προκειμένου να κληθούν για να παράσχουν στα παιδιά πρώτες βοήθειες αν παραστεί ανάγκη. Σημειώνεται ότι, πέραν της ανησυχίας των ίδιων των γονέων για τα παιδιά τους, στις περισσότερες περιπτώσεις οι διευθυντές των σχολικών μονάδων δηλώνουν ότι αδυνατούν να αναλάβουν ευθύνη για το πρόβλημα ή ακόμη και να δεχτούν τους/τις μαθητέ εναλλακτική λύση. Περαιτέρω, εκτός των ελλειμμάτων στην εξειδικευμένη υποστήριξη μαθητών/τριών σε σχολικές μονάδες γενικής εκπαίδευσης, διαπιστώνεται ότι και αρκετές ΣΜΕΑΕ δεν διαθέτουν Σχολικό Νοσηλευτή επί σειρά ετών, μολονότι σε αυτές φοιτά σημαντικό αριθμός μαθητών/τριών με σοβαρά προβλήματα υγείας/τριες.

Και ιδιαίτερο πρόβλημα αποτελεί η μη αντικατάσταση προσληφθέντων αναπληρωτών εκπαιδευτικών, ΕΒΠ και Σχολικών Νοσηλευτών που αποχωρούν για προσωπικούς λόγους (συνήθως με άδειες κύησης ή λοχείας) για μεγάλο χρονικό διάστημα ή και για ολόκληρο το σχολικό έτος, με συνέπεια οι ενδιαφερόμενοι μαθητές/τριες να μένουν χωρίς την αναγκαία υποστήριξη, μολονότι τυπικά αυτή εμφανίζεται να τους παρέχεται.

3 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΞΙΟΠΟΙΟΥΜΕΝΩΝ ΠΗΓΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

3.1 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΠΗΓΩΝ ΑΝΤΛΗΣΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ & ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ

Για την αξιολόγηση, χρησιμοποιήθηκαν ποικίλες και διαφορετικές πηγές δευτερογενών δεδομένων. Βασική πηγή τροφοδότησης είναι τα δεδομένα του ΟΠΣ-ΕΣΠΑ 2014-2020 (πιστοποιημένα στοιχεία του ΟΠΣ-ΕΣΠΑ 2014-2020, ενδεικτικά δείκτες, δαπάνες, απογραφικά δελτία κτλ.) των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων ΑΝΑΔΕΔΒΜ και των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Επίσης, χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία και δεδομένα (από βάσεις δεδομένων) της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Η καταχώρηση στοιχείων στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα του ΕΣΠΑ αποτελεί υποχρέωση των δικαιούχων. Έχει απογραφικό χαρακτήρα και αποτελεί βασικό σημείο αναφοράς σε ότι αφορά τα διοικητικά στοιχεία των πράξεων. Ειδικότερα, από το ΟΠΣ ΕΣΠΑ 2014 – 2020.

Ως πηγή δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το Σύστημα Παρακολούθησης των Δικαιούχων της Διεύθυνσης Ειδικής Αγωγής (στοιχεία της εν λόγω Διεύθυνσης). Ειδικότερα, μέσω του συστήματος χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία για τον αριθμό των ωφελούμενων που εξυπηρετήθηκαν ανά δράση, κατά τη διάρκεια των ετών υλοποίησης και κατά φύλο.

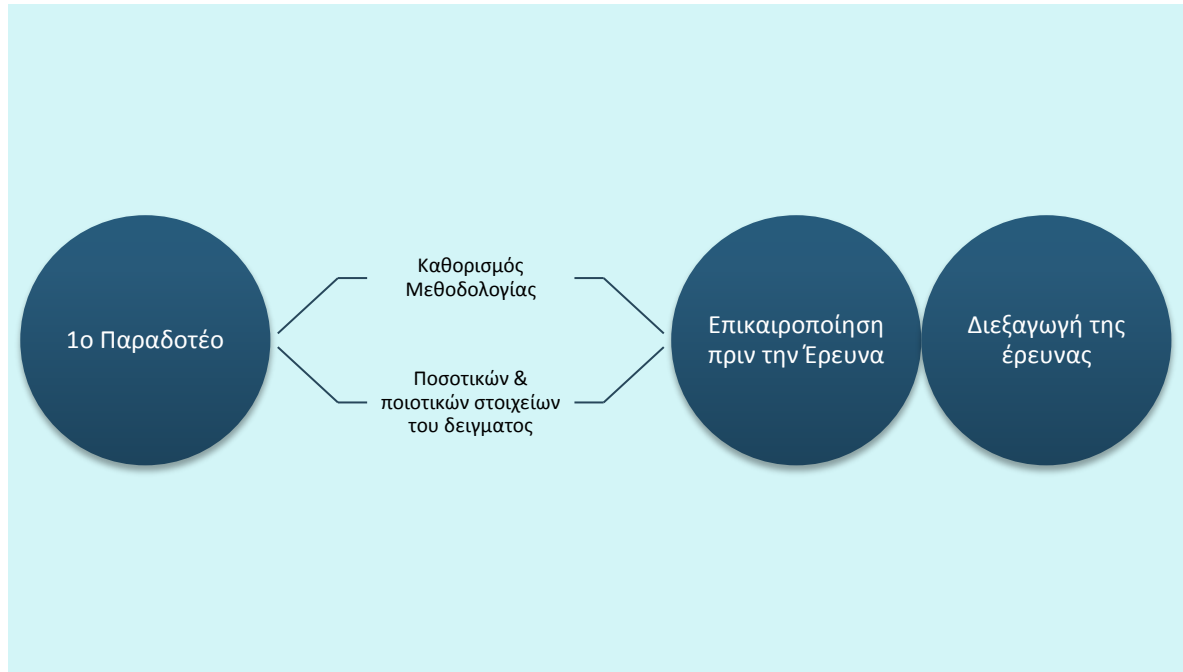
Σχήμα 1: Πηγές δευτερογενών δεδομένων

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Επισημαίνεται ότι πριν την έναρξη της πρωτογενούς έρευνας πεδίου (όπως αποτυπώνεται στην Ενότητα 2.4 της σύμβασης) επικαιροποιήθηκε – ελέγχθηκε- προσαρμόστηκε η μεθοδολογία της έρευνας (που εμπεριέχεται στο Παραδοτέο 1) έτσι ώστε να αξιοποιηθούν νέα στοιχεία/ δεδομένα (ποσοτικά και ποιοτικά) για τον πληθυσμό του δείγματος και να μειωθεί ο κίνδυνος σφαλμάτων. Τα στάδια της διαδικασίας αποτυπώνονται στο παρακάτω σχήμα:

Σχήμα 2: Διαδικασία καθορισμού του τελικού δείγματος

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

4 ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

4.1 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΑΓΚΑΙΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΚΑΙ ΠΗΓΩΝ ΤΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

4.1.1 Αξιολόγηση δεικτών εκροής & αποτελέσματος

Εξετάσθηκαν οι ακόλουθοι τέσσερις (4) δείκτες εκροής:

I. 11501 - Αριθμός Σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις

Ο δείκτης μετρά τον αριθμό των σχολείων που υποστηρίζονται/επωφελούνται. Το κάθε σχολείο μετράται μία φορά σε κάθε σχολική χρονιά σε όλες τις περιπτώσεις πράξεων (είτε η πράξη καλύπτει μία σχολική χρονιά είτε περισσότερες). Ο δείκτης λαμβάνει τιμή όταν το σχολείο ξεκινά να ωφελείται/υποστηρίζεται. (ό,τι ισχύει και στους κοινούς δείκτες εκροών). Ο δείκτης μετράται σε επίπεδο πράξης (λαμβάνει τιμές επίτευξης στα Δελτία Δήλωσης Επίτευξης Δεικτών Πράξης).

Παράδειγμα μέτρησης του δείκτη στα ΔΕΔΠ σε περίπτωση που μία πράξη καλύπτει 1 σχολική χρονιά και σε περίπτωση που μία πράξη καλύπτει 2 σχολικές χρονιές :

Σε μία πράξη σχολικής χρονιάς 2014-2015 (Σεπ.2014- Ιούνιος 2015) ωφελούνται 50 σχολεία. Έστω τα 40 από το Σεπτέμβριο 2014 ξεκινούν να ωφελούνται και τα άλλα 10 από τον Ιανουάριο 2015. Το Δελτίο Επίτευξης Δεικτών πράξης έχει τιμή 40 για το 2014, τιμή 10 για το 2015, και άθροισμα πράξης 2014-2015 = 50 σχολεία. Το κάθε σχολείο μετρήθηκε μία φορά στην πράξη και στη σχολική χρονιά.

Δεύτερη πράξη σχολικής χρονιάς 2015-2016 (Σεπ.2015-Ιούνιος 2016) . Έστω ωφελούνται τα ίδια 50 σχολεία της προηγούμενης σχολικής χρονιάς από το Σεπτέμβριο 2015 και 20 ακόμα από τον Ιανουάριο 2016. Συνολικά δηλ. ωφελούνται 70 σχολεία σε αυτή την πράξη/σχολική χρονιά.

Το Δελτίο Επίτευξης Δεικτών της πράξης έχει τιμή 50 για το 2015, τιμή 20 για το 2016 , άρα άθροισμα πράξης 2015-2016 = 70 σχολεία. Το κάθε σχολείο μετρήθηκε μία φορά στην πράξη και στη σχολική χρονιά. Στο παράδειγμα αυτό με τις 2 πράξεις συνολικά θα μετρηθούν 120 σχολεία (50 της πρώτης πράξης/σχολικής χρονιάς και 70 της δεύτερης πράξης/σχολικής χρονιάς),

ΔΕΔ για το 2014 = 40

ως

εξής

:

ΔΕΔ για το 2015 = 10 (από πρώτη πράξη) +50 (από δεύτερη πράξη) = 60

ΔΕΔ για το 2016 = 20

ΣΥΝΟΛΟ = 120 σχολεία

Ο δείκτης λαμβάνει ετήσιες τιμές στο επίπεδο της Πράξης. Αθροίζεται από το επίπεδο της Πράξης στο επίπεδο της Επενδυτικής Προτεραιότητας αυτόματα.

II. 11502 - Αριθμός μαθητών που επωφελούνται», ως πρόσθετος (μη επιχειρησιακός) δείκτης

Ο δείκτης μετρά τον αριθμό των μαθητών από τα σχολεία που υποστηρίζονται/επωφελούνται και τα οποία μετρώνται στο δείκτη 11501. Ο τρόπος μέτρησης του δείκτη 11502 είναι ίδιος με τον τρόπο μέτρησης του δείκτη 11501, δηλ. μετρώνται οι μαθητές του κάθε σχολείου μία φορά σε κάθε σχολική χρονιά σε όλες τις περιπτώσεις πράξεων (είτε η πράξη καλύπτει μία σχολική χρονιά είτε περισσότερες, όπως αποτυπώνεται στα παραδείγματα του ΔΤΔ 11501).

Ο δείκτης λαμβάνει τιμή όταν οι μαθητές ξεκινούν να ωφελούνται στο πλαίσιο των σχολείων που υποστηρίζονται (ό,τι ισχύει και στους κοινούς δείκτες εκροών) Ο δείκτης μετράται σε επίπεδο πράξης (λαμβάνει τιμές επίτευξης στα Δελτία Δήλωσης Επίτευξης Δεικτών Πράξης).

Ο δείκτης μετρά τους μαθητές ως έμμεσα ωφελούμενους των αντίστοιχων πράξεων και δεν συνδέεται με συλλογή "microdata".

Ο δείκτης λαμβάνει ετήσιες τιμές στο επίπεδο της πράξης. Αθροίζεται από το επίπεδο της πράξης στο επίπεδο της επ.προτεραιότητας αυτόματα.

III. 11503 - Αριθμός δομών για την ένταξη παιδιών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Ο δείκτης παρακολουθεί τις εκροές των παρεμβάσεων του ειδικού στόχου ii Αύξηση των σχολικών μονάδων που λειτουργούν στο πλαίσιο του Νέου Σχολείου – Ενίσχυση των δομών και της ποιότητας της α'βάθμιας και β'βάθμιας εκπαίδευσης της Επενδυτικής Προτεραιότητας 10i Μείωση και πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική νηπιακή, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, καθώς επίσης και σε τυπικές, μη τυπικές και άτυπες δυνατότητες εκπαίδευσης για την επανένταξη στην εκπαίδευση και την κατάρτιση.

Πρόκειται για πρόσθετο δείκτη εκροών. Ο δείκτης αποτυπώνει τα αποτελέσματα της πράξης που αφορά στον εκσυγχρονισμό και την ενίσχυση της εκπαίδευσης των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μέσω της αναδιάρθρωσης του ρόλου των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ) και της μετατροπής τους σε

Κέντρα Υποστήριξης Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΕΑΕ), της σύστασης Σχολικών Δικτύων Εκπαίδευσης και Υποστήριξης (ΣΔΕΥ) και της λειτουργίας των Επιτροπών Διαγνωστικής Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης και Υποστήριξης (ΕΔΕΑΥ) για τη διαγνωστική εκπαιδευτική αξιολόγηση και υποστήριξη των εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών καθώς και την παραπομπή τους στα Κέντρα Διαφοροδιάγνωσης, Διάγνωσης και Υποστήριξης (ΚΕΔΔΥ) για γνωμάτευση όταν, παρά την υποστήριξη στο σχολείο τους, συνεχίζουν να έχουν δυσκολίες μάθησης ή συμπεριφοράς ή ένταξης στο σχολικό περιβάλλον. Στο πλαίσιο της Πράξης απασχολείται το αναγκαίο Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό (αναπληρωτές ΕΕΠ) για τη στελέχωση των Κέντρων Υποστήριξης ΕΑΕ των ΣΔΕΥ ώστε να αποτελέσουν μέλη των Επιτροπών Διαγνωστικής Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης και Υποστήριξης (ΕΔΕΑΥ).

Επίσης, τα Κέντρα Διαφοροδιάγνωσης, Διάγνωσης και Υποστήριξης (ΚΕΔΔΥ) στελεχώνονται με Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό (αναπληρωτές ΕΕΠ) και αναπληρωτές εκπαιδευτικούς.

Ο δείκτης μετρά τις δομές που υποστηρίζονται για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ανά σχολικό έτος.

Μέθοδος Υπολογισμού: Η μέτρηση του δείκτη λαμβάνει χώρα ετήσια και είναι το άθροισμα των υποστηριζόμενων δομών ανά σχολικό έτος. Αναλυτικά η συνολική τιμή του δείκτη προκύπτει ως εξής:

(Ανάπτυξη υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σχολικό έτη 2015-16 + 2016-17 + 2017-18 + 2018-19 + 2019-20 + 2020-21+ 2021-22)

Ο δείκτης λαμβάνει ετήσιες τιμές στο επίπεδο της πράξης. Αθροίζεται από το επίπεδο της πράξης στο επίπεδο της επ.προτεραιότητας αυτόματα. Δεδομένου ότι η δράση είναι συστημική ο δείκτης λαμβάνει την ίδια τιμή για όλες τις κατηγορίες Περιφέρειας.

IV. CO22 - Αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο», ως πρόσθετος (μη επιχειρησιακός) δείκτης.

Ο ορισμός του «έργου» ως Πράξη ή Υποέργο είναι στην διακριτική ευχέρεια της ΔΑ κατά την έκδοση της πρόσκλησης και την ένταξη των πράξεων και θα πρέπει να αποτυπώνει τη λογική παρέμβασης της δράσης/του ΕΠ., συνεκτιμώντας το σχετικό διαχειριστικό φόρτο. Στο ΟΠΣ ΕΣΠΑ αποτυπώνεται η σχετική πρόβλεψη.

Ο δείκτης CO22 μετράται σε επίπεδο πράξης.

Όταν οι Προσκλήσεις αφορούν δράσεις ΕΚΤ στο πλαίσιο των οποίων δημόσιοι φορείς υποστηρίζονται/ωφελούνται άμεσα από έργα, οι δράσεις αυτές συμβάλλουν στο δείκτη CO22, απαντώντας στο αντίστοιχο ερώτημα στο πλαίσιο της Πρόσκλησης. Τα ΤΔΠ των ενταγμένων πράξεων περιλαμβάνουν επίσης το δείκτη στοχοθετημένο και οι δικαιούχοι συμπληρώνουν τις επιτευχθείσες τιμές στο Δελτίο Δήλωσης Επίτευξης Δεικτών Πράξης. Ο CO22 λαμβάνει τιμή επίτευξης για κάθε έργο που αρχίζει να υλοποιείται όταν ξεκινά να υλοποιείται η αντίστοιχη πράξη.

Το κάθε έργο που μετράται στο δείκτη CO22 πρέπει να μετράται μία φορά ανά πράξη, αλλά μπορεί να μετράται σε περισσότερους από έναν δείκτες (π.χ. ένα έργο μπορεί να μετράται και στον CO22 και στον CO21 εάν συμβάλει και στους δύο δείκτες στο επίπεδο της ίδιας πράξης). Σημειώνεται ότι η μέτρηση του CO22 δεν αποκλείει τη συλλογή δεδομένων μεμονωμένων συμμετεχόντων για την πράξη.

Αναλυτικότερα:

Ο δείκτης μετράει τον αριθμό των έργων που αφορούν/στοχεύουν σε δημόσιες διοικήσεις ή υπηρεσίες, ώστε να αποτιμηθεί η στήριξη του ΕΚΤ για την ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας και της αποτελεσματικότητας της Δημόσιας Διοίκησης σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο. Κάθε έργο μπορεί να μετρηθεί μόνο μία φορά στο δείκτη CO22 σε επίπεδο πράξης, δηλαδή αν 1 έργο ωφελεί άμεσα π.χ. 2 δημόσιες υπηρεσίες θα μετρηθεί μόνο μία φορά στο δείκτη. Ωστόσο, εάν μία δημόσια διοίκηση ή δημόσια υπηρεσία υποστηρίζεται από π.χ. 2 έργα στην ίδια πράξη, τότε ο δείκτης CO22 θα λάβει τιμή 2 στην εν λόγω πράξη. Παράδειγμα στη δεύτερη περίπτωση μπορεί να αποτελούν πράξεις συστημικών παρεμβάσεων, όπου στο πλαίσιο μιας πράξης περιλαμβάνονται διακριτά υποέργα με τη μορφή αυτοτελών δράσεων εγκεκριμένων σχεδίων.

Στον όρο «Δημόσια Διοίκηση» περιλαμβάνονται: η εκτελεστική και νομοθετική διοίκηση κεντρικών, περιφερειακών και τοπικών οργάνων, η διοίκηση και η επίβλεψη των δημοσιονομικών υποθέσεων (λειτουργία του φορολογικού συστήματος· συλλογή φόρων αγαθών και η έρευνα παραβίασης της φορολογικής νομοθεσίας, η διοίκηση των τελωνείων), η εφαρμογή του προϋπολογισμού και η διαχείριση των δημόσιων οικονομικών και του δημοσίου χρέους (συγκέντρωση και συλλογή χρημάτων και ο έλεγχος της εκταμίευσής τους), η διοίκηση της συνολικής πολιτικής έρευνας και τεχνολογίας και οι σχετικοί πόροι, η διοίκηση και εκτέλεση του συνολικού οικονομικού και κοινωνικού σχεδιασμού καθώς και οι στατιστικές υπηρεσίες στα διαφορετικά επίπεδα της κυβέρνησης.

Στον όρο «Δημόσιες Υπηρεσίες» περιλαμβάνεται κάθε δημόσιο ή ιδιωτικό οργανισμό που επιτελεί δημόσιο έργο/ασκεί δημόσια λειτουργία. Η έννοια του «ιδιωτικού» στον ορισμό

αφορά τις περιπτώσεις όπου κάποιες υπηρεσίες ανατίθενται από το κράτος σε μεγάλους ιδιωτικούς ή ημι-ιδιωτικούς παρόχους, π.χ. ιδιωτικούς φορείς που ασκούν δημόσια λειτουργία. (ΝΠΙΔ).

Ο δείκτης αθροίζεται από το επίπεδο της πράξης στο επίπεδο της επενδυτικής προτεραιότητας.

Σε πράξεις που μετρούν έργα τα οποία υλοποιούνται σε εθνικό επίπεδο (σε όλες τις περιφέρειες της χώρας) και η τιμή τους δεν μπορεί να διαιρεθεί, η ίδια τιμή θα επαναλαμβάνεται σε κάθε κατηγορία περιφερειών. Π.χ. έστω μία πράξη στην οποία η τιμή του δείκτη CO22 = 1 (δηλ. υλοποιείται 1 έργο συνολικά σε όλη τη χώρα), τότε θα πρέπει να επαναλαμβάνεται η τιμή 1 σε κάθε κατηγορία περιφερειών (1-1-1). Προκειμένου να είναι σαφές ότι στην πραγματικότητα πρόκειται για 1 έργο που υλοποιείται στις 3 κατηγορίες περιφερειών και όχι για 3 έργα, αυτή η επεξήγηση θα πρέπει να αναφέρεται στην Ενότητα 3.1 της Ετήσιας Έκθεσης Υλοποίησης του ΕΠ.

Για τους ανωτέρω δύο δείκτες πραγματοποιήθηκαν οι ακόλουθοι υπολογισμοί:

- Υπολογισμός του ποσοστού επίτευξης του δείκτη εκροής σε επίπεδο πράξης: τιμή επίτευξης δείκτη εκροής πράξης έως 31.12.2020 /τιμή στόχος του δείκτη με βάση το ισχύον Τεχνικό Δελτίο της Πράξης.
- Υπολογισμός του ποσοστού επίτευξης εκροής ανά κατηγορία δράσης: άθροισμα τιμών επίτευξης δείκτη εκροής των πράξεων της συγκεκριμένης Κατηγορίας Δομής έως 31.12.2020/ άθροισμα των αντίστοιχων τιμών στόχων.
- Υπολογισμός του ποσοστού επίτευξης εκροής σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ: άθροισμα τιμών επίτευξης δείκτη εκροής των πράξεων της συγκεκριμένης Επενδυτικής Προτεραιότητας έως 31.12.2020/ τιμή στόχος του αντίστοιχου δείκτη εκροής της Επενδυτικής Προτεραιότητας.
- Υπολογισμός του ποσοστού επίτευξης εκροής σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας των ΠΕΠ: άθροισμα τιμών επίτευξης δείκτη εκροής των πράξεων της συγκεκριμένης Επενδυτικής Προτεραιότητας έως 31.12.2020/ τιμή στόχος του αντίστοιχου δείκτη εκροής της Επενδυτικής Προτεραιότητας.
- Ποιοτική εκτίμηση των βασικών παραμέτρων που επηρέασαν το βαθμό επίτευξης των δεικτών εκροών (με βάση τα ευρήματα των ερευνών πεδίου).
- Σύνοψη συμπερασμάτων ανά Κατηγορία Δράσης και Περιφέρεια:

Επίσης εξετάστηκε ο παρακάτω δείκτης αποτελέσματος:

11509 – Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εκπαιδευτικής στήριξης σε μαθητές ΑμεΑ.

Το εγχείρημα που ονομάζεται «Νέο Σχολείο» ανταποκρίνεται στις νέες εκπαιδευτικές ανάγκες και προκλήσεις του 21ου αιώνα, θέτει το μαθητή στο επίκεντρο των αλλαγών με σκοπό τη συνολική βελτίωση του επιπέδου σπουδών των μαθητών, καθώς και της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Αποτελεί ένα σχολείο ανοιχτό στην κοινωνία, στις ιδέες, στη γνώση και στο μέλλον, για μαθητές που είναι η επένδυση του μέλλοντος, ψηφιακό, καινοτόμο, πράσινο, ολοήμερο (Πηγή: <http://www.edulll.gr>).

Πρόκειται για ειδικό δείκτη αποτελέσματος. Ο εν λόγω επιχειρησιακός δείκτης υποδηλώνει με σαφήνεια την αλλαγή προς τη συγκεκριμένη επιθυμητή κατεύθυνση και είναι άμεσα συνδεδεμένος με τις παρεμβάσεις του ειδικού στόχου ii Αύξηση των σχολικών μονάδων που λειτουργούν στο πλαίσιο του Νέου Σχολείου – Ενίσχυση των δομών και της ποιότητας της προσχολικής, α'βάθμιας και β'βάθμιας εκπαίδευσης και τη εφαρμογή παρεμβάσεων από τους δικαιούχους φορείς.

Μέθοδος Υπολογισμού: Σύνολο μοναδικών σχολικών μονάδων που θα ωφεληθούν από δράσεις εξατομικευμένης και εξειδικευμένης εκπαιδευτικής στήριξης σε μαθητές ΑΜΕΑ σε όλα τα σχολικά έτη εφαρμογής του Ε.Π. / Σύνολο σχολικών μονάδων της χώρας για το έτος βάσης (2015-2016).

Ειδικότερα για τον υπολογισμό του δείκτη χρησιμοποιείται στον αριθμητή η τιμή όπως υπολογίζεται για το δείκτη εκροής 11501 και για τον παρονομαστή τα διαθέσιμα στοιχεία του έτους βάσης που έχουν πηγή την ΕΛΣΤΑΤ και βρίσκονται στη διάθεση της Διαχειριστικής Αρχής.

Ο δείκτης δεν μετράται σε επίπεδο της πράξης αλλά στο επίπεδο περιφέρειας / ομάδας περιφερειών ή / και της επενδυτικής προτεραιότητας. Δεν αθροίζεται αυτόματα (ποσοστό).

Για την μέτρηση των αποτελεσμάτων εφαρμόζονται τα όσα προβλέπονται στο δελτίο ταυτότητας του Δείκτη 11509 σε σχέση με τις υπηρεσίες που λάμβαναν οι ωφελούμενοι κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο και εφόσον δύναται ανά Κατηγορία Δράσης: Ειδικότερα σύνθεση συμπερασμάτων ανά Κατηγορία Δράσης και Περιφέρεια:

1. Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ.

2. Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

3. Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018).

Οι τιμές στόχου των δεικτών αποτελεσμάτων υπολογίζονται ανά πράξη, ανά δράση και ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, έως τις 31.12.2020.

4.1.2 Πρωτογενή Στοιχεία

Κατά τη διενέργεια της Αξιολόγησης ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στο σημείο που αφορά στη συλλογή πρωτογενών δεδομένων, με στόχο τα δεδομένα που συλλέχθηκαν να οδηγούν σε συγκεκριμένα, αξιοποιήσιμα και συγκρίσιμα συμπεράσματα.

Η πρωτογενής ποσοτική και ποιοτική έρευνα πεδίου εκπονήθηκε με:

- I. Δομημένα ερωτηματολόγια (ηλεκτρονικά ή/και έντυπα),
- II. Ατομικές συνεντεύξεις,

Focus Groups (εστιασμένη συζήτηση),

σύμφωνα με τα οριζόμενα στη σχετική νομοθεσία για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και με τη χρήση των νέων τεχνολογιών [ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια (ή/και έντυπα όπου απαιτήθηκε), συνεντεύξεις και focus group μέσω τηλεδιασκέψεων, τηλεφωνική επικοινωνία, κ.α.] σε:

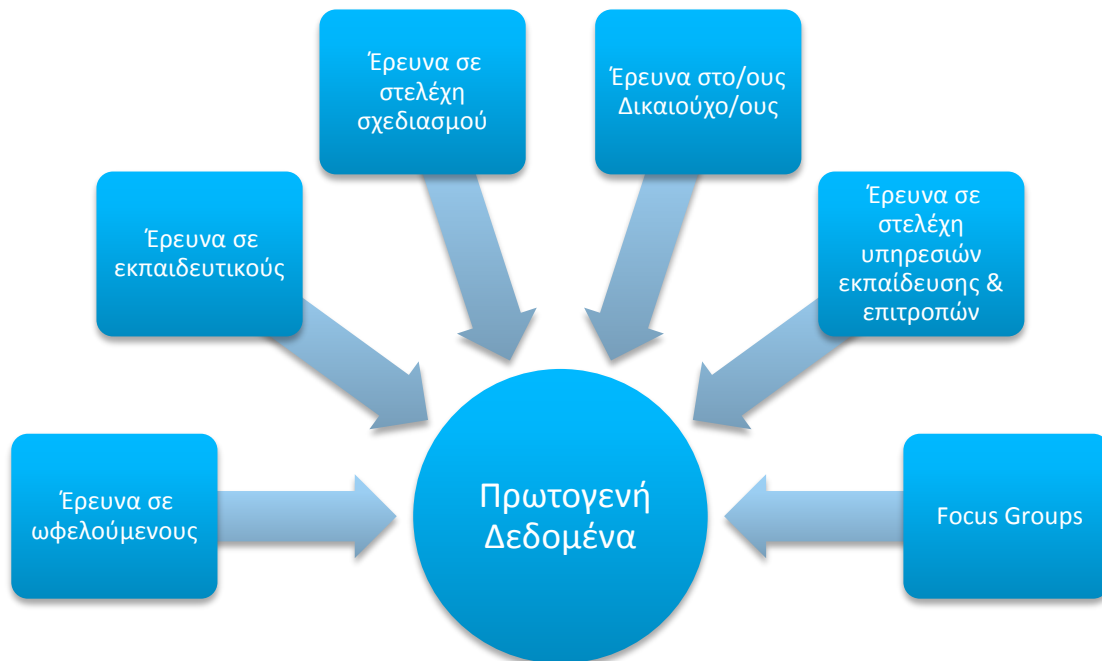
Δείγμα ωφελούμενων και συμμετεχόντων στις δράσεις Ειδικής Αγωγής (η έρευνα πραγματοποιήθηκε στους κηδεμόνες των ωφελούμενων μαθητών/τριών).

- I. Δείγμα εμπλεκόμενων στις δομές αξιολογούμενων δράσεων Ειδικής Αγωγής (διευθυντές σχολείων, εκπαιδευτικοί, κηδεμόνες (γονείς), συμμετέχοντες σε Επιτροπές και φορείς άσκησης πολιτικής).
- II. Φορείς σχεδιασμού και υλοποίησης των Πράξεων (εμπλεκόμενες Διαχειριστικές Αρχές, την Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ, την Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής του ΥΠΑΙΘ, περιφερειακές υπηρεσίες - επιτροπές, την ΕΣΑΜΕΑ, κ.α.).

Ο Σύμβουλος, σε συνεργασία με την Αναθέτουσα Αρχή και τις αρμόδιες υπηρεσίες υλοποίησης των δράσεων (Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ, Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής ΥΠΑΙΘ, Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης κτλ.), προχώρησε σε δράσεις δημοσιότητας για το έργο της αξιολόγησης και δη των αναγκών ερευνών πεδίου, με αποδέκτες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες και τους ωφελούμενους των δράσεων/ Πράξεων. Στόχος των εν λόγω δράσεων είναι η διευκόλυνση του έργου της αξιολόγησης ως προς τις πρωτογενείς

έρευνες πεδίου, που απαιτούν την συμμετοχή στελεχών και ωφελούμενων των δράσεων/ Πράξεων.

Σχήμα 3: Πηγές πρωτογενών δεδομένων

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Στον Πίνακα που ακολουθεί, συνοψίζονται οι πρωτογενείς έρευνες πεδίου και των υποκειμένων των Ερευνών (Συνεδρίες Ομάδων Εστιασμένης Συζήτησης και με την συμμετοχή Στελεχών των εμπλεκόμενων υπηρεσιών), ενώ στις Ενότητες που ακολουθούν παρατίθενται αναλυτικότερες κατευθύνσεις σχετικά με την υλοποίησή τους.

Πίνακας 1: Σύνοψη πρωτογενών ερευνών ανά δράση

ΑΑ	Προτεινόμενες Έρευνες	Δράση 1	Δράση 2	Δράση 3	Αριθμός Ερωτηματολογίου / Ερωτήσεων FG
1	Ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια (ή/και έντυπα όπου απαιτήθηκε) σε ωφελούμενους (κηδεμόνες παιδιών).	✓	✓	✓	Ερ. Αριθμ. 1
2	Ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια (ή/και έντυπα όπου απαιτήθηκε) στους εκπαιδευτικούς των δράσεων [Εκπαιδευτικούς Ειδικής Αγωγής (ΕΑΕ), το Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό(ΕΕΠ) και το Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό(ΕΒΠ) και εκπαιδευτικούς γενικής εκπαίδευσης που έχουν κατά την	✓	✓	✓	Ερ. Αριθμ. 2 & 3

ΑΑ	Προτεινόμενες Έρευνες	Δράση 1	Δράση 2	Δράση 3	Αριθμός Ερωτηματολογίου / Ερωτήσεων FG
	επαγγελματική τους πορεία συνεργαστεί με προσωπικό της Ειδικής Αγωγής]				
3	Ηλεκτρονικά Ερωτηματολόγια (ή/και ατομικές συνεντεύξεις) σε στελέχη των εμπλεκόμενων υπηρεσιών σχεδιασμού των παρεμβάσεων (Στελέχη του Ε.Π. Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2014-2020, των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (επιλογή ανά κατηγορία Περιφέρειας) -	✓	✓	✓	Ερ. Αριθμ. 6
4	Ηλεκτρονικά Ερωτηματολόγια (ή/και ατομικές συνεντεύξεις) με στελέχη του/ των Δικαιούχου/ων / Φορέων Υλοποίησης των Πράξεων (Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής ΥΠΑΙΘ κτλ.).	✓	✓	✓	Ερ. Αριθμ. 5
5	Ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια σε στελέχη των Περιφερειακών Υπηρεσιών και Υποστηρικτικών Δομών για την Ένταξη και Συμπερίληψη στην Εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (πρώην ΚΕΣΥ/ΚΕΔΔΥ), Επιτροπές Διεπιστημονικής Υποστήριξης (πρώην Επιτροπές Διεπιστημονικής Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης και Υποστήριξης - ΕΔΕΑΥ), Σχολικά Δίκτυα Εκπαιδευτικής Υποστήριξης κτλ.	✓	✓	✓	Ερ. Αριθμ. 4
6	Συνέδρια Ομάδας Εστιασμένης Συζήτησης (focus group) με στελέχη των εμπλεκόμενων υπηρεσιών σχεδιασμού των παρεμβάσεων (Στελέχη του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και -Δια Βίου Μάθηση 2014-2020», των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, την Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ & Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής ΥΠΑΙΘ).	✓	✓	✓	F.G. 4
7	Συνέδρια Ομάδας Εστιασμένης Συζήτησης (focus group) με στελέχη των Περιφερειακών Υπηρεσιών Εκπαίδευσης και Υποστηρικτικών Δομών για την Ένταξη και Συμπερίληψη στην Εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (πρώην	✓	✓	✓	F.G. 2

ΑΑ	Προτεινόμενες Έρευνες	Δράση 1	Δράση 2	Δράση 3	Αριθμός Ερωτηματολογίου / Ερωτήσεων FG
	ΚΕΣΥ/ΚΕΔΔΥ), Επιτροπές Διεπιστημονικής Υποστήριξης (πρώην Επιτροπές Διεπιστημονικής Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης και Υποστήριξης - ΕΔΕΑΥ), Σχολικά Δίκτυα Εκπαιδευτικής Υποστήριξης κτλ.				
8	Συνέδρια Ομάδας Εστιασμένης Συζήτησης (focus group) με Διευθυντές – Εκπαιδευτικούς – Κηδεμόνες (ένα group / Περιφέρεια).	✓	✓	✓	F.G. 1
9	Συνέδρια Ομάδας Εστιασμένης Συζήτησης (focus group) με φορείς της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται στο πεδίο των ΑμεΑ και της Ειδικής Αγωγής (ΕΣΑΜΕΑ κτλ.).	✓	✓	✓	F.G. 3

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Έρευνες με Ερωτηματολόγια

Για την προσέγγιση επιμέρους αξιολογικών ερωτημάτων, όπως αναλυτικά παρουσιάσθηκαν στην Ενότητα 5 του Παραδοτέου Α' - Μεθοδολογία υλοποίησης αξιολόγησης, οι Έρευνες έχουν απογραφικό χαρακτήρα και διενεργήθηκαν με ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια. Ειδικότερα:

- Σε ωφελούμενους (κηδεμόνες παιδιών) των δράσεων.
- Σε εκπαιδευτικούς που έχουν απασχοληθεί στο πλαίσιο των δράσεων, όπως Εκπαιδευτικοί Ειδικής Αγωγής το Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΕΕΠ) και το Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό (ΕΒΠ), καθώς και εκπαιδευτικοί γενικής εκπαίδευσης που έχουν κατά την επαγγελματική τους πορεία συνεργαστεί με προσωπικό της Ειδικής Αγωγής].
- Σε στελέχη των εμπλεκόμενων υπηρεσιών σχεδιασμού και υλοποίησης των παρεμβάσεων (Στελέχη του Ε.Π. Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020, των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (επιλογή ανά κατηγορία Περιφέρειας), του Δικαιούχου (Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ) και της Διεύθυνσης Ειδικής Αγωγής ΥΠΑΙΘ κλπ), των Περιφερειακών Υπηρεσιών και Υποστηρικτικών Δομών για την Ένταξη και Συμπερίληψη στην Εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες [Κέντρων Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (πρώην ΚΕΣΥ/ΚΕΔΔΥ), Επιτροπών Διεπιστημονικής Υποστήριξης (πρώην Επιτροπές Διεπιστημονικής Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης και Υποστήριξης - ΕΔΕΑΥ), Σχολικών Δικτύων Εκπαιδευτικής Υποστήριξης κτλ.].

Ειδικότερα:

Η διαδικασία συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων από ωφελούμενους (κηδεμόνες παιδιών) ήταν ηλεκτρονική (αξιοποίηση ηλεκτρονικής πλατφόρμας διεξαγωγής ερευνών). Σε ειδικές περιπτώσεις όπου απαιτήθηκε έγινε χρήση της μεθόδου διενέργειας της διαδικασίας συμπλήρωσης ερωτηματολογίων σε έντυπη μορφή.

Η διαδικασία συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων από εκπαιδευτικούς, όπως Εκπαιδευτικούς Ειδικής Αγωγής (ΕΑΕ), το Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΕΕΠ) και το Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό (ΕΒΠ), καθώς και εκπαιδευτικούς γενικής εκπαίδευσης που έχουν κατά την επαγγελματική τους πορεία συνεργαστεί με προσωπικό της Ειδικής Αγωγής, ήταν ηλεκτρονική (αξιοποίηση ηλεκτρονικής πλατφόρμας διεξαγωγής ερευνών).

Η διαδικασία συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων από στελέχη των εμπλεκόμενων υπηρεσιών σχεδιασμού των παρεμβάσεων (Στελέχη του Ε.Π. Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014 - 2020, των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (επιλογή ανά κατηγορία Περιφέρειας) και την Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ) ήταν ηλεκτρονική. Σε ειδικές περιπτώσεις πραγματοποιήθηκαν ατομικές συνεντεύξεις.

Η διαδικασία συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων σε στελέχη του/των Δικαιούχου/ων / Φορέων Υλοποίησης των Πράξεων (Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής ΥΠΑΙΘ κτλ.) προβλέφθηκε να είναι ηλεκτρονική. Σε ειδικές περιπτώσεις έγινε χρήση της μεθόδου ατομικών συνεντεύξεων.

Η διαδικασία συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων σε στελέχη των Περιφερειακών Υπηρεσιών και Υποστηρικτικών Δομών, Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (πρώην ΚΕΣΥ/ΚΕΔΔΥ), Επιτροπές Διεπιστημονικής Υποστήριξης (πρώην Επιτροπές Διεπιστημονικής Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης και Υποστήριξης - ΕΔΕΑΥ), Σχολικά Δίκτυα Εκπαιδευτικής Υποστήριξης κτλ. Ήταν ηλεκτρονική.

Focus Groups

Η διενέργεια Συνεδριών Ομάδων Εστιασμένης Συζήτησης (focus groups) χαρακτηρίζεται από υποκειμενικότητα και περιορισμένη αντιπροσωπευτικότητα. Εντούτοις, οδήγησαν στην άντληση ποιοτικών παρατηρήσεων οι οποίες είναι δυνατόν να φωτίσουν το πλαίσιο υλοποίησης των αξιολογούμενων παρεμβάσεων, καθώς και επιμέρους πτυχές του ποιοτικού χαρακτήρα της λειτουργίας τους. Προς την κατεύθυνση χωρίστηκαν σε τέσσερις (4) διακριτές ομάδες εμπλεκόμενων ως εξής:

- Συνεδρία Ομάδας Εστιασμένης Συζήτησης (1^ο Focus Group) με Διευθυντές – Εκπαιδευτικούς – Κηδεμόνες (γονείς ωφελούμενων).
- Συνεδρία Ομάδας Εστιασμένης Συζήτησης (2^ο Focus Group) με Περιφέρειακους Διευθυντές – Υποστηρικτικές Δομές για την Ένταξη και Συμπερίληψη στην Εκπαίδευση

- των μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες [Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (πρώην ΚΕΣΥ/ΚΕΔΔΥ), Επιτροπές Διεπιστημονικής Υποστήριξης (πρώην Επιτροπές Διεπιστημονικής Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης και Υποστήριξης - ΕΔΕΑΥ), Σχολικά Δίκτυα Εκπαιδευτικής Υποστήριξης κτλ.].
- Συνεδρία Ομάδας Εστιασμένης Συζήτησης (3ο Focus Group) με φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών.
 - Συνεδρία Ομάδας Εστιασμένης Συζήτησης (4ο Focus Group) με στελέχη των εμπλεκόμενων υπηρεσιών σχεδιασμού των παρεμβάσεων (Στελέχη του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020», των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, την Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ & Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής ΥΠΑΙΘ). Οι Συνεδρίες όλων των ανωτέρω Ομάδων Εστιασμένης Συζήτησης διενεργήθηκαν με τη χρήση αντίστοιχων Οδηγών Εστιασμένης Συζήτησης (Σχέδια ερωτήσεων Focus Groups – Παραδοτέου Β΄- Έκθεση ποιοτικής Αξιολόγησης), μέσω τηλεδιασκέψεων, τηλεφωνικής επικοινωνίας/συνέντευξης, κ.α..

4.1.3 Κατευθύνσεις για την επιλογή του προτεινόμενου δείγματος της έρευνας

Ο Σύμβουλος αξιολόγησης πρότεινε και ανέπτυξε την **απλή τυχαία δειγματοληψία** ως την ενδεδειγμένη μέθοδο- για τον προσδιορισμό του δείγματος.

Η επιλογή του δείγματος έγινε από τα παρακάτω στοιχεία :

α) αρχικά της σύμβασης και

β) εν συνεχεία από τα στοιχεία που δόθηκαν στον Αξιολογητή Σύμβουλο από την Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ, συνδυαστικά μεταξύ τους και σε αντιπαραβολή και με τα στοιχεία της Δ/σης Ειδικής Αγωγής του ΥΠΑΙΘ, καθώς και της Αναθέτουσας Αρχής, ως εξής:

Πίνακας 2: Δείγμα της έρευνας

ΑΑ	Κατηγορία	Απαιτήσεις με βάση το άρθρο 2.4 της σύμβασης (Πληθυσμός)	Αριθμός με βάση τις διαθέσιμες αναφορές της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ ³⁷ (Πληθυσμός)
	Μαθητές που έχουν ωφεληθεί από τις Δράσεις ειδικής αγωγής	48.000	50.244

³⁷ Όπως διατεθήκαν στον Σύμβουλο Αξιολόγησης με το από 01.07.2022 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από το Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020».

ΑΑ	Κατηγορία	Απαιτήσεις με βάση το άρθρο 2.4 της σύμβασης (Πληθυσμός)	Αριθμός με βάση τις διαθέσιμες αναφορές της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ ³⁷ (Πληθυσμός)
1	Πλήθος μαθητών που έλαβαν Εξατομικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη (Τμήματα Ένταξης και ΣΜΕΑΕ) για το σχολικό έτος 2018 - 2019 ³⁸ .		38.073
	Πλήθος μαθητών που έλαβαν Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη για το σχολικό έτος 2020 - 2021 ³⁹ .		12.171
2	Αναπληρωτές εκπαιδευτικοί που έχουν συμμετάσχει σε δράσεις ειδικής αγωγής	17.000	21.979
	Αναπληρωτές εκπαιδευτικοί Εξατομικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης για το σχολικό έτος 2022 - 2023 ⁴⁰		4.489
	Αναπληρωτές εκπαιδευτικοί Εξειδικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης για το σχολικό έτος 2022 - 2023 ⁴¹		14.904
	Αναπληρωτές εκπαιδευτικοί Υποστηρικτικών Δομών για την Ένταξη και Συμπερίληψη στην Εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες		2.586

³⁸ Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία μαθητών της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ (excel: ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΗ_2018-19_5031883_Καταγραφή Δεικτών από Δνσεις_ΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΣ_13.2.2020).

³⁹ Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία μαθητών της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ (excel: Μαθητές Παράλληλης 2020-2021).

⁴⁰ Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία μαθητών της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ (excel: Εξ.ατ. 2022-2023 Συμβάσεις με Σχολεία).

⁴¹ Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία μαθητών της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ (excel: Εξειδικευμένη 2022-2023 Συμβάσεις με Σχολεία & Συμβάσεις με Σχολεία, ΠΕΠ Εξειδικευμένη 2022-2023).

ΑΑ	Κατηγορία	Απαιτήσεις με βάση το άρθρο 2.4 της σύμβασης (Πληθυσμός)	Αριθμός με βάση τις διαθέσιμες αναφορές της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ ³⁷ (Πληθυσμός)
	για το σχολικό έτος 2022 - 2023 ⁴²		
3	Σχολικές Μονάδες όπου έχουν υλοποιηθεί δράσεις ειδικής αγωγής (εξειδικευμένης και εξατομικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης) για το σχολικό έτος 2022 – 2023 με έτος αναφοράς το 2022 ⁴³ .	5.000	6.032
4	Υποστηρικτικές Δομές για την Ένταξη και Συμπερίληψη στην Εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που έχουν συμμετάσχει σε δράσεις ειδικής αγωγής για το σχολικό έτος 2022 – 2023 με έτος αναφοράς το 2022 ⁴⁴ .	250	920
5	Μέγεθος δείγματος για εκπαιδευτικούς Γενικής Εκπαίδευσης που έχουν κατά την επαγγελματική τους πορεία συνεργαστεί με προσωπικό της Ειδικής Αγωγής ⁴⁵	X	7.138

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Για τη συγκεκριμένη διαδικασία επιλέχθηκε διάστημα εμπιστοσύνης 95% και εξετάστηκαν ποσοστά σφάλματος με μέγιστη δυνατή αποδεκτή τιμή = 0,05. Δεδομένης της απουσίας αναλυτικών πληροφοριών για τον πληθυσμό, το κριτήριο της μορφής του δείγματος (sample proportion- degree of variability) λαμβάνει τιμή 0,5, ώστε να υπολογιστεί το μεγαλύτερο

⁴² Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία μαθητών της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ (excel: Δομές με σχολεία).

⁴³ Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία μαθητών της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ (excel: Εξειδικευμένη 2022-2023 Συμβάσεις με Σχολεία & Συμβάσεις με Σχολεία, ΠΕΠ Εξειδικευμένη 2022-2023 & Εξ.ατ. 2022-2023 Συμβάσεις με Σχολεία).

⁴⁴ Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία μαθητών της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ (excel: Δομές με σχολεία).

⁴⁵ Το συγκεκριμένο δείγμα δεν περιγράφεται στο συμβατικό αντικείμενο του Συμβούλου Αξιολόγησης.

δυνατό δείγμα. Εφαρμόστηκε η υπόθεση, ότι ο πληθυσμός ακολουθεί κανονική κατανομή (για την εύρεση του κατάλληλου δείγματος χρησιμοποιήθηκαν οι κριτικές τιμές της κανονικής κατανομής).

Αντιστοίχως, προσδιορίστηκε το δείγμα με βάσει αποδεκτού σφάλματος 0,05 ($e=0,05$). Η τυποποίηση, που χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό, είναι η εξής:

Σχήμα 4: Τύπος υπολογισμού

$$\text{Μέγεθος δείγματος} = \frac{z^2 * p * (1 - p)}{e^2} \div 1 + \left(\frac{z^2 * p * (1 - p)}{e^2 N} \right)$$

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Όπου Z η τιμή του Z-score (Κανονικής Κατανομής) για συγκεκριμένο επίπεδο εμπιστοσύνης, N το μέγεθος του πληθυσμού, e το περιθώριο σφάλματος και p το degree of variability=0,5.

[Μέγεθος δείγματος μαθητών, που ωφελήθηκαν από δράσεις ειδικής αγωγής - Εξατομικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη.](#)

Από την εφαρμογή των ανωτέρω παραδοχών προέκυψε ότι, το πλήθος των μαθητών που έλαβαν Εξατομικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη το σχολικό έτος 2018-2019 είναι 38.073. Από την εκτίμηση του ελαχίστου μεγέθους δείγματος με περιθώριο σφάλματος 5% προέκυψε **αριθμός δείγματος 380 – κηδεμόνες.**

[Μέγεθος δείγματος μαθητών, που ωφελήθηκαν από δράσεις ειδικής αγωγής - Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη](#)

Από την εφαρμογή των ανωτέρω παραδοχών προέκυψε ότι, το πλήθος των μαθητών που έλαβαν Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη το σχολικό έτος 2020 - 2021 είναι 12.171. Από την εκτίμηση του ελαχίστου μεγέθους δείγματος με περιθώριο σφάλματος 5% προέκυψε **αριθμός δείγματος 372 – κηδεμόνες.**

[Μέγεθος δείγματος Αναπληρωτών Εκπαιδευτικών Εξατομικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης που συμμετείχαν σε δράσεις ειδικής αγωγής](#)

Από την εφαρμογή των ανωτέρω παραδοχών προέκυψε ότι ο αριθμός των αναπληρωτών εκπαιδευτικών που απασχολήθηκαν σε δράσεις Εξατομικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης, λαμβάνοντας ως έτος αναφοράς το 2022-2023, είναι **4.489**. Από την εκτίμηση του ελαχίστου μεγέθους δείγματος με περιθώριο σφάλματος 5% προέκυψε **αριθμός δείγματος 354 – αναπληρωτές.**

Μέγεθος δείγματος Αναπληρωτών Εκπαιδευτικών Εξειδικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης που συμμετείχαν σε δράσεις ειδικής αγωγής

Από την εφαρμογή των ανωτέρω παραδοχών προέκυψε ότι ο αριθμός των αναπληρωτών εκπαιδευτικών που απασχολήθηκαν σε δράσεις Εξειδικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης, λαμβάνοντας ως έτος αναφοράς το 2022-2023 είναι **14.904**. Από την εκτίμηση του ελαχίστου μεγέθους δείγματος με περιθώριο σφάλματος 5% προέκυψε **αριθμός δείγματος 375 – αναπληρωτές**.

Μέγεθος δείγματος Αναπληρωτών Εκπαιδευτικών Υποστηρικτικών Δομών για την Ένταξη και Συμπερίληψη στην Εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Από την εφαρμογή των ανωτέρω παραδοχών προέκυψε ο αριθμός των αναπληρωτών εκπαιδευτικών που απασχολήθηκαν σε υποστηρικτικές δομές για την Ένταξη και Συμπερίληψη στην Εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, λαμβάνοντας ως έτος αναφοράς το 2022-2023 είναι **2.586**. Από την εκτίμηση του ελαχίστου μεγέθους δείγματος με περιθώριο σφάλματος 5% προέκυψε **αριθμός δείγματος 334 - αναπληρωτές**.

Μέγεθος δείγματος Σχολικών Μονάδων, όπου έχουν υλοποιηθεί δράσεις Ειδικής Αγωγής

Από την εφαρμογή των ανωτέρω παραδοχών και με βάση το έτος 2022 προέκυψε ότι οι σχολικές μονάδες, όπου έχουν υλοποιηθεί δράσεις ειδικής αγωγής, είναι **6.032**. Από την εκτίμηση του ελαχίστου μεγέθους δείγματος με περιθώριο σφάλματος 5% προέκυψε **αριθμός δείγματος 361 – σχολικές μονάδες**.

Σύμφωνα με την ανωτέρω μεθοδολογία, από τις 6.032 σχολικές μονάδες που έχουν υλοποιηθεί δράσεις ειδικής αγωγής ο αριθμός του επιθυμητού δείγματος με περιθώριο σφάλματος 5% προέκυψε 361 σχολικές μονάδες. Επίσης, το υπολογιζόμενο δείγμα των Αναπληρωτών Εξατομικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης προέκυψε 354 (περιθώριο σφάλματος 5%) και των Αναπληρωτών Εξειδικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης προκύπτει 375 (περιθώριο σφάλματος 5%). Επομένως, συνολικά το πλήθος των αναπληρωτών Εξατομικευμένης και Εξειδικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης που συμμετείχαν στην έρευνα προέκυψε 729.

Μέγεθος δείγματος Υποστηρικτικών Δομών για την Ένταξη και Συμπερίληψη στην Εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Από την εφαρμογή των ανωτέρω παραδοχών προέκυψε ότι ο αριθμός των ως άνω Υποστηρικτικών Δομών Ειδικής Αγωγής που υποστηρίχθηκαν και ενισχύθηκαν είναι **920** με βάση το σχολικό έτος υλοποίησης 2022 – 2023. Από την εκτίμηση του ελαχίστου μεγέθους δείγματος με περιθώριο σφάλματος 5% προέκυψε **αριθμός δείγματος 271 – Υποστηρικτικές Δομές Ειδικής Αγωγής**.

Σύμφωνα με την ανωτέρω μεθοδολογία, από τις 920 Υποστηρικτικές Δομές Ειδικής Αγωγής που υποστηρίχθηκαν και ενισχύθηκαν ο αριθμός του επιθυμητού δείγματος με περιθώριο σφάλματος 5% προέκυψε 271 Υποστηρικτικές Δομές Ειδικής Αγωγής. Επίσης, το υπολογιζόμενο δείγμα των Αναπληρωτών Υποστηρικτικών Δομών προέκυψε 334 (περιθώριο σφάλματος 5%).

Μέγεθος δείγματος για εκπαιδευτικούς Γενικής Εκπαίδευσης που έχουν κατά την επαγγελματική τους πορεία συνεργαστεί με προσωπικό της Ειδικής Αγωγής⁴⁶

Το πλήθος των σχολικών μονάδων που συμμετείχαν σε δράσεις Ειδικής Αγωγής είναι **7.138**, το αντιπροσωπευτικό δείγμα που υπολογίστηκε με περιθώριο σφάλματος 5% είναι **317 σχολικές μονάδες για το έτος 2021**. Στο πλαίσιο της έρευνας, προτάθηκε επέκτασή της σε εκπαιδευτικούς Γενικής Αγωγής που έχουν κατά την επαγγελματική τους πορεία συνεργαστεί με προσωπικό της Ειδικής Αγωγής (που έχουν ή είχαν μαθητές είτε με παράλληλη στήριξη είτε σε Τμήμα Ένταξης και ως εκ τούτου έχουν ή είχαν συνεργαστεί με προσωπικό Ειδικής Αγωγής) ώστε να αποκομισθεί μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα της αποτελεσματικότητας της υλοποίησης της δράσης **με αριθμό δείγματος 317 – Εκπαιδευτικοί Γενικής Εκπαίδευσης**.

Κατανομή ανά Περιφέρεια Ωφελούμενοι / Αναπληρωτές Εκπαιδευτικοί

Περιφερειακή κατανομή δείγματος μαθητών, που ωφελήθηκαν από δράσεις Ειδικής Αγωγής - Εξατομικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη

Στον Πίνακα που ακολουθεί, αποτυπώνεται η κατανομή δείγματος μαθητών, που ωφελήθηκαν από δράσεις Ειδικής Αγωγής, πιο συγκεκριμένα έλαβαν Εξατομικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη, σύμφωνα με τα στοιχεία υλοποίησης ανά Περιφέρεια για το σχολικό έτος 2018 – 2019, όπως αυτά αποτυπώνονται στις αναφορές της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ.

Πίνακας 3: Περιφερειακή κατανομή του δείγματος της έρευνας σε μαθητές που έλαβαν Εξατομικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη

Περιφέρεια	Περιφερειακή Κατανομή	Δείγμα
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	2.149	21
Περιφέρεια Αττικής	9.985	100
Περιφέρεια Βόρειου Αιγαίου	1.751	17
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος	2.394	24
Περιφέρεια Θεσσαλίας	2.288	23

⁴⁶ Το συγκεκριμένο δείγμα δεν περιγράφεται στο συμβατικό αντικείμενο του Συμβούλου Αξιολόγησης.

Περιφέρεια	Περιφερειακή Κατανομή	Δείγμα
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	1.113	11
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	6.328	63
Περιφέρεια Κρήτης	3.592	36
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	2.285	23
Περιφέρεια Πελοποννήσου	1.937	19
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος	2.364	24
Περιφέρεια Ηπείρου	835	8
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	1.052	11
Σύνολα	38.073	380

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Περιφερειακή κατανομή δείγματος μαθητών, που ωφελήθηκαν από δράσεις Ειδικής Αγωγής - Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη

Στον Πίνακα που ακολουθεί, αποτυπώνεται η κατανομή δείγματος μαθητών, που ωφελήθηκαν από δράσεις ειδικής αγωγής, πιο συγκεκριμένα έλαβαν Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη, σύμφωνα με τα στοιχεία υλοποίησης ανά Περιφέρεια για το σχολικό έτος 2020 – 2021, όπως αυτά αποτυπώνονται στις αναφορές της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ.

Πίνακας 4: Περιφερειακή κατανομή του δείγματος της έρευνας σε μαθητές που έλαβαν Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη

Περιφέρεια	Περιφερειακή Κατανομή	Δείγμα
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	535	16
Περιφέρεια Αττικής	4.786	146
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	202	6
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος	436	13
Περιφέρεια Θεσσαλίας	608	19
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	262	8
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	1.896	58
Περιφέρεια Κρήτης	1.498	46
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	451	14
Περιφέρεια Πελοποννήσου	435	13
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος	483	15
Περιφέρεια Ηπείρου	300	9
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	279	9

Περιφέρεια	Περιφερειακή Κατανομή	Δείγμα
Σύνολα	12.171	372

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

[Μέγεθος δείγματος Αναπληρωτών Εκπαιδευτικών Εξατομικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης που συμμετείχαν σε δράσεις Ειδικής Αγωγής](#)

Στον Πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνεται η κατανομή δείγματος αναπληρωτών εκπαιδευτικών που απασχολήθηκαν σε δράσεις Εξατομικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης, σύμφωνα με τα στοιχεία ανά Περιφέρεια για το σχολικό έτος 2022 – 2023, όπως αυτά αποτυπώνονται στις αναφορές της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ.

Πίνακας 5: Περιφερειακή κατανομή του δείγματος της έρευνας σε αναπληρωτές Εξατομικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης

Περιφέρεια	Περιφερειακή Κατανομή	Δείγμα
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	293	23
Περιφέρεια Αττικής	1380	109
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	136	11
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος	336	26
Περιφέρεια Θεσσαλίας	262	21
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	99	8
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	630	50
Περιφέρεια Κρήτης	458	36
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	199	16
Περιφέρεια Πελοποννήσου	220	17
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος	205	16
Περιφέρεια Ηπείρου	113	9
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	158	12
Σύνολο	4.489	354

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

[Μέγεθος δείγματος Αναπληρωτών Εξειδικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης που συμμετείχαν σε δράσεις Ειδικής Αγωγής](#)

Στον Πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνεται η κατανομή δείγματος αναπληρωτών εκπαιδευτικών που απασχολήθηκαν σε δράσεις Εξειδικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης, σύμφωνα με τα στοιχεία ανά Περιφέρεια για το σχολικό έτος 2022 – 2023, όπως αυτά αποτυπώνονται στις αναφορές της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ.

Πίνακας 6: Περιφερειακή κατανομή του δείγματος της έρευνας σε αναπληρωτές Εξειδικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης

Περιφέρεια	Περιφερειακή Κατανομή	Δείγμα
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	689	17
Περιφέρεια Αττικής	6337	159
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	219	6
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος	479	12
Περιφέρεια Θεσσαλίας	696	17
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	283	7
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	2206	55
Περιφέρεια Κρήτης	1756	44
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	572	14
Περιφέρεια Πελοποννήσου	490	12
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος	519	13
Περιφέρεια Ηπείρου	340	9
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	318	8
Σύνολο	14.904	375

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Μέγεθος δείγματος Αναπληρωτών Εκπαιδευτικών Υποστηρικτικών Δομών Ειδικής Αγωγής

Στον Πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνεται η κατανομή δείγματος αναπληρωτών εκπαιδευτικών που απασχολήθηκαν σε Υποστηρικτικές Δομές για την Ένταξη και Συμπερίληψη στην Εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, σύμφωνα με τα στοιχεία ανά Περιφέρεια για το σχολικό έτος 2022 – 2023, όπως αυτά αποτυπώνονται στις αναφορές της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ.

Πίνακας 7: Περιφερειακή κατανομή του δείγματος της έρευνας σε αναπληρωτές Υποστηρικτικών Δομών

Περιφέρεια	Περιφερειακή Κατανομή	Δείγμα
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	258	33
Περιφέρεια Αττικής	637	82
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	158	20
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος	125	16
Περιφέρεια Θεσσαλίας	92	12
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	128	17
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	255	33

Περιφέρεια	Περιφερειακή Κατανομή	Δείγμα
Περιφέρεια Κρήτης	373	48
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	261	34
Περιφέρεια Πελοποννήσου	82	11
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος	113	15
Περιφέρεια Ηπείρου	48	6
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	56	7
Σύνολο	2.586	334

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Μέγεθος δείγματος σχολικών μονάδων, οι οποίες έχουν ωφεληθεί από δράσεις Ειδικής Αγωγής

Στον Πίνακα που ακολουθεί, αποτυπώνεται η κατανομή δείγματος των Σχολικών Μονάδων, όπου υλοποιήθηκαν δράσεις Ειδικής Αγωγής ανά Περιφέρεια για το σχολικό έτος 2022 – 2023, αναφορά έτους 2022, υπολογιζόμενο αναλογικά με τον πληθυσμό της κάθε Περιφέρειας.

Πίνακας 8: Κατανομή του δείγματος σε Σχολικές Μονάδες

Περιφέρεια	Πληθυσμός ανά Περιφέρεια	Δείγμα
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	608.182	20
Περιφέρεια Αττικής	3.827.624	128
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	199.231	7
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος	679.796	23
Περιφέρεια Θεσσαλίας	732.767	24
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	207.855	7
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	1.880.058	63
Περιφέρεια Κρήτης	623.065	21
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	308.975	10
Περιφέρεια Πελοποννήσου	577.903	19
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος	547.390	18
Περιφέρεια Ηπείρου	336.856	11
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	283.689	9
Σύνολο	10.813.391	361

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Μέγεθος δείγματος Υποστηρικτικών Δομών για την Ένταξη και Συμπερίληψη στην Εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή/και εκπαιδευτικές ανάγκες, που υποστηρίχθηκαν

Στον Πίνακα που ακολουθεί, αποτυπώνεται η κατανομή δείγματος των Υποστηρικτικών Δομών για την Ένταξη και Συμπερίληψη στην Εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή/και εκπαιδευτικές ανάγκες, που υποστηρίχθηκαν και ενισχύθηκαν ανά Περιφέρεια κατά το σχολικό έτος 2022 – 2023, αναφορά έτους 2022, υπολογιζόμενο αναλογικά με τον πληθυσμό της κάθε Περιφέρειας.

Πίνακας 9: Κατανομή του δείγματος σε Υποστηρικτικές Δομές

Περιφέρεια	Πληθυσμός ανά Περιφέρεια	Δείγμα
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	608.182	15
Περιφέρεια Αττικής	3.827.624	96
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	199.231	5
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος	679.796	17
Περιφέρεια Θεσσαλίας	732.767	18
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	207.855	5
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	1.880.058	47
Περιφέρεια Κρήτης	623.065	16
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	308.975	8
Περιφέρεια Πελοποννήσου	577.903	14
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος	547.390	14
Περιφέρεια Ηπείρου	336.856	8
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	283.689	7
Σύνολο	10.813.391	271

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Ακολουθεί ο συγκεντρωτικός Πίνακας με το δείγμα της έρευνας ανά κατηγορία και ομάδα δείγματος και αναφορικά με τον αριθμό σε Ωφελούμενους (κηδεμόνες/μαθητών/-τριών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες), Αναπληρωτές Εκπαιδευτικούς, Σχολικές Μονάδες και Υποστηρικτικές Δομές για την Ένταξη και Συμπερίληψη στην Εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που συμπεριλήφθηκαν στην έρευνα για την ορθή διεξαγωγή του έργου της αξιολόγησης:

Πίνακας 10: Συγκεντρωτικός Πίνακας

ΑΑ	Κατηγορία	Δείγμα Έρευνας
1	Δείγμα μαθητών που έχουν λάβει Εξατομικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη	380
	Δείγμα μαθητών που έχουν λάβει Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη	372
Σύνολο Α – Ωφελούμενοι (Κηδεμόνες)		752
2	Αναπληρωτές Εξατομικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης	354
	Αναπληρωτές Εξειδικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης	375
	Αναπληρωτές Υποστηρικτικών Δομών	334
Σύνολο Β – Αναπληρωτές		1.063
3	Δείγμα Σχολικών Μονάδων	361
Σύνολο Γ – Σχολικών Μονάδων		361
4	Δείγμα Υποστηρικτικών Δομών για την Ένταξη και Συμπερίληψη στην Εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	271
Σύνολο Δ – Υποστηρικτικών Δομών για την Ένταξη και Συμπερίληψη στην Εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες		271
5	Μέγεθος δείγματος για εκπαιδευτικούς Γενικής Εκπαίδευσης που έχουν κατά την επαγγελματική τους πορεία συνεργαστεί με προσωπικό της Ειδικής Αγωγής	317

ΑΑ	Κατηγορία	Δείγμα Έρευνας
	Σύνολο Ε – Εκπαιδευτικοί Γενικής Εκπαίδευσης	317

Πηγή: Ίδια επεξεργασία.

4.1.4 Προϋποθέσεις για την διεξαγωγή της Έρευνας Πεδίου

Σύμφωνα με το υπ' αριθμ. 102453/Δ3/23-08-2022 έγγραφο με τίτλο «Έγκριση διεξαγωγής έρευνας» της Διεύθυνσης Ειδικής Αγωγής & Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας & Θρησκευμάτων διαβιβάζεται η έγκριση της καταλληλότητας της έρευνας από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής⁴⁷ στο πλαίσιο της υπηρεσίας «Παροχή Υπηρεσιών Συμβούλου για την αξιολόγηση δράσεων Ειδικής Αγωγής του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση (ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ) και των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ)», και τίθενται οι προϋποθέσεις για την διεξαγωγή της. Ειδικότερα οι προϋποθέσεις ήταν:

1. Προηγήθηκε ενημέρωση και έγκριση του Συλλόγου Διδασκόντων/Διδασκουσών και της Διεύθυνσης της σχολικής μονάδας για τη συμμετοχή στην έρευνα. Απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η μη παρακώλυση του σχολικού προγράμματος και η ασφάλεια των μαθητών/-τριών. Η διεξαγωγή πραγματοποιήθηκε εκτός διδακτικού ωραρίου.
2. Η έρευνα διεξήχθη κατόπιν συνεννόησης με τη Διεύθυνση και το διδακτικό προσωπικό, ώστε να μην παρεμποδίζεται η ομαλή λειτουργία του σχολείου.
3. Η συμμετοχή στην έρευνα και η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε ανώνυμα και προαιρετικά.
4. Την απόλυτη και αποκλειστική ευθύνη για τη φύλαξη, τη διαχείριση και την καταστροφή των αρχείων της έρευνας φέρει ο ερευνητής, εν προκειμένω η ανάδοχος εταιρία, ο οποίος οφείλει να διασφαλίσει την ανωνυμία και τα προσωπικά δεδομένα των συμμετεχόντων/-ουσών και του σχολείου.
5. Δεν επιτράπηκε σε καμία περίπτωση η φωτογράφιση, η βιντεοσκόπηση ή/και η ηχογράφηση των μαθητών/μαθητριών. Η έρευνα διεξήχθη με την απαραίτητη διακριτικότητα και προστατεύθηκαν τα προσωπικά δεδομένα των συμμετεχόντων/-ουσών.
6. Η υποβολή ηλεκτρονικού αντιτύπου της ερευνητικής εργασίας σε ψηφιακό δίσκο στο πρωτόκολλο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Αν. Τσόχα 36, Τ.Κ. 115 21, Αθήνα), καθώς επίσης και η ενυπόγραφη, σύμφωνη ή όχι, γνώμη του ερευνητή για

⁴⁷ Πρακτικό 41/28-07-2022 του Δ.Σ. του Ι.Ε.Π.

Παροχή υπηρεσιών Συμβούλου για την Αξιολόγηση δράσεων Ειδικής Αγωγής του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση (ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ) και των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ)

το εάν επιτρέπει στο Ι.Ε.Π. να προβεί σε ηλεκτρονική ανάρτηση της ερευνητικής εργασίας. Το αντίτυπο, αφού κατατεθεί στο πρωτόκολλο, θα διαβιβάζεται αρμοδίως στη Βιβλιοθήκη του Ι.Ε.Π.»

Ο Ανάδοχος δεσμεύεται για την τήρηση των έξι (6) προϋποθέσεων του Ι.Ε.Π.

5 ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΈΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ

Για την διεξαγωγή της έρευνας πεδίου η ανάδοχος εταιρεία προχώρησε σε επικοινωνία τόσο με την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» όσο και με το αρμόδιο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής για να καταστεί εφικτή η διεξαγωγή της έρευνας πεδίου. Από τεχνική άποψη ο ανάδοχος δημιούργησε ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια που απεστάλησαν σε όλους τους εμπλεκόμενους της έρευνας πεδίου.

Η μεθοδολογία διεξαγωγής της έρευνας πεδίου κινήθηκε σε δύο διακριτές κατηγορίες αποδεκτών: α) στους εμπλεκόμενους με το ΥΠΑΙΘ μέσω αλληλογραφίας με την Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής και β) στους εμπλεκόμενους των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων μέσω της Ειδικής Υπηρεσίας Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» και την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Παρακολούθησης Δράσεων ΕΚΤ (ΕΥΣΕΚΤ).

Ειδικότερα εστάλησαν οι σχετικοί σύνδεσμοι στους αποδέκτες με σχετική εγκύκλιο με οδηγίες συμπλήρωσης ανά ομάδα εμπλεκόμενων. Η έρευνα διήρκησε από την 06.05.2023 έως στις 31.05.2023 συγκεντρώνοντας περισσότερα από δέκα χιλιάδες (10.000) ερωτηματολόγια.

Ιδιαίτερη ανταπόκριση είχαν τα ερωτηματολόγια για το προσωπικό της Ειδικής Αγωγής και τους εκπαιδευτικούς Γενικής Εκπαίδευσης αλλά και τις Υποστηρικτικές Δομές. Επίσης αντίστοιχη ανταπόκριση υπήρξε στα ερωτηματολόγια των focus groups.

5.1 ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΈΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ

Ακολουθεί ο συγκεντρωτικός Πίνακας διεξαγωγής της έρευνας, το δείγμα της έρευνας ανά κατηγορία και ομάδα δείγματος σε σχέση με το δείγμα που αρχικά είχε υπολογιστεί ώστε να είναι αντιπροσωπευτικό. Πιο συγκεκριμένα, με τον αριθμό σε Ωφελούμενους (κηδεμόνες/μαθητών/-τριών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες), Αναπληρωτές Εκπαιδευτικούς, Σχολικές Μονάδες και Υποστηρικτικές Δομές για την Ένταξη και Συμπερίληψη στην Εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Αναφορικά, με το **δείγμα μαθητών (ωφελούμενων)** που έχουν λάβει εξατομικευμένη / εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη είναι 419. Ωστόσο, στο σκέλος της έρευνας που επέλεξαν σε ποια κατηγορία δράσης έχουν συμμετάσχει (ερώτηση 9/ερωτηματολόγιο 1.1) απάντησαν 396 κηδεμόνες (ωφελούμενοι), οι υπόλοιποι 23 δεν απάντησαν στην συγκεκριμένη ερώτηση κατηγοριοποίησης της δράσης που συμμετείχαν αλλά απάντησαν

στις υπόλοιπες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου με αποτέλεσμα να μην είναι εφικτό να ενταχθούν στις υφιστάμενες κατηγορίες.

Σχετικά με το **δείγμα εκπαιδευτικών εξατομικευμένης/εξειδικευμένης, Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό και Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό** είναι 2.464 εκπαιδευτικοί. Ο αρχικός στόχος ώστε να ήταν αντιπροσωπευτικό το δείγμα ήταν 1.063 εκπαιδευτικοί. Πιο συγκεκριμένα, το δείγμα μας αποτελείται από:

- 926 Αναπληρωτές Εξατομικευμένης Υποστήριξης: Αναπληρωτές ΕΑΕ σε σχολική μονάδα ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ) και ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό (ΕΕΠ) σε ΣΜΕΑΕ και ειδικό βοηθητικό προσωπικό (ΕΒΠ) σε ΣΜΕΑΕ και εκπαιδευτικούς ΕΑΕ σε τμήματα ένταξης. (ο αρχικός στόχος ώστε να ήταν αντιπροσωπευτικό το δείγμα ήταν 354 εκπαιδευτικοί).
- 1.456 Αναπληρωτές Εξειδικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης: Αναπληρωτές ΕΑΕ σε παράλληλη στήριξη και ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό (ΠΕ25 σχολικός νοσηλευτής) ή εκπαιδευτικός ΠΕ87 -νοσηλευτής σε παράλληλη στήριξη και ειδικό βοηθητικό προσωπικό ή εκπαιδευτικός κλάδου ΤΕ 01.30 βοηθών βρεφονηπιοκόμων -παιδοκόμων σε παράλληλη στήριξη. (ο αρχικός στόχος ώστε να ήταν αντιπροσωπευτικό το δείγμα ήταν 375 εκπαιδευτικοί).
- 82 συμμετέχοντες δεν επέλεξαν κάποια από τις κατηγορίες ωστόσο απάντησαν στο υπόλοιπο ερωτηματολόγιο.

Σχετικά με το **δείγμα αναπληρωτών Υποστηρικτικών δομών**, ο αρχικός στόχος ώστε να ήταν αντιπροσωπευτικό το δείγμα ήταν 334 εκπαιδευτικοί. Πιο συγκεκριμένα, το δείγμα μας αποτελείται από 495 Αναπληρωτές Υποστηρικτικών Δομών. Οι αναπληρωτές υποστηρικτικών δομών προκύπτουν από την ανάλυση του ερωτηματολογίου 1.4 λαμβάνοντας υπόψη τους συμμετέχοντες που ανήκουν στις κατηγορίες Ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό (ψυχολόγος ή κοινωνικός λειτουργός) ως μέλος των ΕΔΥ ΣΜΕΑΕ των ΣΔΕΥ (144), Ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό (ψυχολόγος ή κοινωνικός λειτουργός) ως μέλος των ΕΔΥ των ΣΔΕΥ Γενικών ή Επαγγελματικών σχολείων (148) και εκπαιδευτικοί ΕΑΕ/ΕΕΠ που υπηρετούν στα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.(203).

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι στους αναπληρωτές υποστηρικτικών δομών δεν συμπεριλάβαμε τους Διευθυντές (Διευθυντής ΣΜΕΑΕ ως πρόεδρος ΕΔΥ ΣΜΕΑΕ των ΣΔΕΥ και Διευθυντής Γενικού ή Επαγγελματικού σχολείου ως πρόεδρος των ΕΔΥ Γενικών και Επαγγελματικών σχολείων των ΣΔΕΥ) γιατί κατά κύριο λόγο δεν είναι αναπληρωτές. Επομένως, έχουμε προβεί στην παραδοχή ότι το δείγμα μας όσον αφορά τους αναπληρωτές υποστηρικτικών δομών (πίνακας 1) διαμορφώνεται στους 495. Ωστόσο, συμπεριλάβαμε τις απαντήσεις των Διευθυντών ΣΜΕΑΕ ως πρόεδρος ΕΔΥ ΣΜΕΑΕ των ΣΔΕΥ και Διευθυντών Γενικού ή Επαγγελματικού σχολείου ως πρόεδρος των ΕΔΥ Γενικών και Επαγγελματικών σχολείων των ΣΔΕΥ» στην στατιστική ανάλυση του ερωτηματολογίου 1.4 αρχικά λόγω της σημαντικότητας και της κομβικότητας της θέσης τους ως Πρόεδροι ΕΔΥ ΣΜΕΑΕ και δεύτερον

λόγω της πολυέτους εμπειρίας τους στην Εκπαίδευση ως Διευθυντές σε σχολικές μονάδες. Ως εκ τούτου θεωρούμε ότι η συμμετοχή στην εξαγωγή συμπερασμάτων είναι πολύ σημαντική και έχει μεγάλη βαρύτητα.

Πίνακας 11: Συγκεντρωτικός πίνακας δείγματος έρευνας όλων των κατηγοριών

ΑΑ	Κατηγορία	Στόχος Δείγματος	Δείγμα Έρευνας
1	Δείγμα μαθητών που έχουν λάβει Εξατομικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη	380	135
	Δείγμα μαθητών που έχουν λάβει Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη	372	261
	Δεν προκύπτει από το ερωτηματολόγιο συγκεκριμένη δράση συμμετοχής ⁴⁸		23
Σύνολο Α – Ωφελούμενοι (Κηδεμόνες)		752	419
2	Αναπληρωτές Εξατομικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης	354	926
	Αναπληρωτές Εξειδικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης	375	1.456
	Αναπληρωτές Υποστηρικτικών Δομών (δείγμα - ερωτηματολόγιο 4)	334	495
	Δεν προκύπτει από το ερωτηματολόγιο συγκεκριμένη δράση συμμετοχής ⁴⁹		82
Σύνολο Β – Αναπληρωτές		1.063	2.959
3	Δείγμα Σχολικών Μονάδων	361	3.935

⁴⁸ Το δείγμα είναι 419 ωφελούμενοι ωστόσο 23 κηδεμόνες (ωφελούμενοι) δεν επέλεξαν κατηγορία με αποτέλεσμα να μην εντάσσονται σε κάποια από τις ανωτέρω δύο κατηγορίες.

⁴⁹ Ομοίως όπως παρατηρήθηκε στους κηδεμόνες(ωφελούμενους) 82 ερωτηθέντες δεν επέλεξαν κατηγορία δράσης που είχαν συμμετάσχει, ωστόσο απάντησαν στις υπόλοιπες ερωτήσεις.

ΑΑ	Κατηγορία	Στόχος Δείγματος	Δείγμα Έρευνας
Σύνολο Γ – Σχολικών Μονάδων		361	3.935
4	Δείγμα Υποστηρικτικών Δομών για την Ένταξη και Συμπερίληψη στην Εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	271	495
Σύνολο Δ – Υποστηρικτικών Δομών για την Ένταξη και Συμπερίληψη στην Εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες		271	495
5	Μέγεθος δείγματος για εκπαιδευτικούς Γενικής Εκπαίδευσης που έχουν κατά την επαγγελματική τους πορεία συνεργαστεί με προσωπικό της Ειδικής Αγωγής	317	2.326
Σύνολο Ε – Εκπαιδευτικοί Γενικής Εκπαίδευσης		317	2326

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Το δείγμα μας όσον αφορά τις σχολικές μονάδες προέκυψε από τα ερωτηματολόγια (1-4, χωρίς να συμπεριλάβουμε τους αναπληρωτές των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.) που συλλέχθηκαν.

Το δείγμα των Υποστηρικτικών Δομών προέκυψε από τους συμμετέχοντες της έρευνας (ερωτηματολόγιο 1.4) χωρίς να συμπεριλάβουμε τους «Διευθυντές ΣΜΕΑΕ ως πρόεδρος ΕΔΥ ΣΜΕΑΕ των ΣΔΕΥ και Διευθυντής Γενικού ή Επαγγελματικού σχολείου ως πρόεδρος των ΕΔΥ Γενικών και Επαγγελματικών σχολείων των ΣΔΕΥ».

Από τον ανωτέρω πίνακα διαπιστώνουμε ότι έγινε επέκταση του δείγματος στις εξής κατηγορίες:

- Αναπληρωτές Εξατομικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης
- Αναπληρωτές Εξειδικευμένης Εκπαιδευτικής Υποστήριξης
- Αναπληρωτές Υποστηρικτικών Δομών
- Σχολικές Μονάδες
- Υποστηρικτικές Δομές για την Ένταξη και Συμπερίληψη στην Εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Παροχή υπηρεσιών Συμβούλου για την Αξιολόγηση δράσεων Ειδικής Αγωγής του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση (ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ) και των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ)

- Εκπαιδευτικοί Γενικής Εκπαίδευσης που έχουν κατά την επαγγελματική τους πορεία συνεργαστεί με προσωπικό της Ειδικής Αγωγής

6 ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

6.1 ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ, ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Στο παρόν Μεθοδολογικό Πλαίσιο, η Αξιολόγηση των δράσεων Ειδικής Αγωγής του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση (ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ) και των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ) 2014-2020 εξυπηρετεί το γενικό στόχο των αξιολογήσεων, όπως προσδιορίζεται στο **Άρθρο 54 του Καν. 1303/2013**: «Οι Αξιολογήσεις πραγματοποιούνται με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας του σχεδιασμού και της εφαρμογής των προγραμμάτων, καθώς και για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας, της απόδοσης και των επιπτώσεών τους», ενώ παράλληλα θα αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο για τους φορείς σχεδιασμού του προγράμματος, καθώς και την προετοιμασία για την επόμενη Προγραμματική Περίοδο 2021-2027.

Οι ειδικοί στόχοι του έργου της αξιολόγησης είναι:

- Η συνεισφορά στη βελτίωση του σχεδιασμού και της υλοποίησης των δράσεων με έμφαση στην απλοποίηση των διαδικασιών διαχείρισης εντός του πλαισίου υλοποίησης των συγχρηματοδοτούμενων έργων.
- Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των δράσεων ως προς τον ωφελούμενο πληθυσμό (μαθητές με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες).
- Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των δράσεων ως προς τις δομές καθώς και τα συστήματα παροχής υπηρεσιών εξειδικευμένης και εξατομικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης (με έμφαση στην αποτελεσματικότητα του τρόπου λειτουργίας τους).
- Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των δράσεων ως προς τους στόχους των επιμέρους Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

Όπως έχει ήδη καθορισθεί, αντικείμενο της Αξιολόγησης που προτείνονται στο πλαίσιο του παρόντος Παραδοτέου θα αποτελέσει η Αξιολόγηση των δράσεων Ειδικής Αγωγής του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση (ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ) και των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ) 2014-2020 και ειδικότερα οι δράσεις:

Δράση 1: Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ

Δράση 2: Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες :

2.Α. του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) Στο πλαίσιο αυτό απασχολούνται εκπαιδευτικοί οι οποίοι συλλειτουργούν με τον εκπαιδευτικό της τάξης (παράλληλη στήριξη) και υποστηρίζουν τους μαθητές με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες έτσι ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του προγράμματος σπουδών τους. Επίσης, απασχολείται το αναγκαίο Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό (ΕΒΠ) για τους μαθητές που αδυνατούν να αυτοεξυπηρετηθούν και το αναγκαίο Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΕΕΠ).

2.Β των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων 2014-2020 (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021): και αφορά στη στήριξη και ενίσχυση της εν λόγω δράσης στις 12 Περιφέρειες της χώρας (εξαιρουμένης της Δυτικής Μακεδονίας): α) από Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό (ΕΒΠ) και β) από σχολικούς νοσηλευτές, οι οποίοι συγκαταλέγονται στο Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό, για όσους μαθητές/τριες απαιτείται νοσηλευτική υποστήριξη για τη χορήγηση φαρμάκων (σε ενέσιμη ή μη μορφή, χρήση συσκευών κ.λ.π.).

Δράση 3.Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ και αφορά στον εκσυγχρονισμό και την ενίσχυση της εκπαίδευσης των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

και εν συνεχεία

Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ. Στο πλαίσιο της Δράσης απασχολούνται οι αναγκαίοι αναπληρωτές Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΕΕΠ) που στελεχώνουν τις Επιτροπές Διεπιστημονικής Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης και Υποστήριξης (ΕΔΕΑΥ). Επίσης, τα Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (ΚΕΣΥ) στελεχώνονται με αναπληρωτές Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΕΕΠ) και αναπληρωτές Εκπαιδευτικούς και εξοπλίζονται με τον απαραίτητο εξοπλισμό.

Στο παρακάτω Σχήμα αποτυπώνονται τα κριτήρια αξιολόγησης των παρεμβάσεων:

Σχήμα 5: Κριτήρια Αξιολόγησης

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Ακολουθεί ο Πίνακας αποτύπωσης των αξιολογικών ερωτημάτων (συμπεριλαμβανομένου των επιμέρους ερωτημάτων) με τις απαιτήσεις της σύμβασης και τη σύνδεσή τους με τα Παραδοτέα Β΄ & Γ΄.

Πίνακας 12: Μεθοδολογία της αξιολόγησης – σύνδεση αξιολογικών ερωτημάτων με Παραδοτέα Α΄ & Γ΄

ΑΑ	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Απαιτήσεις του άρθρου 2.3 της σύμβασης	Επιμέρους ενότητες ερωτημάτων άρθρου 2.3 της σύμβασης	Παραδοτέα
1	Συνάφεια & Καταλληλότητα	1.1 Ποιους στόχους των ισχυουσών Εθνικών / Ευρωπαϊκών Πολιτικών & Στρατηγικών και Σχεδίων Δράσης υπηρετούν οι παρεμβάσεις;	Οι παρεμβάσεις, έτσι όπως σχεδιάστηκαν, πως σχετίζονται με τις παρεμβάσεις των Εθνικών / Ευρωπαϊκών πολιτικών, στρατηγικών και Σχεδίων Δράσης όπως η ΕΣΚΕ, ΠΕΣ, κατευθυντήριες γραμμές της Ε.Ε. για την μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στην φροντίδα της τοπικής κοινότητας κ.ά. Εξετάζεται η συμβολή, συνάφεια, συνέργεια και συμπληρωματικότητα ή ανταγωνιστικότητα με την υλοποίηση άλλων παρεμβάσεων, εθνικών και Ευρωπαϊκών στρατηγικών και σχεδίων δράσης (ΕΣΚΕ, ΠΕΣ, Κατευθυντήριες Γραμμές της ΕΕ όπως η μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα τοπικής κοινότητας,	2.3.1 Αξιολόγηση των διαδικασιών σχεδιασμού και υλοποίησης των δράσεων 2.3.1 Αξιολόγηση των διαδικασιών σχεδιασμού και υλοποίησης των δράσεων	1. Συγκριτική αξιολόγηση των αλλαγών του συστήματος υλοποίησης των δράσεων κατά την τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο ή / και κατά τα έτη, όπου δύναται. 2. Συγκριτική αξιολόγηση αναφορικά με τη στόχευση των δράσεων σε σχέση με τις ανάγκες των ομάδων στόχου (μαθητές με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες). 3. Τα δυνατά και αδύναμα σημεία κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση των δράσεων (ΕΥΔ, Δικαιούχοι, ΣΜΕΑΕ, ΤΕ, ΣΔΕΥ/ΕΔΕΑΥ, ΚΕΣΥ). 4. Η συνεργασία των εμπλεκόμενων φορέων στο σχεδιασμό υλοποίησης των	Β & Γ Παραδοτέο

ΑΑ	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Απαιτήσεις του άρθρου 2.3 της σύμβασης	Επιμέρους ενότητες ερωτημάτων άρθρου 2.3 της σύμβασης	Παραδοτέα
			κ.α.)		5. δράσεων. Η αξιολόγηση της ανταπόκρισης και συνεργασίας των υπηρεσιών διαχείρισης με τους δικαιούχους.	
		1.2 Σε ποιο βαθμό ο σχεδιασμός των παρεμβάσεων ήταν κατάλληλος να αντιμετωπίσει τις ανάγκες του ωφελούμενου πληθυσμού	Σε ποιο βαθμό ο σχεδιασμός των παρεμβάσεων ήταν κατάλληλος να αντιμετωπίσει τις ανάγκες που είχαν εντοπισθεί, ως προς τις ομάδες στόχο των ωφελούμενων και τις απαιτούμενες – αναγκαίες υπηρεσίες προς αυτούς;	2.3.1 Αξιολόγηση των διαδικασιών σχεδιασμού και υλοποίησης των δράσεων	6. Η καταγραφή των προβλημάτων που αντιμετώπισαν οι ωφελούμενοι κατά τη συμμετοχή τους στην δράση. 7. Η συμβολή, συνάφεια, συνέργεια και συμπληρωματικότητα ή ανταγωνιστικότητα με την	

ΑΑ	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Απαιτήσεις του άρθρου 2.3 της σύμβασης	Επιμέρους ενότητες ερωτημάτων άρθρου 2.3 της σύμβασης	Παραδοτέα
		1.3 Ποιος ο βαθμός συνάφειας & συνοχής των παρεμβάσεων σε σχέση με τις ανάγκες και τις προτεραιότητες που είχαν τεθεί με το Θεματικό Στόχο, την Επενδυτική Προτεραιότητα και τον Ειδικό Στόχο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων;	Ποιος είναι ο βαθμός εσωτερικής συνοχής και συνάφειας του σχεδιασμού των αξιολογούμενων παρεμβάσεων με τους Άξονες Προτεραιότητας, τις Επενδυτικές Προτεραιότητες και τους Ειδικούς Στόχους των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων	2.3.1 Αξιολόγηση των διαδικασιών σχεδιασμού και υλοποίησης των δράσεων	υλοποίηση άλλων παρεμβάσεων, εθνικών και Ευρωπαϊκών στρατηγικών και σχεδίων δράσης (ΕΣΚΕ, ΠΕΣ, Κατευθυντήριες Γραμμές της ΕΕ όπως η μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα τοπικής οινότητας, κ.α.)	
2	Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των Παρεμβάσεων ως προς τους Ειδικούς Στόχους του κάθε Επιχειρησιακού	Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των παρεμβάσεων ως προς τους Ειδικούς Στόχους του κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος;	Ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Πράξης του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ.	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.α Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων ως προς τους Ειδικούς Στόχους του κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος	1.Η αξιολόγηση της συμβολής των δράσεων στην επίτευξη των Ειδικών Στόχων των αντίστοιχων Επενδυτικών Προτεραιοτήτων, κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος. 2. Η αξιολόγηση του βαθμού	

ΑΑ	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Απαιτήσεις του άρθρου 2.3 της σύμβασης	Επιμέρους ενότητες ερωτημάτων άρθρου 2.3 της σύμβασης	Παραδοτέα
	Προγράμματος		Ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Πράξης των ΠΕΠ;	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.α Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων ως προς τους Ειδικούς Στόχους του κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος	επίτευξης της τιμής των δεικτών αποτελέσματος των αξιολογούμενων δράσεων.	
			Ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο δράσεων για το ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.α Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων ως προς τους Ειδικούς Στόχους του κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος		

ΑΑ	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Απαιτήσεις του άρθρου 2.3 της σύμβασης	Επιμέρους ενότητες ερωτημάτων άρθρου 2.3 της σύμβασης	Παραδοτέα
			Ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο δράσεων στα ΠΕΠ;	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.α Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων ως προς τους Ειδικούς Στόχους του κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος		
			Ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.α Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων ως προς τους Ειδικούς Στόχους του κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος		

ΑΑ	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Απαιτήσεις του άρθρου 2.3 της σύμβασης	Επιμέρους ενότητες ερωτημάτων άρθρου 2.3 της σύμβασης	Παραδοτέα
			Ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας του ΠΕΠ;	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.α Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων ως προς τους Ειδικούς Στόχους του κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος		
			Ποιος είναι ο βαθμός συμβολής των εκροών των Πράξεων σε σχέση με τους στόχους του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.α Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων ως προς τους Ειδικούς Στόχους του κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος		

ΑΑ	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Απαιτήσεις του άρθρου 2.3 της σύμβασης	Επιμέρους ενότητες ερωτημάτων άρθρου 2.3 της σύμβασης	Παραδοτέα
			Ποιος είναι ο βαθμός συμβολής των εκροών των Πράξεων σε σχέση με τους στόχους των ΠΕΠ;	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.α Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων ως προς τους Ειδικούς Στόχους του κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος		
			Ποιοι είναι οι βασικοί λόγοι που επηρέασαν το βαθμό επίτευξης των δεικτών εκροών για κάθε επιμέρους πράξη / δράση;	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.α Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων ως προς τους Ειδικούς Στόχους του κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος		
		Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των παρεμβάσεων ως προς τον ωφελούμενο πληθυσμό	Ωφελήθηκε η προβλεπόμενη ομάδα στόχος όπως είχε αρχικά σχεδιαστεί ανά κατηγορία δράσης;	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.β Αξιολόγηση	1. Το προφίλ/χαρακτηριστικά των ωφελουμένων μαθητών/τριών (ηλικία, φύλο, εκπαίδευση, μειονεκτούντα άτομα /	B & Γ Παραδοτέο

ΑΑ	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Απαιτήσεις του άρθρου 2.3 της σύμβασης	Επιμέρους ενότητες ερωτημάτων άρθρου 2.3 της σύμβασης	Παραδοτέα
				των αποτελεσμάτων ως προς τον ωφελούμενο πληθυσμό	ευπαθείς ομάδες πληθυσμού, κ.τ.λ.) σε σχέση με τον σχεδιασμό, κατά την είσοδό τους στα προγράμματα και οι διαφοροποιήσεις που παρατηρούνται μεταξύ των επτά (7) σχολικών ετών υλοποίησης των δράσεων και μεταξύ των περιφερειών. 2.Ο βαθμός κάλυψης του πληθυσμού των ομάδων-στόχου. 3.Ο βαθμός κάλυψης των αναγκών και ικανοποίησης των ωφελούμενων από την δράση. 4. Η ανταπόκριση των στόχων των δράσεων στις ανάγκες των ομάδων στόχου στις οποίες απευθύνονται.	
			Ποιος ο βαθμός κάλυψης του πληθυσμού των ομάδων-στόχου;	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.β Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων ως προς τον ωφελούμενο πληθυσμό		
			Ποιος ο βαθμός κάλυψης των αναγκών και ικανοποίησης των ωφελούμενων από την δράση;	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.β Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων ως προς τον ωφελούμενο πληθυσμό		
			Ποια η ανταπόκριση των στόχων των δράσεων στις ανάγκες των ομάδων στόχου στις οποίες απευθύνονται;	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.β Αξιολόγηση		

ΑΑ	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Απαιτήσεις του άρθρου 2.3 της σύμβασης	Επιμέρους ενότητες ερωτημάτων άρθρου 2.3 της σύμβασης	Παραδοτέα
				των αποτελεσμάτων ως προς τον ωφελούμενο πληθυσμό	5.Ο βαθμός εξυπηρέτησης των ωφελουμένων από το εύρος των παρεχόμενων υπηρεσιών στο πλαίσιο των δράσεων σε σχέση με τις διαφοροποιημένες ανάγκες τους. 6. Το ποσοστό διαρροής / παραμονής των ωφελουμένων μαθητών/τριών στο σχολείο. 7. Η ορατότητα της δράσης και ο βαθμός διάχυσης της πληροφορίας στον πληθυσμό που αποτελεί την ομάδα-στόχου.	
			Ποιος ο βαθμός εξυπηρέτησης των ωφελουμένων από το εύρος των παρεχόμενων υπηρεσιών στο πλαίσιο των δράσεων σε σχέση με τις διαφοροποιημένες ανάγκες τους;	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.β Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων ως προς τον ωφελούμενο πληθυσμό		
			Ποιο το ποσοστό διαρροής / παραμονής των ωφελουμένων μαθητών/τριών στο σχολείο	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.β Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων ως προς τον ωφελούμενο πληθυσμό		
			Ποια η ορατότητα της δράσης και ο βαθμός διάχυσης της πληροφορίας στον πληθυσμό που αποτελεί την ομάδα-στόχου.	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.β Αξιολόγηση		

ΑΑ	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Απαιτήσεις του άρθρου 2.3 της σύμβασης	Επιμέρους ενότητες ερωτημάτων άρθρου 2.3 της σύμβασης	Παραδοτέα
				των αποτελεσμάτων ως προς τον ωφελούμενο πληθυσμό		
		Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των παρεμβάσεων από τη λειτουργία και τη δικτύωση των δομών παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης, εξατομικευμένης ή εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	Ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τα αποτελέσματα σε επίπεδο Πράξης του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ;	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.γ Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας και δικτύωσης των δομών παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης, εξατομικευμένης ή εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	1. Η γνώμη των φορέων (Διευθυντές σχολείων, μέλη Επιτροπών και Δικτύων, προσλαμβανόμενοι εκπαιδευτικοί, βοηθητικό προσωπικό, κ.α.) παροχής υπηρεσιών συμβουλευτικής υποστήριξης, εξατομικευμένης ή εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης σε μαθητές με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, αναφορικά με τα ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά της υλοποιούμενης δράσης. 2. Ο προσδιορισμός των προβλημάτων που	Β & Γ Παραδοτέο
	Ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τα αποτελέσματα σε επίπεδο Πράξης των ΠΕΠ;		2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.γ Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της			

ΑΑ	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Απαιτήσεις του άρθρου 2.3 της σύμβασης	Επιμέρους ενότητες ερωτημάτων άρθρου 2.3 της σύμβασης	Παραδοτέα
			Ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τα αποτελέσματα σε επίπεδο δράσεων για το ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ	λειτουργίας και δικτύωσης των δομών παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης, εξατομικευμένης ή εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες 2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.γ Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας και δικτύωσης των δομών παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης, εξατομικευμένης ή εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	αντιμετωπίζουν οι δομές όπου υλοποιούνται οι ως άνω υπηρεσίες. 3.Η αποτελεσματικότητα συνεργασίας των δομών παροχής των ως άνω υπηρεσιών. 4.Ο βαθμός ανταπόκρισης των φορέων υλοποίησης σε αιτήματα που έχουν διατυπωθεί από ωφελούμενους και ο βαθμός ικανοποίησης των ωφελούμενων από την ανταπόκριση αυτή. 5.Η βιωσιμότητα των εν λόγω δομών	

ΑΑ	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Απαιτήσεις του άρθρου 2.3 της σύμβασης	Επιμέρους ενότητες ερωτημάτων άρθρου 2.3 της σύμβασης	Παραδοτέα
			Ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τα αποτελέσματα σε επίπεδο δράσεων στα ΠΕΠ;	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.γ Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας και δικτύωσης των δομών παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης, εξατομικευμένης ή εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες		
			Ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ;	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.γ Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας και δικτύωσης των δομών παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης, εξατομικευμένης ή εξειδικευμένης εκπαιδευτικής		

ΑΑ	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Απαιτήσεις του άρθρου 2.3 της σύμβασης	Επιμέρους ενότητες ερωτημάτων άρθρου 2.3 της σύμβασης	Παραδοτέα
				υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες		
			Ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τα αποτελέσματα σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας του ΠΕΠ;	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.γ Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας και δικτύωσης των δομών παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης, εξατομικευμένης ή εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες		

ΑΑ	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Απαιτήσεις του άρθρου 2.3 της σύμβασης	Επιμέρους ενότητες ερωτημάτων άρθρου 2.3 της σύμβασης	Παραδοτέα
			Ποιος είναι ο βαθμός συμβολής των αποτελεσμάτων των Πράξεων σε σχέση με τους στόχους του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ;	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.γ Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας και δικτύωσης των δομών παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης, εξατομικευμένης ή εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες		
			Ποιος είναι ο βαθμός συμβολής των εκρών των Πράξεων σε σχέση με τους στόχους των ΠΕΠ;	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.γ Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας και δικτύωσης των δομών παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης, εξατομικευμένης ή εξειδικευμένης εκπαιδευτικής		

ΑΑ	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Απαιτήσεις του άρθρου 2.3 της σύμβασης	Επιμέρους ενότητες ερωτημάτων άρθρου 2.3 της σύμβασης	Παραδοτέα
				υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες		
			Ποιοι είναι οι βασικοί λόγοι που επηρέασαν το βαθμό επίτευξης των δεικτών αποτελεσμάτων για κάθε επιμέρους πράξη / δράση;	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.γ Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας και δικτύωσης των δομών παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης, εξατομικευμένης ή εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες		

ΑΑ	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Απαιτήσεις του άρθρου 2.3 της σύμβασης	Επιμέρους ενότητες ερωτημάτων άρθρου 2.3 της σύμβασης	Παραδοτέα
3	Αποδοτικότητα	Αξιολόγηση της αποδοτικότητας των παρεμβάσεων	Ποιο είναι το ποσοστό απορρόφησης των αξιολογούμενων πράξεων;	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων/ 2.3.2.δ Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δράσεων ως προς τον ωφελούμενο πληθυσμό	Αξιολόγηση της αποδοτικότητας των παρεμβάσεων εξετάζοντας το βαθμό επίτευξης των καθορισμένων στόχων με το ελάχιστο δυνατό κόστος ή το μεγαλύτερο δυνατό βαθμό επίτευξης των στόχων στο καθορισμένο/δεδομένο κόστος (εάν και σε όποια δράση είναι εφικτό).	Β & Γ Παραδοτέο
			§ Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν το ποσοστό απορρόφησης;	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων/ 2.3.2.δ Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δράσεων ως προς τον ωφελούμενο πληθυσμό		
			§ Ποια είναι η αποδοτικότητα των αξιολογούμενων παρεμβάσεων σε όρους κόστους ανά ωφελούμενο;	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων/ 2.3.2.δ Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δράσεων ως προς τον		

ΑΑ	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Απαιτήσεις του άρθρου 2.3 της σύμβασης	Επιμέρους ενότητες ερωτημάτων άρθρου 2.3 της σύμβασης	Παραδοτέα
				ωφελούμενο πληθυσμό		
			Ποια είναι η αποδοτικότητα των παρεμβάσεων ανά Κατηγορία Δράσης;	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων/ 2.3.2.δ Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δράσεων ως προς τον ωφελούμενο πληθυσμό		
			Ποιοι είναι οι κρίσιμοι παράγοντες που επηρεάζουν την αποδοτικότητα των αξιολογούμενων παρεμβάσεων;	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων/ 2.3.2.δ Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δράσεων ως προς τον ωφελούμενο πληθυσμό		

ΑΑ	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Απαιτήσεις του άρθρου 2.3 της σύμβασης	Επιμέρους ενότητες ερωτημάτων άρθρου 2.3 της σύμβασης	Παραδοτέα
		Αξιολόγηση της αποδοτικότητας των αξιολογούμενων παρεμβάσεων σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό τους	Ποιο είναι το αρχικό μοναδιαίο κόστος (κόστος σχεδιασμού) των παρεμβάσεων ανά ωφελούμενο (σε επίπεδο δράσης/ πράξης);	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων/ 2.3.2.δ Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δράσεων ως προς τον ωφελούμενο πληθυσμό		
			Σε ποιες κατηγορίες δράσεων παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις του μοναδιαίου κόστους από το προγραμματικό και που οφείλονται αυτές;	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων/ 2.3.2.δ Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δράσεων ως προς τον ωφελούμενο πληθυσμό		
4	Προστιθέμενη Αξία	Αξιολόγηση της προστιθέμενης αξίας των αξιολογούμενων παρεμβάσεων στην υφιστάμενη εθνική κοινωνική πολιτική, η οποία δεν θα είχε	Κατά πόσο οι δράσεις συνέβαλλαν στην περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη υφιστάμενων πολιτικών, στρατηγικών, κ.α. για την Ειδική Αγωγή και συγκεκριμένα για την ένταξη μαθητών με	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.ε Προστιθέμενη αξία	1.Αξιολόγηση του κατά πόσο οι δράσεις συνέβαλλαν στην περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη υφιστάμενων πολιτικών, στρατηγικών, κ.α. για την Ειδική Αγωγή και συγκεκριμένα για την ένταξη	1ο & 2ο Παραδοτέο

ΑΑ	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Απαιτήσεις του άρθρου 2.3 της σύμβασης	Επιμέρους ενότητες ερωτημάτων άρθρου 2.3 της σύμβασης	Παραδοτέα
		επιτευχθεί χωρίς τη χρηματοδότηση του ΕΚΤ	αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σχολικό περιβάλλον;		μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σχολικό περιβάλλον. 2. Αξιολόγηση της συνεισφοράς της χρηματοδότησης από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) στην ανάπτυξη της πολιτικής για την κοινωνική ενσωμάτωση των μαθητών με μαθητές με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.	
	Ποιες αλλαγές / βελτιώσεις επέφεραν οι αξιολογούμενες παρεμβάσεις στις ομάδες στόχο στις οποίες απευθύνονται;		2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.ε Προστιθέμενη αξία			
	Πόσο αποτελεσματικά λειτούργησε η δικτύωση και η συνεργασία των δομών με ό,τι είχε αρχικά σχεδιαστεί;		2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.ε Προστιθέμενη αξία			

ΑΑ	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Απαιτήσεις του άρθρου 2.3 της σύμβασης	Επιμέρους ενότητες ερωτημάτων άρθρου 2.3 της σύμβασης	Παραδοτέα
			Ποια η συνεισφορά της χρηματοδότησης από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) στην ανάπτυξη της πολιτικής για την κοινωνική ενσωμάτωση των μαθητών με μαθητές με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.	2.3.2 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων, της Αποδοτικότητας και της Προστιθέμενης Αξίας των Δράσεων / 2.3.2.ε Προστιθέμενη αξία		

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

6.1.1 Κριτήριο αξιολόγησης 1: Συνάφεια και Καταλληλότητα

Το κριτήριο της **Συνάφειας** και **Καταλληλότητας** αφορά στη σύνδεση / συνάφεια του σχεδιασμού των αξιολογούμενων δράσεων με τις επιμέρους προκλήσεις και ανάγκες στον τομέα της ειδικής αγωγής καθώς και τους στόχους των Εθνικών Πολιτικών και Στρατηγικών που αυτές υπηρετούν. Από την αξιολόγηση προέκυψαν στοιχεία αναφορικά με το αν οι παρεμβάσεις συνάδουν με τις ανάγκες και τις προτεραιότητες που είχαν τεθεί και ειδικά με το θεματικό στόχο, την επενδυτική προτεραιότητα και τον ειδικό στόχο που εξυπηρετούν. Συγκεκριμένα, απαντήθηκαν ερωτήματα σχετικά με το βαθμό που ο σχεδιασμός των παρεμβάσεων ήταν κατάλληλος να αντιμετωπίσει τις ανάγκες του ωφελούμενου πληθυσμού (άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες). Επιπλέον, εάν και κατά πόσο κατά το σχεδιασμό λήφθηκαν υπόψη άλλες παρεμβάσεις εθνικών και Ευρωπαϊκών πολιτικών, στρατηγικών και σχεδίων δράσης (ΕΣΚΕ, ΠΕΣ, Κατευθυντήριες Γραμμές της ΕΕ όπως η μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα τοπικής κοινότητας, κ.α.).

Η αξιολόγηση επεκτάθηκε σε όλες τις φάσεις σχεδιασμού των δράσεων (προγραμματικός σχεδιασμός, εξειδίκευση παρεμβάσεων, προσκλήσεις υποβολής προτάσεων) και κάλυψε τη σύνδεση / συνάφεια των παρεμβάσεων με τις εθνικές, αλλά και τις περιφερειακές ανάγκες / προτεραιότητες. Παράλληλα στο πλαίσιο αυτό, εξετάστηκε η συνέπεια/καταλληλότητα του σχεδιασμού των παρεμβάσεων, προκειμένου να επιτευχθούν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα και να καλυφθούν οι βασικές ανάγκες / προκλήσεις που αναδείχθηκαν από την ανάλυση, η οποία υποστήριξε τον προγραμματικό σχεδιασμό και το σχεδιασμό εφαρμογής των αξιολογούμενων παρεμβάσεων.

Στο κριτήριο εξετάστηκε η συνοχή της λογικής των αξιολογούμενων παρεμβάσεων, όπου αξιολογήθηκε ο βαθμός εσωτερικής συνοχής του σχεδιασμού των παρεμβάσεων με τις Επενδυτικές Προτεραιότητες και τους Ειδικούς Στόχους των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάστηκε η αλληλουχία και σύνδεση των αναγκών που είχαν εντοπισθεί, με τις επιλεχθείσες Επενδυτικές Προτεραιότητες και τους Ειδικούς Στόχους (όπως αυτοί αναθεωρήθηκαν) που υπηρετούν οι αξιολογούμενες παρεμβάσεις.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο των ανωτέρω Κριτηρίων, η Αξιολόγηση κάλυψε τα ακόλουθα Αξιολογικά Ερωτήματα:

- 1.1 Ποιους στόχους των ισχυουσών Εθνικών / Ευρωπαϊκών Πολιτικών & Στρατηγικών και Σχεδίων Δράσεις υπηρετούν οι παρεμβάσεις;
- 1.2 Σε ποιο βαθμό ο σχεδιασμός των παρεμβάσεων ήταν κατάλληλος να αντιμετωπίσει τις ανάγκες του ωφελούμενου πληθυσμού;
- 1.3 Ποιος ο βαθμός συνάφειας & συνοχής των παρεμβάσεων σε σχέση με τις ανάγκες και τις προτεραιότητες που είχαν τεθεί με το Θεματικό Στόχο, την Επενδυτική Προτεραιότητα και τον Ειδικό Στόχο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων;

Επίπεδο Ανάλυσης

Τα Αξιολογικά Ερωτήματα του συγκεκριμένου Κριτηρίου Αξιολόγησης εξετάστηκαν στα ακόλουθα επίπεδα (βλ. αναλυτικά στην Ενότητα 4):

- Κατηγορία δράσης
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΑΝΑΔΕΔΒΜ & ανά ΠΕΠ)
- Άξονας Προτεραιότητας
- Επενδυτική Προτεραιότητα
- Ειδικός Στόχος

6.1.2 Κριτήριο αξιολόγησης 2: Αποτελεσματικότητα κι Επιπτώσεις

Στο κριτήριο της **Αποτελεσματικότητας** ποσοτικών στόχων των αξιολογούμενων παρεμβάσεων, εξετάστηκε ο βαθμός συμβολής των εκρών και αποτελεσμάτων των παρεμβάσεων στους αντίστοιχους στόχους κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος. Στο πλαίσιο αυτό, εντοπίστηκαν και αναλύθηκαν τυχόν προβλήματα κατά την υλοποίηση των δράσεων, τα οποία επηρεάζουν την αποτελεσματικότητά τους ενώ αναζητήθηκαν τα αίτια αυτών προκειμένου να διατυπωθούν τυχόν διορθωτικές κινήσεις, καθώς και προτάσεις για τις μελλοντικές παρεμβάσεις – κύκλους των προγραμμάτων. Από τα παραπάνω προέκυψαν απαντήσεις ως προς το βαθμό που επιτεύχθηκαν οι στόχοι των δράσεων, καθώς και οι λόγοι επίτευξης ή μη των τεθέντων στόχων. Ακόμη, απαντήθηκαν ερωτήματα για το εάν οι παρεμβάσεις υλοποιήθηκαν ή όχι σύμφωνα με το σχεδιασμό, παραθέτοντας σχετική αιτιολόγηση, καθώς και προτάσεις βελτίωσης, όπου είναι εφικτό.

Ειδικότερα, αξιολογήθηκε σε ποιο βαθμό οι δράσεις Ειδικής Αγωγής είχαν (ή όχι) θετικό αντίκτυπο βάσει της αποτύπωσης της θεωρίας της επιδιωκόμενης αλλαγής των υπό αξιολόγηση παρεμβάσεων. Εξετάστηκε δηλ. πως και γιατί οι εν λόγω παρεμβάσεις οδήγησαν στα παρατηρούμενα αποτελέσματα, διερευνήθηκαν οι μηχανισμοί και οι σχέσεις αιτιώδους συνάφειας που συνέβαλλαν στην επίτευξη των αποτελεσμάτων καθώς και οι παράγοντες του ευρύτερου περιβάλλοντος που επηρέασαν τα αποτελέσματα των υπό αξιολόγηση παρεμβάσεων. Περιλαμβάνεται επίσης η ανάδειξη του βαθμού που οι δράσεις Ειδικής Αγωγής επέφεραν άλλες διαρθρωτικές επιπτώσεις (π.χ. τρόπο επιλογής μαθητών και αξιολόγησης των αναγκών τους προκειμένου να ενταχθούν σε κάποιο πρόγραμμα Ειδικής Αγωγής, κ.α.).

Ειδικότερα, στο πλαίσιο του ανωτέρω Κριτηρίου, η Αξιολόγηση κάλυψε τα ακόλουθα Αξιολογικά Ερωτήματα:

- 2.1 Ποια τα αποτελέσματα των παρεμβάσεων ως προς τους Ειδικούς Στόχους του κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος;
- 2.2 Ποια τα αποτελέσματα των παρεμβάσεων ως προς τον ωφελούμενο πληθυσμό;
- 2.3 Ποια τα αποτελέσματα των παρεμβάσεων από τη λειτουργία και τη δικτύωση των δομών παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης, εξατομικευμένης ή εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Επίπεδο Ανάλυσης

Τα Αξιολογικά Ερωτήματα του συγκεκριμένου Κριτηρίου Αξιολόγησης εξετάζονται στα ακόλουθα επίπεδα (βλ. αναλυτικά στην Ενότητα 5):

- Κατηγορία Δράσης
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΑΝΑΔΕΔΒΜ & ανά ΠΕΠ)
- Άξονας Προτεραιότητας
- Επενδυτική Προτεραιότητα
- Ειδικός Στόχος

6.1.3 Κριτήριο αξιολόγησης 3: Αποδοτικότητα

Στο κριτήριο της **Αποδοτικότητας** εξετάστηκε αποτελεσματική ή μη υλοποίηση των αξιολογούμενων παρεμβάσεων σε σχέση με το κόστος, δηλαδή το κατά πόσο οι πόροι που χρησιμοποιήθηκαν (εισροές) για την υλοποίηση των παρεμβάσεων μετατράπηκαν με οικονομικό τρόπο σε εκροές κι αποτελέσματα. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάστηκαν και τυχόν αποκλίσεις του μοναδιαίου κόστους των αξιολογούμενων παρεμβάσεων, σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό τους ενώ διερευνήθηκαν οι βασικοί παράγοντες που επηρέασαν την αποδοτική εφαρμογή τους.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο του Κριτηρίου, η Αξιολόγηση κάλυψε τα ακόλουθα Αξιολογικά Ερωτήματα παρεμβάσεις:

- 3.1 Πώς αξιολογείται η αποδοτικότητα των παρεμβάσεων; Σε ποιο βαθμό οι υλοποιούνται κατά τρόπο αποτελεσματικό σε σχέση με το κόστος;
- 3.2. Πώς διαφοροποιήθηκε το μοναδιαίο κόστος / αποδοτικότητα των αξιολογούμενων παρεμβάσεων σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό τους;

Επίπεδο Ανάλυσης

Τα Αξιολογικά Ερωτήματα του συγκεκριμένου Κριτηρίου Αξιολόγησης εξετάστηκαν τα ακόλουθα επίπεδα (βλ. αναλυτικά στην Ενότητα 5):

- Κατηγορία Δράσης
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΑΝΑΔΕΔΒΜ & ανά ΠΕΠ)

6.1.4 Κριτήριο αξιολόγησης 4: Προστιθέμενη Αξία

Στο κριτήριο της **Προστιθέμενης Αξίας** εξετάστηκε η «αξία» που δημιουργείται από την παρέμβαση του ΕΚΤ στην περαιτέρω ανάπτυξη κι εξέλιξη υφιστάμενων πολιτικών, στρατηγικών, κ.α. για την Ειδική Αγωγή και συγκεκριμένα για την ένταξη μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σχολικό περιβάλλον. Ειδικότερα, ποια είναι η επιπρόσθετη «αξία» της παρέμβασης. Υπό το πρίσμα αυτό, η

έννοια της προστιθέμενης αξίας αφορά στην αλλαγή του αποτελέσματος που μπορεί με αξιόπιστο τρόπο να αποδοθεί στη λειτουργία των αξιολογούμενων παρεμβάσεων. Η Αξιολόγηση εστίασε στη διερεύνηση: α) του βαθμού βελτίωσης / διεύρυνσης των παρεχόμενων υπηρεσιών, β) της αποτελεσματικότερης λειτουργίας της δικτύωσης και της συνεργασίας καθώς και γ) της αύξησης του βαθμού ικανοποίησης των ωφελομένων από την υλοποίηση των δράσεων.

Στο πλαίσιο του ανωτέρω Κριτηρίου, η Αξιολόγηση εστίασε στο ακόλουθο Αξιολογικό Ερώτημα:

4.1 Ποια είναι η προστιθέμενη αξία των αξιολογούμενων παρεμβάσεων στην υφιστάμενη εθνική κοινωνική πολιτική, η οποία δεν θα είχε επιτευχθεί χωρίς τη χρηματοδότηση του ΕΚΤ;

Επίπεδο Ανάλυσης

Το Αξιολογικό Ερώτημα του συγκεκριμένου Κριτηρίου Αξιολόγησης εξετάστηκε στο ακόλουθο επίπεδο (βλ. αναλυτικά στην Ενότητα 5):

- Κατηγορία Δράσης

7 ΣΥΝΘΕΤΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΗΤΑ

Το κριτήριο της **Συνάφειας** και **Καταλληλότητας** αφορά στη σύνδεση / συνάφεια του σχεδιασμού των αξιολογούμενων δράσεων με τις επιμέρους προκλήσεις και ανάγκες στον τομέα της ειδικής αγωγής καθώς και τους στόχους των Εθνικών Πολιτικών και Στρατηγικών που αυτές υπηρετούν. Από την αξιολόγηση προέκυψαν στοιχεία αναφορικά με το αν οι παρεμβάσεις συνάδουν με τις ανάγκες και τις προτεραιότητες που είχαν τεθεί και ειδικά με το θεματικό στόχο, την επενδυτική προτεραιότητα και τον ειδικό στόχο που εξυπηρετούν. Συγκεκριμένα, απαντήθηκαν ερωτήματα σχετικά με το βαθμό που ο σχεδιασμός των παρεμβάσεων ήταν κατάλληλος να αντιμετωπίσει τις ανάγκες του ωφελούμενου πληθυσμού. Επιπλέον, εάν και κατά πόσο κατά το σχεδιασμό λήφθηκαν υπόψη άλλες παρεμβάσεις εθνικών και Ευρωπαϊκών πολιτικών, στρατηγικών και σχεδίων δράσης (ΕΣΚΕ, ΠΕΣ, Κατευθυντήριες Γραμμές της ΕΕ όπως η μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα τοπικής κοινότητας, κ.α.).

Η αξιολόγηση επεκτάθηκε σε όλες τις φάσεις σχεδιασμού των δράσεων (προγραμματικός σχεδιασμός, εξειδίκευση παρεμβάσεων, προσκλήσεις υποβολής προτάσεων) και κάλυψε τη σύνδεση / συνάφεια των παρεμβάσεων με τις εθνικές, αλλά και τις περιφερειακές ανάγκες / προτεραιότητες. Παράλληλα στο πλαίσιο αυτό, εξετάστηκε η συνέπεια/καταλληλότητα του σχεδιασμού των παρεμβάσεων, προκειμένου να επιτευχθούν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα και να καλυφθούν οι βασικές ανάγκες / προκλήσεις που αναδείχθηκαν από την ανάλυση, η οποία υποστήριξε τον προγραμματικό σχεδιασμό και το σχεδιασμό εφαρμογής των αξιολογούμενων παρεμβάσεων.

Στο κριτήριο εξετάστηκε η συνοχή της λογικής των αξιολογούμενων παρεμβάσεων, όπου αξιολογείται ο βαθμός εσωτερικής συνοχής του σχεδιασμού των παρεμβάσεων με τις Επενδυτικές Προτεραιότητες και τους Ειδικούς Στόχους των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάστηκε η αλληλουχία και σύνδεση των αναγκών που είχαν εντοπισθεί, με τις επιλεχθείσες Επενδυτικές Προτεραιότητες και τους Ειδικούς Στόχους (όπως αυτοί αναθεωρήθηκαν) που υπηρετούν οι αξιολογούμενες παρεμβάσεις.

Η αποτίμηση του βαθμού συνάφειας γίνεται με βάση τρεις επιλογές χαμηλή, μέτρια και υψηλή σε κλίμακα βαθμολόγησης από 1 έως 3, όπου 1 μηδενική ή χαμηλή συνάφεια, 2 μέση συνάφεια και 3 υψηλή συνάφεια στις μήτρες (Πίνακες αξιολόγησης) που ακολουθούν στις επόμενες υπό - ενότητες. Ο υπολογισμός της τιμής συνάφειας προέκυψε από το πηλίκο του συνόλου των τιμών των βαθμών αξιολόγησης ως προς το άθροισμα των μέγιστων τιμών που δύναται να λάβουν τα πεδία βαθμολόγησης. Δηλαδή ο βαθμός συνάφειας δεν αποτυπώνει τον βαθμό επίτευξης των δράσεων, στόχων κτλ. των παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα αλλά με το βαθμό συσχέτισης των στρατηγικών, επιχειρησιακών προγραμμάτων με τις χρηματοδοτούμενες δράσεις.

7.1 ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ / ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ & ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ

7.1.1 Συσχετισμός του σχεδιασμού των παρεμβάσεων με αυτές των Εθνικών / Ευρωπαϊκών πολιτικών, στρατηγικών και Σχεδίων Δράσης

Α.ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

Εθνική Στατηγική Κοινωνικής Ένταξης

Σύμφωνα με το **παραδοτέο Β / και ΠΑΡΑΤΗΜΑ Ι (Πίνακας 19/παρόντος παραδοτέου)** που ακολουθεί βαθμολογούνται οι αξιολογούμενες δράσεις σε σχέση με τους Άξονες και τα Μέτρα της Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης. Η κλίμακα βαθμολόγησης είναι από 1 έως 3, όπου 1 μηδενική ή χαμηλή συνάφεια, 2 μέση συνάφεια και 3 υψηλή συνάφεια. Η Τιμή Συνάφειας υπολογίζεται σε επίπεδο δράσεων σε σχέση με τους στόχους των Μέτρων.

Οι Δράσεις: Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ και Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, μέσα από τους άξονες λειτουργίας τους, (1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΕΠΑΡΚΕΙΣ ΠΟΡΟΥΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΑΘΑ, 2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ, 3. ΈΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, 4. ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ Ε.Σ.Κ.Ε.), όπως διαπιστώνουμε από τον παραπάνω πίνακα, εμφανίζουν υψηλή συνάφεια με τον Επιχειρησιακό Άξονα 2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας της ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 2.1 Υπηρεσίες υποστήριξης και πρόληψης, όπως και η Προτεραιότητα 2.4 Προώθηση της αποϊδρυματοποίησης και της αποκατάστασης.

Χαμηλή συνάφεια εμφανίζουν οι Δράσεις με τους Άξονες 1 και 4. Συνολικά για όλες τις προτεραιότητες ο βαθμός συνάφειας όλων των στόχων των Δράσεων, ανέρχεται σε 30% και κρίνεται ως χαμηλός.

Στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής για την μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου στην Ελλάδα

Σύμφωνα με το **παραδοτέο Β /και το ΠΑΡΑΤΗΜΑ Ι (Πίνακας 20/παρόντος παραδοτέου)** βαθμολογούνται οι αξιολογούμενες δράσεις σε σχέση με τους Άξονες του Στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για την μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου στην Ελλάδα. Η κλίμακα βαθμολόγησης είναι από 1 έως 3, όπου 1 μηδενική ή χαμηλή συνάφεια, 2 μέση συνάφεια και 3 υψηλή συνάφεια. Η Τιμή

Συνάφειας υπολογίζεται σε επίπεδο δράσεων σε σχέση με τους στόχους των Επιχειρησιακών Αξόνων της εν λόγω Στρατηγικής.

Οι Δράσεις: Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ και Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, μέσα από τους άξονες λειτουργίας τους, (1. Πρόληψη, 2. Παρέμβαση, 3. Αντιστάθμιση), όπως διαπιστώνουμε από τον παραπάνω πίνακα, εμφανίζουν υψηλή συνάφεια με τον Επιχειρησιακό Άξονα 1. Πρόληψη του Στρατηγικού Πλαισίου Πολιτικής για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου (ΠΕΣ) στην Ελλάδα, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 1.2 - Εγγραμιατισμός/ενίσχυση των δεξιοτήτων ανάγνωσης.

Οι δράσεις προώθησης του εγγραμιατισμού στόχευαν στη διδασκαλία της βασικής δεξιότητας της ανάγνωσης, ιδίως όσον αφορά την ικανότητα κατανόησης και κριτικής επεξεργασίας γραπτών κειμένων. Καθώς ο εγγραμιατισμός αποτελεί τη βάση για την επιτυχή συμμετοχή σε περαιτέρω διαδικασίες εκπαίδευσης και κατάρτισης, η συμβολή του είναι σημαντική για την επιτυχή ολοκλήρωση της ανώτερης εκπαίδευσης ή της επαγγελματικής κατάρτισης. Η ενίσχυση του αλφαριθμητισμού συμβάλλει άμεσα στην πρόληψη κακών σχολικών επιδόσεων και άρα στην αποφυγή της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό η προώθηση του αλφαριθμητισμού να εστιάζεται σε άτομα που παρουσιάζουν αυξημένες ανάγκες.

Χαμηλή συνάφεια εμφανίζουν οι Δράσεις με τους Άξονες 2 και 3. Συνολικά για όλες τις προτεραιότητες ο βαθμός συνάφειας όλων των στόχων των Δράσεων, ανέρχεται σε 100% και κρίνεται ως υψηλός.

Σχέδιο Στρατηγικής Αποϊδρυματοποίησης

Σύμφωνα με το **παραδοτέο Β /και το ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι (Πίνακας 21/παρόντος παραδοτέου)** βαθμολογούνται οι αξιολογούμενες δράσεις σε σχέση με τους πέντε Στρατηγικούς Στόχους του Σχεδίου της Στρατηγικής Αποϊδρυματοποίησης των παιδιών και ειδικότερα αυτών με αναπηρία στην. Η κλίμακα βαθμολόγησης είναι από 1 έως 3, όπου 1 μηδενική ή χαμηλή συνάφεια, 2 μέση συνάφεια και 3 υψηλή συνάφεια.

Οι Δράσεις: Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ και Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, μέσα από τον άξονα λειτουργίας τους, (1. Στρατηγικοί στόχοι για τα παιδιά και τα παιδιά με αναπηρία), όπως διαπιστώνουμε από τον παραπάνω πίνακα, εμφανίζουν υψηλή συνάφεια με τον Επιχειρησιακό Άξονα 2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ της Στρατηγικής αποϊδρυματοποίησης στην Ελλάδα, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 1.2 Ανάπτυξη μιας σειράς εναλλακτικών μέτρων φροντίδας με στόχο την

παροχή στα παιδιά χωρίς γονεϊκή φροντίδα - συμπεριλαμβανομένων των παιδιών με αναπηρία - ενός περιβάλλοντος οικογενειακού τύπου

Ακολούθως, υψηλή συνάφεια εμφανίζει η Δράση: Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 1.4 Ενίσχυση, προώθηση και περαιτέρω ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τα παιδιά και τα παιδιά με αναπηρία.

Συνολικά για όλες τις προτεραιότητες ο βαθμός συνάφειας όλων των στόχων των Δράσεων, ανέρχεται σε 173% και κρίνεται ως ιδιαίτερα υψηλός.

Συνάφεια Στοιχών – Παρεμβάσεων των Δράσεων της Ειδικής Αγωγής με τους Επιχειρησιακούς Άξονες και τις Προτεραιότητες των ΠΕΣΚΕ / ανά Περιφέρεια

ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης

Σύμφωνα με το **παραδοτέο Β /και το ΠΑΡΑΤΗΜΑ Ι (Πίνακας 22/ παρόντος παραδοτέου)** βαθμολογούνται οι αξιολογούμενες δράσεις Ειδικής Αγωγής σε σχέση με τους με τους Άξονες και τα Μέτρα της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης του ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης. Η κλίμακα βαθμολόγησης είναι από 1 έως 3, όπου 1 μηδενική ή χαμηλή συνάφεια, 2 μέση συνάφεια και 3 υψηλή συνάφεια. Η Τιμή Συνάφειας υπολογίζεται σε επίπεδο δράσεων σε σχέση με τους στόχους των Μέτρων.

Οι Δράσεις: Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ και Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, μέσα από τους άξονες λειτουργίας τους, (1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΪΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ, 2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ, 3. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ, 4. ΚΑΛΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ), όπως διαπιστώνουμε από τον παραπάνω πίνακα, εμφανίζουν υψηλή συνάφεια με τον Επιχειρησιακό Άξονα 2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ της ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ & ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 2.3 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ με το Μέτρο Πολιτικής:

2.3.3. Ειδική αγωγή των παιδιών με αναπηρία

Ακολούθως, υψηλή συνάφεια εμφανίζει η Δράση: Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ με τον Άξονα 4. ΚΑΛΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 4.1. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ.

Χαμηλή συνάφεια εμφανίζουν οι Δράσεις με τους Άξονες 1 και 2. Συνολικά για όλες τις προτεραιότητες ο βαθμός συνάφειας όλων των στόχων των Δράσεων, ανέρχεται σε 45% και κρίνεται ως μέτριος.

ΠΕΠ Αττικής

Σύμφωνα με το **παραδοτέο Β /και το ΠΑΡΑΤΗΜΑ Ι (Πίνακας 23/ παρόντος παραδοτέου)** βαθμολογούνται οι αξιολογούμενες δράσεις Ειδικής Αγωγής σε σχέση με τους με τους Άξονες και τα Μέτρα της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης του ΠΕΠ Αττικής. Η κλίμακα βαθμολόγησης είναι από 1 έως 3, όπου 1 μηδενική ή χαμηλή συνάφεια, 2 μέση συνάφεια και 3 υψηλή συνάφεια. Η Τιμή Συνάφειας υπολογίζεται σε επίπεδο δράσεων σε σχέση με τους στόχους των Μέτρων.

Οι Δράσεις: Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ και Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, μέσα από τους άξονες λειτουργίας τους, (1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΪΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ, 2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ, 3. ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ, 4. ΚΑΛΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ), όπως διαπιστώνουμε από τον παραπάνω πίνακα, εμφανίζουν υψηλή συνάφεια με τον Επιχειρησιακό Άξονα 2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ της ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ & ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ της Περιφέρειας Αττικής, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 2.3 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.

Ακολούθως, υψηλή συνάφεια εμφανίζει η Δράση: Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ με τον Άξονα 4. ΚΑΛΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 4.1. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ.

Χαμηλή συνάφεια εμφανίζουν οι Δράσεις με τους Άξονες 1 και 2. Συνολικά για όλες τις προτεραιότητες ο βαθμός συνάφειας όλων των στόχων των Δράσεων, ανέρχεται σε 45% και κρίνεται ως μέτριος.

ΠΕΠ Βόρειου Αιγαίου

Σύμφωνα με το **παραδοτέο Β /και το ΠΑΡΑΤΗΜΑ Ι (Πίνακας 24/ παρόντος παραδοτέου)** βαθμολογούνται οι αξιολογούμενες δράσεις Ειδικής Αγωγής σε σχέση με τους με τους Άξονες και τα Μέτρα της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης του ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου. Η κλίμακα βαθμολόγησης είναι από 1 έως 3, όπου 1 μηδενική ή χαμηλή συνάφεια, 2 μέση συνάφεια και 3 υψηλή συνάφεια. Η Τιμή Συνάφειας υπολογίζεται σε επίπεδο δράσεων σε σχέση με τους στόχους των Μέτρων.

Οι Δράσεις: Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ και Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, μέσα από τους άξονες λειτουργίας τους, (1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΪΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ, 2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ, 3. ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ, 4. ΚΑΛΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ

ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ), όπως διαπιστώνουμε από τον παραπάνω πίνακα, εμφανίζουν υψηλή συνάφεια με τον Επιχειρησιακό Άξονα 2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ της Περιφερειακής Στρατηγικής Καταπολέμησης της Φτώχειας και Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 2.3 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ με τα ακόλουθο Μέτρο Πολιτικής:

2.3.3. Ειδική Αγωγή των Παιδιών με Αναπηρία

Ακολούθως, υψηλή συνάφεια εμφανίζει η Δράση: Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ με τον Άξονα 4. ΚΑΛΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 4.1. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ.

Χαμηλή συνάφεια εμφανίζουν οι Δράσεις με τους Άξονες 1 και 3. Συνολικά για όλες τις προτεραιότητες ο βαθμός συνάφειας όλων των στόχων των Δράσεων, ανέρχεται σε 50% και κρίνεται ως μέτριος.

ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας

Σύμφωνα με το **παραδοτέο Β /και το ΠΑΡΑΤΗΜΑ Ι (Πίνακας 25/ παρόντος παραδοτέου)** βαθμολογούνται οι αξιολογούμενες δράσεις Ειδικής Αγωγής σε σχέση με τους με τους Άξονες και τα Μέτρα της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας. Η κλίμακα βαθμολόγησης είναι από 1 έως 3, όπου 1 μηδενική ή χαμηλή συνάφεια, 2 μέση συνάφεια και 3 υψηλή συνάφεια. Η Τιμή Συνάφειας υπολογίζεται σε επίπεδο δράσεων σε σχέση με τους στόχους των Μέτρων.

Οι Δράσεις: Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ, Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ, μέσα από τους άξονες λειτουργίας τους, (1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΪΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ, 2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ, 3. ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ & ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ, 4. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, όπως διαπιστώνουμε από τον παραπάνω πίνακα, εμφανίζουν ικανοποιητική συνάφεια με τον Επιχειρησιακό Άξονα 3. ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ & ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ της «Καταγραφής αναγκών και διαμόρφωσης στρατηγικής Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και την αντιμετώπιση του φαινομένου της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στο πλαίσιο του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014-2020» της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 3.2 ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ με τα ακόλουθα Μέτρα Πολιτικής:

- «Δομές και υπηρεσίες για την υποστήριξη ΑμεΑ»: Κέντρα διημέρευσης ατόμων με αναπηρία, κέντρα δημιουργικής απασχόλησης για παιδιά και έφηβους με νοητική υστέρηση ή/και

αναπηρίες, στέγες υποστηριζόμενης διαβίωσης ΑμεΑ, εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες κλπ.

- Δράσεις ευαισθητοποίησης και ενεργοποίησης της τοπικής κοινωνίας και φορέων

Χαμηλή συνάφεια εμφανίζουν οι Δράσεις με τους Άξονες 1, 2 και 4. Συνολικά για όλες τις προτεραιότητες ο βαθμός συνάφειας όλων των στόχων των Δράσεων, ανέρχεται σε 76% και κρίνεται ως ικανοποιητικός.

ΠΕΠ Θεσσαλίας

Σύμφωνα με το **παραδοτέο Β /και το ΠΑΡΑΤΗΜΑ Ι (Πίνακας 26/ παρόντος παραδοτέου)** βαθμολογούνται οι αξιολογούμενες δράσεις Ειδικής Αγωγής σε σχέση με τους με τους Άξονες και τα Μέτρα της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης του ΠΕΠ Θεσσαλίας. Η κλίμακα βαθμολόγησης είναι από 1 έως 3, όπου 1 μηδενική ή χαμηλή συνάφεια, 2 μέση συνάφεια και 3 υψηλή συνάφεια. Η Τιμή Συνάφειας υπολογίζεται σε επίπεδο δράσεων σε σχέση με τους στόχους των Μέτρων.

Οι Δράσεις: Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ, Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) και Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ μέσα από τους άξονες λειτουργίας τους (1. Αντιμετώπιση της φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού – Ενεργός Κοινωνική Ενσωμάτωση των Ευπαθών Ομάδων, 2. Ανάπτυξη και Βιώσιμη Λειτουργία Περιφερειακού Δικτύου Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης, 3. Αναβάθμιση Κοινωνικών και Εκπαιδευτικών Υποδομών που προάγουν, 4. Συντονισμός, Εφαρμογή, Παρακολούθηση και Αξιολόγηση της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης), όπως διαπιστώνουμε, εμφανίζουν χαμηλή συνάφεια με όλους τους Άξονες της ΠΕΣΚΕ καθώς δεν είχε προσδιοριστεί κανένας ειδικός στόχος που να είναι συναφής με τις εν λόγω Δράσεις. Η μέση τιμή για τους τέσσερεις (4) Άξονες είναι 29%.

ΠΕΠ Ιονίων Νήσων

Σύμφωνα με το **παραδοτέο Β /και το ΠΑΡΑΤΗΜΑ Ι (Πίνακας 27/ παρόντος παραδοτέου)** βαθμολογούνται οι αξιολογούμενες δράσεις Ειδικής Αγωγής σε σχέση με τους με τους Άξονες και τα Μέτρα της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης του ΠΕΠ Ιονίων Νήσων. Η κλίμακα βαθμολόγησης είναι από 1 έως 3, όπου 1 μηδενική ή χαμηλή συνάφεια, 2 μέση συνάφεια και 3 υψηλή συνάφεια. Η Τιμή Συνάφειας υπολογίζεται σε επίπεδο δράσεων σε σχέση με τους στόχους των Μέτρων.

Οι Δράσεις: Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ, Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την

ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ μέσα από τους άξονες λειτουργίας τους, (1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΑΘΑ ΚΑΙ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΑΞΙΟΠΡΕΠΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ, 2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ, 3. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ, 4. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ, 5. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ), όπως διαπιστώνουμε από τον παραπάνω πίνακα, εμφανίζουν μέτρια συνάφεια με τον Επιχειρησιακό Άξονα 3. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ της Μελέτης για την καταπολέμηση της φτώχειας και προαγωγή της κοινωνικής Ένταξης στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων για την περίοδο 2014-2020, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 3.1 ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΛΟΓΩ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ με τα ακόλουθα Μέτρα Πολιτικής:

3.1.1. Δίκτυο υπηρεσιών υποστήριξης οικογενειών που φροντίζουν παιδιά/άτομα με αναπηρία

3.1.2. Προώθηση της ανεξάρτητης διαβίωσης ατόμων με αναπηρία

Χαμηλή συνάφεια εμφανίζουν οι Δράσεις με τους Άξονες 1, 2 και 5. Συνολικά για όλες τις προτεραιότητες ο βαθμός συνάφειας όλων των στόχων των Δράσεων, ανέρχεται σε 45% και κρίνεται ως μέτριος.

ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας

Σύμφωνα με το **παραδοτέο Β /και το ΠΑΡΑΤΗΜΑ Ι (Πίνακας 28/ παρόντος παραδοτέου)** βαθμολογούνται οι αξιολογούμενες δράσεις Ειδικής Αγωγής σε σχέση με τους με τους Άξονες και τα Μέτρα της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης του ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας. Η κλίμακα βαθμολόγησης είναι από 1 έως 3, όπου 1 μηδενική ή χαμηλή συνάφεια, 2 μέση συνάφεια και 3 υψηλή συνάφεια. Η Τιμή Συνάφειας υπολογίζεται σε επίπεδο δράσεων σε σχέση με τους στόχους των Μέτρων.

Οι Δράσεις: Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ και Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, μέσα από τους άξονες λειτουργίας τους, (1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΪΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ, 2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ, 3. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ, 4. ΚΑΛΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ), όπως διαπιστώνουμε από τον παραπάνω πίνακα, εμφανίζουν μέτρια συνάφεια με τον Επιχειρησιακό Άξονα 2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ για τη ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ, ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΘΕ ΜΟΡΦΗΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 2.1 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ.

Ακολούθως, μέτρια συνάφεια εμφανίζει η Δράση: Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ με τον Άξονα 4. ΚΑΛΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της

Προτεραιότητας Πολιτικής 4.1. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΔΡΑΣΕΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ.

Χαμηλή συνάφεια εμφανίζουν οι Δράσεις με τους Άξονες 1 και 3. Συνολικά για όλες τις προτεραιότητες ο βαθμός συνάφειας όλων των στόχων των Δράσεων, ανέρχεται σε 100% και κρίνεται ως ικανοποιητικός.

ΠΕΠ Κρήτης

Σύμφωνα με το **παραδοτέο Β / και το ΠΑΡΑΤΗΜΑ Ι (Πίνακας 29/ παρόντος παραδοτέου)** βαθμολογούνται οι αξιολογούμενες δράσεις Ειδικής Αγωγής σε σχέση με τους με τους Άξονες και τα Μέτρα της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης του ΠΕΠ Κρήτης. Η κλίμακα βαθμολόγησης είναι από 1 έως 3, όπου 1 μηδενική ή χαμηλή συνάφεια, 2 μέση συνάφεια και 3 υψηλή συνάφεια. Η Τιμή Συνάφειας υπολογίζεται σε επίπεδο δράσεων σε σχέση με τους στόχους των Μέτρων.

Οι Δράσεις: Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ και Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, μέσα από τους άξονες λειτουργίας τους, (1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΪΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ, 2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ, 3. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ, 4. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ), όπως διαπιστώνουμε από τον παραπάνω πίνακα, εμφανίζουν μέτρια συνάφεια με τον Επιχειρησιακό Άξονα 2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ της Περιφερειακής Στρατηγικής Καταπολέμησης της Φτώχειας και Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Κρήτης, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 2.2 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.

Ακολούθως, μέτρια συνάφεια εμφανίζει η Δράση: Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ με τον Άξονα 2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ και τον 4. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 4.1. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.

Χαμηλή συνάφεια εμφανίζουν οι Δράσεις με τους Άξονες 1 και 3. Συνολικά για όλες τις προτεραιότητες ο βαθμός συνάφειας όλων των στόχων των Δράσεων, ανέρχεται σε 78% και κρίνεται ως ικανοποιητικός.

ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου

Σύμφωνα με το **παραδοτέο Β / και το ΠΑΡΑΤΗΜΑ Ι (Πίνακας 30/ παρόντος παραδοτέου)** βαθμολογούνται οι αξιολογούμενες δράσεις Ειδικής Αγωγής σε σχέση με τους με τους Άξονες και τα Μέτρα της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης του ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου. Η κλίμακα βαθμολόγησης είναι από 1 έως 3, όπου 1 μηδενική ή χαμηλή συνάφεια, 2 μέση συνάφεια και 3 υψηλή συνάφεια. Η Τιμή Συνάφειας υπολογίζεται σε επίπεδο δράσεων σε σχέση με τους στόχους των Μέτρων.

Οι Δράσεις: Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ , Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ μέσα από τους άξονες λειτουργίας τους, (1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΙΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ, 2. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ, 3. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ, όπως διαπιστώνουμε από τον παραπάνω πίνακα, εμφανίζουν υψηλή συνάφεια με τον Επιχειρησιακό Άξονα 3. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ της ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ, ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΘΕ ΜΟΡΦΗΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 3.1 ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΛΟΓΩ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ.

Ακολούθως, υψηλή συνάφεια εμφανίζει η Δράση: Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ με τον Άξονα 2. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 2.3. ΔΡΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΙΜΟΤΗΤΑΣ

Χαμηλή συνάφεια εμφανίζουν οι Δράσεις στον Άξονα 1. Συνολικά για όλες τις προτεραιότητες ο βαθμός συνάφειας όλων των στόχων των Δράσεων, ανέρχεται σε 36% και κρίνεται ως μέτριος.

ΠΕΠ Πελοποννήσου

Σύμφωνα με το **παραδοτέο Β /και το ΠΑΡΑΤΗΜΑ Ι (Πίνακας 31/ παρόντος παραδοτέου)** βαθμολογούνται οι αξιολογούμενες δράσεις Ειδικής Αγωγής σε σχέση με τους με τους Άξονες και τα Μέτρα της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης του ΠΕΠ Πελοποννήσου. Η κλίμακα βαθμολόγησης είναι από 1 έως 3, όπου 1 μηδενική ή χαμηλή συνάφεια, 2 μέση συνάφεια και 3 υψηλή συνάφεια. Η Τιμή Συνάφειας υπολογίζεται σε επίπεδο δράσεων σε σχέση με τους στόχους των Μέτρων.

Οι Δράσεις: Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ, Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021), μέσα από τους άξονες λειτουργίας τους, (1. ΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΣΤΕΓΑΣΗ, 2. ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ, 3.ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ / ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ, 4. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ,5. ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ, 6. ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΩΝ, ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ), όπως διαπιστώνουμε από τον παραπάνω πίνακα, εμφανίζουν υψηλή συνάφεια με τον Επιχειρησιακό Άξονα 5. ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ της ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ

ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ της Περιφέρειας Πελοποννήσου, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 5.1 ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ.

Χαμηλή συνάφεια εμφανίζουν οι Δράσεις με τους Άξονες 1,2,3,4 και 6. Συνολικά για όλες τις προτεραιότητες ο βαθμός συνάφειας όλων των στόχων των Δράσεων, ανέρχεται σε 116% και κρίνεται ως ιδιαίτερα υψηλός.

ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας

Σύμφωνα με το **παραδοτέο Β /και το ΠΑΡΑΤΗΜΑ Ι (Πίνακας 32/ παρόντος παραδοτέου)** βαθμολογούνται οι αξιολογούμενες δράσεις Ειδικής Αγωγής σε σχέση με τους με τους Άξονες και τα Μέτρα της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης του ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας. Η κλίμακα βαθμολόγησης είναι από 1 έως 3, όπου 1 μηδενική ή χαμηλή συνάφεια, 2 μέση συνάφεια και 3 υψηλή συνάφεια. Η Τιμή Συνάφειας υπολογίζεται σε επίπεδο δράσεων σε σχέση με τους στόχους των Μέτρων.

Οι Δράσεις: Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ και Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, μέσα από τους άξονες λειτουργίας τους, (1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΪΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ, 2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ, 3. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ, 4. ΚΑΛΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ), όπως διαπιστώνουμε από τον παραπάνω πίνακα, εμφανίζουν υψηλή συνάφεια με τον Επιχειρησιακό Άξονα 2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ της ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΈΝΤΑΞΗΣ, ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ & ΚΑΘΕ ΜΟΡΦΗΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας για την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 2.3 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ με τα ακόλουθο Μέτρο Πολιτικής:

2.3.3. Ειδική αγωγή των παιδιών με αναπηρία

Ακολούθως, υψηλή συνάφεια εμφανίζει η Δράση: Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ με τον Άξονα 4. ΚΑΛΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 4.1. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ, 4.2. ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΈΝΤΑΞΗΣ και 4.3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ.

Χαμηλή συνάφεια εμφανίζουν οι Δράσεις με τους Άξονες 1 και 3. Συνολικά για όλες τις προτεραιότητες ο βαθμός συνάφειας όλων των στόχων των Δράσεων, ανέρχεται σε 50% και κρίνεται ως μέτριος.

ΠΕΠ Ηπείρου

Σύμφωνα με το **παραδοτέο Β /και το ΠΑΡΑΤΗΜΑ Ι (Πίνακας 33/ παρόντος παραδοτέου)** βαθμολογούνται οι αξιολογούμενες δράσεις Ειδικής Αγωγής σε σχέση με τους με τους Άξονες και τα

Μέτρα της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης του ΠΕΠ Ηπείρου. Η κλίμακα βαθμολόγησης είναι από 1 έως 3, όπου 1 μηδενική ή χαμηλή συνάφεια, 2 μέση συνάφεια και 3 υψηλή συνάφεια. Η Τιμή Συνάφειας υπολογίζεται σε επίπεδο δράσεων σε σχέση με τους στόχους των Μέτρων.

Οι Δράσεις: Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ και Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, μέσα από τους άξονες λειτουργίας τους, (1. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ, 2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ, 3. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ, 4. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, όπως διαπιστώνουμε από τον παραπάνω πίνακα, εμφανίζουν υψηλή συνάφεια με τον Επιχειρησιακό 3. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ του Στρατηγικού Σχεδίου Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Ηπείρου της Περιφέρειας Ηπείρου, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 3.2 ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ . Στο πλαίσιο αυτό προβλέπονται παρεμβάσεις όπως:

- Λειτουργία δομών υποστήριξης και κοινωνικής φροντίδας για ΑμεΑ (όπως ΚΔΑΠ ΑμεΑ, βρεφονηπιακοί σταθμοί ολοκληρωμένης φροντίδας, Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης κλπ).
- Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες κλπ.

Χαμηλή συνάφεια εμφανίζουν οι Δράσεις με τους Άξονες 1, 2 και 4. Συνολικά για όλες τις προτεραιότητες ο βαθμός συνάφειας όλων των στόχων των Δράσεων, ανέρχεται σε 62% και κρίνεται ως ικανοποιητικός.

B. ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

1.1 Ποιους στόχους των ισχυουσών Εθνικών / Ευρωπαϊκών Πολιτικών & Στρατηγικών και Σχεδίων Δράσης υπηρετούν οι παρεμβάσεις

1. Οι παρεμβάσεις, έτσι όπως σχεδιάστηκαν, πως σχετίζονται με τις παρεμβάσεις των Εθνικών / Ευρωπαϊκών πολιτικών, στρατηγικών και Σχεδίων Δράσης όπως η ΕΣΚΕ, ΠΕΣ, κατευθυντήριες γραμμές της Ε.Ε. για την μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στην φροντίδα της τοπικής κοινότητας κ.ά.⁵⁰

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.5

Τα στελέχη του Δικαιούχου - Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ και της Διεύθυνσης Ειδικής Αγωγής του ΥΠΑΙΘ. θεωρούν στην πλειοψηφία τους ότι στις παρεμβάσεις έτσι όπως σχεδιάστηκαν λήφθηκαν υπόψη οι Εθνικές και Περιφερειακές Στρατηγικές, Σχέδια Δράσης που αφορούν τη συμπεριληπτική εκπαίδευση.

⁵⁰ Παρότο το αξιολογικό ερώτημα, σύμφωνα με το Παραδοτέο Α' αφορά μόνο δευτερογενή δεδομένα, έγινε δυνατή η εξαγωγή συμπερασμάτων και από την πρωτογενή έρευνα αξιολόγησης.

Πιο συγκεκριμένα, το 81% θεωρεί ότι η δράση «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» σχετίζεται με τις παρεμβάσεις των Εθνικών / Ευρωπαϊκών πολιτικών, στρατηγικών και Σχεδίων Δράσης όπως η ΕΣΚΕ, ΠΕΣ, κατευθυντήριες γραμμές της Ε.Ε. για την μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στην φροντίδα της τοπικής κοινότητας κ.ά. Ομοίως σε ποσοστά 71,4% και 75% απάντησαν θετικά για τον συσχετισμό των ακόλουθων δράσεων, «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» και «Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» με τις πολιτικές αντιστοίχως. Ενώ, σε πολύ μικρά ποσοστά δεν πιστεύουν ότι υπάρχει συσχετισμός.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.6

Επίσης, το μεγαλύτερο ποσοστό των **στελεχών ΕΥΔ των ΕΠ**, που συμμετείχαν στην έρευνα, απάντησαν ότι οι Εθνικές & Περιφερειακές στρατηγικές-Σχέδια δράσης της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης, ελήφθησαν υπόψη κατά τη διαδικασία εξειδίκευσης των δράσεων Ειδικής Αγωγής που αφορούσαν στο πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Αντίστοιχα, σύμφωνα με τα στελέχη έχουν συμπεριληφθεί οι Εθνικές & Περιφερειακές στρατηγικές-Σχέδια δράσης της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και κατά τη διαδικασία εξειδίκευσης της δράσης «Ανάπτυξη υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» του Ε.Π. ΑΝΑΔΕΔΜΒ.

1.2 Σε ποιο βαθμό ο σχεδιασμός των παρεμβάσεων ήταν κατάλληλος να αντιμετωπίσει τις ανάγκες του ωφελούμενου πληθυσμού

Β. ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.6

Σύμφωνα με τα στελέχη των ΕΥΔ που συμμετείχαν στην έρευνα κατάλληλος ήταν ο σχεδιασμός του προγράμματος εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες) σε όλα τα ΕΠ.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.5

Τα περισσότερα **στελέχη του δικαιούχου/ φορέα λειτουργίας** που συμμετείχαν στην έρευνα απάντησαν ότι ο σχεδιασμός των παρεμβάσεων ήταν ο κατάλληλος για την αντιμετώπιση αναγκών που είχαν εντοπισθεί, ως προς τις ομάδες -στόχου, καθώς και τις απαιτούμενες – αναγκαίες υπηρεσίες προς αυτούς. Αναλυτικότερα, το 75% των στελεχών του δικαιούχου/φορέα απάντησε ότι αναφορικά με την δράση «Ανάπτυξη υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» ο σχεδιασμός ήταν κατάλληλος για να

αντιμετωπίσει τις ανάγκες που είχαν εντοπισθεί. Ομοίως, παρόμοια ποσοστά παρατηρούνται και στις ακόλουθες δύο δράσεις «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» και «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες». Ενώ, το 5% και το 14,3% θεωρεί ότι ο σχεδιασμός των παρεμβάσεων για τις ανωτέρω δράσεις αντιστοίχως δεν ήταν κατάλληλος ώστε να αντιμετωπίσει τις ανάγκες που είχαν εντοπισθεί ως προς τις ομάδες στόχο των ωφελούμενων.

Επίσης, το 90% των στελεχών του δικαιούχου/φορέα λειτουργίας θεωρούν ότι η υπάρχει συνάφεια ανάμεσα στην δράση «Ανάπτυξη υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπεριληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» και στα προβλήματα/ανάγκες των ωφελούμενων. Το 100% θεωρούν ότι υπάρχει απόλυτη συνάφεια με την δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες». Ενώ, το 81% θεωρούν ότι υπάρχει συνάφεια μεταξύ της δράσης «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» και των αναγκών/προβλημάτων των ωφελούμενων.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.1

Οι κηδεμόνες των ωφελούμενων θεωρούν ότι μέσω των παρεχόμενων υπηρεσιών επιτυγχάνονται «ΠΟΛΥ» και «ΑΡΚΕΤΑ» τα ακόλουθα σε ποσοστά αντίστοιχα 44,1%, 47,4%, 46,5% και 50,7% αντίστοιχα. Ενώ, το ότι δεν επιτυγχάνονται σχεδόν «ΚΑΘΟΛΟΥ» τα ποσοστά είναι μόλις κοντά στο 3%.

- Ολόπλευρη και αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητας του μαθητή/τριας.
- Βελτίωση και αξιοποίηση των δυνατοτήτων και δεξιοτήτων του/της, ώστε να καταστεί δυνατή η ένταξη ή η επανένταξή του/της στο γενικό σχολείο.
- Αντίστοιχη προς τις δυνατότητές του/της ένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα.
- Αλληλοαποδοχή και αρμονική συμβίωσή του/της στο πλαίσιο της σχολικής κοινότητας.

Επίσης, οι κηδεμόνες των ωφελούμενων ήταν σε μεγάλο ποσοστό «ΠΟΛΥ» ικανοποιημένοι από την διαδικασία ένταξης σε δράση Ειδικής Αγωγής.

Πιο συγκεκριμένα, σχετικά με την έγκαιρη διάγνωση του μαθητή/τριας, το 44,5% των κηδεμόνων ήταν «ΠΟΛΥ» ικανοποιημένοι, το 25,6% ήταν «ΑΡΚΕΤΑ», το 12,9% ήταν «ΛΙΓΟ» και το 9,8% «ΚΑΘΟΛΟΥ» ικανοποιημένοι.

Αναφορικά, με την διάγνωση και αξιολόγηση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών του μαθητή/τριας στα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ και στις Επιτροπές Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ), οι κηδεμόνες ήταν κατά 44,7% «ΠΟΛΥ» ικανοποιημένοι, 30,1% «ΑΡΚΕΤΑ», 10,7% «ΛΙΓΟ» και 7,8% «ΚΑΘΟΛΟΥ» ικανοποιημένοι.

Όσον αφορά, την συστηματική παρέμβαση που πραγματοποιείται από την προσχολική ηλικία, το 32,8% των κηδεμόνων ήταν «ΠΟΛΥ» ικανοποιημένοι, το 21,9% ήταν «ΑΡΚΕΤΑ», το 18,6% ήταν «ΛΙΓΟ» και το 17,1% «ΚΑΘΟΛΟΥ» ικανοποιημένοι.

Σχετικά με, την εφαρμογή προσαρμοσμένων ατομικών ή ομαδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων, το 31,9% των κηδεμόνων ήταν «ΠΟΛΥ» ικανοποιημένοι, το 26,1% ήταν «ΑΡΚΕΤΑ», το 16,7% ήταν «ΛΙΓΟ» και το 15,5% «ΚΑΘΟΛΟΥ» ικανοποιημένοι.

Η πλειοψηφία των κηδεμόνων των ωφελούμενων που έλαβαν υπηρεσίες Ειδικής Αγωγής είναι ικανοποιημένοι, 274 κηδεμόνες ήτοι **65,4%** απάντησαν ότι καλύφθηκαν οι ανάγκες τους μέσω των υπηρεσιών που έλαβαν. Ενώ, το 18,6% απάντησαν ότι δεν καλύφθηκαν οι ανάγκες τους.

Οι βασικότεροι λόγοι που αναφέρθηκαν για την μη κάλυψη των αναγκών τους είναι η:

- Καθυστέρηση τοποθέτησης του εκπαιδευτικού προσωπικού
- Έλλειψη εκπαιδευτικού προσωπικού ανάλογα με την απαραίτητη ειδικότητα
- Έλλειψη εμπειρίας από το εκπαιδευτικό προσωπικό ώστε να ανταπεξέλθει σε απαιτητικές περιπτώσεις
- Μειωμένη κάλυψη σε σχέση με το πλήρες ωράριο
- Απουσία τμήματος ένταξης

Το σύνολο των κηδεμόνων των ωφελούμενων που έλαβαν υπηρεσίες Ειδικής Αγωγής, είναι ικανοποιημένοι από αυτές.

Πιο συγκεκριμένα, το 29,1% (122) δήλωσαν ότι είναι «ΠΟΛΥ» ικανοποιημένοι, το **48,7%** (204) δήλωσαν «ΑΡΚΕΤΑ», το 13,8% (58) δήλωσαν «ΛΙΓΟ» και το 3,3% (14) δήλωσαν «ΚΑΘΟΛΟΥ». Επίσης, 15 κηδεμόνες επέλεξαν δεν ξέρω/δεν απαντώ.

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα που δήλωσαν είτε ότι είναι «ΛΙΓΟ» ικανοποιημένοι είτε «ΚΑΘΟΛΟΥ» ανέφεραν ότι για την βελτίωση των υπηρεσιών πρέπει να γίνετε άμεσα η τοποθέτηση του εκπαιδευτικού και όχι να υπάρχουν τόσο μεγάλες χρονικές αποκλίσεις. Επίσης, πρόσθεσαν ότι πρέπει να γίνει απλοποίηση διαδικασιών από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ., να υπάρχει παράλληλη στήριξη πλήρους ωραρίου, αλλαγή του εκπαιδευτικού υλικού που διδάσκεται στα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες. Εξατομικευμένη προσέγγιση του μαθητή/τριας.

7.2 ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ & ΣΥΝΟΧΗΣ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΕΙΧΑΝ ΤΕΘΕΙ ΜΕ ΤΟΝ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΤΟΧΟ, ΤΗΝ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΙΔΙΚΟ ΣΤΟΧΟ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

7.2.1 Βαθμός εσωτερικής συνοχής και συνάφειας του σχεδιασμού των αξιολογούμενων παρεμβάσεων με τους Άξονες Προτεραιότητας, τις Επενδυτικές Προτεραιότητες και τους Ειδικούς Στόχους των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων

Α.ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

Οι Δράσεις: Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ και Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, μέσα από τους άξονες λειτουργίας τους, (Άξονα Προτεραιότητας 6 «Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος», Άξονα Προτεραιότητας 8 «Βελτίωση της Ποιότητας και της Αποτελεσματικότητας του Εκπαιδευτικού Συστήματος και της Δια Βίου Μάθησης – Σύνδεση με την αγορά εργασίας στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας», Άξονα Προτεραιότητας 9 «Βελτίωση της Ποιότητας και της Αποτελεσματικότητας του Εκπαιδευτικού Συστήματος και της Δια Βίου Μάθησης – Σύνδεση με την αγορά εργασίας στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου», Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης), όπως διαπιστώνουμε από τον παραπάνω πίνακα, εμφανίζουν υψηλή συνάφεια με τους Ειδικούς Στόχους:

- Αύξηση των σχολικών μονάδων που λειτουργούν στο πλαίσιο του Νέου Σχολείου – Ενίσχυση των δομών και της ποιότητας της προσχολικής, της α'βάθμιας και β'βάθμιας εκπαίδευσης
- Βελτίωση της παροχής υπηρεσιών εκπαιδευτικής υποστήριξης σε μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες .
- Βελτίωση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών εκπαιδευτικής υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοποιημένες γυναίκες).
- Περιορισμός των διακρίσεων που υφίστανται οι ευπαθείς ομάδες πληθυσμού στην εκπαιδευτική διαδικασία και στην καθημερινή τους διαβίωση.
- Βελτίωση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών εκπαιδευτικής υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες .

Σύμφωνα με το **παραδοτέο Β /και το ΠΑΡΑΤΗΜΑ ΙΙ (Πίνακας 34/ παρόντος παραδοτέου)** βαθμολογούνται οι αξιολογούμενες δράσεις σε σχέση με τις Επενδυτικές Προτεραιότητες των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ της περιόδου 2014 – 2020, των οποίων οι Ειδικόί Στόχοι

Παροχή υπηρεσιών Συμβούλου για την Αξιολόγηση δράσεων Ειδικής Αγωγής του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση (ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ) και των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ)

εξυπηρετούν την εκπαίδευση και τις δράσεις ειδικής αγωγής. Η κλίμακα βαθμολόγησης είναι από 1 έως 3, όπου 1 μηδενική ή χαμηλή συνάφεια, 2 μέση συνάφεια και 3 υψηλή συνάφεια. Η Τιμή Συνάφειας υπολογίζεται σε επίπεδο δράσεων σε σχέση με τις αντίστοιχες Επενδυτικές Προτεραιότητες.

Συνολικά για όλες τις προτεραιότητες εμφανίζεται απόλυτος βαθμός συνάφειας όλων των στόχων των Δράσεων.

8 ΣΥΝΘΕΤΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

Στο κριτήριο της **Αποτελεσματικότητας** ποσοτικών στόχων των αξιολογούμενων παρεμβάσεων, εξετάστηκε ο βαθμός συμβολής των εκροών και αποτελεσμάτων των παρεμβάσεων στους αντίστοιχους στόχους κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος. Στο πλαίσιο αυτό, εντοπίστηκαν και αναλύθηκαν τυχόν προβλήματα κατά την υλοποίηση των δράσεων, τα οποία επηρεάζουν την αποτελεσματικότητά τους ενώ αναζητήθηκαν τα αίτια αυτών προκειμένου να διατυπωθούν τυχόν διορθωτικές κινήσεις, καθώς και προτάσεις για τις μελλοντικές παρεμβάσεις – κύκλους των προγραμμάτων. Από τα παραπάνω προέκυψαν απαντήσεις ως προς το βαθμό που επιτεύχθηκαν οι στόχοι των δράσεων, καθώς και οι λόγοι επίτευξης ή μη των τεθέντων στόχων. Ακόμη, απαντήθηκαν ερωτήματα για το εάν οι παρεμβάσεις υλοποιήθηκαν ή όχι σύμφωνα με το σχεδιασμό, παραθέτοντας σχετική αιτιολόγηση, καθώς και προτάσεις βελτίωσης, όπου είναι εφικτό.

Ειδικότερα, αξιολογήθηκε σε ποιο βαθμό οι δράσεις Ειδικής Αγωγής είχαν (ή όχι) θετικό αντίκτυπο βάσει της αποτύπωσης της θεωρίας της επιδιωκόμενης αλλαγής των υπό αξιολόγηση παρεμβάσεων. Εξετάστηκε δηλ. πως και γιατί οι εν λόγω παρεμβάσεις οδήγησαν στα παρατηρούμενα αποτελέσματα, διερευνήθηκαν οι μηχανισμοί και οι σχέσεις αιτιώδους συνάφειας που συνέβαλλαν στην επίτευξη των αποτελεσμάτων καθώς και οι παράγοντες του ευρύτερου περιβάλλοντος που επηρέασαν τα αποτελέσματα των υπό αξιολόγηση παρεμβάσεων. Περιλαμβάνεται επίσης η ανάδειξη του βαθμού που οι δράσεις Ειδικής Αγωγής επέφεραν άλλες διαρθρωτικές επιπτώσεις (π.χ. τρόπο επιλογής μαθητών και αξιολόγησης των αναγκών τους προκειμένου να ενταχθούν σε κάποιο πρόγραμμα Ειδικής Αγωγής, κ.α.).

8.1 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΟΥ ΚΑΘΕ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

8.1.1 Βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Πράξης του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ

A.ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

Για την αξιολόγηση του βαθμού επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Πράξης και ανά Δράση του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ 2014-2020, δημιουργήθηκαν οι Πίνακες της Ενότητας που ακολουθούν στους οποίους εξετάζεται το ποσοστό επίτευξης των δεικτών εκροών:

- 11501 «Αριθμός Σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις»

- 11502 «Αριθμός μαθητών που επωφελούνται», ως πρόσθετος (μη επιχειρησιακός) δείκτης
- 11503 «Αριθμός δομών για την ένταξη παιδιών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες»
- CO22 «Αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο», ως κοινός δείκτης και του δείκτη αποτελέσματος
- 11509 «Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εξειδικευμένης εκπαιδευτικής στήριξης σε μαθητές ΑμεΑ»

Οι τρεις δράσεις που τροφοδοτούν τους ανωτέρω δείκτες είναι οι εξής:

1. Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ,

2. Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες:

- 2.Α. του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) και
- 2.Β των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων 2014-2021 (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021), όπως αναφέρονται παραπάνω,

3. Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) και Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ.

Πίνακας 13: Δείκτης εκροής 11501 για τη δράση «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΒΑΣΗ ΤΔΠ	ΤΙΜΗ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΕΚΡΟΗΣ
1	5000044	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΡΩΝ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	153	317	207,19%
2	5000708	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΡΩΝ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΑΠ6 MIS 5000708	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	830	846	101,93%

3	5000852	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΡΩΝ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣΑΠ89 MIS 5000852	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	64	329	514,06%
4	5001975	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΡΩΝ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ ΗΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	2036	2038	100,10%
5	5009808	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΡΩΝ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ ΗΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2017-18	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	905	2476	273,59%
6	5031883	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΡΩΝ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ ΗΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2018-2019	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	2202	2441	110,85%
7	5047082	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΡΩΝ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ ΗΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2019-2020	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	2351	2409	102,47%
8	5069633	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΡΩΝ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ ΗΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2020-2021	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	1015	872	85,91%
ΣΥΝΟΛΟ				9.556	11.728	122,73 %

Πηγή: ΟΠΣ ΕΣΠΑ 2014 - 2020, Ιδία Επεξεργασία.

Όσον αφορά την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί ανά Πράξη για τη δράση «Πρόγραμμα μέτρων **εξατομικευμένης υποστήριξης** μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021)» του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ, σε σχέση με τον δείκτη εκροής 11501 «Αριθμός Σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις», βάσει των Τεχνικών Δελτίων Πράξης προέκυψε ότι το ποσοστό επίτευξης των Πράξεων στο σύνολο της Δράσης είναι **122,73%**, ποσοστό που υπερακαλύπτει τους στόχους που είχαν τεθεί κατά τον σχεδιασμό των Πράξεων.

Σημειώνεται ότι από τις 11.728 σχολικές μονάδες που επωφελήθηκαν από την εν λόγω δράση⁵¹ σωρευτικά για τα αντίστοιχα σχολικά έτη οι περισσότερες (4.726 ή 47,26%) αφορούν στις λιγότερο αναπτυγμένες Περιφέρειες (ΛΑΠ), ενώ 4.064 ή 34,65% αφορούν στις Περιφέρειες σε Μετάβαση (ΜΕΤ) και 2.938 ή 25,05% στις περισσότερο αναπτυγμένες Περιφέρειες (ΠΑΠ).

Πίνακας 14: Δείκτης εκροής 11501 για τη δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΒΑΣΗ ΤΔΠ	ΤΙΜΗ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΕΚΡΟΗΣ
1	5000678	Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες 2	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	1533	2405	156,88%
2	5000690	Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες 3	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	294	430	146,26%
3	5000705	Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες 1	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	875	1011	115,54%
4	5001960	Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης με ένταξη μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σχολικό έτος 2016-2017	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	2793	2793	100,00%
5	5009815	Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σχολικό έτος 2017-18	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	3006	3430	114,11%
6	5031892	Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σχολικό έτος 2018-2019	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	3127	4317	138,06%

⁵¹ Αφορά άθροιση ετησίων συμμετοχών και όχι πλήθος.

7	5047057	Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σχολικό έτος 2019-2020	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	4892	4918	100,53%
8	5069645	Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σχολικό έτος 2020-2021	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	5085	4631	91,07%
ΣΥΝΟΛΟ				21.605	23.935	110,78 %

Πηγή: ΟΠΣ ΕΣΠΑ 2014 - 2020, Ιδία Επεξεργασία.

Όσον αφορά την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί ανά Πράξη για τη δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021)» του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ, σε σχέση με τον δείκτη εκροής 11501 «Αριθμός Σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις», βάσει των Τεχνικών Δελτίων Πράξης προέκυψε ότι το ποσοστό επίτευξης των Πράξεων στο σύνολο της Δράσης είναι **110,78%**, ποσοστό που υπερακαλύπτει τους στόχους που είχαν τεθεί κατά τον σχεδιασμό των Πράξεων.

Σημειώνεται ότι από τις 23.935 σχολικές μονάδες που επωφελήθηκαν από την εν λόγω δράση⁵² σωρευτικά για τα αντίστοιχα σχολικά έτη, οι περισσότερες (8.813 ή 36,82%) αφορούν στις περισσότερες αναπτυγμένες Περιφέρειες (ΠΑΠ), ενώ 8.505 ή 35,53% αφορούν στις Περιφέρειες σε Μετάβαση (ΜΕΤ) και 6.617 ή 27,65% στις λιγότερο αναπτυγμένες Περιφέρειες (ΛΑΠ).

Πίνακας 15: Δείκτης εκροής 11502 για τη δράση «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» ΤΟΥ ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΒΑΣΗ ΤΔΠ	ΤΙΜΗ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΕΚΡΟΗΣ
1	5000044	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΡΩΝ	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ	1815	4788	263,80%

⁵² Αφορά άθροιση ετησίων συμμετοχών και όχι πλήθος.

		ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ			
2	5000708	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΡΩΝ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΑΠ6 MIS 5000708	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	9950	11684	117,43%
3	5000852	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΡΩΝ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΑΠ89 MIS 5000852	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	816	3533	432,97%
4	5001975	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΡΩΝ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ ΉΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	29829	29839	100,03%
5	5031883	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΡΩΝ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ ΗΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2018-2019	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	31547	38073	120,69%
ΣΥΝΟΛΟ				73.957	87.917	118,88%

Πηγή: ΟΠΣ ΕΣΠΑ 2014 - 2020, Ιδία Επεξεργασία

Για την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί ανά Πράξη για τη δράση «Πρόγραμμα **μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης** μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021)» του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ, σε σχέση με τον δείκτη εκροής 11502 «Αριθμός μαθητών που επωφελούνται», βάσει των Τεχνικών Δελτίων Πράξης προέκυψε ότι το ποσοστό επίτευξης των Πράξεων στο σύνολο της Δράσης είναι **118,88 %**, ποσοστό που υπερακαλύπτει τους στόχους που είχαν τεθεί κατά τον σχεδιασμό των Πράξεων⁵³.

Πολύ υψηλό ποσοστό επίτευξης με 432,97% παρουσιάζει η Πράξη με κωδικό MIS 500852 - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΡΩΝ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΑΠ89- που αφορά στην υποστήριξη των μαθητών για τις Περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας και Ιονίων Νήσων, γεγονός που καταδεικνύει την κακή εκτίμηση των αναγκών για τις εν λόγω περιοχές.

⁵³ Αφορά άθροιση ετησίων συμμετοχών και όχι πλήθος.

Πίνακας 16: Δείκτης εκροής 11502 για τη δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΒΑΣΗ ΤΔΠ	ΤΙΜΗ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΕΚΡΟΗΣ
1	5000678	Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες 2	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	1563	3790	242,48%
2	5000690	Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες 3	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	294	522	177,55%
3	5000705	Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες 1	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	875	1378	157,49%
4	5001960	Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης με ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σχολικό έτος 2016-2017	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	4644	4679	100,75%
5	5009815	Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σχολικό έτος 2017-18	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	3949	6130	155,23%
6	5031892	Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σχολικό έτος 2018-2019	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	5535	8341	150,70%
ΣΥΝΟΛΟ				16.860	24.840	147,33%

Πηγή: ΟΠΣ ΕΣΠΑ 2014 - 2020, Ιδία Επεξεργασία.

Για την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί ανά Πράξη για τη δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021)» του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ, σε σχέση με τον δείκτη εκροής 11502 «Αριθμός μαθητών που επωφελούνται», βάσει των

Τεχνικών Δελτίων Πράξης προέκυψε ότι το ποσοστό επίτευξης των Πράξεων στο σύνολο της Δράσης είναι **147,33 %**, ποσοστό που υπερακαλύπτει τους στόχους που είχαν τεθεί κατά τον σχεδιασμό των Πράξεων⁵⁴.

Πίνακας 17: Δείκτες εκροής 11503 & CO22 για τη δράση «Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	Δείκτης Εκροών	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΒΑΣΗ ΤΔΠ	ΤΙΜΗ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΕΚΡΟΗΣ
1	5000043	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	11503	60	55	91,67%
2	5000874	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	11503	104	112	107,69%
3	5001982	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-17	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	11503	241	242	100,41%
4	5009803	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2017-18	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	11503	209	224	107,18%
				CO22	1	1	100,00%
5	5031890	ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 2018-2019	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	11503	220	208	94,55%
				CO22	1	1	100,00%
6	5048220	ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 2019-2020	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ &	11503	220	372	169,09%

⁵⁴ Αφορά άθροιση ετησίων συμμετοχών και όχι πλήθος.

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	Δείκτης Εκροών	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΒΑΣΗ ΤΔΠ	ΤΙΜΗ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΕΚΡΟΗΣ
			ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	CO22	1	1	100,00%
7	5069632	ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 2020-2021	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	11503	377	377	0,00%
				CO22	1	1	100,00%
ΣΥΝΟΛΟ ΔΕΙΚΤΗ ΕΚΡΟΩΝ 1503				11503	1.431	1.590	111%
ΣΥΝΟΛΟ ΔΕΙΚΤΗ ΕΚΡΟΩΝ CO22				CO22	4	4	100%

Πηγή: ΟΠΣ ΕΣΠΑ 2014 - 2020, Ιδία Επεξεργασία.

Όσον αφορά την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί ανά Πράξη για τη δράση «**Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών**» για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) και **Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών** Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ, σε σχέση με τον δείκτη εκροής 11503 «Αριθμός δομών για την ένταξη παιδιών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες», βάσει των Τεχνικών Δελτίων Πράξης προέκυψε ότι το ποσοστό επίτευξης των Πράξεων στο σύνολο της Δράσης είναι **111,11 %**, ποσοστό που υπερακαλύπτει τους στόχους που είχαν τεθεί κατά τον σχεδιασμό των Πράξεων. Το μεγαλύτερο ποσοστό επίτευξης παρουσιάζει η Πράξη με MIS 5048220 - ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 2019-2020- για την ενίσχυση των υποστηρικτικών Δομών για το σχολικό έτος 2019-2020 με 169,09%. και το **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι-Πίνακας 35/ παρόντος παραδοτέου**

Όσον αφορά τον πρόσθετο κοινό δείκτη (μη επιχειρησιακό) **CO22 «Αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο»**, παρουσιάζεται μόνο στα Τεχνικά Δελτία Πράξεων με κωδικό ΟΠΣ (MIS) : 5009803, 5031890, 5048220 & 5069632 παρόλο που αφορά όλες τις Πράξεις καθώς υπολογίζεται μια φορά για κάθε Πράξη που υλοποιείται.

B. ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.5

Τα στελέχη του Δικαιούχου που συμμετείχαν στην έρευνα, ως προς τους στόχους που είχαν τεθεί για τις δράσεις Ειδικής Αγωγής, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο θεσμικό πλαίσιο και τα Τεχνικά Δελτία Πράξης, απάντησαν ότι έχουν επιτευχθεί σε μεγάλο βαθμό και στις τρεις δράσεις:

- Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες
- Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

- Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Επίσης, Το 66,7% των στελεχών του δικαιούχου πιστεύουν ότι η στοχοθεσία των δεικτών συμβάλλει στην ορθή μέτρηση των εκροών.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.6

Σύμφωνα με τα **στελέχη ΕΥΔ** που συμμετείχαν στην έρευνα, οι τιθέμενοι στόχοι των δράσεων «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες του Ε.Π. ΑΝΑΔΕΔΒΜ, επιτεύχθηκαν.

Αντίστοιχα, τα στελέχη ΕΥΔ των ΠΕΠ/ η και ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ που συμμετείχαν στην έρευνα απάντησαν ότι επιτεύχθηκαν και οι στόχοι της δράσης «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες».

Τέλος, επιτεύχθηκαν και οι στόχοι που τέθηκαν για τη δράση Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες», σύμφωνα με τις απαντήσεις των στελεχών που συμμετείχαν στην έρευνα.

FOCUS GROUP (Ομάδα εστιασμένης συζήτησης με Περιφερειακούς Διευθυντές –Υποστηρικτικές Δομές Επίτευξη στόχων πολιτικής για την Ειδική Αγωγή στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Σύμφωνα με τους Περιφερειακούς Διευθυντές Εκπαίδευσης και τα στελέχη των υποστηρικτικών δομών, οι στόχοι της πολιτικής για την Ειδική Αγωγή στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, επιτυγχάνονται σε αρκετά μεγάλο βαθμό. Όπως επισημάνθηκε οι στόχοι επιτυγχάνονται ως προς την ομάδα στόχο «μαθητές/τριες με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες», καθώς και ως προς την κατανόηση και αναγνώριση της ένταξης ως ενός βασικού στόχου της εκπαιδευτικής πολιτικής. Ωστόσο, σε όλα τα επίπεδα εφαρμογής της ένταξης υπάρχουν πτυχές που χρίζουν βελτίωσης, όπως οι σαφείς πολιτικές και κατευθυντήριες γραμμές (μακροεπίπεδο), η κουλτούρα των σχολικών μονάδων (μεσοεπίπεδο) και η κατάρτιση των εκπαιδευτικών στη διαφοροποιημένη διδασκαλία (μικροεπίπεδο).

Φυσικά, υπάρχουν πολλά περιθώρια ακόμη για μεγαλύτερη προσπάθεια σε ότι αφορά την οργάνωση και τη στελέχωση των σχολείων με εξειδικευμένο προσωπικό, τις υποδομές των μονάδων ειδικής αγωγής και των τμημάτων ένταξης και τη συνεχή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και τη συμβουλευτική γονέων που έχουν παιδιά με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Σε σχέση με τη λειτουργία και το θεσμικό πλαίσιο καταβάλλεται προσπάθεια να εκσυγχρονιστεί και να γίνει πιο φιλικό για τους επωφελούμενους.

Είναι σημαντικό να θεσμοθετηθεί υποχρεωτικά η διαφοροποιημένη παιδαγωγική ώστε να υπάρχει η βέλτιστη αξιοποίηση του εκπαιδευτικού παράλληλης στήριξης.

Η υποχρεωτική διετής εκπαίδευση νηπίων έχει ως αποτέλεσμα πολλά παιδιά που ξεκινούν τη σχολική τους πορεία να μην έχουν κατακτήσει τη βασική αυτοεξυπηρέτηση. Αυτό θα μπορούσε να λυθεί αν κάποια νηπιαγωγεία στελεχώνονταν εκ των προτέρων με ειδικό βοηθητικό προσωπικό.

Στα δημοτικά σχολεία διαπιστώνεται από τη μία αύξηση των αιτημάτων παράλληλης στήριξης και είναι ιδιαίτερα θετικό ότι από την πολιτεία δίνονται πολλές πιστώσεις. Από την άλλη όμως έχουμε πλέον υποστελεχωμένα τμήματα ένταξης τα οποία ωστόσο αποτελούν τον σταθερό παράγοντα υποστήριξης σε ένα σχολείο, που μπορεί να λειτουργήσει σε πολλαπλά επίπεδα π.χ. έγκαιρη ανίχνευση, άμεση υποστήριξη, συνεργασία και υποστήριξη με εκπαιδευτικούς της τάξης κ.α. .

Τα ειδικά σχολεία λειτουργούν ακόμη αρκετά απομονωμένα και χρειάζεται να εδραιώσουν περισσότερες συνεργασίες με τα γενικά σχολεία ώστε να εφαρμόσουν ουσιαστικά προγράμματα συμπερίληψης-ένταξης.

Τα ειδικά νηπιαγωγεία, καθώς έχουν μικρό πληθυσμό, εξαρτώνται για τη στήριξη των μαθητών/τριών με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες από το ειδικά δημοτικά. Αυτό συχνά προσκρούει σε θέματα συνεργασίας.

Τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. λόγω μεγάλου όγκου αιτημάτων, δυσκολεύονται να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στις ανάγκες στήριξης των σχολείων και εκπαιδευτικών κατά την εφαρμογή των ενταξιακών προγραμμάτων.

Επίτευξη στόχων πολιτικής για την Ειδική Αγωγή στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Οι στόχοι πολιτικής για την Ειδική Αγωγή όπως στην Πρωτοβάθμια έτσι και στην Δευτεροβάθμια εκπαίδευση αποτελούν μέρος ενός ενιαίου στρατηγικού σχεδιασμού για την εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία και την προετοιμασία τους για την επαγγελματική και κοινωνική τους ένταξη. Μέσω της Ειδικής Αγωγής, παιδιά και νέοι με διάφορες εκπαιδευτικές ανάγκες, όπως αναπηρία, μαθησιακές δυσκολίες, νοητική υστέρηση, αυτισμό και άλλες διαταραχές, λαμβάνουν την υποστήριξη που χρειάζονται για να ανταποκριθούν στις εκπαιδευτικές απαιτήσεις. Αυτό τους επιτρέπει να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους, να αποκτήσουν πρόσβαση σε εκπαιδευτικό υλικό και πόρους, και να συμμετέχουν στην εκπαιδευτική και κοινωνική ζωή.

Η Ειδική Αγωγή συμβάλλει επίσης στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της ισότητας ευκαιριών. Μέσω της προσαρμογής της εκπαίδευσης στις ανάγκες κάθε μαθητή, δημιουργούνται περισσότερες ευκαιρίες για την συμμετοχή τους στην κοινωνία, την εργασία και την πολιτιστική ζωή. Μέσω της αποτελεσματικής εκπαίδευσης και υποστήριξης, προωθείται η αυτονομία και η αυτοπεποίθηση των μαθητών, ενισχύοντας την ικανότητά τους να συμμετέχουν στην κοινωνία.

Παρόλα αυτά, πάντα υπάρχουν προκλήσεις και βελτιώσεις που μπορούν να γίνουν στην εκπαιδευτική διαδικασία και την Ειδική Αγωγή. Η διασφάλιση της πρόσβασης σε υψηλής ποιότητας υπηρεσίες Ειδικής Αγωγής, η ενίσχυση της επαγγελματικής κατάρτισης των εκπαιδευτικών και η προώθηση της ευαισθητοποίησης και αποδοχής στην κοινωνία αποτελούν σημαντικά βήματα προς την προώθηση των δικαιωμάτων των πολιτών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Επιπλέον αναφέρθηκαν τα ακόλουθα που θα πρέπει να βελτιωθούν για την επίτευξη των στόχων πολιτικής για την Ειδική Αγωγή στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση :

Διαπιστώνονται δυσκαμψίες και δυσλειτουργίες όσο αφορά τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των τμημάτων ένταξης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Τα τμήματα ένταξης λειτουργούν παράλληλα με τη γενική τάξη, οπότε, λόγω και της μη εφαρμογής διαφοροποιημένης παιδαγωγικής, δεν γίνεται προσπάθεια ώστε οι μαθητές να επιστρέψουν στη γενική τάξη και παραμένουν σταθερά στο τμήμα ένταξης για τα μαθήματα που διδάσκονται.

Η αξιολόγηση των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες εμπεριέχει αρκετές δυσκολίες. Σύμφωνα με το Ν. 4823 προβλέπεται τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ., εκτός από την προφορική αξιολόγηση, να προτείνουν εναλλακτικούς τρόπους. Ωστόσο, οι υπόλοιπες πτοτεινόμενες τροποποιήσεις και προσαρμογές δεν προβλέπεται να έχουν για το σχολείο υποχρεωτικό χαρακτήρα στις ενδοσχολικές προαγωγικές εξετάσεις και επαφίεται στην ευαισθησία και καλή προαίρεση των εκπαιδευτικών.

Δεν είναι σαφές για το ποια παιδιά πρέπει να προταθούν για ΕΕΕΕΚ και ΕΝΕΕΓΥΛ. Πρακτικά τα ανωτέρω δύο σχολεία αποδέχονται παρόμοιες περιπτώσεις μαθητών/τριών, ενώ θεσμικά προσδιορίζεται ότι όσοι μαθητές δεν μπορούν να παρακολουθήσουν το επίπεδο του Γυμνασίου προτείνονται για ΕΕΕΕΚ. Στα τελευταία σχολεία φοιτούν μαθητές/τριες με αναπηρία ή με μαθησιακές δυσκολίες.

Αποτελεσματικότητα λειτουργίας των ΕΔΥ- Ύπαρξη αλληλοεπικαλύψεων αρμοδιοτήτων κατά τη λειτουργία τους

Η λειτουργία των ΕΔΥ ως θεσμός αποτελεί ένα ιδιαίτερα θετικό βήμα για την υποστήριξη των σχολείων και των μαθητών. Οι Επιτροπές Διεπιστημονικής Υποστήριξης (Ε.Δ.Υ.) των σχολικών μονάδων παρέχουν υποστήριξη και συμβουλές στους εκπαιδευτικούς για την αντιμετώπιση εκπαιδευτικών προκλήσεων, όπως η συνολική ανάπτυξη των μαθητών, η εκπαίδευση μαθητών/τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες/αναπηρία, η καθοδήγηση εκπαιδευτικών πρακτικών κ.λπ. Ο σκοπός των Ε.Δ.Υ. είναι να προάγουν την ποιότητα της εκπαίδευσης και να βοηθήσουν στη βελτίωση των μαθησιακών εμπειριών των μαθητών. Οι Επιτροπές Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ) στις σχολικές μονάδες έχουν στόχο να παρέχουν συντονισμένη υποστήριξη και συμβουλές σε θέματα παιδαγωγικής, ψυχοκοινωνικής και ειδικής αγωγής για τους μαθητές.

Η λειτουργία των ΕΔΥ στα σχολεία είναι αναγκαία καθώς καλύπτουν σημαντικές ανάγκες μαθητών (εισαγωγική αξιολόγηση και παραπομπή στο ΚΕ.ΔΑ.ΣΥ. όπου κρίνεται σκόπιμο, ατομική συμβουλευτική και ομαδικές δράσεις), εκπαιδευτικών και γονέων (συμβουλευτική υποστήριξη, ενημερωτικές δράσεις). Το πρόγραμμα εργασίας τους ωστόσο- μια φορά την εβδομάδα σε κάθε σχολική μονάδα της ομάδας τους- αποκαλύπτει πως ο χρόνος δεν είναι αρκετός για τη διαχείριση των πολλών ζητημάτων που εμφανίζονται.

Αναφορικά με τις αλληλοεπικαλύψεις αρμοδιοτήτων των Ε.Δ.Υ., αυτό μπορεί να διαφέρει ανάλογα με την περιοχή, τη σχολική μονάδα και τους συγκεκριμένους εμπλεκόμενους φορείς. Ορισμένες φορές μπορεί να υπάρχουν αλληλοεπικαλύψεις αρμοδιοτήτων μεταξύ των Ε.Δ.Υ. και άλλων εκπαιδευτικών ειδικοτήτων, όπως οι σχολικοί ψυχολόγοι ή οι ειδικοί παιδαγωγοί.

Βαθμός επίτευξης ισότιμης πρόσβασης των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην εκπαίδευση μέσω της λειτουργίας του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.

Το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. σύμφωνα με τους Περιφερειακούς Διευθυντές Εκπαίδευσης και τα στελέχη των υποστηρικτικών δομών, συμβάλλει σε πολύ σημαντικό βαθμό στην ισότιμη πρόσβαση των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μέσω των αξιολογικών εκθέσεων και των προτάσεων που περιλαμβάνονται σε αυτές για ενταξιακές προσεγγίσεις και για ανάλογες διδακτικές πρακτικές.

Το αντίστοιχο θεσμικό πλαίσιο που καθορίζει τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες του φορέα αποτυπώνει το όραμα και τις προσδοκίες της πολιτείας για την εφαρμογή της ενταξιακής εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο αυτό τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. αποτελούν βασικό θεσμό για την προώθηση της εκπαιδευτικής πολιτικής για την ισότιμη πρόσβαση των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην εκπαίδευση. Η επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου επιτυγχάνεται κυρίως σε ένα γενικό επίπεδο θεσμικών ρυθμίσεων.

Η έλλειψη ωστόσο χρόνου από το προσωπικό του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. για πιο άμεση, δια ζώσης συμβουλευτική, καθοδήγηση και ανατροφοδότηση προς τους εκπαιδευτικούς είναι ένας ανασταλτικός παράγοντας.

Επίσης, ο ατομικός παράγοντας συνεχίζει να παίζει σημαντικό ρόλο π.χ. η προσωπική στάση του κάθε εκπαιδευτικού απέναντι στους μαθητές με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Επιπλέον, πρέπει να δοθεί έμφαση στην ουσιαστική ενίσχυση ενός συμπεριληπτικού παιδαγωγικού κλίματος στην τάξη από τους σχολικούς συμβούλους που έχουν την παιδαγωγική ευθύνη.

Σε επίπεδο εκπαιδευτικής εφαρμογής εντοπίζονται μεγαλύτερες δυσκολίες καθώς σε μεγάλο βαθμό η αποτελεσματικότητα του φορέα επηρεάζεται από τη συνέργεια και τον συντονισμό πολλών άλλων παραγόντων (στελέχωση φορέα, επιστημονική υποστήριξη του προσωπικού του, ίδρυση και λειτουργία ΤΕ, ΣΜΕΑΕ, Παράλληλης Στήριξης, ΣΔΕΥ – ΕΔΥ, κτλ).

8.1.2 Βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Πράξης των ΠΕΠ

Α.ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

Ομοίως με την προηγούμενη ενότητα, στους **Πίνακα 36 - ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι/παρόντος παραδοτέου** που ακολουθούν εξετάστηκε το ποσοστό επίτευξης των δεικτών εκροών για την αξιολόγηση του βαθμού επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Πράξης και ανά Δράση των Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014-2020 (ΠΕΠ).

Για την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί ανά Πράξη για τη δράση «Πρόγραμμα **εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης** για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021)» των ΠΕΠ, σε σχέση με τον δείκτη εκροής 11501 «Αριθμός Σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις», βάσει των Τεχνικών Δελτίων Πράξης προέκυψε ότι το ποσοστό επίτευξης

των Πράξεων στο σύνολο της Δράσης είναι **97,26%**, καταδεικνύοντας την αποτελεσματικότητα των Πράξεων ως προς τους στόχους που είχαν τεθεί⁵⁵.

Σε επίπεδο Περιφέρειας, οι περισσότερες σχολικές μονάδες που επωφελούνται παρουσιάζονται στην Περιφέρεια Αττικής με 1.126 ή ποσοστό 29,10% και ακολουθούν, η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με 800 σχολικές μονάδες ή ποσοστό 20,67%, η Περιφέρεια Κρήτης με 378 σχολικές μονάδες ή ποσοστό 9,77% και η Περιφέρεια Θεσσαλίας με 298 σχολικές μονάδες ή ποσοστό 7,70%.

Για την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί ανά Πράξη για τη δράση «**Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης** για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021)» των ΠΕΠ, σε σχέση με τον δείκτη εκροής 11502 «Αριθμός μαθητών που επωφελούνται», βάσει των Τεχνικών Δελτίων Πράξης προέκυψε ότι το ποσοστό επίτευξης των Πράξεων στο σύνολο της Δράσης είναι **99,52%**, καταδεικνύοντας την απόλυτη αποτελεσματικότητα των Πράξεων ως προς τους στόχους που είχαν τεθεί.

Αντίστοιχα με τις σχολικές μονάδες που επωφελούνται σε επίπεδο Περιφέρειας, οι περισσότεροι μαθητές που επωφελούνται παρουσιάζονται στην Περιφέρεια Αττικής με 2.196 ή ποσοστό 50,26% και ακολουθούν, η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με 903 μαθητές ή ποσοστό 20,66%, η Περιφέρεια Κρήτης με 464 μαθητές ή ποσοστό 10,62% και η Περιφέρεια Θεσσαλίας με 250 μαθητές ή ποσοστό 5,72%.

8.1.3 Βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας και στην αντίστοιχη στοχοθεσία του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ

A.ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

Στον Πίνακα 37 -ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι/ παρόντος παραδοτέου που ακολουθεί εξετάστηκε ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας καθώς και ο βαθμός συμβολής των εκροών σε σχέση με την αντίστοιχη στοχοθεσία του Επιχειρησιακού Προγράμματος του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ. Ο βαθμός επίτευξης της εκροής σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας προέκυψε από το άθροισμα των τιμών επίτευξης του δείκτη εκροής των Πράξεων της συγκεκριμένης Επενδυτικής Προτεραιότητας αθροιστικά από τις πράξεις για τα αντίστοιχα σχολικά έτη και της τιμής στόχου του αντίστοιχου δείκτη εκροής της Επενδυτικής Προτεραιότητας. Σημειώνεται, ότι στη στοχοθεσία του Προγράμματος περιλαμβάνεται μόνο ο επιχειρησιακός δείκτης 11501 «Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις». Τέλος, η επίτευξη των στόχων παρουσιάζεται διακριτά ανά κατηγορία Περιφέρειας.

Συγκεκριμένα, για την Επενδυτική Προτεραιότητα 10i «Μείωση και πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική νηπιακή, πρωτοβάθμια και

⁵⁵ Αφορά άθροιση ετησίων συμμετοχών και όχι πλήθος.

δευτεροβάθμια εκπαίδευση, καθώς επίσης και σε τυπικές, μη τυπικές και άτυπες δυνατότητες εκπαίδευσης για την επανένταξη στην εκπαίδευση και την κατάρτιση» του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ και ανάλογα με την κατηγορία Περιφέρειας προκύπτουν τα εξής:

Λιγότερο Ανεπτυγμένες Περιφέρειες: Ο βαθμός επίτευξης του δείκτη 11501 ως προς την Επενδυτική Προτεραιότητα και τον στόχο του ΕΠ (27.926 σχολικές μονάδες), ανέρχεται σε ποσοστό 47,38%. Επίσης, ο βαθμός επίτευξης του δείκτη ως προς τους στόχους που έχουν τεθεί στα αντίστοιχα ΤΔΠ ανέρχεται σε ποσοστό 114,06% και αφορά σε 13.231 σχολικές μονάδες που έχουν επωφεληθεί σε σχέση με τις 11.600 του συνόλου των ΤΔΠ.

Περιφέρειες σε Μετάβαση: Ο βαθμός επίτευξης του δείκτη 11501 ως προς την Επενδυτική Προτεραιότητα και τον στόχο του ΕΠ (14.903 σχολικές μονάδες), ανέρχεται σε ποσοστό 71,67%. Επίσης ο βαθμός επίτευξης του δείκτη ως προς τους στόχους που έχουν τεθεί στα αντίστοιχα ΤΔΠ ανέρχεται σε ποσοστό 113,35% και αφορά σε 10.681 σχολικές μονάδες που έχουν επωφεληθεί σε σχέση με τις 9.423 του συνόλου των ΤΔΠ.

Περισσότερο Ανεπτυγμένες Περιφέρειες: Ο βαθμός επίτευξης του δείκτη 11501 ως προς την Επενδυτική Προτεραιότητα και τον στόχο του ΕΠ (11.305 σχολικές μονάδες), ανέρχεται σε ποσοστό 103,95%. Επίσης ο βαθμός επίτευξης του δείκτη ως προς τους στόχους που έχουν τεθεί στα αντίστοιχα ΤΔΠ ανέρχεται σε ποσοστό 115,91% και αφορά σε 11.751 σχολικές μονάδες που έχουν επωφεληθεί σε σχέση με τις 10.138 του συνόλου των ΤΔΠ.

Σημειώνεται ότι, ο δείκτης 11501 «Αριθμός Σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις», αποτελεί δείκτη του Πλαισίου Επίδοσης του Ε.Π. ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η επίτευξη των στόχων του δείκτη 11501 τόσο για το ορόσημο του 2018 όσο και ως προς τον στόχο του 2023.

Οι τιμές επίτευξης προκύπτουν από την υλοποίηση των δράσεων «**Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες**» και «**Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες**» για τα σχολικά έτη μέχρι και το 2020-2021.

Πίνακας 18: Επίτευξη του δείκτη εκροών ως προς το πλαίσιο επίδοσης

Α.Π.	Δείκτης	Ορόσημο για το 2018	Τιμή - στόχος (2023)	Τιμή επίτευξης του στόχου (2018)	Ποσοστό επίτευξης του στόχου (2018)	Τιμή επίτευξης του στόχου (εώς το 2021)	Ποσοστό επίτευξης του στόχου (εώς το 2021)
ΑΠ.6	11501 - Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις	6.292	27.926	20.043	318,55%	31.805	113,89%

Α.Π.	Δείκτης	Ορόσημο για το 2018	Τιμή - στόχος (2023)	Τιμή επίτευξης του στόχου (2018)	Ποσοστό επίτευξης του στόχου (2018)	Τιμή επίτευξης του στόχου (εώς το 2021)	Ποσοστό επίτευξης του στόχου (εώς το 2021)
ΑΠ.8	11501 - Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις	709	3.589	1.478	208,46%	2.148	59,85%
ΑΠ.9	11501 - Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις	215	1.008	1.134	527,44%	1.710	169,64%
Σύνολο		7.216	32.523	22.655	313,95%	35.663	109,65

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Από τα στοιχεία του Πίνακα προκύπτει ότι το ποσοστό επίτευξης για το ορόσημο του 2018 επιτεύχθηκε σε ποσοστό **313,95 %** του στόχου που είχε τεθεί (**22.655** επωφελούμενες σχολικές μονάδες), ενώ η τιμή στόχος του δείκτη για το 2023 έχει ήδη επιτευχθεί από το έτος 2021 σε ποσοστό **109,65%**, που αντιστοιχεί σε **35.663** επωφελούμενες σχολικές μονάδες.

8.1.4 Βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας και στην αντίστοιχη στοχοθεσία των ΠΕΠ

A.ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

Στον Πίνακα 38 -ΠΑΡΑΤΗΜΑ I/παρόντος παραδοτέου που ακολουθεί εξετάστηκε ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας καθώς και ο βαθμός συμβολής των εκροών σε σχέση με την αντίστοιχη στοχοθεσία των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Ο βαθμός επίτευξης της εκροής σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας προκύπτει από το άθροισμα των τιμών επίτευξης του δείκτη εκροής των Πράξεων της συγκεκριμένης Επενδυτικής Προτεραιότητας αθροιστικά από τις πράξεις για τα αντίστοιχα σχολικά έτη και της τιμής στόχου του αντίστοιχου δείκτη εκροής της Επενδυτικής Προτεραιότητας. Σημειώνεται ότι στη στοχοθεσία των ΠΕΠ περιλαμβάνεται μόνο ο επιχειρησιακός δείκτης 11501 «Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις» με εξαίρεση το Ε.Π. Στερεάς Ελλάδας που εμφανίζει και τον δείκτη 11502 «Αριθμός μαθητών που επωφελούνται». Τέλος, η επίτευξη των στόχων παρουσιάζεται διακριτά ανά κατηγορία Περιφέρειας.

Συγκεκριμένα, στο σύνολό τους τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα εντάσσουν τις δράσεις για την Ειδική Αγωγή στην Επενδυτική Προτεραιότητα 9iii «Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών», μέσω του Ειδικού Στόχου για τη Βελτίωση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών εκπαιδευτικής υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με

αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοποιημένες γυναίκες). Εξαιρέση αποτελεί η Περιφέρεια ΑΜΘ η οποία εντάσσει τις δράσεις για την Ειδική Αγωγή στην Επενδυτική Προτεραιότητα 9ii «Κοινωνικοοικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά».

Από τη γενική εικόνα του Πίνακα συμπεραίνεται ότι ο βαθμός επίτευξης του δείκτη 11501 ως προς την Επενδυτική Προτεραιότητα και τους στόχους των ΠΕΠ είναι απολύτως ικανοποιητικός καθώς επιτυγχάνονται οι στόχοι που έχουν τεθεί, με πολύ υψηλά ποσοστά τα οποία σε αρκετά Προγράμματα ξεπερνά το 200%. Αυτό συμβαίνει λόγω της υψηλών στόχων που τέθηκαν σε επίπεδο Τεχνικών Δελτίων Πράξεων, λόγω των αυξημένων αναγκών ανά Περιφέρεια. Επίσης, τα ποσοστά επίτευξης των δεικτών ως προς τα αντίστοιχα ΤΔΠ έχουν υπερκαλύψει τους στόχους που έχουν τεθεί⁵⁶.

⁵⁶ Αφορά άθροιση ετησίων συμμετοχών και όχι πλήθος.

8.2 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΚΤΥΩΣΗ ΤΩΝ ΔΟΜΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ Η ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ Η / ΚΑΙ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

8.2.1 Βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τα αποτελέσματα σε επίπεδο Πράξης, Επενδυτικής Προτεραιότητας και στόχων του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ

Α.ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

Οι δείκτες εκροής των δράσεων όπως αυτοί αποτυπώθηκαν στις προηγούμενες ενότητες τροφοδοτούν τον δείκτη αποτελέσματος 11509 «Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εξειδικευμένης εκπαιδευτικής στήριξης σε μαθητές ΑμεΑ». Κατά τη συγγραφή του παρόντος και σύμφωνα με τα στοιχεία της Ετήσιας Έκθεσης Υλοποίησης⁵⁷ του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ για το έτος 2018 προέκυψε ότι έχει επιτευχθεί η τιμή στόχου του δείκτη αποτελέσματος 11509 τόσο στον Άξονα Προτεραιότητας 06, στον Άξονα Προτεραιότητας 08, όσο και τον Άξονα Προτεραιότητας 09 του Προγράμματος με τις τιμές επίτευξης για το έτος 2018 να υπερκαλύπτουν τους στόχους που είχαν τεθεί το έτος 2018. Η επόμενη και τελική μέτρηση του δείκτη προβλέπεται κατά το τέλος της προγραμματικής περιόδου το 2023.

8.2.2 Βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τα αποτελέσματα σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας και στόχων των ΠΕΠ

Α.ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

Αντίστοιχα με τις Πράξεις που εντάσσονται και χρηματοδοτούνται από το ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ, και οι Πράξεις που υλοποιούνται μέσω των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων δεν έχουν στοχοθετηθεί ως προς τον δείκτη αποτελέσματος 11509 «Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εξειδικευμένης εκπαιδευτικής στήριξης σε μαθητές ΑμεΑ».

Στον Πίνακα 39 - ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι/παρόντος παραδοτέου που ακολουθεί παρουσιάζονται οι στόχοι που έχουν τεθεί σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας και Προγράμματος για τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, χωρίς ωστόσο να είναι δυνατή η αποτύπωση των τιμών επίτευξης.

⁵⁷ <https://empedu.gov.gr/to-epicheirisiako-programma/etisies-ektheseis-vlopoisis/>

8.3 ΠΟΙΑ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ

8.3.1 Ωφελήθηκε η προβλεπόμενη ομάδα στόχος όπως είχε αρχικά σχεδιαστεί ανά κατηγορία δράσης

Α.ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.1

Από την έρευνα πεδίου διαπιστώθηκε ότι η ομάδα στόχος, ωφελούμενοι υπηρεσιών και δράσεων ειδικής αγωγής επωφελήθηκαν ανά κατηγορία δράσης.

Αρχικά, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων 62,9% (261) έχει συμμετάσχει στην δράση «Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για την ένταξη μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (Παράλληλη Στήριξη)» ενώ, εξατομικευμένη υποστήριξη έχουν λάβει το 32,2% (135) των συμμετεχόντων. Διαπιστώνουμε, ότι η πλειοψηφία λαμβάνει ως δράση στήριξης την Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη σε σχέση με την Εξατομικευμένη υποστήριξη. Επίσης, όπως διαπιστώθηκε από την έρευνα πεδίου στους κηδεμόνες των ωφελούμενων που έλαβαν υπηρεσίες Ειδικής Αγωγής η πλειοψηφία (65,4%) απάντησαν ότι καλύφθηκαν οι ανάγκες τους μέσω των υπηρεσιών που έλαβαν. Ενώ, το 18,6% απάντησαν ότι δεν καλύφθηκαν οι ανάγκες τους κυρίως λόγω καθυστέρησης τοποθέτησης εκπαιδευτικού προσωπικού, έλλειψη εκπαιδευτικού προσωπικού ανάλογα με την απαραίτητη ειδικότητα, έλλειψη εμπειρίας από το εκπαιδευτικό προσωπικό, μειωμένη κάλυψη σε σχέση με το πλήρες ωράριο, απουσία τμήματος ένταξης σε ορισμένες σχολικές μονάδες. Επίσης, παρόμοια συμπεράσματα έχουν εξαχθεί ανά Περιφέρεια.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.5

Η πλειονότητα των στελεχών του δικαιούχου/ φορέα λειτουργίας ανέφερε ότι ωφελήθηκε η ομάδα στόχος της δράσης «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό στο Τεχνικό Δελτίο Πράξης όπως αντίστοιχα και για τις δράσεις «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» και Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.6

Σχετικά με τις πράξεις «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» και «Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» του Ε.Π. ΑΝΑΔΕΔΜΒ, ωφελήθηκε η ομάδα-στόχος σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό όπως ανέφεραν τα στελέχη της ΕΥΔ.

Αντίστοιχα, σε πολύ μεγάλο βαθμό ωφελήθηκε και η ομάδα στόχος της πράξης «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» σύμφωνα με τα στελέχη ΕΥΔ των ΠΕΠ/ η και ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ.

FOCUS GROUP (Ομάδα εστιασμένης συζήτησης με Διευθυντές – Εκπαιδευτικούς – Κηδεμόνες)

Συμβολή των εν λόγω θεσμών στη βελτίωση της ένταξης των ωφελούμενων στην εκπαιδευτική διαδικασία

Οι εκπαιδευτικοί απάντησαν ότι οι ανωτέρω θεσμοί έχουν συμβάλλει σε ικανοποιητικό βαθμό στη βελτίωση της ένταξης των ωφελούμενων στην εκπαιδευτική διαδικασία. Όπως ανέφεραν, θα πρέπει να συνεχίσουν να υπάρχουν οι συγκεκριμένοι θεσμοί με πιο παραγωγικό χαρακτήρα για την ενίσχυση και βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου. Επιπλέον, είναι απαραίτητη η μεγαλύτερη και ουσιαστικότερη εμπλοκή τους για να μπορούν να ανταπεξέλθουν στις πραγματικές ανάγκες των εκπαιδευτικών και των σχολικών μονάδων. Η προσπάθεια σε ένα βαθμό έχει αποδώσει καρπούς, αλλά απαιτείται μεγαλύτερος αριθμός συντονιστών, συμβούλων και εκπαιδευτικών προκειμένου να γίνουν οι εν λόγω διαδικασίες αποδοτικότερες. Η αρωγή τους είναι σημαντική καθώς ο εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής που αντιμετωπίζει δυσκολίες μπορεί να προσφύγει σε αυτούς και να λαμβάνει βοήθεια. Αυτό τον διευκολύνει στο έργο του, κάτι που κατά συνέπεια ωφελεί και τον υποστηριζόμενο μαθητή. Επιπλέον, οι θεσμοί αυτοί συμβάλλουν στην ενημέρωση των εκπαιδευτικών για τις νέες πρακτικές που μπορούν να αξιοποιήσουν μέσω επιμορφωτικών δράσεων που υλοποιούνται στις αρχές κάθε σχολικής χρονιάς.

Σύμφωνα με τους διευθυντές που συμμετείχαν στην ομάδα εστιασμένης συζήτησης, οι θεσμοί έχουν συμβάλλει στη βελτίωση της ένταξης των ωφελούμενων στην εκπαιδευτική διαδικασία αλλά ακόμη χρειάζεται να γίνουν κι άλλα βήματα προς αυτή την κατεύθυνση, τόσο από τους θεσμούς όσο κι από τα σχολεία. Οι σχολικοί σύμβουλοι με τις γνώσεις και την εμπειρία τους παρέχουν υποστήριξη στους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και τους μαθητές εφόσον τους ζητηθεί σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Ωστόσο, θα πρέπει να διοργανώνουν προγράμματα που στοχεύουν στην ενίσχυση της ένταξης των μαθητών πράγμα που δεν συμβαίνει συχνά λόγω έλλειψης χρόνου καθώς επίσης να προσφέρουν εκπαίδευση και ενημέρωση σε εκπαιδευτικούς.

Αξίζει να αναφερθεί ότι ο θεσμός του Περιφερειακού Επόπτη Ποιότητας της Εκπαίδευσης είναι νέος και αρκετοί εκπαιδευτικοί και διευθυντές δεν έχουν συνεργαστεί σε μεγάλο βαθμό μαζί τους.

Συμβολή των σχολικών μονάδων Ειδικής Αγωγής ή των Τμημάτων Ένταξης στην επίλυση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι κηδεμόνες των μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (αναφορικά με την αυτόνομη διαβίωση τους, την εκπαίδευσή τους και τον επαγγελματικό προσανατολισμό τους)

Οι σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής και τα Τμήματα Ένταξης συμβάλλουν στην επίλυση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι κηδεμόνες των μαθητών/τριών με αναπηρία ή /και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (αναφορικά με την αυτόνομη διαβίωση, την εκπαίδευση και τον επαγγελματικό προσανατολισμό) μέσω

της αξιολόγησης των μαθητών από τους εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής όπου εντοπίζουν τα ενδιαφέροντα, τις δυσκολίες και τις δυνατότητες τους και με βάση αυτά καταρτίζουν εξατομικευμένα προγράμματα με στόχο την αυτόνομη διαβίωση τους, τη μάθηση τους, την ένταξη τους και τον επαγγελματικό προσανατολισμό.

Η εκπαίδευση που λαμβάνουν είναι :

Εξατομικευμένη εκπαίδευση: Οι σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής και τα Τμήματα Ένταξης προσφέρουν εξατομικευμένη εκπαίδευση προσαρμοσμένη στις ανάγκες κάθε μαθητή/τριας. Αυτό σημαίνει ότι οι μαθητές/τριες λαμβάνουν την κατάλληλη υποστήριξη και εκπαίδευση που τους βοηθά να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους και να αποκτήσουν την αυτονομία που χρειάζονται για την καθημερινή ζωή και τον επαγγελματικό προσανατολισμό τους.

Ομαδοσυνεργατική εκπαίδευση: Οι σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής και τα Τμήματα Ένταξης προάγουν την ομαδοσυνεργατική εκπαίδευση. Αυτό σημαίνει ότι οι μαθητές/τριες αλληλεπιδρούν με άλλους μαθητές/τριες, είτε με αναπηρία είτε όχι, δημιουργώντας ένα περιβάλλον που προάγει την αμοιβαία κατανόηση, τη συνεργασία και την αποδοχή των διαφορών. Αυτή η ομαδοσυνεργατική προσέγγιση δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές/τριες να ανταλλάσσουν ιδέες, να αποκτούν κοινωνικές δεξιότητες και να αναπτύσσουν αίσθημα αξίας και αυτοπεποίθησης.

Υποστήριξη ειδικών επαγγελματικών αναγκών: Οι σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής και τα Τμήματα Ένταξης παρέχουν υποστήριξη στους μαθητές/τριες με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για τον επαγγελματικό τους προσανατολισμό.

Ο ρόλος του Τμήματος Ένταξης όπως ανέφεραν οι εκπαιδευτικοί, είναι πολυεπίπεδος: Αρχικά καταβάλλεται προσπάθεια να εντοπιστούν οι ανάγκες των μαθητών και να ενεργοποιηθεί το γενικό σχολείο ώστε αυτό να ανταποκριθεί θετικά σε αυτές. Δεύτερον, είναι προστατευτικός προς τους μαθητές, δεν στοχεύει στην προσαρμογή του μαθητή στις ανάγκες της Δομής αλλά κάνει διορθωτικές κινήσεις ώστε η δομή να αντληφθεί τις ανάγκες του μαθητή και να προσαρμοστεί σε αυτές. Τρίτον, είναι δημοκρατικός γιατί λειτουργεί ως θεσμός που ενισχύει την μη διαρροή των μαθητών από την υποχρεωτική εκπαίδευση.

- ✓ Οι σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής συμβάλλουν τα μέγιστα στην αυτόνομη διαβίωση των εν λόγω μαθητών, στην εκπαίδευση και τον επαγγελματικό προσανατολισμό τους, καθώς τους μαθαίνουν να ανταποκρίνονται ικανοποιητικά σε πρακτικά θέματα της καθημερινής ζωής (ψώνια στο σούπερ μάρκετ, υπολογισμός χρημάτων, γνώση του κώδικα οδικής κυκλοφορίας κ.λπ.). Ακολουθώντας ένα σύνολο οδηγιών ή κανόνων αυτονομούνται και μαθαίνουν να λειτουργούν μόνοι τους. Παράλληλα, ανακαλύπτουν τις κλίσεις και τις δεξιότητές τους, ώστε να καταλάβουν με τι θα μπορούσαν να ασχοληθούν επαγγελματικά στην ενήλικη ζωή τους. Επιπλέον, η ύπαρξη εργαστηρίων στα ειδικά σχολεία δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να αποκτήσουν γνώσεις και δεξιότητες αξιοποιήσιμες σε εργασίες που μπορούν να απορροφηθούν μαθητές/τριες με ειδικές

εκπαιδευτικές ανάγκες. Σε αυτό βοηθά επίσης η συνεργασία του ειδικού σχολείου με την τοπική κοινωνία, ώστε να υπάρχει αποδοχή της διαφορετικότητας και ενίσχυση των παιδιών αυτών.

Οι ΣΜΕΑΕ βοηθούν σε μεγάλο βαθμό στην αυτόνομη διαβίωση των μαθητών με αναπηρίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, καθώς στις ΣΜΕΑΕ υπάρχουν και μαθήματα αυτόνομης διαβίωσης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ανεξαρτητοποίησή τους και την ομαλή ένταξή τους στην κοινωνία.

Οι εκπαιδευτικοί ανέφεραν πως είναι σε συνεχή συνεργασία και επικοινωνία με τους γονείς, είτε δια ζώσης, είτε τηλεφωνικά, είτε και με καθημερινά σημειώματα, αν υπάρχει ανάγκη. Σημαντικός παράγοντας είναι η συνεργασία μαζί τους καθώς και η υποστήριξη του έργου των εκπαιδευτικών στο σπίτι.

Σύμφωνα με τους διευθυντές των σχολείων οι σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής και τα Τμήματα Ένταξης συμβάλλουν στην επίλυση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι κηδεμόνες των μαθητών/τριών με αναπηρία ή /και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μέσω της συνεργασίας, της συνεχούς επικοινωνίας, της από κοινού κατάρτισης προγράμματος εκπαίδευσης των μαθητών. Οι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν στις ανωτέρω δομές με την επιστημονικότητα που διαθέτουν, συμβουλεύουν και καθοδηγούν τους κηδεμόνες ώστε να αντιμετωπίζουν τις δυσκολίες που έχουν τα παιδιά τους, σε θέματα αυτόνομης διαβίωσης και επαγγελματικού προσανατολισμού. Τα παιδιά εκπαιδεύονται στο να γίνουν αυτόνομα στην αυτοεξυπηρέτησή τους, στον έλεγχο της συμπεριφοράς τους, στην αποδοχή και τήρηση των κανόνων λειτουργίας της τάξης, στο να μάθουν καλές πρακτικές στη δόμηση κανόνων συμπεριφοράς, κάτι που στο σύνολό βοηθάει και τους γονείς στο να συμβιώνουν αρμονικά με τα παιδιά τους και να εντάσσονται στο κοινωνικό σύνολο. Η βοήθεια που δέχονται οι γονείς σε αυτόν τον τομέα είναι εξαιρετικά σημαντική στο να βοηθήσει και τους ίδιους να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες των παιδιών τους με λιγότερο άγχος και περισσότερη οργάνωση.

Οι κηδεμόνες επεσήμαναν ότι βασικό ζητούμενο τους είναι η κατά το δυνατόν μεγαλύτερη και καλύτερη αυτονομία των παιδιών τους σε όλα τα επίπεδα της καθημερινής τους ζωής, αλλά και στον επαγγελματικό προσανατολισμό που θα τους εξασφαλίσει ευκαιρίες προσαρμοσμένες στις προσωπικές τους δυνατότητες και φιλοδοξίες. Οι σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής και τα Τμήματα Ένταξης ενημερώνουν, συμβουλεύουν και υποδεικνύουν νέες προοπτικές, συμβάλλοντας στην καλύτερη και εγκυρότερη ενημέρωση γονέων και παιδιών, ενώ παράλληλα καθοδηγούν τον μαθητή προς τις προσωπικές του κλήσεις, ροπές και δυνατότητες.

Συμβολή της παράλληλης στήριξης στην επίλυση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι κηδεμόνες των μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (αναφορικά με την αυτόνομη διαβίωση τους, την εκπαίδευσή τους και τον επαγγελματικό προσανατολισμό τους)

Οι κηδεμόνες αντιμετωπίζουν πολλές προκλήσεις και ανάγκες στην πορεία φροντίδας και υποστήριξης των παιδιών τους, και η παράλληλη στήριξη σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς, μπορεί να τους βοηθήσει σε αρκετούς τομείς όπως :

Αυτόνομη διαβίωση: Οι κηδεμόνες μπορεί να χρειαστεί να αντιμετωπίσουν προκλήσεις σχετικά με την αυτόνομη διαβίωση των παιδιών τους με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Η παράλληλη

στήριξη μπορεί να παρέχει πρακτικές οδηγίες και εκπαίδευση για την ανεξάρτητη καθημερινή ζωή, την υγιεινή, τη διατροφή, την κινητικότητα και την πρόσβαση σε αναπηρικά βοηθήματα. Μπορεί επίσης να παράσχει στήριξη στον σχεδιασμό μιας σειράς εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων που ενισχύουν την αυτονομία και τις δεξιότητες των παιδιών, όπως μαθήματα αυτοφροντίδας, εξάσκηση στην χρήση της τεχνολογίας βοηθητικών μέσων και προγραμμάτων, και εκμάθηση των δεξιοτήτων για την ανεξάρτητη κίνηση και πρόσβαση σε δημόσιους χώρους.

Εκπαίδευση: Η παράλληλη στήριξη στο πλαίσιο της εκπαίδευσης μπορεί να βοηθήσει τους κηδεμόνες να κατανοήσουν τις εκπαιδευτικές ανάγκες των παιδιών τους και να αναπτύξουν στρατηγικές για την υποστήριξη της μάθησής τους. Μπορεί να παρέχει συμβουλές και κατευθυντήριες γραμμές για την προσαρμογή του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος, την παροχή ειδικών μαθησιακών υπηρεσιών και τη συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς για την αποτελεσματική υλοποίηση των προγραμμάτων εκπαίδευσης.

Η παράλληλη στήριξη συμβάλλει στην κατάκτηση μαθησιακών οροσήμων, στην βελτίωση της ποιότητας ζωής του παιδιού και κατά προέκταση και των γονιών του, στην συναισθηματική και ψυχική του υγεία, στο χτίσιμο της αυτοπεποίθησής του και στην ανώδυνη σχολική του προσαρμογή. Καταφέροντας όλα τα παραπάνω έχουν θετική επίδραση στην αυτόνομη διαβίωσή τους επηρεάζοντας παράλληλα και την ποιότητα ζωής της οικογένειάς τους.

Η παροχή παράλληλης στήριξης είναι ένας τρόπος να αντιμετωπιστεί ολιστικά ο μαθητής με τη βοήθεια εξατομικευμένου προγράμματος που στοχεύει όχι μόνο στη βελτίωση της σχολικής τους επίδοσης αλλά και στην κοινωνικοποίησή τους, την οριοθέτηση της συμπεριφοράς τους, τη δυνατότητα να αναπτύσσουν στενές διαπροσωπικές σχέσεις.

Ο μαθητής αλλά και οι γονείς/κηδεμόνες έχουν έναν ειδικό παιδαγωγό στον οποίο μπορούν να απευθυνθούν ανά πάσα στιγμή για την από κοινού συζήτηση και επίλυση ποικίλων προβλημάτων. Η παράλληλη στήριξη είναι η άμεση γέφυρα της εκπαίδευσης του μαθητή και της συνέχειας στο σπίτι. Είναι ο κρίκος για να παρέχεται άμεση βοήθεια στο παιδί στο σχολείο και να επικοινωνεί με τον κηδεμόνα ακόμα και σε καθημερινή βάση. Με αυτόν τον τρόπο ο κηδεμόνας νιώθει εμπιστοσύνη και ασφάλεια για την παραμονή του μαθητή στο σχολείο, θεωρεί ότι του παρέχονται καλύτερες δυνατότητες εκπαίδευσης αφού υπάρχει αποκλειστικά κάποιος για το μαθητή. Το τρίγωνο οικογένεια-εκπαιδευτικός παράλληλης στήριξης-σχολείο είναι ένα θεραπευτικό τρίγωνο που επιβάλλεται να λειτουργεί με σεβασμό, κατανόηση, αλληλοβοήθεια, συνεργασία και στήριξη. Η εναλλαγή των ρόλων θα πρέπει να γίνεται με απόλυτη συνεννόηση και συγκατάθεση και των δύο πλευρών προκειμένου να διευκολυνθεί η όλη εκπαιδευτική διαδικασία ενώ θα πρέπει να γίνεται η παράλληλη στήριξη με τέτοιο τρόπο ώστε να καλύπτονται οι ανάγκες του συνόλου της τάξης και παράλληλα τα παιδιά της παράλληλης στήριξης να αισθάνονται ισότιμα με τα άλλα παιδιά και καθόλου μειονεκτικά.

Ο εκπαιδευτικός παράλληλης στήριξης έχει άμεση γνώση των ιδιαίτερων αδυναμιών αλλά και ικανοτήτων/κλίσεων και επιθυμιών των μαθητών τους. Ως εκ τούτου, μπορεί να κάνει προτάσεις και ως προς τον επαγγελματικό προσανατολισμό στις πιο μεγάλες τάξεις αλλά και ως προς την περαιτέρω καλλιέργεια των ιδιαίτερων χαρισμάτων τους.

Οι διευθυντές των σχολείων επεσήμαναν ότι για την καταπολέμηση του στίγματος της αναπηρίας στην κοινωνία, η παράλληλη στήριξη υλοποιεί εξατομικευμένα προγράμματα με στόχο την ανάπτυξη δεξιοτήτων που θα ενισχύσουν την κοινωνική ένταξη των μαθητών. Επιπλέον, δημιουργείται αίσθηση ασφάλειας στους γονείς καθώς είναι μια πηγή πληροφόρησης και υποστήριξης τους, με το εξειδικευμένο προσωπικό που διαθέτουν, το οποίο είναι άμεσα στη διάθεση του κάθε κηδεμόνα και μάλιστα γνωρίζοντας καλά το κάθε παιδί. Μπορούν να δώσουν απαντήσεις σε διάφορους προβληματισμούς αλλά και να αποσυμφωρίσουν τον γονέα του κάθε παιδιού που υποστηρίζουν, γιατί το παρακολουθούν καθημερινά και στενά και είναι σε θέση να γνωρίζουν τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία του, τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντά του.

Οι κηδεμόνες από την πλευρά τους επισημαίνουν ότι η παράλληλη στήριξη βοηθά τον μαθητή να ενταχθεί στο σύνολο και να κοινωνικοποιηθεί, καθώς και στο μαθησιακό κομμάτι. Η παροχή παράλληλης στήριξης συμβάλλει πολύ αποτελεσματικά στην επίλυση προβλημάτων που πιθανών να προκύψουν στους γονείς και κηδεμόνες των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Όπως ανέφεραν οι συμμετέχοντες στα focus group, η παράλληλη στήριξη ωφελεί και συμβάλλει με μια πολυδιάστατη, ολοκληρωμένη και αποτελεσματική υποστήριξη του μαθητή, τόσο σε ως προς την αυτονομία του με καθημερινή πρακτική, όσο ως προς στις επιδόσεις του (με πλήρωση κενών και εξειδικευμένη-εξατομικευμένη-ενισχυμένη εξάσκηση), αλλά και με ψυχολογική υποστήριξη (συζητήσεις, συμβουλευτική, εντοπισμός ζητημάτων κλπ), δημιουργώντας ένα πλέγμα πολύπλευρης αρωγής και μια αίσθηση ασφάλειας και σταθερότητας για τον μαθητή και τους γονείς.

FOCUS GROUP Ομάδα εστιασμένης συζήτησης με Περιφερειακούς Διευθυντές –Υποστηρικτικές Δομές

Αλλαγές που έχουν επιφέρει οι δράσεις ειδικής αγωγής που υλοποιούνται ως προς τους στόχους της ενταξιακής εκπαίδευσης

Η ειδική αγωγή αποτελεί μια προσέγγιση της εκπαίδευσης που απευθύνεται σε μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, οι οποίοι έχουν δυσκολίες στην εκπαίδευση λόγω φυσικών, νοητικών, αναπτυξιακών ή συμπεριφορικών προβλημάτων. Η ενταξιακή εκπαίδευση, από την άλλη πλευρά, αναφέρεται στην προσπάθεια ενσωμάτωσης των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο κοινό εκπαιδευτικό σύστημα και στην προώθηση της συμμετοχής τους στην κοινωνία.

Οι δράσεις της ειδικής αγωγής έχουν συμβάλει σημαντικά στην προώθηση των στόχων της ενταξιακής εκπαίδευσης. Με την παροχή εξειδικευμένης εκπαίδευσης και υποστήριξης στους μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες /αναπηρία, η ειδική αγωγή προάγει την ικανότητά τους να συμμετέχουν στο κοινό εκπαιδευτικό περιβάλλον.

Οι δράσεις της Ειδικής Αγωγής έχουν επιφέρει αλλαγές ως προς την αποδοχή της διαφορετικότητας στα παρακάτω:

α) την ολόπλευρη και αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες,

β) τη βελτίωση και αξιοποίηση των δυνατοτήτων και δεξιοτήτων τους, ώστε να καταστεί δυνατή η ένταξη ή η επανένταξη τους στο γενικό σχολείο, όπου και όταν αυτό είναι δυνατόν

γ) την αντίστοιχη προς τις δυνατότητες τους ένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα, στην κοινωνική ζωή και στην επαγγελματική δραστηριότητα και

δ) την αλληλοαποδοχή, την αρμονική συμβίωση τους με το κοινωνικό σύνολο και την ισότιμη κοινωνική τους εξέλιξη, με στόχο τη διασφάλιση της πλήρους προσβασιμότητας των μαθητών με αναπηρία και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Αυτό μπορεί να συμβάλει στη μείωση της κοινωνικής απομόνωσης και της στιγματοποίησης που μπορεί να αντιμετωπίζουν αυτοί οι μαθητές.

Οι ειδικοί εκπαιδευτικοί παρέχουν ατομικές ή ομαδικές διδακτικές παρεμβάσεις, προσαρμοσμένο υλικό και μεθόδους διδασκαλίας, καθώς και ψυχοκοινωνική υποστήριξη. Με αυτόν τον τρόπο, οι μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες /αναπηρία έχουν την ευκαιρία να αναπτύξουν τις ικανότητές τους και να ενταχθούν στην τάξη τους με τους συμμαθητές τους.

Συνολικά, η ειδική αγωγή έχει επιφέρει ουσιαστικές αλλαγές ως προς τους στόχους της ενταξιακής εκπαίδευσης με την παροχή της κατάλληλης υποστήριξης και την προώθηση της ενεργού συμμετοχής των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες/αναπηρία στο εκπαιδευτικό σύστημα και στην κοινωνία γενικότερα.

8.3.2 Ποιος ο βαθμός κάλυψης του πληθυσμού των ομάδων-στόχου;

A.ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.1

Το δείγμα της έρευνας αφορούσε **752 συμμετέχοντες – ωφελούμενους (κηδεμόνες)**. Η επιλογή του δείγματος έγινε μέσω της απλής τυχαίας δειγματοληψίας. Από τα 750 ερωτηματολόγια που συλλέχθηκαν στην έρευνα οι 419 συμμετέχοντες (55,9%) απάντησαν ότι έχουν συμμετάσχει σε δράσεις Ειδικής Αγωγής ή είναι κηδεμόνες ωφελούμενου μαθητή ή μαθήτριας που έχει συμμετάσχει σε αντίστοιχες δράσεις, ενώ οι υπόλοιποι 331 (44,1%) δεν έχουν συμμετάσχει ή δεν είναι κηδεμόνες ωφελούμενων που έχουν λάβει μέρος σε δράσεις Ειδικής Αγωγής. Επομένως, λόγω μικρής συμμετοχής δεν καλύφθηκε το στατιστικό δείγμα των 752 ωφελούμενων. Ωστόσο θεωρούμε ότι το δείγμα είναι αντιπροσωπευτικό ώστε να εξάγουμε τα κατάλληλα συμπεράσματα. Το τελικό δείγμα διαμορφώνεται στους 419 ωφελούμενους.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.5

Το 84,6% των **στελεχών του δικαιούχου** που συμμετείχαν στην έρευνα απάντησαν ότι καλύφθηκε ο προβλεπόμενος πληθυσμός των ομάδων -στόχου της δράσης «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες», αντίστοιχα το 76,9% απάντησαν ότι καλύφθηκε ο προβλεπόμενος πληθυσμός των ομάδων -στόχου της δράσης «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» και το 92,3% ότι καλύφθηκε ο προβλεπόμενος πληθυσμός των ομάδων -στόχου

της δράσης «Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες».

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.6

Σύμφωνα με τα στελέχη ΕΥΔ που συμμετείχαν στην έρευνα σε ικανοποιητικό βαθμό καλύφθηκε ο προβλεπόμενος πληθυσμός της ομάδας-στόχου της δράσης «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες του Ε.Π. ΑΝΑΔΕΔΜΒ, όπως αποτυπώνεται στα ΤΔΠ.

Σε πολύ μεγάλο βαθμό καλύφθηκε ο προβλεπόμενος πληθυσμός της ομάδας-στόχου της δράσης «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» όπως αποτυπώνεται στα ΤΔΠ και αφορά όλα τα Ε.Π..

Επιπρόσθετα, σε ικανοποιητικό βαθμό καλύφθηκε και ο προβλεπόμενος πληθυσμός της ομάδας-στόχου της δράσης «Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» του Ε.Π. ΑΝΑΔΕΔΜΒ.

8.3.3 Ποιος ο βαθμός κάλυψης των αναγκών και ικανοποίησης των ωφελούμενων από την δράση;

A. ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.1

Από την έρευνα πεδίου στους **ωφελούμενους (κηδεμόνες)** που έχουν συμμετάσχει σε δράσεις ειδικής αγωγής, η πλειοψηφία των κηδεμόνων των ωφελούμενων που έλαβαν υπηρεσίες Ειδικής Αγωγής είναι ικανοποιημένοι, 274 κηδεμόνες ήτοι 65,4% απάντησαν ότι καλύφθηκαν οι ανάγκες τους μέσω των υπηρεσιών που έλαβαν. Ενώ, το 18,6% απάντησαν ότι δεν καλύφθηκαν οι ανάγκες τους.

Οι βασικότεροι λόγοι που αναφέρθηκαν για την μη κάλυψη των αναγκών τους είναι η:

- Καθυστέρηση τοποθέτησης του εκπαιδευτικού προσωπικού
- Έλλειψη εκπαιδευτικού προσωπικού ανάλογα με την απαραίτητη ειδικότητα
- Έλλειψη εμπειρίας από το εκπαιδευτικό προσωπικό ώστε να ανταπεξέλθει σε απαιτητικές περιπτώσεις
- Μειωμένη κάλυψη σε σχέση με το πλήρες ωράριο
- Απουσία τμήματος ένταξης

Στα πλαίσια κάλυψης των αναγκών είναι και ο χρόνος ένταξης. Η πλειοψηφία των κηδεμόνων (55,1%) απάντησαν ότι είναι ικανοποιημένοι με τον χρόνο ένταξης του μαθητή/τριας το. Ενώ, το 26,3% των κηδεμόνων απάντησαν ότι δεν είναι. Τα βασικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν είναι η

καθυστέρηση τοποθέτησης του εκπαιδευτικού της παράλληλης στήριξης, αρκετές φορές δεν υπήρχε καθόλου διαθέσιμο εκπαιδευτικό προσωπικό μέσα στην σχολική περίοδο, ως αποτέλεσμα να προσλαμβάνουν ιδιωτική παράλληλη στήριξη. Οι ώρες που τους παρέχεται η παράλληλη στήριξη είναι λιγότερες από αυτές που δικαιούνται. Υπάρχει μεγάλη αναμονή άρα και καθυστερήσεις στην πλειοψηφία

των διαδικασιών άρα προτείνουν απλοποίηση διαδικασιών. Σε κάποιες σχολικές μονάδες δεν υπήρχε τμήμα ένταξης. Επίσης, έλλειψη ορθής εξατομικευμένης εκπαίδευσης με την μέθοδο της συμπερίληψης. Τέλος, το εκπαιδευτικό προσωπικό δεν ήταν έμπειρο ώστε να συμβάλλει στην ουσιαστική πρόοδο και εξέλιξη του μαθητή.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.5

Ως προς τη κάλυψη των προβλεπόμενων αναγκών των μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες από τις δράσεις Ειδικής Αγωγής, τα **στελέχη της Δ/σης Ειδικής Αγωγής** απάντησαν ότι αυτές καλύφθηκαν σε μεγάλο ποσοστό και στις τρεις δράσεις.

- Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες
- Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες
- Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

8.3.4 Ποια η ανταπόκριση των στόχων των δράσεων στις ανάγκες των ομάδων στόχου στις οποίες απευθύνονται;

A.ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.1

Σύμφωνα με την εμπειρία των **κηδεμόνων** η πλειοψηφία ανέφερε ότι καλύπτονται οι ανάγκες των ωφελούμενων σύμφωνα με την αρχική στοχοθεσία. Πιο συγκεκριμένα, το 81,6% των κηδεμόνων θεωρούν ότι υπάρχει εξέλιξη/βελτίωση στη μαθησιακή και ψυχοκοινωνική εξέλιξη του ωφελούμενου μέσω της συμμετοχής σε δράσεις ειδικής αγωγής. Ωστόσο, το 6% των κηδεμόνων δεν πιστεύουν ότι οι ανωτέρω δράσεις εξελίσσουν μαθησιακά και ψυχοκοινωνικά τον μαθητή/τρια.

8.3.5 Ποιος ο βαθμός εξυπηρέτησης των ωφελούμενων από το εύρος των παρεχόμενων υπηρεσιών στο πλαίσιο των δράσεων σε σχέση με τις διαφοροποιημένες ανάγκες τους;

A.ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.1

Το σύνολο των **κηδεμόνων των ωφελούμενων** που έλαβαν υπηρεσίες Ειδικής Αγωγής, είναι ικανοποιημένοι από αυτές.

Πιο συγκεκριμένα, το 29,1% (122) δήλωσαν ότι είναι «ΠΟΛΥ» ικανοποιημένοι, το **48,7%** (204) δήλωσαν «ΑΡΚΕΤΑ», το 13,8% (58) δήλωσαν «ΛΙΓΟ» και το 3,3% (14) δήλωσαν «ΚΑΘΟΛΟΥ».

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα που δήλωσαν είτε ότι είναι «ΛΙΓΟ» ικανοποιημένοι είτε «ΚΑΘΟΛΟΥ» ανέφεραν ότι για την βελτίωση των υπηρεσιών πρέπει να γίνετε άμεσα η τοποθέτηση του εκπαιδευτικού και όχι να υπάρχουν τόσο μεγάλες χρονικές αποκλίσεις. Επίσης, πρόσθεσαν ότι πρέπει να γίνει απλοποίηση διαδικασιών από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ., να υπάρχει παράλληλη στήριξη πλήρους ωραρίου, αλλαγή του εκπαιδευτικού υλικού που διδάσκεται στα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες. Εξατομικευμένη προσέγγιση του μαθητή/τριας.

Διαδικασία Ένταξης

Αναφορικά με την διαδικασία ένταξης οι κηδεμόνες ανέφεραν ότι ήταν σε μεγάλο ποσοστό «**ΠΟΛΥ**» ικανοποιημένοι από την διαδικασία ένταξης σε δράση Ειδικής Αγωγής.

Πιο συγκεκριμένα, σχετικά με την *έγκαιρη διάγνωση του μαθητή/τριας*, το 44,5% των κηδεμόνων ήταν «**ΠΟΛΥ**» ικανοποιημένοι, το 25,6% ήταν «**ΑΡΚΕΤΑ**», το 12,9% ήταν «**ΛΙΓΟ**» και το 9,8% «**ΚΑΘΟΛΟΥ**» ικανοποιημένοι.

Αναφορικά, με την *διάγνωση και αξιολόγηση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών του μαθητή/τριας στα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ και στις Επιτροπές Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ)*, οι κηδεμόνες ήταν κατά 44,7% «**ΠΟΛΥ**» ικανοποιημένοι, 30,1% «**ΑΡΚΕΤΑ**», 10,7% «**ΛΙΓΟ**» και 7,8% «**ΚΑΘΟΛΟΥ**» ικανοποιημένοι.

Όσον αφορά, την *συστηματική παρέμβαση που πραγματοποιείται από την προσχολική ηλικία*, το 32,8% των κηδεμόνων ήταν «**ΠΟΛΥ**» ικανοποιημένοι, το 21,9% ήταν «**ΑΡΚΕΤΑ**», το 18,6% ήταν «**ΛΙΓΟ**» και το 17,1% «**ΚΑΘΟΛΟΥ**» ικανοποιημένοι.

Σχετικά με, την *εφαρμογή προσαρμοσμένων ατομικών ή ομαδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων*, το 31,9% των κηδεμόνων ήταν «**ΠΟΛΥ**» ικανοποιημένοι, το 26,1% ήταν «**ΑΡΚΕΤΑ**», το 16,7% ήταν «**ΛΙΓΟ**» και το 15,5% «**ΚΑΘΟΛΟΥ**» ικανοποιημένοι

Υπηρεσίες από ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.

Οι κηδεμόνες ήταν σε μεγάλο ποσοστό «**ΠΟΛΥ**» ικανοποιημένοι από τις υπηρεσίες που έλαβαν από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Την αξιολόγηση των υπηρεσιών έκαναν μόνο όσοι απάντησαν ότι έλαβαν υπηρεσίες από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.

Πιο συγκεκριμένα, σχετικά με την *διερεύνηση και αξιολόγηση εκπαιδευτικών και ψυχοκοινωνικών αναγκών του μαθητή/τριας*, το 56,8% ήταν «**ΠΟΛΥ**» ικανοποιημένοι, το 29,7% ήταν «**ΑΡΚΕΤΑ**», το 8,4% ήταν «**ΛΙΓΟ**» και το 3,9% «**ΚΑΘΟΛΟΥ**» ικανοποιημένοι.

Αναφορικά, με την *διερεύνηση του είδους των δυσκολιών και των πιθανών εκπαιδευτικών, συναισθηματικών, ψυχοκοινωνικών και άλλων φραγμών στη μάθηση και την ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση του μαθητή/τριας*, οι κηδεμόνες ήταν κατά 51% «**ΠΟΛΥ**» ικανοποιημένοι, 31% «**ΑΡΚΕΤΑ**», το 11,6% ήταν «**ΛΙΓΟ**» και το 3,9% «**ΚΑΘΟΛΟΥ**» ικανοποιημένοι.

Υπηρεσίες από Επιτροπή Διεπιστημονικής Υποστήριξης

Οι κηδεμόνες ήταν σε μεγάλο ποσοστό «**ΠΟΛΥ**» ικανοποιημένοι από τις υπηρεσίες που έλαβαν από την Επιτροπή Διεπιστημονικής Υποστήριξης. Την αξιολόγηση των υπηρεσιών έκαναν μόνο όσοι απάντησαν ότι έλαβαν υπηρεσίες από την ΕΔΥ.

Πιο συγκεκριμένα, σχετικά με την αξιολόγηση του είδους των δυσκολιών και των πιθανών εκπαιδευτικών, ψυχοκοινωνικών και άλλων φραγμών του μαθητή/τριας, το 51,2% ήταν «**ΠΟΛΥ**» ικανοποιημένοι, το 37,2% ήταν «**ΑΡΚΕΤΑ**», το 9,3% ήταν «**ΛΙΓΟ**» και το 2,3% «**ΚΑΘΟΛΟΥ**» ικανοποιημένοι.

Αναφορικά, με την ενημέρωση από την Επιτροπή Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ), οι κηδεμόνες ήταν κατά 46,3% «**ΠΟΛΥ**» ικανοποιημένοι, 39% «**ΑΡΚΕΤΑ**», το 7,3% ήταν «**ΛΙΓΟ**» και το 4,9% «**ΚΑΘΟΛΟΥ**» ικανοποιημένοι.

Όσον αφορά, την διαδικασία παραπομπής του μαθητή/τριας στο ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ., το 44,2% των κηδεμόνων ήταν «**ΠΟΛΥ**» ικανοποιημένοι, το 32,6% ήταν «**ΑΡΚΕΤΑ**», το 9,3% ήταν «**ΛΙΓΟ**» και το 4,7% «**ΚΑΘΟΛΟΥ**» ικανοποιημένοι.

Σχετικά με, την εφαρμογή του Εξατομικευμένου Προγράμματος Εκπαίδευσης, το 46,5% των κηδεμόνων ήταν «**ΠΟΛΥ**» ικανοποιημένοι, το 34,9% ήταν «**ΑΡΚΕΤΑ**», το 14% ήταν «**ΛΙΓΟ**» και το 4,7% «**ΚΑΘΟΛΟΥ**» ικανοποιημένοι.

Όσον αφορά, την υλοποίηση δράσεων κοινωνικής στήριξης των μαθητών σε συνεργασία και με λοιπές υπηρεσίες (π.χ. κοινωνικές υπηρεσίες των Δήμων και άλλες δημόσιες υπηρεσίες της περιοχής τους που παρέχουν ιατρική ή ψυχολογική υποστήριξη, κοινωνικές υπηρεσίες κτλ.), το 52,4% των κηδεμόνων ήταν «**ΠΟΛΥ**» ικανοποιημένοι, το 21,4% ήταν «**ΑΡΚΕΤΑ**», το 11,9% ήταν «**ΛΙΓΟ**» και το 14,3% «**ΚΑΘΟΛΟΥ**» ικανοποιημένοι.

Αναφορικά, με τη συνεργασία τους με την Επιτροπή Διεπιστημονικής Υποστήριξης σχετικά με την ενημέρωσή σας για τις διαδικασίες εκπαιδευτικής αξιολόγησης ή υποστήριξης που προτείνεται να ακολουθηθούν, το 52,4% των κηδεμόνων ήταν «**ΠΟΛΥ**» ικανοποιημένοι, το 31% ήταν «**ΑΡΚΕΤΑ**», το 9,5% ήταν «**ΛΙΓΟ**» και το 7,1% «**ΚΑΘΟΛΟΥ**» ικανοποιημένοι.

Αξίζει να αναφέρουμε, ότι σε όλες τις Περιφέρειες οι κηδεμόνες των ωφελούμενων στην πλειοψηφία τους δεν ξέρουν/δεν γνωρίζουν αν λειτουργεί Επιτροπή Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ) στην σχολική μονάδα που ανήκουν. Με εξαίρεση την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος όπου η πλειοψηφία των ωφελούμενων (9) γνωρίζει για την λειτουργία της ανωτέρω Επιτροπής. Όσοι από τους ωφελούμενους κάνουν χρήση των υπηρεσιών της Επιτροπής αξιολόγησαν τις υπηρεσίες ως αρκετά/πολύ καλές.

Συμπερασματικά, οι κηδεμόνες των ωφελούμενων που έχουν συμμετάσχει σε δράσεις Ειδικής Αγωγής είναι ικανοποιημένοι σε μεγάλο βαθμό από τις παρεχόμενες υπηρεσίες, θεωρούν ότι συμβάλλουν σημαντικά στην ένταξη του μαθητή/τριας καθώς επίσης και στην εξέλιξη/βελτίωση του δικαιούχου. Ωστόσο, προτείνουν την απλοποίηση των διαδικασιών από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. ώστε να γίνεται άμεση τοποθέτηση του αρμόδιου εκπαιδευτικού μέσα στη σχολική χρονιά. Χρειάζεται επίσης περισσότερη ενημέρωση των εκπαιδευτικών γενικής αγωγής σχετικά με την συμπερίληψη, ώστε να διαχειρίζονται περισσότερο αποτελεσματικά την σχολική τάξη σε περίπτωση ύπαρξης εκπαιδευτικού παράλληλης

στήριξης καθώς και Επαρκή στελέχωση με έμπειρο προσωπικό ώστε να καλύπτονται οι ανάγκες των μαθητών/τριών άμεσα.

FOCUS GROUP (Ομάδα εστιασμένης συζήτησης με Διευθυντές – Εκπαιδευτικούς – Κηδεμόνες)

Συμβολή των εν λόγω θεσμών στη βελτίωση της ένταξης των ωφελούμενων στην εκπαιδευτική διαδικασία

Αναμφισβήτητα, ο ρόλος και η συμβολή του ΚΕ.ΔΑ.Σ.Υ αποτελεί καθοριστικό και ρυθμιστικό παράγοντα στη γενικότερη παρεχόμενη υπηρεσία από τους εκπαιδευτικούς. Η σωστή και έγκαιρη διάγνωση από τα αρμόδια εκπαιδευτικό και επιστημονικό προσωπικό συμβάλλουν στην ενδυνάμωση του εκπαιδευτικού στο έργο του και την εξασφάλιση καλύτερων αποτελεσμάτων. Οι διαγνώσεις των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. είναι σημαντικό σημείο αναφοράς, για τη σαφή και πλήρη παρουσίαση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών και δυνατοτήτων των μαθητών. Αποτελούν για τους εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής αλλά και τους εκπαιδευτικούς γενικής αγωγής την πυξίδα για να επιτελέσουν όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικά το έργο της ένταξης και επίτευξης της ευημερίας των μαθητών. Το ΚΕ.ΔΑ.Σ.Υ. είναι πολύτιμος συνεργάτης όλων των εμπλεκόμενων της ειδικής αγωγής.

Οι εκπαιδευτικοί επεσήμαναν, ότι οι περιπτώσεις μαθητών υπό διερεύνηση για μαθησιακές δυσκολίες αυξάνονται με γεωμετρική πρόοδο τα τελευταία χρόνια. Το γεγονός αυτό αυξάνει τον όγκο των αιτημάτων προς αξιολόγηση και ο φόρτος εργασίας του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. είναι τέτοιος που δεν του επιτρέπει να βελτιώσει τις παρεχόμενες υπηρεσίες του. Η υποστελέχωση και η ελλιπής κτιριακή και υλικοτεχνική υποδομή καθιστούν το έργο των ΚΕ.ΔΑ.Σ.Υ. ιδιαίτερος δύσκολο. Συνεπώς, υπάρχει μεγάλη -σε ορισμένες περιπτώσεις- αργοπορία στην πορεία της αξιολόγησης και της χορήγησης γνωμάτευσης. Κρίνεται αναγκαία η παρουσία μόνιμου προσωπικού στις δομές αυτές καθώς και η στελέχωσή τους με επαρκή προσωπικό.

Επιπλέον, οι αρκετοί εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι, πριν την έκδοση της τελικής διάγνωσης για ένα μαθητή (τον οποίο στο χώρο του ΚΕ.ΔΑ.Σ.Υ. έχουν αξιολογήσει), η διεπιστημονική ομάδα του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. θα έπρεπε να επισκέπτεται τη σχολική μονάδα, ώστε να βλέπει το μαθητή στο χώρο του και να συνομιλεί δια ζώσης με τους εκπαιδευτικούς και το ΕΕΠ της ΕΔΥ. Ως εκ τούτου θα διαμορφωνόταν μια πιο ξεκάθαρη εικόνα των μαθητών. Όπως τόνισαν, το οικείο περιβάλλον για ένα μαθητή είναι η τάξη και η αυλή του σχολείου του όπου εκεί θα εκφραστεί καλύτερα σε σχέση με ένα άγνωστο περιβάλλον όπως αυτό που είναι αναγκαίο να βρεθούν για να αξιολογηθούν.

Επιπρόσθετα, αναφέρθηκε ότι δεν υπάρχει ανατροφοδότηση και υποστήριξη στους μαθητές, στους εκπαιδευτικούς και στις οικογένειες των μαθητών. Οι υπηρεσίες υποστήριξης από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. θα πρέπει να αναπτύξουν στενότερη σχέση τόσο με τη σχολική μονάδα όσο και με τους γονείς των ωφελούμενων μαθητών. Η στενή συνεργασία, ενημέρωση και λήψη κοινών αποφάσεων και μεθόδων αντιμετώπισης θα βοηθήσει στην ένταξη των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Στο πλαίσιο αυτό, προτάθηκε η ύπαρξη ενός εξωτερικού κλιμακίου που να προάγει την υποστήριξη και την ανατροφοδότηση μετά την

όποια αξιολόγηση- επίδοση γνωμάτευσης. Αν είναι εφικτό θα μπορούσαν να γίνουν και κάποιου είδους εποπτείες, ώστε να διαπιστωθεί στην πράξη αν εφαρμόζονται οι τεχνικές που προτείνουν τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.

Οι εκπαιδευτικοί για την περαιτέρω υποστήριξη τους ανέφεραν ότι θα ήθελαν κάποιες περαιτέρω οδηγίες, εκπαιδευτικά εργαλεία και επιμορφώσεις από τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. σε πρακτικά ζητήματα (π.χ. σχέδιο μαθήματος για τη διδασκαλία μίας ενότητας στην Ιστορία ή στη Γλώσσα που να εστιάζει στις ενέργειες και τα μέσα που θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για τη βοήθεια του μαθητή).

Τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. ως κέντρα Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Συμβουλευτικής Υποστήριξης, θα πρέπει να έχουν πιο ενεργό ρόλο και η ομάδα των ειδικών να επισκέπτεται τα σχολεία της δικαιοδοσίας του, οργανώνοντας επιμορφωτικά σεμινάρια, δράσεις τόσο για μαθητές όσο και για εκπαιδευτικούς ή και ακόμη για μία απλή παρατήρηση των παιδιών που αξιολογούν. Με τον τρόπο αυτό θα επικαιροποιούνται και κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς οι κατευθύνσεις και οι στόχοι του εξατομικευμένου εκπαιδευτικού προγράμματος που έχουν συνθέσει για κάθε περίπτωση παιδιού.

Αντίστοιχα, οι διευθυντές των σχολικών μονάδων που συμμετείχαν στην ομάδα εστιασμένης συζήτησης ανέφεραν ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες από τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. ανταποκρίνονται σε ικανοποιητικό βαθμό στις ανάγκες της σχολικής μονάδας. Αυτό που τονίστηκε είναι ότι η υποστελέχωση των συγκεκριμένων δομών σίγουρα επηρεάζει το έργο τους. Τα στελέχη των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. δεν επαρκούν για τον τόσο απαιτητικό αλλά απαραίτητο ρόλο τους και η συνεργασία περιορίζεται μόνο σε γραφειοκρατικής φύσης επίπεδο (δημιουργία διαγνώσεων για τους μαθητές). Η στελέχωση με μόνιμο προσωπικό ανάλογο του έργου που καλούνται να υποστηρίξουν τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. και η θέσπιση ενός νομικού πλαισίου που θα καλύπτει πλήρως τη λειτουργία τους, αποφεύγοντας παράλληλα την απίστευτη γραφειοκρατία, θα συνέβαλλε στην βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Οι κηδεμόνες των μαθητών ανέφεραν ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες είναι ικανοποιητικές αλλά χρήζουν πολλαπλής βελτίωσης. Επεσήμαναν με τη σειρά τους την υπολειτουργία των υπηρεσιών λόγω της έλλειψης του προσωπικού, το οποίο είναι αισθητό σε καθημερινή βάση. Επίσης, η υποστηρικτική τους λειτουργία εμποδίζει την ουσιαστική παρέμβαση τους στις σχολικές μονάδες. Ο ρόλος τους περιορίζεται στην ανανέωση ή στην έκδοση της αξιολόγησης για την κάλυψη θέσεων εκπαιδευτικών παράλληλης στήριξης. Μεγάλο πρόβλημα είναι οι χρόνοι αναμονής για να αξιολογηθεί ένα παιδί. Οι κηδεμόνες επιπλέον ανέφεραν ότι θα ήθελαν δωρεάν συμβουλευτική γονέων που θα τους βοηθούσε σημαντικά στην αντιμετώπιση διαφόρων καταστάσεων.

FOCUS GROUP (Ομάδα εστιασμένης συζήτησης με Περιφερειακούς Διευθυντές –Υποστηρικτικές Δομές)

Αναπόκριση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών υποστήριξης από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ στις ανάγκες των σχολικών μονάδων (υποστήριξη εκπαιδευτικών) ,των γονέων και ωφελούμενων μαθητών

Η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών υποστήριξης από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ ανταποκρίνεται σε ικανοποιητικό βαθμό στις ανάγκες των σχολικών μονάδων (υποστήριξη εκπαιδευτικών) όσο και των γονέων και ωφελούμενων. Στο πλαίσιο των δυνατοτήτων τους και από τη στιγμή που ξεκινά η διαδικασία διερεύνησης και αξιολόγησης, το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. ανταποκρίνεται στις ανάγκες των ωφελούμενων. Αυτό

διαπιστώνεται από τη θετική ανταπόκριση που λαμβάνεται από τους γονείς που έρχονται στην υπηρεσία για να αξιολογηθεί το παιδί τους αλλά και από το γεγονός ότι, πολύ συχνά οι σχολικές μονάδες απευθύνονται στο ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. για υποστήριξη. Η μεγαλύτερη δυσκολία αφορά στην καθυστέρηση έναρξης της αξιολογικής διαδικασίας καθώς και το γεγονός ότι ο αριθμός του προσωπικού επαρκεί στο πολύ μεγάλο αριθμό αιτημάτων που κατατίθενται.

Όσον αφορά τη σχολική μονάδα, οι υπηρεσίες υποστήριξης του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ απευθύνονται στους εκπαιδευτικούς. Οι εκπαιδευτικοί λαμβάνουν υποστήριξη και συμβουλές για την αντιμετώπιση δυσκολιών που αντιμετωπίζουν στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την παροχή συμβουλών για την προσαρμογή της διδασκαλίας σε μαθητές με ιδιαίτερες ανάγκες ή δυσκολίες/αναπηρία, την υποστήριξη στην ανάπτυξη ειδικών προγραμμάτων εκπαίδευσης ή την παροχή εκπαιδευτικών υλικών.

Ως προς τους γονείς και τους ωφελούμενους μαθητές, το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ παρέχει υποστήριξη και πληροφόρηση. Οι γονείς μπορούν να λάβουν συμβουλές και καθοδήγηση σχετικά με την αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών αναγκών των παιδιών τους. Επίσης, μπορούν να ενημερωθούν για τα διαθέσιμα προγράμματα υποστήριξης και τις ειδικές εκπαιδευτικές υπηρεσίες που παρέχονται στα σχολεία.

Είναι γεγονός ότι οι ανάγκες των ωφελούμενων είναι πολύ μεγάλες και όσον αφορά την υποστήριξη εκπαιδευτικών και σχολικών μονάδων και όσον αφορά μαθητές και γονείς και δεν είναι πάντα εύκολο να ανταποκριθεί το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. με επάρκεια σε όλες αυτές τις ανάγκες. Γίνεται όμως μεγάλη προσπάθεια παρά το μεγάλο όγκο του αξιολογικού έργου να υπάρχει ανταπόκριση στις ανάγκες των ωφελούμενων και σε μεγάλο βαθμό αυτές καλύπτονται διατηρώντας υψηλή ποιότητα παρεχόμενων υπηρεσιών. Επισημαίνεται ότι το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ δεν έχει τις δυνατότητες που θα ήθελε να έχει στην υποστήριξη - παροχή υπηρεσιών μέσω παρεμβάσεων σε κάθε σχολική μονάδα. Απαιτείται στελέχωση με μόνιμο και κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό, εργαλεία αξιολόγησης, αίθουσες και χώροι ανάλογοι, λιγότερη γραφειοκρατία.

Το βασικό ζητούμενο είναι ότι λόγω φόρτου εργασίας των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. η ταχύτητα ανταπόκρισης και η δυνατότητα υποστήριξης να είναι σταθερή και διαρκής.

Συνολικά, η ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ επιδιώκει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των ωφελούμενων, δηλαδή των εκπαιδευτικών, των γονέων και των μαθητών. Οι υπηρεσίες παρέχονται με στόχο την επίτευξη καλύτερων εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων και την υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

8.3.6 Ποιο το ποσοστό διαρροής / παραμονής των ωφελούμενων μαθητών/τριών στο σχολείο;

A. ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.1

Με την ολοκλήρωση της έρευνας πεδίου στους **κηδεμόνες των ωφελούμενων** διαπιστώνουμε ότι δεν υπάρχει διαρροή των ωφελούμενων. Αντιθέτως, μέσω των δράσεων ειδικής αγωγής καλύπτονται σε μεγαλύτερο βαθμό οι ανάγκες τους και επιτυγχάνεται η βελτίωση/εξέλιξη της ένταξης των ωφελούμενων. Ωστόσο αρκετές φορές αναφέρθηκε ότι υπάρχει καθυστέρηση στην έναρξη των υπηρεσιών της

παράλληλης στήριξης, ή δεν καλύπτονται στον βαθμό που επιθυμούν οι ανάγκες του ωφελούμενου λόγω έλλειψης εμπειρίας ή κατάρτισης.

Επίσης, σύμφωνα με την έρευνα πεδίου στους Εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής σε τμήμα ένταξης/Εκπαιδευτικοί Ειδικής Αγωγής σε παράλληλη στήριξη/Ειδικό εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΠΕ25 Σχολικός Νοσηλευτής) ή Εκπαιδευτικός ΠΕ 87-Νοσηλευτής σε παράλληλη στήριξη και Ειδικό βοηθητικό προσωπικό ή εκπαιδευτικός κλάδου ΤΕ 01.30 Βοηθών Βρεφοκόμων - Παιδοκόμων σε παράλληλη στήριξη η πλειοψηφία (94,2%) θεωρούν ότι σαφώς και η συμμετοχή των μαθητών/τριών σε δράσεις Ειδικής Αγωγής συμβάλλουν στην παραμονή τους στο σχολείο. Ωστόσο, το 0,5% θεωρεί ότι δεν παίζει σημαντικό ρόλο αν ο μαθητής συμμετέχει σε δράσεις Ειδικής Αγωγής η παραμονή του στο σχολείο. (ερωτηματολόγιο 1.2).

Από την έρευνα πεδίου στους εκπαιδευτικούς γενικής αγωγής το 92,3% (2.148) των συμμετεχόντων πιστεύει ότι συμβάλλει στην παραμονή στο σχολείο του μαθητή/τριας με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες η συμμετοχή του/της σε Τμήματα Ένταξης ή παράλληλης στήριξης, ενώ το 0,8% (19) πιστεύει ότι δεν συμβάλλει στην παραμονή στο σχολείο του μαθητή/τριας με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες η συμμετοχή του/της σε Τμήματα Ένταξης ή παράλληλης στήριξης διότι θεωρούν πως πρέπει να παρακολουθήσουν πρόγραμμα σε ειδικό σχολείο. (ερωτηματολόγιο 1.3).

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.5

Σύμφωνα με τα στελέχη του δικαιούχου/ φορέα λειτουργίας η συμμετοχή των ωφελούμενων μαθητών/τριών στη δράση «Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες», έχει επίπτωση ως προς την παραμονή τους στο σχολείο, σε αντίθεση με τις άλλες δυο δράσεις όπου δεν έχει παρατηρηθεί το ίδιο « Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» και «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες».

FOCUS GROUP (Ομάδα εστιασμένης συζήτησης με Περιφερειακούς Διευθυντές –Υποστηρικτικές Δομές)

Συνεργασία του Συμβούλου (τέως Συντονιστή) Εκπαιδευτικού Έργου και του Συμβούλου (τέως Συντονιστή) Ειδικής Αγωγής και Ενταξιακής με το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. για την εφαρμογή προγραμμάτων αντιμετώπισης της σχολικής διαρροής μαθητών της Ειδικής Αγωγής ή/και άλλων φαινομένων όπως ο σχολικός εκφοβισμός, ο γονεϊκός ρόλος, η καταπολέμηση κάθε μορφής αποκλεισμού και διακρίσεων για την πρόωξη της ενταξιακής εκπαίδευσης

Η συνεργασία μεταξύ του Συμβούλου (τέως Συντονιστή) Εκπαιδευτικού Έργου και του Συμβούλου (τέως Συντονιστή) Ειδικής Αγωγής και Ενταξιακής εκπαίδευσης με το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. μπορεί να επιτρέψει την ανάπτυξη και υλοποίηση προγραμμάτων που αντιμετωπίζουν διάφορα φαινόμενα και προκλήσεις που εμφανίζονται στο εκπαιδευτικό περιβάλλον.

Με αυτήν τη συνεργασία, μπορεί να προωθηθεί η αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής των μαθητών της Ειδικής Αγωγής, δηλαδή η προσπάθεια να αποφευχθεί η πρόωρη εγκατάλειψη του εκπαιδευτικού συστήματος από μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Επιπλέον, μπορεί να αντιμετωπιστούν

φαινόμενα όπως ο σχολικός εκφοβισμός, καθώς και η καταπολέμηση κάθε μορφής αποκλεισμού και διακρίσεων, με στόχο την προώθηση της ενταξιακής εκπαίδευσης.

Το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. αποτελεί ένα ειδικευμένο κέντρο που παρέχει υποστήριξη και συμβουλές σε μαθητές, γονείς και εκπαιδευτικούς για θέματα που σχετίζονται με τη σχολική διαρροή, την αντιμετώπιση δυσκολιών στη μάθηση και την ενδυνάμωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Σε γενικές γραμμές αναφέρθηκε ότι η συνεργασία με τους συντονιστές Ειδικής Αγωγής και Ενταξιακής Εκπαίδευσης υπήρξε ικανοποιητική, με κοινές δράσεις επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών και επίσης με συνεργασία κατά την υποστήριξη των σχολικών μονάδων για τη διαχείριση ιδιαίτερα δύσκολων περιπτώσεων. Επίσης, κατά περίπτωση, υπήρξαν καλές συνεργασίες και με Συντονιστές εκπαιδευτικού έργου που είχαν την παιδαγωγική ευθύνη των σχολικών μονάδων. Παρόλα αυτά, κρίνεται ότι ακόμη κυριαρχεί η κοιλτούρα ότι η ειδική αγωγή είναι κάτι ξεχωριστό από τη γενική εκπαίδευση.

Ομάδα εστιασμένης συζήτησης με φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών

Επίτευξη στόχων Πολιτικής για την Ενταξιακή Εκπαίδευση

Όπως σημειώνει η ΠΟΣΓΚΑμεΑ, η συμβολή, πρωτίστως, του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ στον περιορισμό της σχολικής διαρροής, της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και του κοινωνικού αποκλεισμού των μαθητών/τριών με αναπηρία και άλλων περιπτώσεων μαθητών/τριών, που έχουν απόλυτη ανάγκη υποστήριξης λόγω της ευαλωτότητας τους, σε συνδυασμό με την οικονομική ευαλωτότητα των οικογενειών τους από τις αυξημένες ανάγκες που επιφέρει η αναπηρία, προσεγγίζεται πολύπλευρα (δράσεις για την ΕΑΕ, για την ένταξη των ΕΚΟ στα δημοτικά σχολεία, επιστημονικής υποστήριξης για τον σχεδιασμό δράσεων για την πρόωρη εγκατάλειψη της εκπαίδευσης, ανάπτυξης πληροφοριακών συστημάτων για την σχολική διαρροή, επιμόρφωσης εκπαιδευτικών κ.τ.ό., συνεπικουρούμενες από δράσεις των Π.Ε.Π. για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού).

Παράλληλα, ο βαθμός προσέγγισης των στόχων πολιτικής για την ενταξιακή εκπαίδευση και την αποτροπή της σχολικής διαρροής αποτιμάται κυρίως στη βάση ποσοτικών δεδομένων και ειδικότερα με βάση τον βαθμό επίτευξης των δεικτών εκροών των επιμέρους δράσεων αυτών. Σύμφωνα π.χ. με τη 2η έκθεση προόδου ΕΣΠΑ 2014-2020 (Αύγουστος 2019), στην επίτευξη του στόχου για την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου συνέβαλαν οι δράσεις της ΕΑΕ (με 48.000 ωφελούμενους/ες μαθητές/τριες σε 7.100 σχολεία & 300 υποστηρικτικές δομές). Θα πρέπει όμως να συνεκτιμώνται και ποιοτικά δεδομένα, ανάλογης έκτασης και επάρκειας (δεν απουσιάζουν για παράδειγμα φαινόμενα που οι μαθητές/τριες που χρήζουν υποστήριξης, ενώ εμφανίζονται τυπικά ότι τη λαμβάνουν, επί του πρακτέου δεν τους παρέχεται π.χ. εξαιτίας μη αντικατάστασης προσληφθέντων εκπαιδευτικών, ΕΒΠ, σχολικών νοσηλευτών/τριών που κάνουν χρήση αδειών μεγαλύτερης ή μικρότερης διάρκειας).

8.3.7 Ποια η ορατότητα της δράσης και ο βαθμός διάχυσης της πληροφορίας στον πληθυσμό που αποτελεί την ομάδα-στόχο;

Α.ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.1

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου στου **ωφελούμενους-κηδεμόνες** που έχουν συμμετάσχει σε δράσεις ειδικής αγωγής, η ενημέρωση που λαμβάνουν οι κηδεμόνες των ωφελούμενων σχετικά με τις παρεχόμενες υπηρεσίες από το προσωπικό της Ειδικής Αγωγής είναι ικανοποιητική, σε ποσοστό **71,8%** ήτοι 301 κηδεμόνες απάντησαν ότι το θεωρούν επαρκές. Ωστόσο, το 11,7% (49) των συμμετεχόντων θεωρούν ότι δεν λαμβάνουν επαρκή ενημέρωση αναφορικά με τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Πιο συγκεκριμένα, ανέφεραν ότι δεν υπάρχει οργανωμένη διαδικασία επικοινωνίας είτε με την σχολική μονάδα είτε με τον εκπαιδευτικό, επομένως θα πρέπει να είναι συγκεκριμένη η διαδικασία επικοινωνίας και περιοδική ώστε οι κηδεμόνες να έχουν σφαιρική εικόνα του μαθητή/τριας. Επίσης, η αντιμετώπιση και ο χειρισμός μαθητών/τριων ειδικής αγωγής πρέπει να είναι ολιστικός με την άμεση συνεργασία εκπαιδευτικού και κηδεμόνα.

Η πλειονότητα των κηδεμόνων των ωφελούμενων απάντησε, ότι ο συνήθης τρόπος ενημέρωσης για την συγχρηματοδότηση των δράσεων της Ειδικής Αγωγής από το ΕΣΠΑ 2014-2020 είναι από την σχολική μονάδα (**24,3%** ήτοι 102 συμμετέχοντες). Ενώ, το 8,1% (34) ενημερώνετε από τα κοινωνικά δίκτυα, το 3,8% (16) από έντυπο υλικό και 2,6% (11) από εφημερίδα.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.5

Σύμφωνα με τα **στελέχη του δικαιούχου/ φορέα** λειτουργίας η διάχυση της πληροφορίας ως προς την δράση «Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» θεωρεί το 75% ότι έφτασε στον ωφελούμενο, το 5% ότι δεν έφτασε. Σχετικά με την δράση « Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» το 80% των στελεχών που συμμετείχαν στην έρευνα θεωρεί ότι η πληροφορία έφτασε στον ωφελούμενο ενώ το 5% ότι δεν έφτασε η πληροφορία για την δράση. Τέλος, σχετικά με την δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» το 70% των στελεχών θεωρούν ότι έγινε διάχυση της πληροφορίας ενώ το 5% ότι δεν έγινε.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.6

Σχετικά με τις ενέργειες δημοσιότητας η πλειοψηφία των **στελεχών των ΕΥΔ** των ΠΕΠ/ η και ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ απάντησαν ότι υπήρξε διάχυση της πληροφορίας προς τους ωφελούμενους των δράσεων της Ειδικής Αγωγής.

8.4 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΈΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΣΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

8.4.1 Ποιοι είναι οι βασικοί λόγοι που επηρέασαν το βαθμό επίτευξης των δεικτών αποτελεσμάτων για κάθε επιμέρους πράξη / δράση;

Α.ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.2

Λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα από την έρευνα πεδίου σε **αναπληρωτές εκπαιδευτικούς** και ειδικό βοηθητικό προσωπικό διαπιστώνουμε ότι οι παρεμβάσεις ήταν αποτελεσματικές και κατά κύριο λόγο μόνο θετικό αντίκτυπο είχαν στους εκπαιδευτικούς και το ειδικό βοηθητικό προσωπικό που συμμετείχαν στην έρευνα.

Αρχικά, η ένταξη των μαθητών από τα Τμήματα Ένταξης στις κανονικές τάξεις σύμφωνα με τους περισσότερους εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής των τμημάτων ένταξης (80,8%) είναι αποτελεσματική. Μόνο, το 11,3% πιστεύει ότι δεν είναι αποτελεσματική λόγω της ελλιπούς αξιολόγησης της λειτουργικότητας των μαθητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές ανάγκες σε συνάρτηση της αλληλεπίδρασης με το περιβάλλον, καθώς επίσης και η μη ομαλή μετάβαση σε σχέση με την αντιμετώπιση που λαμβάνουν από τον εκπαιδευτικό γενικής αγωγής.

Σε αρκετά μεγάλο βαθμό οι αναπληρωτές Εκπαιδευτικοί Ειδικής Αγωγής σε παράλληλη στήριξη, το ειδικό εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΠΕ25 Σχολικός Νοσηλευτής) ή Εκπαιδευτικός ΠΕ 87-Νοσηλευτής σε παράλληλη στήριξη και το ειδικό βοηθητικό προσωπικό ή εκπαιδευτικός κλάδου ΤΕ 01.30 Βοηθών Βρεφοκόμων - Παιδοκόμων σε παράλληλη θεωρούν ότι οι μαθητές που λαμβάνουν τις ανάλογες υπηρεσίες εντάσσονται αποτελεσματικά στην τάξη. Πιο συγκεκριμένα, το **80,6%** απάντησε ότι οι υπηρεσίες βοηθούν αρκετά τους μαθητές. Ενώ, το 8,1% αντιθέτως πιστεύει ότι δεν είναι αποτελεσματικές κυρίως λόγω της δυσκολίας συνεργασίας με τον εκπαιδευτικό γενικής αγωγής και της αδυναμίας των μαθητών/τριών να ανταπεξέλθουν στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα

Επίσης, οι δράσεις Ειδικής Αγωγής (Τμήματα Ένταξης και παράλληλη στήριξη) επιφέρουν βελτιώσεις στις δεξιότητες των μαθητών/τριών σύμφωνα με την συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων (**94,8%**) στην έρευνα.

Ωστόσο ανέφεραν ότι πρέπει να γίνουν συγκεκριμένες βελτιώσεις / αλλαγές στις σχολικές μονάδες και στην λειτουργία τους ώστε να είναι περισσότερο αποτελεσματικές οι δράσεις Ειδικής Αγωγής και οι μαθητές/τριες ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών να εντάσσονται πιο άμεσα. Συγκεκριμένα:

- Ύπαρξη μόνιμου εκπαιδευτικού προσωπικού ειδικής αγωγής και για τα τμήματα ένταξης
- Ύπαρξη επιμόρφωσης όλου του εκπαιδευτικού προσωπικού στην διαφοροποιημένη διδασκαλία και δράσεις για την ενίσχυση της συνεργασίας όλων των ειδικοτήτων με τους εκπαιδευτικούς γενικής αγωγής.

- Δημιουργία υποδομών και παροχή εξοπλισμού κι εκπαιδευτικού υλικού
- Δημιουργία δικτύου συνεργασίας μεταξύ Σχολείου – Οικογένειας - Κοινότητας
- Συστηματική αξιολόγηση μαθητών κι αποτελεσματικότητας των εξατομικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων
- Διαφοροποίηση της ύλης για μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και μαθησιακές δυσκολίες.
- Διαφοροποίηση των εξεταζόμενων θεμάτων τόσο των διαγωνισμάτων όσο και των τελικών εξετάσεων.
- Μεγαλύτερη εμπλοκή του εκπαιδευτικού ειδικής αγωγής στη διαδικασία της διδασκαλίας και στη λήψη αποφάσεων για τους μαθητές ΕΑΕ.
- Ύπαρξη σχολικών νοσηλευτών σε κάθε σχολείο που φοιτούν μαθητές που χρήζουν τη στήριξή τους.
- Σεμινάρια συνδιδασκαλίας και συν-διαχείρισης της τάξης μεταξύ του δασκάλου και της παράλληλης στήριξης, προς βελτίωση του εκπαιδευτικού κλίματος και της συνεργασίας
- Σταθερή υποστήριξη και συνεργασία με ψυχολόγους
- Μείωση καθυστερήσεων στην τοποθέτηση των εκπαιδευτικών κατά την έναρξη της σχολικής χρονιάς
- Βελτίωση εξοπλισμού σχολείων με εποπτικά μέσα για μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες
- Βελτίωση κτιριακών υποδομών

Ικανοποίηση από λειτουργία (ερωτηματολόγιο 1.2)

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες (74,6%), που έχουν εργασθεί σε σχολική μονάδα Ειδικής αγωγής είτε ως εκπαιδευτικοί είτε ως ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό (ΕΕΠ) είτε ως ειδικό βοηθητικό προσωπικό (ΕΒΠ) δήλωσαν ότι είναι ικανοποιημένοι από την λειτουργία της μονάδας που έχουν υπηρετήσει. Ωστόσο, το 15% των συμμετεχόντων δήλωσαν ότι δεν είναι ικανοποιημένοι. Τα βασικότερα προβλήματα που ανέφεραν είναι η ανεπάρκεια εσωτερικών και εξωτερικών χώρων ,η έλλειψη υλικοτεχνικού εξοπλισμού, κτιριακή ανεπάρκεια, η συνεργασία των εκπαιδευτικών σε γενικότερο πλαίσιο του σχολικού περιβάλλοντος είναι ελάχιστη έως και ανύπαρκτη κάτι που δυσκολεύει την προσπάθεια της παράλληλης στήριξης, η έλλειψη εξειδικευμένου εκπαιδευτικού προσωπικού και οι συχνές αλλαγές στο εκπαιδευτικό προσωπικό.

Επίσης, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων (**65,65%**) στην έρευνα πεδίου απάντησαν ότι δεν είχαν κάποιο συγκεκριμένο πρόβλημα κατά την προσαρμογή του μαθήματος στους μαθητές/τριες. Ενώ, το 18,5% απάντησαν ότι αντιμετώπισαν δυσκολίες και πιο συγκεκριμένα έλλειψη προσωπικού, έλλειψη διδακτικού υλικού, μη επαρκές υποδομές, έλλειψη χώρων για εξατομικευμένες παρεμβάσεις.

Ομοίως οι Εκπαιδευτικοί Ειδικής Αγωγής σε Τμήμα Ένταξης στην πλειοψηφία τους είναι ικανοποιημένοι από την λειτουργία των τμημάτων ένταξης, πιο συγκεκριμένα το **71%** απάντησαν θετικά σχετικά με την

λειτουργία. Ωστόσο, το 15,5% απάντησαν ότι δεν είναι ικανοποιημένοι, λόγω του μεγάλου αριθμού των μαθητών/τριών που πρέπει να υποστηρίξουν, των ελλείπων υποδομών είτε κτιριακών είτε υλικοτεχνικών. Επίσης, ανέφεραν ότι υπάρχει παρανόηση σχετικά με τις αρμοδιότητες τους.

Επίσης και οι αναπληρωτές Εκπαιδευτικοί Ειδικής Αγωγής σε παράλληλη στήριξη, το ειδικό εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΠΕ25 Σχολικός Νοσηλευτής) ή Εκπαιδευτικός ΠΕ 87-Νοσηλευτής σε παράλληλη στήριξη και το ειδικό βοηθητικό προσωπικό ή εκπαιδευτικός κλάδου ΤΕ 01.30 Βοηθών Βρεφοκόμων - Παιδοκόμων σε παράλληλη στήριξη απάντησαν σε ποσοστό **82,1%** ότι είναι ικανοποιημένοι από την λειτουργία της εξειδικευμένης υποστήριξης. Ωστόσο, το 11% (160) των συμμετεχόντων απάντησαν αρνητικά κυρίως λόγω των μη επαρκών προσλήψεων των εκπαιδευτικών που παρέχουν παράλληλη στήριξη. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχουν ωφελούμενοι που είτε δεν τους παρέχεται καθ' όλη την διάρκεια της σχολικής χρονιάς εκπαιδευτικός είτε δεν τους παρέχεται με πλήρες ωράριο. Επίσης, ανέφεραν στα υπάρχοντα προβλήματα την ανεπάρκεια των υποδομών και του εκπαιδευτικού εξοπλισμού, την τοποθέτηση του ίδιου εκπαιδευτικού σε πολλά σχολεία ταυτόχρονα, την μη καλή συνεργασία με τον εκπαιδευτικό γενικής αγωγής.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΕΔΥ & ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.

Αρκετά μεγάλο ποσοστό των συμμετεχόντων, **63,3%** είναι ικανοποιημένοι από το επίπεδο συνεργασίας με την Επιτροπή Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ). Ενώ, μόλις 108 συμμετέχοντες ήτοι 5,8% δεν είναι ιδιαίτερα ικανοποιημένοι διότι το προσωπικό στην Επιτροπή Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ) δεν είναι μόνιμο και θα έπρεπε να γίνονται οι συναντήσεις σε πιο τακτά χρονικά διαστήματα.

Επίσης η πλειοψηφία των συμμετεχόντων απάντησε ότι είναι ικανοποιημένοι από την συνεργασία με τον υπεύθυνο επικοινωνίας (Διευθυντή / εκπαιδευτικό τμήματος ένταξης) του σχολείου με το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Ενώ, πολύ μικρό ποσοστό των συμμετεχόντων θεωρούν ότι δεν είχαν αποδοτική συνεργασία κυρίως λόγω της κακής επικοινωνίας.

9 ΣΥΝΘΕΤΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Στο κριτήριο της **Αποδοτικότητας** εξετάστηκε η αποτελεσματική ή μη υλοποίηση των αξιολογούμενων παρεμβάσεων σε σχέση με το κόστος, δηλαδή το κατά πόσο οι πόροι που χρησιμοποιήθηκαν (εισροές) για την υλοποίηση των παρεμβάσεων μετατράπηκαν με οικονομικό τρόπο σε εκροές κι αποτελέσματα. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάστηκαν και τυχόν αποκλίσεις του μοναδιαίου κόστους των αξιολογούμενων παρεμβάσεων, σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό τους ενώ διερευνήθηκαν οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν την αποδοτική εφαρμογή τους.

Σημειώνεται ότι, κατά τη συγγραφή του παρόντος η εξέταση της αποδοτικότητας αφορά μόνο τη Δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021)» των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, καθώς για τις δράσεις των μέτρων «εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» και της ανάπτυξης «Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ, οι αναφορές για την υλοποίηση του οικονομικού αντικειμένου βρίσκονται υπό επεξεργασία.

9.1 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

9.1.1 Ποσοστό απορρόφησης των αξιολογούμενων πράξεων/ Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν το ποσοστό απορρόφησης

Α.ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με την εξέλιξη του οικονομικού αντικειμένου των Δράσεων, αναλύεται το ποσοστό της απορρόφησης των επίπεδο ενταγμένων Πράξεων για τη Δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021)» των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Στον **Πίνακα 40 - ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι/παρόντος παραδοτέου** παρουσιάζεται το ποσοστό απορρόφησης ανά κατηγορία παρέμβασης με βάση τις υλοποιηθείσες δαπάνες των Πράξεων προς τον Προϋπολογισμό των δαπανών από τα αντίστοιχα Τεχνικά Δελτία Πράξης.

Το ποσοστό υλοποίησης του οικονομικού αντικείμενου του συνόλου των Πράξεων της Δράσης «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021)» είναι πολύ ικανοποιητικό καθώς ανέρχεται σε ποσοστό **82,26%**.

Τα μεγαλύτερα ποσοστά απορρόφησης εμφανίζει η Πράξη «ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΕΠ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΣΧ. ΕΤΟΣ 2020-2021» με κωδικό MIS 5066831 και ποσοστό 97,75% που αφορά το σχολικό έτος 2020-2021» του ΠΕΠ: «Κεντρική Μακεδονία 2014-2020», και ακολουθούν η Πράξη «ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΈΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020 ΚΑΙ 2020-2021», με κωδικό MIS 5030717 και ποσοστό 93,95% που αφορά τα σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021», του ΠΕΠ «Βόρειο Αιγαίο», η Πράξη «ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020 & 2020-2021» με κωδικό MIS 5031769 και ποσοστό 92,89% που αφορά τα σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021», του ΠΕΠ «Αττική 2014-2020» και η Πράξη “ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ για τα σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020, 2020-2021” με κωδικό MIS 5030264 και ποσοστό 92,22% που αφορά τα σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021», του ΠΕΠ «Ανατολική Μακεδονία - Θράκη 2014-2020».

B. ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.5

Τα περισσότερα **στελέχη του δικαιούχου/φορέα** λειτουργίας απάντησαν πως ο προϋπολογισμός και των τριών δράσεων αναλώθηκε σύμφωνα με τον προγραμματισμό. Πιο συγκεκριμένα, στην δράση «Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» η απορρόφηση του διαθέσιμου προϋπολογισμού επιτεύχθηκε σε ποσοστό 76,5%, για την δράση «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» το αντίστοιχο ποσοστό είναι 72,2% και για την δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» είναι 81,8%.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.6

Η πλειονότητα των **στελεχών των ΕΥΔ** των ΠΕΠ/ η και ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ ανέφεραν ότι ο προϋπολογισμός των δράσεων αναλώθηκε σύμφωνα με τον προγραμματισμό.

Αναφορικά με τους παράγοντες που επηρεάζουν την επίτευξη όσο το δυνατόν μεγαλύτερου ποσοστού απορρόφησης, αναφέρθηκαν μεταξύ άλλων, η ταχεία ολοκλήρωση της διαδικασίας αξιολόγησης για την ένταξη ή μη των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην Πράξη, η δημοσιότητα της Πράξης, η καλή συνεργασία μεταξύ των σχολικών μονάδων και των Δ/νσεων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

9.1.2 Αποδοτικότητα των αξιολογούμενων παρεμβάσεων σε όρους κόστους ανά ωφελούμενο

Η ενότητα αυτή αφορά την αξιολόγηση της αποδοτικότητας των πράξεων για τη Δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021)» των ΠΕΠ σε σχέση με το κόστος ανά ωφελούμενο. Ο υπολογισμός της αποδοτικότητας ανά πράξη παρουσιάζεται στον **πίνακα 41 - ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι/παρόντος παραδοτέου**, στον οποίο αποτυπώνεται ο Δείκτης αποδοτικότητας με βάση το λόγο: πιστοποιημένες δαπάνες των πράξεων / αριθμός ωφελούμενων από την πράξη. Σημειώνεται ότι όσο πιο χαμηλή είναι η τιμή του δείκτη τόσο πιο αποδοτική θεωρείται η λειτουργία της Δομής, καθώς επιτυγχάνει την εξυπηρέτηση περισσότερων ωφελούμενων με μικρότερο κόστος.

Από τις τιμές του Δείκτη Αποδοτικότητας της τελευταίας στήλης του **Πίνακα 41 - ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι/παρόντος παραδοτέου** προέκυψε ότι οι πράξεις της εν λόγω δράσης των ΠΕΠ εμφανίζουν τιμή η οποία κυμαίνεται από 6.700 έως 11.600 ευρώ ανά ωφελούμενο, με τη μέση τιμή να ανέρχεται σε 9.398,92 €.

9.1.3 Ποια είναι η αποδοτικότητα των παρεμβάσεων ανά Κατηγορία Δράσης;

A. ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.6

Η πλειονότητα των **στελεχών των ΕΥΔ** των ΠΕΠ/ η και ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ ανέφεραν σχετικά με την αποδοτικότητα των δράσεων Ειδικής Αγωγής, ότι οι δράσεις εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης συμβάλλουν αποτελεσματικά στην συμμετοχή όλων των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία και στην κοινωνική ένταξη.

B. FOCUS GROUP (Ομάδα εστιασμένης συζήτησης με Διευθυντές – Εκπαιδευτικούς – Κηδεμόνες)

Ένταξη των μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και αποτελεσματικότητα της παράλληλης στήριξης -Αντιμετώπιση προβλημάτων

Η παράλληλη στήριξη είναι μια πρακτική που χρησιμοποιείται σε πολλά συστήματα εκπαίδευσης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Αποτελεί μια μορφή υποστήριξης που παρέχεται στο πλαίσιο του κανονικού σχολείου, ενώ ο μαθητής παρακολουθεί τα μαθήματα μαζί με τους συμμαθητές του, αλλά λαμβάνει επιπλέον βοήθεια και προσαρμοσμένη υποστήριξη για να ανταποκριθεί στις ατομικές του ανάγκες. Η παράλληλη στήριξη μπορεί να είναι αποτελεσματική σε πολλές περιπτώσεις, όπως:

- Όταν ο μαθητής μπορεί να ακολουθήσει το κανονικό πρόγραμμα σπουδών, αλλά χρειάζεται επιπλέον υποστήριξη σε συγκεκριμένους τομείς ή δεξιότητες, όπως η ανάγνωση, η γραφή, ο υπολογισμός ή η κοινωνική αλληλεπίδραση.
- Όταν ο μαθητής μπορεί να επωφεληθεί από την παρουσία του σε σχολείο γενικής αγωγής και την επαφή με τους συμμαθητές του, αλλά χρειάζεται ειδικούς πόρους και προσαρμογές για να

ανταποκριθεί στις ατομικές του ανάγκες. Με αυτόν τον τρόπο, ο μαθητής έχει τη δυνατότητα να αναπτύξει τις δεξιότητές του και να συμμετέχει στην εκπαιδευτική διαδικασία με τους συνομηλίκους του.

Η ένταξη των παιδιών είναι αποτελεσματική σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς όταν :

- ❖ Απορρίπτονται πρακτικές διαχωρισμού, στιγματισμού
- ❖ Ακολουθείται ομαδοσυνεργατική μέθοδος διδασκαλίας για να εφαρμοστεί η ενταξιακή φιλοσοφία
- ❖ Μέσα από τη διδακτική γεφυρώνονται οι διαφορές και τονίζονται οι ομοιότητες των παιδιών,
- ❖ Εφαρμόζεται η διαφοροποιημένη διδασκαλία λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες, το γνωστικό προφίλ και τη μαθησιακή ετοιμότητα των μαθητών,
- ❖ Η νοοτροπία της ένταξης δεν περιορίζεται μόνο στη σχολική κοινότητα αλλά εκτείνεται και στην κοινωνία,
- ❖ Αξιοποιείται το κοινωνικό μοντέλο για την ερμηνεία και την αντιμετώπιση της αναπηρίας/μαθησιακής δυσκολίας .

Η παράλληλη στήριξη όπως ανέφεραν οι εκπαιδευτικοί, είναι αποτελεσματική σε περιπτώσεις όπως Asperger, διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή υψηλής λειτουργικότητας και διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή μη προσδιορισμένη αλλιώς, σε μαθητές με προβλήματα όρασης και ακοής καθώς και σε μαθητές με ΔΕΠΥ που μπορούν με βοήθεια να παρακολουθήσουν το αναλυτικό πρόγραμμα της τάξης και να ενταχθούν κοινωνικά. Επιπλέον, σε μαθητές με προβλήματα συμπεριφοράς που μπορούν με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού της παράλληλης να μάθουν να διαχειρίζονται τον θυμό και την επιθετικότητα τους και να συμμετάσχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ακόμη, σε περιπτώσεις που ο μαθητής βρίσκεται ή είναι πολύ κοντά στο επίπεδο της τάξης αλλά δεν μπορεί να συμμετέχει ενεργά και να αναπτύξει όλες τις δυνατότητες λόγω παρορμητικότητας, διαχείρισης των συναισθημάτων του και όταν ο μαθητής δυσκολεύεται να κατανοήσει το "κοινωνικό γίγνεσθαι" της τάξης, κανόνες, ρουτίνες, τρόπους αντίδρασης και επικοινωνίας λόγω έλλειψης ανάπτυξης κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων.

Η παράλληλη στήριξη είναι απαραίτητη για την ένταξη σε μαθησιακό επίπεδο σε περιπτώσεις μαθητών με σημαντικά γνωστικά ελλείμματα, αφού χωρίς τον δεύτερο εκπαιδευτικό στο πλάι τους, που απλοποιεί και διαφοροποιεί τη γνώση και τη διδασκαλία και βοηθά στην κατανόηση του διδακτικού αντικειμένου, οι μαθητές δεν καταφέρνουν να συμβαδίσουν μαθησιακά με τους υπόλοιπους μαθητές και τη διδακτέα ύλη.

Σε μαθήματα που διαρκούν λιγότερες ώρες την εβδομάδα όπως οι ξένες γλώσσες, τα εικαστικά, η μουσική και η γυμναστική η παράλληλη στήριξη μπορεί να βοηθήσει στην ανάδειξη των ικανοτήτων των μαθητών που ίσως είναι δύσκολο να βγουν στην επιφάνεια λόγω του ότι οι εκπαιδευτικοί αυτών των ειδικοτήτων διδάσκουν λιγότερες ώρες και δεν προλαβαίνουν να ασχοληθούν το ίδιο με όλους.

Προβλήματα που μπορεί να ανακύψουν σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς κατά την παράλληλη στήριξη είναι μεταξύ άλλων :

- ❖ Η έλλειψη επαρκούς προσωπικού: Η παράλληλη στήριξη απαιτεί εξειδικευμένο προσωπικό με γνώσεις στην ειδική εκπαίδευση και την υποστήριξη ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Η

έλλειψη επαρκούς προσωπικού μπορεί να δυσκολέψει την υλοποίηση αποτελεσματικής παράλληλης στήριξης.

- ❖ Η έλλειψη προσαρμοσμένων πόρων: Οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να χρειάζονται ειδικό εξοπλισμό, υλικά και τεχνολογία για να μπορέσουν να συμμετέχουν πλήρως στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ωστόσο, η έλλειψη αυτών των προσαρμοσμένων πόρων μπορεί να περιορίσει την αποτελεσματικότητα της παράλληλης στήριξης.
- ❖ Η κοινωνική αποδοχή: Ορισμένοι μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην κοινωνική αλληλεπίδραση και να αντιμετωπίζουν προκαταλήψεις και στιγματισμό από τους συμμαθητές τους. Αυτό μπορεί να επηρεάσει την ενσωμάτωσή τους και να αποτελέσει ένα πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί για μια αποτελεσματική παράλληλη στήριξη.
- ❖ Η υποβάθμιση του ρόλου του εκπαιδευτικού παράλληλης στήριξης όταν δεν αντιμετωπίζεται από τους συναδέλφους του ισότιμα και με σεβασμό.
- ❖ Η δυσκολία συνεργασίας με τον εκπαιδευτικό της γενικής εκπαίδευσης και τους γονείς/κηδεμόνες, οι οποίοι πιθανόν να μην μπορούν να διαχειριστούν τις διαφορετικές μαθησιακές συνθήκες. Συνεπώς, είναι αναγκαία η ενημέρωση των εμπλεκομένων, ώστε να καταστεί σαφές πως είναι απαραίτητη η συνεργασία όλων των μελών προκειμένου να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.
- ❖ Η παράλληλη στήριξη δεν είναι για όλες τις ώρες (με βάση το ωράριο του κάθε εκπαιδευτικού) οπότε κατά την απουσία τους και ανάλογα τη σοβαρότητα της κατάστασης του μαθητή δημιουργούνται προβλήματα στην εύρυθμη λειτουργία της τάξης και κατά τα διαλείμματα.
- ❖ Η άρνηση των μαθητών να συνεργαστούν με την παράλληλη στήριξη.
- ❖ Επιπλέον, δυσκολίες υπάρχουν όταν ο εκπαιδευτικός παράλληλης στήριξης είναι υποχρεωμένος να διδάσκει δύο ή και περισσότερους μαθητές σε διαφορετικά σχολεία, με αποτέλεσμα αυτό να είναι εις βάρος των μαθητών.
- ❖ Ο εκπαιδευτικός δεν μπορεί να διαχειριστεί καταστάσεις που έχουν μεγάλη απόκλιση από το σύνολο της τάξης, εφόσον δεν υπάρχουν και τα κατάλληλα εργαλεία που να τον βοηθούν(αίθουσες, εποπτικά μέσα κλπ.)

Οι διευθυντές που συμμετείχαν στην ομάδα εστιασμένης συζήτησης ανέφεραν ότι η παράλληλη στήριξη είναι απαραίτητη σε όλες τις περιπτώσεις μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που εμφανίζουν σημαντικές δυσκολίες μάθησης εξαιτίας αισθητηριακών, νοητικών, γνωστικών, αναπτυξιακών προβλημάτων, ψυχικών και νευροψυχικών διαταραχών οι οποίες, σύμφωνα με τη διεπιστημονική αξιολόγηση, επηρεάζουν τη διαδικασία της σχολικής προσαρμογής και μάθησης. Στους μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες συγκαταλέγονται όσοι παρουσιάζουν νοητική αναπηρία, αισθητηριακές αναπηρίες όρασης (τυφλοί, αμβλύωπες με χαμηλή όραση), αισθητηριακές αναπηρίες ακοής (κωφοί, βαρήκοοι), κινητικές αναπηρίες, χρόνια μη ιάσιμα νοσήματα, διαταραχές ομιλίας-λόγου, ειδικές μαθησιακές δυσκολίες όπως δυσλεξία, διαταραχή ελλειμματικής προσοχής με ή χωρίς υπερκινητικότητα, διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές, ψυχικές διαταραχές και πολλαπλές αναπηρίες.

Όπως επισημάνθηκε η παράλληλη στήριξη θεωρείται αποτελεσματική όταν υπάρχει ουσιαστική συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών, των γονέων τόσο του παιδιού με ΕΑΕ όσο και των υπόλοιπων για την ομαλή ένταξη του παιδιού με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και την συμπερίληψη του στην ομάδα σαν αναπόσπαστος συνδεδετικός κρίκος της.

Ως προς τα προβλήματα που μπορεί να προκύψουν αναφέρθηκαν τα ακόλουθα :

- ❖ Να μην είναι κατάλληλα εκπαιδευμένοι - επιμορφωμένοι οι αντίστοιχοι εκπαιδευτικοί, ειδικά όταν πρόκειται για δύσκολες περιπτώσεις μαθητών που εκδηλώνεται και επιθετική συμπεριφορά
- ❖ Η παράλληλη δεν μπορεί να αντιμετωπίσει περιπτώσεις παιδιών που αδυνατούν να φοιτήσουν σε γενικό σχολείο.
- ❖ Το γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί της παράλληλης στήριξης εργάζονται σε δύο ή περισσότερα σχολεία καθιστά πιο δύσκολο τον προγραμματισμό των μαθημάτων, αμβλύνοντας την ουσιαστική κάλυψη των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- ❖ Υπάρχει έγκριση για παράλληλη στήριξη αλλά δεν τοποθετείται εκπαιδευτικός ή τοποθετείται για ελάχιστες ώρες και όχι σε όλες τις ειδικότητες που πρέπει.
- ❖ Δεν υπάρχει σταθερότητα στην τοποθέτηση των παράλληλων στηρίξεων και παρατηρείται το φαινόμενο σε παιδιά που έχουν ανάγκη από σταθερότητα να έχουν κάθε χρονιά και άλλη παράλληλη στήριξη.

Σύμφωνα με τους κηδεμόνες των παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες ο θεσμός της παράλληλης στήριξης είναι ουσιαστικός τόσο για την μαθησιακή εξέλιξη των παιδιών όσο και για την ασφάλειά τους στον χώρο του σχολείου λόγω bullying. Επιπλέον, συμβάλλει στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και αποτελεί τον συνδεδετικό κρίκο ανάμεσα σε δασκάλους γενικής αγωγής, γονείς, μαθητές και στον διευθυντή του σχολείου. Όπως ανέφεραν, βοηθά τον μαθητή που χρήζει στήριξης να ενταχθεί στο σύνολο και να κοινωνικοποιηθεί, να αναπτύξει την συναισθηματική νοημοσύνη του αλλά τον βοηθά και στο μαθησιακό κομμάτι. Ταυτόχρονα, συμβάλλει στην αποδοχή του μαθητή από τους υπόλοιπους μαθητές.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα σύμφωνα με τους κηδεμόνες είναι η αλλαγή του εκπαιδευτικού κάθε χρόνο. Το ότι κάθε σχολική χρονιά έρχονται άλλα άτομα αυτό δυσχεραίνει τη σχέση μαθητή - βοηθητικού εκπαιδευτικού. Επίσης, είναι η έλλειψη πείρας, μιας και οι εκπαιδευτικοί είναι πολύ νέοι καθώς και η έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ εκπαιδευτικών με γονείς.

9.1.4 Ποιοι είναι οι κρίσιμοι παράγοντες που επηρεάζουν την αποδοτικότητα των αξιολογούμενων παρεμβάσεων;

A. ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.6

Τα στελέχη των ΕΥΔ των ΕΠ ανέφεραν ως κύριους παράγοντες που επηρεάζουν την αποδοτικότητα των δράσεων Ειδικής Αγωγής το σωστό σχεδιασμό και την έγκαιρη υλοποίησή τους.

Ως προς τη δράση «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» τα στελέχη της ΕΥΔ απάντησαν ότι συνέβαλλε αρκετά στην περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη υφιστάμενων πολιτικών, στρατηγικών, κ.α. για την Ειδική Αγωγή και συγκεκριμένα για την ένταξη μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σχολικό περιβάλλον.

Η δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» σύμφωνα με τα στελέχη των ΕΥΔ των ΠΕΠ/ η και ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ συνέβαλλε σε πολύ μεγάλο βαθμό στην περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη υφιστάμενων πολιτικών, στρατηγικών, κ.α. για την Ειδική Αγωγή και συγκεκριμένα για την ένταξη μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σχολικό περιβάλλον.

Ακολούθως, η δράση «Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» συνέβαλλε αρκετά στην περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη υφιστάμενων πολιτικών, στρατηγικών, κ.α. για την Ειδική Αγωγή και συγκεκριμένα για την ένταξη μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σχολικό περιβάλλον.

B1.FOCUS GROUP (Ομάδα εστιασμένης συζήτησης με Διευθυντές – Εκπαιδευτικούς – Κηδεμόνες)

Προβλήματα κατά τη διαδικασία ένταξης σε δράσεις της Ειδικής Αγωγής από την ημέρα της παραπομπής / αίτησης μέχρι την υλοποίηση της.

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα είναι η καθυστέρηση της διαδικασίας παραπομπής του μαθητή/τριας. Η καθυστέρηση της παροχής εξατομικευμένης βοήθειας οφείλεται πολλές φορές στο οικογενειακό περιβάλλον του παιδιού, που αργοπορεί άθελα (δείχνει να μην έχει αντιληφθεί/αγνοεί τις σοβαρές δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο μαθητής) ή και εσκεμμένα (αρνείται κατηγορηματικά) την υποβολή της αίτησης για παραπομπή. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ακόμη κι αν υπάρχει γνωμάτευση οι γονείς δεν δέχονται να ακολουθήσουν τις προτροπές των ειδικών/φορέων. Ως αποτέλεσμα, της ανωτέρω καθυστέρησης είναι η δυσκολία του μαθητή να ενταχθεί και να νιώσει ασφαλής. Μη λαμβάνοντας την απαραίτητα βοήθεια απομονώνονται, αγχώνονται και εμφανίζουν επιθετικές και αποκλίνουσες συμπεριφορές.

Ένα παιδί μπορεί να ενταχθεί στις δράσεις ειδικής Αγωγής του σχολείου ακόμη και χωρίς διάγνωση με την έγκριση του συμβούλου ειδικής Αγωγής. Έχει σημασία η θεσμική διαδικασία να ακολουθείται πριν την άτυπη σε πολλές περιπτώσεις υποστήριξή του για την ουσιαστική κάλυψη των αναγκών του. Η διαδικασία ένταξης όπως επεσήμαναν είναι ιδιαίτερα χρονοβόρα τόσο στο στάδιο της γνωμάτευσης όσο και στο στάδιο της παροχής ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού. Τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της πανδημίας, η ελλιπής στελέχωση των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ με το κατάλληλο εκπαιδευτικό προσωπικό, καθιστούσε αδύνατη την υπηρεσία να ανταποκριθεί στο μεγάλο αριθμό μαθητών που παραπέμπονταν για αξιολόγηση. Όπως αναφέρθηκε, υπάρχει πολύ μεγάλη καθυστέρηση από την ημερομηνία που γίνεται η παραπομπή μέχρι την ημερομηνία που θα ξεκινήσει η διαγνωστική διαδικασία στα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ, λόγω του ότι υπάρχουν πολλοί μαθητές/τριες. Τα ραντεβού μπορεί να κλείνονται και μετά από μήνες με συνέπεια

να περνάει μια ολόκληρη σχολική χρονιά και να μην υπάρχει γνωμάτευση. Πιο χρονοβόρα διαδικασία λαμβάνει στα νησιά που μπορεί οι μαθητές να χάνουν το ραντεβού τους λόγω κακών καιρικών συνθηκών όταν χρειάζεται να μεταβούν στα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ., με πλοίο.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα παρατηρείται κατά την μετάβαση των μαθητών από το δημοτικό στο γυμνάσιο. Η μη έγκαιρη ανανέωση των γνωματεύσεων έχει ως αποτέλεσμα να φοιτούν στο γυμνάσιο μαθητές με γνωματεύσεις που δεν είναι σε ισχύ

Στην περίπτωση της παράλληλης στήριξης από εκπαιδευτικό ειδικής αγωγής και σχολικό νοσηλεύτη, από την στιγμή της αίτησης του γονέα μέχρι τη πρόσληψη ειδικού βοηθητικού προσωπικού, μεσολαβεί ένα μεγάλο χρονικό διάστημα κατά το οποίο, ενώ ο μαθητής έχει τις κατάλληλες διαγνώσεις και παραπομπές από ιατρό ή και σχολική επιτροπή, δεν υποστηρίζεται από ειδικό προσωπικό. Αυτό θα μπορούσε να επιλυθεί με την έγκαιρη έγκριση τοποθέτησης ειδικού επιστημονικού και βοηθητικού προσωπικού από την κάθε περιφέρεια.

Σημαντική είναι η συμβολή της ΕΔΥ (Ειδικό παιδαγωγό -Ψυχολόγο-Κοινωνικό Λειτουργό) γιατί λειτούργησε "ως φίλτρο" για τους μαθητές που τελικά χρήζουν αξιολόγησης από ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Ο χρόνος πρέπει να γίνει πιο σύντομος σε περίπτωση που ένα παιδί ξεκάθαρα χρειάζεται παράλληλη στήριξη, ώστε εγκαίρως να στέλνονται από τις Διευθύνσεις Εκπ/σης τα αιτήματα στο ΥΠΑΙΘ και να εγκρίνονται οι πιστώσεις για πρόσληψη εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής.

Αλλά και οι διευθυντές που συμμετείχαν στην ομάδα εστιασμένης συζήτησης συμφωνούν ότι αν και η διαδικασία τα τελευταία χρόνια έχει βελτιωθεί, ωστόσο έχει παρατηρηθεί ότι όλο και περισσότερα παιδιά χρειάζονται υποστήριξη στο σχολικό περιβάλλον, με αποτέλεσμα οι αιτήσεις να είναι περισσότερες και το προσωπικό να μην επαρκεί ώστε να καλύψει τόσο μεγάλο αριθμό παιδιών που οι γονείς τους αιτούνται να εξεταστούν από τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Συχνά οι γνωματεύσεις καθυστερούν, έτσι χάνεται πολύτιμος χρόνος παρέμβασης για τους μαθητές που χρειάζονται βοήθεια. Τις περισσότερες φορές ξεκινάει η εκπαιδευτική στήριξη των μαθητών βασισμένη στην εμπειρία των εκπαιδευτικών του σχολείου και κατόπιν έρχεται και η συμβουλευτική παρέμβαση του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.

Οι κηδεμόνες αντίστοιχα επεσήμαναν τις μεγάλες καθυστερήσεις από την ημέρα αίτησης ως την ημέρα αξιολόγησης. Επιπλέον, όπως ανέφεραν δεν υπάρχει κατεύθυνση ή συμβουλευτική προς τους γονείς για το πως πρέπει να κινηθούν για να αντιμετωπιστούν έγκαιρα μαθησιακές δυσκολίες των παιδιών τους.

Η διαδικασία είναι χρονοβόρα λόγω τις αναντιστοιχίας του προσωπικού και των ατόμων που αιτούνται. Θα έπρεπε όπως είπαν, να είναι μια διαδικασία ανοιχτή όλο τον χρόνο και να υπάρχουν περισσότερες δομές που να μπορούν να εξυπηρετούν.

Οι προσλήψεις ειδικού βοηθητικού προσωπικού επίσης καθυστερούν με αποτέλεσμα τα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες να μένουν χωρίς στήριξη ή αυτή να τους την παρέχει ο κηδεμόνας τους ο οποίος μπορεί να είναι εργαζόμενος και να πρέπει να απουσιάζει από την εργασία του για να παρέχει υποστήριξη στο παιδί του κατά τη διάρκεια του σχολικού ωραρίου.

Σαφώς οι χρόνοι της διαδικασίας ένταξης επιδέχονται βελτίωσης, καθώς στις περισσότερες περιπτώσεις η πρόωγη και έγκαιρη παρέμβαση και έναρξη του προγράμματος αποβαίνει ουσιαστική και άκρως αποτελεσματική.

Συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών γενικής αγωγής και ειδικής αγωγής

Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι η συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών γενικής αγωγής και ειδικής αγωγής είναι σε γενικές γραμμές αρκετά ικανοποιητική. Όπως ανέφεραν, η κουλτούρα της ειδικής αγωγής μέσα σε ένα σχολείο γενικής αγωγής χτίζεται σιγά-σιγά με υπομονή και επιμονή. Εδραιώνεται μέσα από συνεργασίες και από ανταλλαγή απόψεων, μεθόδων, καλών πρακτικών που γίνονται σε ισότιμη βάση μεταξύ των εκπαιδευτικών που παρέχουν ειδικές εκπαιδευτικές υπηρεσίες και αυτών που παρέχουν υπηρεσίες στο πλαίσιο της γενικής εκπαίδευσης. Θα πρέπει να γίνουν συμβουλευτικές δράσεις, σεμινάρια και συνεχής ενημέρωση των εκπαιδευτικών της γενικής αγωγής ως προς τα θέματα της Ειδικής Αγωγής, ώστε να επιτευχθεί μια πιο ουσιαστική και ωφέλιμη για τον μαθητή/τρια συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής.

Πολλές φορές ο εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής αντιμετωπίζεται ως επικουρικός στην εκπαιδευτική διαδικασία και δεν έχει πάντα την ευκαιρία να υλοποιήσει πρωτοβουλίες, μέσα στην τάξη. Αρκετοί εκπαιδευτικοί πιστεύουν ότι για να υπάρχει ουσιαστική συμπερίληψη του μαθητή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θα πρέπει οι εκπαιδευτικοί της γενικής να αναγνωρίζουν τη δουλειά των εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής και να προβούν σε από κοινού σχεδιασμό διδασκαλιών ή σε διαφοροποιήσεις στον τρόπο ή στο περιεχόμενο της διδασκαλίας τους για να τους εντάξουν με πιο αποτελεσματικό τρόπο στην τάξη.

Αντίστοιχα, οι διευθυντές ανέφεραν ότι συνήθως υπάρχει διάθεση συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών γενικής αγωγής και ειδικής, για την αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών και τη ομαλή έκβαση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ωστόσο, οι λανθασμένες αντιλήψεις και νοοτροπίες των εκπαιδευτικών γενικής αγωγής ως προς τον ρόλο των εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής δημιουργεί προβλήματα συνεργασίας. Παρόλα αυτά, υπάρχουν αρκετοί εκπαιδευτικοί γενικής αγωγής που συνεργάζονται αρκετά ικανοποιητικά με τους εκπαιδευτικούς της παράλληλης στήριξης όσο και των τμημάτων ένταξης δημιουργώντας ένα υποστηρικτικό κλίμα για όλους τους μαθητές με ή χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Όσο περισσότερο καταρτισμένοι είναι οι εκπαιδευτικοί ειδικής αγωγής τόσο καλύτερη είναι η υποστηρικτική παρουσία τους στον ωφελούμενο μαθητή και στην τάξη και όσο πιο ενημερωμένοι είναι οι εκπαιδευτικοί γενικής αγωγής για θέματα ειδικής αγωγής τόσο καλύτερη είναι η συνεργασία τους.

Οι κηδεμόνες θεωρούν αρκετά ικανοποιητική τη συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών γενικής αγωγής και ειδικής αγωγής η οποία αποβαίνει εξαιρετικά γόνιμη κι ωφέλιμη, τόσο για τον ωφελούμενο μαθητή, όσο και για την υπόλοιπη τάξη.

Συνύπαρξη ενός ή περισσότερων εκπαιδευτικών ή άλλου τύπου βοηθητικό προσωπικό στη σχολική τάξη

Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι η ύπαρξη ενός δεύτερου εκπαιδευτικού μέσα στη σχολική τάξη είναι όφελος, επειδή ο μαθητής υποστηρίζεται πιο αποτελεσματικά και ο εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής γνωρίζει καλύτερα τα μαθησιακά ελλείμματα αλλά και όλες τις ανάγκες στο ψυχολογικό επίπεδο του παιδιού και μπορεί να βοηθήσει με τις εξειδικευμένες γνώσεις που έχει. Επίσης, και οι δύο εκπαιδευτικοί μοιράζονται τις γνώσεις και την εμπειρία τους. Η συνύπαρξη αυτή, όπως ανέφεραν, διευκολύνει τη διαχείριση της τάξης και πορεία της μαθησιακής διαδικασίας. Επιπλέον, παρέχονται ίσες ευκαιρίες μάθησης σε όλους τους μαθητές, επιτυγχάνεται η ομαλή ενσωμάτωση τους και παρέχεται διαφοροποιημένη διδασκαλία, όπου κρίνεται αναγκαία. Σε αρκετές περιπτώσεις δεδομένων των αυξανόμενων αναγκών όλων των μαθητών και των υπέρογκων δυσκολιών που έχει δημιουργήσει η αύξηση του πλήθους των μαθητών σε κάθε τμήμα είναι μάλιστα είναι απαραίτητη η ύπαρξη και δεύτερου εκπαιδευτικού στη σχολική τάξη.

Σημαντική είναι η εκ των προτέρων η σωστή προετοιμασία εκ μέρους του εκπαιδευτικού προσωπικού για το πώς θα είναι η συνύπαρξή τους μέσα στην τάξη και ποιο πρωτόκολλο συνεργασίας θα εφαρμοστεί για να μην υπάρξει πρόβλημα και για να ωφεληθούν παράλληλα όλοι οι μαθητές από την παρουσία τους.

Οι εκπαιδευτικοί που βρίσκονται μέσα στην τάξη με οποιαδήποτε ιδιότητα και παρέχουν από διαφορετική θέση ο καθένας τις εκπαιδευτικές του υπηρεσίες, λειτουργούν κάτω από ένα κοινό σκοπό- που δεν είναι άλλος από την ποσοτική και ποιοτική αύξηση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς όλους τους μαθητές. Επομένως, κυρίως είναι αποτελεσματική όταν αναφέρεται σε μαθητές με αναπηρίες αισθητηριακές και κινητικές σε παιδιά που χρειάζονται συνεχή μαθησιακή υποστήριξη καθόλη τη διάρκεια του εβδομαδιαίου προγράμματος προκειμένου να λειτουργούν συντεταγμένα και ενταγμένα μέσα στην τάξη τους καθώς και σε μαθητές που χρειάζονται ειδικό τρόπο επικοινωνίας προκειμένου να επωφεληθούν των εκπαιδευτικών αναγκών στη γενική τάξη.

Όταν η συνεργασία διεκπεραιώνεται όπως ακριβώς προβλέπεται από τον κανονισμό η ύπαρξη περισσότερων του ενός εκπαιδευτικού μέσα στην τάξη, αλλά και του βοηθητικού προσωπικού, είναι δυνατό να επιφέρει εξαιρετικά σημαντικά αποτελέσματα, όχι μόνο για τα παιδιά για τα οποία έχουν προσληφθεί, αλλά για όλους τους μαθητές της τάξης και για το εκπαιδευτικό και ειδικό βοηθητικό προσωπικό. Ο ένας συμπληρώνει τον άλλο και όλοι μαζί δείχνουν στα παιδιά την τεράστια αναγκαιότητα και χρησιμότητα της συνεργασίας, της ομαδικότητας, της δημοκρατικής συνύπαρξης και της αλληλοβοήθειας.

Ωστόσο, αν είναι πολύ μικρή η σχολική αίθουσα μπορεί να δημιουργηθούν μικρά προβλήματα όπως ανέφεραν οι εκπαιδευτικοί όπως: π.χ. θορύβους καθώς ο εκπαιδευτικός παράλληλης ή άλλου τύπου ειδικό βοηθητικό προσωπικό πρέπει να μιλάει χαμηλόφωνα. Ακόμα όταν οι δύο εκπαιδευτικοί γενικής και ειδικής αγωγής ή ο εκπαιδευτικός γενικής και το ειδικό βοηθητικό προσωπικό δεν συνεργάζονται μπορεί να οδηγήσει σε διαμάχες των εκπαιδευτικών και στον στιγματισμό και στον κοινωνικό αποκλεισμό των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες από την εκπαιδευτική διαδικασία.

Επίσης, ένα ακόμη πρόβλημα είναι όταν η στάση του δεύτερου εκπαιδευτικού είναι παρεμβατική και πολλές φορές μπορεί με τη συμπεριφορά του να υποτιμά τον εκπαιδευτικό της τάξης (π.χ. - Με τον τρόπο

που το λες δεν μπορούν να το καταλάβουν τα παιδιά.), γεγονός που θα ήταν βοηθητικό αν έπιανε τον εκπαιδευτικό γενικής αγωγής προσωπικά και του εξηγούσε τι έκανε λάθος θα λειτουργούσε θετικά ή να του πρότεινε μια εναλλακτική διδασκαλία.

Στην ίδια κατεύθυνση απάντησαν και οι διευθυντές, οι οποίοι θεωρούν ότι η ύπαρξη εκπαιδευτικών διαφόρων ειδικοτήτων στη σχολική τάξη, καλλιεργεί κλίμα συνεργασίας, αλληλεγγύης και επαγγελματικής ασφάλειας μεταξύ τους. Όταν ο κάθε εκπαιδευτικός γνωρίζει το αντικείμενό του και έχει διάθεση συνεργασίας δεν δημιουργείται πρόβλημα. Όταν όμως δεν υπάρχει η κατάλληλη εκπαίδευση και από τις δύο πλευρές για το πώς συνυπάρχουμε, οργανώνουμε από κοινού ένα πρόγραμμα και πορευόμαστε με κοινούς στόχους τότε δημιουργείται πρόβλημα. Είναι σημαντικό να αναπτύσσονται σχέσεις συνεργασίας για το καλό των παιδιών και χρειάζεται γνώση και σεβασμός για τους διακριτούς ρόλους.

Αλλά και οι κηδεμόνες θεωρούν ότι η ύπαρξη δεύτερου εκπαιδευτικού μέσα στην σχολική τάξη, λειτουργεί πολύ θετικά στους μαθητές, γιατί η βοήθεια που προσφέρει δεν περιορίζεται μόνο στον μαθητή-τρια με τη διάγνωση, αλλά συμβάλλει στη διατήρηση της τάξης στην αίθουσα αλλά και στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Ένταξη των μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε Σχολικές Μονάδες Ειδικής αγωγής ή σε Τμήματα Ένταξης -Αντιμετώπιση προβλημάτων

Η ένταξη των μαθητών σε μία σχολική μονάδα ειδικής αγωγής ή σε ένα τμήμα ένταξης το οποίο λειτουργεί σε ένα σχολείο γενικής αγωγής γίνεται πάντοτε με κριτήριο τις ειδικές και επαυξημένες εκπαιδευτικές ανάγκες του παιδιού. Η ένταξη σε ειδικό πλαίσιο πραγματοποιείται όταν οι μαθητές γνωστικά αδυνατούν να ακολουθήσουν το αναλυτικό πρόγραμμα της τάξης τους. Το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ παίζει καθοριστικό ρόλο στην παραπομπή ενός μαθητή σε Σχολικές Μονάδες Ειδικής αγωγής ή σε Τμήμα Ένταξης ανάλογα με το πόρισμα της διαγνωστικής αξιολόγησης.

Όπως ανέφεραν, η ένταξη των παιδιών είναι αποτελεσματική όταν :

- α) Απορρίπτονται πρακτικές διαχωρισμού, στιγματισμού
- β) Ακολουθείται ομαδοσυνεργατική μέθοδος διδασκαλίας για να εφαρμοστεί η ενταξιακή φιλοσοφία ,
- γ) Μέσα από τη διδακτική γεφυρώνονται οι διαφορές και τονίζονται οι ομοιότητες των παιδιών
- δ) Εφαρμόζεται η διαφοροποιημένη διδασκαλία λαμβάνοντας υπόψιν τις ανάγκες ,το γνωστικό προφίλ και τη μαθησιακή ετοιμότητα των μαθητών
- ε) Η νοοτροπία της ένταξης δεν περιορίζεται μόνο στη σχολική κοινότητα αλλά εκτείνεται και στην κοινωνία
- στ) Αξιοποιείται το κοινωνικό μοντέλο για την ερμηνεία και την αντιμετώπιση της αναπηρίας/μαθησιακής δυσκολίας ζ)όταν αξιοποιείται η τέχνη στη διδακτική πράξη για τη γεφύρωση των διαφορετικότητων /ετεροτήτων και την τόνωση της αυτοεικόνας των μαθητών.

Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι η ένταξη των μαθητών/τριών με αναπηρία ή /και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στις Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής κρίνεται απαραίτητη κυρίως σε βαριές περιπτώσεις αυτισμού, εγκεφαλικής παράλυσης, κινητικής αναπηρίας, σοβαρής και βαριάς νοητικής στέρξης και σε περιπτώσεις αυτισμού χαμηλής λειτουργικότητας και μαθητές με αναπηρία που δεν αυτοεξυπηρετούνται. Επίσης, η ένταξη μαθητών με προβλήματα ακοής και μαθητών με προβλήματα όρασης που δεν αυτοεξυπηρετούνται σε σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής κωφών και βαρήκων και τυφλών αντίστοιχα. Οι μαθητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία, δυσγραφία, δυσαριθμησία), με ελαφριά και μέτρια νοητική καθυστέρηση, αυτισμό υψηλής λειτουργικότητας, μαθητές με γενικευμένες μαθησιακές δυσκολίες, μαθητές με σύνθετες κοινωνικές και συναισθηματικές διαταραχές, μαθητές με ΔΕΠΥ εντάσσονται καλύτερα στο τμήμα ένταξης καθώς με εξατομικευμένο πρόγραμμα μπορεί να ενταχθούν μαθησιακά καθώς και να κοινωνικοποιηθούν στη γενική τάξη.

Τα προβλήματα που έχουν αντιμετωπίσει οι εκπαιδευτικοί και ανέφεραν είναι τα ακόλουθα :

- ✓ Ελλείψεις σε υλικό- τεχνική υποδομή
- ✓ Η άρνηση των γονέων να αποδεχτούν τις υπάρχουσες δυσκολίες των παιδιών και να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση τους μέσω της ένταξης των παιδιών στις δράσεις της Ειδικής Αγωγής
- ✓ Έλλειψη επαρκούς υποστήριξης: Οι μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να χρειάζονται επιπλέον υποστήριξη και προσαρμογές στο πρόγραμμα σπουδών τους. Η έλλειψη επαρκούς υποστήριξης από ειδικευμένους εκπαιδευτικούς και πόρους μπορεί να δυσκολέψει την ένταξη τους.
- ✓ Κοινωνική απομόνωση: Ορισμένοι μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων με τους υπόλοιπους μαθητές. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε απομόνωση και κοινωνικό αποκλεισμό.
- ✓ Υπερφόρτωση του διδακτικού προσωπικού: Η ένταξη μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να απαιτεί επιπλέον χρόνο, πόρους και προσπάθεια από τους εκπαιδευτικούς.
- ✓ Έλλειψη προσαρμογής του προγράμματος σπουδών: Ορισμένοι μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να χρειάζονται προσαρμογές στο πρόγραμμα σπουδών ή ειδικά μαθήματα για να καλύψουν τις ανάγκες τους. Η έλλειψη αυτών των προσαρμογών μπορεί να δυσκολέψει την πρόοδο τους στην εκπαίδευση.
- ✓ Η ανυπαρξία όμορων ειδικοτήτων με αυτή της ειδικής αγωγής που θα μπορούσε να διευκολύνει και να στηρίξει καλύτερα το έργο της , όπως αυτές της εργοθεραπείας και της λογοθεραπείας.

Αντίστοιχα, οι διευθυντές των σχολείων που συμμετείχαν στην εστιασμένη συζήτηση ανέφεραν πως όταν η διαχείριση μαθητών/τριών στο γενικό πλαίσιο της τάξης δεν μπορεί να υποστηρίξει τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες, τότε είναι αποτελεσματική η ένταξη των μαθητών/τριών σε Τμήμα Ένταξης ή Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής. Βεβαίως ανάλογα με τη γνώματευση του ΚΕΔΑΣΥ οι μαθητές εντάσσονται σε ΣΜΕΑΕ ή ΤΕ κατά περίπτωση.

Τα προβλήματα που συνήθως αντιμετωπίζουν είναι στην άρνηση των κηδεμόνων να αποδεχτούν την ενδεδειγμένη δομή που προτείνουν τα ΚΕ.ΔΑ.ΣΥ. Σημαντικό επίσης πρόβλημα είναι η μη έγκριση νέων

τμημάτων παρόλες τις αιτήσεις των σχολείων. Άλλα προβλήματα που αναφέρθηκαν είναι ότι τα τμήματα ένταξης καλύπτουν λίγες ώρες υποστήριξης και για να παρακολουθήσει ο μαθητής το τμήμα ένταξης απομακρύνεται από το τμήμα του, επομένως χάνει το αντίστοιχο μάθημα και κάποιοι μαθητές αισθάνονται ότι στοχοποιούνται. Επίσης, υπάρχουν περιπτώσεις γονέων που δε δέχονται τη φοίτηση στο τμήμα ένταξης επειδή θεωρούν ότι θα στοχοποιηθεί το παιδί τους.

Οι κηδεμόνες πιστεύουν ότι ο θεσμός του τμήματος ένταξης είναι ουσιαστικός αλλά χρειάζεται να υπάρχουν περισσότεροι εκπαιδευτικοί γιατί οι ανάγκες είναι πολλές και οι ώρες λιγοστές για παρέμβαση και φυσικά να υφίσταται, αφού δεν έχουν τμήμα ένταξης όλες οι σχολικές μονάδες. Ακόμη και οι μονάδες ειδικής αγωγής με την κατάλληλη αναβάθμιση θα μπορούσαν να αποτελέσουν πυλώνες εκπαίδευσης στη διαφορετικότητα και να εκπονηθούν κατάλληλα προγράμματα συναισθηματικής ανάπτυξης, ενσυναίσθησης κι αποδοχής.

Προβλήματα που προκύπτουν με την αλλαγή του εκπαιδευτικού προσωπικού κάθε έτος για την ένταξη των μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (π.χ. ανάπτυξη ουσιαστικών σχέσεων) -Προτάσεις επίλυσης

Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι η αλλαγή του εκπαιδευτικού προσωπικού για την ένταξη των μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες κάθε έτος είναι το πιο σημαντικό πρόβλημα του συγκεκριμένου θεσμού.

Η αλλαγή του εκπαιδευτικού προσωπικού δεν βοηθάει τους μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Οι μαθητές αντιμετωπίζουν διάφορες δυσκολίες, είναι ευάλωτοι στις αλλαγές, και κάθε αλλαγή πολλές φορές τους καθηλώνει στο ίδιο σημείο. Τα παιδιά αυτά χρειάζονται έναν άνθρωπο ως σημείο αναφοράς στο σχολικό περιβάλλον, η ψυχολογική τους κατάσταση είναι αυτή που πολύ συχνά παίζει κάρδιο ρόλο στην εξέλιξή τους. Χρειάζεται η ανάπτυξη ουσιαστικών σχέσεων, ούτως ώστε να σημειώσουν πρόοδο και η αλλαγή εκπαιδευτικού κάθε χρόνο δε βοηθάει καθόλου σε αυτό. Αντιθέτως, δυσχεραίνει πολύ το έργο.

Επιπλέον οι εκπαιδευτικοί και μέλη ειδικού εκπαιδευτικού και βοηθητικού προσωπικού που αλλάζουν ανά έτος στα σχολεία δεν μπορούν να συντονιστούν με τις πραγματικές ανάγκες των μαθητών. Μέχρι να σχηματίσουν το προφίλ του εκάστοτε μαθητή και να γίνει μια πιο ουσιαστική δουλειά, έρχεται η λήξη του σχολικού έτους. Οι μαθητές με αναπηρίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες έχουν μία πορεία που πολλές φορές είναι αρκετά αργή. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα οι στοχοθεσίες που τίθενται να μην είναι πραγματικές, όταν μιλάμε για μαθητές με μεγάλες δυσκολίες δεδομένου ότι ένα σχολικό έτος δεν αρκεί για την απόκτηση τους. Επιπλέον, χάνεται πολύτιμος χρόνος ως προς την εξασφάλιση της εμπιστοσύνης με το νέο εκπαιδευτικό, την ανάγνωση των δυνατοτήτων του μαθητή εκ νέου και την δημιουργία ενός νέου πλαισίου στο οποίο ο μαθητής καλείται να ξαναπροσαρμοστεί.

Οι εκπαιδευτικοί προτείνουν ως τρόπους επίλυσης τους κάτωθι :

- ✓ Η εναλλαγή ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού να πραγματοποιείται ανά τρία έτη, όπου ο εκπαιδευτικός θα έχει αναπτύξει σχέση εμπιστοσύνης με το περιβάλλον του μαθητή υπό υποστήριξη, τόσο με τον ίδιο τον μαθητή όσο τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς του και θα έχει προσφέρει σε μεγάλο βαθμό ουσιαστική και αποτελεσματική βοήθεια στον μαθητή.
- ✓ Μόνιμοι διορισμοί στα τμήματα ένταξης όσο και στα ειδικά σχολεία. Για την Παράλληλη Στήριξη θα μπορούσαν να γίνουν διετεείς συμβάσεις εργασίας ή να δημιουργηθούν οργανικές θέσεις εκπαιδευτικών στα ΚΕΔΑΣΥ που να εργάζονται στην Παράλληλη Στήριξη ή να αλλάξει ο θεσμός της Παράλληλης και να οριστεί τουλάχιστον ένας εκπαιδευτικός συμπερίληψης σε κάθε σχολείο.
- ✓ Προκήρυξη θέσεων με μακροπρόθεσμη ισχύ (για παράδειγμα, ένας εκπαιδευτικός που αναλαμβάνει έναν μαθητή που πέρασε από το ΚΕ.ΔΑ.ΣΥ. στη Β' Δημοτικού και τον αναλαμβάνει στη Γ' Δημοτικού,, να δεσμεύεται για τον συγκεκριμένο μαθητή έως και την ΣΤ' τάξη απέναντι στον μαθητή - προκήρυξη θέσεων για 4 σχολικά έτη). Αυτή η λύση θα περιόριζε, επίσης, τη μετακίνηση των εκπαιδευτικών σε ετήσια βάση από πόλη σε πόλη.
- ✓ Ένας μόνιμος εκπαιδευτικός να έχει τα απαραίτητα προσόντα για να μπορεί να αναλάβει μαθητή παράλληλης στήριξης. Εν συνεχεία, εάν οι παιδαγωγικές σχολές γίνουν πενταετείς εντάσσοντας την ειδική αγωγή στο 5ο έτος, τότε όλοι οι εκπαιδευτικοί σε βάθος χρόνου θα έχουν την απαραίτητη εξειδίκευση ώστε κάθε Σεπτέμβριο να μπορούν να αναλάβουν τμήμα γενικής εκπαίδευσης, τμήμα ένταξης ή παράλληλη στήριξη. Αποφεύγεται κατ' αυτόν τον τρόπο και το burnout των εκπαιδευτικών.
- ✓ Αν δεν είναι εφικτή η παραμονή του ίδιου εκπαιδευτικού πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης παράλληλης στήριξης, καλό είναι να υπάρχει μια διαδικτυακή επικοινωνία (μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου) της νέας παράλληλης με την παλιά ώστε να ενημερώνονται αποτελεσματικά για το μαθητή. Η έκθεση που συντάσσεται στο τέλος κάθε σχολικής χρονιάς δεν αποτελεί ικανοποιητικό τρόπο ενημέρωσης του νέου εκπαιδευτικού.
- ✓ Να υπάρχει η δυνατότητα (στο τέλος της σχολικής χρονιάς) να δηλώνει ο εκπαιδευτικός της παράλληλης στήριξης την επιθυμία του να συνεχίσει και την επόμενη χρονιά με τον ίδιο μαθητή. Αυτό θα μπορούσε ενδεχομένως, να υπάρχει σαν επιλογή στη Τελική Έκθεση της παράλληλης στήριξης. Με αυτόν τον τρόπο, θα γνωστοποιούνταν η εν λόγω επιθυμία στους αρμόδιους φορείς και εκείνοι με τη σειρά τους θα μπορούσαν να εξετάσουν το θέμα.

Στην ίδια κατεύθυνση οι διευθυντές των σχολείων θεωρούν ότι αλλαγή του εκπαιδευτικού προσωπικού κάθε έτος αποτελεί πρόβλημα για την ένταξη των μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες καθώς οι μαθητές αυτοί χρειάζονται ένα σταθερό πλαίσιο που είναι σημαντικό στην ανάπτυξη ουσιαστικών σχέσεων και πολλές φορές είναι χρονοβόρα η προσαρμογή τους στο νέο πρόσωπο. Θα ήταν ιδανικό όπως επεσήμαναν, στο τέλος της χρονιάς, με βάση το πόσο έχει βοηθήσει το παιδί ο συγκεκριμένος εκπαιδευτικός και τι σχέση που έχουν αναπτύξει, να προτείνεται από το γονέα η συνέχιση της εκπαίδευσής του και την επόμενη χρονιά από τον ίδιο εκπαιδευτικό μέχρι να λήξει το

διάστημα που καθορίζει η έκθεσή του από το ΚΕΔΑΣΥ. Αν ο γονέας θεωρεί ότι το παιδί του δεν έχει βοηθηθεί όπως θα έπρεπε να του δίνεται η δυνατότητα να αλλάζει εκπαιδευτικό.

Μια άλλη λύση είναι να δίνεται η δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς, εφόσον το επιθυμούν, να συνεχίσουν την εργασία τους σε ένα φορέα για τουλάχιστον 3 χρόνια. Ήτοι να μπορούν, να τοποθετούνται για τουλάχιστον 3 χρόνια σε μία περιοχή και να διαλέγουν κατά προτεραιότητα τις δομές στις οποίες εργάστηκαν την προηγούμενη σχολική χρονιά.

Σε αντίθεση με τις ανωτέρω τοποθετήσεις, κάποιιοι εκ των διευθυντών θεωρούν ότι είναι αμφιλεγόμενο το ζήτημα διότι κάποιες φορές δεν συνάπτονται θετικές σχέσεις συνεργασίας με τον/την εκπαιδευτικό, οπότε η εναλλαγή των προσώπων μπορεί να λειτουργήσει και θετικά στους/στις μαθητές/τριες που ανήκουν στην συμπεριληπτική εκπαίδευση. Επισημαίνουν ότι η ανάληψη των τμημάτων για δύο συνεχόμενα έτη είναι ασφαλής επιλογή, εκτός και αν παρατηρηθούν προβλήματα συνεργασίας κατά το 1ο έτος ανάληψης.

Αλλά και οι κηδεμόνες θεωρούν ότι η σταθερότητα, η ομαλή συνέχεια και η ισορροπία του πλαισίου στήριξης των ωφελούμενων μαθητών, συμπεριλαμβανομένων και των εκπαιδευτικών, είναι πολύ σημαντική και συμβάλλει τα μέγιστα στην αποτελεσματικότητα. Είναι διαφορετικό ένας μαθητής να συνεχίσει με τον ίδιο εκπαιδευτικό, καθώς έχει γνωρίσει ο ένας τον άλλον και τις ανάγκες του, υπάρχει συνέχεια και εξέλιξη, εξοικονομείται χρόνος προς όφελος του μαθητή από το να κάνει ένα νέο ξεκίνημα κάθε χρονιά.

Επίσης, είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη ότι οι περισσότερες περιπτώσεις ωφελούμενων μαθητών δεν είναι δεκτικοί αλλαγών, προκαλούν άγχος, αναστάτωση και διαταράσσουν την καθημερινή ομαλότητα και σταθερότητα που έχει επιτευχθεί. Ενδεικτικά, αναφέρεται ότι κατά τον σχεδιασμό των δράσεων θα μπορούσε να δίνεται προτεραιότητα στους ίδιους εκπαιδευτικούς ανά μαθητή με βάση δεδομένα περασμένων ετών καθώς να δίνεται και η δυνατότητα επιλογής στους γονείς.

B2.FOCUS GROUP (Ομάδα εστιασμένης συζήτησης με Περιφερειακούς Διευθυντές –Υποστηρικτικές Δομές

Διαπίστωση διαφορών-διαστάσεων απόψεων μεταξύ των εκθέσεων αξιολόγησης – γνωματεύσεων του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. και άλλων αρμόδιων φορέων / επιτροπών

Σε κάποιες περιπτώσεις, όπως αναφέρθηκε υπάρχει διάσταση απόψεων μεταξύ των γνωματεύσεων του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. και άλλων φορέων. Αυτό φαίνεται να προκύπτει καταρχήν από τη διαφορετική "ιατρική" προσέγγιση και αρμοδιότητες τα οποία επηρεάζουν τις γνωματεύσεις π.χ. των ιατροπαιδαγωγικών. Το σύστημα ταξινόμησης και προσδιορισμού των δυσκολιών είναι διαφορετικό π.χ. ICD 10, συχνά φαίνεται να επηρεάζεται η διάγνωση από την ανάγκη να συνταγογραφηθούν θεραπευτικά προγράμματα π.χ. συναντάται πέρα του αναμενόμενου η διάγνωση "διαταραχή της άρθρωσης" ενώ συνήθης διάσταση μπορεί να αφορά το δίπολο "ειδικές μαθησιακές δυσκολίες - γενικευμένες μαθησιακές δυσκολίες". Επίσης, ενώ είναι πλέον σαφές ότι τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. έχουν την αποκλειστική αρμοδιότητα για το πλαίσιο φοίτησης του μαθητή, συνεχίζεται να αναγράφεται συχνά σε γνωματεύσεις ιατροπαιδαγωγικών πρόταση για

στήριξη, ειδικά για παράλληλη στήριξη, το οποίο δημιουργεί σε ορισμένες περιπτώσεις δυσκολία στη συνεργασία του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. με τους γονείς.

Η διάσταση απόψεων (εκτός από τα WISC όπου μοιραία υπάρχει προτυποποίηση του εργαλείου οπότε και του αποτελέσματος) δεν παρατηρείται μόνο μεταξύ άλλων φορέων και των ΚΕΔΑΣΥ, αλλά δυστυχώς και μεταξύ των ίδιων των ΚΕΔΑΣΥ. Το πιο ενδιαφέρον είναι ότι μπορεί να υπάρξει διάσταση ακόμα και εντός του ίδιου ΚΕΔΑΣΥ ανάλογα με το ποια διεπιστημονική ομάδα αξιολογεί και πώς ερμηνεύει τα "κλινικά στοιχεία".

Όταν υπάρχει διάσταση απόψεων μεταξύ των εκθέσεων αξιολόγησης – γνωματεύσεων των ΚΕΔΑΣΥ, και των Κοινοτικών Κέντρων Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων για τον ίδιο μαθητή ή όταν οι γονείς και κηδεμόνες διαφωνούν με το αποτέλεσμα της έκθεσης αξιολόγησης – γνωμάτευσης του ΚΕΔΑΣΥ, οι γονείς ή κηδεμόνες έχουν δικαίωμα προσφυγής σε πενταμελή Δευτεροβάθμια Επιτροπή Διεπιστημονικής Αξιολόγησης (ΔΕΔΑ), που συγκροτείται με απόφαση του περιφερειακού διευθυντή εκπαίδευσης.

Παλαιότερα με τη ΔΕΔΑ (Δευτεροβάθμια Επιτροπή διεπιστημονικής αξιολόγησης) σχεδόν όλες οι εκθέσεις των ΚΕΔΔΥ-ΚΕΣΥ που έφταναν στη ΔΕΔΑ διαφοροποιούνταν, κυρίως ως προς τις εισηγήσεις. Πλέον με αλλαγή της σύνθεσης της ΔΕΔΑ δεν παρατηρείται κάτι ανάλογο.

Αξιολόγηση συνεργασίας των Επιτροπών Διεπιστημονικής Υποστήριξης με τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ

Η συνεργασία των ΕΔΥ με τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ, περιλαμβάνει την ανταλλαγή πληροφοριών, την αξιολόγηση και υποστήριξη των ατόμων, καθώς και την ανάπτυξη κοινών προγραμμάτων ή πρωτοβουλιών για τη βελτίωση της ποιότητας της υποστήριξης που παρέχεται.

Όπως, επισημάνθηκε, από την αρχή του έτους καθορίζεται το πλαίσιο συνεργασίας με τις ΕΔΥ και υπάρχει ένα καθημερινό ανοικτό δίκτυο επικοινωνίας. Γίνεται προσπάθεια για μεγιστοποίηση του χρόνου συνεργασίας. Είναι σημαντικό το γεγονός ότι σε περιπτώσεις μαθητών που έχρηζαν περισσότερο συστηματικής και συστημικής προσέγγισης αξιοποιήθηκε στο μέγιστο η συνεργασία αυτή και αποδείχθηκε πολύ αποτελεσματική.

Με δεδομένες τις αντικειμενικές δυσκολίες (απόσταση, έλλειψη χρόνου, πολλές Σχολικές Μονάδες σε κάθε ΕΔΥ κ.α.) η συνεργασία είναι ικανοποιητική.

Αίτημα εξέτασης του ωφελούμενου από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.

Η αναγνώριση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών/αναπηρία ενός παιδιού μπορεί να διαφέρει ανάλογα με τον γονέα και τις συγκεκριμένες ανάγκες του παιδιού. Οι ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να αναγνωριστούν μέσω διάφορων τρόπων, όπως η παρατήρηση της συμπεριφοράς και της μαθησιακής απόδοσης του παιδιού, οι συνεντεύξεις με τους εκπαιδευτικούς ή άλλους ειδικούς, και οι συστάσεις από εξειδικευμένους επαγγελματίες όπως ψυχολόγοι ή λογοθεραπευτές.

Τα τελευταία χρόνια φαίνεται ότι στην πλειοψηφία τους οι γονείς ενδιαφέρονται και θέλουν να αξιολογηθεί το παιδί τους. Όταν ο γονέας αναγνωρίζει ότι το παιδί του έχει ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, μπορεί να απευθυνθεί στο ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ (Κέντρο Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Στήριξης) για να ζητήσει τη

διενέργεια εξέτασης του μαθητή. Το κλειδί λοιπόν είναι αν ο κηδεμόνας αναγνωρίζει τις ανάγκες του παιδιού του τις αποδέχεται και θέλει να το βοηθήσει.

Ωστόσο, υπάρχουν και οι περιπτώσεις που οι γονείς είναι αρνητικοί. Αυτό συμβαίνει είτε γιατί δεν αναγνωρίζουν ότι το παιδί τους παρουσιάζει δυσκολίες αλλά και κάποιες φορές επειδή έχει ήδη δημιουργηθεί αρνητικό κλίμα στο σχολείο καθώς βάλλονται για τις δυσκολίες του παιδιού τους ειδικά όταν είναι θέμα συμπεριφοράς.

Στην Προσχολική Εκπαίδευση επιπρόσθετα, υπάρχουν πολλές αντιδράσεις από τους γονείς όταν παραπέμπονται από τις διευθύνσεις των Σχολικών Μονάδων για αξιολόγηση των παιδιών τους. Ο Νόμος δεν προστατεύει ούτε τα δικαιώματα των παιδιών που αντιμετωπίζουν δυσκολίες ούτε τα δικαιώματα των εκπαιδευτικών αλλά ούτε τα δικαιώματα των συμμαθητών εφόσον δίνει την αποκλειστική ευθύνη απόφασης αιτήματος προς τα ΚΕ.ΔΑ.ΣΥ. στους γονείς. Οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν κανένα λόγο τελικά και η γνώμη τους δεν υπολογίζεται. Η συμβολή της ΕΔΥ σε αυτόν τον τομέα είναι σημαντική και διευκολύνει μέσα από τη διεπιστημονική προσέγγιση, σε μεγάλο βαθμό την προσπάθεια του σχολείου να επικοινωνήσει στον γονέα/κηδεμόνα τις ανησυχίες του ως προς τον μαθητή/τρια αλλά και την προβλεπόμενη διαδικασία για παραπομπή του /της στον φορέα.

Λειτουργία της Επιτροπής Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ) -Διαπίστωση προβλημάτων

Η Επιτροπή Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ) είναι νέος θεσμός που απαιτεί διάρκεια για να καλλιεργηθεί η αντίστοιχη κουλτούρα, να αρθούν οι αντιστάσεις των γονέων, να εξοικειωθούν οι επαγγελματίες με τις νέες πρακτικές, να αποκτήσουν σχολική -παιδαγωγική επάρκεια και εμπειρία οι ειδικοί της ψυχικής υγείας.

Τα προβλήματα που έχουν διαπιστωθεί ως προς τη λειτουργία της της Επιτροπής Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ) είναι τα ακόλουθα :

- ✓ Δυσκολία εδραίωσης κλίματος ουσιαστικής συνεργασίας μεταξύ των μελών της Ε.Δ.Υ. και του υπόλοιπου εκπαιδευτικού προσωπικού του σχολείου.
- ✓ Δυσκολία ελέγχου της μεγάλης ροής των αιτημάτων που φτάνουν στην Ε.Δ.Υ. και προτεραιοποίησής τους.
- ✓ Άνιση επιβάρυνση του ΕΕΠ της ΕΔΥ με αρμοδιότητες που δεν είναι δικές τους π.χ. γραφειοκρατικά έγγραφα, διαχείριση περιπτώσεων που απαιτείται ο πρόεδρος της ΕΔΥ και διευθυντής του σχολείου να διαδραματίσει το βασικό ρόλο.
- ✓ Εδραίωση ικανοποιητικής σταθερής επικοινωνίας και σχέσεων συνεργασίας μεταξύ του ΕΕΠ της ΕΔΥ και των άλλων μελών της ΕΔΥ (του Εκπαιδευτικού Ειδικής Αγωγής και του Προέδρου (Διευθυντής).
- ✓ Δυσκολία διαχείρισης της πίεσης που προκύπτει με αποτέλεσμα να μην πραγματοποιούνται βασικές διαδικασίες της ΕΔΥ π.χ. συζήτηση με καταγραφή σε πρακτικό.

- ✓ Διαπιστώνονται προβλήματα σχετικά με το ωράριο και το πρόγραμμα των Ε.Δ.Υ., καθώς ο χρόνος που το προσωπικό βρίσκεται σε κάθε σχολική μονάδα δεν είναι αρκετός για να διαμορφώσουν και να εφαρμόσουν επιτυχώς ένα Ε.Π.Ε. πάνω στις ανάγκες του ωφελούμενου.
- ✓ Οι υποχρεώσεις των Ε.Δ.Υ. σε κάθε σχολική μονάδα είναι πολλές και διαφορετικές, γεγονός που δεν επιτρέπει την ουσιαστική γνωριμία και σύνδεση με τον κάθε μαθητή/ωφελούμενο.
- ✓ Η μεγάλη κατανομή των σχολείων που καλούνται να υποστηρίξουν τα μέλη του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού δεν επιτρέπει την πλήρη άσκηση των προβλεπόμενων καθηκόντων και αρμοδιοτήτων τους καθώς το πλήθος των αναγκών των σχολείων είναι μεγάλο και ο χρόνος αντιμετώπισής τους ασφυκτικός. Κρίνεται σημαντική η μείωση του αριθμού ανάθεσης των σχολείων σε κάθε ΕΔΥ με αύξηση του αριθμού ίδρυσής τους.
- ✓ Μεγάλη γραφειοκρατία και δυσκολίες συντονισμού, οργάνωσης και επικοινωνίας όλων των εμπλεκόμενων (σχολείων, ΚΕΔΑΣΥ, ΕΔΥ κλπ)
- ✓ Έλλειψη σταθερότητας των μελών της. Κάθε χρόνο αλλάζουν και ώσπου να γνωρίσουν το σχολείο και τους μαθητές φεύγουν για να έρθουν την επόμενη χρονιά άλλοι. Επίσης η μία μέρα την εβδομάδα δεν επιτρέπει την καλή γνωριμία μεταξύ τους και την αποτελεσματική συνεργασία.
- ✓ Έλλειψη επιμόρφωσης σε θέματα διαφοροποιημένης διδασκαλίας και συνεργασίας σχολείου οικογένειας

Εμπόδια ή δυσκολίες για την παροχή των υπηρεσιών των ΚΕ.ΔΑ.ΣΥ.

Τα εμπόδια που αναφέρθηκαν ότι αντιμετωπίζουν τα ΚΕ.ΔΑ.ΣΥ. είναι τα ακόλουθα :

- ✓ Έλλειψη επικαιροποιημένων κριτηρίων κατηγοριοποίησης εκπαιδευτικών αναγκών με εκπαιδευτικό προσανατολισμό, πρωτόκολλων αξιολόγησης και εργαλείων
- ✓ Η δέσμευση ακολουθίας των προτάσεων των εκθέσεων από τους γονείς
- ✓ Η αποσαφήνιση κριτηρίων και προϋποθέσεων παροχής "παράλληλης στήριξης" στους μαθητές
- ✓ Στελέχωση με αναπληρωτές που μπορεί να έχουν και μηδαμινή εμπειρία στην εκπαίδευση. Η χαμηλή ετοιμότητα των νέων μελών να ανταποκριθούν στη διαδικασία της αξιολόγησης καθώς επίσης και αυτής της διεπιστημονικής προσέγγισης. Κατά συνέπεια στην έναρξη κάθε σχολικού έτους προκύπτει η ανάγκη συστηματικής επιμόρφωσης ως προς την εκτέλεση των καθηκόντων τους.
- ✓ Η απουσία τυποποιημένων εγγράφων που αξιοποιούνται σε όλες τις φάσεις λειτουργίας του ΚΕΔΑΣΥ ώστε να διασφαλίζεται η ενιαία λειτουργία τους σε όλη την Ελλάδα.
- ✓ Πολλαπλές αρμοδιότητες ψυχολόγων (αντιμετωπίζεται με προσλήψεις ώστε να υπάρχει επιμερισμός των καθηκόντων πχ Αξιολογικές Εκθέσεις, συμβουλευτική στο χώρο του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ, υποστήριξη σχολικών μονάδων).
- ✓ Η έλλειψη παιδοψυχιατρων στα ΚΕΔΑΣΥ οδηγεί στο να χρειάζεται παραπομπή σε κέντρο ψυχικής υγείας, που καθυστερεί την όλη διαδικασία.

- ✓ Οι κτιριακές υποδομές δεν είναι καλές ούτε επαρκείς με αποτέλεσμα να χρειάζεται η παραχώρηση αιθουσών σχολείων ή Δήμων για να λειτουργήσει το ΚΕΔΑΣΥ.
- ✓ Η έλλειψη οικονομικής αυτάρκειας των ΚΕΔΑΣΥ οδηγεί σε αδυναμία κάλυψης βασικών λειτουργικών αναγκών τους που έχει ως αποτέλεσμα να αναζητείται η υποστήριξη των Σχολείων, των Δήμων καθώς επίσης και χορηγών σε κάποιες περιπτώσεις.
- ✓ Η έλλειψη μόνιμων στελεχών στα ΚΕΔΑΣΥ και ο αποκλεισμός τους από τους μόνιμους διορισμούς είναι μέγιστο θέμα και πρόβλημα.
- ✓ Μερίδα γονέων που δε συμφωνούν με τις γνωματεύσεις, δεν τις υπογράφουν και προβαίνουν συχνά σε αρνητικές συμπεριφορές προς τα μέλη της διεπιστημονικής ομάδας.
- ✓ Σημαντικό πρόβλημα είναι η μακρόχρονη αναμονή για την οργάνωση προγραμματισμένου ραντεβού, από τη στιγμή που ο γονέας θα καταθέσει το αίτημα.

B3. FOCUS GROUP (Ομάδα εστιασμένης συζήτησης με φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών)

Αναγκαιότητα θεσμικών ρυθμίσεων για τις δράσεις της Ειδική Αγωγής

Σύμφωνα με τους εκπροσώπους των φορέων της κοινωνίας των πολιτών :

Ο υποστόχος 12.2 του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΔ) σχετικά με τη αναθεώρηση του νομοθετικού πλαισίου για την εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία, αναγνωρίζει την ανάγκη εκσυγχρονισμού της νομοθεσίας σύμφωνα με την συμπεριληπτική /ενταξιακή εκπαίδευση, γεγονός που κρίνεται θετικά. Ωστόσο, το νέο πλαίσιο για την αναπηρία, απαιτεί ολιστική προσέγγιση και αναθεώρηση του νομικού πλαισίου και της νομοπαραγωγικής διαδικασίας, με γνώμονα την αρχή της μη διάκρισης και την διασφάλιση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία. Βασικό κενό που εντοπίζεται στο νομοθετικό πλαίσιο της χώρας, και το οποίο αποδυναμώνει οποιαδήποτε άλλη νομοθετική πρόβλεψη, είναι το περιορισμένο εύρος της νομοθεσίας κατά των διακρίσεων, που εφαρμόζεται μόνο στο πεδίο της απασχόλησης/εργασίας, και δεν έχει ακόμα επεκταθεί όπως προβλέπεται στον νόμο 4488/2017 (Μέρος Δ') και στον ν.4443/2016 (άρθρα 3 και 24) -ο οποίος μάλιστα τροποποιήθηκε με το άρθρο 3 του ν. 5023/2023- στους τομείς της εκπαίδευσης, της κοινωνικής προστασίας, της παροχής αγαθών και υπηρεσιών. Σε ότι αφορά τη νομοθεσία για την ειδική αγωγή και εκπαίδευση, αυτό που απαιτείται προκείμενου να εναρμονιστεί με τη θεμελιώδη αρχή της μη διάκρισης δεν περιορίζεται σε μεμονωμένες βελτιωτικές διατάξεις, αλλά αφορά την κατάργηση της πρακτική της ξεχωριστής νομοθέτησης για την ειδική εκπαίδευση και την οριζόντια ένταξη της διάστασης της αναπηρίας στο νομοθετικό πλαίσιο της εκπαίδευσης.

Επιπροσθέτως, η διασφάλιση του δικαιώματος των μαθητών με αναπηρία στη συμπερίληψη, προϋποθέτει την απαγόρευση κάθε νομοθετικής ή ρυθμιστικής διάταξης που περιορίζει την ένταξη των ατόμων με αναπηρία στο γενικό εκπαιδευτικό σύστημα στη βάση της αναπηρίας ή της βαρύτητας της αναπηρία τους.

Παρά τις όποιες θεσμικές μεταρρυθμίσεις και τις όποιες προσπάθειες βελτίωσης των συνθηκών εκπαίδευσης των μαθητών/τριών με αναπηρία και επίλυσης των υφιστάμενων προβλημάτων και παρά την

αύξηση των εγκρίσεων για την υποστήριξη των μαθητών/τριών αυτών στη γενική εκπαίδευση τα τελευταία χρόνια, απαιτούνται περαιτέρω θεσμικές και ουσιαστικές αλλαγές για την υλοποίηση του δικαιώματός τους μέσα σε ένα σύστημα συνεκπαίδευσης, όπως το άρθρο 24 της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ΑμεΑ ορίζει.

Το πρόταγμα της σύγχρονης εκπαιδευτικής πολιτικής οφείλει να τάσσεται με την κυρίαρχη παγκοσμίως σύσταση της ισότιμης συνεκπαίδευσης και της ένταξης των μαθητών/τριών με αναπηρία σε «Ένα Σχολείο για Όλους/ες», σε τάξεις κοινές με τον λοιπό μαθητικό πληθυσμό, που ενισχύουν την επαφή και τη συμπιλίωση με τη «διαφορετικότητα», την ανάπτυξη δεσμών σεβασμού και αλληλοβοήθειας, τη συναισθηματική και κοινωνική ανθεκτικότητα των μαθητών/τριών αυτών.

Στην κατεύθυνση αυτή, μεταξύ άλλων απαραίτητων και ουσιαστικών προαπαιτούμενων, αποτελεί η ουσιαστική αξιολόγηση και αναμόρφωση των θεσμών των Τμημάτων Ένταξης (Τ.Ε.) και της Παράλληλης Στήριξης (Π.Σ.), περιλαμβανομένου του επαναπροσανατολισμού της τελευταίας στον ουσιαστικό ρόλο που καλείται να διαδραματίσει (με τη σημερινή της λειτουργία, η Π.Σ. αντί να παρέχεται ως ενισχυτικός και ενταξιακός θεσμός της παιδαγωγικής πράξης και μαθησιακής διαδικασίας, συμβάλλοντας στην ολόπλευρη ενσωμάτωση και προσαρμογή των μαθητών/τριών με αναπηρία στη σχολική πραγματικότητα, στην προστασία τους από τον αποκλεισμό και την περιθωριοποίηση, τείνει συχνά και ατυχώς να προσλαμβάνει χαρακτήρα φύλαξης ή εξυπηρέτησης στην καθημερινή διαβίωση).

Σημειώνεται ότι τουλάχιστον η αποτίμηση του θεσμού των τμημάτων ένταξης και της παράλληλης στήριξης αποτελεί στόχευση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία (στόχος 12: «Εκπαίδευση και Κατάρτιση για Όλους», επιμέρους στόχος 10).

Κατόπιν των ανωτέρω, καθίσταται αναγκαίος ένας συνολικός στρατηγικός σχεδιασμός για την εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία που θα καταλήγει στην εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου σχεδίου για την απαραιτή και καθολική ένταξη των μαθητών/τριών αυτών στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας, α' β' γ' βήματα εκπαίδευση, το οποίο θα πρέπει τουλάχιστον να διέπεται από τις εξής προτεραιότητες (συμπεριλαμβανομένων των κατά περίπτωση θεσμικών αλλαγών, όπου απαιτούνται):

- ✓ την επαρκή παροχή προγραμμάτων Παράλληλη στήριξη, όπου, ελλείψει οικονομικών πόρων, λαμβάνουν προτεραιότητα ορισμένοι/ες μόνο μαθητές/τριες έναντι άλλων, και την εφαρμογή όλων των ειδικότερων μέτρων που ήδη έχουν θεσμοθετηθεί για τους/τις μαθητές/τριες με αναπηρία, με γνώμονα τη σταδιακή υλοποίηση του δικαιώματός τους στην εκπαίδευση σε ίση βάση με τους/τις συνομήλικους τους
- ✓ την υποστήριξη των μαθητών/τριών με σοβαρή αναπηρία που χρήζουν παράλληλη στήριξη, συγχρόνως με υποστήριξη από ειδικό βοηθητικό προσωπικό και σχολικό νοσηλευτή (* να αναθεωρηθούν οι προβλέψεις που καθιστούν ασυμβίβαστη την πρόσβαση στις υπηρεσίες Σχολικού Νοσηλευτή, για μαθητές/τριες που επί τη βάσει τεκμηρίων χρήζουν απολύτως της υποστήριξης αυτής και είναι ταυτόχρονα δικαιούχοι στήριξης άλλης μορφής, πρωτίστως παράλληλης, ως προβλέψεις που περιορίζουν τη δυνατότητα εύρυθμης παρακολούθησης των

- σχολικών τους υποχρεώσεων και εγείρουν πρόσθετα εμπόδια στην πρόσβασή τους στις εκπαιδευτικές διαδικασίες)
- ✓ την οργάνωση ενός αξιόπιστου και ασφαλούς συστήματος μεταφοράς των μαθητών/τριών με αναπηρία προς και από τα σχολεία τους, προκειμένου να βρίσκονται από την πρώτη ημέρα του σχολικού έτους στις τάξεις τους
 - ✓ την υποστήριξη της ειδικής αγωγής με μόνιμους πόρους από τον κρατικό προϋπολογισμό, ως αναπόσπαστο κομμάτι του εκπαιδευτικού συστήματος, αντί της συστηματικής αντιμετώπισής της ως δευτερεύουσας σημασίας έναντι της γενικής εκπαίδευσης, με την προτεραιοποίηση της δεύτερης σε ό,τι αφορά την κατανομή των πιστώσεων
 - ✓ την άρση της παγίως ετεροχρονισμένης έναρξης του σχολικού έτους στις ΣΜΕΑΕ και τον κατάλληλο προγραμματισμό των αρμόδιων κεντρικών και περιφερειακών υπηρεσιών της εκπαίδευσης για την έγκαιρη κάλυψη των εκ των προτέρων γνωστών αναγκών των μαθητών/τριών με αναπηρία που φοιτούν σε αυτές
 - ✓ την επαρκή στελέχωση των ΣΜΕΑΕ με μόνιμο ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό, και όχι αναπληρωτές/τριες κατά τη συνήθη πρακτική, με την προσφυγή σε πόρους του ΕΣΠΑ, καθώς και ΕΒΠ και σχολικούς νοσηλευτές
 - ✓ η διασφάλιση της καθολικής προσβασιμότητας των μαθητών/τριών με αναπηρία σε όλες τις δομές α', β' και γ' βαθμιας εκπαίδευσης (στις κτιριακές εγκαταστάσεις, στο ηλεκτρονικό περιβάλλον, στις υπηρεσίες, στον εξοπλισμό και το εκπαιδευτικό υλικό, στις εκπαιδευτικές μεθόδους και διαδικασίες) και των εύλογων προσαρμογών, όπου χρειάζεται
 - ✓ τη διασφάλιση της πρόσβασης σε υπηρεσίες πρώιμης διάγνωσης και παρέμβασης παιδιών με αναπηρία στην προσχολική ηλικία και τη θέσπιση δημόσιων δομών και υπηρεσιών για την πρώιμη παρέμβαση
 - ✓ την κατάρτιση αναλυτικών προγραμμάτων σπουδών, στοχευμένων στην εξατομικευμένη εκπαίδευση των μαθητών/τριών με αναπηρία
 - ✓ την παροχή διερμηνείας στη νοηματική γλώσσα σε κωφούς/ές ή βαρήκοους/ες μαθητές/τριες, καθώς και την έγκαιρη παράδοση των σχολικών βιβλίων με τις κατάλληλες προδιαγραφές για τα άτομα με αναπηρία (λ.χ. σε γραφή Braille, προσαρμοσμένα στις ανάγκες των κωφών μαθητών κ.λπ.)
 - ✓ την ενίσχυση της ειδικής στήριξης των μαθητών/τριών με αναπηρία κατά τις εκπαιδευτικές μεταβάσεις σε ανώτερες βαθμίδες εκπαίδευσης
 - ✓ την ένταξη των Ε.Ε.Ε.Κ. στο εθνικό σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της αδυναμίας των αποφοίτων τους να πιστοποιήσουν τα προσόντα τους, που αναχαιτίζει την όποια πιθανότητα απορρόφησης στην αγορά εργασίας, καθώς και την εκπόνηση πλάνου για την αναβάθμιση των προγραμμάτων των Ε.Ε.Ε.Κ. και Ε.Ν.Ε..Ε.ΓΥ.-Λ., τη διασύνδεση των ειδικοτήτων τους με τις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας, σε κάθε Περιφέρεια της χώρας, καθώς και την ενίσχυση της στελέχωσής τους με εξειδικευμένο εκπαιδευτικό προσωπικό για τον σκοπό αυτό

- ✓ την ενίσχυση των μέτρων για την πρόσβαση ατόμων με βαριές και πολλαπλές αναπηρίες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (π.χ. συμπερίληψη της κατηγορίας του αυτισμού υψηλής λειτουργικότητας στις κατηγορίες των αποφοίτων β' βάθμιας εκπαίδευσης που εισάγονται στην ανώτερη βαθμίδα καθ' υπέρβαση του αριθμού των εισακτέων).

Ικανοποίηση από τη λειτουργία του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. αναφορικά με την παροχή γνωματεύσεων καθώς και της υλοποίησης προγραμμάτων για την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής, του σχολικού εκφοβισμού, της καταπολέμησης κάθε μορφής αποκλεισμού και διακρίσεων

Μέτρια ικανοποίηση από τη λειτουργία των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. , εξέφρασαν οι εκπρόσωποι των φορέων που συμμετείχαν στην έρευνα, καθώς όπως ανέφεραν αντιμετωπίζουν πολλά προβλήματα όπως:

(α) Αναφορικά με τη στέγαση των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. , οι προσωρινές λύσεις σε χώρους εν λειτουργία σχολικών μονάδων, με τις ανάγκες ταυτόχρονης αξιοποίησης των διατιθέμενων χώρων, οδηγούν σε αποκλίσεις από τις προδιαγραφές για την παροχή της απαιτούμενης υποστήριξης των μαθητών/τριών με αναπηρία.

(β) υλικοτεχνική υποδομή που δεν πληροί τις προδιαγραφές φυσικής προσβασιμότητας στους χώρους τους, με επακόλουθο τους απευκταίους αποκλεισμούς μαθητών/τριών με κινητική αναπηρία από τις προβλεπόμενες υπηρεσίες

(γ) ανεπάρκεια ή/και ασθενής λειτουργικότητα του υφιστάμενου εξοπλισμού που προβάλλει συστηματικές δυσχέρειες στην εξυπηρέτηση των αιτημάτων και στην παροχή των υποστηρικτικών υπηρεσιών.

Όλα τα παραπάνω αποτελούν ζητήματα που καθιστούν δυσχερή την έγκαιρη και ολοκληρωμένη αξιολόγηση και στήριξη των μαθητών. Όπως επισημάνθηκε, η χρόνια ανεπάρκεια σε πόρους, οι υπολειπόμενες πιστώσεις έναντι των διαπιστωμένων λειτουργικών αναγκών και οι συχνά χρονοβόρες διοικητικές πρακτικές και διαδικασίες, αποτελούν τις κυριότερες αιτίες που οδηγούν σε ακούσιες καθυστερήσεις για την απρόσκοπτη λειτουργία των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. και εν τέλει πιστώνονται σημαντική ευθύνη για τις ενίοτε σοβαρές δυσλειτουργίες τους (πρωτίστως εκείνων που εντοπίζονται στα διοικητικά όρια περιοχών με υψηλή πληθυσμιακή συγκέντρωση και κατ' επέκταση καλούνται να εξυπηρετήσουν σημαντικά μεγαλύτερο αριθμό αιτήσεων για τη διερεύνηση, αξιολόγηση και υποστήριξη των αναγκών μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, έναντι άλλων περιοχών).

Ικανοποίηση από τη λειτουργία των Σχολικών Δικτύων Εκπαιδευτικής Υποστήριξης (Σ.Δ.Ε.Υ)

Οι εκπρόσωποι των φορέων της κοινωνίας των πολιτών ανέφεραν ότι παρότι πρόκειται για θεσμούς με φιλοσοφία που κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση, εντούτοις στην πράξη καταλήγουν αρκετές φορές στο να μην οδηγούν στην ορατότητα των αποτελεσμάτων τους, όπως αυτά προδιαγράφονται από τους σκοπούς που υπηρετούν και τον ενιαίο κανονισμό λειτουργίας τους.

Σημαντικά προβλήματα που αναφέρθηκαν είναι η έλλειψη προσωπικού, η υποστελέχωση των επιτροπών αυτών, οι περιορισμοί τους σε ορισμένα σχολεία χωρίς γενικευμένη εφαρμογή, η στελέχωση όχι με μόνιμο προσωπικό αλλά αναπληρωτές/τριες που σε ετήσια βάση μεταβάλλονται.

Επιπλέον, αναφέρθηκε ότι αν και αξιοποιείται ο κρίσιμος ρόλος της διεπιστημονικής παρέμβασης, ειδικοτήτων, όπως ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών, για την ενδυνάμωση, γνωστική και ψυχοκοινωνική, των μαθητών/τριών με αναπηρία, ενδέχεται ορισμένες φορές να περιπλέκουν, παρά να θεραπεύουν υφιστάμενα προβλήματα και δυσκολίες. Δεν απουσιάζουν π.χ. φαινόμενα ακούσιων καθυστερήσεων στις παραπομπές μαθητών/τριών που συνεχίζουν, παρά την υποστήριξη στο σχολείο, να έχουν δυσκολίες μάθησης ή συμπεριφοράς, για περαιτέρω αξιολόγηση στα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ., λόγω διάχυσης της απαιτούμενης υποστήριξης που προβλέπεται στην κατεύθυνση αυτή σε επιτροπές που λειτουργούν με περιοδικότητα και μόνο στα σχολεία των ΣΔΕΥ.

Ικανοποίηση από τη λειτουργία των Επιτροπών Διεπιστημονικής Υποστήριξης

Αντίστοιχα, σχετικά με τη λειτουργία των Επιτροπών Διεπιστημονικής Υποστήριξης, παρά τα όποια προβλήματα, οι εκπρόσωποι των φορέων της κοινωνίας των πολιτών δήλωσαν αρκετά ικανοποιημένοι από τη λειτουργία τους.

Βαθμίδες εκπαίδευσης (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια)-Προβλήματα, προκλήσεις και τρόποι επίλυσης

Στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, σύμφωνα με τις απόψεις των εκπροσώπων των φορέων, το κυριότερο είναι η ασφάλεια όλων των μαθητών για αυτό χρειάζεται υποστήριξη εκπαιδευτικών και σχολείων. Επίσης, οι κηδεμόνες των μαθητών/τριων θα πρέπει να αποδέχονται πιο γρήγορα την εξέτασή τους, ώστε να ενημερώνονται εγκαίρως από τους ειδικούς .

Τα μεγαλύτερα προβλήματα φαίνεται να αντιμετωπίζει η δευτεροβάθμια βαθμίδα. Αναφέρθηκε ότι, η πλειονότητα των μαθητών που φοιτούν στην ειδική δευτεροβάθμια εκπαίδευση επιλέγουν την επαγγελματική εκπαίδευση, με σχεδόν το 50% αυτών να φοιτούν σε Ειδικά Εργαστήρια Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ). Βασικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι απόφοιτοι των ΕΕΕΕΚ είναι ότι δεν έχουν τη δυνατότητα πιστοποίησής των προσόντων τους, γεγονός που αναχαιτίζει την όποια πιθανότητα απορρόφησης τους, στην αγορά εργασίας. Σύμφωνα με την Ε.Σ.Α.μεΑ. θα πρέπει όλες οι δομές κατάρτισης που απευθύνονται στα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις, όπως, είναι τα Ε.Ε.Ε.Ε.Κ. να ενταχθούν ισότιμα στο νέο εθνικό σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, που αναπτύσσεται στα επίπεδα 3, 4 και 5 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, κατ' αντιστοιχία με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο.

Ελλείψεις/ ανάγκες που δεν καλύπτονται ή καλύπτονται μερικώς από τις ειδικότητες του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού για την υλοποίηση των δράσεων Ειδικής Αγωγής

Σχετικά με τις ελλείψεις ανάγκες που δεν καλύπτονται ή καλύπτονται μερικώς από τις ειδικότητες του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού για την υλοποίηση των δράσεων Ειδικής Αγωγής, αναφέρθηκε ότι ενώ διαπιστώνεται σημαντική αύξηση του προσωπικού ΕΕΠ & ΕΒΠ, αυτή δεν φαίνεται να περιλαμβάνει τους κλάδους των λογοθεραπευτών και των εργοθεραπευτών, ειδικότητες με βαρύνουσα σημασία για

τους μαθητές με αναπηρία. Αντιθέτως, διαπιστώθηκε μείωση του προσωπικού των συγκεκριμένων κλάδων.

Επιπρόσθετα, αποτελεί άμεση προτεραιότητα η ενίσχυση του θεσμού του σχολικού νοσηλευτή, με στόχο την στελέχωση όλων των σχολικών μονάδων της χώρας με την εν λόγω ειδικότητα, για την κάλυψη των μαθητών με σοβαρές χρόνιες παθήσεις όπως επιληψία, σακχαρώδη διαβήτη. κ.ά., που χρήζουν νοσηλευτικής φροντίδας και πρώτων βοηθειών ή συνδρομής στην διαδικασία χορήγησης φαρμακευτικής αγωγής, και των οποίων η σχολική φοίτηση χωρίς την παρουσία νοσηλευτή καθίσταται αδύνατη, καθώς ενέχει κινδύνους ακόμη και για τη ζωή τους.

Σημαντικό πρόβλημα στην ποιότητα της παρεχόμενης υποστήριξης, παραμένει η μεγάλη καθυστέρηση στην τοποθέτηση του ειδικού εκπαιδευτικού και βοηθητικού προσωπικού κατά την έναρξη της σχολικής χρονιάς. Όπως αναφέρει ο ΣτΠ στην Ειδική Έκθεση 2020: Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, το πρόβλημα είναι εντονότερο στην περιφέρεια, όπου συχνά δεν καλύπτονται επαρκώς οι μαθητές. Παράλληλα, το εκπαιδευτικό προσωπικό εναλλάσσεται, γεγονός που επιφέρει πρόσθετα εμπόδια στους μαθητές με αναπηρία οι οποίοι έχουν μεγάλη ανάγκη να συνδεθούν σταθερά με συγκεκριμένο πρόσωπο. Επίσης ο ΣτΠ, επισημαίνει την ελλιπή υποστήριξη μαθητών με σοβαρή αναπηρία που χρήζουν παράλληλης στήριξης από εκπαιδευτικό και συγχρόνως υποστήριξη από ειδικό βοηθητικό προσωπικό.

Άλλες ελλείψεις/ανάγκες που αναφέρθηκαν είναι, η παρουσία ψυχολόγου σε μόνιμη βάση στο σχολείο, οι εκπαιδευτικοί ειδικής αγωγής να υπηρετούν σε λιγότερα σχολεία, να μειωθεί ο αριθμός των μαθητών σε κάθε τμήμα σε 20 παιδιά για να διευκολύνει το έργο του εκπαιδευτικού.

9.2 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΑΡΧΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΤΟΥΣ

9.2.1 Πώς διαφοροποιήθηκε το μοναδιαίο κόστος / αποδοτικότητα των αξιολογούμενων παρεμβάσεων σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό τους;

A. ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.5

Ως προς τη μέθοδο κόστους που ακολουθήθηκε κατά το σχεδιασμό των δράσεων της Ειδικής Αγωγής, σύμφωνα με τα **στελέχη του δικαιούχου/φορέα** λειτουργίας που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν το μοναδιαίο κόστος.

Η πλειοψηφία των στελεχών απάντησε πως το κόστος των δράσεων ήταν σύμφωνα με τον σχεδιασμό σε όλες τις φάσεις υλοποίησης των δράσεων ειδικής αγωγής, επισημαίνοντας ότι στις σπάνιες περιπτώσεις που απαιτήθηκαν επιμέρους τροποποιήσεις έγιναν εσωτερικά μεταξύ των Υποέργων της Πράξης.

Αντίστοιχα, η πλειοψηφία των στελεχών απάντησαν ότι δεν υπήρξαν αποκλίσεις του κόστους από το σχεδιασμό των δράσεων και κατά την υλοποίησή τους.

Οι συγχρηματοδοτούμενες δράσεις συνέβαλλαν αρκετά έως πολύ σύμφωνα με τα στελέχη του δικαιούχου/φορέα λειτουργίας, στην περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη υφιστάμενων πολιτικών, στρατηγικών, κ.α. για την Ειδική Αγωγή και συγκεκριμένα για την ένταξη μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σχολικό περιβάλλον.

9.2.2 Αρχικό μοναδιαίο κόστος (κόστος σχεδιασμού) των παρεμβάσεων ανά ωφελούμενο (σε επίπεδο δράσης/ πράξης)

A. ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζεται το αρχικό μοναδιαίο κόστος για κάθε πράξη σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία της τιμής στόχου του δείκτη 11502 στα Τεχνικά Δελτία Πράξης σε σχέση με τον προϋπολογισμό για κάθε Πράξη. Εν συνεχεία, στον ίδιο πίνακα παρουσιάζεται η σύγκριση και αποκλίσεις που υπάρχουν σε σχέση με το πραγματικό μοναδιαίο κόστος ανα ωφελούμενο.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του παρακάτω Πίνακα 42- ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι (παρόντος παραδοτέου), με βάση την προτελευταία στήλη όπου αποτυπώνεται το αρχικό μοναδιαίο κόστος για κάθε ωφελούμενο παιδί από τις τιμές του Δείκτη Αποδοτικότητας της τελευταίας στήλης του Πίνακα προκύπτει ότι οι πράξεις της εν λόγω δράσης των ΠΕΠ εμφανίζουν μοναδιαίο κόστος το οποίο κυμαίνεται από 5.700 έως 17.300 ευρώ ανά ωφελούμενο, με τη μέση τιμή να ανέρχεται σε 10.050,19 €. Από την απόκλιση που προκύπτει σε σχέση με το πραγματικό μοναδιαίο κόστος (9.398,92 €), συμπεραίνεται ότι οι πράξεις της εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης από τα ΠΕΠ υλοποιήθηκαν με μικρότερο κόστος από αυτό που είχε αρχικά προσδιορισθεί, καθιστώντας τις πράξεις πολύ αποδοτικές. Στον ίδιο Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι τιμές απόκλισης αρχικού και πραγματικού μοναδιαίου κόστους για όλες τις πράξεις της εν λόγω δράσης.

B. ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.6

Τα στελέχη της ΕΥΔ ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ και ΠΕΠ Ανατολική Μακεδονία Θράκη 2014 – 2020», ανέφεραν ότι μέχρι και το σχολικό έτος 2018-2019 χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος των "Άμεσες δαπάνες μισθοδοσίας" και για τα σχολικά έτη 2019-2020, 2020-2021, 2021-2022 ΚΑΙ 2022-2023 χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος "Δαπάνες βάσει τυποποιημένης κλίμακας κόστους ανά μονάδα".

Τα στελέχη της ΕΥΔ ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ και ΠΕΠ «Πελοπόννησος 2014 – 2020», ανέφεραν ότι κατά τους 4 πρώτους κύκλους υλοποίησης της Δράσης [σχολικά έτη: 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2021 (3 σχολικά έτη) ακολουθήθηκε η μέθοδος δήλωσης άμεσων δαπανών.

Στους επόμενους δύο κύκλους (σχολικά έτη 2021-2022, 2022-2023) εφαρμόστηκε η επιλογή απλοποιημένου κόστους "B.1 Δαπάνες βάσει τυποποιημένης κλίμακας κόστους ανά μονάδα" με δύο επιλογές μοναδιαίου κόστους:

α) 1652€ μοναδιαίο κόστος ανά ανθρωπομήνα αναπληρωτών εκπαιδευτικών και ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού (ΕΕΠ)(προσωπικό κατηγορίας ΠΕ & ΤΕ),

β) 1232 € μοναδιαίο κόστος ανά ανθρωπομήνα ειδικού βοηθητικού προσωπικού (ΕΒΠ) (προσωπικό κατηγορίας ΔΕ).

Κατά τη διαδικασία ένταξης των ανωτέρω πράξεων στα Επιχειρησιακά προγράμματα δεν αντιμετωπίστηκαν ιδιαίτερες δυσκολίες.

9.2.3 Σε ποιες κατηγορίες δράσεων παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις του μοναδιαίου κόστους από το προγραμματικό και που οφείλονται αυτές;

A.ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.6

Αναφορικά με το κόστος της δράσης «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» τα **στελέχη ΕΥΔ** που συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα απάντησαν ότι ήταν σύμφωνα με τον σχεδιασμό σε όλες τις φάσεις υλοποίησης του.

Σχετικά με το κόστος της δράσης «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» Τα στελέχη της ΕΥΔ ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ και ΠΕΠ, που συμμετείχαν στην έρευνα, ανέφεραν ότι ήταν σύμφωνα με τον σχεδιασμό σε όλες τις φάσεις υλοποίησης του, με εξαίρεση Τα στελέχη της ΕΥΔ ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ και ΠΕΠ «Ανατολική Μακεδονία Θράκη 2014 – 2020» και του Ε.Π. «Πελοπόννησος 2014 – 2020», που ανέφεραν διαφορές στο κόστος της ανωτέρω δράσης στις φάσεις υλοποίησης του σε σχέση με τον σχεδιασμό.

Σχετικά με το κόστος της δράσης «Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» τα στελέχη που συμμετείχαν στην έρευνα ανέφεραν ότι ήταν σύμφωνα με τον σχεδιασμό σε όλες τις φάσεις υλοποίησης του.

10 ΣΥΝΘΕΤΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ

10.1 ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΤΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΕΘΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, Η ΟΠΟΙΑ ΔΕΝ ΘΑ ΕΙΧΕ ΕΠΙΤΕΥΧΘΕΙ ΧΩΡΙΣ ΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΚΤ;

10.1.1 Κατά πόσο οι δράσεις συνέβαλλαν στην περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη υπαρχουσών πολιτικών, στρατηγικών, κ.α. για την Ειδική Αγωγή και συγκεκριμένα για την ένταξη μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σχολικό περιβάλλον;

A. ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.2

Η ένταξη των μαθητών από τα Τμήματα Ένταξης στις κανονικές τάξεις σύμφωνα με τους περισσότερους εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής των τμημάτων ένταξης (80,8%) είναι αποτελεσματική. Μόνο, το 11,3% πιστεύει ότι δεν είναι αποτελεσματικοί λόγω της ελλιπούς αξιολόγησης της λειτουργικότητας των μαθητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές ανάγκες σε συνάρτηση της αλληλεπίδρασης με το περιβάλλον, καθώς επίσης και η μη ομαλή μετάβαση σε σχέση με την αντιμετώπιση που λαμβάνουν από τον εκπαιδευτικό γενικής αγωγής.

Σε αρκετά μεγάλο βαθμό οι εκπαιδευτικοί ή το ειδικό βοηθητικό προσωπικό που παρέχουν υπηρεσίες παράλληλης στήριξης θεωρούν ότι οι μαθητές που λαμβάνουν τις ανάλογες υπηρεσίες εντάσσονται αποτελεσματικά στην τάξη. Αναλυτικότερα, το 80,6% απάντησε ότι οι υπηρεσίες βοηθούν αρκετά τους μαθητές. Ενώ, το 8,1% αντιθέτως πιστεύει ότι δεν είναι αποτελεσματικές κυρίως λόγω της δυσκολίας συνεργασίας με τον εκπαιδευτικό γενικής αγωγής και της αδυναμίας των μαθητών/τριών να ανταπεξέλθουν στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα

Επίσης, οι δράσεις Ειδικής Αγωγής (Τμήματα Ένταξης και παράλληλη στήριξη) επιφέρουν βελτιώσεις στις δεξιότητες των μαθητών/τριών σύμφωνα με την συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων (94,8%) στην έρευνα.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.1

Οι κηδεμόνες των **ωφελούμενων** (81,6%) πιστεύουν ότι οι δράσεις ειδικής αγωγής έχουν θετικό αντίκτυπο στην εξέλιξη/βελτίωση στην μαθησιακή και ψυχοκοινωνική εξέλιξη του ωφελούμενου. Γενικά οι κηδεμόνες των ωφελούμενων που έχουν συμμετάσχει σε δράσεις Ειδικής Αγωγής είναι ικανοποιημένοι σε

μεγάλο βαθμό από τις παρεχόμενες υπηρεσίες, θεωρούν ότι συμβάλλουν σημαντικά στην ένταξη του μαθητή/τριας καθώς επίσης και στην εξέλιξη/βελτίωση του δικαιούχου. Βασικά μέσω της συμμετοχής τους σε δράσεις επιτυγχάνεται η ολόπλευρη και αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητας του μαθητή/τριας, η βελτίωση και αξιοποίηση των δυνατοτήτων και δεξιοτήτων του/της, ώστε να καταστεί δυνατή η ένταξη ή η επανένταξή του/της στο γενικό σχολείο, η αντίστοιχη προς τις δυνατότητές του/της ένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα και η αλληλοαποδοχή και αρμονικής συμβίωσής του/της στο πλαίσιο της σχολικής κοινότητας.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.5

Σύμφωνα με τα **στελέχη του δικαιούχου/φορέα** λειτουργίας οι συγχρηματοδοτούμενες δράσεις συνέβαλλαν αρκετά έως πολύ, στην περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη υφιστάμενων πολιτικών, στρατηγικών, κ.α. για την Ειδική Αγωγή και συγκεκριμένα για την ένταξη μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σχολικό περιβάλλον.

10.1.2 Ποιες αλλαγές / βελτιώσεις επέφεραν οι αξιολογούμενες παρεμβάσεις στις ομάδες στόχο στις οποίες απευθύνονται;

A.ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.1

Σύμφωνα με τους **ωφελούμενους - κηδεμόνες** οι παρεμβάσεις είχαν κατά κύριο λόγο θετικό αντίκτυπο. Μέσω αυτών έγινε περισσότερο αποτελεσματική η ένταξή τους. Επίσης, επιτεύχθηκε η ολόπλευρη και αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητας τους, βελτιώθηκαν και αξιοποιήθηκαν οι δυνατότητες τους και οι δεξιότητες τους ώστε να καταστεί δυνατή η ένταξη τους στο γενικό σχολείο. Τέλος, επιτεύχθηκε η αλληλοαποδοχή και η αρμονική συμβίωση στο πλαίσιο της σχολικής κοινότητας.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.5

Σύμφωνα με τα **στελέχη του δικαιούχου/φορέα** που συμμετείχαν στην έρευνα, οι δράσεις Ειδικής Αγωγής προώθησαν τη συμπερίληψη των μαθητών με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη σχολική τάξη και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική ζωή του σχολείου, εξασφαλίζοντας στο μέγιστο βαθμό την ισότιμη πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση, την καταπολέμηση των διακρίσεων και την πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.

Επιπλέον, ενισχύθηκαν οι σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ) και τα Τμήματα Ένταξης (ΤΕ) που λειτουργούν στα σχολεία γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης με τους αναγκαίους αναπληρωτές Εκπαιδευτικούς Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΕΑΕ) και τους αναγκαίους αναπληρωτές Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΕΕΠ) και Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού ώστε η εκπαίδευση να ανταποκρίνεται στις ανάγκες όλων των μαθητών χωρίς διακρίσεις.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.6

Τα στελέχη των ΕΥΔ των ΕΠ που συμμετείχαν στην έρευνα, ως προς τις αλλαγές που επέφεραν οι δράσεις Ειδικής Αγωγής στις ομάδες -στόχους στις οποίες απευθύνονται ανέφεραν τις ακόλουθες :

- ✓ Μείωση του αποκλεισμού των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες από τη γενική εκπαίδευση
- ✓ Περαιτέρω κοινωνικοποίηση των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες
- ✓ Αύξηση της αυτοεκτίμησης και της αυτοπεποίθησης των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες
- ✓ Μείωση της σχολικής αποτυχίας των μαθητών και της διαρροής (πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου) των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- ✓ Επίτευξη ομαλότερης ενσωμάτωσής τους στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.
- ✓ Βελτίωση της κοινωνικής συνοχής.

B1. FOCUS GROUP (Ομάδα εστιασμένης συζήτησης με Διευθυντές – Εκπαιδευτικούς – Κηδεμόνες)

Αλλαγές ως προς τους στόχους της προαγωγής της ενταξιακής εκπαίδευσης μέσω των δράσεων ειδικής αγωγής που υλοποιούνται από τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ) και το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Ε.Π) «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2014-2020».

Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στην ομάδα εστιασμένης συζήτησης, συμφωνούν ότι οι δράσεις ειδικής αγωγής που υλοποιούνται μέσω των ΠΕΠ και του Ε.Π συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της ενταξιακής εκπαίδευσης που είναι η προώθηση της ίσης ευκαιρίας πρόσβασης στην εκπαίδευση των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και η ανάπτυξη των απαραίτητων δεξιοτήτων που απαιτούνται για να είναι ενεργά μέλη της κοινωνίας. Οι δράσεις ειδικής αγωγής, σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς, έχουν επιφέρει σημαντικές αλλαγές ως προς τους στόχους της προαγωγής της ενταξιακής κουλτούρας και ήθους στο σχολείο και στην ευρύτερη κοινωνία καθώς και στην ανάπτυξη συνεργατικών πρακτικών. Βασική αρχή του σχεδιασμού ενταξιακής πρακτικής αποτελεί η πεποίθηση πως όλα τα παιδιά μπορούν και έχουν δικαίωμα να μάθουν δημιουργώντας κατάλληλα και ευέλικτα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Τόσο τα τμήματα ένταξης όσο και ο θεσμός της παράλληλης στήριξης, ενισχύουν τόσο μαθησιακά όσο και κοινωνικά αυτούς τους μαθητές ,δίνοντάς τους την ευκαιρία να συνυπάρξουν αρμονικά με τους συμμαθητές τους, χωρίς να βιώσουν οι ίδιοι και οι οικογένειές τους τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Όπως ανέφεραν, οι δράσεις ειδικής αγωγής στις σχολικές μονάδες δίνουν την δυνατότητα επιπλέον υποστήριξης στους μαθητές που το έχουν ανάγκη προκειμένου να διευκολυνθεί η μαθησιακή διαδικασία, να αντιμετωπιστούν ή να ρυθμιστούν συμπεριφορές διάκρισης ή προκατάληψης για την ομαλή διεξαγωγή των μαθημάτων αλλά και την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων. Η περαιτέρω υποστήριξη των μαθητών φέρει θετικά αποτελέσματα πρωτίστως στους ίδιους τους μαθητές και δευτερευόντως στους

εκπαιδευτικούς όπου διευκολύνεται το έργο τους και επιτυγχάνονται οι στόχοι της ενταξιακής εκπαίδευσης κλπ..

Μέσα από τις δράσεις αυτές προωθείται ένα πιο ομαδοσυνεργατικό πνεύμα μεταξύ των εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής καθώς και η εφαρμογή νέων πρακτικών μάθησης, και αποδοχής αυτών των παιδιών, από τα παιδιά της τυπικής ανάπτυξης. Επιπλέον, σε ένα βαθμό, καθώς οι μαθητές μπορούν να συμβαδίσουν με το μαθησιακό επίπεδο της τάξης τους, με την κατάλληλη στήριξη και εξατομίκευση του υλικού, νιώθουν ίσοι με τους συμμαθητές τους και τονώνεται η αυτοπεποίθησή τους. Μέσω των προγραμμάτων αυτών τα παιδιά συμπεριλαμβάνονται ενεργά στο ρόλο του σχολείου, δρουν και συνεργάζονται με άλλους μαθητές στο γενικό σχολείο και λαμβάνουν πολλά εφόδια από αυτό, τόσο γνωστικά, όσο και κοινωνικά - συναισθηματικά.

Σημαντικό είναι ότι πλέον στα σχολεία φοιτούν μαθητές και μαθήτριες, που στο παρελθόν δεν θα μπορούσαν να παρακολουθήσουν τάξεις του γενικού σχολείου. Με τις δράσεις της ειδικής αγωγής μπορούν πλέον να ενταχθούν, να είναι πολύ λειτουργικοί σε αυτό το πλαίσιο και να εξελιχθούν. Παράλληλα, δεν παρακλωύεται το μάθημα της τάξης αλλά προσφέρεται πιο εύκολα η δυνατότητα για εξατομικευμένη εκπαίδευση. Είναι γεγονός, ότι οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες καθώς και με μαθησιακές δυσκολίες τα προηγούμενα χρόνια ήταν εντελώς αποκλεισμένοι από το κοινωνικό σύνολο, επομένως οι δράσεις αυτές έχουν επιφέρει σημαντικές αλλαγές ως προς την ενταξιακή εκπαίδευση και τους στόχους της.

Μέσα από τις δράσεις ειδικής αγωγής υπήρξε μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης για θέματα Ειδικής Αγωγής αλλά και ενημέρωση των γονέων των ωφελούμενων μαθητών όπως και των υπόλοιπων μαθητών.

Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι πρέπει να συνεχιστούν αντίστοιχου επιπέδου δράσεις, προκειμένου να διασφαλιστεί η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη εξάλειψη φαινομένων διακρίσεων και περιθωριοποίησης.

Όπως τόνισαν, μέσω της υλοποίησης των δράσεων αφενός προσλήφθηκε μεγάλος αριθμός εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής και αφετέρου διασφαλίστηκε η συνεχόμενη κατά χρονιά υποστήριξη μαθητών/τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Οι διευθυντές των σχολείων αντίστοιχα, απάντησαν ότι οι δράσεις ειδικής αγωγής έχουν επιφέρει θετικές αλλαγές ως προς τους στόχους της προαγωγής της ενταξιακής εκπαίδευσης και πιο συγκεκριμένα αναφέρθηκε ότι παρέχουν:

- ✓ Κατεύθυνση και ενίσχυση στην ένταξη του μαθητή στο πλαίσιο της τάξης και της συνύπαρξης σε μία ομάδα περισσότερων παιδιών με τη παρουσία του δασκάλου/ας.
- ✓ Βοήθεια στην οργάνωση και πλαisiώση του μαθητή στις διαδικασίες και τους κανόνες που πρέπει να ακολουθεί μέσα σε μία τάξη και πως να ανταποκρίνεται στις ανάγκες που προκύπτουν.
- ✓ Ενίσχυση στην αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών και μαθησιακών δυσκολιών που μπορεί να εμφανίζει ένα παιδί σε ένα ή περισσότερα μαθήματα.

- ✓ Υποστήριξη του μαθητή στη διαχείριση της συμπεριφοράς και των συναισθηματικών δυσκολιών που καλείται να ελέγξει και να προσαρμόσει σε αυτό το πλαίσιο.
- ✓ Ενίσχυση στη γενίκευση των ατομικών στόχων που δουλεύει το παιδί σε κάποιο θεραπευτικό πλαίσιο παρέμβασης εκτός σχολείου.
- ✓ Οργάνωση και ενεργή συμμετοχή του μαθητή στο παιχνίδι με άλλα παιδιά.
- ✓ Ενίσχυση των κοινωνικών δεξιοτήτων, καθώς δημιουργεί ένα πλαίσιο αλληλεπίδρασης του μαθητή με περισσότερα παιδιά με σκοπό να ενισχυθούν δεξιότητες διαλόγου και οι επικοινωνιακές δεξιότητες.
- ✓ Προστασία από τη σχολική βία, το ρατσισμό, τον κοινωνικό αποκλεισμό, την περιθωριοποίηση, το σχολικό εκφοβισμό, ακόμα και την απομόνωση αφού τα παιδιά αυτά στοχοποιούνται και περιθωριοποιούνται σε μεγάλο ποσοστό. Ανάλογα με τις ανάγκες του παιδιού παρέχει μεγαλύτερο έλεγχο και επίβλεψη για την ασφάλεια του.
- ✓ Ενίσχυση στη γενίκευση δεξιοτήτων σε ένα μεγαλύτερο και μη οργανωμένο χώρο.

Οι κηδεμόνες των παιδιών που συμμετείχαν στην ομάδα εστιασμένης συζήτησης, αποτίμησαν θετικά τις δράσεις ειδικής αγωγής δεδομένου ότι όλο και περισσότερα παιδιά χρειάζονται στήριξη στο σχολείο. Επιπλέον, τόνισαν ότι οι δράσεις έχουν βοηθήσει στην προαγωγή της ενταξιακής εκπαίδευσης ιδιαίτερα στις μικρές και απομακρυσμένες περιοχές στις οποίες δεν υπάρχουν οι ίδιες δυνατότητες με τις πόλεις.

Αντιμετώπιση των μαθητών ειδικής αγωγής μέσω των δράσεων

Από την πλευρά των εκπαιδευτικών η παροχή εξειδικευμένων προγραμμάτων και υπηρεσιών και η ανάπτυξη υποστηρικτικών δομών, καθιστά δυνατή την αντιμετώπιση του μαθητή ως ολόκληρο άτομο, δίνοντας έμφαση στην ολόπλευρη ανάπτυξή του, ξεπερνώντας τα όρια της στείρας γνώσης και στοχεύοντας στην ουσία της μάθησης που θα τον βοηθήσει να ενταχθεί αποτελεσματικά στο κοινωνικό σύνολο.

Οι εν λόγω δράσεις, έχουν σκοπό τη δημιουργία «ενός σχολείου» για όλους τους μαθητές παρέχοντας στο πλαίσιο του γενικού σχολείου όλα τα απαραίτητα και κατάλληλα μέσα και υλικά, διαδικασίες και υπηρεσίες στη βάση του καθολικού σχεδιασμού για τη μάθηση. Δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα τόσο στη γνωστική, κοινωνική, σωματική, προσαρμοστική αλλά και επικοινωνιακή ανάπτυξη των μαθητών. Η ένταξη ενδυναμώνει και αξιοποιεί τη διαφορετικότητα του κάθε παιδιού, προβάλλοντας έτσι μια ολιστική αντιμετώπιση των μαθητών.

Οι εκπαιδευτικοί πρότειναν την καλλιέργεια μιας διεπιστημονικής κουλτούρας- συνεργασίας εκπ/κών Γενικής αγωγής-Ειδικής αγωγής (Τμημάτων ένταξης και Παράλληλης στήριξης) -Ψυχολόγων και Κοινωνικών λειτουργών των ΕΔΥ στα σχολεία, με ώρα που θα προστεθεί στο Αναλυτικό Πρόγραμμα εβδομαδιαίως, ώστε ολιστικά να αντιμετωπίζονται προβλήματα εντός των σχολικών μονάδων, να ακούγονται οι απόψεις και να οργανώνονται σωστά δράσεις αντιμετώπισης κάθε είδους δυσκολιών των μαθητών. Απαραίτητη είναι και η ενδοσχολική επιμόρφωση σε θέματα π.χ. βίας, πένθους, χρόνιων παθήσεων, καλών πρακτικών, σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης από ειδικούς κλπ. Επιπρόσθετα, θεωρούν ότι θα πρέπει να υπάρχουν λογοθεραπευτές στις ομάδες των ΕΔΥ, εκεί που αδυνατούν ειδικά οι γονείς

λόγω οικονομικής δυσπραγίας, να παρέχουν βοήθεια στα παιδιά τους που αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγου.

Όπως επεσήμαναν, οι δράσεις ειδικής αγωγής αντιμετωπίζουν ολιστικά τους μαθητές, εφόσον α) Αξιοποιούν την ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας μέσα από την οποία εφαρμόζεται στην πράξη η ενταξιακή-συμπεριληπτική φιλοσοφία στα πλαίσια της διδακτικής μεθοδολογίας β) Η εφαρμογή του εξατομικευμένου προγράμματος παρέμβασης που σχεδιάζεται και υλοποιείται για την υποστήριξη των παιδιών ακολουθεί τις αρχές της διαμορφωτικής αξιολόγησης και πραγματοποιείται μέσα από την συνεργασία του εκπαιδευτικού ειδικής αγωγής με τους εκπαιδευτικούς καθώς και από τη διεπιστημονική συνεργασία με άλλους επιστήμονες που έρχονται σε επαφή και εργάζονται με τα παιδιά που υποστηρίζονται (εργοθεραπευτές, λογοθεραπευτές, παιδοψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, παιδοψυχιάτρους, αναπτυξιολόγους) αλλά και μέσα από τη συνεργασία με τους γονείς.

Οι διευθυντές των σχολείων που συμμετείχαν στην ομάδα εστιασμένης συζήτησης, ανέφεραν, ότι η ολιστική προσέγγιση σε μεγάλο βαθμό πραγματοποιείται, αλλά απαιτούνται περαιτέρω δράσεις που να απευθύνονται και να καλύπτουν τις εκπαιδευτικές ανάγκες όλων των μαθητών. Επιπλέον, οι ανάγκες που καλούνται να αντιμετωπίσουν είναι τεράστιες και συσσωρευμένες από ελλείψεις και παραλείψεις πολλών ετών και σίγουρα χρειάζεται επιπλέον εκπαιδευμένο προσωπικό καθώς και οι κατάλληλες υποδομές.

Οι κηδεμόνες των μαθητών, θεωρούν ότι γίνεται μια αξιόλογη προσπάθεια από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς όμως σίγουρα υπάρχει περιθώριο βελτιώσεων. Από την πλευρά τους τόνισαν τις ελλείψεις σε προσωπικό, τόσο σε εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής όσο και άλλων ειδικοτήτων (ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί κ.α.) Όταν υπάρχουν συντονισμένες ενέργειες και συνεργασίες με τους φορείς, τους καθηγητές γενικών και ειδικών μαθημάτων αλλά και τους γονείς τότε η ολιστική προσέγγιση είναι εφικτή

B2. FOCUS GROUP (Ομάδα εστιασμένης συζήτησης με φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών)

Διεκπεραίωση αιτημάτων εξέτασης των μαθητών/τριών στο ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.

Σύμφωνα με την ΠΟΣΓΚΑμεΑ, έχουν αναφερθεί από γονείς σημαντικές καθυστερήσεις σχετικά με τα αιτήματα εξέτασης μαθητών/τριών με αναπηρία οι οποίες οφείλονται πρωτίστως σε χρονοβόρες διαδικασίες που μεσολαβούν καθώς και στο γεγονός πως αρκετά ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ., εξακολουθητικά, καλούνται στοιχειωδώς να λειτουργήσουν, αντιμετωπίζοντας πολλαπλά εμπόδια (π.χ. ανάγκη ταυτόχρονης αξιοποίησης των χώρων από τις σχολικές μονάδες, δυσχέρειες του προσωπικού στην υλοποίηση του έργου του, δυσχέρειες στην παρακολούθηση και εποπτεία του έργου και των υπηρεσιών, ασθενείς εγγυήσεις ως προς την υποστήριξη και αξιολόγηση του ωφελούμενου μαθητικού πληθυσμού σε συνθήκες αξιοπρέπειας και ιδιωτικότητας, συμπεριλαμβανομένης της διασφάλισης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των μαθητών/τριών, μεταξύ των οποίων και ευαίσθητα κ.α.).

10.1.3 Πόσο αποτελεσματικά λειτούργησε η δικτύωση και η συνεργασία των δομών με ό,τι είχε αρχικά σχεδιαστεί;

Α.ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.1

Η πλειονότητα των **κηδεμόνων των ωφελούμενων** απάντησε, ότι ο συνήθης τρόπος ενημέρωσης για την συγχρηματοδότηση των δράσεων της Ειδικής Αγωγής από το ΕΣΠΑ 2014-2020 είναι από την σχολική μονάδα (24,3%). Ενώ, το 8,1% ενημερώνετε από τα κοινωνικά δίκτυα, το 3,8% από έντυπο υλικό και 2,6% από εφημερίδα.

Η ενημέρωση που λαμβάνουν οι **κηδεμόνες των ωφελούμενων** σχετικά με τις παρεχόμενες υπηρεσίες από το προσωπικό της Ειδικής Αγωγής είναι ικανοποιητική, σε ποσοστό 71,8% ήτοι 301 κηδεμόνες απάντησαν ότι το θεωρούν επαρκές. Ωστόσο, το 11,7% (49) των συμμετεχόντων θεωρούν ότι δεν λαμβάνουν επαρκή ενημέρωση αναφορικά με τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Πιο συγκεκριμένα, ανέφεραν ότι δεν υπάρχει οργανωμένη διαδικασία επικοινωνίας είτε με την σχολική μονάδα είτε με τον εκπαιδευτικό, επομένως θα πρέπει να είναι συγκεκριμένη η διαδικασία επικοινωνίας και περιοδική ώστε οι κηδεμόνες να έχουν σφαιρική εικόνα του μαθητή/τριας. Επίσης, η αντιμετώπιση και ο χειρισμός μαθητών/τριων ειδικής αγωγής πρέπει να είναι ολιστικός με την άμεση συνεργασία εκπαιδευτικού και κηδεμόνα.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.2

Η δημοσιότητα στο πλαίσιο των δράσεων Ειδικής Αγωγής θεωρούν οι περισσότεροι συμμετέχοντες **εκπαιδευτικοί και ειδικό βοηθητικό προσωπικό** (81,1%) ότι έχει συμβάλει στην καλύτερη ενημέρωση των μαθητών/τριών και κηδεμόνων

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.5

Σύμφωνα με τα **στελέχη του δικαιούχου /φορέα** που συμμετείχαν στην έρευνα, η συνεργασία και η δικτύωση μεταξύ των δομών παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης, εξατομικευμένης ή εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ήταν αρκετά αποτελεσματική και συνέβαλλε στην ομαλή υλοποίηση των πράξεων.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.6

Τα **στελέχη των ΕΥΔ** που συμμετείχαν στην έρευνα, θεωρούν ότι η δικτύωση και η συνεργασία των δομών παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης, εξατομικευμένης ή εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες λειτούργησε αρκετά αποτελεσματικά με βάση τον αρχικό σχεδιασμό. Αδιαμφισβήτητα, η στήριξη των μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες προϋποθέτει στη συνεργασία των δομών εκπαιδευτικής υποστήριξης των μαθητών.

10.1.4 Ποια η συνεισφορά της χρηματοδότησης από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) στην ανάπτυξη της πολιτικής για την κοινωνική ενσωμάτωση των μαθητών με μαθητές με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Α.ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.1

Το μεγαλύτερο ποσοστό των **κηδεμόνων των ωφελούμενων** 56,8%, που έχουν λάβει μέρος σε δράσεις Ειδικής Αγωγής δεν γνωρίζει την συμβολή της συγχρηματοδότησης του ΕΣΠΑ 2014-2020. Ενώ, μόλις 92 (22%) κηδεμόνες το γνωρίζουν και 83 από τους 419 απάντησαν ότι δεν ξέρουν/δεν απαντούν.

Στην ερώτηση «κατά πόσο η συγχρηματοδότηση του ΕΣΠΑ επέφερε βελτιώσεις/αλλαγές ως προς την ένταξη των ωφελούμενων μαθητών/τριών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε δράσεις Ειδικής Αγωγής», το 21,7% (91) των συμμετεχόντων στην έρευνα ανέφεραν ότι σαφώς είχε θετικό αντίκτυπο, γιατί έγιναν επιπλέον προσλήψεις εκπαιδευτικών, το 6% (25) ότι δεν επέφερε βελτιώσεις/αλλαγές ενώ, οι υπόλοιποι 303 συμμετέχοντες δεν το γνωρίζουν .

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.2

Το 81,4% των **εκπαιδευτικών και του βοηθητικού προσωπικού** που συμμετείχαν στην έρευνα, γνωρίζουν για την συμβολή της συγχρηματοδότησης του ΕΣΠΑ 2014-2020 στις δράσεις Ειδικής Αγωγής.

Η πλειονότητα των συμμετεχόντων 58% θεωρεί η συγχρηματοδότηση του ΕΣΠΑ 2014-2020 επέφερε βελτιώσεις/αλλαγές ως προς την ένταξη του ωφελούμενου με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε δράσεις της Ειδικής Αγωγής, κυρίως γιατί προσλήφθηκε μεγάλος όγκος εκπαιδευτικών άρα παρείχε μεγαλύτερη στήριξη σε μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες .

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.5

Τα **στελέχη του δικαιούχου/ φορέα** που συμμετείχαν στην έρευνα ανέφεραν ότι το ΕΚΤ είναι βασικό χρηματοδοτικό εργαλείο για την υλοποίηση πολιτικών, μεταξύ άλλων, για την κοινωνική ένταξη των μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Η συνεισφορά είναι πολύ σημαντική καθώς ενισχύονται οι σχολικές μονάδες γενικής εκπαίδευσης και ειδικής αγωγής για την υποστήριξη των μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Επιπλέον, μέσω της χρηματοδότησης, δόθηκε η δυνατότητα πρόσληψης εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού για την κάλυψη των αναγκών που διαπιστώθηκαν.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1.6

Σχετικά με τη συνεισφορά της συγχρηματοδότησης από το ΕΚΤ στην ανάπτυξη της πολιτικής για την κοινωνική ένταξη των μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες τα **στελέχη ΕΥΔ** ανέφεραν μεταξύ άλλων ότι είναι καθοριστική. Πιο συγκεκριμένα το ΕΚΤ συνεισφέρει στην ανάπτυξη της πολιτικής για την κοινωνική ένταξη των μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, δεδομένου ότι υποστηρίζει την προσβασιμότητα όλων των μαθητών στο κοινωνικό γίνεσθαι με

αποτέλεσμα την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού, την αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας και της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Επιπρόσθετα, συντελεί στην ομαλότερη ενσωμάτωση των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο και εν τέλει στη βελτίωση της κοινωνικής συνοχής. Επιπλέον, αναφέρθηκε ότι χωρίς τη συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ, οι δράσεις στήριξης μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θα ήταν δύσκολο να υλοποιηθούν.

Η πλειοψηφία των στελεχών που συμμετείχαν στην έρευνα θεωρούν πως η δημοσιότητα στο πλαίσιο των δράσεων συμβάλλει σε πολύ μεγάλο βαθμό στην καλύτερη ενημέρωση των μαθητών /τριών και κηδεμόνων για τις εν λόγω δράσεις.

B1.FOCUS GROUP (Ομάδα εστιασμένης συζήτησης με στελέχη των ΕΥΔ)

Συμβολή των δράσεων Ειδικής Αγωγής που συγχρηματοδοτούνται από πόρους του ΕΚΤ στην υποστήριξη και συνέχιση των συστημικών μεταρρυθμίσεων της εκπαίδευσης

Σύμφωνα με τα στελέχη ΕΥΔ που συμμετείχαν στην ομάδα εστίασης, οι δράσεις που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ συμβάλλουν στην συμπερίληψη και ένταξη των μαθητών/τριών με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη σχολική τάξη του γενικού σχολείου και στη διασφάλιση της ισότιμης συμμετοχής αυτών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Όπως ανέφεραν, επιπλέον συμβάλλουν στην υποστήριξη των μεταρρυθμίσεων της Εκπαίδευσης καθώς παρέχουν τη δυνατότητα ενίσχυσης του ανθρώπινου δυναμικού των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και των Τμημάτων Ένταξης (ΤΕ) της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης για την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία τους. Τα στελέχη ΕΥΔ δεν ανέφεραν αποκλίσεις κατά την υλοποίηση των δράσεων.

Συμβολή της συγχρηματοδότησης από πόρους του ΕΚΤ στη λειτουργία των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ) και των Τμημάτων Ένταξης (ΤΕ) και επίτευξη στόχων που τέθηκαν για την ισότιμη πρόσβαση των μαθητών με αναπηρία στην εκπαίδευση

Η πλειοψηφία των στελεχών ΕΥΔ, συμφωνούν ότι μέσω των ΣΜΕΑΕ και των Τμημάτων ένταξης επιτυγχάνεται η διαρκής υποστήριξη των μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην εκπαιδευτική διαδικασία για την ισότιμη συμμετοχή στην εκπαίδευση. Όπως επεσήμαναν, απαραίτητες είναι και άλλες υποστηρικτικές δομές που θα συμβάλλουν σε αυτή την κατεύθυνση.

Συμβολή της συγχρηματοδότησης από πόρους του ΕΚΤ της δράσης για την ενίσχυση του θεσμού της εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης στα σχολεία γενικής αγωγής της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην επίτευξη των τιθέμενων στόχων για την ενταξιακή εκπαίδευση και τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου

Σύμφωνα με τα στελέχη ΕΥΔ, η δράση έχει επιτύχει τους στόχους της που είναι η εξασφάλιση της πρόσβασης των παιδιών με αναπηρία ή/ και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην εκπαίδευση και την

ισότιμη συμμετοχή της ένταξης στη σχολική κοινότητα. Μέσω των δράσεων ειδικής αγωγής εξασφαλίζεται η προσβασιμότητα όλων των μαθητών στο κοινωνικό γίνεσθαι με αποτέλεσμα την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού, την αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας και της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.

Συμβολή της συγχρηματοδότησης από πόρους του ΕΚΤ της δράσης στην ενίσχυση του θεσμού της εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης και στην κάλυψη των αναγκών των μαθητών στο σύνολο της χώρας

Τα στελέχη ΕΥΔ απάντησαν ότι η συγχρηματοδότηση από πόρους του ΕΚΤ καλύπτει ένα μέρος του κόστους για την στήριξη του θεσμού της εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης. Σχετικά με διαφοροποιήσεις που μπορεί να παρατηρούνται, τα στελέχη ΕΥΔ ανέφεραν ότι ίσως να υπάρχουν κάποιες κυρίως σε απομακρυσμένες περιοχές της χώρας.

B2.FOCUS GROUP (Ομάδα εστιασμένης συζήτησης με φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών)

Συμβολή της συγχρηματοδότησης του ΕΣΠΑ στη βελτίωση των δράσεων Ειδικής Αγωγής

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες θεωρούν ότι η συγχρηματοδότηση των δράσεων Αγωγής και Εκπαίδευσης συνέβαλλε στη βελτίωση τους. Όπως επεσήμαναν, αυτό δεν σημαίνει ότι αφενός συμβάλλει στον στόχο της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και αφετέρου ότι θα πρέπει οι δράσεις ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης να στηρίζονται στη συγχρηματοδότηση του ΕΣΠΑ. Για την επίτευξη του στόχου της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης απαιτείται στρατηγικός σχεδιασμός, στη διαμόρφωση του οποίου θα πρέπει να συμμετέχουν οι αρμόδιοι φορείς όπως η Ε.Σ.Α.μεΑ. και οι αντιπροσωπευτικές οργανώσεις της.

Παροχή υπηρεσιών Συμβούλου για την Αξιολόγηση δράσεων Ειδικής Αγωγής του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση (ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ) και των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ)

11 ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

11.1 ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΗΤΑ

Στο κριτήριο εξετάστηκε η συνοχή της λογικής των αξιολογούμενων παρεμβάσεων, όπου αξιολογείται ο βαθμός εσωτερικής συνοχής του σχεδιασμού των παρεμβάσεων με τις Επενδυτικές Προτεραιότητες και τους Ειδικούς Στόχους των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάστηκε η αλληλουχία και η σύνδεση των αναγκών που είχαν εντοπισθεί, με τις επιλεγθείσες Επενδυτικές Προτεραιότητες και τους Ειδικούς Στόχους (όπως αυτοί αναθεωρήθηκαν) που υπηρετούν οι αξιολογούμενες παρεμβάσεις.

Αναφορικά με το κριτήριο αξιολόγησης **«Συσχετισμός του σχεδιασμού των παρεμβάσεων με αυτές των Εθνικών / Ευρωπαϊκών πολιτικών στρατηγικών και Σχεδίων Δράσεων»** από τα **δευτερογενή δεδομένα προέκυψε ότι:**

Οι Δράσεις Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ και Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, μέσα από τους άξονες λειτουργίας τους, (1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΕΠΑΡΚΕΙΣ ΠΟΡΟΥΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΑΘΑ, 2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ, 3. ΎΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, 4. ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ Ε.Σ.Κ.Ε.), εμφανίζουν υψηλή συνάφεια με τον Επιχειρησιακό Άξονα 2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας της ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 2.1 Υπηρεσίες υποστήριξης και πρόληψης, όπως και η Προτεραιότητα 2.4 Προώθηση της αποϊδρυματοποίησης και της αποκατάστασης. Χαμηλή συνάφεια εμφανίζουν οι Δράσεις με τους Άξονες 1 και 4 (κεφάλαιο 7). Συνολικά για όλες τις προτεραιότητες ο βαθμός συνάφειας όλων των στόχων των Δράσεων, ανέρχεται σε 30% και κρίνεται ως χαμηλός.

Σχετικά με την μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου στην Ελλάδα. Οι δράσεις «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ και Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, μέσα από τους άξονες λειτουργίας τους, (1. Πρόληψη, 2. Παρέμβαση, 3. Αντιστάθμιση), εμφανίζουν υψηλή συνάφεια με τον Επιχειρησιακό Άξονα 1. Πρόληψη του Στρατηγικού Πλαισίου Πολιτικής για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου (ΠΕΣ) στην Ελλάδα, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 1.2 - Εγγραμματοσμός/ενίσχυση των δεξιοτήτων ανάγνωσης.

Επίσης, οι αξιολογούμενες δράσεις σε σχέση με τους πέντε Στρατηγικούς Στόχους του Σχεδίου της Στρατηγικής Αποϊδρυματοποίησης των παιδιών και ειδικότερα αυτών με αναπηρία, εμφανίζουν υψηλή συνάφεια με τον Επιχειρησιακό Άξονα 2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ της Στρατηγικής αποϊδρυματοποίησης στην Ελλάδα, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 1.2 Ανάπτυξη μιας σειράς εναλλακτικών μέτρων φροντίδας με στόχο την παροχή στα παιδιά χωρίς γονεϊκή φροντίδα - συμπεριλαμβανομένων των παιδιών με αναπηρία - ενός περιβάλλοντος οικογενειακού τύπου.

Ακολούθως, υψηλή συνάφεια εμφανίζει η Δράση: Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ, καθώς εντάσσονται εντός του πλαισίου της Προτεραιότητας Πολιτικής 1.4 Ενίσχυση, προώθηση και περαιτέρω ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τα παιδιά και τα παιδιά με αναπηρία.

Συνολικά για όλες τις προτεραιότητες ο βαθμός συνάφειας όλων των στόχων των Δράσεων, κρίνεται ως ιδιαίτερα υψηλός.

Από τα πρωτογενή δεδομένα προέκυψε ότι:

Τα στελέχη του Δικαιούχου - Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ ΥΠΑΙΘ και της Διεύθυνσης Ειδικής Αγωγής του ΥΠΑΙΘ. θεωρούν στην πλειοψηφία τους ότι στις παρεμβάσεις έτσι όπως σχεδιάστηκαν λήφθηκαν υπόψη οι Εθνικές και Περιφερειακές Στρατηγικές, Σχέδια Δράσης που αφορούν τη συμπεριληπτική εκπαίδευση.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των στελεχών ΕΥΔ των ΕΠ, που συμμετείχαν στην έρευνα, απάντησαν ότι οι Εθνικές & Περιφερειακές στρατηγικές-Σχέδια δράσης της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης, ελήφθησαν υπόψη κατά τη διαδικασία εξειδίκευσης και σχεδιασμού των δράσεων Ειδικής Αγωγής που αφορούσαν στα προγράμματα:

- εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- «Ανάπτυξη υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» του Ε.Π. ΑΝΑΔΕΔΜΒ.
- εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες) σε όλα τα ΕΠ

Τα περισσότερα στελέχη του δικαιούχου/ φορέα λειτουργίας που συμμετείχαν στην έρευνα απάντησαν ότι ο σχεδιασμός των παρεμβάσεων ήταν ο κατάλληλος για την αντιμετώπιση αναγκών που είχαν εντοπισθεί, ως προς τις ομάδες -στόχου, καθώς και τις απαιτούμενες – αναγκαίες υπηρεσίες προς αυτούς. Αναλυτικότερα, το 75% των στελεχών του δικαιούχου/φορέα απάντησε ότι αναφορικά με την δράση «Ανάπτυξη υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» ο σχεδιασμός ήταν κατάλληλος για να αντιμετωπίσει τις ανάγκες που είχαν εντοπισθεί. Ομοίως, παρόμοια ποσοστά παρατηρούνται και στις ακόλουθες δύο δράσεις «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» και «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης

μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες». Ενώ, το 5% και το 14,3% θεωρεί ότι ο σχεδιασμός των παρεμβάσεων για τις ανωτέρω δράσεις αντιστοίχως δεν ήταν κατάλληλος ώστε να αντιμετωπίσει τις ανάγκες που είχαν εντοπισθεί ως προς τις ομάδες στόχο των ωφελούμενων.

Επίσης, η πλειοψηφία των στελεχών του δικαιούχου/φορέα λειτουργίας θεωρούν ότι η υπάρχει συνάφεια ανάμεσα στην δράση «Ανάπτυξη υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» και στα προβλήματα/ανάγκες των ωφελούμενων. Το 100% θεωρούν ότι υπάρχει απόλυτη συνάφεια με την δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες». Ενώ, το 81% θεωρούν ότι υπάρχει συνάφεια μεταξύ της δράσης «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» και των αναγκών/προβλημάτων των ωφελούμενων.

Αναφορικά με το αξιολογούμενο κριτήριο «**Βαθμός εσωτερικής συνοχής και συνάφειας του σχεδιασμού των αξιολογούμενων παρεμβάσεων με τους Άξονες Προτεραιότητας, τις Επενδυτικές Προτεραιότητες και τους Ειδικούς Στόχους των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων**» από τα **δευτερογενή δεδομένα προέκυψε ότι:**

Οι Δράσεις «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ» και «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες», μέσα από τους άξονες λειτουργίας τους, (Άξονα Προτεραιότητας 6 «Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος», Άξονα Προτεραιότητας 8 «Βελτίωση της Ποιότητας και της Αποτελεσματικότητας του Εκπαιδευτικού Συστήματος και της Δια Βίου Μάθησης – Σύνδεση με την αγορά εργασίας στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας», Άξονα Προτεραιότητας 9 «Βελτίωση της Ποιότητας και της Αποτελεσματικότητας του Εκπαιδευτικού Συστήματος και της Δια Βίου Μάθησης – Σύνδεση με την αγορά εργασίας στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου», Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης), εμφανίζουν υψηλή συνάφεια με τους Ειδικούς Στόχους:

- Αύξηση των σχολικών μονάδων που λειτουργούν στο πλαίσιο του Νέου Σχολείου – Ενίσχυση των δομών και της ποιότητας της προσχολικής, της α'βάθμιας και β'βάθμιας εκπαίδευσης
- Βελτίωση της παροχής υπηρεσιών εκπαιδευτικής υποστήριξης σε μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- Βελτίωση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών εκπαιδευτικής υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοποιημένες γυναίκες).
- Περιορισμός των διακρίσεων που υφίστανται οι ευπαθείς ομάδες πληθυσμού στην εκπαιδευτική διαδικασία και στην καθημερινή τους διαβίωση.
- Βελτίωση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών εκπαιδευτικής υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες .

Συνολικά για όλες τις προτεραιότητες εμφανίζεται απόλυτος βαθμός συνάφειας όλων των στόχων των Δράσεων.

11.2 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Στο κριτήριο της **Αποτελεσματικότητας** ποσοτικών στόχων των αξιολογούμενων παρεμβάσεων, εξετάστηκε ο βαθμός συμβολής των εκροών και αποτελεσμάτων των παρεμβάσεων στους αντίστοιχους στόχους κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος. Στο πλαίσιο αυτό, εντοπίστηκαν και αναλύθηκαν τυχόν προβλήματα κατά την υλοποίηση των δράσεων, τα οποία επηρεάζουν την αποτελεσματικότητά τους ενώ αναζητήθηκαν τα αίτια αυτών προκειμένου να διατυπωθούν τυχόν διορθωτικές κινήσεις, καθώς και προτάσεις για τις μελλοντικές παρεμβάσεις – κύκλους των προγραμμάτων. Από τα παραπάνω προέκυψαν απαντήσεις ως προς το βαθμό που επιτεύχθηκαν οι στόχοι των δράσεων, καθώς και οι λόγοι επίτευξης ή μη των τεθέντων στόχων. Ακόμη, απαντήθηκαν ερωτήματα για το εάν οι παρεμβάσεις υλοποιήθηκαν ή όχι σύμφωνα με το σχεδιασμό, παραθέτοντας σχετική αιτιολόγηση, καθώς και προτάσεις βελτίωσης, όπου είναι εφικτό.

11.2.1 Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων των Παρεμβάσεων ως προς τους Ειδικούς Στόχους του κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος

Σχετικά με το κριτήριο «**Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των παρεμβάσεων ως προς τους ειδικούς στόχους του κάθε επιχειρησιακού προγράμματος**» από τα **δευτερογενή δεδομένα προέκυψε ότι οι ακόλουθες δράσεις:**

- Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ,
- Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες:
- Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) και Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ.

βάσει των Τεχνικών Δελτίων Πράξης το ποσοστό επίτευξής τους στο σύνολο της Δράσεων ήταν πολύ ικανοποιητικό.

Από τα πρωτογενή δεδομένα προέκυψε ότι:

Τα στελέχη του Δικαιούχου που συμμετείχαν στην έρευνα, ως προς τους στόχους που είχαν τεθεί για τις δράσεις Ειδικής Αγωγής, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο θεσμικό πλαίσιο και τα Τεχνικά Δελτία Πράξης, απάντησαν ότι έχουν επιτευχθεί σε μεγάλο βαθμό και στις τρεις δράσεις:

- Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες
- Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες
- Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Επίσης, Το 66,7% των στελεχών του δικαιούχου πιστεύουν ότι η στοχοθεσία των δεικτών συμβάλλει στην ορθή μέτρηση των εκροών.

Σύμφωνα με τα στελέχη ΕΥΔ που συμμετείχαν στην έρευνα, οι τιθέμενοι στόχοι των δράσεων «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες του Ε.Π. ΑΝΑΔΕΔΜΒ, επιτεύχθηκαν.

Αντίστοιχα, τα στελέχη ΕΥΔ των ΠΕΠ/ η και ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ που συμμετείχαν στην έρευνα απάντησαν ότι επιτεύχθηκαν και οι στόχοι της δράσης «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες».

Τέλος, επιτεύχθηκαν και οι στόχοι που τέθηκαν για τη δράση Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες», σύμφωνα με τις απαντήσεις των στελεχών που συμμετείχαν στην έρευνα.

Από τις ομάδες συζητήσεων focus group προέκυψε ότι:

Σύμφωνα με τους Περιφερειακούς Διευθυντές Εκπαίδευσης και τα στελέχη των υποστηρικτικών δομών, οι στόχοι της πολιτικής για την Ειδική Αγωγή στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, επιτυγχάνονται σε αρκετά μεγάλο βαθμό. Όπως επισημάνθηκε οι στόχοι επιτυγχάνονται ως προς την ομάδα στόχο «μαθητές/τριες με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες», καθώς και ως προς την κατανόηση και αναγνώριση της ένταξης ως ενός βασικού στόχου της εκπαιδευτικής πολιτικής. Ωστόσο, σε όλα τα επίπεδα εφαρμογής της ένταξης υπάρχουν πτυχές που χρίζουν βελτίωσης, όπως οι σαφείς πολιτικές και κατευθυντήριες γραμμές (μακροεπίπεδο), η κουλτούρα των σχολικών μονάδων (μεσοεπίπεδο) και η κατάρτιση των εκπαιδευτικών στη διαφοροποιημένη διδασκαλία (μικροεπίπεδο).

Φυσικά, υπάρχουν πολλά περιθώρια ακόμη για μεγαλύτερη προσπάθεια σε ότι αφορά την οργάνωση και τη στελέχωση των σχολείων με εξειδικευμένο προσωπικό, τις υποδομές των μονάδων ειδικής αγωγής και των τμημάτων ένταξης και τη συνεχή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και τη συμβουλευτική γονέων που έχουν παιδιά με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

11.2.2 Βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Πράξης των ΠΕΠ

Σχετικά με το κριτήριο «**βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Πράξης των ΠΕΠ**» από τα **δευτερογενή δεδομένα προέκυψε ότι:**

Για την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί ανά Πράξη για τη δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021)» των ΠΕΠ, σε σχέση με τους δείκτες εκροής 11501 «Αριθμός Σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις» και 11502 «Αριθμός μαθητών που επωφελούνται» βάσει των Τεχνικών Δελτίων Πράξης προέκυψε ότι το ποσοστό επίτευξης των Πράξεων στο σύνολο της Δράσης είναι αρκετά υψηλό καταδεικνύοντας την αποτελεσματικότητα των Πράξεων ως προς τους στόχους που είχαν τεθεί.

11.2.3 Βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας και στην αντίστοιχη στοχοθεσία του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ

Σχετικά με το κριτήριο «**βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας και στην αντίστοιχη στοχοθεσία του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ**» από τα **δευτερογενή δεδομένα προέκυψε ότι:**

Συγκεκριμένα, για την Επενδυτική Προτεραιότητα 10i «Μείωση και πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική νηπιακή, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, καθώς επίσης και σε τυπικές, μη τυπικές και άτυπες δυνατότητες εκπαίδευσης για την επανένταξη στην εκπαίδευση και την κατάρτιση» του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ και ανάλογα με την κατηγορία Περιφέρειας προέκυψαν τα εξής:

Λιγότερο Ανεπτυγμένες Περιφέρειες: Ο βαθμός επίτευξης του δείκτη 11501 ως προς την Επενδυτική Προτεραιότητα και τον στόχο του ΕΠ (27.926 σχολικές μονάδες), ανέρχεται σε ποσοστό 47,38%. Επίσης, ο βαθμός επίτευξης του δείκτη ως προς τους στόχους που έχουν τεθεί στα αντίστοιχα ΤΔΠ ανέρχεται σε ποσοστό 114,06% και αφορά σε 13.231 σχολικές μονάδες που έχουν επωφεληθεί σε σχέση με τις 11.600 του συνόλου των ΤΔΠ.

Περιφέρειες σε Μετάβαση: Ο βαθμός επίτευξης του δείκτη 11501 ως προς την Επενδυτική Προτεραιότητα και τον στόχο του ΕΠ (14.903 σχολικές μονάδες), ανέρχεται σε ποσοστό 71,67%. Επίσης ο βαθμός επίτευξης του δείκτη ως προς τους στόχους που έχουν τεθεί στα αντίστοιχα ΤΔΠ ανέρχεται σε ποσοστό 113,35% και αφορά σε 10.681 σχολικές μονάδες που έχουν επωφεληθεί σε σχέση με τις 9.423 του συνόλου των ΤΔΠ.

Περισσότερο Ανεπτυγμένες Περιφέρειες: Ο βαθμός επίτευξης του δείκτη 11501 ως προς την Επενδυτική Προτεραιότητα και τον στόχο του ΕΠ (11.305 σχολικές μονάδες), ανέρχεται σε ποσοστό 103,95%. Επίσης ο βαθμός επίτευξης του δείκτη ως προς τους στόχους που έχουν τεθεί στα αντίστοιχα ΤΔΠ ανέρχεται σε ποσοστό 115,91% και αφορά σε 11.751 σχολικές μονάδες που έχουν επωφεληθεί σε σχέση με τις 10.138 του συνόλου των ΤΔΠ.

11.2.4 Βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας και στην αντίστοιχη στοχοθεσία των ΠΕΠ

Σχετικά με το κριτήριο «**βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας και στην αντίστοιχη στοχοθεσία των ΠΕΠ**» από τα **δευτερογενή δεδομένα προέκυψε ότι:**

Συγκεκριμένα, στο σύνολό τους τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα εντάσσουν τις δράσεις για την Ειδική Αγωγή στην Επενδυτική Προτεραιότητα 9iii «Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών», μέσω του Ειδικού Στόχου για τη Βελτίωση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών εκπαιδευτικής υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοποιημένες γυναίκες). Εξαιρέση αποτελεί η Περιφέρεια ΑΜΘ η οποία εντάσσει τις δράσεις για την Ειδική Αγωγή στην Επενδυτική Προτεραιότητα 9ii «Κοινωνικοοικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά».

Επίσης, ο βαθμός επίτευξης του δείκτη 11501 ως προς την Επενδυτική Προτεραιότητα και τους στόχους των ΠΕΠ είναι απολύτως ικανοποιητικός καθώς επιτυγχάνονται οι στόχοι που έχουν τεθεί, με πολύ υψηλά ποσοστά τα οποία σε αρκετά Προγράμματα ξεπερνά το 200%. Αυτό συμβαίνει λόγω της υψηλών στόχων που τέθηκαν σε επίπεδο Τεχνικών Δελτίων Πράξεων, λόγω των αυξημένων αναγκών ανά Περιφέρεια. Επίσης, τα ποσοστά επίτευξης των δεικτών ως προς τα αντίστοιχα Τεχνικά Δελτία Πράξης έχουν υπερκαλύψει τους στόχους που έχουν τεθεί.

11.2.5 Βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τα αποτελέσματα σε επίπεδο Πράξης, Επενδυτικής Προτεραιότητας και στόχων του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ

Σχετικά με το κριτήριο «**βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τα αποτελέσματα σε επίπεδο Πράξης Επενδυτικής Προτεραιότητας και στόχων του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ**» από τα **δευτερογενή δεδομένα προέκυψε ότι:**

Οι δείκτες εκροής των δράσεων όπως αυτοί αποτυπώθηκαν στις προηγούμενες ενότητες τροφοδοτούν τον δείκτη αποτελέσματος **11509 «Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εξειδικευμένης εκπαιδευτικής στήριξης σε μαθητές ΑμεΑ»**. Κατά τη συγγραφή του παρόντος και σύμφωνα με τα στοιχεία της Ετήσιας Έκθεσης Υλοποίησης⁵⁸ του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ για το έτος 2018 προκύπτει ότι έχει επιτευχθεί η τιμή στόχου του δείκτη αποτελέσματος 11509 τόσο στον Άξονα Προτεραιότητας 06, στον Άξονα Προτεραιότητας 08, όσο και τον Άξονα Προτεραιότητας 09 του Προγράμματος με τις τιμές επίτευξης για το έτος 2018 να υπερκαλύπτουν τους στόχους που είχαν τεθεί το έτος 2018. Η επόμενη και τελική μέτρηση του δείκτη προβλέπεται κατά το τέλος της προγραμματικής περιόδου το 2023.

⁵⁸ <https://empedu.gov.gr/to-epicheirisiako-programma/etisies-ektheseis-vlopoiisis/>

11.2.6 Βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τα αποτελέσματα σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας και στόχων των ΠΕΠ

Σχετικά με το κριτήριο **«βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τα αποτελέσματα σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας και στόχων των ΠΕΠ»** από τα **δευτερογενή δεδομένα προέκυψε ότι:**

Οι δείκτες εκροής των δράσεων όπως αυτοί αποτυπώθηκαν στις προηγούμενες ενότητες τροφοδοτούν τον δείκτη αποτελέσματος **11509 «Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εξειδικευμένης εκπαιδευτικής στήριξης σε μαθητές ΑμεΑ»**. Κατά τη συγγραφή του παρόντος και σύμφωνα με τα στοιχεία της Ετήσιας Έκθεσης Υλοποίησης του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ για το έτος 2018 προκύπτει ότι έχει επιτευχθεί η τιμή στόχου του δείκτη αποτελέσματος 11509 τόσο στον Άξονα Προτεραιότητας 06, στον Άξονα Προτεραιότητας 08, όσο και τον Άξονα Προτεραιότητας 09 του Προγράμματος με τις τιμές επίτευξης για το έτος 2018 να υπερκαλύπτουν τους στόχους που είχαν τεθεί το έτος 2018. Η επόμενη και τελική μέτρηση του δείκτη προβλέπεται κατά το τέλος της προγραμματικής περιόδου το 2023.

11.2.7 Ωφελήθηκε η προβλεπόμενη ομάδα στόχος όπως είχε αρχικά σχεδιαστεί ανά κατηγορία δράσης

Σχετικά με το κριτήριο **«Ωφελήθηκε η προβλεπόμενη ομάδα στόχος όπως είχε αρχικά σχεδιαστεί ανά κατηγορία δράσης»** από τα **πρωτογενή δεδομένα προέκυψε ότι:**

Από την έρευνα πεδίου διαπιστώθηκε ότι η ομάδα στόχος, μαθητές/τριες με αναπηρία ή/και ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών που έλαβαν υπηρεσίες των δράσεων ειδικής αγωγής επωφελήθηκαν ανά κατηγορία δράσης.

Όπως διαπιστώθηκε από την έρευνα πεδίου στους κηδεμόνες των ωφελούμενων που έλαβαν υπηρεσίες Ειδικής Αγωγής η πλειοψηφία (65,4%) απάντησαν ότι καλύφθηκαν οι ανάγκες τους μέσω των υπηρεσιών που έλαβαν. Ενώ, το 18,6% απάντησαν ότι δεν καλύφθηκαν οι ανάγκες τους κυρίως λόγω καθυστέρησης τοποθέτησης εκπαιδευτικού προσωπικού, έλλειψη εκπαιδευτικού προσωπικού ανάλογα με την απαραίτητη ειδικότητα, έλλειψη εμπειρίας από το εκπαιδευτικό προσωπικό, μειωμένη κάλυψη σε σχέση με το πλήρες ωράριο, απουσία τμήματος ένταξης σε ορισμένες σχολικές μονάδες. Επίσης, παρόμοια συμπεράσματα έχουν εξαχθεί ανά Περιφέρεια.

Η πλειονότητα των στελεχών του δικαιούχου/ φορέα λειτουργίας ανέφερε ότι ωφελήθηκε η ομάδα στόχος της δράσης «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό στο Τεχνικό Δελτίο Πράξης όπως αντίστοιχα και για τις δράσεις «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» και Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για

την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Σχετικά με τις πράξεις «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» και «Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» του Ε.Π. ΑΝΑΔΕΔΜΒ, ωφελήθηκε η ομάδα-στόχος σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό όπως ανέφεραν τα στελέχη της ΕΥΔ.

Αντίστοιχα, σε πολύ μεγάλο βαθμό ωφελήθηκε και η ομάδα στόχος της πράξης «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» σύμφωνα με τα στελέχη ΕΥΔ των ΠΕΠ/ η και ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΜΒ.

Από τις ομάδες εστιασμένης συζήτησης με Διευθυντές – Εκπαιδευτικούς – Κηδεμόνες προέκυψε ότι:

Οι εκπαιδευτικοί απάντησαν ότι οι δράσεις ειδικής αγωγής έχουν συμβάλει σε ικανοποιητικό βαθμό στη βελτίωση της ένταξης των ωφελούμενων στην εκπαιδευτική διαδικασία. Όπως ανέφεραν, θα πρέπει να συνεχίσουν να πραγματοποιούνται δράσεις με πιο παραγωγικό χαρακτήρα για την ενίσχυση και βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου.

Επίσης, η παράλληλη στήριξη ωφελεί και συμβάλλει με μια πολυδιάστατη, ολοκληρωμένη και αποτελεσματική υποστήριξη του μαθητή, τόσο σε ως προς την αυτονομία του με καθημερινή πρακτική, όσο ως προς στις επιδόσεις του (με πλήρωση κενών και εξειδικευμένη-εξατομικευμένη-ενισχυμένη εξάσκηση), αλλά και με ψυχολογική υποστήριξη (συζητήσεις, συμβουλευτική, εντοπισμός ζητημάτων κλπ.), δημιουργώντας ένα πλέγμα πολύπλευρης αρωγής και μια αίσθηση ασφάλειας και σταθερότητας για τον μαθητή και τους γονείς.

Σύμφωνα με τις Ομάδες εστιασμένης συζήτησης με Περιφερειακούς Διευθυντές –Υποστηρικτικές Δομές προκύπτει ότι:

Οι δράσεις της ειδικής αγωγής έχουν συμβάλει σημαντικά στην προώθηση των στόχων της ενταξιακής εκπαίδευσης. Με την παροχή εξειδικευμένης εκπαίδευσης και υποστήριξης στους μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες /αναπηρία, η ειδική αγωγή προάγει την ικανότητά τους να συμμετέχουν στο κοινό εκπαιδευτικό περιβάλλον.

Οι δράσεις της Ειδικής Αγωγής έχουν επιφέρει αλλαγές ως προς την αποδοχή της διαφορετικότητας στα παρακάτω:

α) την ολόπλευρη και αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες,

β) τη βελτίωση και αξιοποίηση των δυνατοτήτων και δεξιοτήτων τους, ώστε να καταστεί δυνατή η ένταξη ή η επανένταξη τους στο γενικό σχολείο, όπου και όταν αυτό είναι δυνατόν

γ) την αντίστοιχη προς τις δυνατότητες τους ένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα, στην κοινωνική ζωή και στην επαγγελματική δραστηριότητα και

δ) την αλληλοαποδοχή, την αρμονική συμβίωση τους με το κοινωνικό σύνολο και την ισότιμη κοινωνική τους εξέλιξη, με στόχο τη διασφάλιση της πλήρους προσβασιμότητας των μαθητών με αναπηρία και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Αυτό μπορεί να συμβάλει στη μείωση της κοινωνικής απομόνωσης και της στιγματοποίησης που μπορεί να αντιμετωπίζουν αυτοί οι μαθητές.

11.2.8 Ποιος ο βαθμός κάλυψης του πληθυσμού των ομάδων-στόχου;

Σχετικά με το κριτήριο «**Ποιος ο βαθμός κάλυψης του πληθυσμού των ομάδων-στόχου**» από τα αποτελέσματα της **πρωτογενής έρευνας προέκυψε ότι:**

Από την έρευνα πεδίου στους κηδεμόνες των μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που έχουν συμμετάσχει σε δράσεις ειδικής αγωγής, η πλειοψηφία των κηδεμόνων των ωφελούμενων που έλαβαν υπηρεσίες Ειδικής Αγωγής είναι ικανοποιημένοι.

Οι βασικότεροι λόγοι που αναφέρθηκαν για την μη κάλυψη των αναγκών τους είναι η:

- Καθυστέρηση τοποθέτησης του εκπαιδευτικού προσωπικού
- Έλλειψη εκπαιδευτικού προσωπικού ανάλογα με την απαραίτητη ειδικότητα
- Έλλειψη εμπειρίας από το εκπαιδευτικό προσωπικό ώστε να ανταπεξέλθει σε απαιτητικές περιπτώσεις
- Μειωμένη κάλυψη σε σχέση με το πλήρες ωράριο
- Απουσία τμήματος ένταξης

Ομοίως και τα στελέχη της Δ/νσης Ειδικής Αγωγής απάντησαν ότι καλύφθηκαν σε μεγάλο ποσοστό οι ανάγκες του πληθυσμού ομάδα-στόχου και στις τρεις δράσεις.

11.2.9 Ποια η ανταπόκριση των στόχων των δράσεων στις ανάγκες των ομάδων στόχου στις οποίες απευθύνονται;

Σχετικά με το κριτήριο «**Ποια η ανταπόκριση των στόχων των δράσεων στις ανάγκες των ομάδων στόχου στις οποίες απευθύνονται**» σύμφωνα με την εμπειρία των κηδεμόνων των μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες η πλειοψηφία ανέφερε ότι καλύπτονται οι ανάγκες των ωφελούμενων σύμφωνα με την αρχική στοχοθεσία.

11.2.10 Ποιος ο βαθμός εξυπηρέτησης των ωφελούμενων από το εύρος των παρεχόμενων υπηρεσιών στο πλαίσιο των δράσεων σε σχέση με τις διαφοροποιημένες ανάγκες τους;

Σχετικά με το κριτήριο «**Ποιος ο βαθμός εξυπηρέτησης των ωφελούμενων από το εύρος των παρεχόμενων υπηρεσιών στο πλαίσιο των δράσεων σε σχέση με τις διαφοροποιημένες ανάγκες τους**» από την **πρωτογενή έρευνα προέκυψε ότι :**

Οι κηδεμόνες των μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες_ που έλαβαν υπηρεσίες Ειδικής Αγωγής, είναι ικανοποιημένοι από αυτές. Ωστόσο, ανέφεραν ότι χρήζει βελτίωσης ο χρόνος τοποθέτησης του εκπαιδευτικού, διότι υπάρχουν μεγάλες καθυστερήσεις, με αποτέλεσμα ο μαθητής/τρια να μην λαμβάνει την υπηρεσία. Επίσης, πρόσθεσαν ότι πρέπει να γίνει απλοποίηση διαδικασιών από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ., να υπάρχει παράλληλη στήριξη πλήρους ωραρίου, αλλαγή του εκπαιδευτικού υλικού που διδάσκεται στα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες. Εξατομικευμένη προσέγγιση του μαθητή/τριας.

Από τις ομάδες Ομάδα εστιασμένης συζήτησης με Διευθυντές – Εκπαιδευτικούς – Κηδεμόνες προέκυψε ότι:

Οι διαγνώσεις των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. είναι σημαντικό σημείο αναφοράς, για τη σαφή και πλήρη παρουσίαση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών και δυνατοτήτων των μαθητών. Αποτελούν για τους εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής αλλά και τους εκπαιδευτικούς γενικής αγωγής την πυξίδα για να επιτελέσουν όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικά το έργο της ένταξης και επίτευξης της ευημερίας των μαθητών. Το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. είναι πολύτιμος συνεργάτης όλων των εμπλεκόμενων της ειδικής αγωγής.

Επίσης, ανέφεραν ότι η υποστελέχωση και η ελλιπής κτιριακή και υλικοτεχνική υποδομή καθιστούν το έργο των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. ιδιαίτερα δύσκολο. Συνεπώς, υπάρχει μεγάλη -σε ορισμένες περιπτώσεις- αργοπορία στην πορεία της αξιολόγησης και της χορήγησης γνωμάτευσης. Κρίνεται αναγκαία η παρουσία μόνιμου προσωπικού στις δομές αυτές καθώς και η στελέχωσή τους με επαρκή προσωπικό.

11.2.11 Ποιο το ποσοστό διαρροής / παραμονής των ωφελούμενων μαθητών/τριών στο σχολείο;

Σχετικά με το κριτήριο «**Ποιο το ποσοστό διαρροής/παραμονής των ωφελούμενων μαθητών/τριών στο σχολείο**» από **την πρωτογενή έρευνα προέκυψε ότι :**

Από την έρευνα στους κηδεμόνες των μαθητών/τριών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες διαπιστώνουμε ότι δεν υπάρχει διαρροή των ωφελούμενων. Αντιθέτως, μέσω των δράσεων ειδικής αγωγής καλύπτονται σε μεγαλύτερο βαθμό οι ανάγκες τους και επιτυγχάνεται η βελτίωση/εξέλιξη της ένταξης των ωφελούμενων. Ωστόσο, αρκετές φορές αναφέρθηκε ότι υπάρχει καθυστέρηση στην έναρξη των υπηρεσιών της παράλληλης στήριξης, ή δεν καλύπτονται στον βαθμό που επιθυμούν οι ανάγκες του ωφελούμενου λόγω έλλειψης εμπειρίας ή κατάρτισης.

Επίσης, σύμφωνα με την έρευνα πεδίου στους Εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής σε τμήμα ένταξης/Εκπαιδευτικοί Ειδικής Αγωγής σε παράλληλη στήριξη/Ειδικό εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΠΕ25 Σχολικός Νοσηλευτής) ή Εκπαιδευτικός ΠΕ 87-Νοσηλευτής σε παράλληλη στήριξη και Ειδικό βοηθητικό προσωπικό ή εκπαιδευτικός κλάδου ΤΕ 01.30 Βοηθών Βρεφοκόμων - Παιδοκόμων σε παράλληλη στήριξη η πλειοψηφία θεωρούν ότι σαφώς και η συμμετοχή των μαθητών/τριών σε δράσεις Ειδικής Αγωγής συμβάλλουν στην παραμονή τους στο σχολείο.

Από την έρευνα πεδίου στους εκπαιδευτικούς γενικής αγωγής η πλειοψηφία των συμμετεχόντων πιστεύει ότι συμβάλλει στην παραμονή στο σχολείο του μαθητή/τριας με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές

ανάγκες η συμμετοχή του/της σε Τμήματα Ένταξης ή παράλληλης στήριξης, ενώ ένα μικρό ποσοστό πιστεύει ότι δεν συμβάλλει στην παραμονή στο σχολείο του μαθητή/τριας με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες η συμμετοχή του/της σε Τμήματα Ένταξης ή παράλληλης στήριξης. Πιστεύουν, ότι θα είναι περισσότερο ωφέλιμο να παρακολουθήσουν πρόγραμμα σε ειδικό σχολείο.

Σύμφωνα με τις ομάδες εστιασμένης συζήτησης με Περιφερειακούς Διευθυντές –Υποστηρικτικές Δομές προέκυψε ότι η συνεργασία μεταξύ του Συμβούλου (τέως Συντονιστή) Εκπαιδευτικού Έργου και του Συμβούλου (τέως Συντονιστή) Ειδικής Αγωγής και Ενταξιακής εκπαίδευσης με το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. μπορεί να επιτρέψει την ανάπτυξη και υλοποίηση προγραμμάτων που αντιμετωπίζουν διάφορα φαινόμενα και προκλήσεις που εμφανίζονται στο εκπαιδευτικό περιβάλλον. Με αυτήν τη συνεργασία, μπορεί να προωθηθεί η αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής των μαθητών της Ειδικής Αγωγής, δηλαδή η προσπάθεια να αποφευχθεί η πρόωγη εγκατάλειψη του εκπαιδευτικού συστήματος από μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Επιπλέον, μπορεί να αντιμετωπιστούν φαινόμενα όπως ο σχολικός εκφοβισμός, καθώς και η καταπολέμηση κάθε μορφής αποκλεισμού και διακρίσεων, με στόχο την προώθηση της ενταξιακής εκπαίδευσης.

11.2.12 Ποια η ορατότητα της δράσης και ο βαθμός διάχυσης της πληροφορίας στον πληθυσμό που αποτελεί την ομάδα-στόχου;

Σχετικά με το κριτήριο «**Ποια η ορατότητα της δράσης και ο βαθμός διάχυσης της πληροφορίας στον πληθυσμό που αποτελεί ομάδα -στόχου**» από την **πρωτογενή έρευνα προέκυψε ότι:**

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου στους κηδεμόνες των μαθητών/τριών με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που έχουν συμμετάσχει σε δράσεις ειδικής αγωγής, η ενημέρωση που λαμβάνουν οι κηδεμόνες των ωφελούμενων σχετικά με τις παρεχόμενες υπηρεσίες από το προσωπικό της Ειδικής Αγωγής είναι ικανοποιητική.

Ομοίως τα στελέχη ΕΥΔ και του δικαιούχου/φορέα υποστήριξαν ότι υπήρξε διάχυση της πληροφορίας ως προς τους ωφελούμενους των δράσεων της Ειδικής Αγωγής.

11.2.13 Ποιοι είναι οι βασικοί λόγοι που επηρέασαν το βαθμό επίτευξης των δεικτών αποτελεσμάτων για κάθε επιμέρους πράξη / δράση;

Σχετικά με το κριτήριο «**Ποιοι είναι οι βασικοί λόγοι που επηρέασαν το βαθμό επίτευξης των δεικτών αποτελεσμάτων για κάθε επιμέρους πράξη/δράση**» από την **πρωτογενή έρευνα προέκυψε ότι:**

Λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα από την έρευνα πεδίου σε αναπληρωτές εκπαιδευτικούς και ειδικό βοηθητικό προσωπικό, διαπιστώνουμε ότι οι παρεμβάσεις ήταν αποτελεσματικές και κατά κύριο λόγο μόνο θετικό αντίκτυπο είχαν στους εκπαιδευτικούς και το ειδικό βοηθητικό προσωπικό που συμμετείχαν στην έρευνα. Ωστόσο, ή μη ύπαρξη εκπαιδευτικού προσωπικού ειδικής αγωγής και για τα τμήματα ένταξης, η έλλειψη κατάλληλων κτιριακών υποδομών και εκπαιδευτικού εξοπλισμού, η μη συστηματική αξιολόγηση μαθητών της αποτελεσματικότητας των εξατομικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, η

μικρή εμπλοκή του εκπαιδευτικού ειδικής αγωγής στη διαδικασία της διδασκαλίας, η μη σταθερή συνεργασία με ψυχολόγους, νοσηλευτές είναι λόγοι μη επίτευξης των δεικτών αποτελεσμάτων.

11.3 ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ

Στο κριτήριο της **Αποδοτικότητας** εξετάστηκε η αποτελεσματική ή μη υλοποίηση των αξιολογούμενων παρεμβάσεων σε σχέση με το κόστος, δηλαδή το κατά πόσο οι πόροι που χρησιμοποιήθηκαν (εισροές) για την υλοποίηση των παρεμβάσεων μετατράπηκαν με οικονομικό τρόπο σε εκροές κι αποτελέσματα. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάστηκαν και τυχόν αποκλίσεις του μοναδιαίου κόστους των αξιολογούμενων παρεμβάσεων, σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό τους ενώ διερευνήθηκαν οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν την αποδοτική εφαρμογή τους.

11.3.1 Ποσοστό απορρόφησης των αξιολογούμενων πράξεων/ Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν το ποσοστό απορρόφησης

Σχετικά με το αξιολογικό ερώτημα «**Ποσοστό απορρόφησης των αξιολογούμενων πράξεων/Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν το ποσοστό απορρόφησης**» από τα **δευτερογενή δεδομένα προέκυψε ότι:**

Το ποσοστό υλοποίησης του οικονομικού αντικείμενου του συνόλου των Πράξεων της Δράσης «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021)» είναι πολύ ικανοποιητικό καθώς ανέρχεται σε ποσοστό 82,26%.

Από την πρωτογενή έρευνα προέκυψε ότι:

Τα περισσότερα στελέχη του δικαιούχου/φορέα λειτουργίας απάντησαν πως ο προϋπολογισμός και των τριών δράσεων αναλώθηκε σύμφωνα με τον προγραμματισμό. Ομοίως και τα στελέχη ΕΥΔ ανέφεραν το ίδιο.

Αναφορικά με τους παράγοντες που επηρεάζουν την επίτευξη όσο το δυνατόν μεγαλύτερου ποσοστού απορρόφησης, αναφέρθηκαν μεταξύ άλλων, η ταχεία ολοκλήρωση της διαδικασίας αξιολόγησης για την ένταξη ή μη των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην Πράξη, η δημοσιότητα της Πράξης, η καλή συνεργασία μεταξύ των σχολικών μονάδων και των Δ/νσεων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

11.3.2 Αποδοτικότητα των αξιολογούμενων παρεμβάσεων σε όρους κόστους ανά ωφελούμενο

Σχετικά με το αξιολογικό ερώτημα **«Αποδοτικότητα των αξιολογούμενων παρεμβάσεων σε όρους κόστους ανά ωφελούμενο»** από τα **δευτερογενή δεδομένα προέκυψε ότι:**

Ο δείκτης αφορά την αξιολόγηση της αποδοτικότητας των πράξεων για τη Δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021)» των ΠΕΠ σε σχέση με το κόστος ανά ωφελούμενο. Σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό οι πράξεις των ΠΕΠ, η τιμή της αποδοτικότητας σε όρους κόστους ανά ωφελούμενο ήταν αρκετά υψηλή, καθώς το μοναδιαίο κόστος κυμαίνεται από 5.700 έως 17.300 ευρώ ανά ωφελούμενο, με τη μέση τιμή να ανέρχεται σε 10.050,19 €. Από την απόκλιση που προκύπτει σε σχέση με το πραγματικό μοναδιαίο κόστος (9.398,92 €), συμπεραίνεται ότι οι πράξεις της εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης από τα ΠΕΠ υλοποιήθηκαν με μικρότερο κόστος από αυτό που είχε αρχικά προσδιορισθεί, καθιστώντας τις πράξεις πολύ αποδοτικές.

11.3.3 Ποια είναι η αποδοτικότητα των παρεμβάσεων ανά Κατηγορία Δράσης;

Σχετικά με το αξιολογικό ερώτημα **«Ποια είναι η αποδοτικότητα των παρεμβάσεων ανά κατηγορία Δράσης»** από τα **πρωτογενή δεδομένα προέκυψε ότι:**

Τα στελέχη της ΕΥΔ ΕΠ/ η και ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ ανέφεραν σχετικά με την αποδοτικότητα των δράσεων Ειδικής Αγωγής, ότι οι δράσεις εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης συμβάλλουν αποτελεσματικά στην συμμετοχή όλων των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία και στην κοινωνική ένταξη.

Από τις ομάδες εστιασμένης συζήτησης με τους Διευθυντές – Εκπαιδευτικούς – Κηδεμόνες προέκυψε ότι:

Η ένταξη των παιδιών είναι αποτελεσματική σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς όταν :

- ❖ Απορρίπτονται πρακτικές διαχωρισμού, στιγματισμού
- ❖ Ακολουθείται ομαδοσυνεργατική μέθοδος διδασκαλίας για να εφαρμοστεί η ενταξιακή φιλοσοφία
- ❖ Μέσα από τη διδακτική γεφυρώνονται οι διαφορές και τονίζονται οι ομοιότητες των παιδιών,
- ❖ Εφαρμόζεται η διαφοροποιημένη διδασκαλία λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες, το γνωστικό προφίλ και τη μαθησιακή ετοιμότητα των μαθητών,
- ❖ Η νοοτροπία της ένταξης δεν περιορίζεται μόνο στη σχολική κοινότητα αλλά εκτείνεται και στην κοινωνία,
- ❖ Αξιοποιείται το κοινωνικό μοντέλο για την ερμηνεία και την αντιμετώπιση της αναπηρίας/μαθησιακής δυσκολίας .

Προβλήματα που μπορεί να ανακύψουν σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς κατά την παράλληλη στήριξη είναι μεταξύ άλλων :

- ❖ Η έλλειψη επαρκούς προσωπικού: Η παράλληλη στήριξη απαιτεί εξειδικευμένο προσωπικό με γνώσεις στην ειδική εκπαίδευση και την υποστήριξη ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Η

έλλειψη επαρκούς προσωπικού μπορεί να δυσκολέψει την υλοποίηση αποτελεσματικής παράλληλης στήριξης.

- ❖ Η έλλειψη προσαρμοσμένων πόρων: Οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να χρειάζονται ειδικό εξοπλισμό, υλικά και τεχνολογία για να μπορέσουν να συμμετέχουν πλήρως στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ωστόσο, η έλλειψη αυτών των προσαρμοσμένων πόρων μπορεί να περιορίσει την αποτελεσματικότητα της παράλληλης στήριξης.
- ❖ Η κοινωνική αποδοχή: Ορισμένοι μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην κοινωνική αλληλεπίδραση και να αντιμετωπίζουν προκαταλήψεις και στιγματισμό από τους συμμαθητές τους. Αυτό μπορεί να επηρεάσει την ενσωμάτωσή τους και να αποτελέσει ένα πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί για μια αποτελεσματική παράλληλη στήριξη.
- ❖ Η υποβάθμιση του ρόλου του εκπαιδευτικού παράλληλης στήριξης όταν δεν αντιμετωπίζεται από τους συναδέλφους του ισότιμα και με σεβασμό.
- ❖ Η δυσκολία συνεργασίας με τον εκπαιδευτικό της γενικής εκπαίδευσης και τους γονείς/κηδεμόνες, οι οποίοι πιθανόν να μην μπορούν να διαχειριστούν τις διαφορετικές μαθησιακές συνθήκες. Συνεπώς, είναι αναγκαία η ενημέρωση των εμπλεκόμενων, ώστε να καταστεί σαφές πως είναι απαραίτητη η συνεργασία όλων των μελών προκειμένου να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.
- ❖ Η παράλληλη στήριξη δεν παρέχεται όλες τις σχολικές ώρες (με βάση το ωράριο του κάθε εκπαιδευτικού) οπότε κατά την απουσία τους και ανάλογα τη σοβαρότητα της κατάστασης του μαθητή δημιουργούνται προβλήματα στην εύρυθμη λειτουργία της τάξης και κατά τα διαλείμματα.
- ❖ Η άρνηση των μαθητών να συνεργαστούν με την παράλληλη στήριξη.
- ❖ Επιπλέον, δυσκολίες υπάρχουν όταν ο εκπαιδευτικός παράλληλης στήριξης είναι υποχρεωμένος να διδάσκει δύο ή και περισσότερους μαθητές σε διαφορετικά σχολεία, με αποτέλεσμα αυτό να είναι εις βάρος των μαθητών.
- ❖ Ο εκπαιδευτικός δεν μπορεί να διαχειριστεί καταστάσεις που έχουν μεγάλη απόκλιση από το σύνολο της τάξης, εφόσον δεν υπάρχουν και τα κατάλληλα εργαλεία που να τον βοηθούν(αίθουσες, εποπτικά μέσα κλπ.)

Οι διευθυντές που συμμετείχαν στην ομάδα εστιασμένης συζήτησης ανέφεραν ότι η παράλληλη στήριξη είναι απαραίτητη σε όλες τις περιπτώσεις μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που εμφανίζουν σημαντικές δυσκολίες μάθησης εξαιτίας αισθητηριακών, νοητικών, γνωστικών, αναπτυξιακών προβλημάτων, ψυχικών και νευροψυχικών διαταραχών οι οποίες, σύμφωνα με τη διεπιστημονική αξιολόγηση, επηρεάζουν τη διαδικασία της σχολικής προσαρμογής και μάθησης.

Σύμφωνα με τους κηδεμόνες των παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες ο θεσμός της παράλληλης στήριξης είναι ουσιαστικός τόσο για την μαθησιακή εξέλιξη των παιδιών όσο και για την ασφάλειά τους στον χώρο του σχολείου λόγω bullying. Επιπλέον, συμβάλλει στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και αποτελεί τον συνδετικό κρίκο ανάμεσα σε δασκάλους γενικής αγωγής, γονείς, μαθητές και στον διευθυντή του

σχολείου. Όπως ανέφεραν, βοηθά τον μαθητή που χρήζει στήριξης να ενταχθεί στο σύνολο και να κοινωνικοποιηθεί, να αναπτύξει την συναισθηματική νοημοσύνη του αλλά τον βοηθά και στο μαθησιακό κομμάτι. Ταυτόχρονα, συμβάλλει στην αποδοχή του μαθητή από τους υπόλοιπους μαθητές.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα σύμφωνα με τους κηδεμόνες είναι η αλλαγή του εκπαιδευτικού κάθε χρόνο. Το ότι κάθε σχολική χρονιά έρχονται άλλα άτομα αυτό δυσχεραίνει τη σχέση μαθητή - βοηθητικού εκπαιδευτικού. Επίσης, είναι η έλλειψη πείρας, μιας και οι εκπαιδευτικοί είναι πολύ νέοι καθώς και η έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ εκπαιδευτικών με γονείς.

11.3.4 Ποιοι είναι οι κρίσιμοι παράγοντες που επηρεάζουν την αποδοτικότητα των αξιολογούμενων παρεμβάσεων;

Σχετικά με το αξιολογικό ερώτημα «**Ποιοι είναι οι κρίσιμοι παράγοντες που επηρεάζουν την αποδοτικότητα των αξιολογούμενων παρεμβάσεων**» από τα **πρωτογενή δεδομένα προέκυψε ότι:**

Τα στελέχη των ΕΥΔ των ΕΠ ανέφεραν ως κύριους παράγοντες που επηρεάζουν την αποδοτικότητα των δράσεων Ειδικής Αγωγής το σωστό σχεδιασμό και την έγκαιρη υλοποίησή τους.

Ως προς τη δράση «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» τα στελέχη της ΕΥΔ απάντησαν ότι συνέβαλλε αρκετά στην περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη υφιστάμενων πολιτικών, στρατηγικών, κ.α. για την Ειδική Αγωγή και συγκεκριμένα για την ένταξη μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σχολικό περιβάλλον.

Η δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» σύμφωνα με τα στελέχη των ΕΥΔ των ΠΕΠ/ η και ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ συνέβαλλε σε πολύ μεγάλο βαθμό στην περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη υφιστάμενων πολιτικών, στρατηγικών, κ.α. για την Ειδική Αγωγή και συγκεκριμένα για την ένταξη μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σχολικό περιβάλλον.

Ακολούθως, η δράση «Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» συνέβαλλε αρκετά στην περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη υφιστάμενων πολιτικών, στρατηγικών, κ.α. για την Ειδική Αγωγή και συγκεκριμένα για την ένταξη μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σχολικό περιβάλλον.

Από τις ομάδες εστιασμένης συζήτησης με Διευθυντές – Εκπαιδευτικούς – Κηδεμόνες προέκυψε ότι:

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα είναι η καθυστέρηση της διαδικασίας παραπομπής του μαθητή/τριας. Ως αποτέλεσμα, της ανωτέρω καθυστέρησης είναι η δυσκολία του μαθητή να ενταχθεί και να νιώσει ασφαλής. Μη λαμβάνοντας την απαραίτητα βοήθεια απομονώνονται, αγχώνονται και εμφανίζουν επιθετικές και αποκλίνουσες συμπεριφορές.

Επίσης, ένα σημαντικό πρόβλημα παρατηρείται κατά την μετάβαση των μαθητών από το δημοτικό στο γυμνάσιο. Η μη έγκαιρη ανανέωση των γνωματεύσεων έχει ως αποτέλεσμα να φοιτούν οι μαθητές στο γυμνάσιο με γνωματεύσεις που δεν είναι σε ισχύ.

Αλλά και οι διευθυντές που συμμετείχαν στην ομάδα εστιασμένης συζήτησης συμφωνούν ότι αν και η διαδικασία τα τελευταία χρόνια έχει βελτιωθεί, ωστόσο έχει παρατηρηθεί ότι όλο και περισσότερα παιδιά χρειάζονται υποστήριξη στο σχολικό περιβάλλον, με αποτέλεσμα οι αιτήσεις να είναι περισσότερες και το προσωπικό να μην επαρκεί ώστε να καλύψει τόσο μεγάλο αριθμό παιδιών που οι γονείς τους αιτούνται να εξεταστούν από τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Συχνά οι γνωματεύσεις καθυστερούν, έτσι χάνεται πολύτιμος χρόνος παρέμβασης για τους μαθητές που χρειάζονται βοήθεια. Τις περισσότερες φορές ξεκινάει η εκπαιδευτική στήριξη των μαθητών βασισμένη στην εμπειρία των εκπαιδευτικών του σχολείου και κατόπιν έρχεται και η συμβουλευτική παρέμβαση του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.

Οι κηδεμόνες αντίστοιχα επεσήμαναν τις μεγάλες καθυστερήσεις από την ημέρα αίτησης ως την ημέρα αξιολόγησης. Επιπλέον, όπως ανέφεραν δεν υπάρχει κατεύθυνση ή συμβουλευτική προς τους γονείς για το πως πρέπει να κινηθούν για να αντιμετωπιστούν έγκαιρα μαθησιακές δυσκολίες των παιδιών τους.

Ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα που ανέφεραν οι εκπαιδευτικοί είναι ότι πολλές φορές ο εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής αντιμετωπίζεται ως επικουρικός στην εκπαιδευτική διαδικασία και δεν έχει πάντα την ευκαιρία να υλοποιήσει πρωτοβουλίες, μέσα στην τάξη. Αρκετοί εκπαιδευτικοί πιστεύουν ότι για να υπάρχει ουσιαστική συμπερίληψη του μαθητή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θα πρέπει οι εκπαιδευτικοί της γενικής να αναγνωρίζουν τη δουλειά των εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής και να προβούν σε από κοινού σχεδιασμό διδασκαλιών ή σε διαφοροποιήσεις στον τρόπο ή στο περιεχόμενο της διδασκαλίας τους για να τους εντάξουν με πιο αποτελεσματικό τρόπο στην τάξη.

Τα προβλήματα που έχουν αντιμετωπίσει είναι τα ακόλουθα :

- ✓ Ελλείψεις σε υλικό- τεχνική υποδομή
- ✓ Η άρνηση των γονέων να αποδεχτούν τις υπάρχουσες δυσκολίες των παιδιών και να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση τους μέσω της ένταξης των παιδιών στις δράσεις της Ειδικής Αγωγής
- ✓ Έλλειψη επαρκούς υποστήριξης: Οι μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να χρειάζονται επιπλέον υποστήριξη και προσαρμογές στο πρόγραμμα σπουδών τους. Η έλλειψη επαρκούς υποστήριξης από ειδικευμένους εκπαιδευτικούς και πόρους μπορεί να δυσκολέψει την ένταξη τους.
- ✓ Κοινωνική απομόνωση: Ορισμένοι μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων με τους υπόλοιπους μαθητές. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε απομόνωση και κοινωνικό αποκλεισμό.
- ✓ Υπερφόρτωση του διδακτικού προσωπικού: Η ένταξη μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να απαιτεί επιπλέον χρόνο, πόρους και προσπάθεια από τους εκπαιδευτικούς.
- ✓ Έλλειψη προσαρμογής του προγράμματος σπουδών: Ορισμένοι μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να χρειάζονται προσαρμογές στο πρόγραμμα σπουδών ή ειδικά

μαθήματα για να καλύψουν τις ανάγκες τους. Η έλλειψη αυτών των προσαρμογών μπορεί να δυσκολέψει την πρόοδο τους στην εκπαίδευση.

- ✓ Η ανυπαρξία όμορων ειδικοτήτων με αυτή της ειδικής αγωγής που θα μπορούσε να διευκολύνει και να στηρίξει καλύτερα το έργο της , όπως αυτές της εργοθεραπείας και της λογοθεραπείας.

11.3.5 Πώς διαφοροποιήθηκε το μοναδιαίο κόστος / αποδοτικότητα των αξιολογούμενων παρεμβάσεων σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό τους;

Σχετικά με το αξιολογικό ερώτημα «**Πως διαφοροποιήθηκε το μοναδιαίο κόστος / αποδοτικότητα των αξιολογούμενων παρεμβάσεων σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό τους**» από τα **πρωτογενή δεδομένα προέκυψε ότι:**

Η πλειοψηφία των στελεχών απάντησε πως το κόστος των δράσεων ήταν σύμφωνα με τον σχεδιασμό σε όλες τις φάσεις υλοποίησης των δράσεων ειδικής αγωγής, επισημαίνοντας ότι στις σπάνιες περιπτώσεις που απαιτήθηκαν επιμέρους τροποποιήσεις έγιναν εσωτερικά μεταξύ των Υποέργων της Πράξης.

11.3.6 Αρχικό μοναδιαίο κόστος (κόστος σχεδιασμού) των παρεμβάσεων ανά ωφελούμενο (σε επίπεδο δράσης/ πράξης)

Σχετικά με το αξιολογικό ερώτημα «**Αρχικό μοναδιαίο κόστος των παρεμβάσεων ανά ωφελούμενο (σε επίπεδο δράσης/πράξης)**» από τα **πρωτογενή δεδομένα προέκυψε ότι:**

Τα στελέχη της ΕΥΔ ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ και ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας 2014 – 2020, ανέφεραν ότι μέχρι και το σχολικό έτος 2018-2019 χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος των "Άμεσες δαπάνες μισθοδοσίας" και για τα σχολικά έτη 2019-2020, 2020-2021, 2021-2022 ΚΑΙ 2022-2023 χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος "Δαπάνες βάσει τυποποιημένης κλίμακας κόστους ανά μονάδα".

Τα στελέχη της ΕΥΔ ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ και ΠΕΠ «Πελοπόννησος 2014 – 2020», ανέφεραν ότι κατά τους 4 πρώτους κύκλους υλοποίησης της Δράσης [σχολικά έτη: 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2021 (3 σχολικά έτη) ακολουθήθηκε η μέθοδος δήλωσης άμεσων δαπανών.

11.3.7 Σε ποιες κατηγορίες δράσεων παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις του μοναδιαίου κόστους από το προγραμματικό και που οφείλονται αυτές;

Σχετικά με το αξιολογικό ερώτημα «**Σε ποιες κατηγορίες δράσεων παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις του μοναδιαίου κόστους από πραγματικό και που οφείλονται αυτές**» από τα **πρωτογενή δεδομένα προέκυψε ότι:**

Αναφορικά με το κόστος της δράσης «Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» τα στελέχη ΕΥΔ που συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα απάντησαν ότι ήταν σύμφωνα με τον σχεδιασμό σε όλες τις φάσεις υλοποίησης του.

Σχετικά με το κόστος της δράσης «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» Τα στελέχη της ΕΥΔ ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ και ΠΕΠ, που συμμετείχαν στην έρευνα, ανέφεραν ότι ήταν σύμφωνα με τον σχεδιασμό σε όλες τις φάσεις υλοποίησης του, με εξαίρεση Τα στελέχη της ΕΥΔ ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ και ΠΕΠ «Ανατολική Μακεδονία Θράκη 2014 – 2020» και του Ε.Π. «Πελοπόννησος 2014 – 2020», που ανέφεραν διαφορές στο κόστος της ανωτέρω δράσης στις φάσεις υλοποίησης του σε σχέση με τον σχεδιασμό.

Σχετικά με το κόστος της δράσης «Ανάπτυξη Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» τα στελέχη που συμμετείχαν στην έρευνα ανέφεραν ότι ήταν σύμφωνα με τον σχεδιασμό σε όλες τις φάσεις υλοποίησης του.

11.4 ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ

11.4.1 Κατά πόσο οι δράσεις συνέβαλλαν στην περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη υπάρχουσών πολιτικών, στρατηγικών, κ.α. για την Ειδική Αγωγή και συγκεκριμένα για την ένταξη μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σχολικό περιβάλλον;

Αναφορικά με το κριτήριο αξιολόγησης «**Κατά πόσο συνέβαλλαν στην περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη υπάρχουσών πολιτικών, στρατηγικών, κ.α. για την Ειδική Αγωγή και συγκεκριμένα για την ένταξη μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές ανάγκες στο σχολικό περιβάλλον**» από την **πρωτογενή έρευνα προέκυψε ότι:**

Η ένταξη των μαθητών από τα Τμήματα Ένταξης στις κανονικές τάξεις σύμφωνα με τους περισσότερους εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής των τμημάτων ένταξης είναι αποτελεσματική. Ένα πολύ μικρό ποσοστό μόνο πιστεύει ότι δεν είναι λόγω της ελλιπούς αξιολόγησης της λειτουργικότητας των μαθητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές ανάγκες σε συνάρτηση της αλληλεπίδρασης με το περιβάλλον, καθώς επίσης και η μη ομαλή μετάβαση σε σχέση με την αντιμετώπιση που λαμβάνουν από τον εκπαιδευτικό γενικής αγωγής.

Οι κηδεμόνες των μαθητών/τριών με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες πιστεύουν ότι οι δράσεις ειδικής αγωγής έχουν θετικό αντίκτυπο στην εξέλιξη/βελτίωση στην μαθησιακή και ψυχοκοινωνική εξέλιξη του ωφελούμενου. Γενικά οι κηδεμόνες που έχουν συμμετάσχει σε δράσεις Ειδικής Αγωγής είναι ικανοποιημένοι σε μεγάλο βαθμό από τις παρεχόμενες υπηρεσίες, θεωρούν ότι συμβάλλουν σημαντικά στην ένταξη του μαθητή/τριας καθώς επίσης και στην εξέλιξη/βελτίωση του δικαιούχου.

11.4.2 Ποιες αλλαγές / βελτιώσεις επέφεραν οι αξιολογούμενες παρεμβάσεις στις ομάδες στόχο στις οποίες απευθύνονται;

Αναφορικά με το κριτήριο αξιολόγησης **«Ποιες αλλαγές / βελτιώσεις επέφεραν οι αξιολογούμενες παρεμβάσεις στις ομάδες στόχο στις οποίες απευθύνονται»** από την πρωτογενή έρευνα προέκυψε ότι:

Σύμφωνα με τους κηδεμόνες των μαθητών/τριών με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, οι παρεμβάσεις είχαν κατά κύριο λόγο θετικό αντίκτυπο. Μέσω αυτών έγινε περισσότερο αποτελεσματική η ένταξή τους. Επίσης, επιτεύχθηκε η ολόπλευρη και αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους, βελτιώθηκαν και αξιοποιήθηκαν οι δυνατότητές τους και οι δεξιότητές τους ώστε να καταστεί δυνατή η ένταξή τους στο γενικό σχολείο. Τέλος, επιτεύχθηκε η αλληλοαποδοχή και η αρμονική συμβίωση στο πλαίσιο της σχολικής κοινότητας.

Σύμφωνα με τα στελέχη του δικαιούχου/φορέα που συμμετείχαν στην έρευνα, οι δράσεις Ειδικής Αγωγής προώθησαν τη συμπερίληψη των μαθητών με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη σχολική τάξη και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική ζωή του σχολείου, εξασφαλίζοντας στο μέγιστο βαθμό την ισότιμη πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση, την καταπολέμηση των διακρίσεων και την πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.

Από τις ομάδες εστιασμένης συζήτησης με Διευθυντές – Εκπαιδευτικούς – Κηδεμόνες προέκυψε ότι:

Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στην ομάδα εστιασμένης συζήτησης, συμφωνούν ότι οι δράσεις ειδικής αγωγής που υλοποιούνται μέσω των ΠΕΠ και του Ε.Π συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της ενταξιακής εκπαίδευσης που είναι η προώθηση της ίσης ευκαιρίας πρόσβασης στην εκπαίδευση των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και η ανάπτυξη των απαραίτητων δεξιοτήτων που απαιτούνται για να είναι ενεργά μέλη της κοινωνίας. Επίσης, ανέφεραν, οι δράσεις ειδικής αγωγής στις σχολικές μονάδες δίνουν την δυνατότητα επιπλέον υποστήριξης στους μαθητές που το έχουν ανάγκη προκειμένου να διευκολυνθεί η μαθησιακή διαδικασία, να αντιμετωπιστούν ή να ρυθμιστούν συμπεριφορές διάκρισης ή προκατάληψης για την ομαλή διεξαγωγή των μαθημάτων αλλά και την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων.

Οι διευθυντές των σχολείων αντίστοιχα, απάντησαν ότι οι δράσεις ειδικής αγωγής έχουν επιφέρει θετικές αλλαγές ως προς τους στόχους της προαγωγής της ενταξιακής εκπαίδευσης και πιο συγκεκριμένα αναφέρθηκε ότι παρέχουν :

- ✓ Κατεύθυνση και ενίσχυση στην ένταξη του μαθητή στο πλαίσιο της τάξης και της συνύπαρξης σε μία ομάδα περισσότερων παιδιών με τη παρουσία του δασκάλου/ας.
- ✓ Βοήθεια στην οργάνωση και πλαisiώση του μαθητή στις διαδικασίες και τους κανόνες που πρέπει να ακολουθεί μέσα σε μία τάξη και πως να ανταποκρίνεται στις ανάγκες που προκύπτουν.
- ✓ Ενίσχυση στην αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών και μαθησιακών δυσκολιών που μπορεί να εμφανίζει ένα παιδί σε ένα ή περισσότερα μαθήματα.
- ✓ Υποστήριξη του μαθητή στη διαχείριση της συμπεριφοράς και των συναισθηματικών δυσκολιών που καλείται να ελέγξει και να προσαρμόσει σε αυτό το πλαίσιο.

- ✓ Ενίσχυση στη γενίκευση των ατομικών στόχων που δουλεύει το παιδί σε κάποιο θεραπευτικό πλαίσιο παρέμβασης εκτός σχολείου.
- ✓ Οργάνωση και ενεργή συμμετοχή του μαθητή στο παιχνίδι με άλλα παιδιά.
- ✓ Ενίσχυση των κοινωνικών δεξιοτήτων, καθώς δημιουργεί ένα πλαίσιο αλληλεπίδρασης του μαθητή με περισσότερα παιδιά με σκοπό να ενισχυθούν δεξιότητες διαλόγου και οι επικοινωνιακές δεξιότητες.
- ✓ Προστασία από τη σχολική βία, το ρατσισμό, τον κοινωνικό αποκλεισμό, την περιθωριοποίηση, το σχολικό εκφοβισμό, ακόμα και την απομόνωση αφού τα παιδιά αυτά στοχοποιούνται και περιθωριοποιούνται σε μεγάλο ποσοστό. Ανάλογα με τις ανάγκες του παιδιού παρέχει μεγαλύτερο έλεγχο και επίβλεψη για την ασφάλεια του.
- ✓ Ενίσχυση στη γενίκευση δεξιοτήτων σε ένα μεγαλύτερο και μη οργανωμένο χώρο.

11.4.3 Πόσο αποτελεσματικά λειτούργησε η δικτύωση και η συνεργασία των δομών με ό,τι είχε αρχικά σχεδιαστεί;

Αναφορικά με το κριτήριο αξιολόγησης **«Πόσο αποτελεσματικά λειτούργησε η δικτύωση και η συνεργασία των δομών με ό,τι είχε αρχικά σχεδιαστεί»** από την πρωτογενή έρευνα προέκυψε ότι:

Η πλειονότητα των κηδεμόνων των ωφελούμενων απάντησε, ότι ο συνήθης τρόπος ενημέρωσης για την συγχρηματοδότηση των δράσεων της Ειδικής Αγωγής από το ΕΣΠΑ 2014-2020 είναι από την σχολική μονάδα. Ενώ, ένα μικρό ποσοστό ενημερώνεται από τα κοινωνικά δίκτυα, από έντυπο υλικό και από εφημερίδα.

Η δημοσιότητα στο πλαίσιο των δράσεων Ειδικής Αγωγής θεωρούν οι περισσότεροι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί και ειδικό βοηθητικό προσωπικό ότι έχει συμβάλει στην καλύτερη ενημέρωση των μαθητών/τριών και κηδεμόνων

11.4.4 Ποια η συνεισφορά της χρηματοδότησης από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) στην ανάπτυξη της πολιτικής για την κοινωνική ενσωμάτωση των μαθητών με μαθητές με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Αναφορικά με το κριτήριο αξιολόγησης **«Ποια η συνεισφορά της χρηματοδότησης από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) στην ανάπτυξη της πολιτικής για την κοινωνική ενσωμάτωση των μαθητών με μαθητές με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες»** από την πρωτογενή έρευνα προέκυψε ότι:

Το μεγαλύτερο ποσοστό των κηδεμόνων των μαθητών/τριών με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που έχουν λάβει μέρος σε δράσεις Ειδικής Αγωγής δεν γνωρίζει την συμβολή της συγχρηματοδότησης του ΕΣΠΑ 2014-2020.

Στην ερώτηση «κατά πόσο η συγχρηματοδότηση του ΕΣΠΑ επέφερε βελτιώσεις/αλλαγές ως προς την ένταξη των ωφελούμενων μαθητών/τριών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε δράσεις Ειδικής Αγωγής», το 21,7% (91) των συμμετεχόντων στην έρευνα ανέφεραν ότι σαφώς είχε θετικό αντίκτυπο, γιατί έγιναν επιπλέον προσλήψεις εκπαιδευτικών, το 6% (25) ότι δεν επέφερε βελτιώσεις/αλλαγές ενώ, οι υπόλοιποι 303 συμμετέχοντες δεν το γνωρίζουν .

Η πλειονότητα των συμμετεχόντων θεωρεί η συγχρηματοδότηση του ΕΣΠΑ 2014-2020 επέφερε βελτιώσεις/αλλαγές ως προς την ένταξη του ωφελούμενου με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε δράσεις της Ειδικής Αγωγής, κυρίως γιατί προσλήφθηκε μεγάλος όγκος εκπαιδευτικών άρα παρείχε μεγαλύτερη στήριξη σε μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες .

Σχετικά με τη συνεισφορά της συγχρηματοδότησης από το ΕΚΤ στην ανάπτυξη της πολιτικής για την κοινωνική ένταξη των μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες τα στελέχη ΕΥΔ ανέφεραν μεταξύ άλλων ότι είναι καθοριστική. Πιο συγκεκριμένα το ΕΚΤ συνεισφέρει στην ανάπτυξη της πολιτικής για την κοινωνική ένταξη των μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, δεδομένου ότι υποστηρίζει την προσβασιμότητα όλων των μαθητών στο κοινωνικό γίνεσθαι με αποτέλεσμα την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού, την αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας και της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.

Από τις ομάδες εστιασμένης συζήτησης με στελέχη των ΕΥΔ προέκυψε ότι:

Οι δράσεις που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ συμβάλλουν στην συμπερίληψη και ένταξη των μαθητών/τριών με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη σχολική τάξη του γενικού σχολείου και στη διασφάλιση της ισότιμης συμμετοχής αυτών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Όπως ανέφεραν, επιπλέον συμβάλλουν στην υποστήριξη των μεταρρυθμίσεων της Εκπαίδευσης καθώς παρέχουν τη δυνατότητα ενίσχυσης του ανθρώπινου δυναμικού των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και των Τμημάτων Ένταξης (ΤΕ) της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης για την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία τους. Τα στελέχη ΕΥΔ δεν ανέφεραν αποκλίσεις κατά την υλοποίηση των δράσεων.

12 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Οι προτάσεις για την μελλοντική εφαρμογή των Δράσεων της Ειδικής Αγωγής μετά την ανάλυση των στοιχείων της πρωτογενούς και δευτερογενούς έρευνας πεδίου ταξινομούνται σε πέντε (5) κατηγορίες ως εξής:

1. Προτάσεις για βασικές θεσμικές ρυθμίσεις για τις δράσεις ειδικής αγωγής
2. Προτάσεις για Θεσμικές Ρυθμίσεις για την παροχή βελτιωμένων υπηρεσιών
3. Συμπληρωματικές προτάσεις για τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών
4. Προτάσεις για ολιστική αντιμετώπιση των μαθητών Ειδικής Αγωγής
5. Προτάσεις για την αύξηση της αποτελεσματικότητας των Δράσεων της Ειδικής Αγωγής

Οι ανωτέρω προτάσεις/βελτιώσεις αναλύονται ακολούθως διεξοδικά.

12.1 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Η βελτίωση των υπηρεσιών στον τομέα της Ειδικής Αγωγής δύναται να προκύψει από θεσμικές ρυθμίσεις σύμφωνα με τα αποτελέσματα της εξέτασης των δεδομένων και στοιχείων της έρευνας ως εξής:

- **Ενίσχυση της χρηματοδότησης:** Προκειμένου να παρέχονται βελτιωμένες υπηρεσίες, μπορεί να είναι απαραίτητη η αύξηση της χρηματοδότησης που διατίθεται για την Ειδική Αγωγή. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την αύξηση του προϋπολογισμού για την κατάρτιση ειδικευμένου προσωπικού, την αγορά ειδικού εξοπλισμού και υλικών, καθώς και την υποστήριξη προγραμμάτων έρευνας και ανάπτυξης στον τομέα.
- **Εκπαίδευση και κατάρτιση του προσωπικού:** Η προσφορά ποιοτικών υπηρεσιών στην Ειδική Αγωγή απαιτεί ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό. Ένας τρόπος βελτίωσης των υπηρεσιών είναι η επένδυση στην εκπαίδευση και κατάρτιση των εκπαιδευτικών, ψυχολόγων, θεραπευτών και άλλων επαγγελματιών που εργάζονται στον τομέα, προκειμένου να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες και μεθόδους της Ειδικής Αγωγής.
- **Αναθεώρηση των προγραμμάτων σπουδών:** Οι θεσμικές ρυθμίσεις μπορούν να περιλαμβάνουν την αναθεώρηση των προγραμμάτων σπουδών στα ιδρύματα εκπαίδευσης, προκειμένου να ενσωματώνονται σύγχρονες ερευνητικές εξελίξεις και πρακτικές στην Ειδική Αγωγή. Αυτό θα βοηθούσε να παρέχονται στους μελλοντικούς επαγγελματίες τα απαραίτητα εργαλεία και γνώσεις για να ανταποκριθούν στις ποικίλες ανάγκες των ατόμων με αναπηρία.
- **Ενίσχυση της συνεργασίας:** Η βελτίωση των υπηρεσιών στον τομέα της Ειδικής Αγωγής μπορεί να απαιτεί την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ διαφόρων φορέων, όπως εκπαιδευτικά ιδρύματα,

ψυχολόγοι, θεραπευτές, γονείς και οι ίδιοι οι μαθητές. Η δημιουργία μηχανισμών συνεργασίας και η αποτελεσματική επικοινωνία μεταξύ αυτών των φορέων μπορεί να συμβάλει στην αποτελεσματικότερη παροχή υπηρεσιών.

- [Ίδρυση νέων Τμημάτων Ένταξης](#) :σε σχολικές μονάδες που διαθέτουν επιπλέον χώρους –αίθουσες δύνανται να παρέχουν πιο οργανωμένες και αποτελεσματικές υπηρεσίες υποστήριξης σε συνεργασία με την ΕΔΥ.
- [Επαναπροσδιορισμός του τρόπου λειτουργίας](#): του θεσμού της Παράλληλης στήριξης και των Τμημάτων Ένταξης. Εξέταση του ενδεχόμενου κατάργησης ή συγχώνευσης των παραπάνω θεσμών και δημιουργίας ενός νέου θεσμού, του **Υποστηρικτή Εκπαιδευτικού** όπου ανάλογα την οργανικότητα θα είναι τοποθετημένοι περισσότεροι του ενός εκπαιδευτικοί οι οποίοι θα υποστηρίζουν τους μαθητές με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες που φοιτούν στο σχολείο.
- [Τα αιτήματα αξιολόγησης για Παράλληλη Στήριξη και Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό](#) να γίνονται μέσω του σχολείου και όχι κατευθείαν στα ΚΕΔΑΣΥ (για να γίνεται ένα πρώτο φιλτράρισμα καθώς η υπερπληθώρα των αιτημάτων για Παράλληλη στήριξη δυσχεραίνουν το έργο των ΚΕΔΑΣΥ.
- [Καλύτερη περιγραφή του καθηκοντολογίου και της λειτουργίας των Παράλληλων Στηρίξεων](#)
- [Πρόσληψη στα ΚΕΔΑΣΥ παιδοψυχιάτρων](#), ώστε να διευκολύνεται το αξιολογικό και υποστηρικτικό τους έργο.
- [Δράσεις συνεργασίας με Κ.Ψ.Υ., Ιατροπαιδαγωγικά κέντρα, Κέντρα Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων](#), με ημερίδες, συναντήσεις είτε ενδοϊπηρεσιακές , είτε με ευρύτερο κοινό προς ευαισθητοποίηση.
- [Βελτίωση των κτιριακών υποδομών των ΚΕΔΑΣΥ](#) και της υλικοτεχνικής τους υποδομής.
- [Εξασφάλιση περισσότερων ψυχομετρικών εργαλείων για τα ΚΕΔΑΣΥ](#) καθώς και εργαλείων για τη μαθησιακή αξιολόγηση των μαθητών.
- [Η λειτουργία σε γεωγραφικές ενότητες σχολικών μονάδων με ενταξιακό προσανατολισμό](#), ή τάξεις ένταξης οι οποίες, για να επιτελούν το ρόλο τους, θα πρέπει να καλύπτονται με το αναγκαίο προσωπικό διαφόρων ειδικοτήτων.
- [Μεγαλύτερη σαφήνεια στις οδηγίες στα ΚΕ.ΔΑ.ΣΥ.](#) για το ποιοι μαθητές είναι για το κάθε πλαίσιο φοίτησης. Για παράδειγμα να παρέχεται παράλληλη στήριξη σε μαθητές που δεν έχουν νοητική αναπηρία και άρα μπορούν να παρακολουθήσουν το επίπεδο της τάξης τους, ενώ, μαθητές με νοητική αναπηρία να παραπέμπονται σε ειδικό σχολείο που πράγματι απαντά στις εκπαιδευτικές τους ανάγκες.
- [Κατάργηση του να είναι τελική απόφαση του γονέα που θα φοιτήσει το παιδί του](#), καθώς αυτό έρχεται σε αντίθεση με τη σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού όπου ορίζεται ως εκπαιδευτική παραμέληση η μη φοίτηση σε πλαίσιο ειδικής αγωγής για παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- [Σχεδιασμός και υλοποίηση της Ειδικής Αγωγής από την ηλικία των 3 χρόνων](#)
- [Σχεδιασμός και υλοποίηση προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης μετά το Λύκειο](#)
- [Όλα τα σχολεία να περιλαμβάνουν τάξεις συμπερίληψης](#), ώστε να μην γκετοποιούνται μαθητές με αναπηρία.

- [Αλλαγή του Νόμου σχετικά με τον τρόπο υποβολής αιτήματος αξιολόγησης προς τα ΚΕΔΑΣΥ](#). Ειδικά κατά την 1η εγγραφή των παιδιών στο Νηπιαγωγείο η τεκμηριωμένη γνώμη του/της Νηπιαγωγού θα πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη σε περιπτώσεις ασυνεργασίας των γονέων και άρνησης τους να προχωρήσουν σε κατάθεση αιτήματος αξιολόγησης.
- [Νέα αναλυτικά προγράμματα σπουδών ανά αναπηρία για τη Δ/βθμια Εκπ/ση](#)
- [Εισαγωγή περισσότερων ειδικοτήτων](#) (π.χ. εκπ/κος Αγγλικής Γλώσσας με ειδικευση στην ΕΑΕ) στα Τμήματα Ένταξης
- [Δυνατότητα αξιολόγησης των ωφελούμενων μαθητών στις ΣΜΕΑΕ](#) με αναλυτική έκθεση, ώστε να υπάρχει ενεργός συμμετοχή της σχολικής μονάδας στην εκπ/κη και μαθησιακή πορεία του μαθητή.

12.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Επιπλέον και σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, οι θεσμικές ρυθμίσεις είναι απαραίτητες για το σύστημα της Ειδικής Αγωγής, προκειμένου να παρέχονται βελτιωμένες υπηρεσίες στους μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες καθώς και ως εγγύηση της σταθερότητας και της ποιότητας του συστήματος αποτρέποντας τη δημιουργία επιπλέον προβλημάτων.

Ειδικότερα:

- ✓ [Αλλαγές στα προγράμματα βασικών σπουδών των εκπαιδευτικών γενικής αγωγής](#), εστιασμένες σε θέματα ειδικής αγωγής (2 έτη κοινά για όλους τους εκπαιδευτικούς κι έπειτα, εξειδίκευση σε γενική ή ειδική αγωγή).
- ✓ [Στελέχωση των σχολικών μονάδων με υψηλά ειδικευμένους επαγγελματίες σε θέματα ειδικής αγωγής κι εκπαίδευσης](#) (ύπαρξη λογοθεραπευτών, εργοθεραπευτών και ψυχολόγων και στα γενικά σχολεία).
- ✓ [Δημιουργία δικτύων συνεργασίας μεταξύ σχολείου - οικογένειας - κοινότητας](#), με έμφαση στη λειτουργικότητα των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και στην άρση των αποκλεισμών που την εμποδίζουν
- ✓ [Έγκαιρη αξιολόγηση των μαθητών από τα αρμόδια διαγνωστικά κέντρα](#) (στελέχωση με περισσότερο προσωπικό)
- ✓ [Σαφείς όροι λειτουργίας του θεσμού της παράλληλης στήριξης ώστε να μην υπάρχουν παρερμηνείες](#).
- ✓ [Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της Ειδικής Αγωγής και προσαρμογή της παρεχόμενης στήριξης](#), με σχετικές θεσμικές ρυθμίσεις,
- ✓ [Αύξηση των κονδυλίων που αφορούν απευθείας στις ανάγκες της ειδικής αγωγής](#) είτε με έμμεσες παρεμβάσεις στην ποιοτική και ποσοτική αναβάθμισή της σε επίπεδο υποδομής.
- ✓ [Απαραίτητη η στελέχωση των τμημάτων ένταξης](#) να γίνεται από εκπαιδευτικούς που έχουν προϋπηρεσία.

- ✓ [Ανάπτυξη ευέλικτων Προγραμμάτων Σπουδών με ευρύτητα](#) ως προς τη δράση του εκπαιδευτικού για τη διδασκαλία της διδακτέας ύλης.
- ✓ [Η διαμόρφωση ενός εθνικού πλαισίου για την Ειδική Αγωγή](#) και τη διασφάλιση της συνέπειας των προγραμμάτων σε όλη τη χώρα.
- ✓ [Η διασφάλιση της εκπαίδευσης και κατάρτισης των εκπαιδευτικών](#) που αναλαμβάνουν τη διδασκαλία των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- ✓ [Η παροχή πλήρους και κατάλληλης ενημέρωσης στους γονείς και τους κηδεμόνες](#) σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες της Ειδικής Αγωγής.
- ✓ [Μείωση της γραφειοκρατίας ώστε να μπορούν οι εκπαιδευτικοί να κινούν τις διαδικασίες](#) για ειδικό βοηθητικό προσωπικό ή παράλληλη στήριξη χωρίς καθυστερήσεις.
- ✓ [Επανεξέταση του προγράμματος σπουδών των ΕΝΕΕΓΥΛ](#)
- ✓ [Διαφοροποίηση της διδακτέας όσο και της εξεταστέας ύλης για τους μαθητές/τριες ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών.](#)
- ✓ [Δημιουργία ΤΕ σε ΟΛΑ τα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.](#)
- ✓ [Να δίνεται παράλληλη στήριξη σε μαθητές με νοητική υστέρηση και ΔΕΠΥ](#) (στη βθμια).
- ✓ [Να εξετάζονται προφορικά μαθητές με νοητική υστέρηση.](#)
- ✓ [Να καταργηθεί η Τράπεζα Θεμάτων](#) στα ΕΝΕΕΓΥΛ (καθώς προστίθεται μια επιπλέον -άνευ λόγου- δυσκολία για τους μαθητές).
- ✓ [Ψυχολόγοι και κοινωνικοί λειτουργοί](#) να διατίθενται για περισσότερες μέρες την εβδομάδα στα σχολεία
- ✓ [Υποχρεωτική εξέταση όλων των μαθητών κατά την είσοδο τους στην υποχρεωτική εκπαίδευση](#) με την εγγραφή τους δηλαδή στο προνήπιο το αποτέλεσμα να είναι περισσότερο δεσμευτικό για τους γονείς
- ✓ [Σαφές νομοθετικό πλαίσιο για τη συνεργασία των εκπαιδευτικών Ειδικής και Γενικής αγωγής](#) στα πλαίσια των αναλυτικών προγραμμάτων
- ✓ [Η Ειδική Αγωγή να πλαισιωθεί από συγκεκριμένη νομοθεσία](#) που να ορίζει με σαφήνεια υποχρεώσεις, δικαιώματα και όρια δράσης όλων των εμπλεκομένων.
- ✓ [Αλλαγή πλαισίου λειτουργίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση](#) με διαχωρισμό από αυτό της πρωτοβάθμιας.
- ✓ [Επικαιροποίηση των αναγκών της ειδικής αγωγής](#) με τη δημιουργία νέων σχολικών μονάδων που να ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες εκπαίδευσης των ατόμων με αναπηρία (π.χ. Αλλαγή του πλαισίου λειτουργίας των ΕΕΕΕΚ κλπ)
- ✓ [Το ΙΕΠ να μεριμνήσει για την αναμόρφωση των ΑΠΣ-ΔΕΠΠΣ](#) με τη μείωση της ύλης στα προγράμματα των τάξεων του Δημοτικού Σχολείου και την παροχή πιο αναλυτικών οδηγιών διδασκαλίας σε περίπτωση που υπάρχουν παιδιά με δυσκολίες στην τάξη. Επίσης, να προτείνει στους εκπαιδευτικούς διδακτικές μεθόδους και τεχνικές όπως η διαφοροποίηση και η εξατομίκευση της διδασκαλίας και παραδείγματα υλοποίησης δραστηριοτήτων που ανταποκρίνονται σε αυτές τις τεχνικές διδασκαλίας, μέσα στη γενική τάξη.

- ✓ Οι ΕΔΥ των ομάδων των σχολείων να συναντιούνται στην αρχή της σχολικής χρονιάς και να προτείνουν συγκεκριμένα συγγράμματα, λογισμικά, παιδαγωγικό υλικό και ν' αποκτούν άμεση πρόσβαση σ' αυτά στη συνέχεια. Οι γονείς παιδιών με ειδ. εκπ. ανάγκες, εφόσον έχουν προτάσεις, να τις καταθέτουν στον διευθυντή του σχολείου με την έναρξη της σχ. χρονιάς.
- ✓ Σαφής προσδιορισμός του πλαισίου της Παράλληλης Στήριξης -Συνεκπαίδευσης και δημιουργία οργανικών θέσεων για μόνιμους διορισμούς όλων των ειδικοτήτων με εξειδίκευση στη Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση
- ✓ Άμεση κατάργηση της τροπολογίας που αναφέρεται στον διορισμό σε τμήματα ένταξης φιλολόγων και μαθηματικών μόνο σε σχολεία με κάτω από 300 μαθητές, και διορισμό επιπλέον ειδικότητας φυσικών επιστημών, μόνο σε σχολεία με μαθητές από 300 και άνω και ύπαρξης 15 γνωματεύσεων.
- ✓ Στελέχωση των ΚΕΔΑΣΥ με εκπαιδευτικούς ΕΑΕ ειδικοτήτων Φυσικών Επιστημών και άλλων ειδικοτήτων με εξειδίκευση στη ΕΑΕ, όπως τους εκπαιδευτικούς Πληροφορικής.

Επιπρόσθετα, ζωτικής σημασίας κρίνεται η εισαγωγή των πολιτικών εκείνων που θα αποτελέσουν πρόδρομο για την ανάπτυξη ενός υποστηρικτικού φάσματος, το οποίο θα προετοιμάζει κατάλληλα τους/τις εκπαιδευτικούς στην αποτελεσματική διαχείριση της πληθώρας των διαφορετικών μαθησιακών αναγκών των μαθητών/τριών τους.

Συνεπώς, για την ανάπτυξη σχολείων που υιοθετούν συμπεριληπτικές πρακτικές και μεθόδους διδασκαλίας, καθώς και της εκπαίδευσης εκπαιδευτικών σε ζητήματα συμπερίληψης, απαιτείται συστημική μεταρρύθμιση των προγραμμάτων σπουδών προς την αντίστοιχη κατεύθυνση. Οι κύκλοι μαθημάτων της βασικής εκπαίδευσης εκπαιδευτικών ειδικής και γενικής αγωγής οφείλουν να ακολουθούν την προσέγγιση ενός ενοποιημένου μοντέλου, όπου τα ζητήματα ένταξης και διαφορετικότητας αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι τους για όλους/ες τους/τις εκπαιδευτικούς, ανεξάρτητα από τις ηλικίες και τα γνωστικά αντικείμενα στα οποία εξειδικεύονται.

Οι προτάσεις είναι οι εξής:

- ✓ Η θέσπιση δομημένων διεπιστημονικών εξατομικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων για όλους/ες τους/τις μαθητές/τριες τα οποία να εποπτεύονται και να ανατροφοδοτούνται συστηματικά.
- ✓ Ένας εκπαιδευτικός παράλληλης στήριξης για έναν μαθητή/τρια με 25 ώρες την εβδομάδα. Ο /η ίδιος/ίδια εκπαιδευτικός για τουλάχιστον τρία χρόνια με τον/την ίδιο /α μαθητή /τρια
- ✓ Έγκαιρη τοποθέτηση των εκπαιδευτικών ειδικής στις σχολικές μονάδες.
- ✓ Να καλύπτονται πάντα οι θέσεις εκπαιδευτικών στα τμήματα ένταξης
- ✓ Να υπηρετούν και να τοποθετούνται δύο και περισσότεροι εκπαιδευτικοί σε ένα τμήμα ένταξης μιας σχολικής μονάδας για να μπορούν να υποστηρίζουν αποτελεσματικά περισσότερους μαθητές.
- ✓ Αναθεώρηση του καθηκοντολογίου του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού και επιμόρφωσή τους σε θέματα οργάνωσης και λειτουργίας του σχολείου.

- ✓ Η λειτουργία του θεσμού της παράλληλης στήριξης πρέπει να λειτουργεί αναλογικά 1:1 εκπαιδευτικός- μαθητής, με άμεση πρόσληψη του εκπαιδευτικού ειδικής και πλήρη ωρολόγια υποστήριξη του μαθητή σε εβδομαδιαία βάση.
- ✓ Ο κάθε σύμβουλος ειδικής αγωγής να έχει υπό την εποπτεία του λιγότερα σχολεία ώστε να είναι περισσότερο βοηθητικός
- ✓ Οι διαγνώσεις των ΚΕΔΑΣΥ θα πρέπει να ακολουθούνται χωρίς να χρειάζεται η συγκατάθεση των γονέων (αφού οι ίδιοι αιτούνται προς το ΚΕΔΑΣΥ) που πολλές φορές ακυρώνει όλη τη διαδικασία.
- ✓ Θα πρέπει να κατοχυρωθεί νομικά η εκπαίδευση των μαθητών ΑΜΕΑ μόνο από απόφοιτους τμήματα ειδικής αγωγής σε όλες τις σχολικές μονάδες ΣΜΕΑΕ.
- ✓ Θα πρέπει να κατοχυρωθεί νομικά και ο διορισμός εκπαιδευτικών παράλληλης στήριξης σε όλα τα γενικά σχολεία.

Τέλος, θα πρέπει να υπάρξουν θεσμικές αλλαγές στον τρόπο παροχής της γνώσης και στον τρόπο διεξαγωγής των εξετάσεων όπως π.χ. προφορικές, πολλαπλής επιλογής κ.τ.ο. κυρίως για τις περιπτώσεις μαθητών με μαθησιακές ή άλλες δυσκολίες και αναπηρίες. Επιπλέον, να στοχεύουν περισσότερο στη μείωση του χρόνου αναμονής των προς εξέταση αιτημάτων, στην ενίσχυση του προσωπικού (ποσοτικά και ποιοτικά) των υπηρεσιών που σχετίζονται με τη διεκπεραίωση των διαδικασιών και εμπλέκονται στις διαδικασίες, την εισαγωγή νέων τεχνολογιών και τεχνικών και τον εκσυγχρονισμό του συστήματος υποστήριξης των μαθητών σε όλα του τα στάδια (από την υποβολή του αιτήματος έως την τελική παροχή ειδικής αγωγής), την συνεχή ενημέρωση και δια βίου εκπαίδευση των εκπαιδευτικών κλπ.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να αξιολογούνται και να λαμβάνονται υπόψη οι εξατομικευμένες ανάγκες κάθε μαθητή ώστε το ΕΒΠ που προσλαμβάνεται να πληροί τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την κάλυψη των αναγκών του. Το ΕΒΠ θα πρέπει να ελέγχεται και να αξιολογείται τακτικά κατά την διάρκεια της σχολικής χρονιάς ως προς την ικανότητά του σωματική, νοητική και ψυχική να βοηθά ένα μαθητή.

12.3 ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Η Ειδική Αγωγή αποτελεί έναν τομέα που ασχολείται με την εκπαίδευση και την υποστήριξη ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Για να βελτιωθούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες της ειδικής αγωγής, μπορούν να ληφθούν υπόψη ορισμένες συμπληρωματικές δράσεις:

Αναβάθμιση της κατάρτισης και εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών: Εκπαιδευμένο και ειδικευμένο προσωπικό είναι ζωτικής σημασίας για την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών στην ειδική αγωγή. Η συνεχής εκπαίδευση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πρέπει να ενθαρρύνεται και να υποστηρίζεται.

Επιπλέον προσωπικό και υποστήριξη: Η πρόσθετη παρουσία επιπλέον προσωπικού, όπως λογοθεραπευτές, και άλλο ειδικευμένο προσωπικό, μπορεί να βοηθήσει στην ατομική υποστήριξη και την παροχή προσαρμοσμένων μαθησιακών εμπειριών. Ειδικά οι λογοθεραπευτές θεωρούμε ότι είναι απαραίτητοι στα νηπιαγωγεία με την έκταση των προβλημάτων λόγου κι ομιλίας που παρατηρείται και λαμβάνοντας υπόψη την εισαγωγή της ξένης γλώσσας σε αυτά.

Ενίσχυση των πόρων και των εκπαιδευτικών υλικών: Απαιτούνται επαρκείς πόροι και εκπαιδευτικά υλικά που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες/αναπηρία. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει προσαρμοσμένα εκπαιδευτικά βοηθήματα, τεχνολογικές συσκευές, βοηθητικά μέσα και άλλα αναλογικά υλικά.

Ουσιαστική συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών, γονέων και ειδικών: Η συνεργασία και η επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτικών, γονέων και ειδικών είναι ζωτικής σημασίας για την αποτελεσματική υποστήριξη των μαθητών. Η διαρκής ανταλλαγή πληροφοριών, η καθοδήγηση των γονέων και η διοργάνωση συναντήσεων μπορούν να βελτιώσουν την εμπειρία των μαθητών.

Προσαρμογές στο περιβάλλον και στις δομές: Η προσαρμογή των εκπαιδευτικών χώρων, η δημιουργία προσβάσιμων περιβαλλόντων και η διασφάλιση της κατάλληλης υποδομής (όπως ασανσέρ, ράμπες πρόσβασης, κ.λπ.) μπορεί να βελτιώσει την πρόσβαση και τη συμμετοχή των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες/αναπηρία.

Σχεδιασμός και υλοποίηση προγραμμάτων εθελοντισμού: και ένταξή τους στην εκπαίδευση όλων των βαθμίδων με στόχο τη μεγιστοποίηση της αλληλεπίδρασης και εμπλοκής των συμμετεχόντων σε δράσεις πρακτικής υποστήριξης ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Κάθε ειδικό σχολείο θα μπορούσε να συνδέεται και να έχει ένα κοινό μέρος στο Ωρολόγιο Πρόγραμμα με ένα τουλάχιστον γενικό, έτσι ώστε να αντιμετωπιστεί σε ένα βαθμό η απομόνωση των ειδικών σχολείων.

Ενημέρωση όλων των μαθητών ως προς τον ρόλο του εκπαιδευτικού παράλληλης στήριξης και δράσεις αποδοχής και κατανόησης της διαφορετικότητας μέσα στις σχολικές τάξεις

Ανακατεύθυνση του σχολείου προς τη συμπερίληψη και τέλος αναθεώρηση του πλαισίου λειτουργίας τους.

Αναγκαία παρακολούθηση δομημένων μεγάλης διάρκειας προγραμμάτων επιμόρφωσης για τους αναπληρωτές εκπαιδευτικούς (τμημάτων ένταξης, παράλληλης στήριξης και ειδικών σχολείων) πριν την τοποθέτησή τους σε σχολική μονάδα και την ανάληψη σχετικού έργου.

Ειδικότερα αποτυπώνονται οι ακόλουθες δράσεις για τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών :

- ✓ Μόνιμοι διορισμοί προσωπικού σε σχολεία και δομές (ΕΔΥ, ΚΕΔΑΣΥ κ.λπ.).
- ✓ Περισσότερες επιμορφώσεις από τους αρμόδιους φορείς προς τους εκπαιδευτικούς Γενικής και Ειδικής Αγωγής σχετικά με τους στόχους και τα οφέλη της Συμπεριληπτικής Εκπαίδευσης.
- ✓ Βιωματικά εργαστήρια και δράσεις για τους μαθητές Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ώστε να έχουν θετική στάση απέναντι στα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία.
- ✓ Επισκέψεις της ομάδας του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. στα σχολεία της δικαιοδοσίας του.
- ✓ Συμβουλευτική των γονέων μέσα από το σχολικό περιβάλλον, από ειδικούς ψυχολόγους του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.-όσον αφορά στη σωστή διαχείριση των παιδιών σε ψυχολογικό, συναισθηματικό και κοινωνικό επίπεδο- αλλά και από τον εκπαιδευτικό της τάξης, ώστε να συνεχίζεται η δουλειά του

εκπαιδευτικού από τους γονείς και στο σπίτι και να ακολουθείται κοινή γραμμή στο μαθησιακό επίπεδο.

- ✓ Αύξηση του αριθμού των εκπαιδευτικών που ειδικεύονται στην Ειδική Αγωγή και των εκπαιδευτικών βοηθών, προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα και η ποσότητα των υπηρεσιών.
- ✓ Αναβάθμιση της υλικοτεχνικής υποδομής των σχολικών μονάδων Ειδικής Αγωγής, προκειμένου να διευκολυνθεί η επικοινωνία, η διδασκαλία και η παροχή υπηρεσιών στους μαθητές.
- ✓ Παροχή επιπλέον κατάρτισης και εκπαίδευσης στους γονείς και τους κηδεμόνες των μαθητών με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, προκειμένου να βελτιωθεί η ικανότητά τους να υποστηρίζουν και να συνεργάζονται με τους εκπαιδευτικούς.
- ✓ Προαγωγή της καινοτομίας και της έρευνας στον τομέα της Ειδικής Αγωγής, προκειμένου να αναπτυχθούν νέες μέθοδοι και πρακτικές.
- ✓ Η δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού ανά κατηγορία αναπηρίας ή ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών κι ο εμπλουτισμός, του ήδη υπάρχοντος από π.χ. ΙΕΠ για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση η δυνατότητα ελεύθερης πρόσβασης ή απόκτησης εκπαιδευτικών λογισμικών από τα σχολεία, η επιμόρφωση στη δημιουργία animation, comics κλπ.
- ✓ Δημιουργία εγχειριδίου με ομαδοποιημένες τις μαθησιακές δυσκολίες και αναπηρίες που συνήθως συναντώνται στα σχολεία γενικής αγωγής και τους γενικότερους στόχους που πρέπει να τίθενται ανά ομάδα.
- ✓ Πιλοτικά προγράμματα ευαισθητοποίησης σε θέματα ειδικής αγωγής κι ενταξιακής κουλτούρας στους μαθητές και γονείς των σχολικών μονάδων όπου συνεκπαιδεύονται μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- ✓ Σύσταση ΕΔΥ σε περισσότερες σχολικές μονάδες
- ✓ Βελτιωμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας για μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- ✓ Στελέχωση των σχολείων και των ΚΕΔΑΣΥ από την αρχή της χρονιάς με το απαραίτητο προσωπικό ειδικής αγωγής
- ✓ Αξιολόγηση και καταγραφή της εικόνας των μαθητών/τριων από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. εντός του σχολικού περιβάλλοντος και για μεγάλο χρονικό διάστημα και όχι για λίγες ώρες μέσα σε δωμάτια που το πλαίσιο και οι ρυθμοί είναι διαφορετικά από αυτά του μαθητή/τριας.
- ✓ Δημιουργία τμημάτων ένταξης και ενίσχυση της Παράλληλης συν-εκπαίδευσης στην δευτεροβάθμια και ιδιαίτερα στο Λύκειο όπου φαίνεται να υπολείπεται η παροχή υποστήριξης, στα μαθήματα Φυσικών Επιστημών ειδικότερα, όπου οι απαιτήσεις είναι πολλές.
- ✓ Διεύρυνση ωραρίου στο τμήμα ένταξης και παράλληλης στήριξης
- ✓ Ατομικοποιημένο πρόγραμμα εκπαίδευσης: Οι μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες χρειάζονται ατομικοποιημένα προγράμματα εκπαίδευσης που να ανταποκρίνονται στις ατομικές τους ανάγκες και δυνατότητες. Η ανάπτυξη και υλοποίηση ατομικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων που λαμβάνουν υπόψη τις ατομικές ιδιαιτερότητες και ανάγκες των μαθητών είναι απαραίτητη.

- ✓ Θα ήταν σημαντικό να συζητηθεί και να σχεδιαστεί η δημιουργία σχολικών μονάδων ειδικής αγωγής διαφορετικών ταχυτήτων (ενδιάμεσες σχολικές μονάδες για μαθητές που οι ανάγκες και οι ικανότητές τους δεν εμπίπτουν στα γενικά και στα ειδικά σχολεία), που να ανταποκρίνονται στις ποικίλες ανάγκες των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και δυνατότητες. Επιπλέον, είναι σημαντικό να υπάρχει σταθερό ειδικό εκπαιδευτικό και επιστημονικό προσωπικό τόσο στα ειδικά όσο και στα γενικά σχολεία.
- ✓ Σύνδεση της Πρώιμης Παρέμβασης με την υποχρεωτική φοίτηση σε σχολείο
- ✓ Επισκέψεις του Συμβούλου Ειδικής Αγωγής και Ενταξιακής Εκπαίδευσης στα σχολεία, τουλάχιστον μία φορά κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς
- ✓ Σύσταση Διεπιστημονικής ομάδας αξιολόγησης πριν την φοίτηση στο νηπιαγωγείο για όλα τα παιδιά
- ✓ Η δημιουργία περισσότερων τμημάτων ένταξης στα γενικά σχολεία
- ✓ Δημιουργία κλιμακίων με εξειδικευμένους επιστήμονες οι οποίοι θα επισκέπτονται τακτικά τις σχολικές μονάδες προκειμένου να βοηθούν τους εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής και να τους παρέχουν πολύτιμες, επιστημονικές συμβουλές.
- ✓ Πρόβλεψη σχολικού νοσηλευτή για κάθε σχολική μονάδα
- ✓ Λογοθεραπεία, φυσικοθεραπεία και εργοθεραπεία για τα προβλήματα του λόγου και τα κινητικά προβλήματα.
- ✓ Ίδρυση και νέων ΚΕΔΑΣΥ όπου απαιτείται για να μειωθεί ο χρόνος αναμονής για αξιολόγηση που σε πολλές περιπτώσεις είναι τεράστιος.
- ✓ Προγράμματα που θα εμπλέκουν τους μαθητές σε πολιτισμικές και περιβαλλοντικές δράσεις με βιωματική συμμετοχή -καλλιέργεια δεξιοτήτων με σεβασμό στις δυνατότητές τους -Ενίσχυση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας
- ✓ Σχολές γονέων σε μόνιμη βάση, όπου οι γονείς θα είναι σε συνεργασία με ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς και ειδικούς παιδαγωγούς.
- ✓ Αξιολόγηση στο τέλος της κάθε σχολικής χρονιάς των εκπαιδευτικών, των μονάδων, του συνόλου του έργου τους.
- ✓ Δράσεις για την κοινωνικοποίηση των παιδιών με την ανάπτυξη πρόσθετων δραστηριοτήτων, όπως τμημάτων χειροτεχνίας, φωτογραφίας, ζωγραφικής κλπ
- ✓ Επέκταση του συστήματος Ειδικής Αγωγής και στο Λύκειο Επέκταση των ειδικών εξετάσεων και για άλλες μαθησιακές δυσκολίες (ΔΕΠΥ)
- ✓ Δημιουργία ομάδων σχολείων για την ανταλλαγή καλών πρακτικών και προβλημάτων
- ✓ Η παραμονή παιδοψυχολόγου και κοινωνικού λειτουργού στον σχολικό χώρο σε καθημερινή βάση.
- ✓ Προγράμματα συναισθηματικής ανάπτυξης, κατά του σχολικού εκφοβισμού, ενίσχυση της αυτοεκτίμησης, αποσύνδεση της σχολικής επίδοσης με την ικανότητα γενικότερα, ανάδειξη ταλέντων, μείωση της ύλης, έμφαση στην ποιότητα και όχι στην ποσότητα, ενίσχυση της ενσυναίσθησης και της ουσιαστικής ένταξης.

- ✓ Συνεχής έλεγχος και αξιολόγηση διευθυντών και εκπαιδευτικών για τους τρόπους διαχείρισης των περιστατικών.

12.4 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΟΛΙΣΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Η αντιμετώπιση των μαθητών Ειδικής Αγωγής απαιτεί μια ολιστική προσέγγιση, που λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες τους σε όλους τους τομείς της ζωής τους. Αυτό περιλαμβάνει τόσο την εκπαιδευτική πτυχή, όσο και την κοινωνική, συναισθηματική και σωματική τους ευημερία.

Όπως διαπιστώθηκε, γίνεται μια σημαντική προσπάθεια για την ολιστική αντιμετώπιση των μαθητών όμως υπάρχουν κάποιες δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίζουν οι μαθητές Ειδικής Αγωγής όπως :

- ✓ Ακαδημαϊκά προβλήματα: Ορισμένοι μαθητές ειδικής αγωγής μπορεί να αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην αναγνώριση γραμμάτων, την αριθμητική, την ανάγνωση και τη γραφή. Η προσαρμογή της διδασκαλίας με ειδικές μεθόδους, προγράμματα στήριξης και εξατομικευμένες δραστηριότητες μπορεί να βοηθήσει στην επίλυση αυτών των προβλημάτων.
- ✓ Κοινωνικές δυσκολίες: Ορισμένοι μαθητές ειδικής αγωγής μπορεί να αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην αλληλεπίδραση με τους συμμαθητές τους και την ενσωμάτωση στο σχολικό περιβάλλον. Προγράμματα κοινωνικών δεξιοτήτων, ομαδικές δραστηριότητες και ευαισθητοποίηση των συμμαθητών μπορούν να βοηθήσουν στην ενθάρρυνση της κοινωνικής συμμετοχής και της αλληλεπίδρασης.
- ✓ Συναισθηματικές δυσκολίες: Ορισμένοι μαθητές ειδικής αγωγής μπορεί να αντιμετωπίζουν προβλήματα όπως η αγωνία, η κατάθλιψη ή η δυσκολία στον έλεγχο των συναισθημάτων τους. Υποστήριξη από ειδικούς συμβούλους ή ψυχολόγους, διατάξεις για αποτελεσματική διαχείριση του στρες και προγράμματα αυτοσυνείδησης μπορούν να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων.
- ✓ Φυσικές αναπηρίες: Ορισμένοι μαθητές ειδικής αγωγής μπορεί να έχουν φυσικές αναπηρίες που απαιτούν ειδικές φροντίδες και προσαρμογές στο σχολικό περιβάλλον. Εξοπλισμός, αναπηρικές καρέκλες, προσβασιμότητα στο κτίριο και εξειδικευμένη προσωπική βοήθεια μπορούν να εξασφαλίσουν ότι οι μαθητές αυτοί έχουν πρόσβαση σε ίσες ευκαιρίες εκπαίδευσης.

Άλλα προβλήματα που διαπιστώθηκαν είναι :

- ✓ Οι μειωμένες ώρες υποστήριξης μαθητών/τριών από τα τμήματα ένταξης σε σχέση με τις προτεινόμενες από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. ώρες, καθώς και οι ελλείψεις τμημάτων ένταξης κυρίως στην Προσχολική Αγωγή και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.
- ✓ Στη σχολική ζωή δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στη γνωστική – μαθησιακή υποστήριξη των μαθητών όχι όμως στο πλαίσιο της διαφοροποιημένης διδασκαλίας ώστε οι στόχοι και οι προσπάθειες να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις δυνατότητες των μαθητών. Επιπλέον, υπάρχει σημαντική δυσκολία από μέρους των εκπαιδευτικών εφαρμογής εναλλακτικής αξιολόγησης των μαθητών

ειδικής αγωγής. Οι προαναφερόμενες δυσκολίες κλιμακώνονται περισσότερο στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

- ✓ Τα τμήματα ένταξης λειτουργούν ανεξάρτητα και παράλληλα με τα τμήματα γενικής παιδείας. Η επίλυση του μπορεί να περιλαμβάνει τη γενίκευση της εφαρμογής της συνδιδασκαλίας δύο εκπ/κων στο τμήμα γενικής παιδείας.
- ✓ Επίσης, χρειάζεται να είναι σαφέστερη, και πιο εξειδικευμένη η νομοθεσία που τα διέπει και οι αρμοδιότητες, καθήκοντα κ.λπ. ειδικά για "πολύπλοκες" και μπερδεμένες (από νομικής άποψης) περιπτώσεις.
- ✓ Σε πλαίσια όπως είναι η Δευτεροβάθμια το εξεταστικό σύστημα και οι αυξανόμενες απαιτήσεις δίνουν βάρος στο γνωστικό και όχι στον ψυχολογικό και συναισθηματικό τομέα. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί της Γενικής Αγωγής χρήζουν ενημέρωσης για το πως θα ενισχύσουν την συμπερίληψη μέσω της διαφοροποιημένης διδασκαλίας.
- ✓ Η παράλληλη στήριξη έτσι όπως υλοποιείται υποστηρίζει μονομερώς την εκπαιδευτική διαδικασία και δεν ευνοεί τη συμπερίληψη εφόσον δεν προωθεί τη συνδιδασκαλία. Η συνδιδασκαλία του εκπαίδευτικού γενικής και ειδικής αγωγής είναι μονόδρομος.
- ✓ Η ολιστική αντιμετώπιση των μαθητών θα πρέπει να γίνεται πριν την ένταξή τους στην εκπαίδευση με τη διάγνωση του μαθητή, από τον παιδίατρο ή άλλο ειδικό. Αυτό θα βοηθούσε και το γονέα στην ενημέρωση και αποδοχή όπως και στην πρώιμη παρέμβαση.

Συνολικά, η ολιστική αντιμετώπιση των μαθητών ειδικής αγωγής απαιτεί συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών, ειδικών συμβούλων, ψυχολόγων, θεραπευτών και γονέων. Ο στόχος είναι να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον που υποστηρίζει την ανάπτυξη και την επιτυχία των μαθητών ειδικής αγωγής σε όλους τους τομείς της ζωής τους.

12.5 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Από τα αποτελέσματα της έρευνας και κυρίως από τις απαντήσεις των φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών επισημάνθηκαν μεταξύ άλλων ότι πρέπει να αναπτυχθεί ένα ολοκληρωμένο σύστημα συλλογής, επεξεργασίας και διάχυσης δεδομένων παρακολούθησης και αξιολόγησης της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης, ξεκινώντας με την εκπόνηση ειδικού σχεδίου δράσης για την επέκταση και βελτίωση της συλλογής στατιστικών δεδομένων για τον πληθυσμό των παιδιών με αναπηρία μαθητικής ηλικίας (εντός και εκτός εκπαίδευσης). Επιπρόσθετα, θα πρέπει να δοθεί έμφαση στη συνέργεια διαφορετικών δράσεων π.χ. δράσεων εκπαίδευσης, κατάρτισης, αποϊδρυματοποίησης, κοινωνικής ένταξης κλπ.

Επιπλέον διαπιστώθηκε πως η διατομεακότητα των πολιτικών και των δράσεων για την ειδική αγωγή συνιστά μία από τις θεμελιώδεις κατευθύνσεις για την επίτευξη του ουσιαστικού στόχου της συμβολής τους στην ένταξη των μαθητών/τριών με αναπηρία.

Λαμβάνοντας υπόψη τα πολυδιάστατα και πολυπαραγοντικά συστατικά μιας αποτελεσματικής εκπαίδευσης για τον πληθυσμό των μαθητών/τριών με αναπηρία και για τη συνεχή βελτίωση των

δράσεων για την ειδική αγωγή, θα πρέπει να υπάρξει σύμπνοια και ευθυγράμμιση με τις στοχοθετήσεις, συστάσεις, πολιτικές και προτεραιότητες που έχουν ήδη εισαχθεί στη χώρα μας (Ε.Π. Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, εθνική στρατηγική για την αποϊδρυματοποίηση, εθνικό σχέδιο για την εφαρμογή της εγγύησης για το παιδί κ.τ.ό.) ως αξίωση εξασφάλισης ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης και συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνική ζωή.

Ικανοποίηση από τη λειτουργία του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. αναφορικά με την παροχή γνωματεύσεων καθώς και της υλοποίησης προγραμμάτων για την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής, του σχολικού εκφοβισμού, της καταπολέμησης κάθε μορφής αποκλεισμού και διακρίσεων. Σε κάθε περίπτωση, πρότειναν ότι η στελέχωση των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. θα πρέπει να ενισχυθεί με την πρόσληψη μόνιμου προσωπικού όλων των απαιτούμενων ειδικοτήτων, ώστε να τους παρέχεται η δυνατότητα διαρκούς αναβάθμισης του έργου τους προς όφελος των μαθητών με αναπηρία ή/και ΕΕΑ.

Καθίσταται αναγκαίος ένας συνολικός στρατηγικός σχεδιασμός για την εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία με ιδιαίτερη έμφαση στον στόχο της επαγγελματικής τους ένταξης και πολύ περισσότερο λόγω των συνθηκών που διαμορφώνονται τόσο στην εκπαίδευση όσο και στην εργασία στη μετά- Covid εποχή. Αφενός, απαιτείται η ουσιαστική αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης που παρέχουν οι δομές επαγγελματικής εκπαίδευσης που απευθύνονται στα άτομα με αναπηρία, μέσω και της διασύνδεσής τους με τις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας σε τοπικό επίπεδο. Αφετέρου, χρειάζεται να ληφθούν συνδυαστικές πρωτοβουλίες για την πρόσβαση των αποφοίτων αυτών των δομών στην αγορά εργασίας, μέσω ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης αλλά και της άρσης θεσμικών εμποδίων.

Δράσεις που θα μπορούσαν να συμβάλλουν, μεταξύ άλλων, στη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, στην ενίσχυση της ευημερίας των μαθητών/τριών με αναπηρία και των οικογενειών τους, στην ευέλικτη προσαρμογή και ανταπόκρισή τους στην εκπαιδευτική πραγματικότητα, είναι:

- ✓ Δράσεις για την ενίσχυση της έγκαιρης εκπαιδευτικής παρέμβασης
- ✓ Δράσεις για την ενίσχυση της συναισθηματικής, ψυχικής, εκπαιδευτικής και κοινωνικής ανθεκτικότητας των μαθητών/τριών με αναπηρία κατά τη διάρκεια των εκπαιδευτικών τους μεταβάσεων
- ✓ Δράσεις ψυχοεκπαίδευσης και συμβουλευτικής των γονέων μαθητών με αναπηρία προσαρμοσμένες στις ιδιαιτερότητες της αναπηρίας των παιδιών τους
- ✓ Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της μαθητικής και της ευρύτερης κοινότητας σε θέματα αναπηρίας και συμπερίληψης
- ✓ Δράσεις συνέργειας των εκπαιδευτικών φορέων (σχολικές μονάδες, ΚΕΔΑΣΥ) με αναγνωρισμένους φορείς του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα (Μονάδες ψυχικής υγείας, ΜΚΟ, Σύλλογοι/Ομοσπονδίες Γονέων Ατόμων με αναπηρία) με στόχο τη διενέργεια των ανωτέρω Δράσεων
- ✓ Δράσεις για την κοινωνικό-συναισθηματική και ψυχική υγεία ως μέρος των προγραμμάτων εκπαίδευσης

- ✓ Σχεδιασμός και εφαρμογή δράσεων για την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών αξιολόγησης και υποστήριξης για τους/τις μαθητές με αναπηρία που υφίστανται κίνδυνο πολλαπλών διακρίσεων (Ρομά με αναπηρία, πρόσφυγες και μετανάστες με αναπηρία κ.τ.ό.)"

Τέλος, το πρωτογενές ρυθμιστικό πλαίσιο στη χώρα μας, που αφορά στην εκπαίδευση των μαθητών/τριών με αναπηρία, με αμελητέες εξαιρέσεις, αντιμετωπίζει διαχωριστικά τον θεσμό της «ειδικής αγωγής» έναντι της «εκπαίδευσης», παραπέμποντας σε ξεχωριστή ορολογία και στοχοθέτηση για την εκπαίδευση των μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και χρόνιες παθήσεις σε σύγκριση με τον μαθητικό πληθυσμό που γενικά «εκπαιδεύεται».

Η αδόκιμη επιμονή στην ξεχωριστή νομοθέτηση για την «ειδική» και τη «γενική» εκπαίδευση, ως διακριτούς θεσμούς, επί μακρόν επισημαίνεται ως σημαντικό εμπόδιο στην προώθηση του «Σχολείου για Όλους/ες» τους/τις μαθητές/τριες, σύμφωνα με τις αρχές της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης, και εισάγει αυτόματα πεδίο διάκρισης σε βάρος των μαθητών/τριών με αναπηρία, ενώ εκείνο στο οποίο οφείλεται έμφαση είναι η διασφάλιση των προϋποθέσεων για την απρόσκοπτη και εύρυθμη παρακολούθηση των σχολικών υποχρεώσεων του συνόλου των μαθητών/τριών και την ισότιμη πρόσβαση στη δημόσιο αγαθό της εκπαίδευσης. Περαιτέρω, η πολυνομία και η αποσπασματικότητα σωρείας νομοθετικών διατάξεων προκαλούν σύγχυση και παρερμηνείες προσθέτοντας εμπόδια στην παροχή εκπαίδευσης των μαθητών/τριών με αναπηρία, και όχι μόνο.

Η αλλαγή του γενικού σχολείου – με πρώτο απαραίτητο βήμα προς τη διαμόρφωση συμπεριληπτικού εκπαιδευτικού συστήματος με βάση τη δικαιωματική προσέγγιση για την αναπηρία - απαιτεί την αναμόρφωση, ενοποίηση και εκσυγχρονισμό του νομοθετικού πλαισίου για την εκπαίδευση, γενική και ειδική, ως αναπόσπαστο θεσμό, που αποτελεί πάγια διεκδίκηση της Ομοσπονδίας και των εν γένει οργανώσεων του εθνικού αναπηρικού κινήματος, πρωτοβάθμιου, δευτεροβάθμιου και τριτοβάθμιου επιπέδου. Μια τέτοια αλλαγή, εξυπακούεται ότι θα συμπαρασύρει τον σχεδιασμό, τις στοχοθετήσεις και τις δράσεις που συγχρηματοδοτούνται από ενωσιακούς πόρους προς όφελος του μαθητικού πληθυσμού στην ανάλογη κατεύθυνση.

Η αξιολόγηση της ανάγκης σύνταξης ενός νέου νομοθετικού πλαισίου για την ισότιμη πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία σε μια συμπεριληπτική / ενταξιακή εκπαίδευση, συνιστά, εξάλλου, στόχευση και στο πλαίσιο του Εθνικού Σχέδιου Δράσης για τα Δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες που η ελληνική Πολιτεία έχει δεσμευθεί να υλοποιήσει (στόχος 12: Εκπαίδευση και Κατάρτιση για Όλους / επιμέρους στόχος 1, περ.: «Δημιουργούμε νομοθετικό πλαίσιο ικανό να προάγει τον συμπεριληπτικό / ενταξιακό στόχο. Σχεδιάζουμε επιμέρους νομοθετικές ρυθμίσεις και μελετάμε την ανάγκη σύνταξης νέου νομοθετικού πλαισίου» & επιμέρους στόχος 2: «Συγκροτούμε επιτροπή κωδικοποίησης / αποτίμησης του υπάρχοντος νομοθετικού πλαισίου και χαρτογράφησης βελτιωτικών αλλαγών. Σχεδιάζουμε επιμέρους νομοθετικές ρυθμίσεις και αξιολογούμε την ανάγκη σύνταξης νέου νομοθετικού πλαισίου»).

Παροχή υπηρεσιών Συμβούλου για την Αξιολόγηση δράσεων Ειδικής Αγωγής του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση (ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ) και των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Ball, S. J. (2011). *Studies in the Cultural Politics of Education*, 3. Policy actors: Doing policy work in schools. doi:10.1080/01596306.2011.601565
- Barton, L. &. (2007). *Policy, experience and change: Cross-cultural reflections on inclusive education*. London: Dordrecht-Springer Books.
- Corbett, J. (2001). *Supporting inclusive education. A connective pedagogy*. London: Routledge. Ανάκτηση από <http://meirieu.com/ARTICLES/individualisation.pdf>
- Dewsbury G, C. K.-f. (2004). *The Antisocial Model of Disability, Disability and Society*. Lancaster: Lancaster University.
- ESPD. (2021). *Τεχνική υποστήριξη για τη διαδικασία αποϊδρυματοποίησης στην Ελλάδα*. ΕΕ.
- OECD. (2011). *Έκθεση για την χώρα (Ελλάδα)*. OECD.
- UNESCO. (1994). *The Salamanca statement and framework for action on special needs education*. . UNESCO .
- Whitty, G. (2002). *Making Sense of Education Policy*. London.
- Αθηνά Ζώνιου-Σιδέρη, Κ. Λ. (2020). Διαφοροποιημένη παιδαγωγική & Ενταξιακή εκπαίδευση. *Διάλογοι! Θεωρία και Πράξη στις Επιστήμες της Αγωγής και Εκπαίδευσης*, 61-76.
- ΕΛΣΤΑΤ. (2021). *Έρευνα Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης σχολικού έτους 2019/2020*. Αθήνα : Ελληνική Στατιστική Αρχή .
- Εργασίας, Υ. (2021). *Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης*. Αθήνα: Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων.
- Ζώνιου-Σιδέρη. (2016). Η διαφοροποιημένη παιδαγωγική στο πλαίσιο των σύγχρονων . Στο Β. Τσελφές, *Προσχολική ηλικία: Οι φυσικές επιστήμες στην εκπαιδευτική σχέση* (σσ. 29-44). Αθήνα : Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Καραγιάννη, Π. (2019). Παιδαγωγική της ένταξης vs ειδική αγωγή: Μια στρεβλή ταυτοτική σχέση. Στο Α. Ζ. Σαββάκης, *Αναπηρία και κοινωνία. Σύγχρονες θεωρητικές* (σσ. 117-128). Θεσσαλονίκη.
- Σούλης, Σ. (2008). *Ένα Σχολείο για Όλους*. Αθήνα: Gutenberg.

- Σούλης, Σ. (2013). *Εκπαίδευση και Αναπηρία*. Αθήνα : Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία .
- Σπανδάγου, Α. Ζ.-Σ. (2004). Εκπαίδευση και τύφλωση: Σύγχρονες τάσεις και προοπτικές. Στο R. Slee, *Ενταξιακή εκπαίδευση και εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στη νέα εποχή*. (σσ. 31-42). Αθήνα : Ελληνικά Γράμματα .
- Χαρίσης, Α. (2020). *Κινητικές Αναπηρίες και Κοινωνική Πολιτική στην Ελλάδα: Μια πρώτη προσέγγιση*. Αθήνα: ΕΙΕΔ.

5. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι – ΠΙΝΑΚΕΣ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Πίνακας 19: Συνάφεια των Δράσεων Ειδικής Αγωγής με την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη 2021

ΠΡΟΤΕΡΙΑΙΟΤΗΤΑ ΕΣΚΕ/ΑΞΙΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΕΠΑΡΚΕΙΣ ΠΟΡΟΥΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΑΘΑ			2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ								3. ΎΠΑΤΞΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ					4. ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ Ε.Σ.Κ.Ε.			ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ		
	1.1. Πρόσβαση σε επαρκείς πόρους	1.2. Πρόσβαση σε βασικά αγαθά	M.O	2.1. Υπηρεσίες υποστήριξης και πρόληψης	2.2. Πρόσβαση σε υπηρεσίες ανοικτής φροντίδας	2.3. Μετάβαση από δομές κλειστής φροντίδας σε δομές υποστηρίξιμης διαβίωσης στην κοινότητα ή στο οικογενειακό περιβάλλον	2.4. Προώθηση της απασχολησιμότητας και της αποκατάστασης	2.5. Υπηρεσίες δημοοργανικής, απασχόλησης, αγωγής και	2.6. Υπηρεσίες ευεξαρτησίας	2.7. Πρόσβαση σε κατάλληλη εργασία	2.8. Πρόσβαση σε λοιπές υπηρεσίες	M.O	3.1. Συμβουλευτική	3.2. Επαγγελματική κατάρτιση / εκπαίδευση	3.3. Προγράμματα απασχόλησης	3.4. Προγράμματα Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ ΑπΚΟ	3.5. Άλλες υπηρεσίες πρόσβασης στην αγορά εργασίας	M.O.	4.1. Θεσμική και επιχειρησιακή ενίσχυση του Εθνικού Μηχανισμού Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής			4.2. Ηλεκτρονική και ψηφιακή αναβάθμιση των προνοσιακών θεσμών, δομών και εργαλείων για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής	M.O
Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ	1	1	1	3	3	2	3	3	1	1	1	2.13	1	2	1	1	1	1.2	1	1	1	5.33	0.31

ΠΡΟΤΕΡΙΑΙΟΤΗΤΑ ΕΣΚΕ/ΑΞΙΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΕΠΑΡΚΕΙΣ ΠΟΡΟΥΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΑΘΑ			2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ									3. ΎΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ					4. ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ Ε.Σ.Κ.Ε.			ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	
	1.1 Πρόσβαση σε επαρκείς πόρους	1.2 Πρόσβαση σε βασικά αγαθά	M.O	2.1 Υπηρεσίες υποστήριξης και πρόληψης	2.2 Πρόσβαση σε υπηρεσίες ανακατής φροντίδας	2.3 Μετάβαση από δομές κλειστής φροντίδας σε δομές υποστηρίξιμης διαβίωσης στην κοινότητα ή στο οικογενειακό περιβάλλον	2.4 Πρόσβαση της απασχολησιμότητας και της απασχολησιμότητας	2.5 Υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης, αγωγής και	2.6 Υπηρεσίες εργασίας	2.7 Πρόσβαση σε κατάλληλη τρένη	2.8 Πρόσβαση σε λοιπές υπηρεσίες	M.O	3.1 Συμβουλευτική	3.2 Επαγγελματική κατάρτιση / εκπαίδευση	3.3 Προγράμματα απασχόλησης	3.4 Προγράμματα Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ ΑπΚΟ	3.5 Άλλες υπηρεσίες πρόσβασης στην αγορά εργασίας	M.O.	4.1 Θεσμική και επιχειρησιακή ενίσχυση του Εθνικού Μηχανισμού Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής	4.2 Ηλεκτρονική και ψηφιακή αναβάθμιση των προνοσιακών θεσμών, δομών και εργαλείων για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής			M.O
Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	1	1	1	3	3	2	3	3	1	1	1	2,13	1	2	1	1	1	1,2	1	1	1	5,33	0,31
Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) και Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	3	1	1	1	1,8	1	1	1	4,8	0,28
ΣΥΝΟΛΟ	3	3	3	7	7	5	7	7	3	3	3	5,26	5	7	3	3	3	4,2	3	3	3	15,46	
ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	0,18	0,18		0,41	0,41	0,29	0,41	0,41	0,18	0,18	0,18		0,29	0,41	0,18	0,18	0,18		0,18	0,18	0,18		30%

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Πίνακας 20: Συνάφεια των Δράσεων Ειδικής Αγωγής με το Στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου στην Ελλάδα

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΕΣΚΕ/ΑΞΙΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	Πρόληψη						Παρέμβαση		Αντιστάθμιση		ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ
	1.1 Ενημέρωση, Συμβουλευτική, Προσανατολισμός	1.2 Εγγραμματοσιόφ/επίγωση των δεξιοτήτων ανάγνωσης	1.3 Στήριξη μαθητών με μεταναστευτικό υπόβαθρο, ως μέτρο πρόληψης της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου	1.4 Επίγωση του επαγγελματιού	1.5 Σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης και έγκαιρη πληροφόρηση	Μ.Ο.	2.1 Καθοδήγηση (Coaching)	Μ.Ο.	3.1 Αντιστάθμιση	Μ.Ο.		
Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ	1	3	1	1	1	1,4	2	2	1	1	4,4	1
Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	1	3	1	1	1	1,4	2	2	1	1	4,4	1

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΕΣΚΕ/ΑΞΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	Πρόληψη						Παρέμβαση		Αντιστάθμιση		ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ
	1.1 Ενημέρωση Συμβουλευτικής Προσανατολισμός	1.2 Εγγραμματοσύνη/ένισχυση των δεξιοτήτων ανάγνωσης	1.3 Στήριξη μαθητών με μεταναστευτικό υπόβαθρο, ως μέτρο πρόληψης της πρόωξης εγκατάλειψης του σχολείου	1.4 Ενίσχυση του επαγγελματισμού	1.5 Σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης και έγκαιρη πληροφόρηση	M.O.	2.1 Καθοδήγηση (Coaching)	M.O.	3.1 Αντιστάθμιση	M.O.		
Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και 1συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) και Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ	1	2	1	2	1	1,4	1	1	2	2	4,4	1
ΣΥΝΟΛΟ	3	8	3	4	3	4,2	5	5	4	4	13,2	100
ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	0,42	1,14	0,42	0,57	0,42		0,71		0,42			

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Πίνακας 21: Συνάφεια των Δράσεων Ειδικής Αγωγής με το Σχέδιο της Εθνικής Στρατηγικής Αποϊδρυματοποίησης

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΕΣΚΕ/ΆΞΙΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	1. Στρατηγικοί στόχοι για τα παιδιά και τα παιδιά με αναπηρία						ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ
	1.1 Διασφάλιση μιας ισχυρής βάσης υποστηρικτικών υπηρεσιών με στόχο την ενίσχυση και την ενδυνάμωση των οικογενειών, των παιδιών και των παιδιών με αναπηρία	1.2 Ανάπτυξη μιας σειράς εναλλακτικών μέτρων φροντίδας με στόχο την παροχή στα παιδιά χωρίς γονεϊκή φροντίδα - συμπεριλαμβανομένων των παιδιών με αναπηρία - ενός περιβάλλοντος οικογενειακού τύπου	1.3 Διασφάλιση του κλεισιματος όλων των δομών ιδρυματικής φροντίδας, της επανένταξης των παιδιών και των παιδιών με αναπηρία στις οικογένειές τους ή της μεταβίβασής τους από δομές ιδρυματικής φροντίδας σε χώρους φροντίδας σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας	1.4 Ενίσχυση, πρόωθηση και περαιτέρω ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τα παιδιά και τα παιδιά με αναπηρία	1.5 Ανάπτυξη προγραμμάτων υποστήριξης για τα παιδιά και τα παιδιά με αναπηρία που φέρνουν από το σύστημα της φροντίδας και για τη μετέπειτα υποστήριξή τους	Μ.Ο.		
Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ	2	3	1	1	1	1,6	8	1,6
Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	2	3	1	1	1	1,6	8	1,6

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΕΣΚΕ/ΑΞΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	1. Στρατηγικοί στόχοι για τα παιδιά και τα παιδιά με αναπηρία						ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ
	1.1 Διασφάλιση μιας ισχυρής βάσης υποστηρικτικών υπηρεσιών με στόχο την ενίσχυση και την ενδυνάμωση των οικογενειών, των παιδιών και των παιδιών με αναπηρία	1.2 Ανάπτυξη μιας σειράς εναλλακτικών μέτρων φροντίδας με στόχο την παροχή στα παιδιά χωρίς γονεϊκή φροντίδα - συμπεριλαμβανομένων των παιδιών με αναπηρία - ενός περιβάλλοντος οικογενειακού τύπου	1.3 Διασφάλιση του κλεισίματος όλων των δομών ιδρυματικής φροντίδας, της επανένταξης των παιδιών και των παιδιών με αναπηρία στις οικογένειές τους ή της μετάβασής τους από δομές ιδρυματικής φροντίδας σε χώρους φροντίδας σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας	1.4 Ενίσχυση, προώθηση και περαιτέρω ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τα παιδιά και τα παιδιά με αναπηρία	1.5 Ανάπτυξη προγραμμάτων υποστήριξης για τα παιδιά και τα παιδιά με αναπηρία που φέρουν από το σύστημα της φροντίδας και για τη μετέπειτα υποστήριξή τους	Μ.Ο.		
Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) και Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ	2	1	2	3	2	2	10	2
ΣΥΝΟΛΟ	6	7	4	5	4	5,2	26	58 %
ΤΙΜΗ	0,67	0,78	0,44	0,56	0,44	5,2		

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Πίνακας 22: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής - Επιχειρησιακούς Άξονες/ Προτεραιότητες ΠΕΣΚΕ Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΕΣΚΕ/ΆΞΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΙΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ			2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ				3. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ				4. ΚΑΛΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ				ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ
	1.1 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΑΘΑ	1.2 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΕΠΑΡΚΕΙΣ ΠΟΡΟΥΣ	Μ.Ο.	2.1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	2.2 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΤΙΤΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ	2.3 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Μ.Ο.	3.1.ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ	3.2.ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ	3.3 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΤΙΤΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ	Μ.Ο.	4.1. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ	4.2. ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ	4.3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ	Μ.Ο.		
Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ	1	1	1	1	1	3	1,67	1	1	1	1	2	1	1	1,33	6	0.45
Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	1	1	1	1	1	3	1,67	1	1	1	1	2	1	1	1,33	6	0.45

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΕΣΚΕ/ΑΞΙΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΪΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ			2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ				3. ΠΡΩΘΟΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ				4. ΚΑΛΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ				ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ
	1.1 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΑΘΑ	1.2 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΕΠΑΡΚΕΙΣ ΠΟΡΟΥΣ	Μ.Ο	2.1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	2.2 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΪΓΓΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ	2.3 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Μ.Ο.	3.1. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ	3.2 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ	3.3 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΪΓΓΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ	Μ.Ο.	4.1. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ	4.2. ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ	4.3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ	Μ.Ο		
Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) και Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	3	3	3	6	0,45
ΣΥΝΟΛΟ	3	3	3	3	3	7	4,34	3	3	3	3	7	2	5	5,66	18	45%
ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	0,27	0,27		0,27	0,27	0,67		0,27	0,27	0,27		0,67	0,33	0,33		1,63	

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Πίνακας 23: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής - Επιχειρησιακούς Άξονες/ Προτεραιότητες ΠΕΣΚΕ Αττικής

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΕΣΚΕ/ΑΞΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΪΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ			2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ				3. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ				4. ΚΑΛΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ			ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	
	1.1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΑΘΑ	1.2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΕΠΑΡΚΕΙΣ ΠΟΡΟΥΣ	Μ.Ο.	2.1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	2.2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΤΙΤΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ	2.3. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Μ.Ο.	3.1. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ	3.2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ	3.3. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΤΙΤΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ	Μ.Ο.	4.1. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ	4.2. ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ	4.3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ			Μ.Ο.
Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ	1	1	1	1	1	3	1,67	1	1	1	1	2	1	1	1,33	6	0,45
Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	1	1	1	1	1	3	1,67	1	1	1	1	2	1	1	1,33	6	0,45
Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) και Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	3	3	3	6	0,45
ΣΥΝΟΛΟ	3	3	3	3	3	7	4,34	3	3	3	3	7	2	5	5,66	18	
ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	0,27	0,27		0,27	0,27	0,67		0,27	0,27	0,27		0,67	0,33	0,33		1,63	45%

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Πίνακας 24: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής - Επιχειρησιακούς Άξονες / Προτεραιότητες ΠΕΣΚΕ Βορείου Αιγαίου

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΕΣΚΕ /ΑΞΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΙΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ			2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ				3. ΠΡΩΘΟΦΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ				4. ΚΑΛΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ				ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ
	1.1 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΑΘΑ	1.2 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΕΠΑΡΚΕΙΣ ΠΟΡΟΥΣ	Μ.Ο.	2.1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	2.2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΪΕΤΣ	2.3 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Μ.Ο.	3.1. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ	3.2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ	3.3 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΑΝΕΡΓΩΝ ΜΕ ΣΩΡΕΥΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΆΛΛΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΪΕΤΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	Μ.Ο.	4.1. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ	4.2. ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ	4.3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ	Μ.Ο.		
Πρόγραμμα μέτρων εξετασμενής υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ	1	1	1	1	1	3	1,66	1	1	1	1	2	1	1	1,33	5	0,45
Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	1	1	1	1	1	3	1,66	1	1	1	1	2	1	1	1,33	5	0,45

ΠΡΟΤΕΡΙΑΙΟΤΗΤΑ ΠΕΣΚΕ /ΑΞΙΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΙΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ			2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ				3. ΠΡΩΘΩΣΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ				4. ΚΑΛΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ				ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ
	1.1 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΑΘΑ	1.2 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΕΠΑΡΚΕΙΣ ΠΟΡΟΥΣ	Μ.Ο	2.1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	2.2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΤΙΤΕΣ	2.3 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Μ.Ο.	3.1. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ	3.2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ	3.3 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΑΝΕΡΓΩΝ ΜΕ ΣΦΟΔΡΥΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΆΛΛΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΤΙΤΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	Μ.Ο.	4.1. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ	4.2. ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ	4.3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ	Μ.Ο		
Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπεριληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) και Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	3	3	2	2,66	6,66	0,6
ΣΥΝΟΛΟ	3	3	3	3	4	8	5,32	3	3	3	3	7	5	4	5,32	16,66	
ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	0,27	0,27	0,27	0,27	0,36	0,72		0,27	0,27	0,27	0,27	0,63	0,45	0,36			50%

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Πίνακας 25: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής - Επιχειρησιακούς Άξονες / Προτεραιότητες ΠΕΣΚΕ Δυτικής Ελλάδας

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΕΣΚΕ /ΑΞΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΪΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ		2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			3.ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ			4. ΠΡΩΘΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ			ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ
	1.1.ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΑΘΑ	Μ.Ο	2.1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ	2.2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ/ΛΟΙΠΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	Μ.Ο.	3.1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ	3.2.ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ	Μ.Ο.	4.1. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΟ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	4.2. ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΘΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ	Μ.Ο		
Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ	1	1	1	1	1	1	2	1,5	1	1	1	4,5	0.64
Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	1	1	1	1	1	1	2	1,5	1	1	1	4,5	0.64

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΕΣΚΕ /ΑΞΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΝΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΪΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ		2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			3.ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ			4. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ			ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ
	1.1.ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΑΘΑ	Μ.Ο	2.1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ	2.2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ/ΛΟΙΠΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	Μ.Ο.	3.1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ	3.2.ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ	Μ.Ο.	4.1. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΟ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	4.2. ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ	Μ.Ο		
Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) και Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ	1	1	1	1	1	3	3	3	2	2	2	7	1
ΣΥΝΟΛΟ	3	3	3	3	3	5	7	6	4	4	4	16	
ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	0.67		0.67	0.67		0.71	1		0.57	0.57		2,28	76%

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Πίνακας 26: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής - Επιχειρησιακούς Άξονες / Προτεραιότητες ΠΕΣΚΕ Θεσσαλίας

ΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΕΣΚΕ/ΆΞΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	1. Αντιμετώπιση της φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού – Ενεργός Κοινωνική Ενσωμάτωση των Ευπαθών Ομάδων					2. Ανάπτυξη και Βιώσιμη Λειτουργία Περιφερειακού Δικτύου Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης,					3. Αναβάθμιση Κοινωνικών και Εκπαιδευτικών Υποδομών που προάγουν, στηρίζουν και διευκολύνουν Κοινωνική Ενσωμάτωση των Ευπαθών Ομάδων				4. Συντονισμός, Εφαρμογή, Παρακολούθηση και Αξιολόγηση της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης			ΣΥΝΟΛΟ	TIMH ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	
	Ευάλωτων και των Ειδικών Ομάδων) στην αγορά εργασίας	1.2 Βελτίωση της απασχολησιμότητας και της ποιότητας ζωής ατόμων που ανήκουν σε Περιβαριστοιχημένες Ομάδες	1.3 Αύξηση της απασχόλησης των Ευπαθών Ομάδων σε Κοινωνικές Επιχειρήσεις	Απασχολησιμότητας σε υποβαθμισμένες, Αστικές ή/και Ημιαστικές-Αγροτικές Περιοχές που χαρακτηρίζονται από Χαμηλή Ανάπτυξη και	M.O.	Πρόσβαση σε Υπηρεσίες Υγείας και Κοινωνικής Φροντίδας στις Ευπαθείς Πληθυσμιακές Ομάδες	αγορά εργασίας των Ευπαθών Πληθυσμιακών Ομάδων (ιδίως των Ευάλωτων και των Ειδικών Ομάδων)	2.3: Καταπολέμηση της Ακράτιας Φτώχειας και των Υλικών Στερήσεων	2.4: Βελτίωση των όρων διαβίωσης και Εισοδηματική Στήριξη των Οικογενειών που υπόκεινται σε συνθήκες Ακράτιας Φτώχειας	M.O.	3.1: Βελτίωση της πρόσβασης και χρήσης των τοπικών Υποδομών Υγείας, Κοινωνικής Φροντίδας και Πρόνοιας	3.2: Αμεινωθεί των περιφερειακών λειτουργιών, οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης υποβαθμισμένων κοινοτήτων σε αστικές περιοχές της Πεσάφειας	Επιχειρηματικότητα, καθώς και των υπηρεσιών κατάρτισης και επαγγελματικής, μέσω ανάπτυξης ή/και αναβάθμισης των κατάλληλων	περιοχών της Περιφέρειας με προβλήματα διάφορης (διάστασης) του κοινωνικού ιστού και, υποβάθμισης των αστικών, κοινωνικών και	M.O.	4.1 Συντονισμός, Ενημέρωση, Υποστήριξη της Εφαρμογής, Παρακολούθηση και Αξιολόγηση της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης	Εισαγωγή Συστημάτων και εφαρμογών Κοινωνικής Καινοτομίας για τη βελτίωση της ποιότητας και της βιωσιμότητας των	M.O.		
Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4	0,29
Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4	0,29

ΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΕΣΚΕ/ΑΞΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	1. Αντιμετώπιση της φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού – Ενεργός Κοινωνική Ενσωμάτωση των Ευπαθών Ομάδων					2. Ανάπτυξη και Βιώσιμη Λειτουργία Περιφερειακού Δικτύου Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης					3. Αναβάθμιση Κοινωνικών και Εκπαιδευτικών Υποδομών που προάγουν, στηρίζουν και διευκολύνουν Κοινωνική Ενσωμάτωση των Ευπαθών Ομάδων				4. Συντονισμός, Εφαρμογή, Παρακολούθηση και Αξιολόγηση της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης			ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	
	Αποστολή των Ευπαθών Ομάδων (ιδίως των Ευάλωτων και των Ειδικών Ομάδων) στην αγορά εργασίας	1.2 Βελτίωση της απασχολησιμότητας και της ποιότητας ζωής ατόμων που ανήκουν σε Περιθωριοποιημένες Ομάδες	1.3 Αύξηση της απασχόλησης των Ευπαθών Ομάδων σε Κοινωνικές Επιχειρήσεις	Απασχολησιμότητας σε υποβαθμισμένες, Αστικές ή/και Ημιαστικές-Αγροτικές Περιοχές που χαρακτηρίζονται από Χαμηλή Ανάπτυξη και	M.O.	Πρόσβαση σε Υπηρεσίες Υγείας και Κοινωνικής Φροντίδας στις Ευπαθείς Πληθυσμιακές Ομάδες	αγορά εργασίας των Ευπαθών Πληθυσμιακών Ομάδων (ιδίως των Ευάλωτων και των Ειδικών Ομάδων)	2.3: Καταπολέμηση της Ακράτιας Φτώχειας και των Υλικών Στερήσεων	2.4: Βελτίωση των όρων διαβίωσης και Εισοδηματική Στήριξη των Οικογενειών που υπόκεινται σε συνθήκες Ακράτιας Φτώχειας	M.O.	3.1: Βελτίωση της πρόσβασης και χρήσης των τοπικών Υποδομών Υγείας, Κοινωνικής Φροντίδας και Πρόνοιας	3.2: Αμετανυσση των περιθωριοποιημένων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης υποβαθμισμένων κοινοτήτων σε αστικές περιοχές ή/και αναβάθμιση των κατάλληλων	Επιχειρηματικότητα, καθώς και των υπηρεσιών κατάρτισης και επαγγελματικής ανάπτυξης	περιοχών της Περιφέρειας με προβλήματα διάσπαρτης (διάσπαρτης) του κοινωνικού ιστού και, υποβαθμίσεις των αστικών, κοινωνικών και	M.O.	4.1 Συντονισμός, Ενημέρωση, Υποστήριξη της Εφαρμογής, Παρακολούθηση και Αξιολόγηση της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης	Εισαγωγή Συστημάτων και εφαρμογών Κοινωνικής Καινοτομίας για τη βελτίωση της ποιότητας και της βιωσιμότητας των	M.O.		
Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμμερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) και Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4	0,29
ΣΥΝΟΛΟ	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	12	
ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21		29%

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Πίνακας 27: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής - Επιχειρησιακούς Άξονες / Προτεραιότητες ΠΕΣΚΕ Ιονίων Νήσων

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΕΣΚΕ /ΑΞΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΘΑ ΚΑΙ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΛΕΙΟΠΡΕΠΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ			2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ			3. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ			4. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΥΗΣ			5. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ			ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ		
	1.1 ΕΛΛΗΝΙΣΤΟ ΕΓΓΥΗΜΕΝΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΣΤΗΝ ΠΠΠ	1.2 ΔΟΝΕΣ ΑΜΕΣΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΤΟΧΕΙΑΣ	Μ.Ο.	2.1. ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΝΤΑΞΗΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	2.2 ΔΡΑΣΕΙΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ	Μ.Ο.	3.1. ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΛΟΓΩ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ	3.2 ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ	3.3 ΔΡΑΣΕΙΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΡΟΜΑ	Μ.Ο.	4.1 ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	4.2 ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ	4.3 ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΦΟΡΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑ	Μ.Ο.	5.1 ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΝΗΣΙΑ			5.2 ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΕ ΘΥΛΑΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ	Μ.Ο.
Πρόγραμμα μέτρων εξασφαλισμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1,33	1	1	1	1	1	1	1	5,33	0,44
Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1,33	1	1	1	1	1	1	1	5,33	0,44

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΕΣΚΕ /ΑΞΙΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΑΘΑ ΚΑΙ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΑΞΙΟΠΡΕΠΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ			2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ			3. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ			4. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΥΗΣ				5. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ			ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	
	1.1. ΕΛΑΧΙΣΤΟ ΕΠΥΨΗΜΕΝΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΣΤΗΝ ΠΙΝ	1.2. ΔΟΜΕΣ ΑΜΕΣΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΤΟΧΕΙΑΣ	Μ.Ο.	2.1. ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΝΤΑΣΗΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	2.2. ΔΡΑΣΕΙΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ	Μ.Ο.	3.1. ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΛΟΓΩ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ	3.2. ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ	3.3. ΔΡΑΣΕΙΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΡΟΜΑ	Μ.Ο.	4.1. ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	4.2. ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ	4.3. ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΦΟΡΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	Μ.Ο.	5.1. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΝΗΣΙΑ	5.2. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΕ ΘΥΛΑΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ			Μ.Ο.
Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπεριληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) και Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1,33	1	1	2	1,33	1	1	1	5,66	0,47
ΣΥΝΟΛΟ	3	3	3	3	3	3	6	3	3	3,99	3	3	4	3,33	3	3	3	16,32	
ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	0,25	0,25		0,25	0,25		0,5	0,25	0,25		0,25	0,25	0,33		0,25	0,25			45%

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Πίνακας 28: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής - Επιχειρησιακούς Άξονες / Προτεραιότητες ΠΕΣΚΕ Κεντρικής Μακεδονίας

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΕΣΚΕ/ΑΞΙΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΪΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ		2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ		3. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ			4. ΚΑΛΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ		ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ
	1.1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΑΘΑ	Μ.Ο.	2.1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕ	Μ.Ο.	3.1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ	3.2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΤΙΣΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	Μ.Ο.	4.1. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΔΡΑΣΕΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ	Μ.Ο.		
Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015- 2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ	1	1	2	2	1	1	1	1	1	5	1
Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	1	1	2	2	1	1	1	1	1	5	1

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΕΣΚΕ/ΑΞΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΪΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ		2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ		3. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ			4. ΚΑΛΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ		ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ
	1.1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΑΘΑ	Μ.Ο	2.1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕ	Μ.Ο	3.1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ	3.2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΪΚΤΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	Μ.Ο	4.1. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΔΡΑΣΕΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ	Μ.Ο		
Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπεριληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) και Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ	1	1	1	1	1	2	1.5	2	2	5	1
ΣΥΝΟΛΟ	3	3	5	5	3	4	3.5	4	4	15	
ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	0.6		1		0.6	0.8		0,8			100%

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Πίνακας 29: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής - Επιχειρησιακούς Άξονες / Προτεραιότητες ΠΕΣΚΕ Κρήτης

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΕΣΚΕ /ΑΞΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΙΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ			2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ			3. ΠΡΩΟΦΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ			4. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ		ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ
	1.1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΑΘΑ	1.2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΕΠΑΡΚΕΙΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	Μ.Ο	2.1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΤΙΣΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2.2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Μ.Ο.	3.1. ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ	3.2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΑΝΕΡΓΩΝ ΜΕ ΣΦΡΕΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΤΙΣΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	Μ.Ο.	4.1. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	Μ.Ο		
Πρόγραμμα μέτρων εξασφαλισμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ	1	1	1	1	2	1,5	1	2	1,5	1	1	5	0,71
Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	1	1	1	1	2	1,5	1	2	1,5	1	1	5	0,71

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΕΣΚΕ /ΑΞΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΪΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ			2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ			3. ΠΡΩΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ			4. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ		ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ
	1.1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΑΘΑ	1.2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΕΠΑΡΚΕΙΣ ΕΙΚΟΔΗΜΑΤΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	Μ.Ο	2.1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΙΤΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2.2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Μ.Ο.	3.1. ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ	3.2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΑΝΕΡΓΩΝ ΜΕ ΣΩΡΕΥΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΆΛΛΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΙΤΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	Μ.Ο.	4.1. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	Μ.Ο		
Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπεριληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) και Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ	1	1	1	2	2	2	1	2	1,5	2	2	6,5	0,92
ΣΥΝΟΛΟ	3	3	3	4	6	5	3	6	4,5	4	4	16,5	
ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	0,42	0,42		0,57	0,85		0,42	0,85		0,57			78%

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Πίνακας 30: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής - Επιχειρησιακού Άξονες / Προτεραιότητες Νοτίου Αιγαίου

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΕΣΚΕ/ΑΞΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΙΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ			2. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΣΗΣ				3. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ				ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	
	1.1 ΠΑΡΟΧΕΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ	1.2 ΥΛΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ	Μ.Ο.	2.1. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	2.2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΥΗΣ	2.3 ΔΡΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΙΜΟΤΗΤΑΣ	Μ.Ο.	3.1. ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΛΟΓΩ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ	3.2. ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ	3.3 ΔΡΑΣΕΙΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΡΟΜΑ	3.4 ΔΡΑΣΕΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ			Μ.Ο.
Πρόγραμμα μέτρων εξαστομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ	1	1	1	1	1	1	1	3	1	1	1	1,5	3,5	0,38
Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	1	1	1	1	1	1	1	3	1	1	1	1,5	3,5	0,38

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΕΣΚΕ/ΑΞΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΙΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ			2. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΣΗΣ				3. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ					ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ
	1.1 ΠΑΡΟΧΕΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ	1.2 ΥΛΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ	Μ.Ο.	2.1. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	2.2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΑΔΗΛΕΓΤΗΣ	2.3 ΔΡΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΙΜΟΤΗΤΑΣ	Μ.Ο.	3.1. ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΛΟΓΩ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ	3.2. ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ	3.3 ΔΡΑΣΕΙΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΡΟΜΑ	3.4 ΔΡΑΣΕΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ	Μ.Ο.		
Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) και Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ	1	1	1	1	1	3	1,66	3	1	1	1	1,5	4,16	0,46
ΣΥΝΟΛΟ	3	3	3	3	3	5	3	9	3	3	3	4,5	11,16	
ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	0,33	0,33		0,33	0,33	0,55		1	0,33	0,33	0,33			41%

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Πίνακας 31: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής - Επιχειρησιακούς Άξονες / Προτεραιότητες ΠΕΣΚΕ Πελοποννήσου

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΕΣΚΕ/ΑΞΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	1. ΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΣΤΕΓΑΣΗ		2. ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ		3. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ / ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ		4. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ		5. ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ		6. ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΩΝ, ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ		ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ
	1.1. ΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΣΤΕΓΑΣΗ	Μ.Ο.	2.1. ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ	Μ.Ο.	3.1. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ / ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ	Μ.Ο.	4.1. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	Μ.Ο.	5.1. ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ	Μ.Ο.	6.1. ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΩΝ, ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ	Μ.Ο.		
Πρόγραμμα μέτρων εξασφαλισμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	7	1,16
Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	7	1,16

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΕΣΚΕ/ΑΞΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	1. ΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΣΤΕΓΑΣΗ		2. ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ		3. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ / ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ		4. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ		5. ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ		6. ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΩΝ, ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ		ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ
	1.1. ΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΣΤΕΓΑΣΗ	Μ.Ο.	2.1. ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ	Μ.Ο.	3.1. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ / ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ	Μ.Ο.	4. 1. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	Μ.Ο.	5. 1. ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ	Μ.Ο.	6. 1. ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΩΝ, ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ	Μ.Ο.		
Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) και Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019- 2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	7	1,16
ΣΥΝΟΛΟ	3	3	3	3	3	3	3	3	6	6	3	3	21	
ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	0,5		0,5		0,5		0,5		1		0,5			116

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Πίνακας 32: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής - Επιχειρησιακούς Άξονες / Προτεραιότητες ΠΕΣΚΕ Στερεάς Ελλάδας

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΕΣΚΕ/ΑΞΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΪΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ			2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ				3. ΠΡΩΘΟΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ				4. ΚΑΛΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΣΗΣ			ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	
	1.1 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΒΑΣΙΚΑ ΛΟΓΑΦΑ	1.2 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΕΠΑΡΚΕΙΣ ΠΟΡΟΥΣ	Μ.Ο	2.1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	2.2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΙΤΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2.3. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Μ.Ο.	3.1. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ	3.2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΕΡΟΠΟΙΗΣΗΣ	3.3 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΑΝΕΡΓΩΝ ΜΕ ΣΦΥΡΕΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΙΤΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	Μ.Ο.	4.1. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΣΗΣ	4.2. ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΣΗΣ	4.3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΣΗΣ			Μ.Ο
Πρόγραμμα μέτρων εξοικονομημένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ	1	1	1	1	1	3	1,66	1	1	1	1	2	2	1	1,66	5,32	0,48
Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	1	1	1	1	1	3	1,66	1	1	1	1	2	2	1	1,66	5,32	0,48
Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) και Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	3	3	3	6	0,54
ΣΥΝΟΛΟ	3	3	3	3	3	7	4,32	3	3	3	3	7	7	5	6,32	16,64	50%

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΕΣΚΕ/ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	1. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΪΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ			2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ				3. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ				4. ΚΑΛΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΣΗΣ				ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ
	1.1 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΑΘΑ	1.2 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΕΠΑΡΚΕΙΣ ΠΟΡΟΥΣ	Μ.Ο.	2.1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	2.2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΤΙΤΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2.3 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Μ.Ο.	3.1. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ	3.2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ	3.3 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΑΝΕΡΓΩΝ ΜΕ ΣΦΟΔΡΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΤΙΤΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	Μ.Ο.	4.1. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΣΗΣ	4.2. ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΣΗΣ	4.3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΣΗΣ	Μ.Ο.		
ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	0,27	0,27		0,27	0,27	0,63		0,27	0,27	0,27	0,27	0,63	0,63	0,45		1,51	

Πίνακας 33: Συνάφεια στόχων παρεμβάσεων των Δράσεων Ειδικής Αγωγής - Επιχειρησιακούς Άξονες / Προτεραιότητες ΠΕΣΚΕ Ηπείρου

\\ΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΕΣΚΕ /ΑΞΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	1. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ			2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ			3. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ			4. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ			ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ
	1.1.ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΕ ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΑΘΑ	1.2. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΓΙΑ ΠΕΡΙΦΟΡΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	Μ.Ο	2.1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ	2.2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ	Μ.Ο.	3.1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΠΕΡΙΦΟΡΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ	3.2. ΆΡΣΗ ΤΩΝ ΕΜΠΟΔΙΩΝ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΥΦΙΣΤΑΝΤΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ	Μ.Ο.	4. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΟ ΕΝΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	4.2. Αξιοποίηση του τοπικού δυναμικού για την πρόσβαση στην απασχόληση ευπαθών ομάδων	Μ.Ο		
Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικά έτη 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 και 2020- 2021) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ	1	1	1	1	1	1	1	3	2	1	1	1	5	0,62
Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	1	1	1	1	1	1	1	3	2	1	1	1	5	0,62

ΥΠΟΤΕΡΑΙΟΥΤΗΤΑ ΠΕΣΚΕ /ΑΞΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	1. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ			2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ			3. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ			4. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ			ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ
	1.1. ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΕ ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΑΦΑ	1.2. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΓΙΑ ΠΕΡΙΦΟΡΙΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	Μ.Ο	2.1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ	2.2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ	Μ.Ο.	3.1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΜΣΦΩΜΑΤΩΣΗ ΠΕΡΙΦΟΡΙΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ	3.2. ΑΡΣΗ ΤΩΝ ΕΜΠΟΔΙΩΝ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΥΦΙΣΤΑΝΤΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ	Μ.Ο.	4. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΟ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	4.2. Αξιοποίηση του τοπικού δυναμικού για την πρόσβαση στην απασχόληση ευπαθών ομάδων	Μ.Ο		
Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπεριληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) και Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ	1	1	1	1	1	1	1	3	2	1	1	1	5	0,62
ΣΥΝΟΛΟ	3	3	3	3	3	3	3	9	6	3	3	3	15	
ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	0,37	0,37		0,37	0,37		0,37	1,12		0,37	0,37			62%

ΔΡΑΣΕΙΣ	Ε.Π	ΑΝΑΔΕΔΒΜ	ΑΝΑΔΕΔΒΜ	ΑΝΑΔΕΔΒΜ	Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	Αττικής	Βορείου Αιγαίου	Δυτικής Ελλάδας	Θεσσαλίας	Ιονίων Νήσων	Κεντρικής Μακεδονίας	Κρήτης	Νοτίου Αιγαίου	Πελοποννήσου	Στερεάς Ελλάδας	Ηπείρου	ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ
	ΑΞΟΝΑΣ	6	8	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9		
	ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	2	2	2	23	9iii2			2α5.2	9iii2	9iii1	25	9iii2	2Α5.2	9iii2	9.3.2		
	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	Λειτουργούν στο πλαίσιο του Νέου Σχολείου – Ενίσχυση των δομών και της ποιότητας της προσχολικής της αβέθλιας και	Σχολείου – Ενίσχυση των δομών και της ποιότητας της	Λειτουργούν στο πλαίσιο του Νέου Σχολείου – Ενίσχυση των δομών και της ποιότητας της προσχολικής της αβέθλιας και	εκπαιδευτικής υποστήριξης σε μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές παροχές κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών εκπαιδευτικής υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοπατούντες	υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοπατούντες	υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοπατούντες	υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοπατούντες	υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοπατούντες	υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοπατούντες	υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοπατούντες	υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοπατούντες	υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοπατούντες	υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοπατούντες	υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοπατούντες	υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοπατούντες		
Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες		3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	45	

ΔΡΑΣΕΙΣ	Ε.Π	ΑΝΑΔΕΔΒΜ	ΑΝΑΔΕΔΒΜ	ΑΝΑΔΕΔΒΜ	Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	Αττικής	Βορείου Αιγαίου	Δυτικής Ελλάδας	Θεσσαλίας	Ιονίων Νήσων	Κεντρικής Μακεδονίας	Κρήτης	Νοτίου Αιγαίου	Πελοποννήσου	Στερεάς Ελλάδας	Ηπείρου	ΣΥΝΟΛΟ	ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ
	ΑΕΟΝΑΣ	6	8	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9		
	ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	2	2	2	23	9iii2			2α5.2	9iii2	9iii1	25	9iii2	2Α5.2	9iii2	9.3.2		
	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	Λειτουργούν στο πλαίσιο του Νέου Σχολείου – Ενίσχυση των δομών και της ποιότητας της προσχολικής της αβέβημιας και	Σχολείου – Ενίσχυση των δομών και της ποιότητας της λειτουργούν στο πλαίσιο του Νέου Σχολείου – Ενίσχυση των δομών και της ποιότητας της προσχολικής της αβέβημιας και	εκπαιδευτικής υποστήριξης σε μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών εκπαιδευτικής υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοημερώνες	υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοημερώνες	υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοημερώνες	υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοημερώνες	υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοημερώνες	υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοημερώνες	υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοημερώνες	υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοημερώνες	υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοημερώνες	υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοημερώνες	υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοημερώνες	υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοημερώνες	υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοημερώνες		
Ανάπτυξη Υποστηρικτικών δομών για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) και Ενίσχυση Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΑΝΑΔΕΔΒΜ		2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	30	
ΣΥΝΟΛΟ		8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	120	

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Πίνακας 35: Δείκτης εκροής 11501 για τη δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» των ΠΕΠ

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΒΑΣΗ ΤΔΠ	ΤΙΜΗ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΕΚΡΟΗΣ
1	5000028	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «Ανατολική Μακεδονία Θράκη 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	46	31	67,39%
2	5000035	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015 - 2016» ΠΕΠ: «Αττική 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	20	175	875,00%
3	5000037	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «Βόρειο Αιγαίο 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	18	16	88,89%
4	5000033	«ΔΡΑΣΗ 9.III.1.1.-B ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΟ	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ &	17	17	100,00%

		ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ			
5	5000030	«ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΗΠΕΙΡΟΣ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	13	13	100,00%
6	5000031	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «Θεσσαλία 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	46	41	89,13%
7	5000032	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015 - 2016», ΠΕΠ: «ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	16	11	68,75%
8	5000029	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015 - 2016» ΠΕΠ: «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	84	58	69,05%
9	5000040	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ &	53	44	83,02%

		ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ»ΠΕΠ: «ΚΡΗΤΗ 2014-2020»	ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ			
10	5000038	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	12	12	100,00%
11	5000036	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, »ΠΕΠ: «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	33	33	100,00%
12	5000034	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ» ΠΕΠ: «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	25	20	80,00%
13	5001969	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ» ΠΕΠ: «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΘΡΑΚΗ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	45	44	97,78%
14	5001951	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ &	500	364	72,80%

		ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ – ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016-2017, 2017-2018» ΠΕΠ: «ΑΤΤΙΚΗ 2014-2020»	ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ			
15	5001890	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 2016-2017» ΠΕΠ: «Βόρειο Αιγαίο 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	18	18	100,00%
16	5001773	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017», ΠΕΠ: «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	25	26	104,00%
17	5001726	«ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016-2018», ΠΕΠ: «ΗΠΕΙΡΟΣ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	32	27	84,38%
18	5001979	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2016-2017 ΚΑΙ 2017-2018» ΠΕΠ: «Θεσσαλία 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	92	85	92,39%
19	5001821	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ &	48	48	100,00%

		ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016 -2018 ΣΤΑ ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ», ΟΠΣ: 5001821, «Ιόνια Νησιά 2014-2020»	ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ			
20	5001888	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017» ΠΕΠ: «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	132	128	96,97%
21	5001986	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016-2017 ΚΑΙ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΚΡΗΤΗ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	106	98	92,45%
22	5001514	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016-2017 ΚΑΙ 2017-2018» ΠΕΠ: ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	34	25	73,53%
23	5002109	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ (σχολικό έτος 2016-2017)» ΠΕΠ: «Πελοπόννησος	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	40	40	100,00%

		2014-2020»				
24	5001997	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ» ΠΕΠ: «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	25	23	92,00%
25	5008076	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ή/και ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, σχολικό έτος 2017-2018» ΠΕΠ: «Ανατολική Μακεδονία Θράκη 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	45	51	113,33%
26	5008110	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «Βόρειο Αιγαίο 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	19	20	105,26%
27	5009763	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ή/και ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, σχολικό έτος 2017-2018» ΠΕΠ: «Δυτική Ελλάδα 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	38	43	113,16%
28	5008901	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ &	160	130	81,25%

		ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ή/και ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, σχολικό έτος 2017-2018» ΠΕΠ: «Κεντρική Μακεδονία 2014-2020»	ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ			
29	5008945	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ή/και ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, σχολικό έτος 2017-2018» ΠΕΠ: «Πελοπόννησος 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	36	44	122,22%
30	5009767	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «Στερεά Ελλάδα 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	26	22	84,62%
31	5030264	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ για τα σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020, 2020-2021», στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανατολική Μακεδονία Θράκη 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	150	166	110,67%
32	5031672	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2014-	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	70	106	151,43%

		2020»				
33	5031773	«ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΗΠΕΙΡΟΣ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	48	52	108,33%
34	5030386	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2018-2019», στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Θεσσαλία 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	55	51	92,73%
35	5030593	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ για το σχολικό έτος 2018-2019», στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κεντρική Μακεδονία 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	160	155	96,88%
36	5030717	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020 ΚΑΙ 2020-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	57	63	110,53%

37	5030985	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΈΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2021 ΣΤΑ ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	37	29	78,38%
38	5031881	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΈΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020 ΚΑΙ 2020-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΚΡΗΤΗ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	179	236	131,84%
39	5030373	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΈΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020, 2020-2021)», στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Πελοπόννησος 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	105	153	145,71%
40	5031769		ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	835	587	70,30%
41	5031825	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΈΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ &	65	72	110,77%

		ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ (2018 – 2019, 2019 – 2020 ΚΑΙ 2020 – 2021)», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ»	ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ			
42	5030982	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020 ΚΑΙ 2020-2021)», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	34	42	123,53%
43	5047097	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2019-2020», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	160	159	99,38%
44	5046048	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 2019-2020 & 2020-2021, ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	105	121	115,24%

		ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ 2014-2020»				
45	5066831	ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΕΠ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΣΧ. ΕΤΟΣ 2020-2021	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	160	170	106,25%
ΣΥΝΟΛΟ				3.978	3.869	97,26 %

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Πίνακας 36: Δείκτης εκροής 11502 για τη δράση «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» των ΠΕΠ

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΒΑΣΗ ΤΔΠ	ΤΙΜΗ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΕΚΡΟΗΣ
1	5000028	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΘΡΑΚΗ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	46	34	73,91%
2	5000035	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015 - 2016» ΠΕΠ: «ΑΤΤΙΚΗ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	226	187	82,74%
3	5000037	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	18	17	94,44%

4	5000033	«ΔΡΑΣΗ 9.ΙΙΙ.1.1.-Β ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	17	17	100,00%
5	5000030	«ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΗΠΕΙΡΟΣ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	13	13	100,00%
6	5000031	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΘΕΣΣΑΛΙΑ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	46	43	93,48%
7	5000032	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015 - 2016», ΠΕΠ: «ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	16	13	81,25%
8	5000029	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015 - 2016» ΠΕΠ: «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	84	63	75,00%

9	5000040	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΎΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ» ΠΕΠ: «ΚΡΗΤΗ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	53	54	101,89%
10	5000038	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	12	12	100,00%
11	5000036	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, » ΠΕΠ: «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	36	36	100,00%
12	5000034	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΎΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ» ΠΕΠ: «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	25	21	84,00%
13	5001969	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΎΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ» ΠΕΠ: «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΘΡΑΚΗ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	45	52	115,56%

14	5001951	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ – ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016-2017, 2017-2018» ΠΕΠ: «ΑΤΤΙΚΗ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	550	420	76,36%
15	5001890	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 2016-2017» ΠΕΠ: «ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	18	19	105,56%
16	5001773	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017», ΠΕΠ: «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	25	28	112,00%
17	5001726	«ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016-2018», ΠΕΠ: «ΗΠΕΙΡΟΣ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	32	27	84,38%
18	5001979	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2016-2017 ΚΑΙ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΘΕΣΣΑΛΙΑ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	92	92	100,00%

19	5001821	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016 -2018 ΣΤΑ ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ», ΟΠΣ: 5001821, «ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	32	56	175,00%
20	5001888	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017» ΠΕΠ: «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	132	137	103,79%
21	5001986	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016-2017 ΚΑΙ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΚΡΗΤΗ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	121	112	92,56%
22	5001514	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016-2017 ΚΑΙ 2017-2018» ΠΕΠ: ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	34	25	73,53%
23	5002109	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ &	40	42	105,00%

		ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ (ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017)» ΠΕΠ: «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ 2014-2020»	ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ			
24	5001997	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ» ΠΕΠ: «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	25	24	96,00%
25	5008076	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΘΡΑΚΗ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	45	60	133,33%
26	5008110	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	21	40	190,48%
27	5009763	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2017-2018» ΠΕΠ:	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	43	45	104,65%

		«ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»				
28	5008901	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	173	145	83,82%
29	5008945	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	36	45	125,00%
30	5009767	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	26	22	84,62%
31	5030264	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020, 2020-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΘΡΑΚΗ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	150	184	122,67%

32	5031672	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	70	121	172,86%
33	5031773	«ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΗΠΕΙΡΟΣ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	48	56	116,67%
34	5030386	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2018-2019», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΘΕΣΣΑΛΙΑ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	61	61	100,00%
35	5030593	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2018-2019», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	160	184	115,00%
36	5030717	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	63	70	111,11%

		ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020 ΚΑΙ 2020-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ»				
37	5030985	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2021 ΣΤΑ ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	37	30	81,08%
38	5031881	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020 ΚΑΙ 2020-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΚΡΗΤΗ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	179	298	166,48%
39	5030373	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ (ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020, 2020-2021)», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	120	183	152,50%
40	5031769	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ &	919	686	74,65%

398

		ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020 & 2020-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΤΤΙΚΗ 2014-2020»	ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ			
41	5031825	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ (2018 – 2019, 2019 – 2020 ΚΑΙ 2020 – 2021)», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	72	76	105,56%
42	5030982	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020 ΚΑΙ 2020-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	-	-	-
43	5047097	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2019-2020», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	160	195	121,88%

Πηγή:

Ιδία

44	5046048	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 2019-2020 & 2020-2021, ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ 2014-2020»	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	110	146	132,73%
45	5066831	ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΕΠ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΣΧ. ΕΤΟΣ 2020-2021	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	160	179	111,88%
ΣΥΝΟΛΟ				4.391	4.370	99,52 %

Επεξεργασία

Πίνακας 37: Δείκτης εκροής της Επενδυτικής Προτεραιότητας 10i του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ ανά κατηγορία Περιφέρειας

ΑΠ6 ΕΠ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΠ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΤΛΟΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΣΤΟΧΟΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΓΩΝ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΔΕΙΚΤΗ / ΤΔΠ	ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΣΤΟ ΕΠΙΧ. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΕΝΤΑΓΜΕΝΑ
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10=9/6	11=9/8
10i	Μείωση και πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική νηπιακή, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, καθώς επίσης και σε τυπικές, μη τυπικές και άτυπες δυνατότητες εκπαίδευσης για την επανένταξη στην εκπαίδευση και την κατάρτιση	11501	Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις	Αριθμός	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	27.926	14	11.600	13.231	47,38%	114,06%
10i	Μείωση και πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική νηπιακή, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, καθώς επίσης και σε τυπικές, μη τυπικές και άτυπες δυνατότητες εκπαίδευσης για την επανένταξη στην εκπαίδευση και την κατάρτιση	11501	Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις	Αριθμός	Μετάβαση	14.903	17	9.423	10.681	71,67%	113,35%

ΑΠ6 ΕΠ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΠ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΤΛΟΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΣΤΟΧΟΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΓΩΝ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΔΕΙΚΤΗ / ΤΔΠ	ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΣΤΟ ΕΠΙΧ. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΕΝΤΑΓΜΕΝΑ
10i	Μείωση και πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική νηπιακή, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, καθώς επίσης και σε τυπικές, μη τυπικές και άτυπες δυνατότητες εκπαίδευσης για την επανένταξη στην εκπαίδευση και την κατάρτιση	11501	Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις	Αριθμός	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	11.305	16	10.138	11.751	103,95%	115,91%

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Πίνακας 38: Δείκτες εκροής ανά Επενδυτική Προτεραιότητα των ΠΕΠ

ΑΠ6 ΕΠ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΠ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΤΛΟΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΣΤΟΧΟΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΓΩΝ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΔΕΙΚΤΗ / ΤΔΠ	ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΣΤΟ ΕΠΙΧ. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΕΝΤΑΓΜΕΝΑ
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10=9/6	11=9/8
9ii	Κοινωνικοοικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά	11501	Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις	Αριθμός	ΑΜΘ	280	4	286	270	96,43%	94,41%
9iii	Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών	11501	Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις	Αριθμός	Κεντρική Μακεδονία	339	6	856	800	235,99%	93,46%
9iii	Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών	11501	Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις	Αριθμός	Ήπειρος	39	3	93	92	235,90%	98,92%
9iii	Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών	11501	Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις	Αριθμός	Θεσσαλία	268	4	298	298	111,19%	100,00%

ΑΠ6 ΕΠ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΠ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΤΛΟΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΣΤΟΧΟΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΓΩΝ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΔΕΙΚΤΗ / ΤΔΠ	ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΣΤΟ ΕΠΙΧ. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΕΝΤΑΓΜΕΝΑ
9iii	Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών	11501	Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις	Αριθμός	Στερεά Ελλάδα	200	4	141	137	68,50%	97,16%
		11502	Αριθμός μαθητών που επωφελούνται	Αριθμός		208	4	148	143	68,75%	96,62%
9iii	Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών	11501	Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις	Αριθμός	Δυτική Ελλάδα	158	4	150	192	121,52%	128,00%
9iii	Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών	11501	Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις	Αριθμός	Πελοπόννησος	210	4	214	270	128,57%	126,17%
9iii	Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών	11501	Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις	Αριθμός	Ιόνια	75	3	101	88	117,33%	87,13%

ΑΠ6 ΕΠ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΠ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΤΛΟΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΣΤΟΧΟΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΓΩΝ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΔΕΙΚΤΗ / ΤΔΠ	ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΣΤΟ ΕΠΙΧ. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΕΝΤΑΓΜΕΝΑ
9iii	Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών	11501	Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις	Αριθμός	Αττική	600	3	1355	1126	187,67%	83,10%
9iii	Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών	11501	Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις	Αριθμός	Βόρειο Αιγαίο	110	3	93	97	88,18%	104,30%
9iii	Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών	11501	Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις	Αριθμός	Νότιο Αιγαίο	34	3	80	79	232,35%	98,75%
9iii	Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών	11501	Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις	Αριθμός	Κρήτη	159	3	338	378	237,74%	111,83%

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Πίνακας 39: Δείκτες αποτελέσματος των αξιολογούμενων δράσεων ανά ΠΕΠ

ΑΠ6 ΕΠ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΠ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΤΛΟΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ Ε.Π.	ΣΤΟΧΟΣ Ε.Π.	ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΣΤΟ ΕΠΙΧ. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9=8/7
9ii	Κοινωνικοοικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά	11509	Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εκπαιδευτικής στήριξης σε μαθητές ΑΜΕΑ	Ποσοστό	ΠΕΠ ΑΜΘ	3,56	8		
9iii	Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών	11509	Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εκπαιδευτικής στήριξης σε μαθητές ΑΜΕΑ	Ποσοστό	Κεντρικής Μακεδονίας	3,6	5,5		
9iii	Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών	11509	Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εκπαιδευτικής στήριξης σε μαθητές ΑΜΕΑ	Ποσοστό	ΠΕΠ Ηπείρου	2,3	7		
9iii	Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών	11509	Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εκπαιδευτικής στήριξης σε μαθητές ΑΜΕΑ	Ποσοστό	ΠΕΠ Θεσσαλίας	4,1	7,6		

ΑΠ6 ΕΠ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΠ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΤΛΟΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ Ε.Π.	ΣΤΟΧΟΣ Ε.Π.	ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΣΤΟ ΕΠΙΧ. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
9iii	Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών	11509	Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εκπαιδευτικής στήριξης σε μαθητές ΑΜΕΑ	Ποσοστό	ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας	3	3,6		
9iii	Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών	11509	Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εκπαιδευτικής στήριξης σε μαθητές ΑΜΕΑ	Ποσοστό	ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας	1,58	5,19		
9iii	Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών	11509	Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εκπαιδευτικής στήριξης σε μαθητές ΑΜΕΑ	Ποσοστό	ΠΕΠ Πελοποννήσου	4,2	5,44		
9iii	Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών	11509	Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εκπαιδευτικής στήριξης σε μαθητές ΑΜΕΑ	Ποσοστό	ΠΕΠ Ιονίων Νησών	3,12	7,08		
9iii	Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών	11509	Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εκπαιδευτικής στήριξης σε μαθητές ΑΜΕΑ	Ποσοστό	ΠΕΠ Αττικής	5,84	6,21		

ΑΠ6 ΕΠ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΠ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΤΛΟΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ Ε.Π.	ΣΤΟΧΟΣ Ε.Π.	ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΣΤΟ ΕΠΙΧ. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
9iii	Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών	11509	Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εκπαιδευτικής στήριξης σε μαθητές ΑΜΕΑ	Ποσοστό	ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου	4	5		
9iii	Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών	11509	Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εκπαιδευτικής στήριξης σε μαθητές ΑΜΕΑ	Ποσοστό	ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου	2	2,7		
9iii	Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών	11509	Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εκπαιδευτικής στήριξης σε μαθητές ΑΜΕΑ	Ποσοστό	ΠΕΠ Κρήτης	4,62	5,38		

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Πίνακας 40: Υλοποίηση οικονομικού αντικείμενου της δράσης «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» των ΠΕΠ

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΑΡΞΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΛΗΞΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΟΡΡΟΦΗΣΗΣ
1	5000028	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΘΡΑΚΗ 2014-2020»	1/8/2015	31/12/2016	558.650,00 €	300.589,92 €	53,81%
2	5000035	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015 - 2016» ΠΕΠ: «ΑΤΤΙΚΗ 2014-2020»	1/9/2015	31/3/2017	2.244.625,00 €	1.403.180,47 €	62,51%
3	5000037	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	1/8/2015	31/12/2016	219.950,00 €	153.659,24 €	69,86%
4	5000033	«ΔΡΑΣΗ 9.ΙΙΙ.1.1.-Β ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	26/10/2015	31/12/2016	296.875,00 €	127.443,80 €	42,93%
5	5000030	«ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΗΠΕΙΡΟΣ 2014-2020»	1/8/2015	31/12/2016	187.675,00 €	109.024,81 €	58,09%
6	5000031	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΘΕΣΣΑΛΙΑ 2014-2020»	19/10/2015	31/3/2017	562.000,00 €	289.269,74 €	51,47%
7	5000032	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015 - 2016», ΠΕΠ: «ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ 2014-2020»	1/8/2015	31/12/2016	196.700,00 €	91.160,18 €	46,34%

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΑΡΞΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΛΗΞΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΟΡΡΟΦΗΣΗΣ
8	5000029	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΎΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015 - 2016» ΠΕΠ: «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020»	1/8/2015	31/12/2016	1.000.000,00 €	486.948,19 €	48,69%
9	5000040	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΎΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ» ΠΕΠ: «ΚΡΗΤΗ 2014-2020»	1/9/2015	31/12/2016	629.375,00 €	345.559,66 €	54,91%
10	5000038	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	16/10/2015	31/12/2016	208.000,00 €	102.034,23 €	49,05%
11	5000036	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, ΠΕΠ: «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ 2014-2020»	1/8/2015	31/3/2017	500.000,00 €	260.766,78 €	52,15%
12	5000034	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΎΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ» ΠΕΠ: «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	1/8/2015	31/12/2016	296.875,00 €	143.071,86 €	48,19%
13	5001969	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΎΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ» ΠΕΠ: «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΘΡΑΚΗ 2014-2020»	1/9/2016	31/12/2017	583.125,00 €	479.031,53 €	82,15%
14	5001951	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ – ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016-2017, 2017-2018» ΠΕΠ: «ΑΤΤΙΚΗ 2014-2020»	1/9/2016	31/12/2018	4.500.000,00 €	3.946.720,96 €	87,70%
15	5001890	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 2016-2017» ΠΕΠ: «ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	1/8/2016	31/12/2017	236.515,50 €	203.977,06 €	86,24%

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΑΡΞΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΛΗΞΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΟΡΡΟΦΗΣΗΣ
16	5001773	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017», ΠΕΠ: «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	1/9/2016	31/12/2017	291.562,50 €	275.918,95 €	94,63%
17	5001726	«ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016-2018», ΠΕΠ: «ΗΠΕΙΡΟΣ 2014-2020»	1/9/2016	31/12/2018	415.744,80 €	328.895,65 €	79,11%
18	5001979	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2016-2017 ΚΑΙ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΘΕΣΣΑΛΙΑ 2014-2020»	5/9/2016	31/12/2018	1.124.000,00 €	993.755,92 €	88,41%
19	5001821	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016 -2018 ΣΤΑ ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ», ΟΠΣ: 5001821, «ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ 2014-2020»	1/8/2016	31/12/2018	401.563,20 €	306.839,48 €	76,41%
20	5001888	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017» ΠΕΠ: «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020»	1/9/2016	31/12/2017	1.543.750,00 €	1.256.850,23 €	81,42%
21	5001986	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016-2017 ΚΑΙ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΚΡΗΤΗ 2014-2020»	1/9/2016	31/12/2018	1.258.750,00 €	1.120.971,93 €	89,05%
22	5001514	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016-2017 ΚΑΙ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	1/9/2016	31/12/2018	416.000,00 €	287.190,49 €	69,04%

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΑΡΞΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΛΗΞΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΟΡΡΟΦΗΣΗΣ
23	5002109	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ (ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017)» ΠΕΠ: «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ 2014-2020»	1/9/2016	31/12/2017	500.000,00 €	386.548,88 €	77,31%
24	5001997	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ» ΠΕΠ: «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	1/9/2016	31/12/2017	296.875,00 €	210.415,05 €	70,88%
25	5008076	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΘΡΑΚΗ 2014-2020»	1/9/2017	31/12/2018	710.000,00 €	613.230,53 €	86,37%
26	5008110	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	1/9/2017	31/12/2018	288.000,00 €	257.074,74 €	89,26%
27	5009763	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	1/9/2017	31/12/2018	611.841,00 €	487.387,19 €	79,66%
28	5008901	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020»	1/9/2017	31/12/2018	2.313.750,00 €	1.515.814,51 €	65,51%
29	5008945	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ 2014-2020»	1/9/2017	31/12/2018	571.000,00 €	477.057,10 €	83,55%

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΑΡΞΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΛΗΞΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΟΡΡΟΦΗΣΗΣ
30	5009767	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	1/9/2017	31/12/2018	393.320,00 €	229.796,79 €	58,42%
31	5030264	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020, 2020-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΘΡΑΚΗ 2014-2020»	1/9/2018	31/12/2021	2.082.767,00 €	1.920.818,99 €	92,22%
32	5031672	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	1/9/2018	31/12/2021	1.346.958,90 €	1.211.429,71 €	89,94%
33	5031773	«ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΗΠΕΙΡΟΣ 2014-2020»	1/9/2018	31/12/2021	686.950,40 €	629.377,56 €	91,62%
34	5030386	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2018-2019», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΘΕΣΣΑΛΙΑ 2014-2020»	1/9/2018	31/12/2019	859.288,80 €	621.826,71 €	72,37%
35	5030593	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2018-2019», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020»	1/9/2018	31/12/2019	2.179.300,00 €	1.898.978,28 €	87,14%
36	5030717	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΎΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020 ΚΑΙ 2020-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ»	1/9/2018	31/12/2021	864.909,00 €	812.603,39 €	93,95%

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΑΡΞΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΛΗΞΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΟΡΡΟΦΗΣΗΣ
37	5030985	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΎΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2021 ΣΤΑ ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ 2014-2020»	1/9/2018	31/12/2021	521.427,21 €	334.001,65 €	64,06%
38	5031881	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020 ΚΑΙ 2020-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΚΡΗΤΗ 2014-2020»	1/9/2018	31/12/2021	3.558.749,66 €	3.086.201,82 €	86,72%
39	5030373	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ (ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020, 2020-2021)», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ 2014-2020»	1/9/2018	31/12/2021	1.715.000,00 €	1.533.973,37 €	89,44%
40	5031769	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020 & 2020-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΤΤΙΚΗ 2014-2020»	1/9/2018	31/12/2021	7.522.408,73 €	6.987.290,89 €	92,89%
41	5031825	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ (2018 – 2019, 2019 – 2020 ΚΑΙ 2020 – 2021)», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ»	1/9/2018	31/12/2021	983.050,91 €	884.524,24 €	89,98%
42	5030982	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020 ΚΑΙ 2020-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	1/9/2018	31/12/2021	540.500,00 €	493.805,74 €	91,36%

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΑΡΞΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΛΗΞΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΟΡΡΟΦΗΣΗΣ
43	5047097	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2019-2020» ΠΕΠ: «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020»	1/9/2019	31/12/2020	2.180.000,00 €	1.750.911,12 €	80,32%
44	5046048	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 2019-2020 & 2020-2021» ΠΕΠ: «ΘΕΣΣΑΛΙΑ 2014-2020»	1/9/2019	31/12/2021	1.763.107,60 €	1.590.493,24 €	90,21%
45	5066831	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2020-2021» ΠΕΠ: «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020»	1/9/2020	31/12/2021	2.049.205,20 €	2.003.186,08 €	97,75%
ΣΥΝΟΛΟ					52.210.145,41 €	42.949.608,66 €	82,26%

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Πίνακας 41: Δείκτες αποδοτικότητας της δράσης «Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» των ΠΕΠ

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΠΡΑΞΕΩΝ
1	5000028	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΘΡΑΚΗ 2014-2020»	34	300.589,92 €	8.840,88 €
2	5000035	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015 - 2016» ΠΕΠ: «ΑΤΤΙΚΗ 2014-2020»	187	1.403.180,47 €	7.503,64 €
3	5000037	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	17	153.659,24 €	9.038,78 €
4	5000033	«ΔΡΑΣΗ 9.III.1.1.-B ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	17	127.443,80 €	7.496,69 €
5	5000030	«ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΗΠΕΙΡΟΣ 2014-2020»	13	109.024,81 €	8.386,52 €
6	5000031	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΘΕΣΣΑΛΙΑ 2014-2020»	43	289.269,74 €	6.727,20 €
7	5000032	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015 - 2016», ΠΕΠ: «ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ 2014-2020»	13	91.160,18 €	7.012,32 €

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΠΡΑΞΕΩΝ
8	5000029	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΈΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015 - 2016» ΠΕΠ: «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020»	63	486.948,19 €	7.729,34 €
9	5000040	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΈΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ» ΠΕΠ: «ΚΡΗΤΗ 2014-2020»	54	345.559,66 €	6.399,25 €
10	5000038	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	12	102.034,23 €	8.502,85 €
11	5000036	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, ΠΕΠ: «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ 2014-2020»	36	260.766,78 €	7.243,52 €
12	5000034	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΈΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ» ΠΕΠ: «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	21	143.071,86 €	6.812,95 €
13	5001969	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΈΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ» ΠΕΠ: «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΘΡΑΚΗ 2014-2020»	52	479.031,53 €	9.212,14 €
14	5001951	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ – ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016-2017, 2017-2018» ΠΕΠ: «ΑΤΤΙΚΗ 2014-2020»	420	3.946.720,96 €	9.396,95 €
15	5001890	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 2016-2017» ΠΕΠ: «ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	19	203.977,06 €	10.735,63 €

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΠΡΑΞΕΩΝ
16	5001773	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017», ΠΕΠ: «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	28	275.918,95 €	9.854,25 €
17	5001726	«ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016-2018», ΠΕΠ: «ΗΠΕΙΡΟΣ 2014-2020»	27	328.895,65 €	12.181,32 €
18	5001979	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2016-2017 ΚΑΙ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΘΕΣΣΑΛΙΑ 2014-2020»	92	993.755,92 €	10.801,69 €
19	5001821	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016 -2018 ΣΤΑ ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ», ΟΠΣ: 5001821, «ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ 2014-2020»	56	306.839,48 €	5.479,28 €
20	5001888	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017» ΠΕΠ: «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020»	137	1.256.850,23 €	9.174,09 €
21	5001986	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016-2017 ΚΑΙ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΚΡΗΤΗ 2014-2020»	112	1.120.971,93 €	10.008,68 €
22	5001514	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016-2017 ΚΑΙ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	25	287.190,49 €	11.487,62 €

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΠΡΑΞΕΩΝ
23	5002109	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ (ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017)» ΠΕΠ: «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ 2014-2020»	42	386.548,88 €	9.203,54 €
24	5001997	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ» ΠΕΠ: «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	24	210.415,05 €	8.767,29 €
25	5008076	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΘΡΑΚΗ 2014-2020»	60	613.230,53 €	10.220,51 €
26	5008110	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	40	257.074,74 €	6.426,87 €
27	5009763	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	45	487.387,19 €	10.830,83 €
28	5008901	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020»	145	1.515.814,51 €	10.453,89 €
29	5008945	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ 2014-2020»	45	477.057,10 €	10.601,27 €

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΠΡΑΞΕΩΝ
30	5009767	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	22	229.796,79 €	10.445,31 €
31	5030264	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020, 2020-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΘΡΑΚΗ 2014-2020»	184	1.920.818,99 €	10.439,23 €
32	5031672	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	121	1.211.429,71 €	10.011,82 €
33	5031773	«ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΗΠΕΙΡΟΣ 2014-2020»	56	629.377,56 €	11.238,89 €
34	5030386	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2018-2019», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΘΕΣΣΑΛΙΑ 2014-2020»	61	621.826,71 €	10.193,88 €
35	5030593	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2018-2019», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020»	184	1.898.978,28 €	10.320,53 €
36	5030717	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020 ΚΑΙ 2020-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ»	70	812.603,39 €	11.608,62 €

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΠΡΑΞΕΩΝ
37	5030985	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2021 ΣΤΑ ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ 2014-2020»	30	334.001,65 €	11.133,39 €
38	5031881	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020 ΚΑΙ 2020-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΚΡΗΤΗ 2014-2020»	298	3.086.201,82 €	10.356,38 €
39	5030373	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ (ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020, 2020-2021)», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ 2014-2020»	183	1.533.973,37 €	8.382,37 €
40	5031769	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020 & 2020-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΤΤΙΚΗ 2014-2020»	686	6.987.290,89 €	10.185,56 €
41	5031825	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ (2018 – 2019, 2019 – 2020 ΚΑΙ 2020 – 2021)», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ»	76	884.524,24 €	11.638,48 €
42	5030982	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020 ΚΑΙ 2020-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»		493.805,74 €	

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΠΡΑΞΕΩΝ
43	5047097	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2019-2020» ΠΕΠ: «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020»	195	1.750.911,12 €	8.979,03 €
44	5046048	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 2019-2020 & 2020-2021» ΠΕΠ: «ΘΕΣΣΑΛΙΑ 2014-2020»	146	1.590.493,24 €	10.893,79 €
45	5066831	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2020-2021» ΠΕΠ: «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020»	179	2.003.186,08 €	11.190,98 €

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Πίνακας 42: Αρχικό και πραγματικό μοναδιαίο κόστος ανα ωφελούμενο των πράξεων των ΠΕΠ – Αποκλίσεις από τον προγραμματισμό

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΔΕΙΚΤΗ 11502 (ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ)	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΣΤΟ ΤΔΠ	ΑΡΧΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΑΠΟΚΛΙΣΗ
1	5000028	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΘΡΑΚΗ 2014-2020»	34	300.589,92 €	8.840,88 €	46	6.534,56 €	2.306,32 €
2	5000035	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015 - 2016» ΠΕΠ: «ΑΤΤΙΚΗ 2014-2020»	187	1.403.180,47 €	7.503,64 €	226	6.208,76 €	1.294,88 €
3	5000037	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	17	153.659,24 €	9.038,78 €	18	8.536,62 €	502,15 €
4	5000033	«ΔΡΑΣΗ 9.III.1.1.-Β ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	17	127.443,80 €	7.496,69 €	17	7.496,69 €	0,00 €

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΔΕΙΚΤΗ 11502 (ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΦΕΛΛΟΥΜΕΝΩΝ)	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΣΤΟ ΤΔΠ	ΑΡΧΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΑΠΟΚΛΙΣΗ
5	5000030	«ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΉΠΕΙΡΟΣ 2014-2020»	13	109.024,81 €	8.386,52 €	13	8.386,52 €	0,00 €
6	5000031	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΘΕΣΣΑΛΙΑ 2014-2020»	43	289.269,74 €	6.727,20 €	46	6.288,47 €	438,73 €
7	5000032	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015 - 2016», ΠΕΠ: «ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ 2014-2020»	13	91.160,18 €	7.012,32 €	16	5.697,51 €	1.314,81 €
8	5000029	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015 - 2016» ΠΕΠ: «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020»	63	486.948,19 €	7.729,34 €	84	5.797,00 €	1.932,33 €

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΔΕΙΚΤΗ 11502 (ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΦΕΛΛΟΥΜΕΝΩΝ)	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΣΤΟ ΤΔΠ	ΑΡΧΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΑΠΟΚΛΙΣΗ
9	5000040	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΎΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ» ΠΕΠ: «ΚΡΗΤΗ 2014-2020»	54	345.559,66 €	6.399,25 €	53	6.519,99 €	-120,74 €
10	5000038	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	12	102.034,23 €	8.502,85 €	12	8.502,85 €	0,00 €
11	5000036	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, ΠΕΠ: «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ 2014-2020»	36	260.766,78 €	7.243,52 €	36	7.243,52 €	0,00 €
12	5000034	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΎΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ» ΠΕΠ: «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	21	143.071,86 €	6.812,95 €	25	5.722,87 €	1.090,07 €
13	5001969	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΎΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ» ΠΕΠ: «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΘΡΑΚΗ 2014-2020»	52	479.031,53 €	9.212,14 €	45	10.645,15 €	-1.433,00 €

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΔΕΙΚΤΗ 11502 (ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΦΕΛΛΟΥΜΕΝΩΝ)	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΣΤΟ ΤΔΠ	ΑΡΧΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΑΠΟΚΛΙΣΗ
14	5001951	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ – ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016-2017, 2017-2018» ΠΕΠ: «ΑΤΤΙΚΗ 2014-2020»	420	3.946.720,96 €	9.396,95 €	550	7.175,86 €	2.221,10 €
15	5001890	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 2016-2017» ΠΕΠ: «ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	19	203.977,06 €	10.735,63 €	18	11.332,06 €	-596,42 €
16	5001773	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017», ΠΕΠ: «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	28	275.918,95 €	9.854,25 €	25	11.036,76 €	-1.182,51 €
17	5001726	«ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016-2018», ΠΕΠ: «ΉΠΕΙΡΟΣ 2014-2020»	27	328.895,65 €	12.181,32 €	32	10.277,99 €	1.903,33 €
18	5001979	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2016-2017 ΚΑΙ 2017-	92	993.755,92 €	10.801,69 €	92	10.801,69 €	0,00 €

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΔΕΙΚΤΗ 11502 (ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΦΕΛΛΟΥΜΕΝΩΝ)	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΣΤΟ ΤΔΠ	ΑΡΧΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΑΠΟΚΛΙΣΗ
		2018» ΠΕΠ: «ΘΕΣΣΑΛΙΑ 2014-2020»						
19	5001821	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016 -2018 ΣΤΑ ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ», ΟΠΣ: 5001821, «ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ 2014-2020»	56	306.839,48 €	5.479,28 €	32	9.588,73 €	-4.109,46 €
20	5001888	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017» ΠΕΠ: «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020»	137	1.256.850,23 €	9.174,09 €	132	9.521,59 €	-347,50 €
21	5001986	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016-2017 ΚΑΙ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΚΡΗΤΗ 2014-2020»	112	1.120.971,93 €	10.008,68 €	121	9.264,23 €	744,45 €

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΔΕΙΚΤΗ 11502 (ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΦΕΛΛΟΥΜΕΝΩΝ)	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΣΤΟ ΤΔΠ	ΑΡΧΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΑΠΟΚΛΙΣΗ
22	5001514	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016-2017 ΚΑΙ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	25	287.190,49 €	11.487,62 €	34	8.446,78 €	3.040,84 €
23	5002109	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ (ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017)» ΠΕΠ: «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ 2014-2020»	42	386.548,88 €	9.203,54 €	40	9.663,72 €	-460,18 €
24	5001997	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ» ΠΕΠ: «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	24	210.415,05 €	8.767,29 €	25	8.416,60 €	350,69 €
25	5008076	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΘΡΑΚΗ 2014-2020»	60	613.230,53 €	10.220,51 €	45	13.627,35 €	-3.406,84 €

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΔΕΙΚΤΗ 11502 (ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΦΕΛΛΟΥΜΕΝΩΝ)	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΣΤΟ ΤΔΠ	ΑΡΧΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΑΠΟΚΛΙΣΗ
26	5008110	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	40	257.074,74 €	6.426,87 €	21	12.241,65 €	-5.814,79 €
27	5009763	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	45	487.387,19 €	10.830,83 €	43	11.334,59 €	-503,76 €
28	5008901	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020»	145	1.515.814,51 €	10.453,89 €	173	8.761,93 €	1.691,96 €
29	5008945	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ 2014-2020»	45	477.057,10 €	10.601,27 €	36	13.251,59 €	-2.650,32 €

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΔΕΙΚΤΗ 11502 (ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ)	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΣΤΟ ΤΔΠ	ΑΡΧΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΑΠΟΚΛΙΣΗ
30	5009767	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	22	229.796,79 €	10.445,31 €	26	8.838,34 €	1.606,97 €
31	5030264	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020, 2020-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΘΡΑΚΗ 2014-2020»	184	1.920.818,99 €	10.439,23 €	150	12.805,46 €	-2.366,23 €
32	5031672	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020»	121	1.211.429,71 €	10.011,82 €	70	17.306,14 €	-7.294,32 €
33	5031773	«ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΉΠΕΙΡΟΣ 2014-2020»	56	629.377,56 €	11.238,89 €	48	13.112,03 €	-1.873,15 €

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΔΕΙΚΤΗ 11502 (ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΦΕΛΛΟΥΜΕΝΩΝ)	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΣΤΟ ΤΔΠ	ΑΡΧΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΑΠΟΚΛΙΣΗ
34	5030386	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2018-2019», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΘΕΣΣΑΛΙΑ 2014-2020»	61	621.826,71 €	10.193,88 €	61	10.193,88 €	0,00 €
35	5030593	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2018-2019», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020»	184	1.898.978,28 €	10.320,53 €	160	11.868,61 €	-1.548,08 €
36	5030717	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΈΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020 ΚΑΙ 2020-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ»	70	812.603,39 €	11.608,62 €	63	12.898,47 €	-1.289,85 €
37	5030985	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΈΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2021 ΣΤΑ ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ	30	334.001,65 €	11.133,39 €	37	9.027,07 €	2.106,32 €

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΔΕΙΚΤΗ 11502 (ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΦΕΛΛΟΥΜΕΝΩΝ)	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΣΤΟ ΤΔΠ	ΑΡΧΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΑΠΟΚΛΙΣΗ
		ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ 2014-2020»						
38	5031881	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020 ΚΑΙ 2020-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΚΡΗΤΗ 2014-2020»	298	3.086.201,82 €	10.356,38 €	179	17.241,35 €	-6.884,97 €
39	5030373	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ (ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020, 2020-2021)», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ 2014-2020»	183	1.533.973,37 €	8.382,37 €	120	12.783,11 €	-4.400,74 €
40	5031769	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020 & 2020-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΤΤΙΚΗ 2014-2020»	686	6.987.290,89 €	10.185,56 €	919	7.603,15 €	2.582,41 €

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΔΕΙΚΤΗ 11502 (ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ)	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΣΤΟ ΤΔΠ	ΑΡΧΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΑΠΟΚΛΙΣΗ
41	5031825	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ (2018 – 2019, 2019 – 2020 ΚΑΙ 2020 – 2021)», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ»	76	884.524,24 €	11.638,48 €	72	12.285,06 €	-646,58 €
42	5030982	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020 ΚΑΙ 2020-2021», ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2014-2020»	-	493.805,74 €	-	-	-	
43	5047097	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2019-2020» ΠΕΠ: «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020»	195	1.750.911,12 €	8.979,03 €	160	10.943,19 €	-1.964,16 €

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΔΕΙΚΤΗ 11502 (ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ)	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΣΤΟ ΤΔΠ	ΑΡΧΙΚΟ ΜΟΝΑΔΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΑΠΟΚΛΙΣΗ
44	5046048	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 2019-2020 & 2020-2021» ΠΕΠ: «ΘΕΣΣΑΛΙΑ 2014-2020»	146	1.590.493,24 €	10.893,79 €	110	14.459,03 €	-3.565,24 €
45	5066831	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2020-2021» ΠΕΠ: «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020»	179	2.003.186,08 €	11.190,98 €	160	12.519,91 €	-1.328,93 €

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ – ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΈΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ (ΟΜΑΔΕΣ ΕΣΤΙΑΣΜΕΝΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ - FOCUS GROUPS)

Ομάδες εστιασμένης συζήτησης (focus groups)

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης των δράσεων Ειδικής Αγωγής του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση (ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ) και των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ), πραγματοποιήθηκαν συζητήσεις με 4 ομάδες συμμετεχόντων ως ακολούθως :

1. Ομάδα εστιασμένης συζήτησης με Διευθυντές – Εκπαιδευτικούς – Κηδεμόνες
2. Ομάδα εστιασμένης συζήτησης με περιφερειακούς διευθυντές –υποστηρικτικές δομές
3. Ομάδα εστιασμένης συζήτησης με φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών
4. Ομάδα εστιασμένης συζήτησης με στελέχη των ΕΥΔ

Παρακάτω παρουσιάζονται τα βασικά συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανάλυση περιεχομένου των ομάδων εστιασμένης συζήτησης (focus groups).

Ομάδα εστιασμένης συζήτησης με Διευθυντές – Εκπαιδευτικούς – Κηδεμόνες

Αλλαγές ως προς τους στόχους της προαγωγής της ενταξιακής εκπαίδευσης μέσω των δράσεων ειδικής αγωγής που υλοποιούνται από τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ) και το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Ε.Π) «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2014-2020».

Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στην ομάδα εστιασμένης συζήτησης, συμφωνούν ότι οι δράσεις ειδικής αγωγής που υλοποιούνται μέσω των ΠΕΠ και του Ε.Π συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της ενταξιακής εκπαίδευσης που είναι η προώθηση της ίσης ευκαιρίας πρόσβασης στην εκπαίδευση των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και η ανάπτυξη των απαραίτητων δεξιοτήτων που απαιτούνται για να είναι ενεργά μέλη της κοινωνίας. Οι δράσεις ειδικής αγωγής, σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς, έχουν επιφέρει σημαντικές αλλαγές ως προς τους στόχους της προαγωγής της ενταξιακής κουλτούρας και ήθους στο σχολείο και στην ευρύτερη κοινωνία καθώς και στην ανάπτυξη συνεργατικών πρακτικών. Βασική αρχή του σχεδιασμού ενταξιακής πρακτικής αποτελεί η πεποίθηση πως όλα τα παιδιά μπορούν και έχουν δικαίωμα να μάθουν δημιουργώντας κατάλληλα και ευέλικτα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Τόσο τα τμήματα ένταξης όσο και ο θεσμός της παράλληλης στήριξης, ενισχύουν τόσο μαθησιακά όσο και κοινωνικά αυτούς τους μαθητές ,δίνοντάς τους την ευκαιρία να συνυπάρξουν αρμονικά με τους συμμαθητές τους της τυπικής ανάπτυξης, χωρίς να βιώσουν οι ίδιοι και οι οικογένειές τους τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Όπως ανέφεραν, οι δράσεις ειδικής αγωγής στις σχολικές μονάδες δίνουν την δυνατότητα επιπλέον υποστήριξης στους μαθητές που το έχουν ανάγκη προκειμένου να διευκολυνθεί η μαθησιακή διαδικασία, να αντιμετωπιστούν ή να ρυθμιστούν συμπεριφορές διάκρισης ή προκατάληψης για την ομαλή

διεξαγωγή των μαθημάτων αλλά και την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων. Η περαιτέρω υποστήριξη των μαθητών φέρει θετικά αποτελέσματα πρωτίστως στους ίδιους τους μαθητές και δευτερευόντως στους εκπαιδευτικούς όπου διευκολύνεται το έργο τους και επιτυγχάνονται οι στόχοι της ενταξιακής εκπαίδευσης κλπ..

Μέσα από τις δράσεις αυτές προωθείται ένα πιο ομαδοσυνεργατικό πνεύμα μεταξύ των εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής καθώς και η εφαρμογή νέων πρακτικών μάθησης, και αποδοχής αυτών των παιδιών, από τα παιδιά της τυπικής ανάπτυξης. Επιπλέον, σε ένα βαθμό, καθώς οι μαθητές μπορούν να συμβαδίσουν με το μαθησιακό επίπεδο της τάξης τους, με την κατάλληλη στήριξη και εξατομίκευση του υλικού, νιώθουν ίσοι με τους συμμαθητές τους και τονώνεται η αυτοπεποίθησή τους. Μέσω των προγραμμάτων αυτών τα παιδιά εντάσσονται ενεργά στο περιβάλλον του σχολείου, δρουν και συνεργάζονται με άλλους μαθητές της τυπικής ανάπτυξης στο γενικό σχολείο και λαμβάνουν πολλά εφόδια από αυτό, τόσο γνωστικά, όσο και κοινωνικά - συναισθηματικά.

Σημαντικό είναι ότι πλέον στα σχολεία φοιτούν μαθητές και μαθήτριες, που κάποια χρόνια πριν δεν θα μπορούσαν να παρακολουθήσουν τάξεις του γενικού σχολείου. Με τις δράσεις της ειδικής αγωγής μπορούν πλέον να ενταχθούν, να είναι πολύ λειτουργικοί σε αυτό το πλαίσιο και να εξελιχθούν. Παράλληλα, δεν παρακωλύεται το μάθημα της τάξης αλλά προσφέρεται πιο εύκολα η δυνατότητα για εξατομικευμένη εκπαίδευση. Είναι γεγονός, ότι οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες καθώς και με μαθησιακές δυσκολίες τα προηγούμενα χρόνια ήταν εντελώς αποκλεισμένοι από το κοινωνικό σύνολο, επομένως οι δράσεις αυτές έχουν επιφέρει σημαντικές αλλαγές ως προς την ενταξιακή εκπαίδευση και τους στόχους της.

Μέσα από τις δράσεις ειδικής αγωγής υπήρξε μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης για θέματα Ειδικής Αγωγής αλλά και ενημέρωση των γονέων των ωφελούμενων μαθητών όπως και των υπόλοιπων μαθητών.

Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι πρέπει να συνεχιστούν αντίστοιχου επιπέδου δράσεις, προκειμένου να διασφαλιστεί η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη εξάλειψη φαινομένων διακρίσεων και περιθωριοποίησης.

Όπως τόνισαν, μέσω της υλοποίησης των δράσεων αφενός προσλήφθηκε μεγάλος αριθμός εκπαιδευτικών ΕΑΕ και αφετέρου διασφαλίστηκε η συνεχόμενη κατά χρονιά υποστήριξη μαθητών/τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Οι διευθυντές των σχολείων αντίστοιχα, απάντησαν ότι οι δράσεις ειδικής αγωγής έχουν επιφέρει θετικές αλλαγές ως προς τους στόχους της προαγωγής της ενταξιακής εκπαίδευσης και πιο συγκεκριμένα αναφέρθηκε ότι παρέχουν :

- ✓ Κατεύθυνση και ενίσχυση στην ένταξη του μαθητή στο πλαίσιο της τάξης και της συνύπαρξης σε μία ομάδα περισσότερων παιδιών με τη παρουσία του δασκάλου/ας.
- ✓ Βοήθεια στην οργάνωση και πλαισίωση του μαθητή στις διαδικασίες και τους κανόνες που πρέπει να ακολουθεί μέσα σε μία τάξη και πως να ανταποκρίνεται στις ανάγκες που προκύπτουν.

- ✓ Ενίσχυση στην αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών και μαθησιακών δυσκολιών που μπορεί να εμφανίζει ένα παιδί σε ένα ή περισσότερα μαθήματα.
- ✓ Υποστήριξη του μαθητή στη διαχείριση της συμπεριφοράς και των συναισθηματικών δυσκολιών που καλείται να ελέγξει και να προσαρμόσει σε αυτό το πλαίσιο.
- ✓ Ενίσχυση στη γενίκευση των ατομικών στόχων που δουλεύει το παιδί σε κάποιο θεραπευτικό πλαίσιο παρέμβασης εκτός σχολείου.
- ✓ Οργάνωση και ενεργή συμμετοχή του μαθητή στο παιχνίδι με άλλα παιδιά.
- ✓ Ενίσχυση των κοινωνικών δεξιοτήτων, καθώς δημιουργεί ένα πλαίσιο αλληλεπίδρασης του μαθητή με περισσότερα παιδιά με σκοπό να ενισχυθούν δεξιότητες διαλόγου και οι επικοινωνιακές δεξιότητες.
- ✓ Προστασία από τη σχολική βία, το ρατσισμό, τον κοινωνικό αποκλεισμό, την περιθωριοποίηση, το σχολικό εκφοβισμό, ακόμα και την απομόνωση αφού τα παιδιά αυτά στοχοποιούνται και περιθωριοποιούνται σε μεγάλο ποσοστό. Ανάλογα με τις ανάγκες του παιδιού παρέχει μεγαλύτερο έλεγχο και επίβλεψη για την ασφάλεια του.
- ✓ Ενίσχυση στη γενίκευση δεξιοτήτων σε ένα μεγαλύτερο και μη οργανωμένο χώρο.

Οι κηδεμόνες των παιδιών που συμμετείχαν στην ομάδα εστιασμένης συζήτησης, αποτίμησαν θετικά τις δράσεις ειδικής αγωγής δεδομένου ότι όλο και περισσότερα παιδιά χρειάζονται στήριξη στο σχολείο. Επιπλέον, τόνισαν ότι οι δράσεις έχουν βοηθήσει στην προαγωγή της ενταξιακής εκπαίδευσης ιδιαίτερα στις μικρές και απομακρυσμένες περιοχές στις οποίες δεν υπάρχουν οι ίδιες δυνατότητες με τις πόλεις.

Αντιμέτωπιση των μαθητών ειδικής αγωγής μέσω των δράσεων

Από την πλευρά των εκπαιδευτικών η παροχή εξειδικευμένων προγραμμάτων και υπηρεσιών και η ανάπτυξη υποστηρικτικών δομών, καθιστά δυνατή την αντιμετώπιση του μαθητή ως ολότητα, δίνοντας έμφαση στην ολόπλευρη ανάπτυξή του, ξεπερνώντας τα όρια της στείρας γνώσης και στοχεύοντας στην ουσία της μάθησης που θα τον βοηθήσει να ενταχθεί αποτελεσματικά στο κοινωνικό σύνολο.

Οι εν λόγω δράσεις έχουν σκοπό τη δημιουργία «ενός σχολείου» για όλους τους μαθητές παρέχοντας στο πλαίσιο του γενικού σχολείου όλα τα απαραίτητα και κατάλληλα μέσα και υλικά, διαδικασίες και υπηρεσίες στη βάση του καθολικού σχεδιασμού για τη μάθηση. Δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα τόσο στη γνωστική, κοινωνική, σωματική, προσαρμοστική αλλά και επικοινωνιακή ανάπτυξη των μαθητών. Η ένταξη ενδυναμώνει και αξιοποιεί τη διαφορετικότητα του κάθε παιδιού, προβάλλοντας έτσι μια ολιστική αντιμετώπιση των μαθητών.

Οι εκπαιδευτικοί πρότειναν την καλλιέργεια μιας διεπιστημονικής κουλτούρας- συνεργασίας εκπ/κών Γενικής αγωγής-Ειδικής αγωγής (Τμημάτων ένταξης και Παράλληλης στήριξης) -Ψυχολόγων και Κοινωνικών λειτουργών των ΕΔΥ στα σχολεία, με ώρα που θα προστεθεί στο Αναλυτικό Πρόγραμμα εβδομαδιαίως, ώστε ολιστικά να αντιμετωπίζονται προβλήματα εντός των σχολικών μονάδων, να ακούγονται οι απόψεις και να οργανώνονται σωστά δράσεις αντιμετώπισης κάθε είδους δυσκολιών των μαθητών. Απαραίτητη είναι και η ενδοσχολική επιμόρφωση σε θέματα π.χ. βίας, πένθους, χρόνιων

παθήσεων, καλών πρακτικών, σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης από ειδικούς κλπ. Επιπρόσθετα, θεωρούν ότι θα πρέπει να υπάρχουν λογοθεραπευτές στις ομάδες των ΕΔΥ, εκεί που αδυνατούν ειδικά οι γονείς λόγω οικονομικής δυσπραγίας, να παρέχουν βοήθεια στα παιδιά τους που αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγου.

Όπως επεσήμαναν, οι δράσεις ειδικής αγωγής αντιμετωπίζουν ολιστικά τους μαθητές, εφόσον α) Αξιοποιούν την ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας μέσα από την οποία εφαρμόζεται στην πράξη η ενταξιακή-συμπεριληπτική φιλοσοφία στα πλαίσια της διδακτικής μεθοδολογίας β) Η εφαρμογή του εξατομικευμένου προγράμματος παρέμβασης που σχεδιάζεται και υλοποιείται για την υποστήριξη των παιδιών ακολουθεί τις αρχές της διαμορφωτικής αξιολόγησης και πραγματοποιείται μέσα από την συνεργασία του εκπαιδευτικού ΕΕΑ με τους εκπαιδευτικούς καθώς και από τη διεπιστημονική συνεργασία με άλλους επιστήμονες που έρχονται σε επαφή και εργάζονται με τα παιδιά που υποστηρίζονται (εργοθεραπευτές, λογοθεραπευτές, παιδοψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, παιδοψυχιάτρους, αναπτυξιολόγους) αλλά και μέσα από τη συνεργασία με τους γονείς.

Οι διευθυντές των σχολείων που συμμετείχαν στην ομάδα εστιασμένης συζήτησης, ανέφεραν, ότι η ολιστική προσέγγιση σε μεγάλο βαθμό πραγματοποιείται, αλλά απαιτούνται περαιτέρω δράσεις που να απευθύνονται και να καλύπτουν τις εκπαιδευτικές ανάγκες όλων των μαθητών. Επιπλέον, οι ανάγκες που καλούνται να αντιμετωπίσουν είναι τεράστιες και συσσωρευμένες από ελλείψεις και παραλείψεις πολλών ετών και σίγουρα χρειάζεται επιπλέον εκπαιδευμένο προσωπικό καθώς και οι κατάλληλες υποδομές.

Οι κηδεμόνες των μαθητών, θεωρούν ότι γίνεται μια αξιόλογη προσπάθεια από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς όμως σίγουρα υπάρχει περιθώριο βελτιώσεων. Από την πλευρά τους τόνισαν τις ελλείψεις σε προσωπικό, τόσο σε εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής όσο και άλλων ειδικοτήτων (ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί κ.α.) Όταν υπάρχουν συντονισμένες ενέργειες και συνεργασίες με τους φορείς, τους καθηγητές γενικών και ειδικών μαθημάτων αλλά και τους γονείς τότε η ολιστική προσέγγιση είναι εφικτή.

Προβλήματα και τρόποι επίλυσης

Σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευτικών τα κυριότερα προβλήματα που εντοπίζονται στη σημερινή σχολική πραγματικότητα του κλάδου ειδικής αγωγής καθώς και προτεινόμενοι τρόποι επίλυσης είναι:

- Έλλειψη εποπτικών-ακουστικών μέσων και γενικά τεχνολογικού εξοπλισμού : Προμήθεια του κατάλληλου τεχνολογικού εξοπλισμού στις σχολικές μονάδες.
- Η ανεπάρκεια γνωστικού και εμπειρικού επιπέδου των εκπαιδευτικών γενικής αγωγής σε θέματα ειδικής αγωγής που θα μπορούσε να επιλυθεί με την υλοποίηση προγραμμάτων ενδοϋπηρεσιακής επιμόρφωσης όλων των εκπαιδευτικών, ως προς την φιλοσοφία και τη διδακτική της ενταξιακής εκπαίδευσης και συνεκπαίδευσης.
- Ένας ενδεδειγμένος τρόπος επίλυσης των προβλημάτων επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής είναι η επιμόρφωση σε ανάλογες τεχνικές και πρακτικές, ώστε να πραγματοποιούνται προς όφελος των ιδίων αλλά πρωτίστως των μαθητών. Οι

κοινές συντεταγμένες έχουν αποδείξει προς βοηθούμεν μαθητή/τρια. Επίσης, η συχνή επαφή με τους υπεύθυνους συμβούλους εκπαίδευσης, που αφορούν τον εκάστοτε κλάδο μπορεί σταθεί χρήσιμη.

- Αποδοχή από τους υπόλοιπους μαθητές-τριες. - Ενσωμάτωση στη σχολική καθημερινότητα. Ως τρόποι επίλυσής τους προτείνονται: - Δημιουργία ανομοιογενών ομάδων. - Ενίσχυση συμπερίληψης.
- Απουσία ξεκάθαρου πλαισίου κι αναλυτικού προγράμματος κατά τάξη (αναφορικά με την Π.Σ στα σχολεία α' βάθμιας και β' βάθμιας εκπαίδευσης) : Προτείνεται η παροχή εναλλακτικών βιβλίων με διαφορετικές προσεγγίσεις των γνωστικών αντικειμένων στους εκπαιδευτικούς(και των δυο βαθμίδων) και τους μαθητές της Π.Σ. Επιπλέον, πλούσιο εκπαιδευτικό υλικό και κατευθύνσεις προς τους εκπαιδευτικούς γενικής και ειδικής αγωγής, μέσα στο πλαίσιο των Αναλυτικών Προγραμμάτων ΑΠΣ-ΔΕΠΠΣ και πιο συγκεκριμένα στα βιβλία του δασκάλου, αναφορικά στη διδασκαλία των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (όπως δυσκολία στην ανάγνωση, στην ορθογραφημένη γραφή, δυσκολία στη συγκέντρωση κ.α.)
- Τοποθέτηση εκπαιδευτικών ΕΑΕ στις σχολικές μονάδες κατά την διάρκεια της σχολικής χρονιάς- Τρόπος επίλυσης είναι η τοποθέτηση εκπαιδευτικών ΕΑΕ στην έναρξη του σχολικού έτους
- Εναλλαγή εκπαιδευτικών κάθε έτος- Προκειμένου να υποστηριχτεί αποτελεσματικά ένα παιδί, αλλά και η οικογένειά του, απαιτείται χρόνος για να καλλιεργηθεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης με το ειδικό εκπαιδευτικό και επιστημονικό προσωπικό. Η ετήσια αλλαγή στα πρόσωπα δε βοηθά προς αυτή την κατεύθυνση. Τρόπος Επίλυσης : ένα πιο σταθερό πλαίσιο τριετίας η διετίας τουλάχιστον, καθώς επίσης και η υπηρέτηση θα έπρεπε να είναι το πολύ σε μέχρι 2 σχολεία, ώστε να μπορεί ο αναπληρωτής να προσφέρει με ουσιαστικό τρόπο στους μαθητές.
- Ο συνεχής αυξανόμενος αριθμός μαθητών ανά τάξη, δεν αφήνει καθόλου περιθώριο στον-στην εκπ/κό τάξης για εξατομικευμένη διδασκαλία, ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί πλήρως στις πολλές και διαφορετικές ανάγκες των μαθητών-τριών του-της. Έτσι το έργο του καθίσταται ανεπαρκές και όλο και περισσότερο πιο δύσκολο. Τρόπος Επίλυσης είναι περισσότεροι μόνιμοι διορισμοί.
- Μεγάλο το διάστημα από την παραπομπή μέχρι την αξιολόγηση των μαθητών : Περισσότερο προσωπικό και υποδομές για την διαδικασία αυτή , πρέπει οι αιτήσεις που στέλνονται στα διάφορα Κ.Ε.Δ.ΑΣΥ. να εξετάζονται πιο γρήγορα ώστε και οι αξιολογήσεις και οι γνωματεύσεις να γίνονται άμεσα . Η αξιολόγησή και κατ'επέκταση η παρέμβαση του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ, θα ήταν ουσιαστικότερη, αποτελεσματικότερη και απολύτως πιο ευεργετική και αντικειμενική, αν γινόταν στον φυσικό χώρο εκπ/σης των μαθητών-τριών. Στη σχολική τους τάξη και στον περιβάλλοντα χώρο της σχολικής μονάδας.
- Προβλήματα συμπεριφοράς στον σχολικό χώρο: ψυχολογική υποστήριξη, ένταξη σε ομάδες, δραματοποίηση ρόλων για ανάπτυξη ενσυναίσθησης κλπ. ,
- Απομόνωση μαθητών, χαμηλή αυτοεκτίμηση: συμμετοχή σε ομαδικές εργασίες, ενθάρρυνση, επιβράβευση κλπ.

- Έλλειψη σχολικής ετοιμότητας/δυσκολιών μάθησης (αδιάγνωστα από ΚΕΔΑΣΥ) :Η μετάβαση από το Νηπιαγωγείο στο Δημοτικό μαθητών/τριών να γίνεται μόνο με σύμφωνη γνώμη : -των εκπ/κών προσχολικής αγωγής -των Συμβούλων Εκπ/σης Προσχολικής Αγωγής και -της διεπιστημονικής ομάδας ΚΕΔΑΣΥ.
- Σε πολλές περιπτώσεις παρατηρείται μη προσβασιμότητα στα σχολικά κτίρια για μαθητές ΑμεΑ.: Υπάρχει άμεση ανάγκη αναβάθμισης ή νέων κατασκευών κτιριακών εγκαταστάσεων με ελεύθερη πρόσβαση για όλους τους μαθητές (να φτιαχτούν σε όλα ανεξαιρέτως τα σχολεία ράμπες, ασανσέρ, νέα κτίρια με επαρκείς αίθουσες για όλες τις ειδικότητες).
- Μεγάλος αριθμός μαθητών μέσα στις τάξεις:δημιουργία μικρότερων τμημάτων
- Έλλιπής αριθμός τμημάτων ένταξης και ΖΕΠ: δημιουργία περισσότερων τμημάτων και διορισμούς εκπαιδευτικών διαφόρων ειδικοτήτων
- Η διακοπή παράλληλης στήριξης σε παιδιά που την χρειάζονται, όταν αυτά μπαίνουν στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση : Κάθε μαθητής που δικαιούται παράλληλη στήριξη να την έχει ως το τέλος της εκπαίδευσης (πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια).
- Έλλειψη προσωπικού στα σχολεία γενικής αγωγής όπου λειτουργούν τμήματα ένταξης και υποστηρίζονται μαθητές /τριες με παράλληλη στήριξη: Να πλαισιώνονται τα σχολεία με ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς και ειδικούς παιδαγωγούς για την κάλυψη των αναγκών όλων των μαθητών /τριών. Ειδικά οι ψυχολόγοι είναι απαραίτητοι στα σχολεία τυπικής εκπαίδευσης όπου λειτουργούν τμήματα ένταξης.
- Έλλειψη ειδικά καταρτισμένου προσωπικού: Ένα από τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι δράσεις ειδικής αγωγής είναι η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού για την υλοποίησή τους. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε μειωμένη αποτελεσματικότητα των δράσεων. Μια λύση για το πρόβλημα αυτό είναι η εκπαίδευση και η κατάρτιση περισσότερων ανθρώπων για να μπορούν να αναλάβουν τέτοιου είδους δράσεις.
- Έλλειψη κατάλληλων δομών εκπαίδευσης : Το σχολείο πρέπει να ενισχυθεί με δομές που θα υποστηρίζουν την συνεκπαίδευση όλων των παιδιών με ή χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Ένα σχολείο για όλους. Που θα προϋποθέτει τη δημιουργία και τη δυνατότητα εφαρμογής προγραμμάτων μάθησης για όλα τα παιδιά, τη διαμόρφωση κατάλληλων σχολικών χώρων στους οποίους μέσω του παιχνιδιού τα παιδιά θα αξιοποιούν στο έπακρον τις δεξιότητες και ικανότητες τους.
- Κάποιες φορές οι γονείς αντιμετωπίζουν δυσκολία να αποδεχτούν την ιδιαιτερότητα των παιδιών τους με αποτέλεσμα να αποκλείεται η παρέμβαση, ενώ υπάρχει ανάγκη: Να υπάρχει ξεκάθαρο νομικό πλαίσιο όταν μαθητές με σοβαρότατες ανάγκες δεν μπορούν να υποστηριχθούν επειδή οι γονείς αρνούνται την οποιαδήποτε παραπομπή σε ειδικό. Προτείνεται να παρέχεται συμβουλευτική στους γονείς από εξειδικευμένο προσωπικό (ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί) με ευθύνη του κράτους.
- Πολλοί μαθητές που χρήζουν στήριξης αδυνατούν να παρακολουθήσουν τους ρυθμούς του μαθήματος : Θα μπορούσε μέρος του διδακτικού χρόνου να αφιερωθεί για εξατομικευμένη

- διδασκαλία. Δηλαδή να δοθεί χρόνος στον εκ/κος της παράλληλης στήριξης να εστιάσει και να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένα στόχους διδακτικούς που μπορούν να επιτευχθούν.
- Υπάρχει σύγχυση των εκπαιδευτικών ειδικοτήτων αναφορικά με τις αρμοδιότητές τους. Ως αποτέλεσμα οι μαθητές/τριες ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών η που χρειάζονται ειδικό βοηθητικό προσωπικό να έχουν ελλιπή φροντίδα :Χρειάζεται επιμόρφωση ως προς την ανάληψη των καθηκόντων και τη διαφοροποίηση.
 - Ορισμένες φορές παρατηρείται δυσλειτουργία στα τμήματα ένταξης στην δευτεροβάθμια λόγω του ότι το πλαίσιο έχει δημιουργηθεί για τη λειτουργία των Δημοτικών σχολείων με αποτέλεσμα να υπάρχουν προβλήματα στην καλή λειτουργία των σχολικών μονάδων Δευτεροβάθμιας : Αλλαγή του πλαισίου λειτουργίας προσαρμοσμένο στη λειτουργία των Γυμνασίων και όχι των Δημοτικών.
 - Πολλές φορές παρατηρείται ο στιγματισμός των μαθητών ειδικής αγωγής και η περιθωριοποίησή τους : Με την κατάλληλη εκπαίδευση και ενσυναίσθηση όλων των μαθητών, καθώς και την ενημέρωση των γονέων, μία τέτοιου είδους κατάσταση μπορεί να αποφευχθεί. Επίσης, μέσα από ομαδικές δράσεις, προάγεται το ομαδικό πνεύμα και η συνεργασία όλων των μαθητών.
 - Ένα ακόμα πρόβλημα είναι τα σχολικά εγχειρίδια, όπου δεν συμπεριλαμβάνουν ασκήσεις και δραστηριότητες για παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες : Διόρθωση σχολικών εγχειριδίων ή εισαγωγή παράλληλων βιβλίων.
 - Μη έγκαιρη διάγνωση του μαθητή/τριας με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Προτεινόμενος Τρόπος Επίλυσης 1: Ενημέρωση και Εκπαίδευση του εκπαιδευτικού γενικής εκπαίδευσης ώστε να γνωρίζει να εντοπίζει τυχόν συμπτώματα Προτεινόμενος Τρόπος Επίλυσης 2: Συχνότερες συναντήσεις με γονείς και κηδεμόνες για συζήτηση και αλληλεπίδραση για το καλό των παιδιών της τάξης. Χρόνος για προσωπικό διάλογο με τον καθένα. Προτεινόμενος Τρόπος Επίλυσης 3: Συνεργασία εκπαιδευτικού τάξης με τον-την εκπαιδευτικό ειδικής αγωγής τμήματος ένταξης στο σχολείο και με τον ψυχολόγο του σχολείου για την καλύτερη αντιμετώπιση του ζητήματος.

Οι διευθυντές των σχολείων που συμμετείχαν στην ομάδα εστίασης ανέφεραν επιπλέον :

- 1) Μη έγκαιρη ανίχνευση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών : Θα πρέπει να γίνεται ανίχνευση ύπαρξης ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών από την ηλικία του νηπιαγωγείου με την επίσκεψη των συμβούλων ΕΑΕ σε αυτά, ώστε να γίνεται πρώιμη παρέμβαση. Εναλλακτικά να στελεχωθούν τα νηπιαγωγεία με ψυχολόγους.
- 2) Αδυναμία κάλυψης στο ολόημερο πρόγραμμα : Η πλειοψηφία των μαθητών ΕΑΕ αφήνονται από τους γονείς τους μέχρι τέλους και του προαιρετικού προγράμματος, χωρίς κάλυψη από εκπαιδευτικό, με επακόλουθο τις κρίσεις και τα προβλήματα λόγω υπερβολικής κόπωσης του μαθητή : Θα πρέπει να απαγορεύεται η παραμονή των συγκεκριμένων μαθητών στο ολόημερο

- λόγω μεγαλύτερης επιβάρυνσης από την κόπωση και την έλλειψη ξεκούρασης που είναι πιο απαραίτητη για αυτά τα παιδιά.
- 3) Δεν υπάρχει αντιστοιχία και αναλογικότητα του μαθησιακού επιπέδου των μαθητών μας και του επιπέδου των ΑΠΣ που χρησιμοποιούνται αφού είναι τα ίδια με αυτά της γενικής αγωγής και φυσικά έρχονται σε αντίφαση και με την ύπαρξη των ΕΠΕ (εξατομικευμένα Προγράμματα εκπαίδευσης) τα οποία είναι δομικά στοιχεία της ειδικής αγωγής : Πρέπει να γίνουν ευέλικτα ΑΠΣ που να ανταποκρίνονται στο μεγάλο φάσμα των ικανοτήτων των μαθητών.
 - 4) Η μη ύπαρξη μιας σταθερής Ε.Δ.Υ. ώστε να υποστηρίζει σε καθημερινή βάση τους μαθητές αλλά και τους εκπαιδευτικούς και τους γονείς, όποτε κριθεί απαραίτητο, πιθανόν να αποτελεί το μεγαλύτερο πρόβλημα : Η ύπαρξη μιας σταθερής Ε.Δ.Υ. σε κάθε σχολική μονάδα θα αποτελούσε "σημείο αναφοράς" προς την ανάπτυξη σχέσεων εμπιστοσύνης με το σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας και την πραγματοποίηση άμεσων παρεμβάσεων όποτε χρειαστεί και προς όλες τις κατευθύνσεις (μαθητές, εκπαιδευτικοί, γονείς/κηδεμόνες).
 - 5) Σοβαρό θέμα είναι η μη συμπεριφορική κανονικότητα λόγω ψυχολογικών και νοητικών προβλημάτων κάποιων μαθητών. Τρόπος αντιμετώπισης : η ψυχολογική και ψυχιατρική υποστήριξη από εξειδικευμένες δομές και πρόσωπα.

Οι Διευθυντές τόνισαν, παράλληλα με τις ελλείψεις σε προσωπικό και την ανάγκη στελέχωσης, ότι η εναλλαγή εκπαιδευτικών κάθε έτος είναι πολύ σημαντικό πρόβλημα διότι δεν βοηθάει στη βελτίωση και υποστήριξη του ωφελούμενου παιδιού. Με την εναλλαγή των εκπαιδευτικών δεν υπάρχει συνέχεια ούτε στο έργο ούτε στο χτίσιμο των σχέσεων μαθητή-καθηγητή, κάτι που είναι πολύ ουσιώδες για τα παιδιά με μαθησιακές και εν γένει δυσκολίες κοινωνικοποίησης. Επιπλέον, αναφέρθηκε η ελλιπής επιμόρφωση των καθηγητών ειδικής αγωγής που μπορεί να αποτελέσει τροχοπέδη στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Σημαντική θεωρείται η ύπαρξη ψυχολόγων και μόνιμου εξειδικευμένου ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού σε όλες τις σχολικές μονάδες.

Επιπρόσθετα, αναφέρθηκε ότι οι γνωματεύσεις του ΚΕΔΑΣΥ δεν έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα, αλλά εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των καθηγητών να τις εφαρμόσουν. Η αξιολόγηση σταματάει στην ΣΤ' Δημοτικού και δε μεταβάλλεται εάν αλλάξουν οι συνθήκες, όπως για παράδειγμα εάν πρέπει ένα παιδί να δίνει προφορικές εξετάσεις και όχι γραπτές, όπως αρχικά προτάθηκε από το ΚΕΔΑΣΥ. Προτάθηκε να περνάνε τα παιδιά από αξιολόγηση σε τακτά χρονικά πλαίσια και όχι μόνο στην αρχή του δημοτικού και στο τέλος του, έτσι θα αξιολογηθούν και οι εκπαιδευτικοί για το έργο τους.

Αξιολόγηση της συνεργασίας με τους Επόπτες ποιότητας, τους σχολικούς συμβούλους (ειδικής αγωγής) και τον Περιφερειακό Επόπτη Ποιότητας της Εκπαίδευσης

Οι εκπαιδευτικοί που συνεργάστηκαν με τους με τους σχολικούς συμβούλους (ειδικής αγωγής) απάντησαν ότι η συνεργασία τους ήταν αρκετά καλή και εποικοδομητική. Πιο συγκεκριμένα, για τους σχολικούς συμβούλους (ειδικής αγωγής) ανέφεραν ότι είναι πάντα πρόθυμοι να βοηθήσουν σε οποιοδήποτε πρόβλημα προκύπτει και σε τακτά χρονικά διαστήματα πραγματοποιούν συναντήσεις ή ημερίδες με πολύ

ενδιαφέροντα θέματα και βοηθητικές μεθόδους διδασκαλίας ειδικής αγωγής. Η ποιότητα της συνεργασίας και η αποτελεσματικότητα των δράσεων που αναλαμβάνονται σε συνεργασία με τους σχολικούς συμβούλους είναι άρτια και υπάρχουν σαφείς στόχοι και κοινές αντιλήψεις σχετικά με τους στόχους της ειδικής αγωγής και των προγραμμάτων που υλοποιούνται. Επιπλέον, καθώς υπάρχει ανοιχτή επικοινωνία οι εκπαιδευτικοί μπορούν να απευθυνθούν για τυχόν απορίες ή διευκρινίσεις και ειδικά σε περιπτώσεις δύσκολων περιστατικών μαθητών. Ο ρόλος τους αρκετά σημαντικός για την επίλυση ζητημάτων που πιθανώς προκύπτουν. Βοηθούν στην επίλυση αποριών, προσφέρουν υποστήριξη και καθοδήγηση όπου χρειάζεται για την καλύτερη δυνατή υποστήριξη των μαθητών.

Ωστόσο, κάποιοι εκπαιδευτικοί ανέφεραν ότι οι σχολικοί σύμβουλοι θα έπρεπε να έχουν στην εποπτεία τους λιγότερα σχολεία για να είναι πιο άμεση και αποτελεσματική η επικοινωνία και συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς. Σε πολλές περιπτώσεις η δυνατότητά τους να παρέμβουν και να βοηθήσουν ουσιαστικά τον εκπαιδευτικό στις δυσκολίες που αντιμετωπίζει στην καθημερινότητα ήταν περιορισμένη γιατί η περιφέρεια εποπτείας τους είναι τόσο μεγάλη που καθιστά το έργο τους αρκετά δύσκολο. Όπως επεσήμαναν, η επικοινωνία σε αυτό το κομμάτι θα έπρεπε να είναι συχνότερη (να ορίζονται κάποιες ημερομηνίες μέσα στον χρόνο) προκειμένου να υπάρχει συζήτηση και ανατροφοδότηση για την ενδεχόμενη βελτίωση καλών πρακτικών στο σχολείο.

Αρκετοί επίσης εκπαιδευτικοί ανέφεραν ότι δεν είχαν κάποια συνεργασία με τους σχολικούς συμβούλους και ειδικότερα με τον Περιφερειακό Επόπτη Ποιότητας της Εκπαίδευσης που αποτελεί νέο θεσμό.

Οι διευθυντές ανέφεραν από την πλευρά τους ότι η συνεργασία με τους σχολικούς συμβούλους ειδικής αγωγής είναι ικανοποιητική αν και είναι περιστασιακή μόνο όταν παρουσιάζονται σοβαρά θέματα προς επίλυση καθώς η περιοχή αρμοδιότητας τους είναι αρκετά εκτεταμένη με αποτέλεσμα την αδυναμία συχνής συνεργασίας.

Συμβολή των εν λόγω θεσμών στη βελτίωση της ένταξης των ωφελούμενων στην εκπαιδευτική διαδικασία

Οι εκπαιδευτικοί απάντησαν ότι οι ανωτέρω θεσμοί έχουν συμβάλλει σε ικανοποιητικό βαθμό στη βελτίωση της ένταξης των ωφελούμενων στην εκπαιδευτική διαδικασία. Όπως ανέφεραν, θα πρέπει να συνεχίσουν να υπάρχουν οι συγκεκριμένοι θεσμοί με πιο παραγωγικό χαρακτήρα για την ενίσχυση και βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου. Επιπλέον, είναι απαραίτητη η μεγαλύτερη και ουσιαστικότερη εμπλοκή τους για να μπορούν να ανταπεξέλθουν στις πραγματικές ανάγκες των εκπαιδευτικών και των σχολικών μονάδων. Η προσπάθεια σε ένα βαθμό έχει αποδώσει καρπούς, αλλά απαιτείται μεγαλύτερος αριθμός συντονιστών, συμβούλων και εκπαιδευτικών προκειμένου να γίνουν οι εν λόγω διαδικασίες αποδοτικότερες. Η αρωγή τους είναι σημαντική καθώς ο εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής που αντιμετωπίζει δυσκολίες μπορεί να προσφύγει σε αυτούς και να λαμβάνει βοήθεια. Αυτό τον διευκολύνει στο έργο του, κάτι που κατά συνέπεια ωφελεί και τον υποστηριζόμενο μαθητή. Επιπλέον, οι θεσμοί αυτοί συμβάλλουν

στην ενημέρωση των εκπαιδευτικών για τις νέες πρακτικές που μπορούν να αξιοποιήσουν μέσω επιμορφωτικών δράσεων που υλοποιούνται στις αρχές κάθε σχολικής χρονιάς.

Σύμφωνα με τους διευθυντές που συμμετείχαν στην ομάδα εστιασμένης συζήτησης, οι θεσμοί έχουν συμβάλει στη βελτίωση της ένταξης των ωφελούμενων στην εκπαιδευτική διαδικασία αλλά ακόμη χρειάζεται να γίνουν κι άλλα βήματα προς αυτή την κατεύθυνση, τόσο από τους θεσμούς όσο κι από τα σχολεία. Οι σχολικοί σύμβουλοι με τις γνώσεις και την εμπειρία τους παρέχουν υποστήριξη στους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και τους μαθητές εφόσον τους ζητηθεί σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Ωστόσο, θα πρέπει να διοργανώνουν προγράμματα που στοχεύουν στην ενίσχυση της ένταξης των μαθητών πράγμα που δεν συμβαίνει συχνά λόγω έλλειψης χρόνου καθώς επίσης να προσφέρουν εκπαίδευση και ενημέρωση σε εκπαιδευτικούς. Ο θεσμός του Περιφερειακού Επόπτη Ποιότητας της Εκπαίδευσης είναι νέος και αρκετοί εκπαιδευτικοί και διευθυντές δεν έχουν συνεργαστεί σε μεγάλο βαθμό μαζί τους.

Ανταπόκριση των παρεχόμενων υπηρεσιών υποστήριξης από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. στις ανάγκες της σχολικής μονάδας (υποστήριξη εκπαιδευτικών) όσο και στις ανάγκες των γονέων και των ωφελούμενων μαθητών

Αναμφισβήτητα, ο ρόλος και η συμβολή του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ αποτελεί καθοριστικό και ρυθμιστικό παράγοντα στη γενικότερη παρεχόμενη υπηρεσία από τους εκπαιδευτικούς. Η σωστή και έγκαιρη διάγνωση από τα αρμόδια εκπαιδευτικό και επιστημονικό προσωπικό συμβάλλουν στην ενδυνάμωση του εκπαιδευτικού στο έργο του και την εξασφάλιση καλύτερων αποτελεσμάτων. Οι διαγνώσεις των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. είναι σημαντικό σημείο αναφοράς, για τη σαφή και πλήρη παρουσίαση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών και δυνατοτήτων των μαθητών. Αποτελούν για τους εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής αλλά και τους εκπαιδευτικούς γενικής αγωγής την πυξίδα για να επιτελέσουν όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικά το έργο της ένταξης και επίτευξης της ευημερίας των μαθητών. Το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. είναι πολύτιμος συνεργάτης όλων των εμπλεκόμενων της ειδικής αγωγής.

Οι εκπαιδευτικοί επεσήμαναν, ότι οι περιπτώσεις μαθητών υπό διερεύνηση για μαθησιακές δυσκολίες αυξάνονται με γεωμετρική πρόοδο τα τελευταία χρόνια. Το γεγονός αυτό αυξάνει τον όγκο των αιτημάτων προς αξιολόγηση και ο φόρτος εργασίας του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. είναι τέτοιος που δεν του επιτρέπει να βελτιώσει τις παρεχόμενες υπηρεσίες του. Η υποστελέχωση και η ελλιπής κτιριακή και υλικοτεχνική υποδομή καθιστούν το έργο των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. ιδιαίτερος δύσκολο. Συνεπώς, υπάρχει μεγάλη -σε ορισμένες περιπτώσεις- αργοπορία στην πορεία της αξιολόγησης και της χορήγησης γνωμάτευσης. Κρίνεται αναγκαία η παρουσία μόνιμου προσωπικού στις δομές αυτές καθώς και η στελέχωση τους με επαρκή προσωπικό.

Επιπλέον, οι αρκετοί εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι, πριν την έκδοση της τελικής διάγνωσης για ένα μαθητή (τον οποίο στο χώρο του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. έχουν αξιολογήσει), η διεπιστημονική ομάδα του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. θα έπρεπε να επισκέπτεται τη σχολική μονάδα, ώστε να βλέπει το μαθητή στο χώρο του και να συνομιλεί δια

ζώσης με τους εκπαιδευτικούς και το ΕΕΠ της ΕΔΥ. Έτσι θα διαμορφωνόταν μια πιο ξεκάθαρη εικόνα των μαθητών. Όπως τόνισαν, το οικείο περιβάλλον για ένα μαθητή είναι η τάξη και η αυλή του σχολείου του όπου εκεί θα εκφραστεί καλύτερα σε σχέση με ένα άγνωστο περιβάλλον όπως αυτό που είναι αναγκαίο να βρεθούν για να αξιολογηθούν.

Επιπρόσθετα, αναφέρθηκε ότι δεν υπάρχει ανατροφοδότηση και υποστήριξη στους μαθητές, στους εκπαιδευτικούς και στις οικογένειες των μαθητών. Οι υπηρεσίες υποστήριξης από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. θα πρέπει να αναπτύξουν στενότερη σχέση τόσο με τη σχολική μονάδα όσο και με τους γονείς των ωφελούμενων μαθητών. Η στενή συνεργασία, ενημέρωση και λήψη κοινών αποφάσεων και μεθόδων αντιμετώπισης θα βοηθήσει στην ένταξη των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Στο πλαίσιο αυτό, προτάθηκε η ύπαρξη ενός εξωτερικού κλιμακίου που να προάγει την υποστήριξη και την ανατροφοδότηση μετά την όποια αξιολόγηση- επίδοση γνωμάτευσης. Αν είναι εφικτό θα μπορούσαν να γίνουν και κάποιου είδους εποπτείες, ώστε να διαπιστωθεί στην πράξη αν εφαρμόζονται οι τεχνικές που προτείνουν τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.

Οι εκπαιδευτικοί για την περαιτέρω υποστήριξη τους ανέφεραν ότι θα ήθελαν κάποιες περαιτέρω οδηγίες, εκπαιδευτικά εργαλεία και επιμορφώσεις από τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. σε πρακτικά ζητήματα (π.χ. σχέδιο μαθήματος για τη διδασκαλία μίας ενότητας στην Ιστορία ή στη Γλώσσα που να εστιάζει στις ενέργειες και τα μέσα που θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για τη βοήθεια του μαθητή).

Τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. ως κέντρα Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Συμβουλευτικής Υποστήριξης, θα πρέπει να έχουν πιο ενεργό ρόλο και η ομάδα των ειδικών να επισκέπτεται τα σχολεία της δικαιοδοσίας του, οργανώνοντας επιμορφωτικά σεμινάρια, δράσεις τόσο για μαθητές όσο και για εκπαιδευτικούς ή και ακόμη για μία απλή παρατήρηση των παιδιών που αξιολογούν. Με τον τρόπο αυτό θα επικαιροποιούνται και κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς οι κατευθύνσεις και οι στόχοι του εξατομικευμένου εκπαιδευτικού προγράμματος που έχουν συνθέσει για κάθε περίπτωση παιδιού.

Αντίστοιχα, οι διευθυντές των σχολικών μονάδων που συμμετείχαν στην ομάδα εστιασμένης συζήτησης ανέφεραν ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες από τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. ανταποκρίνονται σε ικανοποιητικό βαθμό στις ανάγκες της σχολικής μονάδας. Αυτό που τονίστηκε είναι ότι η υποστελέχωση των συγκεκριμένων δομών σίγουρα επηρεάζει το έργο τους. Τα στελέχη των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. δεν επαρκούν για τον τόσο απαιτητικό αλλά απαραίτητο ρόλο τους και η συνεργασία περιορίζεται μόνο σε γραφειοκρατικής φύσης επίπεδο (δημιουργία διαγνώσεων για τους μαθητές). Η στελέχωση με μόνιμο προσωπικό ανάλογο του έργου που καλούνται να υποστηρίξουν τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. και η θέσπιση ενός νομικού πλαισίου που θα καλύπτει πλήρως τη λειτουργία τους, αποφεύγοντας παράλληλα την απίστευτη γραφειοκρατία, θα συνέβαλλε στην βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Οι κηδεμόνες των μαθητών ανέφεραν ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες είναι ικανοποιητικές αλλά χρήζουν πολλαπλής βελτίωσης. Επεσήμαναν με τη σειρά τους την υπολειτουργία των υπηρεσιών λόγω της έλλειψης του προσωπικού, το οποίο είναι αισθητό σε καθημερινή βάση. Επίσης, η υποστηρικτική τους λειτουργία εμποδίζει την ουσιαστική παρέμβαση τους στις σχολικές μονάδες. Ο ρόλος τους περιορίζεται στην ανανέωση ή στην έκδοση της αξιολόγησης για την κάλυψη θέσεων εκπαιδευτικών παράλληλης στήριξης. Μεγάλο πρόβλημα είναι οι χρόνοι αναμονής για να αξιολογηθεί ένα παιδί. Οι κηδεμόνες

επιπλέον ανέφεραν ότι θα ήθελαν δωρεάν συμβουλευτική γονέων που θα τους βοηθούσε σημαντικά στην αντιμετώπιση διαφόρων καταστάσεων.

Προβλήματα κατά την εφαρμογή των εξατομικευμένων προγραμμάτων εκπαίδευσης σε σχέση με την Έκθεση Αξιολόγησης του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.

Η αξιολόγησή αποτελεί τη βάση για την αρχική επαφή με το μαθητή καθώς βοηθά τους εκπαιδευτικούς να χτίσουν τα εξατομικευμένα προγράμματα παρέμβασης. Τα προβλήματα που επεσήμαναν οι εκπαιδευτικοί κυρίως αφορούν τους στόχους που τίθενται στην Έκθεση Αξιολόγησης των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ., καθώς πολλές φορές δεν είναι εφικτό να εφαρμοστούν αυτά που προτείνονται για τους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες.

Η εφαρμογή των εξατομικευμένων προγραμμάτων εκπαίδευσης στην πράξη δεν είναι πάντα εφικτή, στο βαθμό που θα θέλανε οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί. Ο μεγάλος φόρτος εργασίας, η έλλειψη υποδομών, η έλλειψη εξειδικευμένου εκπαιδευτικού υλικού για μαθητές ειδικής αγωγής, η άρνηση των γονέων για ουσιαστική και αμφίδρομη επικοινωνία με το σχολείο, αποτελούν κάποιους από τους παράγοντες που δυσκολεύουν την ομαλή ένταξη των συγκεκριμένων μαθητών.

Η ανάπτυξη και υλοποίηση εξατομικευμένων προγραμμάτων εκπαίδευσης απαιτεί εξειδικευμένο προσωπικό και επαρκή υποστήριξη, όπως εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής, λογοθεραπευτές, εργοθεραπευτές κ.α. Η έλλειψη του προσωπικού αυτού δυσκολεύει την εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών.

Άλλα προβλήματα αφορούν στην έλλειψη οπτικοακουστικού, απτικού και εν γένει σχεδιασμένου μαθησιακού υλικού στις δομές εκπαίδευσης αλλά και η ανυπαρξία μιας κοινής πολιτικής εφαρμογής της ενταξιακής εκπαίδευσης στην πράξη. Επιπλέον, αρκετά εξατομικευμένα προγράμματα εκπαίδευσης βασίζονται στην ύπαρξη ψυχολογικής υποστήριξης η οποία δεν καλύπτεται πάντα καθώς υπάρχει αυξημένη υποστελέχωση των σχολικών μονάδων σε ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς

Πολλές φορές τα Ε.Π.Ε. αναφέρονται στη χρονική στιγμή της αξιολόγησης των μαθητών. Η γνωμάτευση των μαθητών όμως συνήθως διαρκεί αρκετά χρόνια κι έτσι το Ε.Π.Ε. μετά από κάποια τάξη μπορεί να μην ανταποκρίνεται στην εικόνα του μαθητή κυρίως όταν υπάρχει βελτίωση της εικόνας του. Έτσι κάποιος εκπαιδευτικός που θα συναντήσει πρώτη φορά τον μαθητή κάποια χρόνια μετά τη γνωμάτευση του δεν θα έχει στα χέρια του ένα έγκυρο Ε.Π.Ε. να τον καθοδηγεί και θα πρέπει να το συντάξει χωρίς τη βοήθεια του προσωπικού των ΚΕ.ΔΑ.ΣΥ.

Σημαντικό είναι επίσης ότι οι μαθητές αξιολογούνται στα ΚΕ.ΔΑ.ΣΥ., έξω από το περιβάλλον της τάξης. Αυτό σημαίνει ότι δεν γίνονται αντιληπτές όλες οι δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίζει ένας μαθητής. Για παράδειγμα ένας μαθητής που έχει δυσκολία στην οργάνωση και στην τάξη δυσκολεύεται να βάλει τα βιβλία του σε σειρά, δεν σημειώνει τα καθήκοντα του, ξεχνάει συνεχώς πράγματα στο σχολείο ή στο σπίτι όταν αξιολογηθεί δεν θα γίνει αντιληπτό αυτό.

Οι διευθυντές που συμμετείχαν στην ομάδα εστιασμένης συζήτησης θεωρούν ότι η έκθεση αξιολόγησης είναι πιθανόν να παρουσιάσει κάποιες αποκλίσεις από τις πραγματικές ανάγκες των παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες, λόγω του ότι δεν πραγματοποιείται στο σχολικό περιβάλλον όπως προαναφέρθηκε και από τους εκπαιδευτικούς. Η έκθεση αξιολόγησης παρέχει την «εικόνα» του μαθητή και βοηθάει στο σχεδιασμό του εξατομικευμένου προγράμματος το οποίο όμως θα πρέπει να αναθεωρείται ώστε να προσαρμόζεται στις ανάγκες που προκύπτουν κατά την εκπαιδευτική διαδικασία. Επιπλέον, θα πρέπει να υπάρχει μία ανατροφοδότηση κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς και ένας επαναπροσδιορισμός των στόχων του προγράμματος. Άλλα προβλήματα που αναφέρθηκαν είναι οι καθυστερήσεις στην αξιολόγηση που επηρεάζουν τη συνέπεια της παρεχόμενης βοήθειας και ότι τα προγράμματα παρέχουν γενικές κατευθύνσεις και προτάσεις, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη και να προσαρμόζονται στις συγκεκριμένες ανάγκες και προκλήσεις που αντιμετωπίζει το σχολείο. Επιπρόσθετα, όπως αναφέρθηκε και από τους εκπαιδευτικούς, το πιο σοβαρό πρόβλημα εντοπίζεται στην άρνηση των γονέων να αποδεχτούν το πρόβλημα και να συνεργαστούν με το σχολείο. Συνήθως η απόφαση των γονέων να μην ακολουθήσουν τις διαγνώσεις του ΚΕΔΑΣΥ και τις οδηγίες που δίνονται, ειδικά για φοίτηση σε ειδικά σχολεία καταδικάζει τον μαθητή με ειδικές εκπαιδευτικές και τον εγκαταλείπει χωρίς καμία υποστήριξη σε μια γενική τάξη, με αποτέλεσμα τη στασιμότητά του, αλλά ταυτόχρονα και την παρεμπόδιση της ομαλής διεξαγωγής της εκπαιδευτικής διαδικασίας εις βάρος των υπόλοιπων μαθητών.

Οι κηδεμόνες ανέφεραν ότι οι προτάσεις του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. για τα εξατομικευμένα προγράμματα εκπαίδευσης των μαθητών εφαρμόζονται αποσπασματικά από τις σχολικές μονάδες κυρίως λόγω της έλλειψης προσωπικού, υποδομών και εξαιτίας του υπερφορτωμένου αναλυτικού προγράμματος των μαθημάτων.

Προβλήματα κατά τη διαδικασία ένταξης σε δράσεις της Ειδικής Αγωγής από την ημέρα της παραπομπής / αίτησης μέχρι την υλοποίηση της.

Το βασικό πρόβλημα σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς είναι ότι ένα παιδί χωρίς να είναι ενταγμένο στη διαδικασία είναι ουσιαστικά ακάλυπτο για χρόνια μέχρι αυτό να γίνει επίσημα. Η καθυστέρηση της παροχής εξατομικευμένης βοήθειας οφείλεται πολλές φορές στο οικογενειακό περιβάλλον του παιδιού, που αργοπορεί άθελα (δείχνει να μην έχει αντιληφθεί/αγνοεί τις σοβαρές δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο μαθητής) ή και εσκεμμένα (αρνείται κατηγορηματικά) την υποβολή της αίτησης για παραπομπή. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ακόμη κι αν υπάρχει γνωμάτευση οι γονείς δεν δέχονται να ακολουθήσουν τις προτροπές των ειδικών/φορέων.

Οι μαθητές δυσκολεύονται πολύ να ενταχθούν και να νιώσουν ασφαλείς χωρίς την απαραίτητη βοήθεια. Απομονώνονται, αγχώνονται, εμφανίζουν επιθετικές και αποκλίνουσες συμπεριφορές και αρνούνται πολλές φορές να συμμετάσχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Ένα παιδί μπορεί να ενταχθεί στις δράσεις ειδικής Αγωγής του σχολείου ακόμη και χωρίς διάγνωση με την έγκριση του συμβούλου ειδικής Αγωγής. Έχει σημασία η θεσμική διαδικασία να ακολουθείται πριν την άτυπη σε πολλές περιπτώσεις υποστήριξή του για την ουσιαστική κάλυψη των αναγκών του. Η διαδικασία ένταξης όπως επεσήμαναν είναι ιδιαίτερα χρονοβόρα τόσο στο στάδιο της γνωμάτευσης όσο και στο

στάδιο της παροχής ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού. Τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της πανδημίας, η ελλιπής στελέχωση των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ με το κατάλληλο εκπαιδευτικό προσωπικό, καθιστούσε αδύνατη την υπηρεσία να ανταποκριθεί στο μεγάλο αριθμό μαθητών που παραπέμπονταν για αξιολόγηση. Όπως αναφέρθηκε, υπάρχει πολύ μεγάλη καθυστέρηση από την ημερομηνία που γίνεται η παραπομπή μέχρι την ημερομηνία που θα ξεκινήσει η διαγνωστική διαδικασία στα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ, λόγω του ότι υπάρχουν πολλά παιδιά. Τα ραντεβού μπορεί να κλείνονται και μετά από μήνες με συνέπεια να περνάει μια ολόκληρη σχολική χρονιά και να μην υπάρχει γνωμάτευση. Πιο χρονοβόρα διαδικασία λαμβάνει στα νησιά που μπορεί οι μαθητές να χάνουν το ραντεβού τους λόγω κακών καιρικών συνθηκών όταν χρειάζεται να μεταβούν στα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ., με πλοίο.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα παρατηρείται κατά την μετάβαση των μαθητών από το δημοτικό στο γυμνάσιο. Η μη έγκαιρη ανανέωση των γνωματεύσεων έχει ως αποτέλεσμα να καταφθάνουν στο γυμνάσιο μαθητές με γνωματεύσεις που δεν είναι σε ισχύ και κάποιες φορές οι μαθητές αυτοί να πρέπει τελικά να φοιτήσουν σε ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.Λ. με διαδικασίες μετεγγραφής κι αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος με μεγάλο ψυχολογικό κόστος γι' αυτούς.

Στην περίπτωση της παράλληλης στήριξης από εκπαιδευτικό ειδικής αγωγής και σχολικό νοσηλεύτη, από την στιγμή της αίτησης του γονέα μέχρι τη πρόσληψη ειδικού βοηθητικού προσωπικού, μεσολαβεί ένα μεγάλο χρονικό διάστημα κατά το οποίο, ενώ ο μαθητής έχει τις κατάλληλες διαγνώσεις και παραπομπές από ιατρό ή και σχολική επιτροπή, δεν υποστηρίζεται από ειδικό προσωπικό. Αυτό θα μπορούσε να επιλυθεί με την έγκαιρη έγκριση τοποθέτησης ειδικού επιστημονικού και βοηθητικού προσωπικού από την κάθε περιφέρεια.

Σημαντική είναι η συμβολή της ΕΔΥ (Ειδικό παιδαγωγό -Ψυχολόγο-Κοινωνικό Λειτουργό) γιατί λειτούργησε "ως φίλτρο" για τους μαθητές που τελικά χρήζουν αξιολόγησης από ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Ο χρόνος πρέπει να γίνει πιο σύντομος σε περίπτωση που ένα παιδί ξεκάθαρα χρειάζεται Π.Σ. , ώστε εγκαίρως να στέλνονται από τις Διευθύνσεις Εκπ/σης τα αιτήματα στο ΥΠΑΙΘ και να εγκρίνονται οι πιστώσεις για πρόσληψη εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής.

Αλλά και οι διευθυντές που συμμετείχαν στην ομάδα εστιασμένης συζήτησης συμφωνούν ότι αν και η διαδικασία τα τελευταία χρόνια έχει βελτιωθεί , ωστόσο έχει παρατηρηθεί ότι όλο και περισσότερα παιδιά χρειάζονται υποστήριξη στο σχολικό περιβάλλον, με αποτέλεσμα οι αιτήσεις να είναι περισσότερες και το προσωπικό να μην επαρκεί να καλύψει τόσο μεγάλο αριθμό παιδιών που οι γονείς τους αιτούνται να εξεταστούν από τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Συχνά οι γνωματεύσεις καθυστερούν, έτσι χάνεται πολύτιμος χρόνος παρέμβασης για τους μαθητές που χρειάζονται βοήθεια. Τις περισσότερες φορές ξεκινάει η εκπαιδευτική στήριξη των μαθητών βασισμένη στην εμπειρία των εκπαιδευτικών του σχολείου και κατόπιν έρχεται και η συμβουλευτική παρέμβαση του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.

Οι κηδεμόνες αντίστοιχα επεσήμαναν τις μεγάλες καθυστερήσεις από την ημέρα αίτησης ως την ημέρα αξιολόγησης. Επιπλέον, όπως ανέφεραν δεν υπάρχει κατεύθυνση ή συμβουλευτική προς τους γονείς για το πως πρέπει να κινηθούν για να αντιμετωπιστούν έγκαιρα μαθησιακές δυσκολίες των παιδιών τους.

Η διαδικασία είναι χρονοβόρα λόγω τις αναντιστοιχίας του προσωπικού και των ατόμων που αιτούνται. Θα έπρεπε όπως είπαν, να είναι μια διαδικασία ανοιχτή όλο τον χρόνο και να υπάρχουν περισσότερες δομές που να μπορούν να εξυπηρετούν.

Οι προσλήψεις ΕΒΠ επίσης καθυστερούν με αποτέλεσμα τα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες να μένουν χωρίς στήριξη ή αυτή να τους την παρέχει ο κηδεμόνας τους ο οποίος μπορεί να είναι εργαζόμενος και να πρέπει να απουσιάζει από την εργασία του για να παρέχει υποστήριξη στο παιδί του κατά τη διάρκεια του σχολικού ωραρίου.

Σαφώς οι χρόνοι της διαδικασίας ένταξης επιδέχονται βελτίωσης, καθώς στις περισσότερες περιπτώσεις η πρόωγη και έγκαιρη παρέμβαση και έναρξη του προγράμματος αποβαίνει ουσιαστική και άκρως αποτελεσματική.

Αίτημα εξέτασης του ωφελούμενου από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ- Λειτουργία Επιτροπής Διεπιστημονικής Υποστήριξης (Ειδικής Αγωγής ή Γενικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης) -Αντιμετώπιση προβλημάτων

Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι δεν είναι πάντα εύκολο για τον γονέα, να δεχτεί ότι το παιδί του, θα πρέπει να αξιολογηθεί από διεπιστημονική ομάδα. Στην πράξη πολλές φορές οι γονείς δυσκολεύονται να αποδεχτούν ότι υφίστανται πραγματικά δυσκολίες και "κλείνουν" τα μάτια στο πρόβλημα του παιδιού τους. Αυτό οφείλεται στην προκατάληψη που επικρατεί στην ευρύτερη κοινωνία για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Παράλληλα, υπάρχει και άγνοια από την πλευρά των γονέων τι είναι ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. και ΕΔΥ και ποιος ο ρόλος και η συνεισφορά τους. Τέλος, υπάρχει και μια μερίδα γονέων που υποβαθμίζουν τη σημαντικότητα και τη σοβαρότητα των μαθησιακών δυσκολιών και των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών και δεν κρίνουν αναγκαία την όποια παρέμβαση για το όφελος του παιδιού τους.

Με τη σωστή όμως ενημέρωση από τον εκπαιδευτικό ο κηδεμόνας συνειδητοποιεί τη σπουδαιότητα της έγκαιρης παραπομπής και εξέτασης. Είναι σημαντικό όπως είπαν, οι ίδιοι όταν οι εκπαιδευτικοί καλέσουν τον γονέα να του μιλήσουν, να είναι πολύ συγκεκριμένοι, να είναι ενημερωμένοι για τις διαδικασίες και να βοηθήσουν τους γονείς να καταλάβουν ότι ο μόνος γνώμονας τους είναι το καλό του παιδιού. Από τη στιγμή που ο εκπαιδευτικός παρουσιάσει το θέμα στο γονέα με τον σωστό τρόπο σε συνεργασία με τον Διευθυντή του σχολείου και τον πείσει ότι πρόκειται για το καλό του παιδιού του ο γονέας ανταποκρίνεται.

Σε σχέση με τη λειτουργία της Επιτροπής Διεπιστημονικής Υποστήριξης, οι εκπαιδευτικοί απάντησαν ότι ανταποκρίνεται στην αποστολή της, προγραμματίζοντας στοχευμένες συναντήσεις με τους γονείς, σχεδιάζοντας παρεμβάσεις ομαδικού χαρακτήρα μέσα στις τάξεις των ωφελούμενων παιδιών αλλά και στο σύνολο των τάξεων. Ως προς τα προβλήματα που αντιμετωπίζει κυρίως προέρχονται από την αυξημένη γραφειοκρατία που συνοδεύει τις εργασίες της.

Αντίστοιχα, οι διευθυντές θεωρούν ότι είναι δύσκολο να αποδεχτεί ένας γονιός ότι ίσως το παιδί του να χρήζει κάποιας ιδιαίτερης υποστήριξης και πως πρέπει να απευθυνθεί με αίτημα εξέτασης στα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Αρκετοί κηδεμόνες ειδικά όταν βρίσκονται στην ΕΔΥ αισθάνονται ένα αίσθημα μειονεξίας ή και ενοχικού συμπλέγματος σε κάποιες περιπτώσεις και έτσι επιστρατεύεται κάθε δυνατή προσπάθεια, ώστε να αισθανθούν άνετα και να μιλήσουν ελεύθερα για τα όσα αντιμετωπίζουν σε σχέση με το παιδί τους, στην

καθημερινότητα τους. Τα χρόνια που στα σχολεία λειτουργούν ΕΔΥ όπως επεσήμαναν, τα θέματα αυτά αντιμετωπίζονται πιο συντονισμένα και επιτυγχάνονται καλύτερα αποτελέσματα, διότι η ΕΔΥ προσεγγίζει τους γονείς με μεγαλύτερη πειθώ, λόγω της εξειδίκευσής.

Για τη λειτουργία της ΕΔΥ ανέφεραν ότι λειτουργεί απρόσκοπτα, αν και απαιτείται περισσότερος χρόνος ανά εβδομάδα στην σχολική μονάδα. Το πρόβλημα που δημιουργείται συνήθως αφορά στην έγκαιρη τοποθέτηση των μελών ΕΔΥ, και τη συνεχή εναλλαγή τους ανά σχολικό έτος με αποτελέσμα την μη σωστή λειτουργία.

Οι γονείς από τη πλευρά τους ανέφεραν ότι υπάρχει δυσκολία στο να προχωρήσουν σε αίτημα για τους ακόλουθους λόγους :

- Είναι λίγοι οι γονείς που αποδέχονται την εν λόγω ανάγκη του παιδιού τους θεωρώντας ότι θα στιγματιστούν οι ίδιοι και το παιδί τους και όντως υπάρχει στιγματισμός από άλλους γονείς αλλά και από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς.
- Οι εκπαιδευτικοί που έχουν την απαραίτητη εκπαίδευση και επιμόρφωση και μπορούν να ξεχωρίσουν αυτήν την ανάγκη από μια απλά κακή συμπεριφορά είναι ελάχιστοι. Ως εκ τούτου δεν υπάρχει και η σωστή παρότρυνση στους γονείς.
- Δεν υπάρχει σωστή ενημέρωση ώστε οι γονείς να είναι πιο δεκτικοί.
- Είναι τόσο μεγάλη η χρονική αναμονή που τελικά οι γονείς καταλήγουν σε πρόχειρες λύσεις με αποτέλεσμα το παιδί καταλήγει να μην έχει την απαραίτητη για εκείνο και τους γύρω του βοήθεια.
- Σε πολλές περιπτώσεις έχουν υπάρξει σοβαρές αστοχίες στην διάγνωση. Και αυτό λειτουργεί αποτρεπτικά για άλλους γονείς.

Συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών γενικής αγωγής και ειδικής αγωγής

Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι η συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών γενικής αγωγής και ειδικής αγωγής είναι σε γενικές γραμμές αρκετά ικανοποιητική. Όπως ανέφεραν, η κουλτούρα της ειδικής αγωγής μέσα σε ένα σχολείο γενικής αγωγής χτίζεται σιγά-σιγά με υπομονή και επιμονή. Εδραιώνεται μέσα από συνεργασίες και από ανταλλαγή απόψεων, μεθόδων, καλών πρακτικών που γίνονται σε ισότιμη βάση μεταξύ των εκπαιδευτικών που παρέχουν ειδικές εκπαιδευτικές υπηρεσίες και αυτών που παρέχουν υπηρεσίες στο πλαίσιο της γενικής εκπαίδευσης. Θα πρέπει να γίνουν συμβουλευτικές δράσεις, σεμινάρια και συνεχής ενημέρωση των εκπαιδευτικών της γενικής αγωγής ως προς τα θέματα της Ειδικής Αγωγής, ώστε να επιτευχθεί μια πιο ουσιαστική και ωφέλιμη για τον μαθητή/τρια συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής.

Πολλές φορές ο εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής αντιμετωπίζεται ως επικουρικός στην εκπαιδευτική διαδικασία και δεν έχει πάντα την ευκαιρία να υλοποιήσει πρωτοβουλίες, μέσα στην τάξη. Αρκετοί εκπαιδευτικοί πιστεύουν ότι για να υπάρχει ουσιαστική συμπερίληψη του μαθητή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θα πρέπει οι εκπαιδευτικοί της γενικής να αναγνωρίζουν τη δουλειά των εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής και να προβούν σε από κοινού σχεδιασμό διδασκαλιών ή σε

διαφοροποιήσεις στον τρόπο ή στο περιεχόμενο της διδασκαλίας τους για να τους εντάξουν με πιο αποτελεσματικό τρόπο στην τάξη.

Αντίστοιχα, οι διευθυντές ανέφεραν ότι συνήθως υπάρχει διάθεση συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών γενικής αγωγής και ειδικής αγωγής, για την αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών και τη ομαλή έκβαση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ωστόσο, οι λανθασμένες αντιλήψεις και νοοτροπίες των εκπαιδευτικών γενικής αγωγής ως προς τον ρόλο των εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής δημιουργεί προβλήματα συνεργασίας. Παρόλα αυτά υπάρχουν αρκετοί εκπαιδευτικοί γενικής αγωγής που συνεργάζονται αρκετά ικανοποιητικά με τους εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής της παράλληλης στήριξης όσο και των τμημάτων ένταξης δημιουργώντας σε συνεργασία ένα υποστηρικτικό κλίμα για όλους τους μαθητές με ή χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Όσο περισσότερο καταρτισμένοι είναι οι εκπαιδευτικοί ειδικής αγωγής τόσο καλύτερη είναι η υποστηρικτική παρουσία τους στον ωφελούμενο μαθητή και στην τάξη και όσο πιο ενημερωμένοι είναι οι εκπαιδευτικοί γενικής αγωγής για θέματα ειδικής αγωγής τόσο καλύτερη είναι η συνεργασία τους.

Οι κηδεμόνες θεωρούν αρκετά ικανοποιητική τη συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών γενικής αγωγής και ειδικής αγωγής η οποία αποβαίνει εξαιρετικά γόνιμη κι ωφέλιμη, τόσο για τον ωφελούμενο μαθητή, όσο και για την υπόλοιπη τάξη. Αναφέρθηκαν βέβαια και κάποιες περιπτώσεις όπου ο εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής δεν έχει την ευκαιρία να πάρει πρωτοβουλίες σχετικά με την παρέμβαση που πρέπει να κάνει.

Συνύπαρξη ενός ή περισσότερων εκπαιδευτικών ή άλλου τύπου βοηθητικό προσωπικό στη σχολική τάξη

Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι η ύπαρξη ενός δεύτερου εκπαιδευτικού μέσα στη σχολική τάξη είναι όφελος, επειδή ο μαθητής υποστηρίζεται πιο αποτελεσματικά και ο εκπαιδευτικός ΕΑΕ γνωρίζει καλύτερα τα μαθησιακά ελλείμματα αλλά και όλες τις ανάγκες στο ψυχολογικό επίπεδο του παιδιού και μπορεί να βοηθήσει με τις εξειδικευμένες γνώσεις που έχει. Επίσης, και οι δύο εκπαιδευτικοί μοιράζονται τις γνώσεις και την εμπειρία τους. Η συνύπαρξη αυτή, όπως ανέφεραν, διευκολύνει τη διαχείριση της τάξης και πορεία της μαθησιακής διαδικασίας. Επιπλέον παρέχονται ίσες ευκαιρίες μάθησης σε όλους τους μαθητές, επιτυγχάνεται η ομαλή ένταξη τους και παρέχεται διαφοροποιημένη διδασκαλία, όπου κρίνεται αναγκαία. Σε αρκετές περιπτώσεις δεδομένων των αυξανόμενων αναγκών όλων των μαθητών και των υπέρογκων δυσκολιών που έχει δημιουργήσει η αύξηση του πλήθους των μαθητών σε κάθε τμήμα είναι απαραίτητη η ύπαρξη και δεύτερου εκπαιδευτικού στη σχολική τάξη.

Σημαντική είναι η εκ των προτέρων σωστή προετοιμασία εκ μέρους του εκπαιδευτικού προσωπικού για το πώς θα είναι η συνύπαρξή τους μέσα στην τάξη και ποιο πρωτόκολλο συνεργασίας θα εφαρμοστεί για να μην υπάρξει πρόβλημα και για να ωφεληθούν παράλληλα όλοι οι μαθητές από την παρουσία τους.

Οι εκπαιδευτικοί που βρίσκονται μέσα στην τάξη με οποιαδήποτε ιδιότητα και παρέχουν από διαφορετική θέση ο καθένας τις εκπαιδευτικές του υπηρεσίες, λειτουργούν κάτω από ένα κοινό σκοπό- που δεν είναι άλλος από την ποσοτική και ποιοτική αύξηση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς όλους τους μαθητές

Όταν η συνεργασία διεκπεραιώνεται όπως ακριβώς προβλέπεται από τον κανονισμό η ύπαρξη περισσότερων του ενός εκπαιδευτικού μέσα στην τάξη, αλλά και του βοηθητικού προσωπικού, είναι δυνατό να επιφέρει εξαιρετικά σημαντικά αποτελέσματα, όχι μόνο για τα παιδιά για τα οποία έχουν προσληφθεί, αλλά για όλους τους μαθητές της τάξης και για το εκπαιδευτικό και ειδικό βοηθητικό προσωπικό. Ο ένας συμπληρώνει τον άλλο και όλοι μαζί δείχνουν στα παιδιά την τεράστια αναγκαιότητα και χρησιμότητα της συνεργασίας, της ομαδικότητας, της δημοκρατικής συνύπαρξης και της αλληλοβοήθειας.

Ωστόσο αν είναι πολύ μικρή η σχολική αίθουσα μπορεί να δημιουργηθούν μικρά προβλήματα όπως ανέφεραν οι εκπαιδευτικοί όπως : π.χ. θορύβοι καθώς ο εκπαιδευτικός παράλληλης ή άλλου τύπου ειδικό βοηθητικό προσωπικό πρέπει να μιλάει χαμηλόφωνα. Ακόμα όταν οι δύο εκπαιδευτικοί γενικής και ειδικής αγωγής ή ο εκπαιδευτικός γενικής και το ειδικό βοηθητικό προσωπικό δεν συνεργάζονται μπορεί να οδηγήσει σε διαμάχες των εκπαιδευτικών και στον στιγματισμό και στον κοινωνικό αποκλεισμό των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες από την εκπαιδευτική διαδικασία.

Επίσης, ένα ακόμη πρόβλημα είναι όταν η στάση του δεύτερου εκπαιδευτικού είναι παρεμβατική και πολλές φορές μπορεί με τη στάση του να υποτιμά τον εκπαιδευτικό της τάξης (π.χ. - Με τον τρόπο που το λες δεν μπορούν να το καταλάβουν τα παιδιά.), γεγονός που θα ήταν βοηθητικό το συζητούσε με τον εκπαιδευτικό προσωπικά και του εξηγούσε τι έκανε λάθος θα λειτουργούσε θετικά ή να του πρότεινε μια εναλλακτική διδασκαλία.

Στην ίδια κατεύθυνση απάντησαν και οι διευθυντές, οι οποίοι θεωρούν ότι η ύπαρξη εκπαιδευτικών διαφόρων ειδικοτήτων στη σχολική τάξη, καλλιεργεί κλίμα συνεργασίας, αλληλεγγύης και επαγγελματικής ασφάλειας μεταξύ τους. Όταν ο κάθε εκπαιδευτικός γνωρίζει το αντικείμενό του και έχει διάθεση συνεργασίας δεν δημιουργείται πρόβλημα. Όταν όμως δεν υπάρχει η κατάλληλη εκπαίδευση και από τις δύο πλευρές για το πώς συνυπάρχουμε, οργανώνουμε από κοινού ένα πρόγραμμα και πορευόμαστε με κοινούς στόχους τότε δημιουργείται πρόβλημα. Είναι σημαντικό να αναπτύσσονται σχέσεις συνεργασίας για το καλό των παιδιών και χρειάζεται γνώση και σεβασμός για τους διακριτούς ρόλους.

Αλλά και οι κηδεμόνες θεωρούν ότι η ύπαρξη δεύτερου εκπαιδευτικού μέσα στην σχολική τάξη, λειτουργεί πολύ θετικά στους μαθητές, γιατί η βοήθεια που προσφέρει δεν περιορίζεται μόνο στον μαθητή-τρια με τη διάγνωση, αλλά συμβάλλει γενικά στη διατήρηση και της κοινής ησυχίας στην τάξη.

Ένταξη των μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και αποτελεσματικότητα της παράλληλης στήριξης -Αντιμετώπιση προβλημάτων

Η παράλληλη στήριξη είναι μια πρακτική που χρησιμοποιείται σε πολλά συστήματα εκπαίδευσης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Αποτελεί μια μορφή υποστήριξης που παρέχεται στο πλαίσιο του κανονικού σχολείου, ενώ ο μαθητής παρακολουθεί τα μαθήματα μαζί με τους συμμαθητές του, αλλά λαμβάνει επιπλέον βοήθεια και προσαρμοσμένη υποστήριξη για να ανταποκριθεί στις ατομικές του ανάγκες. Η παράλληλη στήριξη μπορεί να είναι αποτελεσματική σε πολλές περιπτώσεις,

όπως: Όταν ο μαθητής μπορεί να ακολουθήσει το κανονικό πρόγραμμα σπουδών, αλλά χρειάζεται επιπλέον υποστήριξη σε συγκεκριμένους τομείς ή δεξιότητες, όπως η ανάγνωση, η γραφή, ο υπολογισμός ή η κοινωνική αλληλεπίδραση.

Η ένταξη των παιδιών είναι αποτελεσματική σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς όταν :

- ❖ Απορρίπτονται πρακτικές διαχωρισμού, στιγματισμού
- ❖ Ακολουθείται ομαδοσυνεργατική μέθοδος διδασκαλίας για να εφαρμοστεί η ενταξιακή φιλοσοφία
- ❖ Μέσα από τη διδακτική γεφυρώνονται οι διαφορές και τονίζονται οι ομοιότητες των παιδιών ,
- ❖ Εφαρμόζεται η διαφοροποιημένη διδασκαλία λαμβάνοντας υπόψιν τις ανάγκες ,το γνωστικό προφίλ και τη μαθησιακή ετοιμότητα των μαθητών ,
- ❖ Η νοοτροπία της ένταξης δεν περιορίζεται μόνο στη σχολική κοινότητα αλλά εκτείνεται και στην κοινωνία,
- ❖ Αξιοποιείται το κοινωνικό μοντέλο για την ερμηνεία και την αντιμετώπιση της αναπηρίας/μαθησιακής δυσκολίας .

Η παράλληλη στήριξη όπως ανέφεραν οι εκπαιδευτικοί, είναι αποτελεσματική σε περιπτώσεις όπως Asperger, διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή υψηλής λειτουργικότητας και διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή μη προσδιορισμένη αλλιώς, σε μαθητές με προβλήματα όρασης και ακοής καθώς και σε μαθητές με ΔΕΠΥ που μπορούν με βοήθεια να παρακολουθήσουν το αναλυτικό πρόγραμμα της τάξης και να ενταχθούν κοινωνικά. Επιπλέον, σε μαθητές με προβλήματα συμπεριφοράς που μπορούν με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού της παράλληλης να μάθουν να διαχειρίζονται τον θυμό και την επιθετικότητα τους και να συμμετάσχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ακόμη, σε περιπτώσεις που ο μαθητής βρίσκεται ή είναι πολύ κοντά στο επίπεδο της τάξης αλλά δεν μπορεί να συμμετέχει ενεργά και να αναπτύξει όλες τους τις δυνατότητες λόγω παρορμητικότητας, διαχείρισης των συναισθημάτων του και όταν ο μαθητής δυσκολεύεται να κατανοήσει το "κοινωνικό γίνεσθαι" της τάξης, κανόνες, ρουτίνες, τρόπους αντίδρασης και επικοινωνίας λόγω έλλειψης ανάπτυξης κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων.

Η παράλληλη στήριξη είναι απαραίτητη για την ένταξη σε μαθησιακό επίπεδο σε περιπτώσεις μαθητών με σημαντικά γνωστικά ελλείματα, αφού χωρίς τον δεύτερο εκπαιδευτικό στο πλάι τους, που απλοποιεί και διαφοροποιεί τη γνώση και τη διδασκαλία και βοηθά στην κατανόηση του διδακτικού αντικειμένου, οι μαθητές δεν καταφέρνουν να συμβαδίσουν μαθησιακά με τους τυπικά αναπτυσσόμενους μαθητές και τη διδακτέα ύλη.

Σε μαθήματα που διαρκούν λιγότερες ώρες την εβδομάδα όπως οι ξένες γλώσσες, τα εικαστικά, η μουσική και η γυμναστική η παράλληλη στήριξη μπορεί να βοηθήσει στην ανάδειξη των ικανοτήτων των μαθητών που ίσως είναι δύσκολο να βγουν στην επιφάνεια λόγω του ότι οι εκπαιδευτικοί αυτών των ειδικοτήτων διδάσκουν λιγότερες ώρες και δεν προλαβαίνουν να ασχοληθούν το ίδιο με όλους.

Προβλήματα που μπορεί να ανακύψουν σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς κατά την παράλληλη στήριξη είναι μεταξύ άλλων :

- ❖ Η έλλειψη επαρκούς προσωπικού: Η παράλληλη στήριξη απαιτεί εξειδικευμένο προσωπικό με γνώσεις στην ειδική εκπαίδευση και την υποστήριξη ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Η έλλειψη επαρκούς προσωπικού μπορεί να δυσκολέψει την υλοποίηση αποτελεσματικής παράλληλης στήριξης.
- ❖ Η έλλειψη προσαρμοσμένων πόρων: Οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να χρειάζονται ειδικό εξοπλισμό, υλικά και τεχνολογία για να μπορέσουν να συμμετέχουν πλήρως στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ωστόσο, η έλλειψη αυτών των προσαρμοσμένων πόρων μπορεί να περιορίσει την αποτελεσματικότητα της παράλληλης στήριξης.
- ❖ Η κοινωνική αποδοχή: Ορισμένοι μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην κοινωνική αλληλεπίδραση και να αντιμετωπίζουν προκαταλήψεις και στιγματισμό από τους συμμαθητές τους. Αυτό μπορεί να επηρεάσει την ενσωμάτωσή τους και να αποτελέσει ένα πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί για μια αποτελεσματική παράλληλη στήριξη.
- ❖ Η υποβάθμιση του ρόλου του εκπαιδευτικού παράλληλης στήριξης όταν δεν αντιμετωπίζεται από τους συναδέλφους του ισότιμα και με σεβασμό.
- ❖ Η δυσκολία συνεργασίας με τον εκπαιδευτικό της γενικής εκπαίδευσης και τους γονείς/κηδεμόνες, οι οποίοι πιθανόν να μην μπορούν να διαχειριστούν τις διαφορετικές μαθησιακές συνθήκες. Συνεπώς, είναι αναγκαία η ενημέρωση των εμπλεκόμενων, ώστε να καταστεί σαφές πως είναι απαραίτητη η συνεργασία όλων των μελών προκειμένου να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.
- ❖ Η παράλληλη στήριξη δεν είναι για όλες τις ώρες (με βάση το ωράριο του κάθε εκπαιδευτικού) οπότε κατά την απουσία τους και ανάλογα τη σοβαρότητα της κατάστασης του μαθητή δημιουργούνται προβλήματα στην εύρυθμη λειτουργία της τάξης και κατά τα διαλείμματα.
- ❖ Η άρνηση των μαθητών να συνεργαστούν με την παράλληλη στήριξη.
- ❖ Επιπλέον, δυσκολίες υπάρχουν όταν ο εκπαιδευτικός παράλληλης στήριξης είναι υποχρεωμένος να διδάσκει 2 ή και περισσότερους μαθητές σε διαφορετικά σχολεία, με αποτέλεσμα αυτό να είναι εις βάρος των μαθητών.
- ❖ Ο εκπαιδευτικός δεν μπορεί να διαχειριστεί καταστάσεις που έχουν μεγάλη απόκλιση από το σύνολο της τάξης, εφόσον δεν υπάρχουν και τα κατάλληλα εργαλεία που να τον βοηθούν(αίθουσες, εποπτικά μέσα κλπ.)

Οι διευθυντές που συμμετείχαν στην ομάδα εστιασμένης συζήτησης ανέφεραν ότι η παράλληλη στήριξη είναι απαραίτητη σε όλες τις περιπτώσεις μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που εμφανίζουν σημαντικές δυσκολίες μάθησης εξαιτίας αισθητηριακών, νοητικών, γνωστικών, αναπτυξιακών προβλημάτων, ψυχικών και νευροψυχικών διαταραχών οι οποίες, σύμφωνα με τη διεπιστημονική αξιολόγηση, επηρεάζουν τη διαδικασία της σχολικής προσαρμογής και μάθησης. Στους μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες συγκαταλέγονται όσοι παρουσιάζουν νοητική αναπηρία, αισθητηριακές αναπηρίες όρασης (τυφλοί, αμβλύωπες με χαμηλή όραση), αισθητηριακές αναπηρίες

ακοής (κωφοί, βαρήκοοι), κινητικές αναπηρίες, χρόνια μη ιάσιμα νοσήματα, διαταραχές ομιλίας-λόγου, ειδικές μαθησιακές δυσκολίες όπως δυσλεξία, διαταραχή ελλειμματικής προσοχής με ή χωρίς υπερκινητικότητα, διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές, ψυχικές διαταραχές και πολλαπλές αναπηρίες.

Όπως επισημάνθηκε η παράλληλη στήριξη θεωρείται αποτελεσματική όταν υπάρχει ουσιαστική συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών, των γονέων τόσο του παιδιού με ΕΑΕ όσο και των υπόλοιπων για την ομαλή ένταξη του παιδιού με ΕΑΕ και την συμπερίληψη του στην ομάδα σαν αναπόσπαστος συνδεδετικός κρίκος της.

Ως προς τα προβλήματα που μπορεί να προκύψουν αναφέρθηκαν τα ακόλουθα :

- ❖ Να μην είναι κατάλληλα εκπαιδευμένοι - επιμορφωμένοι οι αντίστοιχοι εκπαιδευτικοί, ειδικά όταν πρόκειται για δύσκολες περιπτώσεις μαθητών που εκδηλώνεται και επιθετική συμπεριφορά
- ❖ Η παράλληλη δεν μπορεί να αντιμετωπίσει περιπτώσεις παιδιών που αδυνατούν να φοιτήσουν σε γενικό σχολείο.
- ❖ Το γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί της παράλληλης στήριξης εργάζονται σε δύο ή περισσότερα σχολεία καθιστά πιο δύσκολο τον προγραμματισμό των μαθημάτων, αμβλύνοντας την ουσιαστική κάλυψη των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- ❖ Υπάρχει έγκριση για παράλληλη στήριξη αλλά δεν τοποθετείται εκπαιδευτικός ή τοποθετείται για ελάχιστες ώρες και όχι σε όλες τις ειδικότητες που πρέπει.
- ❖ Δεν υπάρχει σταθερότητα στην τοποθέτηση των παράλληλων στηρίξεων και παρατηρείται το φαινόμενο σε παιδιά που έχουν ανάγκη από σταθερότητα να έχουν κάθε χρονιά και άλλη παράλληλη στήριξη.

Σύμφωνα με τους κηδεμόνες των παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες ο θεσμός της παράλληλης στήριξης είναι ουσιαστικός τόσο για την μαθησιακή εξέλιξη των παιδιών όσο και για την ασφάλειά τους στον χώρο του σχολείου λόγω bullying. Επιπλέον, συμβάλλει στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και αποτελεί τον συνδεδετικό κρίκο ανάμεσα σε δασκάλους γενικής, γονείς, μαθητές και στον διευθυντή του σχολείου. Όπως ανέφεραν, βοηθά τον μαθητή που χρήζει στήριξης να ενταχθεί στο σύνολο και να αποκτήσει φίλους, να αναπτύξει την συναισθηματική νοημοσύνη του αλλά τον βοηθά και στο μαθησιακό κομμάτι. Ταυτόχρονα, συμβάλλει στην αποδοχή του μαθητή από τους υπόλοιπους μαθητές.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα σύμφωνα με τους κηδεμόνες είναι η αλλαγή του εκπαιδευτικού κάθε χρόνο. Το ότι κάθε σχολική χρονιά έρχονται άλλα άτομα αυτό δυσχεραίνει τη σχέση μαθητή - βοηθητικού εκπαιδευτικού. Επίσης, είναι η έλλειψη πείρας, μιας και οι εκπαιδευτικοί είναι πολύ νέοι καθώς και η έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ εκπαιδευτικών με γονείς.

Ένταξη των μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε Σχολικές Μονάδες Ειδικής αγωγής ή σε Τμήματα Ένταξης -Αντιμετώπιση προβλημάτων

Η ένταξη των μαθητών σε μία σχολική μονάδα ειδικής αγωγής ή σε ένα τμήμα ένταξης το οποίο λειτουργεί σε ένα σχολείο γενικής αγωγής γίνεται πάντοτε με κριτήριο τις ειδικές και επαυξημένες

εκπαιδευτικές ανάγκες του παιδιού. Η ένταξη σε ειδικό πλαίσιο πραγματοποιείται όταν οι μαθητές γνωστικά αδυνατούν να ακολουθήσουν το αναλυτικό πρόγραμμα της τάξης τους. Το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ παίζει καθοριστικό ρόλο στην παραπομπή ενός μαθητή σε Σχολικές Μονάδες Ειδικής αγωγής ή σε Τμήμα Ένταξης ανάλογα με το πόρισμα της διαγνωστικής αξιολόγησης.

Όπως ανέφεραν, η ένταξη των παιδιών είναι αποτελεσματική όταν :

α) Απορρίπτονται πρακτικές διαχωρισμού ,στιγματισμού

β) Ακολουθείται ομαδοσυνεργατική μέθοδος διδασκαλίας για να εφαρμοστεί η ενταξιακή φιλοσοφία ,

γ) Μέσα από τη διδακτική γεφυρώνονται οι διαφορές και τονίζονται οι ομοιότητες των παιδιών

δ) Εφαρμόζεται η διαφοροποιημένη διδασκαλία λαμβάνοντας υπόψιν τις ανάγκες ,το γνωστικό προφίλ και τη μαθησιακή ετοιμότητα των μαθητών

ε) Η νοοτροπία της ένταξης δεν περιορίζεται μόνο στη σχολική κοινότητα αλλά εκτείνεται και στην κοινωνία

στ) Αξιοποιείται το κοινωνικό μοντέλο για την ερμηνεία και την αντιμετώπιση της αναπηρίας/μαθησιακής δυσκολίας ζ)όταν αξιοποιείται η τέχνη στη διδακτική πράξη για τη γεφύρωση των διαφορετικότητας /ετεροτήτων και την τόνωση της αυτοεικόνας των μαθητών.

Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι η ένταξη των μαθητών/τριών με αναπηρία ή /και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στις Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής κρίνεται απαραίτητη κυρίως σε βαριές περιπτώσεις αυτισμού, εγκεφαλικής παράλυσης ,κινητικής αναπηρίας ,σοβαρής και βαριάς νοητικής στέρξης και σε περιπτώσεις αυτισμού χαμηλής λειτουργικότητας και μαθητές με αναπηρία που δεν αυτοεξυπηρετούνται. Επίσης, η ένταξη μαθητών με προβλήματα ακοής και μαθητών με προβλήματα όρασης που δεν αυτοεξυπηρετούνται σε σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής κωφών και βαρήκοων και τυφλών αντίστοιχα. Οι μαθητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία, δυσγραφία, δυσαριθμησία),, με ελαφριά και μέτρια νοητική καθυστέρηση, αυτισμό υψηλής λειτουργικότητας, μαθητές με γενικευμένες μαθησιακές δυσκολίες, μαθητές με σύνθετες κοινωνικές και συναισθηματικές διαταραχές, μαθητές με ΔΕΠ-Υ. εντάσσονται καλύτερα στο τμήμα ένταξης καθώς με εξατομικευμένο πρόγραμμα μπορεί να ενταχθούν μαθησιακά καθώς και να κοινωνικοποιηθούν στη γενική τάξη.

Τα προβλήματα που έχουν αντιμετωπίσει είναι τα ακόλουθα :

- ❖ Ελλείψεις σε υλικό- τεχνική υποδομή
- ❖ Η άρνηση των γονέων να αποδεχτούν τις υπάρχουσες δυσκολίες των παιδιών και να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση τους μέσω της ένταξης των παιδιών στις δράσεις της Ειδικής Αγωγής
- ❖ Έλλειψη επαρκούς υποστήριξης: Οι μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να χρειάζονται επιπλέον υποστήριξη και προσαρμογές στο πρόγραμμα σπουδών τους. Η έλλειψη επαρκούς υποστήριξης από ειδικευμένους εκπαιδευτικούς και πόρους μπορεί να δυσκολέψει την ένταξη τους.

- ❖ Κοινωνική απομόνωση: Ορισμένοι μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων με τους υπόλοιπους μαθητές. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε απομόνωση και κοινωνικό αποκλεισμό.
- ❖ Υπερφόρτωση του διδακτικού προσωπικού: Η ένταξη μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να απαιτεί επιπλέον χρόνο, πόρους και προσπάθεια από τους εκπαιδευτικούς.
- ❖ Έλλειψη προσαρμογής του προγράμματος σπουδών: Ορισμένοι μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να χρειάζονται προσαρμογές στο πρόγραμμα σπουδών ή ειδικά μαθήματα για να καλύψουν τις ανάγκες τους. Η έλλειψη αυτών των προσαρμογών μπορεί να δυσκολέψει την πρόοδο τους στην εκπαίδευση.
- ❖ Η ανυπαρξία όμορων ειδικοτήτων με αυτή της ειδικής αγωγής που θα μπορούσε να διευκολύνει και να στηρίξει καλύτερα το έργο της , όπως αυτές της εργοθεραπείας και της λογοθεραπείας.

Αντίστοιχα, οι διευθυντές των σχολείων που συμμετείχαν στην εστιασμένη συζήτηση ανέφεραν πως όταν η διαχείριση μαθητών/τριών στο γενικό πλαίσιο της τάξης δεν μπορεί να υποστηρίξει τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες, τότε είναι αποτελεσματική η ένταξη των μαθητών/τριών σε Τμήμα Ένταξης ή Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής. Βεβαίως ανάλογα με τη γνωμάτευση του ΚΕΔΑΣΥ οι μαθητές εντάσσονται σε ΣΜΕΑΕ ή ΤΕ κατά περίπτωση.

Τα προβλήματα που συνήθως αντιμετωπίζουν είναι στην άρνηση των κηδεμόνων να αποδεχτούν την ενδεδειγμένη δομή που προτείνουν τα ΚΕ.ΔΑ.ΣΥ. Σημαντικό επίσης πρόβλημα είναι η μη έγκριση νέων τμημάτων παρόλες τις αιτήσεις των σχολείων. Άλλα προβλήματα που αναφέρθηκαν είναι ότι τα τμήματα ένταξης καλύπτουν λίγες ώρες υποστήριξης και για να παρακολουθήσει ο μαθητής το τμήμα ένταξης απομακρύνεται από το τμήμα του, επομένως χάνει το αντίστοιχο μάθημα και κάποιοι μαθητές αισθάνονται ότι στοχοποιούνται. Επίσης, υπάρχουν περιπτώσεις γονέων που δε δέχονται τη φοίτηση στο ΤΕ επειδή θεωρούν ότι θα στοχοποιηθεί το παιδί τους.

Οι κηδεμόνες πιστεύουν ότι ο θεσμός του τμήματος ένταξης είναι ουσιαστικός αλλά χρειάζεται να υπάρχουν περισσότεροι εκπαιδευτικοί γιατί οι ανάγκες είναι πολλές και οι ώρες λιγοστές για παρέμβαση και φυσικά να υφίσταται, αφού δεν έχουν τμήμα ένταξης όλες οι σχολικές μονάδες. Ακόμη και οι μονάδες ειδικής αγωγής με την κατάλληλη αναβάθμιση θα μπορούσαν να αποτελέσουν πυλώνες εκπαίδευσης στη διαφορετικότητα και να εκπονηθούν κατάλληλα προγράμματα συναισθηματικής ανάπτυξης, ενσυναίσθησης κι αποδοχής που τόσο πολύ λείπουν από τα ελληνικά σχολεία.

Συμβολή των σχολικών μονάδων Ειδικής Αγωγής ή των Τμημάτων Ένταξης στην επίλυση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι κηδεμόνες των μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (αναφορικά με την αυτόνομη διαβίωση τους, την εκπαίδευσή τους και τον επαγγελματικό προσανατολισμό τους)

Οι σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής και τα Τμήματα Ένταξης συμβάλλουν στην επίλυση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι κηδεμόνες των μαθητών/τριών με αναπηρία ή /και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (αναφορικά με την αυτόνομη διαβίωση , την εκπαίδευση και τον επαγγελματικό προσανατολισμό) μέσω

της αξιολόγησης των μαθητών από τους εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής όπου εντοπίζουν τα ενδιαφέροντα, τις δυσκολίες και τις δυνατότητες τους και με βάση αυτά καταρτίζουν εξατομικευμένα προγράμματα με στόχο την αυτόνομη διαβίωση τους, τη μάθηση τους, την ένταξη τους και τον επαγγελματικό προσανατολισμό.

Η εκπαίδευση που λαμβάνουν είναι :

Εξατομικευμένη εκπαίδευση: Οι σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής και τα Τμήματα Ένταξης προσφέρουν εξατομικευμένη εκπαίδευση προσαρμοσμένη στις ανάγκες κάθε μαθητή/τριας. Αυτό σημαίνει ότι οι μαθητές/τριες λαμβάνουν την κατάλληλη υποστήριξη και εκπαίδευση που τους βοηθά να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους και να αποκτήσουν την αυτονομία που χρειάζονται για την καθημερινή ζωή και τον επαγγελματικό προσανατολισμό τους.

Ομαδοσυνεργατική εκπαίδευση: Οι σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής και τα Τμήματα Ένταξης προάγουν την ομαδοσυνεργατική εκπαίδευση. Αυτό σημαίνει ότι οι μαθητές/τριες αλληλεπιδρούν με άλλους μαθητές/τριες, είτε με αναπηρία είτε με κανονική ανάπτυξη, δημιουργώντας ένα περιβάλλον που προάγει την αμοιβαία κατανόηση, τη συνεργασία και την αποδοχή των διαφορών. Αυτή η ομαδοσυνεργατική προσέγγιση δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές/τριες να ανταλλάσσουν ιδέες, να αποκτούν κοινωνικές δεξιότητες και να αναπτύσσουν αίσθημα αξίας και αυτοπεποίθησης.

Υποστήριξη ειδικών επαγγελματικών αναγκών: Οι σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής και τα Τμήματα Ένταξης παρέχουν υποστήριξη στους μαθητές/τριες με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για τον επαγγελματικό τους προσανατολισμό.

Ο ρόλος του Τμήματος Ένταξης όπως ανέφεραν οι εκπαιδευτικοί, είναι πολυεπίπεδος: Αρχικά καταβάλλεται προσπάθεια να εντοπιστούν οι ανάγκες των μαθητών και να ενεργοποιηθεί το γενικό σχολείο ώστε αυτό να ανταποκριθεί θετικά σε αυτές. Δεύτερον, είναι προστατευτικός προς τους μαθητές, δεν στοχεύει στην προσαρμογή του μαθητή στις ανάγκες της Δομής αλλά κάνει διορθωτικές κινήσεις ώστε η δομή να αντληφθεί τις ανάγκες του μαθητή και να προσαρμοστεί σε αυτές. Τρίτον, είναι δημοκρατικός γιατί λειτουργεί ως θεσμός που ενισχύει την μη διαρροή των μαθητών από την υποχρεωτική εκπαίδευση.

Οι σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής συμβάλλουν τα μέγιστα στην αυτόνομη διαβίωση των εν λόγω μαθητών, στην εκπαίδευση και τον επαγγελματικό προσανατολισμό τους, καθώς τους μαθαίνουν να ανταποκρίνονται ικανοποιητικά σε πρακτικά θέματα της καθημερινής ζωής (ψώνια στο σούπερ μάρκετ, υπολογισμός χρημάτων, γνώση του κώδικα οδικής κυκλοφορίας κ.λπ.). Ακολουθώντας ένα σύνολο οδηγιών ή κανόνων αυτονομούνται και μαθαίνουν να λειτουργούν μόνοι τους. Παράλληλα ανακαλύπτουν τις κλίσεις και τα προτερήματά τους, ώστε να καταλάβουν με τι θα μπορούσαν να ασχοληθούν επαγγελματικά αργότερα. Επιπλέον, η ύπαρξη εργαστηρίων τα οποία επιλέγουν οι μαθητές στα ειδικά σχολεία τους δίνει τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν τις πρακτικές τους γνώσεις σε υπηρεσίες που προσλαμβάνουν άτομα με αναπηρίες/ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και δυνατότητες ή σε άλλες εργασίες.

Σε αυτό βοηθά επίσης η συνεργασία του ειδικού σχολείου με την τοπική κοινωνία, ώστε να υπάρχει αποδοχή της διαφορετικότητας και ενίσχυση των παιδιών αυτών.

Οι ΣΜΕΑΕ βοηθούν σε μεγάλο βαθμό στην αυτόνομη διαβίωση των μαθητών με αναπηρίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, καθώς στις ΣΜΕΑΕ υπάρχουν και μαθήματα αυτόνομης διαβίωσης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ανεξαρτητοποίησή τους και την ομαλή ένταξή τους στην κοινωνία.

Οι εκπαιδευτικοί ανέφεραν πως είναι σε συνεχή συνεργασία και επικοινωνία με τους γονείς, είτε δια ζώσης, είτε τηλεφωνικά, είτε και με καθημερινά σημειώματα, αν υπάρχει ανάγκη. Σημαντικός παράγοντας είναι η συνεργασία μαζί τους καθώς και η υποστήριξη του έργου των εκπαιδευτικών στο σπίτι.

Σύμφωνα με τους διευθυντές των σχολείων οι σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής και τα Τμήματα Ένταξης συμβάλλουν στην επίλυση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι κηδεμόνες των μαθητών/τριών με αναπηρία ή /και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μέσω της συνεργασίας, της συνεχούς επικοινωνίας, της από κοινού κατάρτισης προγράμματος εκπαίδευσης των μαθητών. Οι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν στις ανωτέρω δομές με την επιστημονικότητα που διαθέτουν, συμβουλεύουν και καθοδηγούν τους κηδεμόνες ώστε να αντιμετωπίζουν τις δυσκολίες που έχουν τα παιδιά τους, σε θέματα αυτόνομης διαβίωσης και επαγγελματικού προσανατολισμού. Τα παιδιά εκπαιδεύονται στο να γίνουν αυτόνομα στην αυτοεξυπηρέτησή τους, στον έλεγχο της συμπεριφοράς τους, στην αποδοχή και τήρηση των κανόνων λειτουργίας της τάξης, στο να μάθουν καλές πρακτικές στη δόμηση κανόνων συμπεριφοράς, κάτι που στο σύνολό του βοηθάει και τους γονείς στο να συμβιώνουν αρμονικά με τα παιδιά τους και να εντάσσονται στο κοινωνικό σύνολο. Η βοήθεια που δέχονται οι γονείς σε αυτόν τον τομέα είναι εξαιρετικά σημαντική στο να βοηθήσει και τους ίδιους να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες των παιδιών τους με λιγότερο άγχος και περισσότερη οργάνωση.

Οι κηδεμόνες επεσήμαναν ότι βασικό ζητούμενο τους είναι η κατά το δυνατόν μεγαλύτερη και καλύτερη αυτονομία των παιδιών τους σε όλα τα επίπεδα της καθημερινής τους ζωής, αλλά και στον επαγγελματικό προσανατολισμό που θα τους εξασφαλίσει ευκαιρίες προσαρμοσμένες στις προσωπικές τους δυνατότητες και φιλοδοξίες. Οι σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής και τα Τμήματα Ένταξης ενημερώνουν, συμβουλεύουν και υποδεικνύουν νέες προοπτικές, συμβάλλοντας στην καλύτερη και εγκυρότερη ενημέρωση γονέων και παιδιών, ενώ παράλληλα καθοδηγούν τον μαθητή προς τις προσωπικές του κλήσεις, ροπές και δυνατότητες.

Συμβολή της παράλληλης στήριξης στην επίλυση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι κηδεμόνες των μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (αναφορικά με την αυτόνομη διαβίωση τους, την εκπαίδευσή τους και τον επαγγελματικό προσανατολισμό τους)

Οι κηδεμόνες αντιμετωπίζουν πολλές προκλήσεις και ανάγκες στην πορεία φροντίδας και υποστήριξης των παιδιών τους, και η παράλληλη στήριξη σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς, μπορεί να τους βοηθήσει σε αρκετούς τομείς όπως :

Αυτόνομη διαβίωση: Οι κηδεμόνες μπορεί να χρειαστεί να αντιμετωπίσουν προκλήσεις σχετικά με την αυτόνομη διαβίωση των παιδιών τους με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Η παράλληλη

στήριξη μπορεί να παρέχει πρακτικές οδηγίες και εκπαίδευση για την ανεξάρτητη καθημερινή ζωή, την υγιεινή, τη διατροφή, την κινητικότητα και την πρόσβαση σε αναπηρικά βοηθήματα. Μπορεί επίσης να παράσχει στήριξη στον σχεδιασμό μιας σειράς εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων που ενισχύουν την αυτονομία και τις δεξιότητες των παιδιών, όπως μαθήματα αυτοφροντίδας, εξάσκηση στην χρήση της τεχνολογίας βοηθητικών μέσων και προγραμμάτων, και εκμάθηση των δεξιοτήτων για την ανεξάρτητη κίνηση και πρόσβαση σε δημόσιους χώρους.

Εκπαίδευση: Η παράλληλη στήριξη στο πλαίσιο της εκπαίδευσης μπορεί να βοηθήσει τους κηδεμόνες να κατανοήσουν τις εκπαιδευτικές ανάγκες των παιδιών τους και να αναπτύξουν στρατηγικές για την υποστήριξη της μάθησής τους. Μπορεί να παρέχει συμβουλές και κατευθυντήριες γραμμές για την προσαρμογή του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος, την παροχή ειδικών μαθησιακών υπηρεσιών και τη συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς για την αποτελεσματική υλοποίηση των προγραμμάτων εκπαίδευσης.

Η παράλληλη στήριξη συμβάλλει στην κατάκτηση μαθησιακών οροσήμων, στην βελτίωση της ποιότητας ζωής του παιδιού και κατά προέκταση και των γονιών του, στην συναισθηματική και ψυχική του υγεία, στο χτίσιμο της αυτοπεποίθησής του και στην ανώδυνη σχολική του προσαρμογή. Καταφέροντας όλα τα παραπάνω έχουν θετική επίδραση στην αυτόνομη διαβίωσή τους επηρεάζοντας παράλληλα και την ποιότητα ζωής της οικογένειάς τους.

Η παροχή παράλληλης στήριξης είναι ένας τρόπος να αντιμετωπιστεί ολιστικά ο μαθητής με τη βοήθεια εξατομικευμένου προγράμματος που στοχεύει όχι μόνο στη βελτίωση της σχολικής τους επίδοσης αλλά και στην κοινωνικοποίησή τους, την οριοθέτηση της συμπεριφοράς τους, τη δυνατότητα να αναπτύσσουν στενές διαπροσωπικές σχέσεις.

Ο μαθητής αλλά και οι γονείς/κηδεμόνες έχουν έναν ειδικό παιδαγωγό στον οποίο μπορούν να απευθυνθούν ανά πάσα στιγμή για την από κοινού συζήτηση και επίλυση ποικίλων προβλημάτων. Η παράλληλη στήριξη είναι η άμεση γέφυρα της εκπαίδευσης του μαθητή και της συνέχειας στο σπίτι. Είναι ο κρίκος για να παρέχει άμεση βοήθεια στο παιδί στο σχολείο και να επικοινωνεί με τον κηδεμόνα ακόμα και σε καθημερινή βάση. Με αυτόν τον τρόπο ο κηδεμόνας νιώθει εμπιστοσύνη και ασφάλεια για την παραμονή του μαθητή στο σχολείο, θεωρεί ότι του παρέχονται καλύτερες δυνατότητες εκπαίδευσης αφού υπάρχει αποκλειστικά κάποιος για το μαθητή εκεί. Το τρίγωνο οικογένεια-εκπαιδευτικός παράλληλης στήριξης-σχολείο είναι ένα θεραπευτικό τρίγωνο που επιβάλλεται να λειτουργεί με σεβασμό, κατανόηση, αλληλοβοήθεια, συνεργασία και στήριξη. Η εναλλαγή των ρόλων θα πρέπει να γίνεται με απόλυτη συνεννόηση και συγκατάθεση και των δύο πλευρών προκειμένου να διευκολυνθεί η όλη εκπαιδευτική διαδικασία ενώ θα πρέπει να γίνεται η παράλληλη στήριξη με τέτοιο τρόπο ώστε να καλύπτονται οι ανάγκες του συνόλου της τάξης και παράλληλα τα παιδιά της παράλληλης στήριξης να αισθάνονται ισότιμα με τα άλλα παιδιά και καθόλου μειονεκτικά.

Ο εκπαιδευτικός παράλληλης στήριξης έχει άμεση γνώση των ιδιαίτερων αδυναμιών αλλά και ικανοτήτων/κλίσεων και επιθυμιών των μαθητών τους. Ως εκ τούτου μπορεί να κάνει προτάσεις και ως προς τον επαγγελματικό προσανατολισμό στις πιο μεγάλες τάξεις αλλά και ως προς την περαιτέρω καλλιέργεια των ιδιαίτερων χαρισμάτων τους.

Οι διευθυντές των σχολείων επεσήμαναν ότι για την καταπολέμηση του στίγματος της αναπηρίας στην κοινωνία, η παράλληλη στήριξη υλοποιεί εξατομικευμένα προγράμματα με στόχο την ανάπτυξη δεξιοτήτων που θα ενισχύσουν την κοινωνική ένταξη των μαθητών. Επιπλέον, δημιουργείται αίσθηση ασφάλειας στους γονείς καθώς είναι μια πηγή πληροφόρησης και υποστήριξης τους, με το εξειδικευμένο προσωπικό που διαθέτουν, το οποίο είναι άμεσα στη διάθεση του κάθε κηδεμόνα και μάλιστα γνωρίζοντας καλά το κάθε παιδί. Μπορούν να δώσουν απαντήσεις σε διάφορους προβληματισμούς αλλά και να αποσυμφορίσουν του γονέα του κάθε παιδιού που υποστηρίζουν, γιατί το παρακολουθούν καθημερινά και στενά και είναι σε θέση να γνωρίζουν τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία του, τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντά του.

Οι κηδεμόνες από την πλευρά τους επισημαίνουν ότι η παράλληλη στήριξη βοηθά τον μαθητή να ενταχθεί στο σύνολο και να αποκτήσει φίλους, καθώς και στο μαθησιακό κομμάτι, αλλά και τους υπόλοιπους μαθητές ως προς την κατανόηση και την αποδοχή του μαθητή. Η παροχή παράλληλης στήριξης συμβάλλει πολύ αποτελεσματικά στην επίλυση προβλημάτων που πιθανών να προκύψουν στους γονείς και κηδεμόνες των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Όπως ανέφεραν, η παράλληλη στήριξη ωφελεί και συμβάλλει με μια πολυδιάστατη, ολοκληρωμένη και αποτελεσματική υποστήριξη του μαθητή, τόσο σε ως προς την αυτονομία του με καθημερινή πρακτική, όσο ως προς στις επιδόσεις του (με πλήρωση κενών και εξειδικευμένη-εξατομικευμένη-ενισχυμένη εξάσκηση), αλλά και με ψυχολογική υποστήριξη (συζητήσεις, συμβουλευτική, εντοπισμός ζητημάτων κλπ), δημιουργώντας ένα πλέγμα πολύπλευρης αρωγής και μια αίσθηση ασφάλειας και σταθερότητας για τον μαθητή και τους γονείς.

Προβλήματα που προκύπτουν με την αλλαγή του εκπαιδευτικού προσωπικού κάθε έτος για την ένταξη των μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (π.χ. ανάπτυξη ουσιαστικών σχέσεων) -Προτάσεις επίλυσης

Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι η αλλαγή του εκπαιδευτικού προσωπικού για την ένταξη των μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες κάθε έτος είναι το πιο σημαντικό πρόβλημα του συγκεκριμένου θεσμού.

Η αλλαγή του εκπαιδευτικού προσωπικού δεν βοηθάει τους μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Οι μαθητές αντιμετωπίζουν διάφορες δυσκολίες είναι μερικές φορές ευάλωτοι στις αλλαγές, και κάθε αλλαγή πολλές φορές τους καθλώνει στο ίδιο σημείο. Τα παιδιά αυτά χρειάζονται έναν άνθρωπο ως σημείο αναφοράς στο σχολικό περιβάλλον, η ψυχολογική τους κατάσταση είναι αυτή που πολύ συχνά παίζει κάρδιο ρόλο στην εξέλιξή τους. Χρειάζεται η ανάπτυξη ουσιαστικών σχέσεων, ούτως ώστε να σημειώσουν πρόοδο και η αλλαγή εκπαιδευτικού κάθε χρόνο δε βοηθάει καθόλου σε αυτό. Αντιθέτως, δυσχεραίνει πολύ το έργο.

Επιπλέον οι εκπαιδευτικοί και μέλη ΕΕΠ και ΕΒΠ που αλλάζουν ανά έτος στα σχολεία δεν μπορούν να συντονιστούν με τις πραγματικές ανάγκες των μαθητών. Μέχρι να σχηματίσουν το προφίλ του εκάστοτε μαθητή και να γίνει μια πιο ουσιαστική δουλειά, έρχεται η λήξη του σχολικού έτους. Οι μαθητές με

αναπηρίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες έχουν μία πορεία που πολλές φορές είναι αρκετά αργή. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα οι στοχοθεσίες που τίθενται να μην είναι πραγματικές, όταν μιλάμε για μαθητές με μεγάλες δυσκολίες δεδομένου ότι ένα σχολικό έτος δεν αρκεί για την απόκτηση τους. Επιπλέον, χάνεται πολύτιμος χρόνος ως προς την εξασφάλιση της εμπιστοσύνης με το νέο εκπαιδευτικό, την ανάγνωση των δυνατοτήτων του μαθητή εκ νέου και την δημιουργία ενός νέου πλαισίου στο οποίο ο μαθητής καλείται να ξαναπροσαρμοστεί.

Οι εκπαιδευτικοί πρότειναν ως τρόπους επίλυσης τους κάτωθι :

- ❖ Η εναλλαγή ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού να πραγματοποιείται ανά τρία έτη, όπου ο εκπαιδευτικός θα έχει αναπτύξει σχέση εμπιστοσύνης με το περιβάλλον του μαθητή υπό υποστήριξη, τόσο με τον ίδιο τον μαθητή όσο τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς του και θα έχει προσφέρει σε μεγάλο βαθμό ουσιαστική και με αποτελέσματα βοήθεια στον μαθητή. Στα τρία χρόνια λοιπόν, για να πραγματοποιείται και μια αλλαγή του εκπαιδευτικού προς όφελος του μαθητή θα μπορούσε να υποστηριχτεί από κάποιον άλλο εκπαιδευτικό. Θα μπορούσε να αποκομίσει άλλα θετικά και άλλη βοήθεια από κάποιον διαφορετικό εκπαιδευτικό.
- ❖ Μόνιμοι διορισμοί στα τμήματα ένταξης όσο και στα ειδικά σχολεία. Για την Παράλληλη Στήριξη θα μπορούσαν να γίνουν διετεείς συμβάσεις εργασίας ή να δημιουργηθούν οργανικές θέσεις εκπαιδευτικών στα ΚΕΔΑΣΥ που να εργάζονται στην Παράλληλη Στήριξη ή να αλλάξει ο θεσμός της Παράλληλης και να οριστεί τουλάχιστον ένας εκπαιδευτικός συμπερίληψης σε κάθε σχολείο.
- ❖ Προκήρυξη θέσεων με μακροπρόθεσμη ισχύ (για παράδειγμα, ένας εκπαιδευτικός που αναλαμβάνει έναν μαθητή που πέρασε από το ΚΕ.ΔΑ.ΣΥ. στη Β' Δημοτικού και τον αναλαμβάνει στη Γ' Δημοτικού, , να δεσμεύεται για τον συγκεκριμένο μαθητή έως και την ΣΤ' τάξη απέναντι στον μαθητή - προκήρυξη θέσεων για 4 σχολικά έτη). Αυτή η λύση θα περιόριζε, επίσης, τη μετακίνηση των εκπαιδευτικών σε ετήσια βάση από πόλη σε πόλη.
- ❖ Ένας μόνιμος εκπ/κός να έχει τα απαραίτητα προσόντα για να μπορεί να αναλάβει μαθητή παράλληλης στήριξης. Εν συνεχεία, εάν οι παιδαγωγικές σχολές γίνουν πενταετείς εντάσσοντας την ειδική αγωγή στο 5ο έτος, τότε όλοι οι εκπκ/οί σε βάθος χρόνου θα έχουν την απαραίτητη εξειδίκευση ώστε κάθε Σεπτέμβρη να μπορούν να αναλάβουν τμήμα γενικής εκπ/σης, τμήμα ένταξης ή παράλληλη στήριξη. Αποφεύγεται κατ αυτόν τον τρόπο και το burnout των εκπ/κων.
- ❖ Αν δεν είναι εφικτή η παραμονή του ίδιου δασκάλου Παράλληλης Στήριξης, καλό είναι να υπάρχει μια διαδικτυακή επικοινωνία (μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου) της νέας Παράλληλης με την παλιά ώστε να ενημερώνονται αποτελεσματικά για το μαθητή. Η έκθεση που συντάσσεται στο τέλος κάθε σχολικής χρονιάς δεν αποτελεί καλό τρόπο ενημέρωσης του νέου εκπαιδευτικού.
- ❖ Να υπάρχει η δυνατότητα (στο τέλος της σχολικής χρονιάς) να δηλώνει ο εκπαιδευτικός της Παράλληλης στήριξης την επιθυμία του να συνεχίσει και την επόμενη χρονιά με τον ίδιο μαθητή. Αυτό θα μπορούσε ενδεχομένως, να υπάρχει σαν επιλογή στη Τελική Έκθεση της Παράλληλης Στήριξης. Με αυτόν τον τρόπο, θα γνωστοποιούνταν η εν λόγω επιθυμία στους αρμόδιους φορείς και κείνοι με τη σειρά τους θα μπορούσαν να εξετάσουν το θέμα.

Στην ίδια κατεύθυνση οι διευθυντές των σχολείων θεωρούν ότι αλλαγή του εκπαιδευτικού προσωπικού κάθε έτος αποτελεί πρόβλημα για την ένταξη των μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες καθώς οι μαθητές αυτοί χρειάζονται ένα σταθερό πλαίσιο που είναι σημαντικό στην ανάπτυξη ουσιαστικών σχέσεων και πολλές φορές είναι χρονοβόρα η προσαρμογή τους στο νέο πρόσωπο. Θα ήταν ιδανικό όπως επεσήμαναν, στο τέλος της χρονιάς, με βάση το πόσο έχει βοηθήσει το παιδί ο συγκεκριμένος εκπαιδευτικός και τι σχέση έχουν αναπτύξει, να προτείνεται από το γονέα η συνέχιση της εκπαίδευσής του και την επόμενη χρονιά από τον ίδιο εκπαιδευτικό μέχρι να λήξει το διάστημα που καθορίζει η έκθεσή του από το ΚΕΔΑΣΥ. Αν ο γονέας θεωρεί ότι το παιδί του δεν έχει βοηθηθεί όπως θα έπρεπε να του δίνεται η δυνατότητα να αλλάζει εκπαιδευτικό.

Μια άλλη λύση είναι να δίνεται η δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς, εφόσον το επιθυμούν, να συνεχίσουν την εργασία τους σε ένα φορέα για τουλάχιστον 3 χρόνια. Ήτοι να μπορούν, να τοποθετούνται για τουλάχιστον 3 χρόνια σε μία περιοχή και να διαλέγουν κατά προτεραιότητα τις δομές στις οποίες εργάστηκαν την προηγούμενη σχολική χρονιά.

Σε αντίθεση με τις ανωτέρω τοποθετήσεις, κάποιοι εκ των διευθυντών θεωρούν ότι είναι αμφιλεγόμενο το ζήτημα διότι κάποιες φορές δεν συνάπτονται θετικές σχέσεις συνεργασίας με τον/την εκπαιδευτικό, οπότε η εναλλαγή των προσώπων μπορεί να λειτουργήσει και θετικά στους/στις μαθητές/τριες που χρήζουν ΕΑ. Επισημαίνουν ότι η ανάληψη των τμημάτων για 2 συνεχόμενα έτη είναι ασφαλής επιλογή, εκτός και παρατηρηθούν προβλήματα συνεργασίας κατά το 1ο έτος ανάληψης.

Αλλά και οι κηδεμόνες θεωρούν ότι η σταθερότητα, η ομαλή συνέχεια και η ισορροπία του πλαισίου στήριξης των ωφελούμενων μαθητών, συμπεριλαμβανομένων και των εκπαιδευτικών, είναι πολύ σημαντική και συμβάλλει τα μέγιστα στην αποτελεσματικότητα. Είναι διαφορετικό ένας μαθητής να συνεχίσει με τον ίδιο εκπαιδευτικό, καθώς έχει γνωρίσει ο ένας τον άλλον και τις ανάγκες του, υπάρχει συνέχεια και εξέλιξη, εξοικονομείται χρόνος προς όφελος του μαθητή κλπ, από το να κάνει ένα νέο ξεκίνημα κάθε χρονιά.

Επίσης, είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη ότι οι περισσότερες περιπτώσεις ωφελούμενων μαθητών δεν είναι δεκτικοί αλλαγών, που προκαλούν άγχος, αναστάτωση και διαταράσσουν την καθημερινή ομαλότητα και σταθερότητα που έχει επιτευχθεί. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι κατά τον σχεδιασμό των δράσεων θα μπορούσε να δίνεται προτεραιότητα στους ίδιους εκπαιδευτικούς ανά μαθητή με βάσει δεδομένα περασμένων ετών καθώς να δίνεται και η δυνατότητα επιλογής στους γονείς.

Τρόπος λειτουργίας των εκπαιδευτικών μονάδων και της εκπαιδευτικής διαδικασίας κατά την πανδημία COVID-19 – Ανάδειξη αναγκών για την υποστήριξη των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Η εκδήλωση της πανδημίας COVID-19 επηρέασε τον τρόπο λειτουργίας των εκπαιδευτικών μονάδων και της εκπαιδευτικής διαδικασίας με το καθολικό κλείσιμο των σχολείων στην αρχή, κατά διαστήματα στη συνέχεια αλλά και με τη χρήση τηλεεκπαίδευσης.

Η πανδημία επηρέασε τη λειτουργία των σχολικών μονάδων στο βαθμό που δεν υπήρχε η ευκαιρία διαμόρφωσης του κλίματος της τάξης μέσα από τη δια ζώσης αλληλεπίδραση με τους συμμαθητές και τους καθηγητές. Ειδικά για τους μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες η έλλειψη της εξατομικευμένης και ευέλικτης υποστήριξης αποτέλεσε εμπόδιο στην εξέλιξή τους. Η τηλεεκπαίδευση συνέβαλε ως ένα βαθμό στην κάλυψη του κενού αυτού, αλλά δεν ήταν αποτελεσματική σε όλες τις περιπτώσεις (π.χ. σε μαθητές με ΔΕΠΥ, χαμηλό νοητικό δυναμικό και σοβαρή δυσκολία κατανόησης της προσφερόμενης γνώσης). Πολλές φορές οι μαθητές δεν έμπαιναν καν στη διαδικασία να παρακολουθήσουν και να συμμετέχουν, ενώ η προσοχή τους αφαιρούνταν πολύ πιο εύκολα από εξωτερικά ερεθίσματα. Τα παιδιά δεν ήταν τόσο εξοικειωμένα με τη διαδικασία (κάνω μάθημα και παράλληλα λαμβάνω επεξηγήσεις από ειδικό βοηθητικό προσωπικό) και η τεχνολογία δεν διευκόλυνε την άμεση επικοινωνία. Αναδείχθηκε η ανάγκη εύρεσης νέων μεθόδων παρουσίασης της γνώσης ώστε να είναι εύληπτη και να προκαλεί το ενδιαφέρον.

Επιπλέον, οι εκπαιδευτικές μονάδες που υποστηρίζουν μαθητές με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες δεν διέθεταν την υλικοτεχνική υποδομή η οποία απαιτούνταν προκειμένου οι μαθητές να ωφεληθούν στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Δεν υπήρχαν ούτε ειδικά πληκτρολόγια, ούτε ειδικές προσαρμογές στην οθόνη, ούτε ειδικά ποντίκια, ούτε το software κ.τ.λ., για να υποστηριχθεί ένα τέτοιο εγχείρημα.

Όταν τα σχολεία άνοιξαν, αναδείχθηκε πιο έντονα η ανάγκη των μαθητών να προσαρμοστούν ξανά στο σχολικό περιβάλλον σύμφωνα με τα ισχύοντα μέτρα τόσο από τον εκπαιδευτικό της Παράλληλης ή τον εκπαιδευτικό του τμημάτων ένταξης. Οι σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής επηρεάστηκαν πιο πολύ στο πρώτο lockdown καθώς έπρεπε να βρεθούν τρόποι υποστήριξης των μαθητών με αναπηρία ή και ΕΕΑ μέσω της τεχνολογίας. Ακόμα μετά ήταν πιο δύσκολη η προσαρμογή τους στην επιστροφή στο σχολείο. Τα ειδικά σχολεία έμειναν ανοιχτά χωρίς να μπορούν να εφαρμοστούν μέτρα προστασίας στους μαθητές λόγω αναπηρίας με αποτέλεσμα τον κίνδυνο υγείας των εκπαιδευτικών αλλά και των μαθητών.

Σύμφωνα με τους διευθυντές των σχολείων, η εκδήλωση της πανδημίας COVID-19 επηρέασε τόσο τον τρόπο λειτουργίας των εκπαιδευτικών μονάδων όσο και την εκπαιδευτική διαδικασία σε όλα τα επίπεδα, με αποτέλεσμα να αναδειχθούν νέες ανάγκες σε υλικοτεχνική και ψηφιακή υποδομή τόσο στη σχολική μονάδα όσο και σε όλη τη σχολική κοινότητα. Η μετάβαση στην απομακρυσμένη εκπαίδευση, η απουσία φυσικής παρουσίας και προσωπικής επαφής με τους δασκάλους, η απομόνωση, η έλλειψη κοινωνικής αλληλεπίδρασης επηρέασαν την ψυχολογική και μαθησιακή κατάσταση των μαθητών. Ο εγκλεισμός στο σπίτι, δημιούργησε περισσότερα προβλήματα συμπεριφοράς στα παιδιά και τους γονείς τους. Η επαναφορά τους στην κανονικότητα καθυστέρησε και την πρόδό τους.

Πολλά από τα παιδιά δεν μπόρεσαν να ανταποκριθούν στο διαδικτυακό μάθημα, παρά τις προσπάθειες των εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής. Δεν είχαν όλοι οι μαθητές κατά τη διάρκεια αναστολής των σχολικών μονάδων τη δυνατότητα συμμετοχής στην τηλεεκπαίδευση και πολύ περισσότερο μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες καθώς είτε δεν είχαν τις υποδομές για παρακολούθηση είτε δεν ήταν αυτόνομοι και οι γονείς είτε δεν είχαν τις γνώσεις να τους βοηθήσουν είτε δεν είχαν το χρόνο λόγω

εργασιακών υποχρεώσεων. Σίγουρα, αναδείχθηκε η ανάγκη σχεδιασμού προγραμμάτων ειδικά για τέτοιες ανάγκες, αν και σε αυτά τα παιδιά τίποτα δεν μπορεί να αντικαταστήσει τη δια ζώσης διδασκαλία και εκπαίδευση.

Οι κηδεμόνες ανέφεραν ότι η περίοδος της πανδημίας επηρέασε σαφώς και τον τρόπο λειτουργίας των εκπαιδευτικών μονάδων και της εκπαιδευτικής διαδικασίας και ανέδειξε νέα ζητούμενα και προοπτικές ανάπτυξης (και εισαγωγής και στη χώρα μας, όπως από χρόνια συμβαίνει στο εξωτερικό) νέων συστημάτων τεχνολογίας και πληροφορικής για την υποστήριξη και μαθητών με αναπηρία, τα οποία, άσχετα με τις περιόδους κρίσης, βοηθούν, συμβάλλουν και ενισχύουν την λειτουργία των εκπαιδευτικών (μονάδων και προσωπικού) και δημιουργούν παράλληλα βάσεις δεδομένων με περαιτέρω ωφέλιμες επεκτάσεις (όπως στατιστικά δεδομένα, μελέτες, δημιουργία νέων εφαρμογών κλπ).

Οι εκπαιδευτικοί δεν ήταν έτοιμοι να χρησιμοποιήσουν ψηφιακές εφαρμογές και δεν ήταν ενήμεροι για την ύπαρξη κάποιων που ίσως τους βοηθούσαν. Αναδείχθηκαν νέες ανάγκες γιατί μπορεί οι μαθητές να μην ήταν σε θέση να συγκεντρωθούν μπροστά σε οθόνες για τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα αλλά φάνηκε η ανάγκη για εναλλαγή δράσεων με τη χρήση ψηφιακών εφαρμογών.

Συμβολή της συγχρηματοδότησης από το ΕΣΠΑ στη βελτίωση των δράσεων Ειδικής Αγωγής

Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι η συγχρηματοδότηση έχει συντελέσει αποτελεσματικά στην προαγωγή των δράσεων της Ειδικής Αγωγής διότι με τους εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής διευκολύνεται η ομαλή διεξαγωγή του μαθήματος και οι μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ανταποκρίνονται με ενθαρρυντικά αποτελέσματα στην εκπαιδευτική διαδικασία. Επιπρόσθετα, μέσω των προσλήψεων δίνεται ευκαιρία σε περισσότερους εκπαιδευτικούς να ασκήσουν το επάγγελμά τους και όλο και περισσότερα παιδιά αποκτούν έτσι ενισχυτική βοήθεια στο σχολείο, γεγονός που αποδεικνύεται ευεργετικό και ωφέλιμο για αυτούς τους μαθητές. Δεδομένου ότι ο θεσμός της παράλληλης στήριξης υπάρχει σε μεγάλο βαθμό χάρη στη συγχρηματοδότηση, είναι ύψιστης σημασίας η συνέχισή της, όπως ανέφεραν. Επιπλέον, οι επιμορφώσεις αλλά και ο τεχνολογικός εξοπλισμός των τμημάτων ένταξης συμβάλλουν σημαντικά στην στήριξη και ένταξη των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, και στην όποια προσπάθεια γίνεται προς αυτή την κατεύθυνση.

Οι διευθυντές των σχολείων επίσης θεωρούν ότι η συγχρηματοδότηση των δράσεων Ειδικής Αγωγής από το ΕΣΠΑ έχει συμβάλει στη βελτίωση των δράσεων της Ειδικής Αγωγής καθώς δίνεται η δυνατότητα στελέχωσης περισσότερων σχολείων και είναι πιο αποτελεσματική η στήριξη των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Με τη στελέχωση εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής, ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών, ειδικού βοηθητικού προσωπικού δίνεται μια σημαντική υποστήριξη στους εκπαιδευτικούς της γενικής τάξης μέσα από μια συντονισμένη προσπάθεια για την άρση των δυσκολιών των μαθητών που χρήζουν υποστήριξης.

Οι κηδεμόνες των παιδιών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ανέφεραν ότι είναι πολύ σημαντική η συμβολή της συγχρηματοδότησης καθώς κάθε χρόνο προσλαμβάνεται ένας ικανοποιητικός αριθμός εκπαιδευτικών κι έτσι οι μαθητές που έχουν ανάγκη υποστηρίζονται.

Συμπληρωματικές δράσεις βελτίωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών

Οι εκπαιδευτικοί πρότειναν τις ακόλουθες δράσεις για τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών :

- ✓ Μόνιμοι διορισμοί προσωπικού σε σχολεία και δομές (ΕΔΥ, ΚΕΔΑΣΥ κ.λπ.).
- ✓ Περισσότερες επιμορφώσεις από τους αρμόδιους φορείς προς τους εκπαιδευτικούς Γενικής και Ειδικής Αγωγής σχετικά με τους στόχους και τα οφέλη της Συμπεριληπτικής Εκπαίδευσης.
- ✓ Βιωματικά εργαστήρια και δράσεις για τους μαθητές Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ώστε να έχουν θετική στάση απέναντι στα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία.
- ✓ Επιμόρφωση των Διευθυντών για την άρση κάθε φραγμού που εμποδίζει την συμπερίληψη των μαθητών με δυσκολίες.
- ✓ Επισκέψεις της ομάδας του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. στα σχολεία της δικαιοδοσίας του.
- ✓ Συμβουλευτική των γονέων μέσα από το σχολικό περιβάλλον, από ειδικούς ψυχολόγους του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.-όσον αφορά στη σωστή διαχείριση των παιδιών σε ψυχολογικό, συναισθηματικό και κοινωνικό επίπεδο- αλλά και από τον εκπαιδευτικό της τάξης, ώστε να συνεχίζεται η δουλειά του εκπαιδευτικού από τους γονείς και στο σπίτι και να ακολουθείται κοινή γραμμή σε μαθησιακό επίπεδο.
- ✓ Αύξηση του αριθμού των εκπαιδευτικών που ειδικεύονται στην Ειδική Αγωγή και των εκπαιδευτικών βοηθών, προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα και η ποσότητα των υπηρεσιών.
- ✓ Αναβάθμιση της υλικοτεχνικής υποδομής των σχολικών μονάδων Ειδικής Αγωγής, προκειμένου να διευκολυνθεί η επικοινωνία, η διδασκαλία και η παροχή υπηρεσιών στους μαθητές.
- ✓ Παροχή επιπλέον κατάρτισης και εκπαίδευσης στους γονείς και τους κηδεμόνες των μαθητών με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, προκειμένου να βελτιωθεί η ικανότητά τους να υποστηρίξουν και να συνεργάζονται με τους εκπαιδευτικούς.
- ✓ Προαγωγή της καινοτομίας και της έρευνας στον τομέα της Ειδικής Αγωγής, προκειμένου να αναπτυχθούν νέες μέθοδοι και πρακτικές.
- ✓ Η δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού ανά κατηγορία αναπηρίας ή ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών κι ο εμπλουτισμός, του ήδη υπάρχοντος από π.χ. *prosvasimo*, ΙΕΠ για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση η δυνατότητα ελεύθερης πρόσβασης ή απόκτησης εκπαιδευτικών λογισμικών από τα σχολεία, η επιμόρφωση στη δημιουργία *animation*, *comics* κλπ.
- ✓ Δημιουργία εγχειριδίου με ομαδοποιημένες τις μαθησιακές δυσκολίες και αναπηρίες που συνήθως συναντώνται στα σχολεία γενικής αγωγής και τους γενικότερους στόχους που πρέπει να τίθενται ανά ομάδα.
- ✓ Πιλοτικά προγράμματα ευαισθητοποίησης σε θέματα ειδικής αγωγής κι ενταξιακής κουλτούρας στους μαθητές και γονείς των σχολικών μονάδων όπου συνεκπαιδεύονται μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

- ✓ Σύσταση ΕΔΥ σε περισσότερες σχολικές μονάδες
- ✓ Βελτιωμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας για μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες
- ✓ Στελέχωση των σχολείων και των ΚΕΔΑΣΥ από την αρχή της χρονιάς με το απαραίτητο προσωπικό ειδικής αγωγής
- ✓ Αξιολόγηση και καταγραφή της εικόνας των μαθητών/τριων από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. εντός του σχολικού περιβάλλοντος και για μεγάλο χρονικό διάστημα και όχι για λίγες ώρες μέσα σε δωμάτια που το πλαίσιο και οι ρυθμοί είναι διαφορετικά από αυτά του μαθητή/τριας.
- ✓ Δημιουργία τμημάτων ένταξης και ενίσχυση της Παράλληλης Συν-εκπαίδευσης στην δευτεροβάθμια και ιδιαίτερα στο Λύκειο όπου φαίνεται να υπολείπεται η παροχή υποστήριξης, στα μαθήματα Φυσικών Επιστημών ειδικότερα, όπου οι απαιτήσεις είναι πολλές.
- ✓ Διεύρυνση ωραρίου στο τμήμα ένταξης και παράλληλης στήριξης
- ✓ Ατομικοποιημένο πρόγραμμα εκπαίδευσης: Οι μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες χρειάζονται ατομικοποιημένα προγράμματα εκπαίδευσης που να ανταποκρίνονται στις ατομικές τους ανάγκες και δυνατότητες. Η ανάπτυξη και υλοποίηση ατομικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων που λαμβάνουν υπόψη τις ατομικές ιδιαιτερότητες και ανάγκες των μαθητών είναι απαραίτητη.
- ✓ Θα ήταν σημαντικό να συζητηθεί και να σχεδιαστεί η δημιουργία σχολικών μονάδων ειδικής αγωγής διαφορετικών ταχυτήτων (ενδιάμεσες σχολικές μονάδες για μαθητές που οι ανάγκες και οι ικανότητές τους δεν εμπίπτουν στα γενικά και στα ειδικά σχολεία), που να ανταποκρίνονται στις ποικίλες ανάγκες των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και δυνατότητες. Επιπλέον, είναι σημαντικό να υπάρχει σταθερό ειδικό εκπαιδευτικό και επιστημονικό προσωπικό τόσο στα ειδικά όσο και στα γενικά σχολεία.
- ✓ Σύνδεση της Πρώιμης Παρέμβασης με την υποχρεωτική φοίτηση σε σχολείο

Οι διευθυντές των σχολικών μονάδων πρότειναν επιπλέον :

- ✓ Επισκέψεις του Συμβούλου Ειδικής Αγωγής και Ενταξιακής Εκπαίδευσης στα σχολεία, τουλάχιστον μία φορά κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς
- ✓ Σύσταση Διεπιστημονικής ομάδας αξιολόγησης πριν την φοίτηση στο νηπιαγωγείο για όλα τα παιδιά
- ✓ Η δημιουργία περισσότερων τμημάτων ένταξης στα γενικά σχολεία
- ✓ Δημιουργία κλιμακίων με εξειδικευμένους επιστήμονες οι οποίοι θα επισκέπτονται τακτικά τις σχολικές μονάδες προκειμένου να βοηθούν τους εκπαιδευτικούς ΕΑΕ και να τους παρέχουν πολύτιμες, επιστημονικές συμβουλές.
- ✓ Πρόβλεψη σχολικού νοσηλευτή για κάθε σχολική μονάδα
- ✓ Λογοθεραπεία, φυσικοθεραπεία και εργοθεραπεία για τα προβλήματα του λόγου και τα κινητικά προβλήματα.

- ✓ Ίδρυση και νέων ΚΕΔΑΣΥ όπου απαιτείται για να μειωθεί ο χρόνος αναμονής για αξιολόγηση που σε πολλές περιπτώσεις είναι τεράστιος.
- ✓ Προγράμματα που θα εμπλέκουν τους μαθητές σε πολιτισμικές και περιβαλλοντικές δράσεις με βιωματική συμμετοχή -καλλιέργεια δεξιοτήτων με σεβασμό στις δυνατότητές τους -Ενίσχυση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας
- ✓ Σχολές γονέων σε μόνιμη βάση, όπου οι γονείς θα είναι σε συνεργασία με ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς και ειδικούς παιδαγωγούς.

Οι κηδεμόνες πρότειναν επιπρόσθετα τα κάτωθι :

- ✓ Αξιολόγηση στο τέλος της κάθε σχολικής χρονιάς των εκπαιδευτικών, των μονάδων, του συνόλου του έργου τους.
- ✓ Δράσεις για την κοινωνικοποίηση των παιδιών με την ανάπτυξη πρόσθετων δραστηριοτήτων, όπως τμημάτων χειροτεχνίας, φωτογραφίας, ζωγραφικής κλπ
- ✓ Επέκταση του συστήματος Ειδικής Αγωγής και στο Λύκειο Επέκταση των ειδικών εξετάσεων και για άλλες μαθησιακές δυσκολίες (ΔΕΠΥ)
- ✓ Δημιουργία ομάδων σχολείων για την ανταλλαγή καλών πρακτικών και προβλημάτων
- ✓ Η παραμονή παιδοψυχολόγου και κοινωνικού λειτουργού στον σχολικό χώρο σε καθημερινή βάση.
- ✓ Προγράμματα συναισθηματικής ανάπτυξης, κατά του σχολικού εκφοβισμού, ενίσχυση της αυτοεκτίμησης, αποσύνδεση της σχολικής επίδοσης με την ικανότητα γενικότερα, ανάδειξη ταλέντων, μείωση της ύλης, έμφαση στην ποιότητα και όχι στην ποσότητα, ενίσχυση της ενσυναίσθησης και της ουσιαστικής ένταξης.
- ✓ Συνεχής έλεγχος και αξιολόγηση διευθυντών και εκπαιδευτικών για τους τρόπους διαχείρισης των περιστατικών.

Αναγκαιότητα θεσμικών ρυθμίσεων για το σύστημα της Ειδικής Αγωγής- Προτάσεις για την παροχή βελτιωμένων υπηρεσιών

Σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς , οι θεσμικές ρυθμίσεις είναι απαραίτητες για το σύστημα της Ειδικής Αγωγής, προκειμένου να παρέχονται βελτιωμένες υπηρεσίες στους μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες καθώς και ως εγγύηση της σταθερότητας και της ποιότητας του συστήματος αποτρέποντας τη δημιουργία επιπλέον προβλημάτων. Κάποιες θεσμικές ρυθμίσεις που θα μπορούσαν να βελτιώσουν το σύστημα της Ειδικής Αγωγής είναι:

- ✓ Αλλαγές στα προγράμματα βασικών σπουδών των εκπαιδευτικών γενικής αγωγής, εστιασμένες σε θέματα ειδικής αγωγής (2 έτη κοινά για όλους τους εκπαιδευτικούς κι έπειτα, εξειδίκευση σε γενική ή ειδική αγωγή).
- ✓ Στελέχωση των σχολικών μονάδων με υψηλά ειδικευμένους επαγγελματίες σε θέματα ειδικής αγωγής κι εκπαίδευσης (ύπαρξη λογοθεραπευτών, εργοθεραπευτών και ψυχολόγων και στα γενικά σχολεία).

- ✓ Δημιουργία δικτύων συνεργασίας μεταξύ σχολείου - οικογένειας - κοινότητας, με έμφαση στη λειτουργικότητα των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και στην άρση των αποκλεισμών που την εμποδίζουν
- ✓ Έγκαιρη αξιολόγηση των μαθητών από τα αρμόδια διαγνωστικά κέντρα (στελέχωση με περισσότερο προσωπικό)
- ✓ Σαφείς όροι λειτουργίας του θεσμού της παράλληλης στήριξης ώστε να μην υπάρχουν παρερμηνείες.
- ✓ Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της Ειδικής Αγωγής και προσαρμογή της παρεχόμενης στήριξης, με σχετικές θεσμικές ρυθμίσεις, σε βάθος χρόνου για τη ζωή και πρόοδο του κάθε ωφελούμενου παιδιού.
- ✓ Αύξηση των κονδυλίων που αφορούν απευθείας στις ανάγκες της ειδικής αγωγής είτε με έμμεσες παρεμβάσεις στην ποιοτική και ποσοτική αναβάθμισή της σε επίπεδο υποδομής.
- ✓ Απαραίτητη η στελέχωση των τμημάτων ένταξης να γίνεται από εκπαιδευτικούς που έχουν προϋπηρεσία.
- ✓ Ανάπτυξη ευέλικτων Προγραμμάτων Σπουδών με ευρύτητα ως προς τη δράση του εκπαιδευτικού για τη διδασκαλία της διδακτέας ύλης
- ✓ Η διαμόρφωση ενός εθνικού πλαισίου για την Ειδική Αγωγή και τη διασφάλιση της συνέπειας των προγραμμάτων σε όλη τη χώρα.
- ✓ Η διασφάλιση της εκπαίδευσης και κατάρτισης των εκπαιδευτικών που αναλαμβάνουν τη διδασκαλία των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- ✓ Η παροχή πλήρους και κατάλληλης ενημέρωσης στους γονείς και τους κηδεμόνες σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες της Ειδικής Αγωγής.
- ✓ Μείωση της γραφειοκρατίας ώστε να μπορούν οι εκπαιδευτικοί να κινούν τις διαδικασίες για ειδικό βοηθητικό προσωπικό ή παράλληλη στήριξη χωρίς καθυστερήσεις.
- ✓ Επανεξέταση του προγράμματος σπουδών των ΕΝΕΓΥΛ
- ✓ Διαφοροποίηση της διδακτέας όσο και της εξεταστέας ύλης για τους μαθητές ΕΑΕ.
- ✓ Δημιουργία ΤΕ σε ΟΛΑ τα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
- ✓ Να δίνεται παράλληλη στήριξη σε μαθητές με ΝΥ και ΔΕΠΥ (στη βθμια).
- ✓ Να εξετάζονται προφορικά μαθητές με ΝΥ.
- ✓ Να καταργηθεί η Τράπεζα Θεμάτων στα ΕΝΕΕΓΥΛ (καθώς προστίθεται μια επιπλέον -άνευ λόγου- δυσκολία για τους μαθητές).
- ✓ Ψυχολόγοι και κοινωνικοί λειτουργοί να διατίθενται για περισσότερες μέρες την εβδομάδα στο σχολεία
- ✓ Υποχρεωτική εξέταση όλων των μαθητών κατά την είσοδο τους στην υποχρεωτική εκπαίδευση με την εγγραφή τους δηλαδή στο προνήπιο το αποτέλεσμα να είναι περισσότερο δεσμευτικό για τους γονείς
- ✓ Σαφές νομοθετικό πλαίσιο για τη συνεργασία των εκπαιδευτικών Ειδικής και Γενικής στα πλαίσια των αναλυτικών προγραμμάτων

- ✓ Η Ειδική Αγωγή να πλαισιωθεί από συγκεκριμένη νομοθεσία που να ορίζει με σαφήνεια υποχρεώσεις, δικαιώματα και όρια δράσης όλων των εμπλεκομένων.
- ✓ Αλλαγή πλαισίου λειτουργίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση με διαχωρισμό από αυτό της πρωτοβάθμιας.
- ✓ Επικαιροποίηση των αναγκών της ειδικής αγωγής με τη δημιουργία νέων σχολικών μονάδων που να ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες εκπαίδευσης των ατόμων με αναπηρία (π.χ. Αλλαγή του πλαισίου λειτουργίας των ΕΕΕΕΚ κλπ)
- ✓ Το ΙΕΠ να μεριμνήσει για την αναμόρφωση των ΑΠΣ-ΔΕΠΣ με τη μείωση της ύλης στα προγράμματα των τάξεων του Δημοτικού Σχολείου και την παροχή πιο αναλυτικών οδηγιών διδασκαλίας σε περίπτωση που υπάρχουν παιδιά με δυσκολίες στην τάξη. Επίσης, να προτείνει στους εκπαιδευτικούς διδακτικές μεθόδους και τεχνικές όπως η διαφοροποίηση και η εξατομίκευση της διδασκαλίας και παραδείγματα υλοποίησης δραστηριοτήτων που ανταποκρίνονται σε αυτές τις τεχνικές διδασκαλίας, μέσα στη γενική τάξη.
- ✓ Οι ΕΔΥ των ομάδων των σχολείων να συναντιούνται στην αρχή της σχολικής χρονιάς και να προτείνουν συγκεκριμένα συγγράμματα, λογισμικά, παιδαγωγικό υλικό και ν' αποκτούν άμεση πρόσβαση σ' αυτά στη συνέχεια. Οι γονείς παιδιών με ειδ. εκπ. ανάγκες , εφόσον έχουν προτάσεις, να τις καταθέτουν στον διευθυντή του σχολείου με την έναρξη της σχ. χρονιάς.
- ✓ Σαφής προσδιορισμός του πλαισίου της Παράλληλης Στήριξης -Συνεκπαίδευσης και δημιουργία οργανικών θέσεων για μόνιμους διορισμούς όλων των ειδικοτήτων με εξειδίκευση στη Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση
- ✓ Άμεση κατάργηση της τροπολογίας που αναφέρεται στον διορισμό σε τμήματα ένταξης φιλολόγων και μαθηματικών μόνο σε σχολεία με κάτω από 300 μαθητές, και διορισμό επιπλέον ειδικότητας φυσικών επιστημών, μόνο σε σχολεία με μαθητές από 300 και άνω και ύπαρξης 15 γνωματεύσεων.
- ✓ Επαναφορά στο προηγούμενο καθεστώς όπου διορίζονταν σε όλα Φιλολόγοι και Μαθηματικοί ή εκπαιδευτικοί των Φυσικών Επιστημών(Φυσικοί, Χημικοί, Βιολόγοι, Γεωλόγοι), χωρίς τον περιορισμό των 300 μαθητών.
- ✓ Στελέχωση των ΚΕΔΑΣΥ με εκπαιδευτικούς ΕΑΕ ειδικοτήτων Φυσικών Επιστημών και άλλων ειδικοτήτων με εξειδίκευση στη ΕΑΕ, όπως τους εκπαιδευτικούς Πληροφορικής.

Σύμφωνα με τους διευθυντές των σχολικών μονάδων, ζωτικής σημασίας κρίνεται η εισαγωγή των πολιτικών εκείνων που θα αποτελέσουν πρόδρομο για την ανάπτυξη ενός υποστηρικτικού φάσματος, το οποίο θα προετοιμάζει κατάλληλα τους/τις εκπαιδευτικούς στην αποτελεσματική διαχείριση της πληθώρας των διαφορετικών μαθησιακών αναγκών των μαθητών/τριών τους. Συνεπώς, για την ανάπτυξη σχολείων που υιοθετούν συμπεριληπτικές πρακτικές και μεθόδους διδασκαλίας, καθώς και της εκπαίδευσης εκπαιδευτικών σε ζητήματα συμπερίληψης, απαιτείται συστημική μεταρρύθμιση των προγραμμάτων σπουδών προς την αντίστοιχη κατεύθυνση. Οι κύκλοι μαθημάτων της βασικής εκπαίδευσης εκπαιδευτικών ειδικής και γενικής αγωγής οφείλουν να ακολουθούν την προσέγγιση ενός ενοποιημένου μοντέλου, όπου τα ζητήματα ένταξης και διαφορετικότητας αποτελούν αναπόσπαστο

κομμάτι τους για όλους/ες τους/τις εκπαιδευτικούς, ανεξάρτητα από τις ηλικίες και τα γνωστικά αντικείμενα στα οποία εξειδικεύονται. Επιπλέον όπως πρότειναν :

- ✓ Είναι απολύτως απαραίτητη η θέσπιση δομημένων διεπιστημονικών εξατομικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων για όλους/ες τους/τις μαθητές/τριες τα οποία να εποπτεύονται και να ανατροφοδοτούνται συστηματικά.
- ✓ Ένας εκπαιδευτικός παράλληλης στήριξης για έναν μαθητή/τρια με 25 ώρες την εβδομάδα. Ο /η ίδιος/ίδια εκπαιδευτικός για τουλάχιστον τρία χρόνια με τον/την ίδιο /α μαθητή /τρια
- ✓ Έγκαιρη τοποθέτηση των εκπαιδευτικών ειδικής στις σχολικές μονάδες.
- ✓ Να καλύπτονται πάντα οι θέσεις εκπαιδευτικών στα τμήματα ένταξης
- ✓ Να υπηρετούν και να τοποθετούνται δύο και περισσότεροι εκπαιδευτικοί σε ένα τμήμα ένταξης μιας σχολικής μονάδας για να μπορούν να υποστηρίζουν αποτελεσματικά περισσότερους μαθητές.
- ✓ Αναθεώρηση του καθηκοντολογίου του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού και επιμόρφωσή τους σε θέματα οργάνωσης και λειτουργίας του σχολείου.
- ✓ Η λειτουργία του θεσμού της παράλληλης στήριξης πρέπει να λειτουργεί αναλογικά 1:1 εκπαιδευτικός- μαθητής, με άμεση πρόσληψη του εκπαιδευτικού ειδικής και πλήρη ωρολόγια υποστήριξη του μαθητή σε εβδομαδιαία βάση.
- ✓ Ο κάθε σύμβουλος ειδικής αγωγής να έχει υπό την εποπτεία του λιγότερα σχολεία ώστε να είναι περισσότερο βοηθητικός
- ✓ Οι διαγνώσεις των ΚΕΔΑΣΥ θα πρέπει να ακολουθούνται χωρίς να χρειάζεται η συγκατάθεση των γονέων (αφού οι ίδιοι αιτούνται προς το ΚΕΔΑΣΥ) που πολλές φορές ακυρώνει όλη τη διαδικασία.
- ✓ Θα πρέπει να κατοχυρωθεί νομικά η εκπαίδευση των μαθητών ΑΜΕΑ μόνο από απόφοιτους τμήματα ειδικής αγωγής σε όλες τις σχολικές μονάδες ΣΜΕΑΕ.
- ✓ Θα πρέπει να κατοχυρωθεί νομικά και ο διορισμός εκπαιδευτικών παράλληλης στήριξης σε όλα τα γενικά σχολεία.

Οι κηδεμόνες των μαθητών ανέφεραν ότι θα πρέπει να υπάρξουν θεσμικές αλλαγές στον τρόπο παροχής της γνώσης και στον τρόπο διεξαγωγής των εξετάσεων με ειδικές εξετάσεις (προφορικές, πολλαπλής επιλογής κ.τ.ο.) για τις περιπτώσεις μαθητών με μαθησιακές ή άλλες δυσκολίες και αναπηρίες. Επιπλέον, να απευθύνονται περισσότερο στη μείωση του χρόνου αναμονής των προς εξέταση αιτημάτων, στην ενίσχυση του προσωπικού (ποσοτικά και ποιοτικά) των υπηρεσιών που σχετίζονται με τη διεκπεραίωση των διαδικασιών και εμπλέκονται στις διαδικασίες, την εισαγωγή νέων τεχνολογιών και τεχνικών και τον εκσυγχρονισμό του συστήματος υποστήριξης των μαθητών σε όλα του τα στάδια (από την υποβολή του αιτήματος έως την τελική παροχή ειδικής αγωγής), την συνεχή ενημέρωση και δια βίου εκπαίδευση των εκπαιδευτικών κλπ. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να αξιολογούνται και να λαμβάνονται υπόψη οι εξατομικευμένες ανάγκες κάθε μαθητή ώστε ο βοηθός που προσλαμβάνεται να πληροί τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την κάλυψη των αναγκών του. Ο βοηθός θα πρέπει να ελέγχεται και να αξιολογείται τακτικά κατά την διάρκεια της σχολικής χρονιάς ως προς την ικανότητά του σωματική, νοητική και ψυχική να βοηθά ένα μαθητή.

Ομάδα εστιασμένης συζήτησης με Περιφερειακούς Διευθυντές –Υποστηρικτικές Δομές

Επίτευξη στόχων πολιτικής για την Ειδική Αγωγή στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Σύμφωνα με τους Περιφερειακούς Διευθυντές Εκπαίδευσης και τα στελέχη των υποστηρικτικών δομών, οι στόχοι της πολιτικής για την Ειδική Αγωγή στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, επιτυγχάνονται σε αρκετά μεγάλο βαθμό. Όπως επισημάνθηκε οι στόχοι επιτυγχάνονται ως προς το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην εκπαίδευση, καθώς και ως προς την κατανόηση και αναγνώριση της ένταξης ως ενός βασικού στόχου της εκπαιδευτικής πολιτικής. Όμως και στα τρία επίπεδα εφαρμογής της ένταξης υπάρχουν πτυχές που χρίζουν βελτίωσης, όπως οι σαφείς πολιτικές και κατευθυντήριες γραμμές (μακροεπίπεδο), η κουλτούρα των σχολικών μονάδων (μεσοεπίπεδο) και η κατάρτιση των εκπαιδευτικών στη διαφοροποιημένη διδασκαλία (μικροεπίπεδο).

Φυσικά, υπάρχουν πολλά περιθώρια ακόμη για μεγαλύτερη προσπάθεια όσον αφορά την οργάνωση και τη στελέχωση των σχολείων με ειδικευμένο προσωπικό, με τις υποδομές των μονάδων ειδικής αγωγής και των τμημάτων ένταξης και τη συνεχή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και τη συμβουλευτική γονέων που έχουν μαθητρών/τριών με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Σε σχέση με τη λειτουργία και το θεσμικό πλαίσιο καταβάλλεται προσπάθεια να εκσυγχρονιστεί και να γίνει πιο φιλικό για τους επωφελούμενους.

Είναι σημαντικό να θεσμοθετηθεί υποχρεωτικά η διαφοροποιημένη παιδαγωγική ώστε να υπάρχει η βέλτιστη αξιοποίηση του εκπαιδευτικού παράλληλης στήριξης. Κρίνεται επίσης αρνητικό το γεγονός ότι πλέον δεν υπάρχουν οι μηνιαίες υποχρεωτικές συναντήσεις συνεργασίας των εκπαιδευτικών παράλληλης στήριξης με το προσωπικό του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.

Η υποχρεωτική διετής εκπαίδευση νηπίων έχει ως αποτέλεσμα πολλά παιδιά που ξεκινούν τη σχολική τους πορεία να μην έχουν κατακτήσει τη βασική αυτοεξυπηρέτηση. Αυτό θα μπορούσε να λυθεί αν κάποια νηπιαγωγεία στελεχώνονταν εκ των προτέρων με ένα ΕΒΠ.

Στα δημοτικά σχολεία διαπιστώνεται από τη μία αύξηση των αιτημάτων παράλληλης στήριξης και είναι ιδιαίτερα θετικό ότι από την πολιτεία δίνονται πολλές πιστώσεις. Από την άλλη όμως έχουμε πλέον υποστελεχωμένα τμήματα ένταξης τα οποία ωστόσο αποτελούν τον σταθερό παράγοντα υποστήριξης σε ένα σχολείο, που μπορεί να λειτουργήσει σε πολλαπλά επίπεδα π.χ. έγκαιρη ανίχνευση, άμεση υποστήριξη, συνεργασία και υποστήριξη με εκπαιδευτικούς της τάξης κ.α. .

Τα ειδικά σχολεία λειτουργούν ακόμη αρκετά απομονωμένα και χρειάζεται να εδραιώσουν περισσότερες συνεργασίες με γενικά σχολεία ώστε να εφαρμόσουν ουσιαστικά προγράμματα συμπερίληψης-ένταξης.

Τα ειδικά νηπιαγωγεία, καθώς έχουν μικρό πληθυσμό, εξαρτώνται για τη στήριξη των μαθητών με ΕΕΠ από το ειδικά δημοτικά. Αυτό συχνά προσκρούει σε θέματα συνεργασίας.

Τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. λόγω μεγάλου όγκου αιτημάτων, δυσκολεύονται να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στις ανάγκες στήριξης των σχολείων και εκπαιδευτικών κατά την εφαρμογή των ενταξιακών προγραμμάτων.

Επίτευξη στόχων πολιτικής για την Ειδική Αγωγή στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Οι στόχοι πολιτικής για την Ειδική Αγωγή όπως στην Πρωτοβάθμια έτσι και στην Δευτεροβάθμια εκπαίδευση αποτελούν μέρος ενός ενιαίου στρατηγικού σχεδιασμού για την εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία και την προετοιμασία τους για την επαγγελματική και κοινωνική τους ένταξη. Μέσω της Ειδικής Αγωγής, παιδιά και νέοι με διάφορες εκπαιδευτικές ανάγκες, όπως αναπηρία, μαθησιακές δυσκολίες, νοητική υστέρηση, αυτισμό και άλλες διαταραχές, λαμβάνουν την υποστήριξη που χρειάζονται για να ανταποκριθούν στις εκπαιδευτικές απαιτήσεις. Αυτό τους επιτρέπει να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους, να αποκτήσουν πρόσβαση σε εκπαιδευτικό υλικό και πόρους, και να συμμετέχουν στην εκπαιδευτική και κοινωνική ζωή.

Η Ειδική Αγωγή συμβάλλει επίσης στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της ισότητας ευκαιριών. Μέσω της προσαρμογής της εκπαίδευσης στις ανάγκες κάθε μαθητή, δημιουργούνται περισσότερες ευκαιρίες για την συμμετοχή τους στην κοινωνία, την εργασία και την πολιτιστική ζωή. Μέσω της αποτελεσματικής εκπαίδευσης και υποστήριξης, προωθείται η αυτονομία και η αυτοπεποίθηση των μαθητών, ενισχύοντας την ικανότητά τους να συμμετέχουν στην κοινωνία.

Παρόλα αυτά, πάντα υπάρχουν προκλήσεις και βελτιώσεις που μπορούν να γίνουν στην εκπαιδευτική διαδικασία και την Ειδική Αγωγή. Η διασφάλιση της πρόσβασης σε υψηλής ποιότητας υπηρεσίες Ειδικής Αγωγής, η ενίσχυση της επαγγελματικής κατάρτισης των εκπαιδευτικών και η προώθηση της ευαισθητοποίησης και αποδοχής στην κοινωνία αποτελούν σημαντικά βήματα προς την προώθηση των δικαιωμάτων των πολιτών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Επιπλέον αναφέρθηκαν τα ακόλουθα που θα πρέπει να βελτιωθούν για την επίτευξη των στόχων πολιτικής για την Ειδική Αγωγή στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση :

Διαπιστώνονται δυσκαμψίες και δυσλειτουργίες όσο αφορά τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των τμημάτων ένταξης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Τα τμήματα ένταξης λειτουργούν παράλληλα με τη γενική τάξη, οπότε, λόγω και μη εφαρμογής διαφοροποιημένης παιδαγωγικής, δεν γίνεται προσπάθεια ώστε οι μαθητές να επιστρέψουν στη γενική τάξη και παραμένουν σταθερά στο τμήμα ένταξης για τα μαθήματα που διδάσκονται.

Υπάρχει μια σύγχυση για το ποια παιδιά πρέπει να προταθούν για ΕΕΕΕΚ και ΕΝΕΕΓΥΛ. Ουσιαστικά φοιτούν σχεδόν ίδιες περιπτώσεις μαθητών και στα δύο σχολεία, ενώ θεσμικά προσδιορίζεται ότι όσοι μαθητές δεν μπορούν να παρακολουθήσουν το επίπεδο του Γυμνασίου προτείνονται για ΕΕΕΕΚ. Στα τελευταία σχολεία φοιτούν παιδιά μη εκπαιδεύσιμα. Αντιθέτως ο ρόλος τους είναι να εκπαιδεύσει σχολικά εκπαιδεύσιμα παιδιά (ελαφριά νοητική αναπηρία) και ασκήσιμα παιδιά (μέτρια νοητική αναπηρία). Το ΕΝΕΕΓΥΛ δεν είναι για νοητικά ανάπηρα παιδιά , αλλά για αυτά που έχουν άλλες ειδικές

εκπαιδευτικές ανάγκες όπως μια σοβαρή δυσλεξία, μια έντονη υπερκινητικότητα, αυτισμός υψηλής λειτουργικότητας, οριακή νοημοσύνη, παραβατικές συμπεριφορές.

Συνεργασία του Συμβούλου (τέως Συντονιστή) Εκπαιδευτικού Έργου και του Συμβούλου (τέως Συντονιστή) Ειδικής Αγωγής και Ενταξιακής με το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. για την εφαρμογή προγραμμάτων αντιμετώπισης της σχολικής διαρροής μαθητών της Ειδικής Αγωγής ή/και άλλων φαινομένων όπως ο σχολικός εκφοβισμός, ο γονεϊκός ρόλος, η καταπολέμηση κάθε μορφής αποκλεισμού και διακρίσεων για την προώθηση της ενταξιακής εκπαίδευσης

Η συνεργασία μεταξύ του Συμβούλου (τέως Συντονιστή) Εκπαιδευτικού Έργου και του Συμβούλου (τέως Συντονιστή) Ειδικής Αγωγής και Ενταξιακής εκπαίδευσης με το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. μπορεί να επιτρέψει την ανάπτυξη και υλοποίηση προγραμμάτων που αντιμετωπίζουν διάφορα φαινόμενα και προκλήσεις που εμφανίζονται στο εκπαιδευτικό περιβάλλον.

Με αυτήν τη συνεργασία, μπορεί να προωθηθεί η αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής των μαθητών της Ειδικής Αγωγής, δηλαδή η προσπάθεια να αποφευχθεί η πρόωρη εγκατάλειψη του εκπαιδευτικού συστήματος από μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Επιπλέον, μπορεί να αντιμετωπιστούν φαινόμενα όπως ο σχολικός εκφοβισμός, καθώς και η καταπολέμηση κάθε μορφής αποκλεισμού και διακρίσεων, με στόχο την προώθηση της ενταξιακής εκπαίδευσης.

Το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. αποτελεί ένα ειδικευμένο κέντρο που παρέχει υποστήριξη και συμβουλές σε μαθητές, γονείς και εκπαιδευτικούς για θέματα που σχετίζονται με τη σχολική διαρροή, την αντιμετώπιση δυσκολιών στη μάθηση και την ενδυνάμωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Σε γενικές γραμμές αναφέρθηκε ότι η συνεργασία με τους συντονιστές Ειδικής Αγωγής και Ενταξιακής Εκπαίδευσης υπήρξε ικανοποιητική, με κοινές δράσεις επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών και επίσης με συνεργασία κατά την υποστήριξη των σχολικών μονάδων για τη διαχείριση ιδιαίτερα δύσκολων περιπτώσεων. Επίσης, κατά περίπτωση, υπήρξαν καλές συνεργασίες και με Συντονιστές εκπαιδευτικού έργου που είχαν την παιδαγωγική ευθύνη των σχολικών μονάδων. Παρόλα αυτά, κρίνεται ότι ακόμη κυριαρχεί η κουλτούρα ότι η ειδική αγωγή είναι κάτι ξεχωριστό από τη γενική εκπαίδευση.

Συμβολή της συνεργασίας του Σχολικού Συμβούλου (τέως Συντονιστή) Ειδικής Αγωγής και Ενταξιακής Εκπαίδευσης με τον Σχολικό Σύμβουλο (τέως Συντονιστή) Εκπαιδευτικού Έργου στην βελτίωση του συστήματος της Ειδικής Αγωγής και του θεσμού της ενταξιακής εκπαίδευσης

Η συνεργασία μεταξύ του Σχολικού Συμβούλου Ειδικής Αγωγής και Ενταξιακής Εκπαίδευσης και του Σχολικού Συμβούλου Εκπαιδευτικού Έργου είναι πολύ σημαντική για τη βελτίωση του συστήματος της Ειδικής Αγωγής και του θεσμού της ενταξιακής εκπαίδευσης. Και οι δύο αυτές θέσεις στο εκπαιδευτικό σύστημα έχουν κρίσιμο ρόλο στην υποστήριξη μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και στη διασφάλιση της επιτυχίας της εκπαίδευσής τους.

Ο Σχολικός Σύμβουλος Ειδικής Αγωγής και Ενταξιακής Εκπαίδευσης έχει εξειδικευμένες γνώσεις και εμπειρία στην υποστήριξη μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και στην ανάπτυξη ενταξιακών προγραμμάτων. Ο ρόλος του περιλαμβάνει τη συμβουλευτική και στήριξη των εκπαιδευτικών στην ανάπτυξη κατάλληλων διδακτικών προσεγγίσεων και την παροχή πληροφοριών για τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών. Επίσης, συνεργάζεται με τους γονείς, τους συναδέλφους και τους εξωσχολικούς φορείς για την ανάπτυξη ενταξιακών προγραμμάτων και τη διασφάλιση της ομαλής ενσωμάτωσης των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Ο Σχολικός Σύμβουλος Εκπαιδευτικού Έργου είναι υπεύθυνος για την εκπαίδευση και την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών. Συνεργάζεται με τους εκπαιδευτικούς για την ανάπτυξη κατάλληλων μεθόδων διδασκαλίας και την εφαρμογή και αξιολόγηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Μέσω της συνεργασίας με τον Σχολικό Σύμβουλο Ειδικής Αγωγής και Ενταξιακής Εκπαίδευσης, μπορεί να εξασφαλίσει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών και να αναπτύξει καλύτερες διδακτικές πρακτικές για την υποστήριξή τους.

Η συνεργασία αυτών των δύο θέσεων είναι σημαντική και επιτρέπει την αποτελεσματική σχεδίαση και υλοποίηση ειδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων, τη διαμόρφωση κατάλληλου εκπαιδευτικού περιβάλλοντος και τη συνεχή εκπαίδευση και υποστήριξη των εκπαιδευτικών. Με την κοινή εργασία και ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών, μπορούν να ενισχυθούν οι δυνατότητες όλων των εμπλεκόμενων και να βελτιωθεί η ποιότητα της εκπαίδευσης για τους μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Αποτελεσματικότητα λειτουργίας των ΕΔΥ- Ύπαρξη αλληλοεπικαλύψεων αρμοδιοτήτων κατά τη λειτουργία τους

Η λειτουργία των ΕΔΥ ως θεσμός αποτελεί ένα ιδιαίτερα θετικό βήμα για την υποστήριξη των σχολείων και των μαθητών. Οι Επιτροπές Διεπιστημονικής Υποστήριξης (Ε.Δ.Υ.) των σχολικών μονάδων παρέχουν υποστήριξη και συμβουλές στους εκπαιδευτικούς για την αντιμετώπιση εκπαιδευτικών προκλήσεων, όπως η συνολική ανάπτυξη των μαθητών, η εκπαίδευση μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες/αναπηρία, η καθοδήγηση εκπαιδευτικών πρακτικών κ.λπ. Ο σκοπός των Ε.Δ.Υ. είναι να προάγουν την ποιότητα της εκπαίδευσης και να βοηθήσουν στη βελτίωση των μαθησιακών εμπειριών των μαθητών. Οι Επιτροπές Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ) στις σχολικές μονάδες έχουν στόχο να παρέχουν συντονισμένη υποστήριξη και συμβουλές σε θέματα παιδαγωγικής, ψυχοκοινωνικής και ειδικής αγωγής για τους μαθητές.

Η λειτουργία των ΕΔΥ στα σχολεία είναι αναγκαία καθώς καλύπτουν σημαντικές ανάγκες μαθητών (εισαγωγική αξιολόγηση και παραπομπή στο ΚΕ.ΔΑ.ΣΥ. όπου κρίνεται σκόπιμο, ατομική συμβουλευτική και ομαδικές δράσεις), εκπαιδευτικών και γονέων (συμβουλευτική υποστήριξη, ενημερωτικές δράσεις). Το πρόγραμμα εργασίας τους ωστόσο- μια φορά την εβδομάδα σε κάθε σχολική μονάδα της ομάδας τους- αποκαλύπτει πως ο χρόνος δεν είναι αρκετός για τη διαχείριση των πολλών ζητημάτων που εμφανίζονται.

Αναφορικά με τις αλληλοεπικαλύψεις αρμοδιοτήτων των Ε.Δ.Υ., αυτό μπορεί να διαφέρει ανάλογα με την περιοχή, τη σχολική μονάδα και τους συγκεκριμένους εμπλεκόμενους φορείς. Ορισμένες φορές μπορεί να

υπάρχουν αλληλοεπικαλύψεις αρμοδιοτήτων μεταξύ των Ε.Δ.Υ. και άλλων εκπαιδευτικών οντοτήτων, όπως οι σχολικοί ψυχολόγοι ή οι ειδικοί παιδαγωγοί αλλά αυτό μάλλον λειτουργεί ενισχυτικά για το τελικό αποτέλεσμα.

Επιπλέον, με βάση την εφαρμογή του θεσμού έχει διαπιστωθεί ότι προκύπτουν αλληλοεπικαλύψεις ιδιαίτερα στον άξονα της ατομικής αξιολόγησης καθώς μαθητές ανιχνεύονται, αξιολογούνται, υποστηρίζονται με προγράμματα παρέμβασης, διαδικασία που ακολουθείται με τον ίδιο τρόπο και από ΚΕΔΑΣΥ.

Βαθμός επίτευξης ισότιμης πρόσβασης των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην εκπαίδευση μέσω της λειτουργίας του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.

Το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. σύμφωνα με τους Περιφερειακούς Διευθυντές Εκπαίδευσης και τα στελέχη των υποστηρικτικών δομών, συμβάλλουν σε πολύ σημαντικό βαθμό στην ισότιμη πρόσβαση των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μέσω των αξιολογικών εκθέσεων και των προτάσεων.

Το αντίστοιχο θεσμικό πλαίσιο που καθορίζει τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες του φορέα αποτυπώνει το όραμα και τις προσδοκίες της πολιτείας για την εφαρμογή της ενταξιακής εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο αυτό τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. αποτελούν βασικό θεσμό για την προώθηση της εκπαιδευτικής πολιτικής για την ισότιμη πρόσβαση των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην εκπαίδευση. Η επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου επιτυγχάνεται κυρίως σε ένα γενικό επίπεδο θεσμικών ρυθμίσεων.

Η έλλειψη ωστόσο χρόνου από το προσωπικό του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. για πιο άμεση, δια ζώσης συμβουλευτική, καθοδήγηση και ανατροφοδότηση προς τους εκπαιδευτικούς είναι ένας ανασταλτικός παράγοντας.

Επίσης, ο ατομικός παράγοντας συνεχίζει να παίζει σημαντικό ρόλο π.χ. η προσωπική στάση του κάθε εκπαιδευτικού απέναντι στους μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες όπως και η ανάγκη ουσιαστικής ενίσχυσης ενός συμπεριληπτικού παιδαγωγικού κλίματος στην τάξη από τους σχολικούς συμβούλους που έχουν την παιδαγωγική ευθύνη του σχολείου.

Σε επίπεδο εκπαιδευτικής εφαρμογής εντοπίζονται μεγαλύτερες δυσκολίες καθώς σε μεγάλο βαθμό η αποτελεσματικότητα του φορέα επηρεάζεται από τη συνέργεια και τον συντονισμό πολλών άλλων παραγόντων (στελέχωση φορέα, επιστημονική υποστήριξη του προσωπικού του, ίδρυση και λειτουργία ΤΕ, ΣΜΕΑΕ, Παράλληλης Στήριξης, ΣΔΕΥ – ΕΔΥ, κτλ).

Διαπίστωση διαφορών-διαστάσεων απόψεων μεταξύ των εκθέσεων αξιολόγησης – γνωματεύσεων του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. και άλλων αρμόδιων φορέων / επιτροπών

Σε κάποιες περιπτώσεις, όπως αναφέρθηκε υπάρχει διάσταση απόψεων μεταξύ των γνωματεύσεων του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. και άλλων φορέων. Αυτό φαίνεται να προκύπτει καταρχήν από τη διαφορετική "ιατρική" προσέγγιση και αρμοδιότητες τα οποία επηρεάζουν τις γνωματεύσεις π.χ. των ιατροπαιδαγωγικών. Το σύστημα ταξινόμησης και προσδιορισμού των δυσκολιών είναι διαφορετικό π.χ. ICD 10, συχνά φαίνεται να επηρεάζεται η διάγνωση από την ανάγκη να συνταγογραφηθούν θεραπευτικά προγράμματα π.χ. συναντάται πέρα του αναμενόμενου η διάγνωση "διαταραχή της άρθρωσης" ενώ συνήθης διάσταση

μπορεί να αφορά το δίπολο "ειδικές μαθησιακές δυσκολίες - γενικευμένες μαθησιακές δυσκολίες". Επίσης, ενώ είναι πλέον σαφές ότι τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. έχουν την αποκλειστική αρμοδιότητα για το πλαίσιο φοίτησης του μαθητή, συνεχίζεται να αναγράφεται συχνά σε γνωματεύσεις ιατροπαιδαγωγικών πρόταση για στήριξη, ειδικά για παράλληλη στήριξη, το οποίο δημιουργεί σε ορισμένες περιπτώσεις δυσκολία στη συνεργασία του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. με τους γονείς.

Η διάσταση απόψεων (εκτός από τα WISC όπου μοιραία υπάρχει προτυποποίηση του εργαλείου οπότε και του αποτελέσματος) δεν παρατηρείται μόνο μεταξύ άλλων φορέων και των ΚΕΔΑΣΥ, αλλά δυστυχώς και μεταξύ των ίδιων των ΚΕΔΑΣΥ (αλλιώς αξιολογούν σε διάφορα ΚΕΔΑΣΥ της χώρας). Το πιο ενδιαφέρον είναι ότι μπορεί να υπάρξει διάσταση ακόμα και εντός του ίδιου ΚΕΔΑΣΥ ανάλογα με το ποια διεπιστημονική ομάδα αξιολογεί και πώς ερμηνεύει τα ""κλινικά στοιχεία"".

Όταν υπάρχει διάσταση απόψεων μεταξύ των εκθέσεων αξιολόγησης – γνωματεύσεων των ΚΕΔΑΣΥ, και των Κοινοτικών Κέντρων Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων για τον ίδιο μαθητή ή όταν οι γονείς και κηδεμόνες διαφωνούν με το αποτέλεσμα της έκθεσης αξιολόγησης – γνωμάτευσης του ΚΕΔΑΣΥ, οι γονείς ή κηδεμόνες έχουν δικαίωμα προσφυγής σε πενταμελή Δευτεροβάθμια Επιτροπή Διεπιστημονικής Αξιολόγησης (ΔΕΔΑ), που συγκροτείται με απόφαση του περιφερειακού διευθυντή εκπαίδευσης.

Παλαιότερα με τη ΔΕΔΑ(Δευτεροβάθμια Επιτροπή διεπιστημονικής αξιολόγησης) σχεδόν όλες οι εκθέσεις των ΚΕΔΔΥ-ΚΕΣΥ που έφταναν στη ΔΕΔΑ διαφοροποιούνταν, κυρίως ως προς τις εισηγήσεις. Πλέον με αλλαγή της σύνθεσης της ΔΕΔΑ δεν παρατηρείται κάτι ανάλογο.

Αξιολόγηση συνεργασίας των Επιτροπών Διεπιστημονικής Υποστήριξης με τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ

Η συνεργασία των ΕΔΥ με τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ, περιλαμβάνει την ανταλλαγή πληροφοριών, την αξιολόγηση και υποστήριξη των ατόμων, καθώς και την ανάπτυξη κοινών προγραμμάτων ή πρωτοβουλιών για τη βελτίωση της ποιότητας της υποστήριξης που παρέχεται.

Όπως, επισημάνθηκε, από την αρχή του έτους καθορίζεται το πλαίσιο συνεργασίας με τις ΕΔΥ και υπάρχει ένα καθημερινό ανοικτό δίκτυο επικοινωνίας. Γίνεται προσπάθεια για μεγιστοποίηση του χρόνου συνεργασίας. Είναι σημαντικό το γεγονός ότι σε περιπτώσεις μαθητών που έχριζαν περισσότερο συστηματικής και συστημικής προσέγγισης αξιοποιήθηκε στο μέγιστο η συνεργασία αυτή και αποδείχθηκε πολύ αποτελεσματική.

Με δεδομένες τις αντικειμενικές δυσκολίες(απόσταση, έλλειψη χρόνου , πολλές Σχολικές Μονάδες σε κάθε ΕΔΥ κ.α.) η συνεργασία είναι ικανοποιητική.

Αλλαγές που έχουν επιφέρει οι δράσεις ειδικής αγωγής που υλοποιούνται ως προς τους στόχους της ενταξιακής εκπαίδευσης

Η ειδική αγωγή αποτελεί μια προσέγγιση της εκπαίδευσης που απευθύνεται σε μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, οι οποίοι έχουν δυσκολίες στην εκπαίδευση λόγω φυσικών, νοητικών, αναπτυξιακών ή συμπεριφορικών προβλημάτων. Η ενταξιακή εκπαίδευση, από την άλλη πλευρά, αναφέρεται στην προσπάθεια ενσωμάτωσης των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο κοινό εκπαιδευτικό σύστημα και στην προώθηση της συμμετοχής τους στην κοινωνία.

Οι δράσεις της ειδικής αγωγής έχουν συμβάλει σημαντικά στην προώθηση των στόχων της ενταξιακής εκπαίδευσης. Με την παροχή εξειδικευμένης εκπαίδευσης και υποστήριξης στους μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες /αναπηρία, η ειδική αγωγή προάγει την ικανότητά τους να συμμετέχουν στο κοινό εκπαιδευτικό περιβάλλον.

Οι δράσεις της Ειδικής Αγωγής έχουν επιφέρει αλλαγές ως προς την αποδοχή της διαφορετικότητας στα παρακάτω:

α) την ολόπλευρη και αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες,

β) τη βελτίωση και αξιοποίηση των δυνατοτήτων και δεξιοτήτων τους, ώστε να καταστεί δυνατή η ένταξη ή η επανένταξη τους στο γενικό σχολείο, όπου και όταν αυτό είναι δυνατόν

γ) την αντίστοιχη προς τις δυνατότητες τους ένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα, στην κοινωνική ζωή και στην επαγγελματική δραστηριότητα και

δ) την αλληλοαποδοχή, την αρμονική συμβίωση τους με το κοινωνικό σύνολο και την ισότιμη κοινωνική τους εξέλιξη, με στόχο τη διασφάλιση της πλήρους προσβασιμότητας των μαθητών με αναπηρία και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Αυτό μπορεί να συμβάλει στη μείωση της κοινωνικής απομόνωσης και της στιγματοποίησης που μπορεί να αντιμετωπίζουν αυτοί οι μαθητές.

Οι ειδικοί εκπαιδευτικοί παρέχουν ατομικές ή ομαδικές διδακτικές παρεμβάσεις, προσαρμοσμένο υλικό και μεθόδους διδασκαλίας, καθώς και ψυχοκοινωνική υποστήριξη. Με αυτόν τον τρόπο, οι μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες /αναπηρία έχουν την ευκαιρία να αναπτύξουν τις ικανότητές τους και να ενταχθούν στην τάξη τους με τους συμμαθητές τους.

Συνολικά, η ειδική αγωγή έχει επιφέρει ουσιαστικές αλλαγές ως προς τους στόχους της ενταξιακής εκπαίδευσης με την παροχή της κατάλληλης υποστήριξης και την προώθηση της ενεργού συμμετοχής των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες/αναπηρία στο εκπαιδευτικό σύστημα και στην κοινωνία γενικότερα.

Συμπληρωματικές δράσεις για τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών

Η ειδική αγωγή αποτελεί έναν τομέα που ασχολείται με την εκπαίδευση και την υποστήριξη ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Για να βελτιωθούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες της ειδικής αγωγής, μπορούν να ληφθούν υπόψη ορισμένες συμπληρωματικές δράσεις:

Αναβάθμιση της κατάρτισης και εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών: Εκπαιδευμένο και ειδικευμένο προσωπικό είναι ζωτικής σημασίας για την παροχή υψηλής ποιότητας ειδικής αγωγής. Η συνεχής εκπαίδευση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πρέπει να ενθαρρύνεται και να υποστηρίζεται.

Επιπλέον προσωπικό και υποστήριξη: Η πρόσθετη παρουσία επιπλέον προσωπικού, όπως λογοθεραπευτές, και άλλο ειδικευμένο προσωπικό, μπορεί να βοηθήσει στην ατομική υποστήριξη και την παροχή προσαρμοσμένων μαθησιακών εμπειριών. Ειδικά οι λογοθεραπευτές θεωρούμε ότι είναι απαραίτητοι στα νηπιαγωγεία με την έκταση των προβλημάτων λόγου κι ομιλίας που παρατηρείται και λαμβάνοντας υπόψη την εισαγωγή της ξένης γλώσσας σε αυτά.

Ενίσχυση των πόρων και των εκπαιδευτικών υλικών: Απαιτούνται επαρκείς πόροι και εκπαιδευτικά υλικά που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες/αναπηρία. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει προσαρμοσμένα εκπαιδευτικά βοηθήματα, τεχνολογικές συσκευές, βοηθητικά μέσα και άλλα αναλογικά υλικά.

Ουσιαστική συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών, γονέων και ειδικών: Η συνεργασία και η επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτικών, γονέων και ειδικών είναι ζωτικής σημασίας για την αποτελεσματική υποστήριξη των μαθητών. Η διαρκής ανταλλαγή πληροφοριών, η καθοδήγηση των γονέων και η διοργάνωση συναντήσεων μπορούν να βελτιώσουν την εμπειρία των μαθητών.

Προσαρμογές στο περιβάλλον και στις δομές: Η προσαρμογή των εκπαιδευτικών χώρων, η δημιουργία προσβάσιμων περιβαλλόντων και η διασφάλιση της κατάλληλης υποδομής (όπως ασανσέρ, ράμπες πρόσβασης, κ.λπ.) μπορεί να βελτιώσει την πρόσβαση και τη συμμετοχή των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες/αναπηρία.

Σχεδιασμός και υλοποίηση προγραμμάτων εθελοντισμού και ένταξή τους στην εκπαίδευση όλων των βαθμίδων με στόχο τη μεγιστοποίηση της αλληλεπίδρασης και εμπλοκής των συμμετεχόντων σε δράσεις πρακτικής υποστήριξης ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Κάθε ειδικό σχολείο θα μπορούσε να συνδέεται και να έχει ένα κοινό μέρος στο Ωρολόγιο Πρόγραμμα με ένα τουλάχιστον γενικό, έτσι ώστε να αντιμετωπιστεί σε ένα βαθμό η απομόνωση των ειδικών σχολείων.

Ενημέρωση όλων των μαθητών ως προς τον ρόλο του εκπαιδευτικού παράλληλης στήριξης και δράσεις αποδοχής και κατανόησης της διαφορετικότητας μέσα στις σχολικές τάξεις

Ανακατεύθυνση του σχολείου προς τη συμπερίληψη και τέλος αναθεώρηση του πλαισίου λειτουργίας τους.

Αναγκαία παρακολούθηση δομημένων μεγάλης διάρκειας προγραμμάτων επιμόρφωσης για τους αναπληρωτές εκπαιδευτικούς (τμημάτων ένταξης, παράλληλης στήριξης και ειδικών σχολείων) πριν την τοποθέτησή τους σε σχολική μονάδα και την ανάληψη σχετικού έργου.

Ολιστική αντιμετώπιση των μαθητών Ειδικής Αγωγής -Προβλήματα-Τρόποι επίλυσης

Η αντιμετώπιση των μαθητών ειδικής αγωγής απαιτεί μια ολιστική προσέγγιση, που λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες τους σε όλους τους τομείς της ζωής τους. Αυτό περιλαμβάνει τόσο την ακαδημαϊκή πτυχή, όσο και την κοινωνική, συναισθηματική και σωματική τους ευημερία.

Όπως αναφέρθηκε, γίνεται μια σημαντική προσπάθεια για την ολιστική αντιμετώπιση των μαθητών όμως υπάρχουν κάποιες δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίζουν οι μαθητές Ειδικής Αγωγής όπως :

Ακαδημαϊκά προβλήματα: Ορισμένοι μαθητές ειδικής αγωγής μπορεί να αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην αναγνώριση γραμμάτων, την αριθμητική, την ανάγνωση και τη γραφή. Η προσαρμογή της διδασκαλίας με ειδικές μεθόδους, προγράμματα στήριξης και εξατομικευμένες δραστηριότητες μπορεί να βοηθήσει στην επίλυση αυτών των προβλημάτων.

Κοινωνικές δυσκολίες: Ορισμένοι μαθητές ειδικής αγωγής μπορεί να αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην αλληλεπίδραση με τους συμμαθητές τους και την ενσωμάτωση στο σχολικό περιβάλλον. Προγράμματα κοινωνικών δεξιοτήτων, ομαδικές δραστηριότητες και ευαισθητοποίηση των συμμαθητών μπορούν να βοηθήσουν στην ενθάρρυνση της κοινωνικής συμμετοχής και της αλληλεπίδρασης.

Συναισθηματικές δυσκολίες: Ορισμένοι μαθητές ειδικής αγωγής μπορεί να αντιμετωπίζουν προβλήματα όπως η αγωνία, η κατάθλιψη ή η δυσκολία στον έλεγχο των συναισθημάτων τους. Υποστήριξη από ειδικούς συμβούλους ή ψυχολόγους, διατάξεις για αποτελεσματική διαχείριση του στρες και προγράμματα αυτοσυνείδησης μπορούν να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων.

Φυσικές αναπηρίες: Ορισμένοι μαθητές ειδικής αγωγής μπορεί να έχουν φυσικές αναπηρίες που απαιτούν ειδικές φροντίδες και προσαρμογές στο σχολικό περιβάλλον. Εξοπλισμός, αναπηρικές καρέκλες, προσβασιμότητα στο κτίριο και εξειδικευμένη προσωπική βοήθεια μπορούν να εξασφαλίσουν ότι οι μαθητές αυτοί έχουν πρόσβαση σε ίσες ευκαιρίες εκπαίδευσης.

Άλλα προβλήματα που αναφέρθηκαν είναι :

Οι μειωμένες ώρες υποστήριξης μαθητών/τριών από τα τμήματα ένταξης σε σχέση με τις προτεινόμενες από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. ώρες, καθώς και οι ελλείψεις τμημάτων ένταξης κυρίως στην Προσχολική Αγωγή και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Στη σχολική ζωή δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στη γνωστική – μαθησιακή υποστήριξη των μαθητών όχι όμως στο πλαίσιο της διαφοροποιημένης διδασκαλίας ώστε οι στόχοι και οι προσπάθειες να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις δυνατότητες των μαθητών. Επιπλέον, υπάρχει σημαντική δυσκολία από μέρους των εκπαιδευτικών εφαρμογής εναλλακτικής αξιολόγησης των μαθητών ειδικής αγωγής. Οι προαναφερόμενες δυσκολίες κλιμακώνονται περισσότερο στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Τα τμήματα ένταξης λειτουργούν ανεξάρτητα και παράλληλα με τα τμήματα γενικής παιδείας. Η επίλυση του μπορεί να περιλαμβάνει τη γενίκευση της εφαρμογής της συνδιδασκαλίας δύο εκπ/κων στο τμήμα γενικής παιδείας.

Επίσης, χρειάζεται να είναι σαφέστερη, και πιο εξειδικευμένη η νομοθεσία που τα διέπει και οι αρμοδιότητες, καθήκοντα κ.λπ. ειδικά για "πολύπλοκες" και μπερδεμένες (από νομικής άποψης) περιπτώσεις.

Σε πλαίσια όπως είναι η Δευτεροβάθμια το εξεταστικό σύστημα και οι αυξανόμενες απαιτήσεις δίνουν βάρος στο γνωστικό και όχι στον ψυχολογικό και συναισθηματικό τομέα. Επιπλέον οι εκπαιδευτικοί της Γενικής Αγωγής χρήζουν ενημέρωσης για το πως θα ενισχύσουν την συμπερίληψη μέσω διαφοροποιημένης διδασκαλίας.

Η παράλληλη στήριξη έτσι όπως υλοποιείται υποστηρίζει μονομερώς την εκπαιδευτική διαδικασία και δεν ευνοεί τη συμπερίληψη εφόσον δεν προωθεί τη συνδιδασκαλία. Η συνδιδασκαλία εκπα/κου Γεν. Αγωγής και ΕΑΕ είναι η μόνη λύση.

Η ολιστική αντιμετώπιση των μαθητών θα πρέπει να γίνεται πριν καν ενταχθούν στην εκπαίδευση με τη διάγνωση του μαθητή, από τον παιδίατρο ή άλλο ειδικό. Αυτό θα βοηθούσε και το γονέα στην ενημέρωση και αποδοχή όπως και στην πρώιμη παρέμβαση.

Συνολικά, η ολιστική αντιμετώπιση των μαθητών ειδικής αγωγής απαιτεί συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών, ειδικών συμβούλων, ψυχολόγων, θεραπευτών και γονέων. Ο στόχος είναι να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον που υποστηρίζει την ανάπτυξη και την επιτυχία των μαθητών ειδικής αγωγής σε όλους τους τομείς της ζωής τους.

Ανταπόκριση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών υποστήριξης από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ στις ανάγκες των σχολικών μονάδων (υποστήριξη εκπαιδευτικών), των γονέων και ωφελούμενων μαθητών

Η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών υποστήριξης από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ ανταποκρίνεται σε ικανοποιητικό βαθμό στις ανάγκες των σχολικών μονάδων (υποστήριξη εκπαιδευτικών) όσο και των γονέων και ωφελούμενων. Στο πλαίσιο των δυνατοτήτων τους και από τη στιγμή που ξεκινά η διαδικασία διερεύνησης και αξιολόγησης, το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. ανταποκρίνεται στις ανάγκες των ωφελούμενων. Αυτό διαπιστώνεται από τη θετική ανταπόκριση που λαμβάνεται από τους γονείς που έρχονται στην υπηρεσία για να αξιολογηθεί το παιδί τους αλλά και από το γεγονός ότι, πολύ συχνά οι σχολικές μονάδες απευθύνονται στο ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. για υποστήριξη. Η μεγαλύτερη δυσκολία αφορά στην καθυστέρηση έναρξης της αξιολογικής διαδικασίας καθώς και το γεγονός ότι ο αριθμός του προσωπικού επαρκεί στο πολύ μεγάλο αριθμό αιτημάτων που κατατίθενται.

Όσον αφορά τη σχολική μονάδα, οι υπηρεσίες υποστήριξης του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ απευθύνονται στους εκπαιδευτικούς. Οι εκπαιδευτικοί λαμβάνουν υποστήριξη και συμβουλές για την αντιμετώπιση δυσκολιών που αντιμετωπίζουν στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την παροχή συμβουλών για την προσαρμογή της διδασκαλίας σε μαθητές με ιδιαίτερες ανάγκες ή δυσκολίες/αναπηρία, την υποστήριξη στην ανάπτυξη ειδικών προγραμμάτων εκπαίδευσης ή την παροχή εκπαιδευτικών υλικών.

Ως προς τους γονείς και τους ωφελούμενους μαθητές, το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ παρέχει υποστήριξη και πληροφόρηση. Οι γονείς μπορούν να λάβουν συμβουλές και καθοδήγηση σχετικά με την αντιμετώπιση των

εκπαιδευτικών αναγκών των παιδιών τους. Επίσης, μπορούν να ενημερωθούν για τα διαθέσιμα προγράμματα υποστήριξης και τις ειδικές εκπαιδευτικές υπηρεσίες που παρέχονται στα σχολεία.

Είναι γεγονός ότι οι ανάγκες των ωφελούμενων είναι πολύ μεγάλες και όσον αφορά την υποστήριξη εκπαιδευτικών και σχολικών μονάδων και όσον αφορά μαθητές και γονείς και δεν είναι πάντα εύκολο να ανταποκριθεί το ΚΕ.ΔΑ.ΣΥ. με επάρκεια σε όλες αυτές τις ανάγκες. Γίνεται όμως μεγάλη προσπάθεια παρά το μεγάλο όγκο του αξιολογικού έργου να υπάρχει ανταπόκριση στις ανάγκες των ωφελούμενων και σε μεγάλο βαθμό αυτές καλύπτονται διατηρώντας υψηλή ποιότητα παρεχόμενων υπηρεσιών. Επισημαίνεται ότι το ΚΕΔΑΣΥ δεν έχει τις δυνατότητες που θα ήθελε να έχει στην υποστήριξη - παροχή υπηρεσιών μέσω παρεμβάσεων σε κάθε σχολική μονάδα ξεχωριστά. Απαιτείται στελέχωση με μόνιμο και κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό, εργαλεία αξιολόγησης, αίθουσες και χώροι ανάλογοι, λιγότερη γραφειοκρατία.

Το βασικό ζητούμενο είναι ότι λόγω φόρτου εργασίας των ΚΕΔΑΣΥ η ταχύτητα ανταπόκρισης και η δυνατότητα η υποστήριξη να είναι σταθερή και διαρκής.

Συνολικά, η ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ επιδιώκει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των ωφελούμενων, δηλαδή των εκπαιδευτικών, των γονέων και των μαθητών. Οι υπηρεσίες παρέχονται με στόχο την επίτευξη καλύτερων εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων και την υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

Αίτημα εξέτασης του ωφελούμενου από το ΚΕ.Δ.Α.ΣΥ.

Η αναγνώριση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών/αναπηρία ενός παιδιού μπορεί να διαφέρει ανάλογα με τον γονέα και τις συγκεκριμένες ανάγκες του παιδιού. Οι ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να αναγνωριστούν μέσω διάφορων τρόπων, όπως η παρατήρηση της συμπεριφοράς και της ακαδημαϊκής απόδοσης του παιδιού, οι συνεντεύξεις με τους εκπαιδευτικούς ή άλλους ειδικούς, και οι συστάσεις από εξειδικευμένους επαγγελματίες όπως ψυχολόγοι ή λογοθεραπευτές.

Τα τελευταία χρόνια φαίνεται ότι στην πλειοψηφία τους οι γονείς ενδιαφέρονται και θέλουν να αξιολογηθεί το παιδί τους. Όταν ο γονέας αναγνωρίζει ότι το παιδί του έχει ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, μπορεί να απευθυνθεί στο ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ (Κέντρο Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Στήριξης) για να ζητήσει τη διενέργεια εξέτασης του μαθητή. Το κλειδί λοιπόν είναι αν ο κηδεμόνας αναγνωρίζει τις ανάγκες του παιδιού του τις αποδέχεται και θέλει να το βοηθήσει.

Ωστόσο, υπάρχουν και οι περιπτώσεις που οι γονείς είναι αρνητικοί. Αυτό συμβαίνει είτε γιατί δεν αναγνωρίζουν ότι το παιδί τους παρουσιάζει δυσκολίες αλλά και κάποιες φορές επειδή έχει ήδη δημιουργηθεί αρνητικό κλίμα στο σχολείο καθώς βάζονται για τις δυσκολίες του παιδιού τους ειδικά όταν είναι θέμα συμπεριφοράς.

Στην πράξη παρατηρούνται επίσης, πολλές περιπτώσεις, όπου κάτι τέτοιο το στερείται κάποιος μαθητής (και δεν ωφελείται) λόγω αντιδικίας για προσωπικούς λόγους μεταξύ του ζεύγους των γονιών. Ίσως θα έπρεπε να αλλάξει το νομικό πλαίσιο για τις περιπτώσεις που κάποιος γονιός του μαθητή (ένας από τους

δύο) δεν συναινεί σε αίτημα εξέτασης από το ΚΕΔΑΣΥ για λόγους αντιδικίας και προσωπικών εκβιασμών με τον δεύτερο γονιό του ίδιου του μαθητή.

Στην Προσχολική Εκπαίδευση επιπρόσθετα, υπάρχουν πολλές αντιδράσεις από τους γονείς όταν παραπέμπονται από τις διευθύνσεις των Σχολικών Μονάδων για αξιολόγηση των παιδιών τους. Ο Νόμος δεν προστατεύει ούτε τα δικαιώματα των παιδιών που αντιμετωπίζουν δυσκολίες ούτε τα δικαιώματα των εκπαιδευτικών αλλά ούτε τα δικαιώματα των συμμαθητών των παιδιών εφόσον δίνει την αποκλειστική ευθύνη απόφασης αιτήματος προς τα ΚΕ.ΔΑ.ΣΥ. στους γονείς. Οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν κανένα λόγο τελικά και η γνώμη τους δεν υπολογίζεται. Η συμβολή της ΕΔΥ σε αυτόν τον τομέα είναι σημαντική και διευκολύνει μέσα από τη διεπιστημονική προσέγγιση, σε μεγάλο βαθμό την προσπάθεια του σχολείου να επικοινωνήσει στον γονέα/κηδεμόνα τις ανησυχίες του ως προς τον μαθητή/τρια αλλά και την προβλεπόμενη διαδικασία για παραπομπή του /της στον φορέα.

Λειτουργία της Επιτροπής Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ) -Διαπίστωση προβλημάτων

Η Επιτροπή Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ) είναι νέος θεσμός που απαιτεί διάρκεια για να καλλιεργηθεί η αντίστοιχη κουλτούρα, να αρθούν οι αντιστάσεις των γονέων, να εξοικειωθούν οι επαγγελματίες με τις νέες πρακτικές, να αποκτήσουν σχολική -παιδαγωγική επάρκεια και εμπειρία οι ειδικοί της ψυχικής υγείας.

Τα προβλήματα που έχουν διαπιστωθεί ως προς τη λειτουργία της της Επιτροπής Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ) είναι τα ακόλουθα :

- Δυσκολία εδραίωσης κλίματος ουσιαστικής συνεργασίας μεταξύ των μελών της Ε.Δ.Υ. και του υπόλοιπου εκπαιδευτικού προσωπικού του σχολείου.
- Δυσκολία ελέγχου της μεγάλης ροής των αιτημάτων που φτάνουν στην Ε.Δ.Υ. και προτεραιοποίησής τους.
- Άνιση επιβάρυνση του ΕΕΠ της ΕΔΥ με αρμοδιότητες που δεν είναι δικές τους π.χ. γραφειοκρατικά έγγραφα, διαχείριση περιπτώσεων που απαιτείται ο πρόεδρος της ΕΔΥ και διευθυντής του σχολείου να διαδραματίσει το βασικό ρόλο.
- Εδραίωση ικανοποιητικής σταθερής επικοινωνίας και σχέσεων συνεργασίας μεταξύ του ΕΕΠ της ΕΔΥ και των άλλων μελών της ΕΔΥ (του Εκπαιδευτικού Ειδικής Αγωγής και του Προέδρου (Διευθυντής).
- Δυσκολία διαχείρισης της πίεσης που προκύπτει με αποτέλεσμα να μην πραγματοποιούνται βασικές διαδικασίες της ΕΔΥ π.χ. συζήτηση με καταγραφή σε πρακτικό.
- Διαπιστώνονται προβλήματα σχετικά με το ωράριο και το πρόγραμμα των Ε.Δ.Υ., καθώς ο χρόνος που το προσωπικό βρίσκεται σε κάθε σχολική μονάδα δεν είναι αρκετός για να διαμορφώσουν και να εφαρμόσουν επιτυχώς ένα Ε.Π.Ε. πάνω στις ανάγκες του ωφελούμενου.
- Οι υποχρεώσεις των Ε.Δ.Υ. σε κάθε σχολική μονάδα είναι πολλές και διαφορετικές, γεγονός που δεν επιτρέπει την ουσιαστική γνωριμία και σύνδεση με τον κάθε μαθητή/ωφελούμενο.

- Η μεγάλη κατανομή των σχολείων που καλούνται να υποστηρίξουν τα μέλη του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού δεν επιτρέπει την πλήρη άσκηση των προβλεπόμενων καθηκόντων και αρμοδιοτήτων τους καθώς το πλήθος των αναγκών των σχολείων είναι μεγάλο και ο χρόνος αντιμετώπισής τους ασφυκτικός. Κρίνεται σημαντική η μείωση του αριθμού ανάθεσης των σχολείων σε κάθε ΕΔΥ με αύξηση του αριθμού ίδρυσής τους.
- Μεγάλη γραφειοκρατία και δυσκολίες συντονισμού, οργάνωσης και επικοινωνίας όλων των εμπλεκόμενων (σχολείων, ΚΕΔΑΣΥ, ΕΔΥ κλπ)
- Έλλειψη σταθερότητας των μελών της. Κάθε χρόνο αλλάζουν και ώσπου να γνωρίσουν το σχολείο και τους μαθητές φεύγουν για να έρθουν την επόμενη χρονιά άλλοι. Επίσης η μία μέρα την εβδομάδα δεν επιτρέπει την καλή γνωριμία μεταξύ τους και την αποτελεσματική συνεργασία.
- Έλλειψη επιμόρφωσης σε θέματα διαφοροποιημένης διδασκαλίας και συνεργασίας σχολείου οικογένειας

Υφιστάμενη στελέχωση των ΚΕΔΑΣΥ

Για την αξιολόγηση της υφιστάμενης στελέχωσης των ΚΕΔΑΣΥ, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη τα κριτήρια και τους στόχους που έχουν τεθεί για τον οργανισμό αυτόν, καθώς και τις ανάγκες και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει. Η εκτίμηση της υφιστάμενης στελέχωσης μπορεί να περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία:

Ανθρώπινο δυναμικό: Είναι οι υπάλληλοι των ΚΕΔΑΣΥ κατάλληλα εκπαιδευμένοι και έχουν τις απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες για την εκτέλεση των καθηκόντων τους; (γνώση των ψυχομετρικών/διαγνωστικών εργαλείων, πολύ μικρή διδακτική εμπειρία). Τα ΚΕΔΑΣΥ θα πρέπει να στελεχώνονται με προσωπικό που έχει εμπειρία από όλες τις σχολικές δομές (τμήμα ένταξης, παράλληλη στήριξη, ειδικό σχολείο) και να είναι πιστοποιημένοι στη χορήγηση των αξιολογικών εργαλείων.

Απόδοση: Τα ΚΕΔΑΣΥ επιτυγχάνουν τους στόχους και τις προδιαγραφές τους; Μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των χρηστών τους; Λόγω υποστελέχωσης καθυστερούν οι γνωματεύσεις και γι αυτό δεν ανταποκρίνονται έγκαιρα στα αιτήματα των σχολείων για επιμορφωτικές-ενημερωτικές επισκέψεις ή επισκέψεις σε περιπτώσεις που προκύπτουν προβλήματα και θέλουν οι εκπαιδευτικοί τη συνδρομή των στελεχών του ΚΕΔΑΣΥ (σχ. ψυχολόγοι, κλπ).

Αποτελεσματικότητα: Η στελέχωση συμβάλλει στην αποτελεσματική λειτουργία των ΚΕΔΑΣΥ και στην επίτευξη των στόχων τους; Καθώς η στελέχωση των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. αποτελείται κυρίως από αναπληρωτές και όχι μόνιμους, γεγονός που υποδεικνύει τη συχνή αλλαγή του προσωπικού και την εκ νέου εκπαίδευση και εξοικείωση των νέων εργαζόμενων κάθε χρόνο. Έτσι, δεν διατηρείται ένα σταθερό πρόγραμμα εργασίας, "κρατώντας" πίσω τα ραντεβού με τους ωφελούμενους, σε υπηρεσία με μεγάλο αριθμό αιτήσεων και εκκρεμοτήτων.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω και :

α) τις διευρυμένες αρμοδιότητες (αξιολόγηση, συμβουλευτική, ευαισθητοποίηση και υποστήριξη πολλών ομάδων στις οποίες απευθύνεται ο φορέας), του φορέα βάσει του θεσμικού του ρόλου

β) την αναγκαιότητα διαχείρισης μεγάλου όγκου αιτημάτων αξιολογήσεων

γ) την αναγκαιότητα διαχείρισης αυξημένων περιστατικών παραβατικής συμπεριφοράς και γενικότερα κρίσεων, στις σχολικές μονάδες

Θα λέγαμε ότι η υφιστάμενη στελέχωση των ΚΕΔΑΣΥ κρίνεται ότι είναι αρκετά ικανοποιητική αλλά έχει πολλά περιθώρια βελτίωσης.

Επάρκεια μεθοδολογικών εργαλείων που διατίθενται στα ΚΕΔΑΣΥ για την αξιολόγηση των ωφελούμενων

Τα μεθοδολογικά εργαλεία ως ένα βαθμό είναι επαρκή. Τα ψυχομετρικά εργαλεία εκτίμησης νοητικού δυναμικού που χρησιμοποιούν οι ψυχολόγοι δόθηκαν στα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. κατόπιν επιμόρφωσης την προηγούμενη σχολική χρονιά. Τα εργαλεία που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί είναι, είτε σταθμισμένα πριν είκοσι περίπου χρόνια, είτε άτυπα που κατασκευάζουν οι ίδιοι. Επίσης, χρησιμοποιούνται εργαλεία που υπάρχουν ελεύθερα στο διαδίκτυο (π.χ. τα 12 εργαλεία). Τις περισσότερες φορές γίνεται κλινική αξιολόγηση. Εκεί η εμπειρία έχει μεγαλύτερη σημασία από το εργαλείο.

Όσο αφορά άλλα μεθοδολογικά εργαλεία π.χ. πρωτόκολλα αξιολόγησης, επικαιροποιημένα διαγνωστικά κριτήρια, δεν έχει γίνει καμία επιμόρφωση του προσωπικού των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. τουλάχιστον τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια.

Παρόλο που έγινε μια σημαντική προσπάθεια από την πολιτεία με τη χορήγηση ψυχομετρικών εργαλείων για την αξιολόγηση των νοητικών δεξιοτήτων, επισημαίνονται τα εξής:

Ο αριθμός τους σαφώς δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες. Επίσης, χωρίς ρύθμιση παραμένει η οικονομική κάλυψη των αναλωσίμων των ψυχομετρικών εργαλείων όταν αυτά εξαντλούνται.

Συνεπώς υπάρχει ανάγκη για σταθμισμένα εργαλεία διάγνωσης, των δυσκολιών μάθησης (ανάγνωση, γραφή, και για όλες τις ειδικότητες που απαρτίζουν τη διεπιστημονική ομάδα (Εκπαιδευτικούς, Λογοθεραπευτές, Εργοθεραπευτές). Επίσης, απουσιάζουν τα παιδαγωγικά και μαθησιακά εργαλεία, τα οποία είναι εξίσου απαραίτητα με τα ψυχομετρικά.

Εμπόδια ή δυσκολίες για την παροχή των υπηρεσιών των ΚΕ.ΔΑ.ΣΥ.

Τα εμπόδια που αναφέρθηκαν ότι αντιμετωπίζουν τα ΚΕ.ΔΑ.ΣΥ. είναι τα ακόλουθα :

- Έλλειψη επικαιροποιημένων κριτηρίων κατηγοριοποίησης εκπαιδευτικών αναγκών με εκπαιδευτικό προσανατολισμό, πρωτόκολλων αξιολόγησης και εργαλείων
- Η δέσμευση ακολουθίας των προτάσεων των εκθέσεων από τους γονείς
- Η αποσαφήνιση κριτηρίων και προϋποθέσεων παροχής "παράλληλης στήριξης" στους μαθητές
- Στελέχωση με αναπληρωτές που μπορεί να έχουν και μηδαμινή εμπειρία στην εκπαίδευση. Η χαμηλή ετοιμότητα των νέων μελών να ανταποκριθούν στη διαδικασία της αξιολόγησης καθώς επίσης και αυτής της διεπιστημονικής προσέγγισης. Κατά συνέπεια στην έναρξη κάθε σχολικού

έτους προκύπτει η ανάγκη συστηματικής επιμόρφωσης ως προς την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

- Η απουσία τυποποιημένων εγγράφων που αξιοποιούνται σε όλες τις φάσεις λειτουργίας του ΚΕΔΑΣΥ ώστε να διασφαλίζεται η ενιαία λειτουργία τους σε όλη την Ελλάδα.
- Πολλαπλές αρμοδιότητες ψυχολόγων (αντιμετωπίζεται με προσλήψεις ώστε να υπάρχει επιμερισμός των καθηκόντων πχ Αξιολογικές Εκθέσεις, συμβουλευτική στο χώρο του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ, υποστήριξη σχολικών μονάδων).
- Η έλλειψη παιδοψυχιάτρων στα ΚΕΔΑΣΥ οδηγεί στο να χρειάζεται παραπομπή σε ΚΨΥ, που καθυστερεί την όλη διαδικασία.
- Οι κτιριακές υποδομές δεν είναι καλές ούτε επαρκείς με αποτέλεσμα να χρειάζεται η παραχώρηση αιθουσών σχολείων ή Δήμων για να λειτουργήσει απρόσκοπτα το ΚΕΔΑΣΥ.
- Η έλλειψη οικονομικής αυτάρκειας των ΚΕΔΑΣΥ οδηγεί σε αδυναμία κάλυψης βασικών λειτουργικών αναγκών τους που έχει ως αποτέλεσμα να αναζητείται η υποστήριξη των Σχολείων, των Δήμων καθώς επίσης και χορηγών σε κάποιες περιπτώσεις.
- Η έλλειψη μόνιμων στελεχών στα ΚΕΔΑΣΥ και ο αποκλεισμός τους από τους μόνιμους διορισμούς είναι μέγιστο θέμα και πρόβλημα.
- Μερίδα γονέων που δε συμφωνούν με τις γνωματεύσεις , δεν τις υπογράφουν και προβαίνουν συχνά σε αρνητικές συμπεριφορές προς τα μέλη της διεπιστημονικής ομάδας.
- Σημαντικό πρόβλημα είναι η μακρόχρονη αναμονή για την οργάνωση προγραμματισμένου ραντεβού, από τη στιγμή που ο γονέας θα καταθέσει το αίτημα.

Τρόπος λειτουργίας της εκπαιδευτικής κοινότητας και της εκπαιδευτικής διαδικασίας κατά την εκδήλωση της πανδημίας COVID-19- Προβλήματα στη λειτουργία των υποστηρικτικών δομών

Η πανδημία του COVID-19 είχε σημαντικές επιπτώσεις στη λειτουργία της εκπαιδευτικής κοινότητας και τη διαδικασία της εκπαίδευσης. Η χώρα μας αναγκάστηκε να λάβει μέτρα για την αποτροπή της εξάπλωσης του ιού, συμπεριλαμβανομένου του κλεισίματος σχολείων. Όπως αποδείχθηκε, αυτό οδήγησε σε έναν σημαντικό μετασχηματισμό στον τρόπο λειτουργίας της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Κάποια από τα κύρια προβλήματα που αντιμετώπισαν οι υποστηρικτικές δομές ήταν τα εξής:

Απότομη μετάβαση στην απομακρυσμένη εκπαίδευση: Πολλά συστήματα εκπαίδευσης δεν ήταν προετοιμασμένα για την απότομη μετάβαση σε απομακρυσμένη εκπαίδευση. Η ανάπτυξη και η εφαρμογή αποτελεσματικών διαδικτυακών πλατφορμών για τη διασφάλιση της συνεχούς εκπαίδευσης αντιμετώπισε πολλές προκλήσεις.

Προβλήματα πρόσβασης στην τεχνολογία: Ορισμένοι μαθητές και φοιτητές δεν είχαν πρόσβαση στην κατάλληλη τεχνολογία για την απομακρυσμένη εκπαίδευση, όπως υπολογιστές ή σταθερή σύνδεση στο διαδίκτυο. Αυτό δημιούργησε ανισότητες και προβλήματα πρόσβασης στην εκπαίδευση.

Έλλειψη διασύνδεσης και αλληλεπίδρασης: Η απομακρυσμένη εκπαίδευση μπορεί να περιορίζει τη δυνατότητα διασύνδεσης και αλληλεπίδρασης μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών/φοιτητών. Η έλλειψη φυσικής παρουσίας στην τάξη μπορεί να επηρεάσει την ποιότητα της εκπαιδευτικής εμπειρίας.

Προβλήματα ψυχολογικής ευημερίας: Η απομακρυσμένη εκπαίδευση μπορεί να προκαλέσει προβλήματα ψυχολογικής ευημερίας για μαθητές και φοιτητές. Η απομόνωση, η έλλειψη κοινωνικής αλληλεπίδρασης και οι πιέσεις της εκπαίδευσης από απόσταση μπορούν να επηρεάσουν την ψυχολογική τους κατάσταση.

Δεν ήταν δυνατή η αξιολόγηση των παιδιών εξ αποστάσεως, καθώς και ότι οι μαθητές με δυσκολίες απέκτησαν περισσότερα κενά και εμπόδια, διότι οι περισσότεροι γονείς/ωφελούμενοι δεν είχαν την δυνατότητα παρακολούθησης από υπολογιστή ή/και πρόσβασης στο διαδίκτυο.

Οι υποστηρικτικές δομές βρέθηκαν σε δυσκολότερη (έως εντελώς αδύναμη) θέση να λειτουργήσουν αποτελεσματικά ακριβώς εξαιτίας της φύσης και των (φυσικών) προϋποθέσεων μέσω των οποίων παρέιχαν τις υπηρεσίες τους, οι οποίες δεν ευνοούνται από εξ αποστάσεως συστήματα.

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση δεν έδωσε την δυνατότητα για παρεμβάσεις στα σχολεία και η μεταπανδημική εικόνα είναι ότι οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες έχουν επηρεαστεί πολύ.

Θεσμικές ρυθμίσεις για το σύστημα της Ειδικής Αγωγής

Η βελτίωση των υπηρεσιών στον τομέα της Ειδικής Αγωγής μπορεί να απαιτεί ορισμένες θεσμικές ρυθμίσεις. Ορισμένες πιθανές προτάσεις που μπορεί να ληφθούν υπόψη είναι οι εξής:

- Ενίσχυση της χρηματοδότησης: Προκειμένου να παρέχονται βελτιωμένες υπηρεσίες, μπορεί να είναι απαραίτητη η αύξηση της χρηματοδότησης που διατίθεται για την Ειδική Αγωγή. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την αύξηση του προϋπολογισμού για την κατάρτιση ειδικευμένου προσωπικού, την αγορά ειδικού εξοπλισμού και υλικών, καθώς και την υποστήριξη προγραμμάτων έρευνας και ανάπτυξης στον τομέα.
- Εκπαίδευση και κατάρτιση του προσωπικού: Η προσφορά ποιοτικών υπηρεσιών στην Ειδική Αγωγή απαιτεί ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό. Ένας τρόπος βελτίωσης των υπηρεσιών είναι η επένδυση στην εκπαίδευση και κατάρτιση των εκπαιδευτικών, ψυχολόγων, θεραπευτών και άλλων επαγγελματιών που εργάζονται στον τομέα, προκειμένου να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες και μεθόδους της Ειδικής Αγωγής.
- Αναθεώρηση των προγραμμάτων σπουδών: Οι θεσμικές ρυθμίσεις μπορούν να περιλαμβάνουν την αναθεώρηση των προγραμμάτων σπουδών στα ιδρύματα εκπαίδευσης, προκειμένου να ενσωματώνονται σύγχρονες ερευνητικές εξελίξεις και πρακτικές στην Ειδική Αγωγή. Αυτό θα βοηθούσε να παρέχονται στους μελλοντικούς επαγγελματίες τα απαραίτητα εργαλεία και γνώσεις για να ανταποκριθούν στις ποικίλες ανάγκες των ατόμων με αναπηρία.
- Ενίσχυση της συνεργασίας: Η βελτίωση των υπηρεσιών στον τομέα της Ειδικής Αγωγής μπορεί να απαιτεί την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ διαφόρων φορέων, όπως εκπαιδευτικά ιδρύματα, ψυχολόγοι, θεραπευτές, γονείς και οι ίδιοι οι μαθητές. Η δημιουργία μηχανισμών συνεργασίας και

- η αποτελεσματική επικοινωνία μεταξύ αυτών των φορέων μπορεί να συμβάλει στην αποτελεσματικότερη παροχή υπηρεσιών.
- Ίδρυση νέων Τμημάτων Ένταξης σε σχολικές μονάδες που διαθέτουν επιπλέον χώρους –αίθουσες δύνανται να παρέχουν πιο οργανωμένες και αποτελεσματικές υπηρεσίες υποστήριξης σε συνεργασία με την ΕΔΥ.
 - Επαναπροσδιορισμός του τρόπου λειτουργίας του θεσμού της Παράλληλης στήριξης και των Τμημάτων Ένταξης. Εξέταση του ενδεχόμενου κατάργησης ή συγχώνευσης των παραπάνω θεσμών και δημιουργίας ενός άλλου θεσμού, του Υποστηρικτή Εκπαιδευτικού όπου ανάλογα την οργανικότητα θα είναι τοποθετημένοι περισσότεροι του ενός εκπαιδευτικοί οι οποίοι θα υποστηρίζουν τους μαθητές με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες που φοιτούν στο σχολείο.
 - Τα αιτήματα αξιολόγησης για Παράλληλη Στήριξη και Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό να γίνονται μέσω του σχολείου και όχι κατευθείαν στα ΚΕΔΑΣΥ (για να γίνεται ένα πρώτο φιλτράρισμα καθώς τα αιτήματα για ΠΣ κατακλύζουν πια τον χρόνο των ΚΕΔΑΣΥ και θέτουν υπό αμφισβήτηση άλλους θεσμούς της Ειδικής Αγωγής όπως το Τμήμα Ένταξης και τα Ειδικά Σχολεία).
 - Καλύτερη περιγραφή του καθηκοντολογίου και της λειτουργίας των Παράλληλων Στηρίξεων
 - Πρόσληψη στα ΚΕΔΑΣΥ παιδοψυχιάτρων, ώστε να διευκολύνεται το αξιολογικό και υποστηρικτικό τους έργο.
 - Δράσεις συνεργασίας με Κ.Ψ.Υ., Ιατροπαιδαγωγικά κέντρα, Κέντρα Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων, με ημερίδες, συναντήσεις είτε ενδοϋπηρεσιακές, είτε με ευρύτερο κοινό προς ευαισθητοποίηση.
 - Βελτίωση των κτιριακών υποδομών των ΚΕΔΑΣΥ και της υλικοτεχνικής τους υποδομής.
 - Εξασφάλιση περισσότερων ψυχομετρικών εργαλείων για τα ΚΕΔΑΣΥ καθώς και εργαλείων για τη μαθησιακή αξιολόγηση των μαθητών.
 - Η λειτουργία σε γεωγραφικές ενότητες σχολικών μονάδων με ενταξιακό προσανατολισμό, ή τάξεις ένταξης οι οποίες, για να επιτελούν το ρόλο τους, θα πρέπει να καλύπτονται με το αναγκαίο προσωπικό διαφόρων ειδικοτήτων.
 - Μεγαλύτερη σαφήνεια στις οδηγίες στα ΚΕ.ΔΑ.ΣΥ. για το ποιοι μαθητές είναι για το κάθε πλαίσιο φοίτησης. Παράλληλη στήριξη σε μαθητές που δεν έχουν νοητική αναπηρία και άρα μπορούν να παρακολουθήσουν το επίπεδο της τάξης τους. Ένταξη των μαθητών με νοητική αναπηρία σε ειδικό σχολείο που πράγματι απαντά στις εκπαιδευτικές τους ανάγκες.
 - Κατάργηση του να είναι τελική απόφαση του γονέα που θα φοιτήσει το παιδί του, καθώς αυτό έρχεται σε αντίθεση με τη σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού όπου ορίζεται ως εκπαιδευτική παραμέληση η μη φοίτηση σε πλαίσιο ειδικής αγωγής για παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
 - Σχεδιασμός και υλοποίηση της Ειδικής Αγωγής από την ηλικία των 3 χρόνων
 - Σχεδιασμός και υλοποίηση προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης μετά το Λύκειο
 - Όλα τα σχολεία να περιλαμβάνουν τάξεις συμπερίληψης, ώστε να μην γκετοποιούνται μαθητές με αναπηρία.

- Αλλαγή του Νόμου σχετικά με τον τρόπο υποβολής αιτήματος αξιολόγησης προς τα ΚΕΔΑΣΥ. Ειδικά κατά την 1η εγγραφή των παιδιών στο Νηπιαγωγείο η τεκμηριωμένη γνώμη του/της Νηπιαγωγού θα πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψιν σε περιπτώσεις ασυνεργασίας των γονέων και άρνησης τους να προχωρήσουν σε κατάθεση αιτήματος αξιολόγησης.
- Νέα αναλυτικά προγράμματα σπουδών ανά αναπηρία για τη Δ/βθμια Εκπ/ση
- Εισαγωγή περισσότερων ειδικοτήτων (π.χ. εκπ/κος Αγγλικής Γλώσσας με ειδικευση στην ΕΑΕ) στα Τμήματα Ένταξης
- Δυνατότητα αξιολόγησης των ωφελούμενων μαθητών στις ΣΜΕΑΕ με αναλυτική έκθεση, ώστε να υπάρχει ενεργός συμμετοχή της σχολικής μονάδας στην εκπ/κη και μαθησιακή πορεία του μαθητή

Ομάδα εστιασμένης συζήτησης με φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών

Συμβολή των δράσεων Ειδικής Αγωγής σε σημαντικές εκφάνσεις των δικαιωμάτων των πολιτών (όπως η εργασία, η συμμετοχή στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή κτλ.)

Η συμβολή των δράσεων Ειδικής Αγωγής στην εκπαίδευση που υλοποιούνται σήμερα, για τους περισσότερους εκ των συμμετεχόντων, αναμφισβήτητα είναι σημαντική στις καίριες εκφάνσεις της καθημερινής ζωής των πολιτών όπως η εργασία, η συμμετοχή στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή κτλ.

Παράλληλα όμως, η ποιότητα της εκπαίδευσης που λαμβάνουν οι μαθητές/τριες με αναπηρία στις σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ) σύμφωνα με την Ε.Σ.Α.μεΑ., είναι ιδιαίτερα χαμηλή γεγονός που αποδίδεται στην υπο-χρηματοδότηση της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΕΑΕ). Επιπλέον, η αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης όπως τονίστηκε δυσχεραίνεται από την έλλειψη μόνιμου προσωπικού και πιο συγκεκριμένα αναφέρθηκε ότι ο δείκτης μονιμότητας του προσωπικού ΕΕΠ & ΕΒΠ (Αναλογία μόνιμων προς αναπληρωτές) ανήλθε μόλις στο 22,4% (Στοιχεία έτους 2020-21/Επεξεργασία Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας της Ε.Σ.Α.μεΑ.).

Η Πανελλήνια Ομοσπονδία Σωματείων Γονέων και Κηδεμόνων Ατόμων με Αναπηρία (ΠΟΣΓΚΑμεΑ), συγκεκριμένα ανέφερε ότι «οι χρονοβόρες διοικητικές απαιτήσεις που διέπουν τις ενταγμένες Πράξεις στο ΕΣΠΑ, συχνά οδηγούν με τη σειρά τους σε φαινόμενα συντμήσεων του σχολικού έτους, σε βάρος των μαθητών/τριών με αναπηρία. Περαιτέρω, παρά την όποια συμβολή των Πράξεων αυτών στη βελτίωση των συνθηκών εκπαίδευσης των μαθητών/τριών με αναπηρία, στην επίλυση υφιστάμενων προβλημάτων, στην αύξηση των εγκρίσεων για την υποστήριξη των μαθητών/τριών αυτών στη γενική εκπαίδευση τα τελευταία χρόνια, η οποία σαφώς αναγνωρίζεται και αποτιμάται θετικά, επί του πρακτέου εξακολουθούν να διαπιστώνονται σημαντικές ελλείψεις και προβλήματα σε σχέση με τους πόρους, το ανθρώπινο δυναμικό, τη συστηματική αντιμετώπιση της παροχής ΕΑΕ κυρίως από προσωρινό προσωπικό – αναπληρωτές/τριες, τη στρεβλή εφαρμογή ορισμένων ειδικότερων μέτρων, πρωτίστως της Παράλληλης Στήριξης κατά το πρότυπο του 'προσωπικού βοηθού' (που εντείνεται όταν ειθισται να παρέχεται σε ανεπαρκείς χρόνους και χωρίς την έγκαιρη τοποθέτηση εκπαιδευτικών και ελλείψει οικονομικών πόρων, να λαμβάνουν προτεραιότητα ορισμένοι/ες μόνο μαθητές/τριες έναντι άλλων), που εξασθενούν την αποτελεσματικότητά

των βλέψεών τους από τη στιγμή που σε όποιον βαθμό καταλήγουν σε απευκταίους αποκλεισμούς των μαθητών/τριών με αναπηρία από τις εκπαιδευτικές διαδικασίες.»

Συμβολή των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων

Τα Επιχειρησιακά Προγράμματα οι πόροι των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων) έχουν συμβάλει σύμφωνα με τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών , στα ζητήματα προσβασιμότητας, σχετικά με την κτιριακή αναβάθμιση των σχολικών μονάδων, στην προσβασιμότητα των σχολικών εγχειριδίων, στη δημιουργία αναλυτικών προγραμμάτων διαφοροποιημένης διδασκαλίας και στον ψηφιακό μετασχηματισμό της εκπαίδευσης. Ωστόσο, λόγω απουσίας δεδομένων παρακολούθησης είναι δύσκολη έως αδύνατη η ποσοτική αποτύπωση και αξιολόγηση της προόδου που έχει συντελεστεί στον τομέα αυτό.

Η ΠΟΣΓΚΑμεΑ θεωρεί ότι η συμβολή των Ε.Π. (πρωτίστως ΑΝΑΔΕΔΒΜ, ΕΠΑνΕΚ, Π.Ε.Π.) με την αξιοποίηση πόρων από τα ΕΔΕΤ εκτείνεται σε ένα ευρύ πεδίο παρεμβάσεων και για τον μαθητικό πληθυσμό με αναπηρία, αφενός με στοχευμένες δράσεις με άμεσα ωφελούμενο τον πληθυσμό αυτό, αφετέρου με παρεμβάσεις που σκοπούν στην οριζόντια διάχυση της διάστασης της αναπηρίας σε δράσεις που απευθύνονται στον γενικό πληθυσμό. Πάγια θέση της ΠΟΣΓΚΑμεΑ, παραμένει ότι η ΕΑΕ, ως αναπόσπαστο μέρος της δημόσιας υποχρεωτικής εκπαίδευσης, είναι επιβεβλημένο να είναι ενταγμένη στον τακτικό κρατικό προϋπολογισμό, σύστοιχα με τη γενική εκπαίδευση και ανεξάρτητα από τη συμπληρωματική αξιοποίηση πόρων των Ευρωπαϊκών Ταμείων στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ, η οποία μελλοντικά είναι θεμιτό να αντιμετωπίζεται ως πηγή για τη διασφάλιση πρόσθετων και όχι κύριων ή/και αποκλειστικών πόρων.

Επίτευξη στόχων Πολιτικής για την Ενταξιακή Εκπαίδευση

Σύμφωνα με τους συμμετέχοντες , οι στόχοι πολιτικής για την ενταξιακή εκπαίδευση επιτυγχάνονται σε ένα ικανοποιητικό βαθμό ωστόσο διαπιστώνονται κενά στην εφαρμογή της. Τα κενά αυτά σύμφωνα με τις απόψεις των φορέων απορρέουν αφενός από τις χρόνιες ανεπάρκειες και την υποχρηματοδότηση του εκπαιδευτικού συστήματος και αφετέρου από την έλλειψη στρατηγικού σχεδιασμού κατά την εφαρμογή των όποιων θετικών μέτρων. Την απουσία ενός συνεκτικού στρατηγικού σχεδιασμού ήρθε να καλύψει η κατάρτιση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΔ) και ειδικότερα στον τομέα της εκπαίδευσης ο Στόχος 12 αυτού. Παρά το ότι η διαμόρφωση του Στόχου 12, έχει λάβει υπόψη τις Συστάσεις της Επιτροπής των ΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες σχετικά με την ισότιμη πρόσβαση των παιδιών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε μια ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση, στο επίπεδο του σχεδιασμού και της υλοποίησης των προβλεπόμενων ενεργειών, διαπιστώνονται ελλείμματα οριζόντιας σημασίας. Το βασικότερο πρόβλημα που εντοπίζεται στην κατάρτιση του Στόχου 12 του ΕΣΔ, είναι το έλλειμμα τεκμηρίωσης, αφού εκλείπει η όποια αναφορά/περιγραφή/αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης των παιδιών/μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, βάσει της οποίας όφειλαν να σχεδιαστούν και να εφαρμοστούν οι πολιτικές υλοποίησης της Σύμβασης. Αυτό το έλλειμμα σχετίζεται με την ανυπαρξία ενός ολοκληρωμένου συστήματος συλλογής, επεξεργασίας και ανάλυσης δεδομένων παρακολούθησης και αξιολόγησης της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης, όπως αυτό απαιτείται από τη Σύμβαση και το Γενικό Σχόλιο 4 της

Επιτροπής των ΗΕ για την εφαρμογή του Άρθρου 24. Ένα επίσης σημαντικό οριζόντιο ζήτημα, που αφορά όχι μόνο στον σχεδιασμό αλλά και στην πορεία υλοποίησης του Στόχου 12, είναι η συμμόρφωση με την απαίτηση που θέτει η παρ. 3 του Άρθρου 4 της Σύμβασης προς τα αρμόδια όργανα και τις αρχές της Πολιτείας, να διαβουλεύονται και να εμπλέκουν ενεργά στον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την παρακολούθηση των πολιτικών υλοποίησης της σύμβασης τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία. Στην πράξη λοιπόν, διαπιστώνεται έντονη εσωστρέφεια του αρμόδιου υπουργείου, συνέπεια της οποίας είναι και η απουσία διαβούλευσης με την ΕΣΑμεΑ και τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία και των γονέων και κηδεμόνων αναφορικά με την εξειδίκευση του στρατηγικού σχεδίου.

Όπως σημειώνει η ΠΟΣΓΚΑμεΑ, η συμβολή, πρωτίστως, του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ στον περιορισμό της σχολικής διαρροής, της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και του κοινωνικού αποκλεισμού των μαθητών/τριών με αναπηρία και άλλων περιπτώσεων μαθητών/τριών, που έχουν απόλυτη ανάγκη υποστήριξης λόγω της ευαλωτότητας τους, σε συνδυασμό με την οικονομική ευαλωτότητα των οικογενειών τους από τις αυξημένες ανάγκες που επιφέρει η αναπηρία, προσεγγίζεται πολύπλευρα (δράσεις για την ΕΑΕ, για την ένταξη των ΕΚΟ στα δημοτικά σχολεία, επιστημονικής υποστήριξης για τον σχεδιασμό δράσεων για την πρόωρη εγκατάλειψη της εκπαίδευσης, ανάπτυξης πληροφοριακών συστημάτων για την σχολική διαρροή, επιμόρφωσης εκπαιδευτικών κ.τ.ό., συνεπικουρούμενες από δράσεις των Π.Ε.Π. για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού).

Παράλληλα, ο βαθμός προσέγγισης των στόχων πολιτικής για την ενταξιακή εκπαίδευση και την αποτροπή της σχολικής διαρροής αποτιμάται κυρίως στη βάση ποσοτικών δεδομένων και ειδικότερα με βάση τον βαθμό επίτευξης των δεικτών εκροών των επιμέρους δράσεων αυτών. Σύμφωνα λ.χ. με τη 2η έκθεση προόδου ΕΣΠΑ 2014-2020 (Αύγουστος 2019), στην επίτευξη του στόχου για την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου συνέβαλαν οι δράσεις της ΕΑΕ (με 48.000 ωφελούμενους/ες μαθητές/τριες σε 7.100 σχολεία & 300 υποστηρικτικές δομές). Θα πρέπει όμως να συνεκτιμώνται και ποιοτικά δεδομένα, ανάλογης έκτασης και επάρκειας (δεν απουσιάζουν για παράδειγμα φαινόμενα που οι μαθητές/τριες που χρήζουν υποστήριξης, ενώ εμφανίζονται τυπικά ότι τη λαμβάνουν, επί του πρακτέου δεν τους παρέχεται λ.χ. εξαιτίας μη αντικατάστασης προσληφθέντων εκπαιδευτικών, ΕΒΠ, σχολικών νοσηλευτών/τριών που κάνουν χρήση αδειών μεγαλύτερης ή μικρότερης διάρκειας).

Σε ό,τι αφορά την 'ενταξιακή εκπαίδευση', βρίσκεται σε μια προσπάθεια διαρκούς βελτίωσης των συνθηκών για τη διασφάλιση της πρόσβασης και των δικαιωμάτων των μαθητών/τριών με αναπηρία και άλλων περιπτώσεων μαθητών/τριών στην εκπαίδευση, ισότιμα με τους/τις συνομήλικούς τους.

Συμπερίληψη των δράσεων σε ένα ενιαίο στρατηγικό σχεδιασμό για την εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία καθώς και σε σχέση με τον απώτερο σκοπό της επαγγελματικής και κοινωνικής τους ένταξης

Σε ό,τι αφορά τις υλοποιούμενες δράσεις για την ΕΑΕ στη χώρα, σύμφωνα με τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών, φαίνεται να απουσιάζει ένας κεντρικός εθνικός σχεδιασμός και οι περαιτέρω ενέργειες που πρέπει να αναπτυχθούν ώστε να ευδοκιμήσει το μοντέλο που θα συμβάλλει στην εξασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης για όλους/ες τους/τις μαθητές/τριες, με και χωρίς αναπηρία, στην εκπαίδευση, κάθε βαθμίδα,

με απώτερο σκοπό την επαγγελματική και κοινωνική τους ένταξη. Αντ' αυτού συνιστούν περισσότερο αποσπασματικές δράσεις, που μπορεί μεν να φέρουν ορισμένα αποτελέσματα στην κατεύθυνση αυτή, αλλά εξακολουθούν να έχουν άنيση κάλυψη και ad-hoc χαρακτήρα (σχεδιασμένο για συγκεκριμένο πρόβλημα, βαθμίδα, θεσμοθετημένο μέτρο κ.τ.ό. που δεν είναι καθολικό ή/και γενικεύσιμο).

Οι φορείς την κοινωνίας των πολιτών, επιπρόσθετα, αναφέρουν ότι η σύσταση της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες προς τη χώρα μας, προκειμένου να υιοθετήσει και να εφαρμόσει μια συνεκτική στρατηγική για τη συμπεριληπτική εκπαίδευση στο γενικό εκπαιδευτικό σύστημα, ενσωματώθηκε στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, αποτελώντας τον πρώτο Υπο-Στόχο. Ο Υποστόχος 12.1. «Ανάπτυξη και υλοποίηση Στρατηγικού Σχεδίου Δράσης για την ισότιμη πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία σε μία ποιοτική, συμπεριληπτική/ενταξιακή εκπαίδευση», που σύμφωνα με το προβλεπόμενο χρονοδιάγραμμα θα λάμβανε χώρα τον Οκτώβριο του 2020, έχει ήδη ολοκληρωθεί. Με υπουργική απόφαση αποφασίστηκε επίσης η σύσταση επιτροπής εποπτείας, παρακολούθησης και αξιολόγησης της πορείας υλοποίησης του αναφερθέντος Στρατηγικού Σχεδίου Δράσης του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Όπως αποτυπώθηκε και στα βασικά συμπεράσματα του 10ου Δελτίου Στατιστικής Πληροφόρησης του Παρατηρητηρίου Θεμάτων Αναπηρίας της ΕΣΑμεΑ (05/07/2021) :

«καθίσταται αναγκαίος ένας συνολικός στρατηγικός σχεδιασμός για την εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία με ιδιαίτερη έμφαση στον στόχο της επαγγελματικής τους ένταξης και πολύ περισσότερο λόγω των συνθηκών που διαμορφώνονται τόσο στην εκπαίδευση όσο και στην εργασία στη μετά- Covid εποχή.

«Αφενός απαιτείται η ουσιαστική αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης που παρέχουν οι δομές επαγγελματικής εκπαίδευσης που απευθύνονται στα άτομα με αναπηρία, μέσω και της διασύνδεσής τους με τις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας σε τοπικό επίπεδο. Αφετέρου, χρειάζεται να ληφθούν συνδυαστικές πρωτοβουλίες για την πρόσβαση των αποφοίτων αυτών των δομών στην αγορά εργασίας, μέσω ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης αλλά και της άρσης θεσμικών εμποδίων, όπως ο απαράδεκτος χαρακτηρισμός «ανίκανος προς κάθε βιοποριστική εργασία» που αναφέρεται στα πιστοποιητικά αναπηρίας των ΚΕΠΑ»

Ικανοποίηση των φορέων από την υλοποίηση των δράσεων της Ειδικής Αγωγής στην εκπαίδευση ως προς την εκπλήρωση αιτιάσεων των Κοινωνίας των Πολιτών για την αυτονομία, την αξιοπρέπεια και τον αυτοκαθορισμό των ατόμων – μαθητών/τριών με αναπηρία

Οι περισσότεροι εκπρόσωποι των φορέων της κοινωνίας των πολιτών που συμμετείχαν στην ομάδα εστίασης, δήλωσαν αρκετά ικανοποιημένοι από την υλοποίηση των δράσεων Ειδικής Αγωγής. Υπήρξαν και εκπρόσωποι φορέων που δήλωσαν αδυναμία να απαντήσουν σε αυτή την ερώτηση καθώς δεν διαθέτουν επαρκή στοιχεία ποιοτικού χαρακτήρα, από άποψη μεγέθους, φύσεως και προέλευσης.

Συμμετοχή στο σχεδιασμό των δράσεων της Ειδικής Αγωγής που συγχρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ του ΕΣΠΑ 2014 – 2020

Η ΠΟΣΓΚΑμεΑ ανέφερε ότι συνεργάζεται στενά και συνδράμει την ΕΣΑμεΑ στη διαμόρφωση των θέσεων και προτάσεων που αφορούν στα ζητήματα της διασφάλισης των δικαιωμάτων του μαθητικού πληθυσμού με αναπηρία, κατ' επέκταση εκπροσωπείται ως προς τις θέσεις της στα εν λόγω ζητήματα από τη Συνομοσπονδία.

Επιπρόσθετα, η ΕΣΑμεΑ, ως ο τρίτοβάθμιος κοινωνικός και συνδικαλιστικός φορέας εκπροσώπησης των ατόμων με αναπηρία ή/και χρόνιες παθήσεις στη χώρα, συμμετείχε/έχει ενεργά στις διαδικασίες διαβούλευσης αλλά και στις Επιτροπές Παρακολούθησης των Ε.Π. και Π.Ε.Π. της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 και επιπρόσθετα με δικαίωμα ψήφου στις Επιτροπές του συνόλου των Ε.Π. του ΕΣΠΑ 2014-2020.

Άλλοι φορείς ανέφεραν ότι δεν συμμετείχαν στο σχεδιασμό των δράσεων της Ειδικής Αγωγής που συγχρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ του ΕΣΠΑ 2014 – 2020.

Γενικές βελτιώσεις – προσαρμογές για την αύξηση της αποτελεσματικότητάς των δράσεων Ειδικής Αγωγής

Οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών ανέφεραν μεταξύ άλλων ότι πρέπει να αναπτυχθεί ένα ολοκληρωμένο σύστημα συλλογής, επεξεργασίας και διάχυσης δεδομένων παρακολούθησης και αξιολόγησης της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης, ξεκινώντας με την εκπόνηση ειδικού σχεδίου δράσης για την επέκταση και βελτίωση της συλλογής στατιστικών δεδομένων για τον πληθυσμό των παιδιών με αναπηρία μαθητικής ηλικίας (εντός και εκτός εκπαίδευσης). Επιπρόσθετα, θα πρέπει να δοθεί έμφαση στη συνέργεια διαφορετικών δράσεων π.χ. δράσεων εκπαίδευσης, κατάρτισης, αποϊδρυματοποίησης, κοινωνικής ένταξης κλπ.

Επιπλέον αναφέρθηκε πως η διατομεακότητα των πολιτικών και των δράσεων για την ΕΑΕ συνιστά μία από τις θεμελιώδεις κατευθύνσεις για την επίτευξη του ουσιαστικού στόχου της συμβολής τους στην ένταξη των μαθητών/τριών με αναπηρία σε τάξεις κοινές με το λοιπό μαθητικό πληθυσμό και στην εν γένει ενίσχυση της συναισθηματικής, εκπαιδευτικής και κοινωνικής τους ανθεκτικότητας. Λαμβάνοντας υπόψη τα πολυδιάστατα και πολυπαραγοντικά συστατικά μιας αποτελεσματικής εκπαίδευσης για τον πληθυσμό των μαθητών/τριών με αναπηρία και για τη συνεχή βελτίωση των δράσεων για την ΕΑΕ, θα πρέπει να υπάρξει σύμπνοια και ευθυγράμμιση με τις στοχοθετήσεις, συστάσεις, πολιτικές και προτεραιότητες που έχουν ήδη εισαχθεί στη χώρα μας (Ε.Π. Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, εθνική στρατηγική για την αποϊδρυματοποίηση, εθνικό σχέδιο για την εφαρμογή της εγγύησης για το παιδί κ.τ.ό.) ως αξίωση εξασφάλισης ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης και συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνική ζωή.

Ικανοποίηση από τη λειτουργία του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. αναφορικά με την παροχή γνωματεύσεων καθώς και της υλοποίησης προγραμμάτων για την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής, του σχολικού εκφοβισμού, της καταπολέμησης κάθε μορφής αποκλεισμού και διακρίσεων

Μέτρα ικανοποίηση από τη λειτουργία των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. , εξέφρασαν οι εκπρόσωποι των φορέων που συμμετείχαν στην έρευνα, καθώς όπως ανέφεραν αντιμετωπίζουν πολλά προβλήματα όπως :

(α) Αναφορικά με τη στέγαση των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. ,οι προσωρινές λύσεις σε χώρους εν λειτουργία σχολικών μονάδων, με τις ανάγκες ταυτόχρονης αξιοποίησης των διατιθέμενων χώρων, οδηγούν σε αποκλίσεις από τις προδιαγραφές για την παροχή της απαιτούμενης υποστήριξης των μαθητών/τριών με αναπηρία.

(β) υλικοτεχνική υποδομή που δεν πληροί τις προδιαγραφές φυσικής προσβασιμότητας στους χώρους τους, με επακόλουθο τους απευκταίους αποκλεισμούς μαθητών/τριών με κινητική αναπηρία από τις προβλεπόμενες υπηρεσίες

(γ) ανεπάρκεια ή/και ασθενής λειτουργικότητα του υφιστάμενου εξοπλισμού που προβάλλει συστηματικές δυσχέρειες στην εξυπηρέτηση των αιτημάτων και στην παροχή των υποστηρικτικών υπηρεσιών.

Όλα τα παραπάνω αποτελούν ζητήματα που καθιστούν δυσχερή την έγκαιρη και ολοκληρωμένη αξιολόγηση και στήριξη των μαθητών. Όπως επισημάνθηκε, η χρόνια ανεπάρκεια σε πόρους, οι υπολειπόμενες πιστώσεις έναντι των διαπιστωμένων λειτουργικών αναγκών και οι συχνά χρονοβόρες διοικητικές πρακτικές και διαδικασίες, αποτελούν τις κυριότερες αιτίες που οδηγούν σε ακούσιες καθυστερήσεις για την απρόσκοπτη λειτουργία των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. και εν τέλει πιστώνονται σημαντική ευθύνη για τις ενίοτε σοβαρές δυσλειτουργίες τους (πρωτίστως εκείνων που εντοπίζονται στα διοικητικά όρια περιοχών με υψηλή πληθυσμιακή συγκέντρωση και κατ' επέκταση καλούνται να εξυπηρετήσουν σημαντικά μεγαλύτερο αριθμό αιτήσεων για τη διερεύνηση, αξιολόγηση και υποστήριξη των αναγκών μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, έναντι άλλων περιοχών).

Σε κάθε περίπτωση, πρότειναν ότι η στελέχωση των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. θα πρέπει να ενισχυθεί με την πρόσληψη μόνιμου προσωπικού όλων των απαιτούμενων ειδικοτήτων, ώστε να τους παρέχεται η δυνατότητα διαρκούς αναβάθμισης του έργου τους προς όφελος των μαθητών με αναπηρία ή/και ΕΕΑ.

Διεκπεραίωση αιτημάτων εξέτασης των μαθητών/τριών στο ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.

Σύμφωνα με την ΠΟΣΓΚΑμεΑ , έχουν αναφερθεί από γονείς σημαντικές καθυστερήσεις σχετικά με τα αιτήματα εξέτασης μαθητών/τριών με αναπηρία οι οποίες οφείλονται πρωτίστως σε χρονοβόρες διαδικασίες που μεσολαβούν καθώς και στο γεγονός πως αρκετά ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ., εξακολουθητικά, καλούνται στοιχειωδώς να λειτουργήσουν, αντιμετωπίζοντας πολλαπλά εμπόδια (λ.χ. ανάγκη ταυτόχρονης αξιοποίησης των χώρων από τις σχολικές μονάδες, δυσχέρειες του προσωπικού στην υλοποίηση του έργου του, δυσχέρειες στην παρακολούθηση και εποπτεία του έργου και των υπηρεσιών, ασθενείς εγγυήσεις ως προς την υποστήριξη και αξιολόγηση του ωφελούμενου μαθητικού πληθυσμού σε συνθήκες αξιοπρέπειας και ιδιωτικότητας, συμπεριλαμβανομένης της διασφάλισης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των μαθητών/τριών, μεταξύ των οποίων και ευαίσθητα κ.α.).

Ικανοποίηση από τη λειτουργία των Σχολικών Δικτύων Εκπαιδευτικής Υποστήριξης (Σ.Δ.Ε.Υ)

Οι εκπρόσωποι των φορέων της κοινωνίας των πολιτών ανέφεραν ότι παρότι πρόκειται για θεσμούς με φιλοσοφία που κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση, εντούτοις στην πράξη καταλήγουν αρκετές φορές στο

να μην οδηγούν στην ορατότητα των αποτελεσμάτων τους, όπως αυτά προδιαγράφονται από τους σκοπούς που υπηρετούν και τον ενιαίο κανονισμό λειτουργίας τους.

Σημαντικά προβλήματα που αναφέρθηκαν είναι η έλλειψη προσωπικού, η υποστελέχωση των επιτροπών αυτών, οι περιορισμοί τους σε ορισμένα σχολεία χωρίς γενικευμένη εφαρμογή, η στελέχωση όχι με μόνιμο προσωπικό αλλά αναπληρωτές/τριες που σε ετήσια βάση μεταβάλλονται.

Επιπλέον, αναφέρθηκε ότι αν και αξιοποιείται ο κρίσιμος ρόλος της διεπιστημονικής παρέμβασης, ειδικοτήτων, όπως ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών, για την ενδυνάμωση, γνωστική και ψυχοκοινωνική, των μαθητών/τριών με αναπηρία, ενδέχεται ορισμένες φορές να περιπλέκουν, παρά να θεραπεύουν υφιστάμενα προβλήματα και δυσκολίες. Δεν απουσιάζουν λ.χ. φαινόμενα ακούσιων καθυστερήσεων στις παραπομπές μαθητών/τριών που συνεχίζουν, παρά την υποστήριξη στο σχολείο, να έχουν δυσκολίες μάθησης ή συμπεριφοράς, για περαιτέρω αξιολόγηση στα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ., λόγω διάχυσης της απαιτούμενης υποστήριξης που προβλέπεται στην κατεύθυνση αυτή σε επιτροπές που λειτουργούν με περιοδικότητα και μόνο στα σχολεία των ΣΔΕΥ.

Ικανοποίηση από τη λειτουργία των Επιτροπών Διεπιστημονικής Υποστήριξης

Αντίστοιχα, σχετικά με τη λειτουργία των Επιτροπών Διεπιστημονικής Υποστήριξης, παρά τα όποια προβλήματα, οι εκπρόσωποι των φορέων της κοινωνίας των πολιτών δήλωσαν αρκετά ικανοποιημένοι από τη λειτουργία τους.

Βαθμίδες εκπαίδευσης (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια)-Προβλήματα, προκλήσεις και τρόποι επίλυσης

Στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, σύμφωνα με τις απόψεις των εκπροσώπων των φορέων, το κυριότερο είναι η ασφάλεια όλων των μαθητών για αυτό χρειάζεται υποστήριξη εκπαιδευτικών και σχολείων. Επίσης, οι κηδεμόνες των μαθητών/τριων θα πρέπει να αποδέχονται πιο γρήγορα την εξέτασή τους, ώστε να ενημερώνονται εγκαίρως από τους ειδικούς .

Τα μεγαλύτερα προβλήματα φαίνεται να αντιμετωπίζει η δευτεροβάθμια βαθμίδα. Αναφέρθηκε ότι, η πλειονότητα των μαθητών που φοιτούν στην ειδική δευτεροβάθμια εκπαίδευση επιλέγουν την επαγγελματική εκπαίδευση, με σχεδόν το 50% αυτών να φοιτούν σε Ειδικά Εργαστήρια Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ). Βασικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι απόφοιτοι των ΕΕΕΕΚ είναι ότι δεν έχουν τη δυνατότητα πιστοποίησής των προσόντων τους, γεγονός που αναχαιτίζει την όποια πιθανότητα απορρόφησης τους, στην αγορά εργασίας. Σύμφωνα με την Ε.Σ.ΑμεΑ. θα πρέπει όλες οι δομές κατάρτισης που απευθύνονται στα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις, όπως, είναι τα Ε.Ε.Ε.Ε.Κ. να ενταχθούν ισότιμα στο νέο εθνικό σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, που αναπτύσσεται στα επίπεδα 3, 4 και 5 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, κατ' αντιστοιχία με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο. Ωστόσο, καθίσταται αναγκαίος ένας συνολικός στρατηγικός σχεδιασμός για την εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία με ιδιαίτερη έμφαση στον στόχο της επαγγελματικής τους ένταξης και πολύ

περισσότερο λόγω των συνθηκών που διαμορφώνονται τόσο στην εκπαίδευση όσο και στην εργασία στη μετά- Covid εποχή. Αφενός απαιτείται η ουσιαστική αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης που παρέχουν οι δομές επαγγελματικής εκπαίδευσης που απευθύνονται στα άτομα με αναπηρία, μέσω και της διασύνδεσή τους με τις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας σε τοπικό επίπεδο. Αφετέρου, χρειάζεται να ληφθούν συνδυαστικές πρωτοβουλίες για την πρόσβαση των αποφοίτων αυτών των δομών στην αγορά εργασίας, μέσω ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης αλλά και της άρσης θεσμικών εμποδίων.

Η πλειονότητα των μέτρων υποστήριξης που λαμβάνονται εντός των γενικών σχολείων, εξακολουθούν να περιορίζονται στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, γεγονός που όχι μόνο δεν εξασφαλίζει τη σχολική εξέλιξη των μαθητών με αναπηρία, αλλά αναχαιτίζει την πραγματική δυνατότητα κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης.

Ελλείψεις/ ανάγκες που δεν καλύπτονται ή καλύπτονται μερικώς από τις ειδικότητες του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού για την υλοποίηση των δράσεων Ειδικής Αγωγής

Σχετικά με τις ελλείψεις ανάγκες που δεν καλύπτονται ή καλύπτονται μερικώς από τις ειδικότητες του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού για την υλοποίηση των δράσεων Ειδικής Αγωγής, αναφέρθηκε ότι ενώ διαπιστώνεται σημαντική αύξηση του προσωπικού ΕΕΠ & ΕΒΠ, αυτή δεν φαίνεται να περιλαμβάνει τους κλάδους των λογοθεραπευτών και των εργοθεραπευτών, ειδικότητες με βαρύνουσα σημασία για τους μαθητές με αναπηρία. Αντιθέτως, διαπιστώθηκε μείωση του προσωπικού των συγκεκριμένων κλάδων.

Επιπρόσθετα, αποτελεί άμεση προτεραιότητα η ενίσχυση του θεσμού του σχολικού νοσηλευτή, με στόχο την στελέχωση όλων των σχολικών μονάδων της χώρας με την εν λόγω ειδικότητα, για την κάλυψη των μαθητών με σοβαρές χρόνιες παθήσεις όπως επιληψία, σακχαρώδη διαβήτη. κ.ά., που χρήζουν νοσηλευτικής φροντίδας και πρώτων βοηθειών ή συνδρομής στην διαδικασία χορήγησης φαρμακευτικής αγωγής, και των οποίων η σχολική φοίτηση χωρίς την παρουσία νοσηλευτή καθίσταται αδύνατη, καθώς ενέχει κινδύνους ακόμη και για τη ζωή τους.

Σημαντικό πρόβλημα στην ποιότητα της παρεχόμενης υποστήριξης, παραμένει η μεγάλη καθυστέρηση στην τοποθέτηση των ΕΕΠ και ΕΒΠ κατά την έναρξη της σχολικής χρονιάς. Όπως αναφέρει ο ΣτΠ στην Ειδική Έκθεση 2020: Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, το πρόβλημα είναι εντονότερο στην περιφέρεια, όπου συχνά δεν καλύπτονται επαρκώς οι μαθητές. Παράλληλα, το εκπαιδευτικό προσωπικό εναλλάσσεται, γεγονός που επιφέρει πρόσθετα εμπόδια στους μαθητές με αναπηρία οι οποίοι έχουν μεγάλη ανάγκη να συνδεθούν σταθερά με συγκεκριμένο πρόσωπο. Επίσης ο ΣτΠ, επισημαίνει την ελλιπή υποστήριξη μαθητών με σοβαρή αναπηρία που χρήζουν παράλληλης στήριξης από εκπαιδευτικό συγχρόνως υποστήριξη από ειδικό βοηθητικό προσωπικό.

Άλλες ελλείψεις/ανάγκες που αναφέρθηκαν είναι, η παρουσία ψυχολόγου σε μόνιμη βάση στο σχολείο, οι εκπαιδευτικοί ειδικής αγωγής να υπηρετούν σε λιγότερα σχολεία, να μειωθεί ο αριθμός των μαθητών σε κάθε τμήμα σε 20 παιδιά για να διευκολύνει το έργο του εκπαιδευτικού.

Ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα για τα αποτελέσματα των δράσεων της Ειδικής Αγωγής

Η άντληση δεδομένων των αποτελεσμάτων των δράσεων της Ειδικής Αγωγής, γίνεται ως επί το πλείστον από σα Στατιστικά Δελτία του Παρατηρητηρίου της Ε.Σ.Α.μεΑ.: «Στοιχεία για την εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες». Η ΠΟΣΓΚΑμεΑ ανέφερε ότι δεν διαθέτει πρωτογενή στοιχεία για τα αποτελέσματα των δράσεων της Ειδικής Αγωγής, παρά μόνο δυνατότητα πρόσβασης σε δευτερογενή δεδομένα και συμπεράσματα, όπως προκύπτουν από περιοδικές δημοσιεύσεις / εκδόσεις φορέων που έχουν ασχοληθεί με το πεδίο. Επιπλέον, αντλεί πληροφόρηση για ζητήματα που αντιμετωπίζει ο μαθητικός πληθυσμός με αναπηρία, μεμονωμένα και κατά περίπτωση, από την ανατροφοδότησή της με τα γονεϊκά σωματεία – μέλη της και περιπτώσεις γονέων και κηδεμόνων μαθητών/τριών με αναπηρία που απευθύνονται κατά μόνας στην Ομοσπονδία.

Όπως επισημαίνεται στο 10ο Δελτίο Στατιστικής Πληροφόρησης του Παρατηρητηρίου Θεμάτων Αναπηρίας της ΕΣΑμεΑ (05/07/2021, σελ. 5-6):

Η συλλογή στατιστικών δεδομένων για τους μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη χώρα μας βρίσκεται ακόμα σε πρωτόλειο στάδιο και οι ελλείψεις σε δεδομένα παρακολούθησης εξακολουθούν να είναι μεγάλες. Σχετικά με το μαθητικό πληθυσμό με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτά σε γενικά σχολεία: δεν υπάρχει δυνατότητα ανάλυσης στοιχείων ανά κατηγορία αναπηρίας ή εκπαιδευτικής ανάγκης, δεν υπάρχουν πλήρη στοιχεία για τις παρεχόμενες εύλογες προσαρμογές, δεν μπορούν να εξαχθούν στοιχεία για τη μαθητική διαρροή, δεν υπάρχει εικόνα για το μεγάλο τμήμα των μαθητών τμημάτων ένταξης που φοιτούν στα τμήματα αυτά χωρίς να φέρουν επίσημη αξιολόγηση / γνωμάτευση, ενώ εκλείπει οποιοδήποτε στοιχείο σχετικά με την αιτία της παραπομπής τους σε τμήμα ένταξης.

Το 2018 υπήρξαν διαθέσιμα για πρώτη φορά δεδομένα για τους μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούν σε γενικά σχολεία (στοιχεία του πληροφοριακού συστήματος My School). Τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία (Σχ. Έτος 2019-2020) που παρουσιάστηκαν στο Δελτίο Στατιστικής Πληροφόρησης του Παρατηρητηρίου Θεμάτων Αναπηρίας της ΕΣΑμεΑ, αφορούσαν τον πληθυσμό των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στις μονάδες γενικής και ειδικής πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το είδος της υποστήριξης που λαμβάνουν, το Επιστημονικό και Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό, καθώς και τις γεωγραφικές διαφοροποιήσεις και ανισότητες στις υπό εξέταση μεταβλητές.

Πανδημία & τρόπος λειτουργίας της εκπαιδευτικής κοινότητας και της εκπαιδευτικής διαδικασίας-Κύρια Προβλήματα

Σύμφωνα με τους εκπροσώπους των φορέων της κοινωνίας των πολιτών και από στοιχεία που αντλήθηκαν από την «Ετήσια Έκθεση 2020» του Παρατηρητηρίου Θεμάτων Αναπηρίας της Ε.Σ.Α.μ, την «Ειδική Έκθεση

2020-Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες» του Συνηγόρου του Πολίτη και την «Έκθεση αναφοράς για τις επιπτώσεις της πανδημίας και των μέτρων για την αντιμετώπισή της στα δικαιώματα του ανθρώπου και συστάσεις προς την Πολιτεία»(Μάιος 2021), της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (ΕΕΔΑ) επισημαίνονται τα ακόλουθα :

Στην πρώτη φάση της πανδημίας (Μάρτιος - Απρίλιος 2020), η αναστολή λειτουργίας του συνόλου των εκπαιδευτικών μονάδων στη χώρα είχε αρνητικές επιπτώσεις στην ψυχοσυναισθηματική υγεία των μαθητών/τριών με αναπηρία, αφετέρου εμπόδισε τη συνέχιση της προόδου τους όχι μόνο στο γνωστικό επίπεδο, αλλά και στο επίπεδο της κινητικότητας και των ψυχοκοινωνικών τους δεξιοτήτων, στα οποία οι παλινδρομήσεις για αρκετές κατηγορίες αναπηρίας μαθητών/τριών υπήρξαν αναπόφευκτες.

Περαιτέρω, κατά το διάστημα του πρώτου «εγκλεισμού», οι όποιοι περιορισμοί της πρόσβασης των μαθητών/τριών με αναπηρία, τόσο στα θεσμοθετημένα ειδικά μέτρα εκπαιδευτικής ή εξατομικευμένης στήριξης για την ένταξη και φοίτησή τους στο γενικό σχολείο, όσο και στις υπηρεσίες από εξειδικευμένα πρόσωπα στις ΣΜΕΑΕ, είχαν ως αποτέλεσμα την έστω και μερική υποκατάστασή τους από τις οικογένειές τους ή/και την προσφυγή σε εθελοντικές υπηρεσίες, με όποιους συνεπαγόμενους κινδύνους για τον μαθητικό αυτό πληθυσμό, λόγω της λήψης υπηρεσιών που δεν πληρούσαν προδιαγραφές και προϋποθέσεις και δεν παρέχονταν από εξειδικευμένα σταθερά πρόσωπα αναφοράς (ιδίως για μαθητές/τριες που αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια στην κοινωνική αλληλεπίδραση και διαταραχές στη συμπεριφορά).

Το κλείσιμο των σχολείων λόγω της πανδημίας και η συνέχιση της λειτουργίας τους εξ' αποστάσεως μέσω της χρήσης μη προσβάσιμων στους μαθητές με αναπηρία πλατφορμών τηλεεκπαίδευσης, οι δυσκολίες πρόσβασης στο διαδίκτυο, η έλλειψη κατάλληλου εξοπλισμού και υποστήριξης, οδήγησαν στον αποκλεισμό των παιδιών με αναπηρία από την εκπαιδευτική διαδικασία. Παράλληλα, οι γονείς και κηδεμόνες αντιμετώπισαν σημαντικές δυσκολίες για την εξεύρεση εναλλακτικών λύσεων (π.χ. υποστήριξη του παιδιού με αναπηρία από τον γονέα/κηδεμόνα καθ' όλη τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας), με ό,τι αυτό συνεπάγονταν για την επαγγελματική ζωή τους και την ήδη επιβαρυνόμενη καθημερινότητά τους.

Τα εμπόδια και οι προκλήσεις, δεδομένου και του βαθμού εξάρτησης από άλλα πρόσωπα και της πρόσθετης υποστήριξης που απαιτείται για τη μάθησή τους, υπήρξαν προφανώς πιο έντονα για τους/τις μαθητές/τριες με αναπηρία που μειονεκτούν από κοινωνικοοικονομική άποψη, των οποίων οι οικογένειες, όχι σπάνια, δεν διαθέτουν ψηφιακές δεξιότητες, πρόσβαση στην τεχνολογία ή στο διαδίκτυο, ή/και προέρχονται από αγροτικές, απομακρυσμένες αλλά και έντονα αστικοποιημένες περιοχές.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι ελλείψεις στην παροχή πληροφόρησης, εκπαίδευσης, καθοδήγησης στα παιδιά με αισθητηριακή ή/και νοητική αναπηρία σε προσβάσιμες και εύκολα κατανοητές μορφές, τόσο σε περιόδους κανονικότητας, κυρίως όμως σε περιόδους κρίσεων, όπως συνέβη με την υγειονομική και τους τρόπους προφύλαξης από αυτή, μπορεί να θέσει σε κίνδυνο ακόμη και την ίδια τη ζωή τους.

Ακόμη περισσότερο, η εμπειρία της πανδημικής κρίσης προέβαλε ένα ακόμη αγεφύρωτο χάσμα στην ισότιμη μεταχείριση της πρόσβασης των μαθητών/τριών με αναπηρία στην εκπαίδευση, όχι μόνο στο, δυστυχώς, «εμπεδωμένο» επίπεδο έναντι του λοιπού μαθητικού πληθυσμού που διατηρείται εμμονικά, αλλά, υπό τις περιστάσεις και αποφάσεις που ελήφθησαν, ακόμη και μεταξύ των ίδιων των μαθητών/τριών με αναπηρία.

Οι μαθητές/τριες αυτοί/ές, και στα μετέπειτα στάδια της πανδημίας, φαίνεται να ακολούθησαν διαφορετικές ταχύτητες ως προς την εκπαιδευτική τους διαδρομή, ανεξαρτήτως των παρεμφερών αναγκών και ευαλωτότητάς τους, από τη στιγμή που συνέτρεξαν:

(α) η διαφοροποιημένη μεταχείριση ως προς τον προβλεπόμενο χρόνο επανέναρξης της φοίτησης του μαθητικού πληθυσμού με αναπηρία σε ΣΜΕΑΕ έναντι του μαθητικού πληθυσμού στις τάξεις της γενικής εκπαίδευσης (στις οποίες εκ των πραγμάτων φοιτούν και μαθητές/τριες με αναπηρία) κατά τη φάση σταδιακής επιστροφής στις σχολικές δομές, την άνοιξη του 2020 και (β) οι διαφοροποιημένες αποφάσεις που παρέπεμπαν μεν σε δια ζώσης παροχή εκπαίδευσης στις ΣΜΕΑΕ, σε υλοποίηση δε εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τους/τις μαθητές/τριες με αναπηρία στις τάξεις της Γ.Ε. με την κατάλληλη στήριξη, για πολύμηνο διάστημα του σχολικού έτους 2020-2021.

Αναγκαιότητα θεσμικών ρυθμίσεων για τις δράσεις της Ειδική Αγωγής

Σύμφωνα με τους εκπροσώπους των φορέων της κοινωνίας των πολιτών :

Ο υποστόχος 12.2 του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΔ) σχετικά με τη αναθεώρηση του νομοθετικού πλαισίου για την εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία, αναγνωρίζει την ανάγκη εκσυγχρονισμού της νομοθεσίας σύμφωνα με την συμπεριληπτική /ενταξιακή εκπαίδευση, γεγονός που κρίνεται θετικό. Ωστόσο το νέο πλαίσιο για την αναπηρία, απαιτεί ολιστική προσέγγιση και αναθεώρηση του νομικού πλαισίου και της νομοπαραγωγικής διαδικασίας, με γνώμονα την αρχή της μη διάκρισης και την διασφάλιση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία. Βασικό κενό που εντοπίζεται στο νομοθετικό πλαίσιο της χώρας, και το οποίο αποδυναμώνει οποιαδήποτε άλλη νομοθετική πρόβλεψη, είναι το περιορισμένο εύρος της νομοθεσίας κατά των διακρίσεων, που εφαρμόζεται μόνο στο πεδίο της απασχόλησης/εργασίας, και δεν έχει ακόμα επεκταθεί όπως προβλέπεται στον νόμο 4488/2017 (Μέρος Δ') και στον ν'.4443/2016 (άρθρα 3 και 24) -ο οποίος μάλιστα τροποποιήθηκε με το άρθρο 3 του ν. 5023/2023- στους τομείς της εκπαίδευσης, της κοινωνικής προστασίας, της παροχής αγαθών και υπηρεσιών. Σε ότι αφορά τη νομοθεσία για την ειδική αγωγή και εκπαίδευση, αυτό που απαιτείται προκείμενου να εναρμονιστεί με τη θεμελιώδη αρχή της μη διάκρισης δεν περιορίζεται σε μεμονωμένες βελτιωτικές διατάξεις, αλλά αφορά την κατάργηση της πρακτική της ξεχωριστής νομοθέτησης για την ειδική εκπαίδευση και την οριζόντια ένταξη της διάστασης της αναπηρίας στο νομοθετικό πλαίσιο της εκπαίδευσης.

Επιπροσθέτως, η διασφάλιση του δικαιώματος των μαθητών με αναπηρία στη συμπερίληψη, προϋποθέτει την απαγόρευση κάθε νομοθετικής ή ρυθμιστικής διάταξης που περιορίζει την ένταξη των ατόμων με αναπηρία στο γενικό εκπαιδευτικό σύστημα στη βάση της αναπηρίας ή της βαρύτητας της αναπηρίας τους.

Παρά τις όποιες θεσμικές μεταρρυθμίσεις και τις όποιες προσπάθειες βελτίωσης των συνθηκών εκπαίδευσης των μαθητών/τριών με αναπηρία και επίλυσης των υφιστάμενων προβλημάτων και παρά την αύξηση των εγκρίσεων για την υποστήριξη των μαθητών/τριών αυτών στη γενική εκπαίδευση τα τελευταία χρόνια, απαιτούνται περαιτέρω θεσμικές και ουσιαστικές αλλαγές για την υλοποίηση του δικαιώματός τους μέσα σε ένα σύστημα συνεκπαίδευσης, όπως το άρθρο 24 της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ΑμεΑ ορίζει.

Το πρόταγμα της σύγχρονης εκπαιδευτικής πολιτικής οφείλει να τάσσεται με την κυρίαρχη παγκοσμίως σύσταση της ισότιμης συνεκπαίδευσης και της ένταξης των μαθητών/τριών με αναπηρία σε «Ένα Σχολείο για Όλους/ες», σε τάξεις κοινές με τον λοιπό μαθητικό πληθυσμό, που ενισχύουν την επαφή και τη συμπιλίωση με τη 'διαφορετικότητα', την ανάπτυξη δεσμών σεβασμού και αλληλοβοήθειας, τη συναισθηματική και κοινωνική ανθεκτικότητα των μαθητών/τριών αυτών.

Στην κατεύθυνση αυτή, μεταξύ άλλων απαραίτητων και ουσιωδών προαπαιτούμενων, αποτελεί η ουσιαστική αξιολόγηση και αναμόρφωση των θεσμών των Τμημάτων Ένταξης (Τ.Ε.) και της Παράλληλης Στήριξης (Π.Σ.), περιλαμβανομένου του επαναπροσανατολισμού της τελευταίας στον ουσιαστικό ρόλο που καλείται να διαδραματίσει (με τη σημερινή της λειτουργία, η Π.Σ. αντί να παρέχεται ως ενισχυτικός και ενταξιακός θεσμός της παιδαγωγικής πράξης και μαθησιακής διαδικασίας, συμβάλλοντας στην ολόπλευρη ενσωμάτωση και προσαρμογή των μαθητών/τριών με αναπηρία στη σχολική πραγματικότητα, στην προστασία τους από τον αποκλεισμό και την περιθωριοποίηση, τείνει συχνά και ατυχώς να προσλαμβάνει χαρακτήρα φύλαξης ή εξυπηρέτησης στην καθημερινή διαβίωση).

Σημειώνεται ότι τουλάχιστον η αποτίμηση του θεσμού των Τμημάτων Ένταξης και της Παράλληλης Στήριξης αποτελεί στόχευση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία (στόχος 12: «Εκπαίδευση και Κατάρτιση για Όλους», επιμέρους στόχος 10).

Κατόπιν των ανωτέρω, καθίσταται αναγκαίος ένας συνολικός στρατηγικός σχεδιασμός για την εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία που θα καταλήγει στην εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου σχεδίου για την απαραιτή και καθολική ένταξη των μαθητών/τριών αυτών στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας, α' β' γ' βήματα εκπαίδευση, το οποίο θα πρέπει τουλάχιστον να διέπεται από τις εξής προτεραιότητες (συμπεριλαμβανομένων των κατά περίπτωση θεσμικών αλλαγών, όπου απαιτούνται):

- ❖ την επαρκή παροχή προγραμμάτων Π.Σ., όπου, ελλείψει οικονομικών πόρων, λαμβάνουν προτεραιότητα ορισμένοι/ες μόνο μαθητές/τριες έναντι άλλων, και την εφαρμογή όλων των ειδικότερων μέτρων που ήδη έχουν θεσμοθετηθεί για τους/τις μαθητές/τριες με αναπηρία, με γνώμονα τη σταδιακή υλοποίηση του δικαιώματός τους στην εκπαίδευση σε ίση βάση με τους/τις συνομήλικους τους

- ❖ την υποστήριξη των μαθητών/τριών με σοβαρή αναπηρία που χρήζουν παράλληλη στήριξη, συγχρόνως με υποστήριξη από ειδικό βοηθητικό προσωπικό και σχολικό νοσηλευτή (* να αναθεωρηθούν οι προβλέψεις που καθιστούν ασυμβίβαστη την πρόσβαση στις υπηρεσίες Σχολικού Νοσηλευτή, για μαθητές/τριες που επί τη βάσει τεκμηρίων χρήζουν απολύτως της υποστήριξης αυτής και είναι ταυτόχρονα δικαιούχοι στήριξης άλλης μορφής, πρωτίστως παράλληλης, ως προβλέψεις που περιορίζουν τη δυνατότητα εύρυθμης παρακολούθησης των σχολικών τους υποχρεώσεων και εγείρουν πρόσθετα εμπόδια στην πρόσβασή τους στις εκπαιδευτικές διαδικασίες)
- ❖ την οργάνωση ενός αξιόπιστου και ασφαλούς συστήματος μεταφοράς των μαθητών/τριών με αναπηρία προς και από τα σχολεία τους, προκειμένου να βρίσκονται από την πρώτη ημέρα του σχολικού έτους στις τάξεις τους
- ❖ την υποστήριξη της ΕΑΕ με μόνιμους πόρους από τον κρατικό προϋπολογισμό, ως αναπόσπαστο κομμάτι του εκπαιδευτικού συστήματος, αντί της συστηματικής αντιμετώπισής της ως δευτερεύουσας σημασίας έναντι της γενικής εκπαίδευσης, με την προτεραιοποίηση της δεύτερης σε ό,τι αφορά την κατανομή των πιστώσεων
- ❖ την άρση της παγίως ετεροχρονισμένης έναρξης του σχολικού έτους στις ΣΜΕΑΕ και τον κατάλληλο προγραμματισμό των αρμόδιων κεντρικών και περιφερειακών υπηρεσιών της εκπαίδευσης για την έγκαιρη κάλυψη των εκ των προτέρων γνωστών αναγκών των μαθητών/τριών με αναπηρία που φοιτούν σε αυτές
- ❖ την επαρκή στελέχωση των ΣΜΕΑΕ με μόνιμο ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό, και όχι αναπληρωτές/τριες κατά τη συνήθη πρακτική, με την προσφυγή σε πόρους του ΕΣΠΑ, καθώς και ΕΒΠ και σχολικούς νοσηλευτές
- ❖ η διασφάλιση της καθολικής προσβασιμότητας των μαθητών/τριών με αναπηρία σε όλες τις δομές α', β' και γ' βάρθμιας εκπαίδευσης (στις κτιριακές εγκαταστάσεις, στο ηλεκτρονικό περιβάλλον, στις υπηρεσίες, στον εξοπλισμό και το εκπαιδευτικό υλικό, στις εκπαιδευτικές μεθόδους και διαδικασίες) και των εύλογων προσαρμογών, όπου χρειάζεται
- ❖ τη διασφάλιση της πρόσβασης σε υπηρεσίες πρώιμης διάγνωσης και παρέμβασης παιδιών με αναπηρία στην προσχολική ηλικία και τη θέσπιση δημόσιων δομών και υπηρεσιών για την πρώιμη παρέμβαση
- ❖ την κατάρτιση αναλυτικών προγραμμάτων σπουδών, στοχευμένων στην εξατομικευμένη εκπαίδευση των μαθητών/τριών με αναπηρία
- ❖ την παροχή διερμηνείας στη νοηματική γλώσσα σε κωφούς/ές ή βαρήκοους/ες μαθητές/τριες, καθώς και την έγκαιρη παράδοση των σχολικών βιβλίων με τις κατάλληλες προδιαγραφές για τα άτομα με αναπηρία (λ.χ. σε γραφή Braille, προσαρμοσμένα στις ανάγκες των κωφών μαθητών κ.λπ.)
- ❖ την ενίσχυση της ειδικής στήριξης των μαθητών/τριών με αναπηρία κατά τις εκπαιδευτικές μεταβάσεις σε ανώτερες βαθμίδες εκπαίδευσης

- ❖ την ένταξη των Ε.Ε.Ε.Κ. στο εθνικό σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της αδυναμίας των αποφοίτων τους να πιστοποιήσουν τα προσόντα τους, που αναχαιτίζει την όποια πιθανότητα απορρόφησης στην αγορά εργασίας, καθώς και την εκπόνηση πλάνου για την αναβάθμιση των προγραμμάτων των Ε.Ε.Ε.Κ. και Ε.Ν.Ε..Ε.ΓΥ.-.Λ., τη διασύνδεση των ειδικοτήτων τους με τις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας, σε κάθε Περιφέρεια της χώρας, καθώς και την ενίσχυση της στελέχωσής τους με εξειδικευμένο εκπαιδευτικό προσωπικό για τον σκοπό αυτό
- ❖ την ενίσχυση των μέτρων για την πρόσβαση ατόμων με βαριές και πολλαπλές αναπηρίες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (λ.χ. συμπερίληψη της κατηγορίας του αυτισμού υψηλής λειτουργικότητας στις κατηγορίες των αποφοίτων β' βάθμιας εκπαίδευσης που εισάγονται στην ανώτερη βαθμίδα καθ' υπέρβαση του αριθμού των εισακτέων).

Συμβολή της συγχρηματοδότησης του ΕΣΠΑ στη βελτίωση των δράσεων Ειδικής Αγωγής

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες θεωρούν ότι η συγχρηματοδότηση των δράσεων Αγωγής και Εκπαίδευσης συνέβαλλε στη βελτίωση τους. Όπως επεσήμαναν, αυτό δεν σημαίνει ότι αφενός συμβάλλει στον στόχο της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και αφετέρου ότι θα πρέπει οι δράσεις ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης να στηρίζονται στη συγχρηματοδότηση του ΕΣΠΑ. Για την επίτευξη του στόχου της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης απαιτείται στρατηγικός σχεδιασμός, στη διαμόρφωση του οποίου θα πρέπει να συμμετέχουν οι αρμόδιοι φορείς όπως η Ε.Σ.Α.μεΑ. και οι αντιπροσωπευτικές οργανώσεις της.

Επιπλέον, τόνισαν ότι συγκριτικό πλεονέκτημα για τον ορίζοντα της συνεχούς βελτίωσης των δράσεων ειδικής αγωγής από την ένταξή τους σε συγχρηματοδοτούμενες δράσεις στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ, αναγνωρίζεται η αξιολόγησή τους σε κάθε στάδιο (εκ των προτέρων, κατά τη διάρκεια της ΠΠ, εκ των υστέρων), υπηρετώντας τον γενικό σκοπό των αξιολογήσεων του κοινού πλαισίου των ΕΔΕΤ (κανονισμός ΕΕ αριθ. 1303/2013, αρ.54) για «τη βελτίωση της ποιότητας του σχεδιασμού και της εφαρμογής των προγραμμάτων, καθώς και για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας, της απόδοσης και των επιπτώσεών τους», και συνεισφέροντας κατ' επέκταση στη βελτιστοποίηση του σχεδιασμού και της προετοιμασίας για τις δράσεις ΕΑΕ επόμενων περιόδων, με τεκμηριωμένο και συστηματικό τρόπο.

Παρεχόμενες Υπηρεσίες-Συμπληρωματικές δράσεις βελτίωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών

Οι εκπρόσωποι των φορέων της κοινωνίας των πολιτών ως προς τις παρεχόμενες υπηρεσίες επεσήμαναν το σοβαρό κενό στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα που αποτελεί η πολύ περιορισμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες πρώιμης παρέμβασης και προσχολικής αγωγής για παιδιά με αναπηρία, υπηρεσίες που στην πραγματικότητα παρέχονται από ιδιωτικούς φορείς. Η ανάπτυξη δημόσιων δομών πρώιμης παρέμβασης, δεν έχει ακόμη προχωρήσει μετά τη ψήφιση του ν. 3699/2008. Πρόσφατα συστάθηκε στο Υπουργείο Παιδείας Ομάδα Εργασίας για την Πρώιμη Παρέμβαση στην οποία συμμετέχει και εκπρόσωπος της Ε.Σ.Α.μεΑ.

Η γενικότερη εκτίμηση είναι πως οι υπηρεσίες ΕΑΕ στερούνται μάλλον ολιστικού χαρακτήρα για τη διασφάλιση της ίσης πρόσβασης, για όλους/ες τους/τις μαθητές/τριες, με και χωρίς αναπηρία, σε όλες τις

βαθμίδες εκπαίδευσης, και συνιστούν περισσότερο αποσπασματικές δράσεις, για την υλοποίηση ήδη θεσμοθετημένων μέτρων, που μπορεί μεν να φέρουν ορισμένα αποτελέσματα στην κατεύθυνση αυτή, αλλά εξακολουθούν να έχουν άنيση κάλυψη και ad-hoc χαρακτήρα (σχεδιασμένο για συγκεκριμένο πρόβλημα, βαθμίδα, θεσμοθετημένο μέτρο κ.τ.ό. που δεν είναι καθολικό ή/και γενικεύσιμο).

Συμπληρωματικές δράσεις που θα μπορούσαν να συμβάλλουν, μεταξύ άλλων, στη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, στην ενίσχυση της ευημερίας των μαθητών/τριών με αναπηρία και των οικογενειών τους, στην ευέλικτη προσαρμογή και ανταπόκρισή τους στην εκπαιδευτική πραγματικότητα, είναι:

- ❖ Δράσεις για την ενίσχυση της έγκαιρης εκπαιδευτικής παρέμβασης
- ❖ Δράσεις για την ενίσχυση της συναισθηματικής, ψυχικής, εκπαιδευτικής και κοινωνικής ανθεκτικότητας των μαθητών/τριών με αναπηρία κατά τη διάρκεια των εκπαιδευτικών τους μεταβάσεων
- ❖ Δράσεις ψυχοεκπαίδευσης και συμβουλευτικής των γονέων μαθητών με αναπηρία προσαρμοσμένες στις ιδιαιτερότητες της αναπηρίας των παιδιών τους
- ❖ Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της μαθητικής και της ευρύτερης κοινότητας σε θέματα αναπηρίας και συμπερίληψης
- ❖ Δράσεις συνέργειας των εκπαιδευτικών φορέων (σχολικές μονάδες, ΚΕΔΑΣΥ) με αναγνωρισμένους φορείς του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα (Μονάδες ψυχικής υγείας, ΜΚΟ, Σύλλογοι/Ομοσπονδίες Γονέων Ατόμων με αναπηρία) με στόχο τη διενέργεια των ανωτέρω Δράσεων
- ❖ Δράσεις για την κοινωνικό-συναισθηματική και ψυχική υγεία ως μέρος των προγραμμάτων εκπαίδευσης
- ❖ Σχεδιασμός και εφαρμογή δράσεων για την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών αξιολόγησης και υποστήριξης για τους/τις μαθητές με αναπηρία που υφίστανται κίνδυνο πολλαπλών διακρίσεων (Ρομά με αναπηρία, πρόσφυγες και μετανάστες με αναπηρία κ.τ.ό.)"

Προτάσεις από τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών

Το πρωτογενές ρυθμιστικό πλαίσιο στη χώρα μας, που αφορά στην εκπαίδευση των μαθητών/τριών με αναπηρία, με αμελητέες εξαιρέσεις, αντιμετωπίζει διαχωριστικά τον θεσμό της «ειδικής αγωγής» έναντι της «εκπαίδευσης», παραπέμποντας σε ξεχωριστή ορολογία και στοχοθέτηση για την εκπαίδευση των μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και χρόνιες παθήσεις σε σύγκριση με τον μαθητικό πληθυσμό που γενικά «εκπαιδεύεται».

Η αδόκιμη επιμονή στην ξεχωριστή νομοθέτηση για την «ειδική» και τη «γενική» εκπαίδευση, ως διακριτούς θεσμούς, επί μακρόν επισημαίνεται ως σημαντικό εμπόδιο στην προώθηση του «Σχολείου για Όλους/ες» τους/τις μαθητές/τριες, σύμφωνα με τις αρχές της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης, και εισάγει αυτόματα πεδίο διάκρισης σε βάρος των μαθητών/τριών με αναπηρία, ενώ εκείνο στο οποίο οφείλεται έμφαση είναι η διασφάλιση των προϋποθέσεων για την απρόσκοπτη και εύρυθμη παρακολούθηση των σχολικών υποχρεώσεων του συνόλου των μαθητών/τριών και την ισότιμη πρόσβαση στη δημόσιο αγαθό

της εκπαίδευσης. Περαιτέρω, η πολυνομία και η αποσπασματικότητα σωρείας νομοθετικών διατάξεων προκαλούν σύγχυση και παρερμηνείες προσθέτοντας εμπόδια στην παροχή εκπαίδευσης των μαθητών/τριών με αναπηρία, και όχι μόνο.

Η αλλαγή του γενικού σχολείου – με πρώτο απαραίτητο βήμα προς τη διαμόρφωση συμπεριληπτικού εκπαιδευτικού συστήματος με βάση τη δικαιωματική προσέγγιση για την αναπηρία - απαιτεί την αναμόρφωση, ενοποίηση και εκσυγχρονισμό του νομοθετικού πλαισίου για την εκπαίδευση, γενική και ειδική, ως αναπόσπαστο θεσμό, που αποτελεί πάγια διεκδίκηση της Ομοσπονδίας και των εν γένει οργανώσεων του εθνικού αναπηρικού κινήματος, πρωτοβάθμιου, δευτεροβάθμιου και τριτοβάθμιου επιπέδου. Μια τέτοια αλλαγή, εξυπακούεται ότι θα συμπαρασύρει τον σχεδιασμό, τις στοχοθετήσεις και τις δράσεις που συγχρηματοδοτούνται από ενωσιακούς πόρους προς όφελος του μαθητικού πληθυσμού στην ανάλογη κατεύθυνση.

Η αξιολόγηση της ανάγκης σύνταξης ενός νέου νομοθετικού πλαισίου για την ισότιμη πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία σε μια συμπεριληπτική / ενταξιακή εκπαίδευση, συνιστά, εξάλλου, στόχευση και στο πλαίσιο του Εθνικού Σχέδιου Δράσης για τα Δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες που η ελληνική Πολιτεία έχει δεσμευθεί να υλοποιήσει (στόχος 12: Εκπαίδευση και Κατάρτιση για Όλους / επιμέρους στόχος 1, περ.: «Δημιουργούμε νομοθετικό πλαίσιο ικανό να προάγει τον συμπεριληπτικό / ενταξιακό στόχο. Σχεδιάζουμε επιμέρους νομοθετικές ρυθμίσεις και μελετάμε την ανάγκη σύνταξης νέου νομοθετικού πλαισίου» & επιμέρους στόχος 2: «Συγκροτούμε επιτροπή κωδικοποίησης / αποτίμησης του υπάρχοντος νομοθετικού πλαισίου και χαρτογράφησης βελτιωτικών αλλαγών. Σχεδιάζουμε επιμέρους νομοθετικές ρυθμίσεις και αξιολογούμε την ανάγκη σύνταξης νέου νομοθετικού πλαισίου»).

Ομάδα εστιασμένης συζήτησης με στελέχη των ΕΥΔ

Συμβολή των δράσεων Ειδικής Αγωγής που συγχρηματοδοτούνται από πόρους του ΕΚΤ στην υποστήριξη και συνέχιση των συστημικών μεταρρυθμίσεων της εκπαίδευσης

Σύμφωνα με τα στελέχη ΕΥΔ που συμμετείχαν στην ομάδα εστίασης, οι δράσεις που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ συμβάλλουν στην συμπερίληψη και ένταξη των μαθητών/τριών με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη σχολική τάξη του γενικού σχολείου και στη διασφάλιση της ισότιμης συμμετοχής αυτών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Όπως ανέφεραν, επιπλέον συμβάλλουν στην υποστήριξη των μεταρρυθμίσεων της Εκπαίδευσης καθώς παρέχουν τη δυνατότητα ενίσχυσης του ανθρώπινου δυναμικού των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και των Τμημάτων Ένταξης (ΤΕ) της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης για την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία τους. Τα στελέχη ΕΥΔ δεν ανέφεραν αποκλίσεις κατά την υλοποίηση των δράσεων.

Συμβολή της συγχρηματοδότησης από πόρους του ΕΚΤ στη λειτουργία των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ) και των Τμημάτων Ένταξης (ΤΕ) και επίτευξη στόχων που τέθηκαν για την ισότιμη πρόσβαση των μαθητών με αναπηρία στην εκπαίδευση

Η πλειοψηφία των στελεχών ΕΥΔ, συμφωνούν ότι μέσω των ΣΜΕΑΕ και των τμημάτων ένταξης επιτυγχάνεται η διαρκής υποστήριξη των μαθητών με αναπηρίες ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην εκπαιδευτική διαδικασία για την ισότιμη συμμετοχή στην εκπαίδευση. Όπως επεσήμαναν, απαραίτητες είναι και άλλες υποστηρικτικές δομές που θα συμβάλλουν σε αυτή την κατεύθυνση.

Συμβολή της συγχρηματοδότησης από πόρους του ΕΚΤ της δράσης για την ενίσχυση του θεσμού της εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης στα σχολεία γενικής αγωγής της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην επίτευξη των τιθέμενων στόχων για την ενταξιακή εκπαίδευση και τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου

Σύμφωνα με τα στελέχη ΕΥΔ, η δράση έχει επιτύχει τους στόχους της που είναι η εξασφάλιση της πρόσβασης των παιδιών με αναπηρία ή/ και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην εκπαίδευση και την ισότιμη συμμετοχή της ένταξης στη σχολική κοινότητα. Μέσω των δράσεων ειδικής αγωγής εξασφαλίζεται η προσβασιμότητα όλων των μαθητών στο κοινωνικό γίνεσθαι με αποτέλεσμα την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού, την αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας και της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.

Επίτευξη της ένταξης των μαθητών (με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες) στη σχολική τάξη του γενικού σχολείου αλλά και της καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού

Τα στελέχη ΕΥΔ θεωρούν ότι επιτυγχάνεται σε πολύ μεγάλο βαθμό η ένταξη των μαθητών στη σχολική τάξη του γενικού σχολείου καθώς και η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Όπως ανέφεραν, οι δράσεις ειδικής αγωγής συντελούν στην ομαλότερη ενσωμάτωση των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη σχολική τάξη αλλά και στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο και εν τέλει στη βελτίωση της κοινωνικής συνοχής.

Συμβολή της συγχρηματοδότησης από πόρους του ΕΚΤ της δράσης στην ενίσχυση του θεσμού της εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης και στην κάλυψη των αναγκών των μαθητών στο σύνολο της χώρας

Τα στελέχη ΕΥΔ απάντησαν ότι η συγχρηματοδότηση από πόρους του ΕΚΤ καλύπτει ένα μέρος του κόστους για την στήριξη του θεσμού της εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης. Σχετικά με διαφοροποιήσεις που μπορεί να παρατηρούνται, τα στελέχη ΕΥΔ ανέφεραν ότι ίσως να υπάρχουν κάποιες κυρίως σε απομακρυσμένες περιοχές της χώρας.

Αναβάθμιση του συστήματος της Ειδικής Αγωγής από την συγχρηματοδότηση με πόρους του ΕΚΤ των Υποστηρικτικών Δομών Εκπαίδευσης

Τα στελέχη ΕΥΔ, θεωρούν πως με τη συγχρηματοδότηση του ΕΚΤ έχει επιτευχθεί αναβάθμιση, του υπάρχοντος συστήματος, ίσως όχι σε βαθμό που να καλύπτεται το σύνολο των αναγκών, έχει όμως

δημιουργηθεί και συντηρηθεί μια κρίσιμη δέσμη ενεργειών υποστήριξης των μαθητών (με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες).

Οι υποστηρικτικές δομές εκπαίδευσης αποτελούν μέρος της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΕΑΕ) και είναι σε συνέργεια με το προσωπικό της ΕΑΕ. Συνεπώς επιτυγχάνεται καλύτερη λειτουργία και αναβάθμιση του συστήματος ΕΑΕ.

Συμβολή των δράσεων δημοσιότητας που έχουν υλοποιηθεί / υλοποιούνται στην ανάδειξη – αναγνώριση του ρόλου του ΕΚΤ ως πηγή συγχρηματοδότησης των δράσεων Ειδικής Αγωγής

Τα στελέχη ΕΥΔ που συμμετείχαν στην ομάδα εστίασης, θεωρούν ότι οι δράσεις δημοσιότητας που έχουν υλοποιηθεί/υλοποιούνται συμβάλλουν στην ανάδειξη – αναγνώριση του ρόλου του ΕΚΤ ως πηγή συγχρηματοδότησης των εν λόγω δράσεων, τουλάχιστον στις κοινωνικές ομάδες που ωφελούνται από αυτές.

Αντιμετώπιση προβλημάτων με τον Δικαιούχο κατά το σχεδιασμό, υλοποίηση – παρακολούθηση και ολοκλήρωση των Πράξεων- Έλεγχος υλοποίησης του φυσικού αντικειμένου

Τα στελέχη ΕΥΔ ανέφεραν ότι δεν παρατηρούνται ιδιαίτερα προβλήματα κατά το σχεδιασμό, υλοποίηση – παρακολούθηση και ολοκλήρωση των Πράξεων. Ο έλεγχος υλοποίησης του φυσικού αντικειμένου διενεργείται μέσω των στοιχείων που υποβάλλει ο Δικαιούχος στο ΟΠΣ και μέσω των Επιτόπιων Επαληθεύσεων. Η λειτουργικότητα της Πράξης διασφαλίζεται με την εμπλοκή διαφόρων φορέων και δομών της εκπαίδευσης (ΕΔ ΕΣΠΑ Παιδείας του ΥΠΑΙΘ ως τελικός δικαιούχος της Πράξης, Δ/νση Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης του ΥΠΑΙΘ, Περιφερειακή Δ/νση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης), οι οποίοι συντελούν στην ομαλή και απρόσκοπτη υλοποίηση των επιμέρους δράσεων.

Επίτευξη στόχων ως προς τα αποτελέσματα που έχουν τεθεί στα Επιχειρησιακά Προγράμματα για το 2023

Ως προς την επίτευξη των στόχων των αποτελεσμάτων που τέθηκαν στα Επιχειρησιακά προγράμματα για το 2023, τα στελέχη ΕΥΔ απάντησαν ότι θα επιτευχθούν και σε κάποιες περιπτώσεις ότι θα υπερκαλυφθούν. Παράλληλα ενεργοποιούνται δράσεις εξειδικευμένης στήριξης μαθητών με αναπηρία ή/ και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο πλαίσιο της νέας περιόδου 2021-27 (χρηματοδότηση ΕΚΤ+).

Συμπληρωματικότητα–Συνέργεια των δράσεων της Ειδικής Αγωγής που συγχρηματοδοτούνται από πόρους του ΕΚΤ με άλλες δράσεις του ΕΚΤ

Όπως ανέφεραν τα στελέχη ΕΥΔ, οι ανωτέρω δράσεις στοχεύουν στη διασφάλιση της ισότιμης και χωρίς αποκλεισμούς πρόσβασης των βρεφών, νηπίων και παιδιών σε ανάγκη, σε ποιοτικές υπηρεσίες αγωγής και εκπαίδευσης στην προσχολική και σχολική ηλικία. Συνέργειες που αναφέρθηκαν είναι με τη δράση «Παροχής θέσεων φροντίδας παιδιών με αναπηρία σε Βρεφονηπιακούς Σταθμούς Ολοκληρωμένης Φροντίδας» και με τη δράση «Παροχής θέσεων φροντίδας παιδιών, εφήβων και ατόμων με κάθε είδους

κινητική, νοητική, αναπτυξιακή ή αισθητηριακή αναπηρία, σε Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών και Ατόμων με Αναπηρία (Κ.Δ.Α.Π. ΑμεΑ.)».

Προστιθέμενη αξία της συγχρηματοδότησης των δράσεων της Ειδικής Αγωγής (μέρους του Π/Υ της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης) από πόρους του ΕΚΤ

Ως προς την προστιθέμενη αξία της συγχρηματοδότησης των δράσεων της Ειδικής Αγωγής από πόρους του ΕΚΤ αναφέρθηκε μεταξύ άλλων, η συμπερίληψη, η κάλυψη αναγκών προσωπικού στην ΕΑΕ και η στήριξη των αντίστοιχων υποστηρικτικών δομών.

Επίδραση της πανδημίας COVID-19 στην υλοποίηση των δράσεων / Πράξεων στα Επιχειρησιακά Προγράμματα

Σε γενικές γραμμές, σύμφωνα με τα στελέχη ΕΥΔ, η πανδημία επηρέασε μερικώς την υλοποίηση, δεδομένου ότι υπήρχαν διαστήματα που οι υπηρεσίες δεν παρεχόντουσαν σύμφωνα με τον σχεδιασμό και τις προβλεπόμενες προδιαγραφές. Αυτό ίσχυσε οριζόντια για όλη τη χώρα και ακολούθησε τους όρους λειτουργίας του συνόλου των σχολικών μονάδων κατά την περίοδο αυτή.

Αναγκαιότητα θεσμικών ρυθμίσεων για τις δράσεις της Ειδικής Αγωγής

Τα στελέχη ΕΥΔ θεωρούν, ότι θα πρέπει να υπάρξει ένα σαφές νομοθετικό πλαίσιο στο οποίο να καθορίζονται επακριβώς οι αρμοδιότητες και να είναι διακριτοί οι ρόλοι.

Προτάσεις των στελεχών ΕΥΔ

Τα στελέχη ΕΥΔ πρότειναν μεταξύ άλλων την εξασφάλιση των αναγκαίων πιστώσεων για προσλήψεις αναπληρωτών εκπαιδευτικών ΕΑΕ, ώστε να καλύπτεται το σύνολο των εγκεκριμένων αιτημάτων που, βάσει της εισήγησης των αρμοδίων ΚΕΔΑΣΥ, χρήζουν και δικαιούνται παράλληλης στήριξης πλήρους ωραρίου. Επιπλέον, τόνισαν την αναγκαιότητα ρύθμισης του θεσμικού πλαισίου για τις δράσεις της Ειδικής Αγωγής.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ – ΑΡΧΕΙΑ EXCEL (ΟΜΑΔΕΣ ΕΣΤΙΑΣΜΕΝΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ - FOCUS GROUPS)

Το Παράρτημα V περιλαμβάνει σε ηλεκτρονική μορφή αποκλειστικά τα δεδομένα των Ομάδων Εστιασμένης Συζήτησης (Focus Group) σε **μορφή XLS** και ειδικότερα:

1.1 – Focus Group με στελέχη των εμπλεκόμενων υπηρεσιών σχεδιασμού των παρεμβάσεων

Focus Group στελέχη
υπηρεσιών.xlsx

1.2 – Focus Group με στελέχη των Περιφερειακών Υπηρεσιών Εκπαίδευσης και Υποστηρικτικών Δομών

Focus Group στελέχη
δομών.xlsx

1.3 – Focus Group με Διευθυντές – Εκπαιδευτικούς – Κηδεμόνες

Focus Group
Διευθυντές – Εκπαιδευτ

1.4 – Focus Group με φορείς της κοινωνίας των πολιτών

Focus Group
Κοινωνία των Πολιτών

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ – ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗΣ ΠΛΗΡΟΤΗΤΑΣ ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ

Πίνακας 43: Εκπλήρωση Αξιολογικών Ερωτημάτων

Α Α	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Εκπλήρωση Κριτηρίου από την Έρευνα Αξιολόγησης (ΝΑΙ √ ΜΗ ΕΠΑΡΚΗΣ Χ)	Πηγή δεδομένων για την απάντηση του Αξιολογικού Ερωτήματος	Τεκμηρίωση μη απάντησης
1	Συνάφεια & Καταλληλότητα	1.1 Ποιους στόχους των ισχυουσών Εθνικών / Ευρωπαϊκών Πολιτικών & Στρατηγικών και Σχεδίων Δράσης υπηρετούν οι παρεμβάσεις;	Οι παρεμβάσεις, έτσι όπως σχεδιάστηκαν, πως σχετίζονται με τις παρεμβάσεις των Εθνικών / Ευρωπαϊκών πολιτικών, στρατηγικών και Σχεδίων Δράσης όπως η ΕΣΚΕ, ΠΕΣ, κατευθυντήριες γραμμές της Ε.Ε. για την μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στην φροντίδα της τοπικής κοινότητας κ.ά.	√	Δευτερογενή & πρωτογενή δεδομένα	

Α Α	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Εκπλήρωση Κριτηρίου από την Έρευνα Αξιολόγησης (ΝΑΙ ✓ ΜΗ ΕΠΑΡΚΗΣ X)	Πηγή δεδομένων για την απάντηση του Αξιολογικού Ερωτήματος	Τεκμηρίωση μη απάντησης
			Εξετάζεται η συμβολή, συνάφεια, συνέργεια και συμπληρωματικότητα ή ανταγωνιστικότητα με την υλοποίηση άλλων παρεμβάσεων, εθνικών και Ευρωπαϊκών στρατηγικών και σχεδίων δράσης (ΕΣΚΕ, ΠΕΣ, Κατευθυντήριες Γραμμές της ΕΕ όπως η μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα τοπικής κοινότητας, κ.α.)	✓	Δευτερογενή & πρωτογενή δεδομένα	
		1.2 Σε ποιο βαθμό ο σχεδιασμός των παρεμβάσεων ήταν κατάλληλος να αντιμετωπίσει τις ανάγκες του ωφελούμενου πληθυσμού	Σε ποιο βαθμό ο σχεδιασμός των παρεμβάσεων ήταν κατάλληλος να αντιμετωπίσει τις ανάγκες που είχαν εντοπισθεί, ως προς τις ομάδες στόχο των ωφελούμενων και τις απαιτούμενες – αναγκαίες υπηρεσίες προς αυτούς;	✓	Δευτερογενή & πρωτογενή δεδομένα	

Α Α	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Εκπλήρωση Κριτηρίου από την Έρευνα Αξιολόγησης (ΝΑΙ ✓ ΜΗ ΕΠΑΡΚΗΣ X)	Πηγή δεδομένων για την απάντηση του Αξιολογικού Ερωτήματος	Τεκμηρίωση μη απάντησης
		1.3 Ποιος ο βαθμός συνάφειας & συνοχής των παρεμβάσεων σε σχέση με τις ανάγκες και τις προτεραιότητες που είχαν τεθεί με το Θεματικό Στόχο, την Επενδυτική Προτεραιότητα και τον Ειδικό Στόχο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων;	Ποιος είναι ο βαθμός εσωτερικής συνοχής και συνάφειας του σχεδιασμού των αξιολογούμενων παρεμβάσεων με τους Άξονες Προτεραιότητας, τις Επενδυτικές Προτεραιότητες και τους Ειδικούς Στόχους των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων	✓	Δευτερογενή δεδομένα	
2	Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των Παρεμβάσεων ως προς τους Ειδικούς Στόχους του κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος	Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των παρεμβάσεων ως προς τους Ειδικούς Στόχους του κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος;	Ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Πράξης του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ. Ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Πράξης των ΠΕΠ;	✓	Δευτερογενή & πρωτογενή δεδομένα	
				✓	Δευτερογενή δεδομένα	

Α Α	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Εκπλήρωση Κριτηρίου από την Έρευνα Αξιολόγησης (ΝΑΙ ✓ ΜΗ ΕΠΑΡΚΗΣ X)	Πηγή δεδομένων για την απάντηση του Αξιολογικού Ερωτήματος	Τεκμηρίωση μη απάντησης
			Ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο δράσεων για το ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ	✓	Δευτερογενή δεδομένα	
			Ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο δράσεων στα ΠΕΠ;	✓	Δευτερογενή δεδομένα	
			Ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ	✓	Δευτερογενή δεδομένα	
			Ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τις εκροές σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας του ΠΕΠ;	✓	Δευτερογενή δεδομένα	
			Ποιος είναι ο βαθμός συμβολής των εκροών των Πράξεων σε σχέση με τους στόχους του ΕΠ	X	Μη επαρκής κάλυψη	Δεν απαντήθηκε από τα ερωτηματολόγια/ focus

Α Α	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Εκπλήρωση Κριτηρίου από την Έρευνα Αξιολόγησης (ΝΑΙ √ ΜΗ ΕΠΑΡΚΗΣ Χ)	Πηγή δεδομένων για την απάντηση του Αξιολογικού Ερωτήματος	Τεκμηρίωση μη απάντησης
			ΑΝΑΔΕΔΒΜ			group των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης
			Ποιος είναι ο βαθμός συμβολής των εκροών των Πράξεων σε σχέση με τους στόχους των ΠΕΠ;	Χ	Μη επαρκής κάλυψη	Δεν απαντήθηκε από τα ερωτηματολόγια/ focus group των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης
			Ποιοι είναι οι βασικοί λόγοι που επηρέασαν το βαθμό επίτευξης των δεικτών εκροών για κάθε επιμέρους πράξη / δράση;	Χ	Μη επαρκής κάλυψη	Δεν απαντήθηκε από τα ερωτηματολόγια/ focus group των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης
		Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των παρεμβάσεων ως προς τον ωφελούμενο πληθυσμό	Ωφελήθηκε η προβλεπόμενη ομάδα στόχος όπως είχε αρχικά σχεδιαστεί ανά κατηγορία δράσης;	√	Πρωτογενή Δεδομένα	
			Ποιος ο βαθμός κάλυψης του πληθυσμού των ομάδων-στόχου;	√	Πρωτογενή Δεδομένα	

Α Α	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Εκπλήρωση Κριτηρίου από την Έρευνα Αξιολόγησης (ΝΑΙ ✓ ΜΗ ΕΠΑΡΚΗΣ Χ)	Πηγή δεδομένων για την απάντηση του Αξιολογικού Ερωτήματος	Τεκμηρίωση μη απάντησης
			Ποιος ο βαθμός κάλυψης των αναγκών και ικανοποίησης των ωφελούμενων από την δράση;	✓	Πρωτογενή Δεδομένα	
			Ποια η ανταπόκριση των στόχων των δράσεων στις ανάγκες των ομάδων στόχου στις οποίες απευθύνονται;	✓	Πρωτογενή Δεδομένα	
			Ποιος ο βαθμός εξυπηρέτησης των ωφελούμενων από το εύρος των παρεχόμενων υπηρεσιών στο πλαίσιο των δράσεων σε σχέση με τις διαφοροποιημένες ανάγκες τους;	✓	Πρωτογενή Δεδομένα	
			Ποιο το ποσοστό διαρροής / παραμονής των ωφελούμενων μαθητών/τριών στο σχολείο	✓	Πρωτογενή Δεδομένα	
			Ποια η ορατότητα της δράσης και ο βαθμός διάχυσης της πληροφορίας στον πληθυσμό που	✓	Πρωτογενή Δεδομένα	

Α Α	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Εκπλήρωση Κριτηρίου από την Έρευνα Αξιολόγησης (ΝΑΙ ✓ ΜΗ ΕΠΑΡΚΗΣ Χ)	Πηγή δεδομένων για την απάντηση του Αξιολογικού Ερωτήματος	Τεκμηρίωση μη απάντησης
			αποτελεί την ομάδα-στόχου.			
		Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των παρεμβάσεων από τη λειτουργία και τη δικτύωση των δομών παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης, εξατομικευμένης ή εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	Ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τα αποτελέσματα σε επίπεδο Πράξης του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ;	✓	Δευτερογενή δεδομένα	
			Ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τα αποτελέσματα σε επίπεδο Πράξης των ΠΕΠ;	Χ	Μη επαρκής κάλυψη	Δεν απαντήθηκε από τα ερωτηματολόγια/ focus group των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης
			Ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τα αποτελέσματα σε επίπεδο δράσεων για το ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ	Χ	Μη επαρκής κάλυψη	Δεν απαντήθηκε από τα ερωτηματολόγια/ focus group των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης

Α Α	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Εκπλήρωση Κριτηρίου από την Έρευνα Αξιολόγησης (ΝΑΙ √ ΜΗ ΕΠΑΡΚΗΣ Χ)	Πηγή δεδομένων για την απάντηση του Αξιολογικού Ερωτήματος	Τεκμηρίωση μη απάντησης
			Ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τα αποτελέσματα σε επίπεδο δράσεων στα ΠΕΠ;	X	Μη επαρκής κάλυψη	Δεν απαντήθηκε από τα ερωτηματολόγια/ focus group των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης
			Ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τα αποτελέσματα σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ;	X	Μη επαρκής κάλυψη	Δεν απαντήθηκε από τα ερωτηματολόγια/ focus group των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης
			Ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί ως προς τα αποτελέσματα σε επίπεδο Επενδυτικής Προτεραιότητας του ΠΕΠ;	X	Μη επαρκής κάλυψη	Δεν απαντήθηκε από τα ερωτηματολόγια/ focus group των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης
			Ποιος είναι ο βαθμός συμβολής των αποτελεσμάτων των Πράξεων σε σχέση με τους στόχους του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ;	X	Μη επαρκής κάλυψη	Δεν απαντήθηκε από τα ερωτηματολόγια/ focus group των Ειδικών

Α Α	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Εκπλήρωση Κριτηρίου από την Έρευνα Αξιολόγησης (ΝΑΙ ✓ ΜΗ ΕΠΑΡΚΗΣ Χ)	Πηγή δεδομένων για την απάντηση του Αξιολογικού Ερωτήματος	Τεκμηρίωση μη απάντησης
						Υπηρεσιών Διαχείρισης
			Ποιος είναι ο βαθμός συμβολής των εκροών των Πράξεων σε σχέση με τους στόχους των ΠΕΠ;	Χ	Μη επαρκής κάλυψη	Δεν απαντήθηκε από τα ερωτηματολόγια/ focus group των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης
			Ποιοι είναι οι βασικοί λόγοι που επηρέασαν το βαθμό επίτευξης των δεικτών αποτελεσμάτων για κάθε επιμέρους πράξη / δράση;	✓	Πρωτογενή Δεδομένα	
3	Αποδοτικότητα	Αξιολόγηση της αποδοτικότητας των παρεμβάσεων	Ποιο είναι το ποσοστό απορρόφησης των αξιολογούμενων πράξεων;	✓	Δευτερογενή & πρωτογενή δεδομένα	
			Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν το ποσοστό απορρόφησης;	✓	Δευτερογενή & πρωτογενή δεδομένα	

Α Α	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Εκπλήρωση Κριτηρίου από την Έρευνα Αξιολόγησης (ΝΑΙ √ ΜΗ ΕΠΑΡΚΗΣ Χ)	Πηγή δεδομένων για την απάντηση του Αξιολογικού Ερωτήματος	Τεκμηρίωση μη απάντησης
			Ποια είναι η αποδοτικότητα των αξιολογούμενων παρεμβάσεων σε όρους κόστους ανά ωφελούμενο;	√	Δευτερογενή δεδομένα	
			Ποια είναι η αποδοτικότητα των παρεμβάσεων ανά Κατηγορία Δράσης;	√	Πρωτογενή Δεδομένα	
			Ποιοι είναι οι κρίσιμοι παράγοντες που επηρεάζουν την αποδοτικότητα των αξιολογούμενων παρεμβάσεων;	√	Πρωτογενή Δεδομένα	
		Αξιολόγηση της αποδοτικότητας των αξιολογούμενων παρεμβάσεων σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό τους	Ποιο είναι το αρχικό μοναδιαίο κόστος (κόστος σχεδιασμού) των παρεμβάσεων ανά ωφελούμενο (σε επίπεδο δράσης/ πράξης);	√	Δευτερογενή & πρωτογενή δεδομένα	
			Σε ποιες κατηγορίες δράσεων παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις του μοναδιαίου κόστους από το προγραμματικό και που οφείλονται αυτές;	√	Πρωτογενή Δεδομένα	

Α Α	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Εκπλήρωση Κριτηρίου από την Έρευνα Αξιολόγησης (ΝΑΙ √ ΜΗ ΕΠΑΡΚΗΣ Χ)	Πηγή δεδομένων για την απάντηση του Αξιολογικού Ερωτήματος	Τεκμηρίωση μη απάντησης
4	Προστιθέμενη Αξία	Αξιολόγηση της προστιθέμενης αξίας των αξιολογούμενων παρεμβάσεων στην υφιστάμενη εθνική κοινωνική πολιτική, η οποία δεν θα είχε επιτευχθεί χωρίς τη χρηματοδότηση του ΕΚΤ	Κατά πόσο οι δράσεις συνέβαλλαν στην περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη υπαρχουσών πολιτικών, στρατηγικών, κ.α. για την Ειδική Αγωγή και συγκεκριμένα για την ένταξη μαθητών με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σχολικό περιβάλλον; Ποιες αλλαγές / βελτιώσεις επέφεραν οι αξιολογούμενες παρεμβάσεις στις ομάδες στόχο στις οποίες απευθύνονται; Πόσο αποτελεσματικά λειτούργησε η δικτύωση και η συνεργασία των δομών με ό,τι είχε αρχικά σχεδιαστεί;	√ √ √	Πρωτογενή Δεδομένα Πρωτογενή Δεδομένα Πρωτογενή Δεδομένα	

Α Α	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ερωτήματα Αξιολόγησης	Επιμέρους Αξιολογικά Ερωτήματα	Εκπλήρωση Κριτηρίου από την Έρευνα Αξιολόγησης (ΝΑΙ ✓ ΜΗ ΕΠΑΡΚΗΣ X)	Πηγή δεδομένων για την απάντηση του Αξιολογικού Ερωτήματος	Τεκμηρίωση μη απάντησης
			Ποια η συνεισφορά της χρηματοδότησης από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) στην ανάπτυξη της πολιτικής για την κοινωνική ενσωμάτωση των μαθητών με μαθητές με αναπηρίες ή / και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.	✓	Πρωτογενή Δεδομένα	

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV – ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Πίνακας 44: Κατάλογος Πράξεων

Α/Α	Κωδικός MIS	Τίτλος Πράξης
1	5000028	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «Ανατολική Μακεδονία Θράκη 2014-2020»
2	5000035	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015 - 2016» ΠΕΠ: «Αττική 2014-2020»

A/A	Κωδικός MIS	Τίτλος Πράξης
3	5000037	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «Βόρειο Αιγαίο 2014-2020»
4	5000033	«ΔΡΑΣΗ 9.ΙΙΙ.1.1.-Β Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για το σχολικό έτος 2015-2016» ΠΕΠ: «Δυτική Ελλάδα 2014-2020»
5	5000030	«Παράλληλη στήριξη παιδιών με αναπηρία ή / και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες για το σχολικό έτος 2015-2016» ΠΕΠ: «Ήπειρος 2014-2020»
6	5000031	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016» ΠΕΠ: «Θεσσαλία 2014-2020»
7	5000032	«Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη για την Ένταξη Μαθητών με Αναπηρία ή Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες για το σχολικό έτος 2015 - 2016», ΠΕΠ: «Ιόνια Νησιά 2014-2020»
8	5000029	«Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη για την Ένταξη Μαθητών με Αναπηρία ή / και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες για το σχολικό έτος 2015 - 2016» ΠΕΠ: «Κεντρική Μακεδονία 2014-2020»
9	5000040	«Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη για Ένταξη Μαθητών με Αναπηρία ή / και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες» ΠΕΠ: «Κρήτη 2014-2020»
10	5000038	«Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για το σχολικό έτος 2015-2016» ΠΕΠ: «Νότιο Αιγαίο 2014-2020»
11	5000036	«Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ΠΕΠ: «Πελοπόννησος 2014-2020»
12	5000034	«Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη για την Ένταξη Μαθητών με Αναπηρία ή/και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες» ΠΕΠ: «Στερεά Ελλάδα 2014-2020»
13	5001969	«Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη για την Ένταξη Μαθητών με Αναπηρία ή / και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες» ΠΕΠ: «Ανατολική Μακεδονία Θράκη 2014-2020»
14	5001951	«Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες – Σχολικά έτη 2016-2017, 2017-2018» ΠΕΠ: «Αττική 2014-2020»
15	5001890	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 2016-2017» ΠΕΠ: «Βόρειο Αιγαίο 2014-2020»
16	5001773	«Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για το σχολικό έτος 2016-2017», ΠΕΠ: «Δυτική Ελλάδα 2014-2020»
17	5001726	«Παράλληλη στήριξη παιδιών με αναπηρία η/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για τα σχολικά έτη 2016-2018», ΠΕΠ: «Ήπειρος 2014-2020»

A/A	Κωδικός MIS	Τίτλος Πράξης
18	5001979	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2016-2017 ΚΑΙ 2017-2018» ΠΕΠ: «Θεσσαλία 2014-2020»
19	5001821	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2016 -2018 ΣΤΑ ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ», ΟΠΣ: 5001821, «Ιόνια Νησιά 2014-2020»
20	5001888	«Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη για την Ένταξη Μαθητών με Αναπηρία ή / και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες για το σχολικό έτος 2016-2017» ΠΕΠ: «Κεντρική Μακεδονία 2014-2020»
21	5001986	«Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για τα σχολικά έτη 2016-2017 και 2017-2018» ΠΕΠ: «Κρήτη 2014-2020»
22	5001514	«Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για τα σχολικά έτη 2016-2017 και 2017-2018» ΠΕΠ: «Νότιο Αιγαίο 2014-2020»
23	5002109	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ (σχολικό έτος 2016-2017)» ΠΕΠ: «Πελοπόννησος 2014-2020»
24	5001997	«Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» ΠΕΠ: «Στερεά Ελλάδα 2014-2020»
25	5008076	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ή/και ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, σχολικό έτος 2017-2018» ΠΕΠ: «Ανατολική Μακεδονία Θράκη 2014-2020»
26	5008110	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «Βόρειο Αιγαίο 2014-2020»
27	5009763	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ή/και ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, σχολικό έτος 2017-2018» ΠΕΠ: «Δυτική Ελλάδα 2014-2020»
28	5008901	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ή/και ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, σχολικό έτος 2017-2018» ΠΕΠ: «Κεντρική Μακεδονία 2014-2020»
29	5008945	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ή/και ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, σχολικό έτος 2017-2018» ΠΕΠ: «Πελοπόννησος 2014-2020»
30	5009767	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 2017-2018» ΠΕΠ: «Στερεά Ελλάδα 2014-2020»

A/A	Κωδικός MIS	Τίτλος Πράξης
31	5030264	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή / ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ για τα σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020, 2020-2021», στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανατολική Μακεδονία Θράκη 2014-2020»
32	5031672	«Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για τα σχολικά έτη 2018-2021», στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα 2014-2020»
33	5031773	«Παράλληλη στήριξη παιδιών με αναπηρία η/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για τα σχολικά έτη 2018-2021», στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ήπειρος 2014-2020»
34	5030386	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2018-2019», στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Θεσσαλία 2014-2020»
35	5030593	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ για το σχολικό έτος 2018-2019», στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κεντρική Μακεδονία 2014-2020»
36	5030717	«Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη για την Ένταξη Μαθητών με Αναπηρία ή και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες για τα σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021», στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Βόρειο Αιγαίο»
37	5030985	«Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη για την Ένταξη Μαθητών με Αναπηρία ή και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες για τα σχολικά έτη 2018-2021 στα Ιόνια Νησιά», στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ιόνια Νησιά 2014-2020»
38	5031881	«Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για την ένταξη μαθητών με αναπηρία η/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για τα σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021», στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κρήτη 2014-2020»
39	5030373	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ (σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020, 2020-2021)», στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Πελοπόννησος 2014-2020»
40	5031769	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2018-2019, 2019-2020 & 2020-2021», στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αττική 2014-2020»
41	5031825	«Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για τα σχολικά έτη (2018 – 2019, 2019 – 2020 και 2020 – 2021)», στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Στερεά Ελλάδα»
42	5030982	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ για τα σχολικά έτη 2018-2019, 2019-2020 και 2020-2021», στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Νότιο Αιγαίο 2014-2020»

A/A	Κωδικός MIS	Τίτλος Πράξης
43	5047097	«Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για το σχολικό έτος 2019-2020» ΠΕΠ: «Κεντρική Μακεδονία 2014-2020»
44	5046048	«Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες κατά τα έτη 2019-2020 & 2020-2021» ΠΕΠ: «Θεσσαλία 2014-2020»
45	5066831	«Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για το σχολικό έτος 2020-2021» ΠΕΠ: «Κεντρική Μακεδονία 2014-2020»
46	5109184	«Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για το σχολικό έτος 2021-2022. ΔΡΑΣΗ 9ii.23.1.», του ΠΕΠ «Ανατολική Μακεδονία Θράκη 2014-2020»
47	5114156	«Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για το σχολικό έτος 2021-2022», του ΠΕΠ «Δυτική Ελλάδα 2014-2020»
48	5131162	«Παράλληλη στήριξη παιδιών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για το σχολικό έτος 2021-2022», του ΠΕΠ «Ήπειρος 2014-2020»
49	5114172	«Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (έτους 2021-2022)», του ΠΕΠ «Κεντρική Μακεδονία 2014-2020»
50	5131193	«Δράση 9.iii.12: Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για το σχολικό έτος 2021-2022», του ΠΕΠ «Κρήτη 2014-2020»
51	5109490	«Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για τα σχολικά έτη 2021-2022 και 2022-2023», του ΠΕΠ «Νότιο Αιγαίο 2014-2020»
52	5109245	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2021-2022, 2022-2023», του ΠΕΠ «Αττική 2014-2020»
53	5114209	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή/ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2021-2022, 2022-2023», του ΠΕΠ «Βόρειο Αιγαίο 2014-2020»
54	5131897	«Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για το έτος 2021-2022», του ΠΕΠ «Θεσσαλία 2014-2020»
55	5131409	«ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2021 -2022 ΣΤΑ ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ.», του ΠΕΠ «Ιόνια Νησιά 2014-2020»

A/A	Κωδικός MIS	Τίτλος Πράξης
56	5129680	«Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (σχολικό έτος 2021-2022)», του ΠΕΠ «Πελοποννήσος 2014 2020»
57	5129766	«Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη για την Ένταξη Μαθητών με Αναπηρία ή και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες για τα σχολικά έτη (2021-2022, 2022-2023)», του ΠΕΠ «Στερεά Ελλάδα 2014 2020»

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία